

ગ્રંથ મળવાનું ઠેકાણું:—

 વક્રીલ મોહનલાલ હીમચંદ.

પાદરા—(ગુજરાત)

ભાવનગર—ધી આનંદ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં, શાહ ગુલાબચંદ
લલ્લુભાઈએ છાપ્યું.

નિવેદન.

શ્રી અધ્યાત્મગાન પ્રસારક મંડળ તરફથી પ્રકટ થતી શ્રીમદ્ ભુદ્ધિસાગર સુરિ ગ્રંથમાળા ગ્રંથોંક ૧૦૬ તરીકે આ “કુક્ષાર્વાલ મુખોધ” ગ્રંથ પ્રકટ કરી પાંચોઠાના હાથમાં મુકતાં અતિ આનંદ થાય છે.

જગત્ ઉપર ઉપકાર કરનાર દયાળુ ત્યાગી ગુરૂઓ પોતાના સ્વાનુભવનો લાભ જગતને વાણી અને પુસ્તક દ્વારા આપી શકે છે. જેમણે આત્મસાધન, તત્ત્વચિંતન, અને લેખનનો અવિરત ઉદ્યમ અવસાન પર્્યંત કર્યો છે એવા સદ્-ગુરૂ મહારાજશ્રીના અંતિમ સમયના છેલ્લા દિવસો પર્્યંત આ ગ્રંથનો છેવટનો ભાગ લખાયો છે અને તેમાં તેઓશ્રીએ પોતાનો સ્વાનુભવ ઉતારવા સાથે બ્યવહારમાં ગુંધાયેલ મહરથોને પણ માર્ગદર્શક થઈ પડે તેવા ઉંચા શિક્ષિતા સ્તરજાભાષામાં આ ગ્રંથમાં ગુંધા અતિ ઉપકાર કર્યો છે.

ગુરૂશ્રી ગુજરાતી ભાષાના એક ઉત્કૃષ્ટ કવિ હતા. તેમણે ગુર્જર ભાષામાં અનેક ઉત્કૃષ્ટ ગ્રંથોમાં આત્મગાન અને ભજનો, રતવનો તથા ઇતિહાસ આ-જેખી ગુર્જર ભાષાની સેવા બજાવી છે. તેમાં આ ગ્રંથ સંગીન વધારો કર્યો છે.

એક રીતે આ કુક્ષાર્વાલ મુખોધ ગ્રંથ જાણે સદ્બોધનો ભાષાકાશ હોય તેમ એક એક શબ્દ પર પાનાનાં પાના ભરી તેમાં સદુપદેશ ઉભરાયો છે. આમાં લેખકની વર્ણનશક્તિ, બહુશ્રુતપાત્ર, વિદ્વતા, ક્ષયોપશમ, યાનની તથા સ્વાનુભવની બહુલતા અને વ્યવહાર નિશ્ચયનું યાતાયલું જાણીતું આવે છે.

ગુરૂશ્રીના પૂર્વે પ્રસિદ્ધ થયેલા સેંકડો ગ્રંથોના માફક આ ગ્રંથ પણ સૌને આત્માની તથા જીવનની ઉન્નતિ અર્થે થાઓ એમ ઇચ્છાય છે.

આ મંડળના ગ્રંથો માટે આજઝુધી ઉદારચરિત જ્ઞાનરસીક સંજ્ઞનોએ સારી રકમો આપી કોઈ પણ જાતના સ્થાયી ફંડ વિનાના આ મંડળને પોષ્યું છે. તેજ પ્રમાણે પોષવા વિનંતી છે.

આ ગ્રંથમાં આર્થિક મદદ આપનાર નીચેના ગુરુભક્ત સંજ્ઞનોનો આ સ્થળે આભાર માનવામાં આવે છે.

૨૫૦) રૂ. જવેરી મગનલાલ નાનચંદ-વીળપુરવાળા.

૧૫૦) જવેરી લલ્લુભાઈ નહાનચંદ-વીળપુરવાળા.

૧૦૧) જવેરી મોતીલાલ નહાનચંદ-વીળપુરવાળા.

આ ગ્રંથની પડતર કીંમત વધારે આવવા છતાં મંડળના હુમેશાંના નિયમ મુજબ માત્ર રૂ. ૧-૪-૦ રાખવામાં આવી છે. ઇત્યદં વિસ્તરેણ—

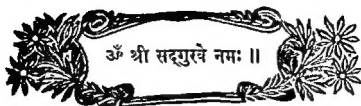
ॐ अहम् शान्तिः ३.

સં. ૧૯૮૨
વસંતપંચમી-પાદરા.

}

વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ
શ્રી અ૦ જ્ઞા૦ ગ્ર૦ મંડળ તરફથી.

प्रस्तावना.

विदलयति कुबोधं बोधयत्यागमार्थं,
 सुगति कुगतिमार्गौ पुण्यपापे व्यनक्तिः
 अवगमयति कृत्याऽकृत्यभेदं गुह्यो,
 भवजलनिधिपोतस्तं विना नास्ति कश्चित् ॥

“संसार समुદ્રમાં વહાણુ સમાન એવા ગુરૂ મહારાજ પ્રાણીઓના કુબોધને દૂર કરે છે, તેમજ શાસ્ત્રોના અર્થનો બોધ કરે છે. સુગતિ કુગતિના માર્ગરૂપ પુણ્ય અને પાપનો ભેદ સ્પષ્ટ રીતે સમજાવે છે, એટલુંજ નહિ, પણ કૃત્ય અને અકૃત્યના વિભાગનો બોધ આપે છે. એવા તે સદ્ગુરૂ વિના અન્ય કોઈ આ વિશ્વમાં તારક છેજ નહિ.”

પ્રાતઃસ્મરણીય સંચારિત્યચૂડામણિ પંડિતપ્રવર ગુરૂદેવ શ્રીમદ્ બુદ્ધિમાનર મરીશ્વરજીની વિશ્વોપકારક લેખીની અને લેખન વ્યવસાયથી પ્રાપ્ત ગુર્જરાદિ દેશોમાં બાએજ કોઈ સરકારી જૈન-જૈનેતર અજ્ઞાત હશે. જનમથી ઉચ્ચ સંસ્કારક, ધર્મજ્ઞાવના, વૈરાગ્ય અને ત્યાગના નિવ સંસ્કારો લઈ અવતરેલા આ મહાન જ્ઞાન, નિવ સ્વાનુભવ અને સુવચન પ્રતિપાલક સમર્થ યોગીશ્વરે માત્ર ચોવીસ વર્ષના સુવચન (દિક્ષા પર્વાય) સમયમાં ૧૦૮ ઉપરાંત સ્વ-અને ભોક્ષોપકારક મહાનુભવો રચ્યા. અરે (મુનિજનમ, દિક્ષા)થી સ્વર્ગગમન પર્વ ત-સ્વર્ગ-ગમન પદેશાંના આર દિવસ પર્વ ત નેઆશ્રીની લેખીની જગદુપકારક ક્રિદા આલેખનીજ રહી હતી. જાણે વિશ્વને ૧૦૮ અર્થો રૂપી આધ્યાત્મ જ્ઞાન, ત્યાગ, તપ, વૈરાગ્ય, સુબોધ, સુમાર્ગ-સુધારણા અને અજ્ઞાત યોગરૂપ દિવ્ય મુવામથી યજ્ઞાજ્ઞ દિભરાતા પુષ્પોની મનોહર માળાના બેટ આપી જત્રાની પોતાનો અભિજાપા પણ કરવાજી જીવનધારી રહ્યા તેજ તેમ ગુરૂશ્રીએ ૧૦૮ અર્થો પણ ૧૫૦ મંત્ર-સ્તવ-સ્વર્ગવામ કીધા.

ગુરુદેવનો અતિમ સમયમાં લખાતો અને પૂર્ણ થયેલો ગ્રંથ તે આ કક્ષા-વલિસુખોષ છે. સ્વર્ગગમન પહેલાં ૩-૪ દિવસ સુધી તેજ ગ્રંથનાં મુદ્રણ તેમણે તપાસ્યાં હતાં અને છતાંયે તેમાં નવિન ઉમેરો કરે જતા હતા. શીથીય પ્રકૃતિના કારણે તેઓશ્રીને આ પરિશ્રમ ન લેવા વિનતી કરવામાં આવતી ત્યારે સહારથ વદને જણાવતા કે જીવનની છેલ્લી પળ સુધી મહારા આ પ્રિય વ્યવસાયમાંજ હું મગ્ન રહીશ. અને એમજ બન્યું. જેના વાંચનથી વિશુદ્ધ અને સામાન્ય શિક્ષિત વર્ગ સમાન રીતે પ્રકુલ્લ બની ઉડી મસ્તકા ડોલાવી ઉડે છે. એવાં અનૂપમ પુસ્તકોનો સમૂહ વિશ્વને સમર્પી જનાર આ જ્ઞાનમસ્ત મહાકવિ એવં યોગવિદ્યા વિશારદ મહાન સાહિત્યાચાર્ય અને પ્રખર વક્રત્વશાલી પ્રતિભા-સંપન્ન ગુરુદેવ આજે સ્વર્ગમાં બિરાજે છે; છતાં તેમનાં અમર યશોગાન ગાતાં પુસ્તકો બ્યાંસુધી વિશ્વમાં વિદ્યમાન છે અને વિશુદ્ધજનો તે દિવ્ય જ્ઞાન-રસામૃત પાન માટે આતુર છે ત્યાંસુધી તેઓ અત્રે વિદ્યમાનજ છે, અને તેમનાં સ્વર્ગ-ગમનથીજ તેમના છેલ્લા પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવાનું સૌભાગ્ય મને પ્રાપ્ત થયું છે. છતાંયે મને ભીતિ રહ્યા કરે છે કે:—

આશય સદ્ગુરુ દેવનો, અતિ ગંભીર ઉદાર,
બાલક બાંહ્ય પસારીને, કહે ઉદ્ધિ વિસ્તાર;
નય નિરૂપ પ્રમાણુ ને, પક્ષ લંગ મનોહાર,
અનેકાંત મર્મે ભરી, ગુરુ વાણી નહિં પાર.
સ્વાહવાદ શૈલી રૂડી, આત્મજ્ઞાનના તાર,
વણ્યા ગુંથ્યા ગ્રંથે ગહન, ધારે યુધ નરનાર;

તોપણ—કરું વિવેચન ભક્તિવશ કક્ષાવલિ સુખકારં,
યથાશક્તિ ગુરુશ્રી સ્મરી, જેહના બહુ ઉપકાર.

કક્ષાવલિ સુખોષ ગ્રંથ ગુરુશ્રીએ છેલ્લો લખ્યો છે. તેમાં અ ધી માંડી તમામ આરાખડી વારના અક્ષરથી શરૂ કરી પ્રત્યેક અક્ષરથી શરૂ થતી લીંટીઓ માં ઉચ્ચ અધ્યાત્મજ્ઞાન, યોગ, તત્ત્વજ્ઞાન, ઇતિહાસ, સેવાધર્મ, કર્મયોગ, ગ્રહસ્થ ધર્મ, આલસજ્ઞ, દન્યાવિક્રય, વૃદ્ધજ્ઞન નિર્પેધ, વીરધર્મ, ઉચ્ચપ્રેમ, મિત્રતા, પતિ-ધર્મ, પાત્નધર્મ, ભક્તિ, ઉપાસના, ત્યાગ, તપ, શાંતિ, સૌખ્ય, ઉચ્ચ ગ્રહસ્થ-ધર્મ, દસરત, આદારશુદ્ધિ, નિમગ્ન ચારિત્ર, આચાર, સાચા મુદ્ધારા, શ્રાવક સાધુ વિગેરેનાં દત્ત વ્યો સાચું જીવન. જીવદયા, ચારી, નિંદા, અભિચાર, કાવરતા, પરવશતા, શરૂતા, અધાર્મિક, અદ્વિત આદિ ત્યાગ, આ અને એવાજ અતિ ઉપ-યોગી વિચારવા યોગ્ય વિષયોનું વિવેચન થયું વિસ્તારથી સાદી અને સરળ

જાણામાં ઉપકાર જીવિથી લખ્યું છે, એક એક અક્ષર પર પૃષ્ઠનાં પૃષ્ઠ ભર્તો છે. જાણે સંજોગથી એક દીકમનેરી પા શબ્દકોષ વાંગના દોહાએ એમ ભાસે છે.

અતિ વાંચનથી તથા બહુચુતપણથી લખાવેલ આ ગ્રંથ વાંચતાં જાણી આવે છે કે ગુરૂશ્રીએ આટલો વિશાલ અનુભવ ક્યાંથી ને ક્યારે મેળવ્યો દશે ? જીજ્ઞામાં જીજ્ઞી બાબત પર મર્મ અને તત્તરપરિણિ વિવેચન, મનુષ્ય જીવનમાં અદસ્થાત્રમીઓને ઉપગોગિ સદુપદેશ, સાધુ જીવનનો સચોટ ઉપદેશ, બાલકને આજ્ઞાઓ, યુવાનોને શિક્ષાઓ, પતિધર્મ અને પત્નિધર્મની મર્યાદા, ફરજે અને તેના આદર્શો, વહાંને માર્ગદર્શક મૂલનાઓ, ઐકિયવણીની આવશ્યકતા, ધનાદ્યોની ફરજો, શિક્ષકના ઉચ્ચાદર્શો, સાચા શુદ્ધ પ્રેમીઓનાં લક્ષણ અને કર્મઓ જીવન સંગ્રામમાં જરૂરી સારીરિક શક્તિનાં વિદ્યાસના અલ્પભ્યભાષો, બ્રહ્મચર્યના ફાયદા, કામ અને ધર્મના રક્ષણાર્થે ઇતિદાસ અને સુધારણાના અભ્યાસની જરૂરીઆત, જીવનની અનુપમ તાત્તિ માટે ઉચ્ચ મહત્ત્વ જીવનની અને ઉત્કૃષ્ટ સાધુ જીવનની પ્રવૃત્તિઓ, ધર્મ દેશ કામ અને કુટુંબની ઉત્તતિ અને રક્ષા માટે લેખની સેવા ભાવના, નીકરતા, સ્વાર્થત્યાગ એવં સર્વાર્થજીવી જરૂરીઆત અને તેની શિક્ષાથી માર્ગીને કેક ઉચ્ચ જીવન જીવી પરાંપકાર, સેવા અને ત્યાગ દ્વારા અનુપમ આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી સ્વાનુભવે મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરી સેવા સુધીની માર્ગદર્શક શિક્ષાવલી આ કલકાવલિમાં લીટીએ લીટીએ ઉભરાય છે.

આવા પ્રકારનાં પુસ્તકો વીરલ લેવામાં આવે છે, ગુરૂશ્રીએ અષ્ટાંગ યોગ, ઇન્દ્રિયયોગ, ચરણચરણાનુ યોગ, અપ્યાત્મજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન, ઇતિદાસ, શિક્ષાલેખો ભગ્નો, જનવનો, પૂજાઓ, સમાજ સેવા, મમાજ સુધારણા, કુદરત, આદિ પર સેંકડો અનુપમ મધો દર્શનો પૃષ્ઠનાં ગદ્ય પદ્યમા ગુજરાતી હિન્દી સંસ્કૃત માગધી જાણામાં લખ્યા પછીથી આ હંલો ગ્રંથ જાણે જાણના પ્રત્યેક શબ્દ ઉપર નાનકડા મધો જ લખી કાઢ પણ તખ્ત દ્વારા બોધ આપવો રહી ન જાય એવા આશયથી લખી તમામ મધોની માળામા એક મેર સમાન આ ગ્રંથ બનાવી માળા પૂર્ણ કરી જગતપર અનન્ય ઉપકાર કર્યો છે. જેમનું સમસ્ત જીવન જ જ્ઞાન-ધ્યાન-યોગ-શાંતિ, સ્વાનુભવ, પ્રજાભક્તિ, ત્યાગ, તપ, વૈરાગ્ય અને વિશ્વાદારના ઉચ્ચ આદર્શોની પ્રતિ માટેજ હતું, અને તેની પૂર્ણતા કરી-પોતાનું જીવ સાખ્ય સાધી આ વિશ્વમાથી વિદાય થયા. નેજાના ઉપકાર તબેથી આ રિત્થ ક્યારેય રૂણ વિનાનું ન થયે.

આ ગ્રંથ ગુજરાતજાણામાં છે—સરળ હતા સંપૂર્ણ ભાવવાદી, કાવ્યમાં હોવાથી અલકાર યુક્ત હતા જાળકપણ સમજી શકે એવા અને માત્ર જાણના અમુક અક્ષરોની મર્યાદામા રહેલો હોવાજનાં અમર્યાદિત સંજોગ અને શિક્ષાઓ થી ઉભરાતા છે.

વ્યવસાય શુભનપર્ણ તે અરબજીનપણે ચાપો ને જગતને સાતિત્યનો અમુક વારસો આપી ગયા.

અવગાદન શક્તિ—

આ શક્તિ પણ નેટલીજ તિત હતી. દત્તતે મંદિરોના ગિર્વાણ ગુર્જરે માગધી દોન્દિ બાપાના મંથને દાઢમાં લીધા પડીથી માત્ર એકજવાર અવગાદી હાથ મુકયા પડી ને તેમને સંપૂર્ણ અવગત થઈ જનો અને આસાંડીન દાગ પ્રમાણે કોઈપણ વખતે લેખનમાં શાખ તરીકે તે ક્લોક તેમની પાસે દાગર થનો. આવી અદ્ભુત અવગાદનશક્તિ વીરલ છે.

મુદ્રાની તપાસણી—

આ તમામ અર્થોનાં મુદ્રા પણ મનેજ શ્રી ગુરૂંચ જ્ઞેતા, અનેક પ્રેસોમાં જપાતાં પુસ્તકોનાં અખ્યાબંધ મુદ્રા તપાસમાં આવનાંજ તેઓ તે તપાસવા બેસી જતા અને એવાં તપાસતા કે ખુસ રહે નહી. જ્યારે શ્રીમદે જાણુ કે પોતાનું આયુષ્ય સ્વસ્થ છે ત્યારે એકસામટાં સત્તાવીશ પુસ્તકો પ્રેસમાં આપ્યાં એટલાંજ પુસ્તકોની પ્રસ્તાવનાઓ, વિગેરે લખવી તે મુદ્રા તપાસવાં વિગેરે કાર્ય નિયમીન ધરીયાળની માફક તેઓ કરતા, તેમની પાસે બેસનારને તેઓશ્રી નવરા હદી પણ બેગવા ન દેતા. તેઓ તરતજ આવનાર વા બેસનારને પુછતા કે બોલો-પુછો-વિચારો યા વાંચો. આમ કરવામાં તેમની સાથે મુદ્રા જ્ઞેનાર પણ એવા હુશી-આર બની ગયા હતા કે તેમના આ કાર્યમાં તેમને ધણુજ મદદરૂપ થતા. અને સત્તાવીશ અર્થોનાં આલેખન-પ્રસ્તાવનાઓ-મુદ્રા વિગેરે કાર્ય તેમણે માત્ર ચારજ માસ જેટલા હુંક સમયમાં કરી નાખ્યાં અને બે ત્રણ અર્થ શિવાપના તમામ અર્થોની પ્રસ્તાવનાઓ પણ પોતેજ લખી છે.

આવા સતત જ્ઞાન વ્યાસંભવાળા, ઉઘમી, જ્ઞાની શુદ્ધેવની આ છેલ્લી કૃતી છે. અતિ પ્રસાદી છે. અમુક વારસો છે.

નિયમીનપણું—

તેઓશ્રીનો ખેરાક તદ્દન સાદો, સાત્વિક, એકજવાળ લેવાનો, અને અસ્થ હતો. તેઓ રોજ સવારે-સાંજે દીર્ઘકાલે બે ચાર માઇલ જેટલું ખુસ્તામાં ચાલતા. અતિ અસ્થ નિદ્રા-જનશૂનિ નીચ અને આત્મજનશૂની અવપ્રમ હતો. નિયમીનપણામાં સંચાટ હતા. આટલું જના વિશ્વના સદ્વાસમાં વિશ્વમાં બનના બનાવોથી અજાન રહેતા નહી. નિયમીનપણુ એ તેમનો ખામ આદર્શ હતો. શુભનતા તમામ વ્યવહારમાં એમનું નિયમીનપણું સૌને અનુકરણીય હતું અને તેની સંચાટ હાથ આ અથમા વાક્યે વાક્યે તેમણે આજેખી છે.

કક્કાવલિમાં ગુરૂશ્રીએ પ્રથમ મથાળે કક્કાવલિ સુબોધ ગ્રંથ એમ નામ આપ્યું છે. કક્કાવલિનો સંપૂર્ણ સુબોધ-જાણપણું બાલવયમાં વિદ્યાર્થી કરે છે પણ તે અક્ષર જ્ઞાન પુરતુંજ. સાચું કક્કાવલિનું જ્ઞાન સદ્ગુરૂ વિના થાય જ નહિં. સદ્ગુરૂજ કક્કાવલિનું ગ્રહસ્થના આદર્શ જીવનનું તેમજ યાવત સુકિતપ્રદ સત્ય-માર્ગનું સાચું કક્કાવલિનું જ્ઞાન આપી શકે. જો કે ગુરૂદેવ તો અસંગી ત્યાગી હોય છે છતાંયે તેઓ વિશ્વોપકારાર્થે દયા દૃષ્ટિથી જગતને ઉપદેશ દેતા વિચરે છે સાધુ મુનિરાજો, આચાર્ય ભગવાન, આદિ પોતાનાં જીવન આત્મારાધન કરવા ઉપરાંત પરોપકારાર્થે વિતાવે છે:—

વિદ્વાંસઃ કતિ યોગિનઃ કતિ ગુણૈર્વેદગધ્ય માજઃ કતિ ।

પ્રૌઢા માનકરીન્દ્રકુંભદલને વીરાઃ પ્રસિદ્ધાઃ કતિ ।

સ્વાચારા કતિ સુન્દરાઃ કતિ કતિ પ્રાજ્યપ્રતિષ્ઠાવરાઃ

કિન્ત્વેકો વિરલઃ પરોપકરણે યસ્યાઽસ્તિ શક્તિ સદા ॥

તેમ જેમનામાં પરોપકાર કરવાની શક્તિ હોય તેવા જ્ઞાની પુરૂષો તો આ વિશ્વમાં વિરલ છે કે જેમનાં અબાધિત વચનામૃતનું પાન કરીને ત્રણે કાળમાં ભવ્ય પ્રાણીઓની આબાદી અક્ષતપણે દીપી રહે છે. એવા લોકોપકારી અને નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિવાળા આચાર્યો આ વિશ્વમાં વિરલ અને અમર છે.

આ કક્કાવલિમાં આચાર્યશ્રીએ સત્ય કક્કાવલિનું જ્ઞાન વાચકોને કરાવી તેનું નામ સાર્થક કર્યું છે.

તે પછી પ્રારંભ મંગલમાં સર્વજ્ઞ પરમેશ્વર વિતરાગ એવા શ્રીમન્ મહાવીર સ્વામિ દેવ તથા સદ્ગુરૂ શ્રીમદ્ સુખસાગરજી મહારાજને પ્રણામ કર્યા છે. એ સૂચવે છે કે મંગલને ધમ્મજનાર પ્રત્યેક મનુષ્યે પ્રારંભમાં પરમાત્માનું તથા સદ્ગુરૂનું સ્મરણ અને સ્તવના કરવાં ઇષ્ટ છે.

હવે ગુરૂશ્રીની લેખીની સુબોધની વર્ષા વર્ષાવતી ઉપદેશ ક્ષેત્રમાં આગળ વધે છે.

અ ધી શરૂઆત થાય છે. અ અક્ષરના વિવેચનમાં ત્રીશ પૃષ્ઠ લખ્યાં છે.

અજ્ઞાની રહેલું નહિં આત્મ, સર્વ દુખાહેતુ અજ્ઞાન;

અજ્ઞાની પણ સરખો જાણો, અજ્ઞાને ભવ દુખની ખાણ.

શરૂઆતમાંજ ગુરૂશ્રી જ્ઞાનનો કક્કો વાચકને શિખવવા માંડે છે. આ વિશ્વ-માં જ્ઞાની શિવાય અન્યને મનુષ્ય કહેવો તે પણ તેઓશ્રી યોગ્ય વિચારતા નથી.

જ્ઞાન શિવાય વિશ્વમાં કુખ કલેષ ભય અને અપેક્ષાર છે. જલદારીક દષ્ટિએ પણ અજ્ઞાની માનવ પરુ સરખો ગણાય છે ને તેમાં પણ માયું નીતિમય ઉપયોગી અને ઉપકારક જ્ઞાન-વિદ્યા ન હોય તેવા ભણેલા પણ નકામા ગણાય છે. મુદ્ધા પોતાના ભજનોમાં કહે છે તેમ;—

ઉકાળ્યું શું ભણી વિદ્યા, ગણી વિદ્યા ઉકાળ્યું શું ?
દૃઢ્યની ઉચ્ચતા સાથે, કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે !

* * * *

ઉકાળ્યું શું કવિ થઈને, જની વકતા ઉકાળ્યું શું ?
પ્રમાણિક વૃત્તિની સાથે, કરીના સ્વોત્તતિ ન્યારે ?

* * * *

શુભો વણ તો ઘટાટોપે, કહીના સ્વોત્તતિ થાવી !
બુધ્ધિધ સફળણી થાતાં, ભણ્યું લેજે, ગણ્યું લેજે.

ભા. ભા. ૮ પૃ. ૪૬૭

માટે સાચું ભણતર સંસારીક દષ્ટિએ પણ ભણવું જોઈએ કે જોઈ સ્વોત્તતિ થાય. અજ્ઞાનજ સર્વ દુઃખના હેતુશુભ છે. જ્ઞાન વિનાનો માણસ પરુ સરખો ગણાય છે અને સમસ્ત ભવ દુઃખની ખાણ સરખો માન અજ્ઞાનથીજ થાય છે માટે વિશ્વમાં માર પણ જ્ઞાન છે. માટે જ્ઞાન ભણો-જ્ઞાની થાઓ એ તેમની શિક્ષા છે.

માત્ર વ્યવહારીક જ્ઞાન કાંઈ આત્માને ક્ષિતકર કે ભવ સમુદ્રથી તારવા કામ ન આવે. જ્યાં સુધી માણસ સાચું આત્મજ્ઞાન ન મેળવે ત્યાં સુધી તો;—

જ્યાં લગે આત્મતત્ત્વ ચિન્થો નહિ
ત્યાં લગે સાધના સર્વ જુઠી.

તેઓશ્રીતો આગળ ચાલતાં કહે છે;—

અક્ષર જ્ઞાનથી કેળવાયેલા, માનવું તેમાં મોટી ભૂલ
સફળજીને સફલતન જ્ઞાને, કેળવણીનું સાચું મૂલ.

આમ કલા પછી સાચું આત્મજ્ઞાન થતાં મનુષ્ય પોતે કણુ છે ? આત્મા શું છે, અને તેની શક્તિ તથા ઋદ્ધિ શું છે, તે જણાવે છે;—

અરૂપી આત્મ તત્ત્વમસિ તું, આત્મ આપો આપ ઉદ્ધાર
અર્પક અવિનાશી અજ અક્ષય, અનંતશુભ પર્યાયાધાર.

અક્ષર અનર અમર આતમ એક લાણતાં ગણતાં થાશે એક
 અનેક એક સ્વરૂપે આતમ, આનંદ રૂપી કરે વિવેક
 અનુભવ જ્ઞાન તે આતમપ્રભુનું, નિર્વિકલ્પતે જ્ઞાન પ્રમાણ.
 અંતર આતમ આનંદ રસનો, સાગર ઉલટે એવું લાન.

આ સાચા આતમજ્ઞાનનો અભ્યાસ એજ જ્ઞાન અને એતું જ સ્વાનુભ-
 વૃત્તિ રટન નિદિધ્યાસન પરમ આવશ્યક છે એમ જણાવે છે.

પોતે જ્ઞાન માટે કેટલા તૃષ્ણુર છે, તથા પોતાને શું અનુભવ છે
 જણાવતાં લખે છે.

અમારો જ્ઞાને દ્રઢ નિશ્ચય છે, મોહાદિકથી રહેવું દૂર;
 અમારો નિશ્ચય બ્રહ્મનૂરમાં, મેળવવું નિજ બ્રહ્મનું નૂર !
 અમારો નિશ્ચય જ્ઞાનસમાધિ, -યોગે પ્રભુરૂપ થાવું એહ;
 અનુભવ એવો અમને આવ્યો, પ્રભુપદ વરશું બની વિદેહ.

પોતાનો આદર્શ અકારમાં ચીતરતાં:—

અમર થયા જેણે નિજ શુદ્ધિ, કરી પ્રકટાવ્યો પૂર્ણાનંદ;
 અમર થયા જેણે મનને ભૂત્યું, ટાળ્યા રાગને રોષના ક્રંદ.
 અમર થયા જેણે નિષ્કામે, તપજપ પ્રભુમાં હોમ્યા પ્રાણ;
 અમર થયા જેણે જ કષાયો, ટાળી પામ્યા પદ નિર્વાણ.
 અક્ષર દેહિ અમર થયા તે, દાની શૂરાઓને સંત;
 અક્ષર દેહિ અમર થયા તે, પરમાર્થી ઉપકારી ભક્ત.

આવી તો અકારની હળરો લીટીઓ આજેખાઈ છે.

અનુગામી થા જ્ઞાનીઓનો, અનુસરો ગુણીઓની ચાલ;
 અનુકરણ કર સદ્ગુણીઓનું, સાધુઓના ગુણ સંભાર.

છેવટે આતમજ્ઞાનના અનુભવના નીચેના ઉદ્ગારો લખી ‘અ’ પૂર્ણ કરે છે:—
 અનુભવ આવે આતમસુખનો, ત્યારે જડરસ રૂચિ વિણસાય;
 અનુભવ આત્માનંદનો નાવે, ત્યાં લગી જડસુખ વૃત્તિ રહાય.

આત્મિક સુખનો ઓર આનંદ અનુભવતાં લખે છે કે:—

અનુભવ આત્મિક સુખનો આવે, બાહ્યરસો સ્વયમેવ વિલાય;
 અનુભવ આવ્યા પામ્યા વણકો, બ્રહ્મરસીસો નહિ ગણાય.

આ શિવાય અકારતી શેકડો પંક્તિઓમાંથી થોડીક લખ્યે:—

અનુપાનત્ય તે આત્મરમણતા, અનહદ ધ્વનિ અંતર ઉપયોગ;
અધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ અર્થને, સમજ સાધો અનુભવ યોગ.

યોગસાધનામાં કહેવ અનુપાનત્ય તથા અનહદ ધ્વનીના આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ સાચા અર્થ બતાવતાં તે સમજ અનુભવવા ઉપરોક્ત પંક્તિઓ ટાંકી છે.

અનુભવ જ્ઞાન તે આત્મપ્રભુનું, નિર્વિકલ્પ છે જ્ઞાન પ્રમાણ;
અનંતર આંતરે આનંદ રસનો, સાગર ઉંડોતે એવું ભાન.

અશક્ય છે નહિં મનુષ્યને કંઈ, અલભ્ય નહિં કંઈ જગમાં જોય;
અનુરાગર પદે માનવ પામે, માનવ પ્રભુ-પ્રતિનીધિજ હોય.

અપ્રીણ વ્યસનથી હિન્દ ને ચીનની, પાયમાલી થઈ પડતી જતણ.
અપ્રીણ આદિ દુર્વ્યસનોથી, નાસે તન ધન મન ને પ્રાણ.

અકળાઈશ નહિં આકૃત આવે, આકૃત મદા નહિં રહેનાર;
અધિર થા ના કાર્ય કરતાં, અમૃત્ય આયુ ન ફેગટ હાર.
અહિંસામય વિચાર કર્મે, અજ્ઞા ઇશુ ભજે જે રામ,
અહત્ત પુણ્ય હરિ સૌ ભજતાં, પામે મુક્તિ વૈકુંઠ ધામ.
અમ્લ ઉદય સૂર્યાદિક પામે, શુભોનો સો ત્યાં શો ભાર;
અમ્લ ઉદય ઉંસર ને ઝારનો, સમજ ધર્મ કરે નંરનાર.
અમેરિકામાં ઐક્યને વિદ્યા, વિજ્ઞાન પ્રતિદિન નવનવ શોધ;
અર્ધ કામની હમ્મશ ભારે, બાહ્યોક્તિનો શોધે જોધ.
અતિથી સેવા ધરનારીનું, સૌથી મોટું છે કર્તવ્ય;
અતિથી માટે સ્વાર્પણ કરવું, ગૃહસ્થનોએ ધર્મ છે ભવ્ય.
અતિથી સેવા આર્યોની છે, સર્વ ખડમાં શ્રેષ્ઠ પ્રમાણ;
અતિધિને આદર સતકારે, આપો ભોજન ને વળી માન.
અતિ ઠડુ નીખુ ખાડું ને, ઉંડું ઝોજન ખાવું વાર.
અતિ નિદ્રા જાગર પરિધમને, દિવ્ય અતિ પરિધમને વાર.

અધિકારી થઈ કર નહિ જુદમો, કર નહિ પ્રાણાંતે અન્યાય;
 અધિકારી થઈ પક્ષપાતને, ત્યાગી કર સમજીને ન્યાય.
 અન્યાયી જે અમલદાર છે, તે જીવંતો છે શયતાન;
 અન્યાયીના જુદમની સામે, રહીને જીવે તે બળવાન.
 અધિકારી જુદમીઓ સામે, ઉભું રહેવું કરીને સંપ;
 અન્યાયીનો પક્ષ ન કરવો, અન્યાયે નહિ અંતે જંપ.
 અમલ લહી અભિમાની ન થાજે, અમલદાર છે તુજ પર દેખ,
 અદ્ય શક્તિથી ક્યાં તું ભૂલે, જીવે મરે તું શાથી પેખ.
 અર્પાઈ જા પરમાર્થે તું, મુક્ત્યર્થે સહુકરને આપ;
 અર્પાવું પ્રભુમાં નિજનું જે, તે સેવા ભક્તિની છાપ.
 અનુભવ પરચીશી જ રચીને, આત્માનુભવ આપ્યું જ્ઞાન;
 અનુભવ જ્ઞાન પ્રમાણ છે સાચું, અંતર નાદ તે સાચું તાન.
 અપૂર્વ નવ નવ વિદ્યા ગ્રહવી, અપૂર્વ નવ નવ લેવું જ્ઞાન;
 અપૂર્વ શોધો નવ નવ કરવી, અપૂર્વ સાંભળવું શુભાણ.
 અશક્ત થા નહિં મન તનુ વચથી, હિંમત ખંતને ઉદ્યમ ધાર;
 અશક્તિઓનાં મૂળ ઉખેડી, શક્તિઓ ધારો સુખકાર.
 અર્વાચીન પ્રાચીન ઇતિહાસો, સર્વ ધર્મ પ્રજ્ઞના ઉકેલ;
 અર્વાચીન પ્રાચીનમાં સાચું, હોયતે ગ્રહણો ધરીને પહેલ.
 અખળાઓપર જુદમ કરો નહિં, સંતાપો નહિં અખળા જાત;
 અખળાઓને દુખો દેતાં, દેશ કોમ પડતી સાક્ષાત.
 અગ્રેસર થા દેશ કોમનો, સંઘ પ્રજ્ઞના હિતને માટ;
 અગ્રેસર થા પુણ્ય કાર્યમાં, અગ્રેસર થા મોક્ષની વાટ;

આમ વિવિધ સદ્બોધદાયક સંદેહો પંક્તિઓ માત્ર અ કારમાં જ ભરી છે. આ પંક્તિઓમાં સર્વ પ્રકારનો સદ્બોધ તરે છે.

હવે આ રૂપી શબ્દ રેલના પાટાપર સદુપદેશરૂપી પંક્તિઓની રેલવે દોડે છે. ત્યાં દયાદષ્ટિનો જીવંત ઝરો ખળખળ વહેજ બચ છે ત્યાં પીપાસુઓને શી ઉણપ ? આમાં અધારથીયે ગ્રંથદીગ્ધ્ય તેવા સિદ્ધાંતો ગુરૂંદે ઉભરાવ્યા છે. જેને સાચો આત્માનુભવ થાય છે તેની અલીધારી છે.

આચાર્યો ને ધર્મગુરુઓ, તેઓને ધ્રુવાથી સેવ;
આચારો પાળે શુભ મુખકર, ઓળખ ગુરુને સાચા દેવ.

ધર્મગુરુઓ આચાર્યો ને મુનિવરો ને સાચા પારમાર્થિક શુભ આચારોથી પરિપૂરિત હોય તેને મન વચન કાયાથી સેવવા ફરિયાદ છે. સાચા સાધુઓનાં લક્ષણ જાણવાં જરૂરી છે. તેમના પ્રયોગમાં રથજે રથજે સાચા ગુરુનાં લક્ષણો આપી તેઓ જાણાવે છે કે માણસ એ પૈમાની દાંડલી લેતાં ત્રણ ટકોરા મારી પરમે છે છતાં લગેલવના તારણદાર ગુરુદેવને ઓળખ્યા-પિછાન્યા શિવાય ધારણ કરવા એ જૂલ છે. મુગુરુ તારે તે કરતાં કુગુરુ જુગટે વહેતા. મુગુરુઓનાં લક્ષણ તેઓઓ આમ બતાવે છે.—

આત્મજ્ઞાન વિના અને પ્રભુમય રૂપન થયા વિના કોઈપણ યોગી, મહાત્મા સાધુ, ત્યાગી ગુરુ બની શકતોજ નથી.

ધર્મયોગ. પૃષ્ઠ ૭૦૮

સાચા સાધુનાં લક્ષણ:—

આશાવરી.

સાધુ ત્યારે તુંહિ કહાવે, સમના ઘટમાં આવે. સાધુ.

રાગ દેશ વિક્રમ ન પ્રકટે દેશ ન મનમાં થાવે; સાધુ.

સમલાવે દુનીયાંને દેખે, મનમાં વૈર ન લાવે. સાધુ.

નિંદા વિકથા ત્યાગીને તે, પરમ પ્રભુને ધ્યાવે; સાધુ.

ઉદયાગત ક્રમેનિ વેદે, પડતો નહિ પરલાવે. સાધુ.

વૈરાગે મન ક્ષણ ક્ષણ વાળે, આત્મ રમણતા ચહાવે; સાધુ.

આત્મપ્રભુની અમલ મોજનાં, સ્ફુરણે ગાણાં ગાવે. સાધુ.

દેખે આલે ખાવે પીવે, નિગ્રને ન્યારા લાવે; સાધુ.

અંતરમાં પરમાત્મ પેખે, ઉપયોગે તે ધ્યાવે. સાધુ.

દર્શન જ્ઞાન ચરણને સાધે, પરમાનંદ જમાવે; સાધુ.

બુદ્ધિસાગર: સાધુ સાચા, દશવિધ ધર્મ સુહાવે. સાધુ.

ભગ્વન પદ્મસંપ્રદ ભા. ૮ પૃ. ૩૪૨

કુગુરુઓનાં લક્ષણ બતાવતાં જણાવે છે કે—

અસૂચા પૂજનારાઓ, ધમાધમમાં રહી માગી:

કુહાડો પાદપર મારી, કરે ધર્મોત્તતિ ક્યાંથી ?

પરસ્પર ખોદનારાઓ, પરસ્પર નિન્દનારાઓ;
 કુસંખી બીજ વાવીને, કરો
 કરો ભળભળ જરા માટે, સહાતું અન્યનું ના કંઈ;
 ક્ષમાથી દૂર સો ગાઉ, કરો
 કરીને સર્વનું બુદ્ધ, સ્વયં માન્યું કરી સાચું;
 નથી માધ્યસ્થની દૃષ્ટિ, કરો
 જરા કંઈ માન્યતા ભેદે, કરો ભડકો કષાયોનો;
 થઈ સામા લઢો દેશે, કરો
 લઢાવી મારતા ભક્તો, કહી સાચું કંઈ બુદ્ધ;
 ભભુકી કાન કાચા થઈ, કરો
 હૃદય ઔદાર્ય ના કિંચિત્, મળીને કામ ના કરતા;
 ગુણાનુરાગ ના કિંચિત્, કરો
 વધે તેના પગો ઝાલી, કરો છો પાડવા યત્નો;
 ગમે તે આળને દેઈ, કરો
 કરો જે સ્વોન્નતિ પુરી, તદા ધર્મોન્નતિ કરશે.
 બુદ્ધબિંધ સદ્ગુણો પામી, કરો ધર્મોન્નતિ સંપે.

ભ. ભા. ૮ પૃ.

કંવાલી.

ધમાધમમાં રહી વૃત્તિ, ગુણોવણ વેશ આચારો,
 અભિમાની થયા વેશે, વજ્ર્યું શું વેશ પહેર્યાથી ?
 રહી જે કામની ઇચ્છા, પરિગ્રહની રહી ઇચ્છા,
 અસત્તા ખોલવું સ્હેજે:- વજ્ર્યું
 રહી જે માનની ઇચ્છા, કરાવ્યો કલેશ લોકોમાં,
 રહી જે ભીખ લોગોની. વજ્ર્યું
 કપટના નાટ્ય ભજવાતાં, કષાયોની થતી વૃદ્ધિ.
 ત્યજ્યું તેને ગ્રહું પાછું. વજ્ર્યું
 ત્યજીને એક બહુ કીધા, ત્યજી જેમ કાંચળી સર્પે
 રહ્યો જે મોહ મન માહે. વજ્ર્યું

હરાયા ઢોરની પેઠે, રહે ત્યાગી નહિ જગમાં,
બુધ્ધિધ સદ્ગુણો સેવે, મુનિનો વેશ છે લેજે.

ભ. ભા. ૮ ૩૭૦

આમ સદ્ગુરુ દેવનાં સાચાં શરણુ જાણી ઝોલખી સદ્ગુરુ ધારવા જોઈએ. ગુરુવિનાનો મનુષ્ય નગુરો ગણાય છે. તેના ભવનો પાર આવે કેમ ? અને પૂર્ણ બ્રહ્મ યોગે જ સાચા ગુરુ મળી શકે છે. તેમને ઝોળખવાનાં નેત્રો સાચા છતાં-મુને જ હોય છે. પૂર્ણ આતુરતા વિના તેઓ મળના નથી. અને મળે છે તેમને ધન્ય છે. એવા સદ્ગુરુઓને ઝોળખી-પામી પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી સેવવા તેથી જ ભવ જળનો પાર પામી શકાયો. સાચા ગુરુને ઝોળવા માટે ધર્મશાસ્ત્ર-સિદ્ધાંતોનું શ્રવણ-મનન હજી છે, માટે તેવા અભ્યાસની પણ પૂર્ણ જરૂર છે.

સાચા સાધુની તો બહીદારી છે. જીવન જેનાપર કુરબાન કરી પરમ પદ વરતું છે એવા પરમ સદ્ગુરુ દેવને માટે મનુષ્યે અવશ્ય પ્રાણુર્પણ કરવું ધટે છે ત્રાષ્ટ પણ મદાપુરુષ-ત્યાગી સદ્ગુરુ મિત્તન શિવાય હજી પ્રાપ્તિ કરી શક્યા નથી. તારણદાર ગુરુ જ છે.

આશ્રવ ત્યાગો સંવર ધારો, આરા ગુરુની પાળો બેશ,
આશા તૃષ્ણા વાસના વારો, આશ્રમમાથાં ટાળો કલેશ.
આનંદધન મુનિવરની પેઠે, આતમનો આદર્શ જમાવ,
આત્મારામની પેઠે પંડિત, કર્મયોગિ થઈ ધર્મ જણાવ.

ગુરુશ્રીને શ્રીમદ્ આનંદધનજી પર અપૂર્ણ ગુણાનુરાગ અને ભક્તિભાવ હતા. તેઓશ્રીએ તેમની ભક્તિપ્રત્યય તેમનાં ૧૦૮ પદો પર સંખ્યાબધી ભાવાર્થ-અનુભવાર્થ લખ્યો છે તેના ઉપોદ્ધાત અને શ્રીમદ્દના જીવન ચરિત્ર આલેખનમાં જ અદીસો પૃષ્ઠ ભર્યાં છે. અને પદોપરના વિવેચનમાં સાડા પાંચસો પૃષ્ઠ ભર્યાં છે. એમનો આદર્શ શ્રી આનંદધનજી જ હતા. આખા તેઓનામાં શ્રી આનંદધનજીની જ જ્ઞાનમસ્તી ખ્યાન અધ્યાત્મજ્ઞાનની રશ્મિ, અનુભવાયાં છે અને સદાયે પ્રદુક્ત અને જ્ઞાનનિમગ્ન ગુરુશ્રીને જોતાં જ શ્રીમદ્ આનંદધનજી ખ્યા થતા. તેઓએ શ્રી આનંદધનજી માટે સ્તુતિ કરતાં લખ્યું છે કે—

(અનુષ્ટુપ)

સર્વ દર્શન વિજ્ઞાતો, વિશ્વવન્ધો મુનીશ્વરઃ ॥

જ્ઞાની ધ્યાની પ્રમોર્ષકો, વિરાગાણાં શિરોમણિઃ ॥ ૧ ॥

શુદ્ધ ધર્મોપદેષ્ટા ચ, જૈન શાસનદ્યોતકઃ ॥

ધ્યાનિનામગ્રણીર્માન્યો, ભાવચારિત્ર્ય સાધકઃ ॥ ૨ ॥

અધ્યાત્મોદ્ધારકઃ પૂજ્યઃ, સમતાનન્દમાક્ ચ યઃ ॥

આનન્દધન યોગી સં જીયાદ્ધારત મળ્ડલે ॥ ૩ ॥

તેજ પ્રમાણે શ્રી આત્મારામજી મહારાજ માટે પણ તેઓશ્રીને બહુમાન અને તેમના ગુણાનુરાગ દ્રષ્ટ્યા ઘણું સ્થળે પ્રશંસા સ્તુતિ કર્યાં છે. અને તેમના આદર્શો નજર સામે રાખી તેવા બનવા વાંચકને તેઓ જણાવે છે.

આક્રિકામાં આગસ અજ્ઞાન, કુસંપ શ્રદ્ધાને તોફાન.

આસ્ટ્રેલીયામાં વિદ્યોદયમ, અનુશીલન ગુણશીલે માન.

આર્યોની પ્રગતિનું કારણ, બળકળ વિદ્યા બુદ્ધિ જ્ઞાન.

આત્મોત્તતિ કરતાં તે આર્યો, સાત્ત્વિકગુણ કર્મેજ પ્રધાન.

આરોગ્ય પુષ્ટિકારક ભોજન, પાણી વાપરશે કરી જ્ઞાન.

આયુષ્ય લાંબુ છાશને ફળથી, ડાકટરવૈદ્યો ભાળે જાણ.

વિદેશોનાં દૃષ્ટાંતો એ ગુરૂશ્રીની સર્વ દેશોની સ્થિતિનું જાણપણું સૂચવે છે. તેઓશ્રીને હિન્દ ઉપરાંત તમામ અન્યદેશોની ઘણા પ્રકારની માહિતી રહેતી ને તેમનાં ગ્રંથો કરવા યોગ્ય બાબતો પ્રસંગોપાત જણાવતા હતા.

છાશ ને ફળ માટે ગુરૂશ્રીએ સ્થળે સ્થળે ઉલ્લેખ કર્યો છે. સાત્ત્વિક પુષ્ટિકારક ખોરાક, છાશ ને ફળનો આહાર, અને—

આયુ જો શતવર્ષનું ઇચ્છો, બ્રહ્મચર્ય વડો આરોગ્ય કાય;

આહાર પાન વિહાર યોગ્યકર, ભય ચિન્તા તજ શાંતિ લાય.

બ્રહ્મચર્ય પ્રતિપાલન, તથા ભય ચિન્તા ત્યજ શાંતિ ધારવી એ મનુષ્યના સંપૂર્ણ આરોગ્ય. એવં શતાયુ થવાના મુળ મંત્રો તેઓશ્રી ગણતા ને કહેતા હતા. આમાં પણ એમજ પ્રતિબેધ છે.

આત્મજ્ઞાનનું આનંદી મુખ, વર્ષે ચહેરા ઉપર નર;

આત્મજ્ઞાનીના અંતર માંહિ, આત્મ પ્રભુજી હજારા હજાર.

આ સત્ય તો લેખકે અનુભવ્યું છે અને એવા આત્મજ્ઞાનીનાં દેહારનાં દર્શન સા શ્રેષ્ઠ અનુભવી રહે છે.

આર્થિક બળથી ગૃહસ્થ થોભે, ધાર્મિક બળથી થોભે સંત;
આધ્યાત્મી દાતારો થોભે, મનની મોટાઇએ મહંત.

આમાં ગૃહસ્થ, સંત, દાનાર અને મહંત આ ચારેની વ્યાખ્યા ટુંકાજુમાં પણ કેટલી સુંદર આપી છે ! ગૃહસ્થ ધરનો-મદસ્થાશ્રમનો સ્વાર વડન કરનાર તે તો આર્થિક બળથીજ શોભે. જૈનોની પૂર્વની બહોળતાલીના સ્મરણથી વર્તમાન જૈન સમાજની આર્થિક અવેશ્યકિ ખેડ ઉપજાવે છે.

પાટણમાં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજી મહારાજના સામૈયામાં સોંકડો હજારો કાટપાધિપતિઓ દાનાર હતા. કેટલાયે જૈન રાજાઓ યજ્ઞ ગયા તે યજ્ઞ લક્ષ્મિ-પુત્ર જેવી ગણાતી જૈન કોમની વર્તમાન દશા જોઇ શ્રીમદ્ વારંવાર જૈનો તો શ્રીમંત-પવિત્ર-પ્રમાણીક નાતિવાન અને દાનાર હોય એવા ઉદ્ગારો કાઢતા અને કર્મથોગી બની તેવા બનવા દરેકને કહેતા. તેઓશ્રીએ “ જૈનોની પ્રાચીન અર્વાચીન સ્થિતિ ” નામના પુસ્તકમાં આ બાબત ધણું જ ઉત્તમ દર્શન કરાવી એ સ્થિતિપર ધણું અજવાળું પાડ્યું છે.

આશિર્વાદો સૌના લેશો, લેશો નહિં કોઇનો આપ;
આપત્તિ સંપત્તિ માંહી, યથાશક્તિ કંઈ શુભ આપ.

x

x

x

શુદ્રશ્રીના જીવનમાં તેમના પર અનેક વિષ્ટ પ્રસંગો આવતાં તેવા અપ-કારીપર પણ દયા લાવી તેમને ક્ષમા આપતા. કોઈની પણ કંદુ વચન કહી નિન્દતા નહીં; તેમજ સૌને સુંવાનુંરાગી થવા કહેતા. અર્વાચીન ધણા પ્રકારના ગ્રગડાઓમાં પણ તેઓ તો સર્વથા નિર્લેપજ રહ્યા છે. આત્મચાનીઓ એવા પરભાવમાં પડતા જ નથી એ તેમણે પોતાના જ જીવનમાં આચરી બતાવ્યું છે.

અંબા નામે જંતુની મહારી, જન્મદાત્રી દેવી શુભ ખાણ;
અંબા માતા દેવી પ્રણયુ, સ્મરૂં તેનાં કરૂં યશ શુભગાન.
અંબા માતા તુજ ઉપગારો, નક્ષ કરતાં તે અનંત સમાન;
અંબા પ્રતિબદ્ધો થો વાળું, ચતશિક્ષક સમ માતા જાણ.
અંબા માતા તુજ સમ સઘળી, નારી જાતિ માની મેં સત્ય;
અંબાડપે સહુ સ્ત્રી વર્ગની, સેવાનાં બનો મુજ સૌ કૃત્ય.

માતૃ ભક્તિની પરાકાષ્ટા શુદ્ધેવનું હૃદય બતાવે છે.

માતાના સ્નેહ માટે શુદ્રશ્રીએ ઉપરોક્ત પંક્તિઓ લખી માતૃપ્રેમની મહત્તા દર્શાવી છે. શ્રી મહાવીર પ્રભુએ ગર્ભમાંજ માતા પિતા જીવતાં દિક્ષા

નહીં લેવાની કરેલી પ્રતિજ્ઞા એ એમના માનુલક્ષિતાનો પુરાકાષ્ટા હતી. અને તેજ પ્રમાણે ગુરૂશ્રીએ પણ એવાજ પ્રકારના અપૂર્વ માતૃ વાતસલ્યના દર્શનથી એવીજ પ્રતિજ્ઞા કરી હતી અને તેઓશ્રીએ પણ માતાપિતાના સ્વર્ગમમન પછીથીજ દિક્ષા અંગીકાર કરેલી. માતા પિતાની ભક્તિ માટે ગુરૂદેવે ધણું લખ્યું છે તે એ શિક્ષાઓ આપણા યુવાન વર્ગને માટે સુવર્ણસૂત્રો છે. પાશ્ર્વત્ય વિદ્યાસંક્રુત દેશના તથા ધર્મના યુવાન વર્ગને શ્રી મહાવીર પ્રભુએ તેમજ ગુરૂશ્રીએ માનુલક્ષિતાનું અપૂર્વ દર્શન કરાવ્યું છે. તેઓ અન્યત્ર માતૃ ભક્તિપર લખનાં વાગ્યાં છે કે:—

મુહાની સ્વર્ગથી મોટી, સદા સંતાન સંભાળે;
કરી ના વર્ણવ્યો વ્રતો, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
કરી સર્વાંગિધયોની શાદી, કરી લેખણ ગિરીન્દ્રોની;
કરીને પત્ર પૃથ્વીનો, લખું ને સ્નેહનું વર્ણન.
તથાપિ પૂર્ણના ધાવે, જગતમાં ક્યાંય ના માવે;
અહો એવો અઘોરિક છે, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
પ્રભુ મહાવીર બંધાયા, અપૂર્વ સ્નેહ તંતુએ;
પ્રતિજ્ઞા ગર્ભમાં કીધી, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
કરે સ્વાર્પણ દઈ પ્રાણો, કરે ઉપકારની કોટિ;
બની તન્મય રહે ખુશી, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
સદા જે લજા માતાનો, સદા લજા સ્વભૂમિનો,
અહો તે હવતો જગમાં, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
કરે જે માનુની ભક્તિ, કરે તે સદ્ગુરૂ ભક્તિ,
કરે તે દેવની ભક્તિ, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો.
બનીને માનુના લજા જ, કરે ભક્તિ સ્વમાતાની.
લુપ્તગિધ સ્વાવજનનીની, કરી સેવા બનો મોટા.

આમ ઉપર કોઈક મુદ્દેવ આંખ માતા સની સૌ નારીઓને લુએ છે એ તેમની ભક્તિ રસમતિ પ્રતિભા સ્વભાવ દર્શાવે છે. તેઓ આવશ્યકવાદી રીતે તે સમર્થ મનુષ્યની હવત પહેલાં સદા હતા.

આમ આમ કેન્દ્ર સિદ્ધિના આ માટે અત્યંત જરૂર છે.

વેદે જે હિન્દી ભક્તિએ તરફ દર્શાવે—

ધડ નાશિકામાં જો આત્મે, મદિજન તત્ત્વો સુખને શાંતિ;
દશાન થાઓ કાલ ન ખાશે ઇશ્વરને નહિં કવિંદ્રા ખાંતિ.

યોગમાર્ગમાં લઈ યોગના અનેક પ્રકારનો અભ્યાસ યોગીઓ માટે આવ-
શ્યક છે—તેમજ મદસ્થીઓ પણ આધાર પ્રમાણે ગુરૂમ પૂર્વક યોગમાર્ગમાં
પ્રવૃત્ત થઈ શકે છે. પૂરક રેચક કુંભક આદિ તમામ પ્રકારની ક્રિયાઓ લક્ષ્યોગની
છે. આ સર્વ ક્રિયાઓથી ગુરૂથી વિભૂતિ હતા. અને આ માર્ગનું વિસ્તૃત જ્ઞાન
ગુરૂશ્રીએ 'પોતાના' ધણાં પુસ્તકોમાં વિસ્તારથી આપ્યું છે.

ઈન્દ્રની પદવી લીંટ સરાખી, માને આત્મજ્ઞાની સંત,
ઈશ્વર અવતારી તે સંતો, આતમ સુખ ને પામ્યા સત્ય;
ઈશ્કાઓ મેળવવા માટે, તજો ખુશામત પાપનાં કર્મ,
ઈનામ—ઈશ્વરપદ મેળવવું, તે સાચું સમજો ધરી ધર્મ.
ઈશ્લામીઓ ઈશ્વર અલ્લા, નિરાકાર માને છે એક,
ઈમાન અલ્લાનું ધારે મન, કુરાન માને જોવી ટેક;

ગુરૂદેવને સાચા આત્મજ્ઞાનના સુખપાસે ઇન્દ્રપદ તુચ્છ જણાય છે.

ઈશ્ક ન જોને આત્મપ્રભુનો, તેવણુ ખીજો ઈશ્ક છે ફેક.
ઈશ્ક તે ઈશ્વર પ્રીતિ લગની, તેવણુ ઈશ્ક તે રણુની પોક.

ઈશ્ક એટલે રચૂસનો પ્રેમ જો અસત્ય આગે પ્રચાર પામ્યું છે પણ સાચો
ઈશ્ક તે આત્મ પ્રભુનો જ હોય શકે. તે વિનાનો ઈશ્ક તે ભવમથ્યનો હેતુ છે,
પ્રભુની પ્રીતિ લગની રટના એજ સાચો ઈશ્ક છે. ગુરૂશ્રી કહે છે.

ઈતિહાસો શું જગના વાંચે, નિજ જીવન ઈતિહાસ તપાસ,
ઈતિહાસો જીવ કર્મના લખતાં, નક્ષમાં પણ નહિ આવે ખાસ.
ઈશ્વર આતમ ચિદાનંદમય, અનંત શક્તિમય નિર્ધાર,
ઈશ્વર લક્ષણુ જુદાં જુદાં, અર્થ એક છે સૌનો સાર.

આમ 'ઈ' પૂર્વે ફરી ગુરૂશ્રી 'ઉ' શબ્દ ઉપર ક્લમ ચલાવે છે—

ઉદમ ધંધામાં નહિ લાગે, ચોરી જારીથી લાગે લાવ્ય,
ઉદમી જન તો ઉદમ ન ધારે, ઉદમથી કરશે કર્તવ્ય.

ઉદમ ધંધા પોતાને ભવિતવ્યતા યોગે જે સાંપડે તે શરમ વગર કરવો
જોઈએ. તેમાં પોત્રીશન કે આખર જીવ એવો કર નકામો છે. મનુષ્યે સ્વાધિકારે
સર્વ કર્મ કરવાં જ જોઈએ. સંસારમા નિર્લેપવૃત્તિએ પોતાની ફરજને જાગવવી

એ પ્રત્યેક ગ્રહસ્થનો ધર્મ છે. કર્મયોગી થવા દરેકે પ્રયત્નવાન બનવું જ જોઈએ. ગુરૂશ્રી પોતે મનુષ્યને વ્યવહાર અને નિશ્ચયથી સંપૂર્ણ અને આદર્શ કર્મયોગી થવા હંમેશાં ઉપદેશ આપ્યા કરતા અને તે માટે મહાન ગ્રંથ કર્મયોગ તેઓશ્રી એ ખાસ રચ્યો છે. તેમાં તેઓશ્રીએ સ્વાધિકારે વ્યવહાર નિશ્ચય રીતે કર્મયોગી કેમ થવાય તે વિસ્તારથી જણાવ્યું છે. તેઓશ્રી આ ગ્રંથના પૃષ્ઠ ૮૨ માં જણાવે છે કે:—

કર્મયોગ રચ્યો ગ્રંથ મેં સારો, કર્મયોગી કરવા નરનાર,
કર્મયોગને વાંચો તેથી, નિર્લેપી થાશે નરનાર;
કર્મયોગી તે નરને નારી, આસક્તિ વણુ કરતાં કાળ,
કર્મ કરે પણ અકર્મભાવે, રહીને સાધે આત્મ રાજ્ય.

માટે મનુષ્યે કર્મ કરતાં—સદુદ્યમ કરતાં બીજકુલ જ્ઞાન—શરમ ધરવાની જરૂર નથી એમ એમનો આશય છે.

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયનો, જૈન જગત્પર બહુ ઉપકાર,
ઉપાધ્યાય નિબંધ રચીને, તેમની લલિત કીધી સાર.

ગુરૂશ્રીને ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પર અનન્ય લલિતભાવ હતો અને તેઓશ્રીએ તેઓશ્રીનાં ગુણગાન ઘણા લલિતભાવથી કર્યાં છે. પાદરે તેઓ હતા ત્યારે કેટલાય વખતથી 'જોહા' શ્રી ઉપાધ્યાયજીનાં પાદુદાનાં દર્શન કરવા માટે ચોખ્ખા નહીં વાપરવાનો અભિગ્રહ કર્યો હતો અને ત્યાં જઈ દર્શન કર્યા ત્યારેજ સંતુષ્ટ થયા હતા. અને વગેરે. ગુરૂશ્રી સાહિત્ય પરિષદમાં મોક્ષવા ખાસ શ્રી યશોવિજયજી નિબંધ પાદરા ખાતે રચી મોકલ્યો હતો. આમ વિશ્વોપકારક પૂર્વ-પુરુષોનાં લલિતભાવે ગુણગાન આત્મામાં અનેરી શક્તિઓ પ્રદર્શવી આત્મગુણ જાગ્રત કરે છે માટે સૌએ ગુણાનુવાગ દ્રષ્ટિ ધારવી એ ગુરૂશ્રીના સ્પષ્ટ આશય છે.

ઉપવાસો વિધિપૂર્વક કરવા, અનેક જાતના રોગો જાય,
ઉપવાસોથી થતા કાયદા, સમજી શક્યા કરવા ન્યાય.
ઉપવાસોથી આત્મશુદ્ધિ, થાતી નિઃશયે કર જ્ઞાન;
ઉપવાસો થવું સર્વેચ્છાને, ત્યાગી રાખી પ્રભુમાં ભાન.

ઉપવાસની પ્રવચાને શું આશયસ્થા અને કશું છે. તે માત્ર ઉપવાસના માત્ર જ નહીં સૌંદર્યની વેળા થાય છે. ઉપવાસ માટે ગુરૂશ્રી ઘણા લાભ બતાવતા હતાં અને તેમની વિચારણા અને પ્રિય હતી. અને ઉપવાસ આપ્યો અને અન્યતર અનિચ્છા કરવાના તે એક દિવસે અપ્રત્યક્ષ કરી અન્યતર કરતા હતા.

ઉપદેશક ને અંતરમાં નિજ, કેટલા તહારામાં ગુણદોષ;
 ઉપદેશક ને તુજ અંતરમાં, તુજ વર્તનથી શો સંતોષ ?
 ઉપદેશે છે જે તું જાણે, તે તારા આચારે મૂક;
 ઉપદેશક સદ્વર્તન યોગી, રાખે નહિં નિજ માંહી ચૂક.

ઉપદેશક યનાં પદેશાં પોને ઉપદેશક થવાને પાત્રતા ધરાવે છે કે નહિં તે પ્રથમ જોવાનું છે. ઉપદેશક વસ્તુ ઉપદેશક પોતાના વર્તનમાં મૂઢી ન શકતો હોય તો તે ઉપદેશક પદને પાત્ર નથી એમ ગુરૂશ્રી દ્રષ્ટવ્યે માનતા હતા અને પોને પણ તેજ પ્રમાણે આજન્મપર્યંત વર્ત્યા હતા. તેઓશ્રીને “ દયની કથે સૌ કોઈ, રહેણી અતિ દુર્સલ હોઈ ” એ સૂત્ર વારંવાર દેહતાં લેખકે સાંભળ્યા છે. તે તેઓને એવાજ મનુષ્યો પ્રિય હતા. “ રહેણી દરણી એક તેને ચરણે વંદન અનેક ” એ તેમનું પ્રિય સૂત્ર હતું. આ ઉપરોક્ત પંક્તિઓ પણ તેઓના વર્તન, આદર્શ અને સ્વાતુભવનો પરિણામ છે.

ઉપકારો વાળ્યા નહિ વળતા, સદ્ગુરૂના કોટિ લાય માંદા;
 ઉપકારીના ઉપકારોને, બાજો વર્તે ગુણ તે માંદા.

હયાં ઉપકારનું જાણપાથું તે ઉત્તમ છે. નેમાં પણ આ જીવ પરમપ્ર મુધારનાર શ્રી સદ્ગુરૂના ઉપકારો એક જીવ નહિં પણ અનેક જીવમાં પણ ફેરી શકાય નહિં. આ સુત્રો પણ સદ્ગુરૂ દેવે પોતાના આચારમાં મૂકી બતાવ્યાં છે. તેઓશ્રી પર ઉપકારો દરનાર તમામ અવસ્થ તથા સ્થાવરચીત્ત ઉપકારો તેઓશ્રીએ વારંવાર રમ્યાં છે. પુસ્તકોમાં પણ તેમનાં રમણુ કરી તથા પ્રસન્ન પણ ઉપકારો માની યાજી મુક્ત થવા પ્રયત્નો કર્યા છે.

આમ ઉ જાણ પર સેંદરો અનુપમ પંક્તિઓ લખી આગળ જઈ પર વિવેચન કર્યા બાદ એ પર પણ તેવાજ પ્રકારની પંક્તિઓ આવી જાય છે.

એકલા સરખું સમ્યગ્દર્શન, જગદા સરખું આત્મજ્ઞાન;

એક શુદ્ધ ચારિત્ર તે ત્રગદો, ત્રણ મળ્યે મુક્તિ નિર્વાણ.

આ જેજ પંક્તિઓમાં જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર નિરપણુ કરી તેનું મહત્ત્વ દર્શાવ્યું છે. મથિાનું જ્ઞાન માત્ર જેજ પંક્તિઓમાં આપવામાં આવ્યું છે

પોને આજન્મપર્યંત જે દાર્પ હયું તે હવે નિવૃત્તી પંક્તિઓમાં દર્શાવે છે.

એકાંતે જંગલ દોનરમાં, આત્મજ્ઞાનથી કીધું ધ્યાન;

એક વપુસ્થિત આત્મ જાણ્યો, સત્યાએ જે છે જનવાન.

જોજ રૂંદ મુક્તી સદાસી મનુષ્ય સદ્ગુરૂશ્રીને જોવે છે પણ માત્ર એ

શ્રદ્ધા રાખી શકતો ન હોય સૌ દેવ સરખા ગણી સમ્પદત્વને ગુમાવે છે: પણ
શુદ્ધેશ્વરે તે એકજ દેવગુણો શ્રદ્ધા રાખવા ફરમાવે છે:—

એક દેવને એક ગુરૂથી એક પતિ પત્નિથી સુખ;
એકથી એ જ્યાં પડ્યા મતોત્યાં, ફાટકુટને પ્રકટે હુ:ખ.

માત્ર એકજ પતિ અને એકજ પત્નિની આવશ્યકતા સાંસારિક દૃષ્ટિએ
અતિ આવશ્યક હોય એમ જોવી વસ્તુ માટે અનેક પત્નિઓ, છુટાછેડા—પુનર્જન્મ
આદિ જાણનાં સખત નિર્ણય શુદ્ધેશ્વર જણાવે છે અને સત્યજ્ઞ છે કે સંસારમાં
સાચા પ્રેમ-આત્મ સુખ માત્ર એકજ પતિ—એકજ પત્નિના સંબંધમાં સંભવે છે.

એવાં જુદાં ન્યાયપદ્ધતિ, સર્વ કર્મના નાશો મુક્તિ;
એવી રીતે નૈમન આદિ, નયોથી જાણો મુક્તિ મુક્તિ.

સાત નયમાં જોડેલા એવાં જન-નિશ્ચય નય સર્વ શ્રેષ્ઠ છે. જૈનદર્શન સાત
નયની સંપ્રદાયોમાં—ન્યાયમાં—ફેટલા બોગવે છે. એ નયની અપેક્ષાએ સર્વ કર્મના
નાશ વિના મુક્તિ હોયજ નહીં એમ કહે છે, છતાં ફેટલાં દર્શનો અમુક રીતે
મુક્તિ મોત્તરે, તે નૈમનનિ નયોની અપેક્ષાએ છે છતાં તેમની માનેલી મુક્તિ ફેટલી
અમુક છે તે સર્વ નયોને અપેક્ષાએ જોયું છે તે અમત્તે છે. જૈનદર્શનની ગણિતારી
જો કે નાસ્ત્રા પ્રાચીન વિચિત્રતા નમામ પ્રજાએ કરી સત્ય પ્રકટ કરી આપ્યું છે.

x

x

x

શુદ્ધેશ્વરે સંપ મોટે-ધન ફેટલા ન્યાય એકજ જગ છે. સંપ એજ સંરક્ષણ છે.
અને માત્ર વિનુદ્યોતમાં નહીં પણ મુક્તિમાત્ર તથા અન્ય પ્રજાઓના સંપની
સંરક્ષણના જાણવતા જૈન મોટેના તેમના ઉદ્યોગો જોઈએ.

જૈનદર્શન વિના આર્યો જગ હાવો. એકતા વિષુ જૈનોનો હોમ;
જૈનદર્શન વિના મુક્તિઓ હાવો. વિન્દીઓનો થનો વિનાથ.
જૈનદર્શન વિનિષ્ઠિ જગ આન્યા. વિન્દુસ્થાનનું આન્યા રાજ્ય;
જૈનદર્શન વિનિષ્ઠિ હમે હાલમાં પાતાનું વચ્ચું સામ્રાજ્ય.
જૈનદર્શન આન્યાઓ જગા. વિનાઓ પામે છે હાલ;
જૈનદર્શન આન્યાઓ તે કમલ, ઉપાધિ કર્મનેજ હવતર.
જૈનદર્શન વિનિષ્ઠિ વિનિષ્ઠિનું. નવ વિન્દીઓનું સામ્રાજ્ય;
જૈનદર્શન વિનિષ્ઠિ વિનિષ્ઠિનું. જૈન મુક્તિ જગ મોટેની હાલ.

જૈનદર્શન વિનિષ્ઠિ વિનિષ્ઠિનું. જૈન મુક્તિ જગ મોટેની હાલ.

ધર્મ-કોમ-કુટુંબ અને મિત્ર-પતિ-પત્નિ આદિને માટે કુંડે છે. માત્ર ઘોડી પક્ષિઓમાંજ મહાન સૂત્રો તેઓથી 'ઐ' માં આવે છે.

જૈનો માટે ગુરૂશ્રીને ધણીજ લાગણી હતી. તેઓથી જૈનોને કાયર-કુમળી-દુઃખી-હલેસી-પરતંત્ર-પામર-દરિદ્રી દેખતા કે તુર્તજ તેમને ઉપદેશ આપી ઉત્તરિને માર્ગે દોરી જતા અને તેમના ઉપદેશથી ધણા જૈનો ઉત્તર દશાને પામેલા હિન્દમાં છે:—

ઐ જૈનો કરી એકતા જાગે, શુદ્ધ હેતુમાં જની ઉદાર,
ઐ જૈનો કરી એક્ય પ્રવર્તે, એક્ય જળે છે હયાતી ધાર.

માત્ર આ બેજ પક્ષિઓમાં જૈનો માટેની ગુરૂશ્રીની ઉજળાની લાગણીઓ જણાય છે. જૈન કોમની હયાતી એક્ય ઉપરજ નિર્ભર છે. શુદ્ધ મતભેદમાં બુદ્ધી જૈનો વર્તમાન કાળમાં આંતરકલેશમાં મગ્ન રહ્યા છે અને પોતાના ધર્મનો ઉત્કર્ષ વિસર્પા છે. તે માટે આ સમોટ સદ્બોધ માત્ર કુંડાણમાં તેઓથી જન્યા છે. અને તે તમામ જૈનોને શિરોધાર્ય કરવા યોગ્ય છે.

ઔપધ્યાશ્રમ, વૈદ્યો, અને ઔપધ્યાશ્રમી પરમ આવશ્યકતા વિશ્વને છે અને રહેશેજ. ભારતવર્ષમાં આ ત્રણેની આવશ્યકતા રહેવાની છેજ તે માટે તેઓ જણાવે છે કે:—

ઔપધ્યાશ્રમો અધાવો, પ્રકટાવો શુભ વૈદ્ય અનેક,
ઔપધીઓનાં શાસ્ત્ર રચાવો, વૈદ્યકશાસ્ત્રનો કરો વિવેક,

આમ બારાખડીના માત્ર બારજ શબ્દોમાં હજારો સુંદર ભાવવાડી ઉપદેશક પક્ષિઓ ગુરૂદેવે કહ્યા છે.

વિચારોના પુખ્તોને શબ્દોક્તી દોરામાં ગ્રંથી સુંદર માળા બનાવવી તેનું નામ કવિતા-તે કવિતા એ ધણાજ કુંડાણમાં બહોળા વિચારોને પ્રકટ કરવાનું એક માત્ર સાધન છે; જે પૂર્ણ કુશળતાથી ગુરૂશ્રીએ મફત કર્યું છે.

ગુરૂશ્રી બારાખડીમાં વ્યવહાર નિમિત્ત બન્ને પ્રકારના અઘોષિક જ્ઞાને ભરી હજારો પક્ષિ રચી હવે કક્ષાવડી તરફ આવે છે.

'ક' પર ચાલીશ પૃથ ભર્ષા છે. જ્યાં જ્ઞાનગંગાનો પ્રવાહ અરખલિનપણે વહેનો હોય, રચનુભવની સેરા છટ્ટી હોય, પરોપકારને દયાના સોદા ચાલના હોય, અને આત્માર્જવના ઝરા ઉજળા હોય ત્યાં પરોપકારાર્થે લખાણો લખતાં કમ પૂરવેશમાં દોડેજ.

આ કક્ષાવલિ સુબોધ ગ્રંથમાં એમજ લાગે છે કે જાણે ગુરૂદેવ એક, એક શબ્દને વેબ્સ્ટર ડિક્સનેરી યા 'વૃહત્ શબ્દકોષ'ની માફક છણી નાંખવા માંગતા હોય તેમ અક્ષરોના શબ્દો ને વાક્યો છોડતાજ જાય છે. મગજમાં, હૃદયમાં અને કલમમાં કેવી દિવ્ય શક્તિ હશે કે આમ પંક્તિઓની પંક્તિઓ તાબેદાર દાસની માફક સ્મરતાંજ દોડી આવતી હશે ?

‘કક્ષાવલિ’માં ગુરૂદેવની આજેબેલી પંક્તિઓ એટલી બધી ઉત્તમ છે કે અત્રે કંઈ ટાંકવી ને કંઈ રાખવી તે સમજાતું નથી. સ્થળ સંદાયનો ડર પણ રહે છે. છતાંયે હું કાણુમાંજ હવે આપણે કે ને લઈશું.

કર્મને છતતાં કક્ષો ભણીઓ, સમજો એવું ચિત્ત મોઝાર.

કક્ષા કર્મ વિપાકો ભોગવ, સમભાવે મુક્તિ નિર્ધાર,

શરૂઆતમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સાચો કક્ષો વિદ્યાગુરૂ ભણાવે છે તે નહિ, પણ ધર્મગુરૂ ભણાવે છે તેજ હોઈ શકે. જે કક્ષો ભણતાં જન્મ મરણ ટળે, આત્માનું ભાન થાય અને તે ભણ્યા પછી કાંઈ ભણવાનુંજ ન રહે તેનુંજ નામ કક્ષો ! આ કક્ષો ભણનારને ખાત્રીથી કહી શકાય કે ખીલું ભણવાનું નજ રહે.

કર્મને છતવાં એ મહા મુશ્કેલ છે. કર્મને છતવાની કળા આવડે પછી તેને શું બાકી રહે ? ગુરૂશ્રી કહે છે કે “ કર્મને છતતાં કક્ષો ભણીઓ ” કર્મને છતાય ત્યારેજ કક્ષો ભણાયો ગણાય. આ કક્ષો ગુરૂ સિવાય કોણુ ભણાવે ? રાગ દ્વેષનો ત્યાગ-આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, હૈય જેય ઉપાદેયની વિવેક બુદ્ધિ પુરૂગત, અને આત્માની ઓગળ ને વહેંચણુ, નયનિક્ષેપાપક્ષ પ્રમાણુ, સમભંગી આદિનું સ્વા-તુલ્ય પૂર્વક પિછાન થયા સિવાય કર્મને છતતાં ન આવડે. એ આવડેથી કક્ષો ભણ્યા ગણાય. આંત્ર કક્ષો એટલે મુક્તિ પ્રાપ્તિનું સાધન ! આ કક્ષો ભણવા ગુરૂશ્રીએ કક્ષાવલી લખી ! તેઓશ્રીનો કેટલો ઉપદાર ! આવી કક્ષાવલી હમને સ્મરણુ નથી કે કોઈએ લખી હોય. સંસારીયોને માટે સાંસારિક વ્યવહારિક જ્ઞાન આત્મજ્ઞાનીઓ માટે ઉચ્ચ પ્રકારનું આધ્યાત્મિક-જ્ઞાન, સાધુઓ માટે તેમના આચાર તથા કર્તવ્યનું જ્ઞાન, યોગિઓ માટે યોગસાધનાનાં સુવર્ણ સૂત્રો, રાજા પ્રજાના ધર્મ, પાશ્વત્ય દેશોની પણ રિચતિનાં દિગ્દર્શન તથા આ પ્રજા સાથે વૃક્ષના, ઇન્દિયાસનાં આલેખન, અધિશરીઓ, માતાપિતા, પતિ પતિની, પુત્ર પુત્રિકા, રાગ્યો, ધર્મગુરૂઓ આદિ તમામના ધર્મનું સવિસ્તર જ્ઞાન આટલી સારી છતાં મંજીર સારવારી ભાષામાં-કાવ્યમાં-આપી દઈ જાણે ગુરૂશ્રી વાંચકને ઉપદેશમૂલકો હતાજલ ભરેલો ખાલો પાઈ દે છે-વિશ્વને અમોલી બેટ આપે છે. મોટો ઉપદારી પુરૂષની દયાદૃષ્ટિ -નમન ! વંદન !

ક્રમાવસિના વાંચક આમાંથી જોનાની પાતતા, કૃષિ, અભ્યાસ પ્રમાણે જે વેદ્યને ને મેળવી શકે છે: જ્ઞાનનો આગર ભયો પજો છે. જોઈએ તો ઘડો-ઘોડો - 'યાત્રો બરીલો-વા ખામેજ પીગો. પાતતા પ્રમાણે મેળવશે. છતાં એ જ્ઞાન સાગરના કિનારે ઉભા રહી ઘણાં પિપાસુઓ આગસ થા પ્રમાદ વચ્ચે ઠાંધપણ પામ્યા પીપા રિના પાણ ફરે તો તેનો દોષ તેમના પર રહે.

આ મંથ સાઘંત વાંચનાર અઘૌકિક આનંદને જ્ઞાન જરૂર મેળવશે એ નિઃસંશય છે.

આ મંથના ખાસ ખૂબી એ છે કે તે ઉચ્ચ કોટિના માર્ગર દ્વિ પંડિત વાંચી પ્રભોદ પામી-વળું જાણે શીખે તેટલાજ ઓછા અભ્યાસવાળા તેને વાંચી સમજી શકે તેમજ શાળામાં જણતા વિદ્યાર્થીઓ પણ સમજી શકે. ! અરે ! સ્ત્રીઓ આળોક પણ તે સમજી શકે અને નિરક્ષરો વૃદ્ધો-વૃદ્ધાઓ પણ વંચાવી રહેલાઈથી સમજી શકે એવા પ્રકારનું અપેક્ષાઓપુકન ભાવભર્યું સુંદર પદ સખાણુ આમાં છે.

૫ .

વધુ ખૂબી તો એ છે કે 'ક' થી માંડી 'ઝ' સુધીના અક્ષરોમાં પણ બારા-ખડી આખી ને, તે શબ્દના ગુથી છે. એટલે પ્રાયઃ ગુજરાની બાવાનો કોઈપણ શબ્દ તેમણે છોડ્યો નથી. તમે ગમે તે શબ્દ શોધો આ મહા શબ્દ કોષમાંથી ઉપરેશની પદ્ધતિઓમાં તમને તરતજ જણવાનો.

આ પુસ્તક જેમ રીટાવર કપેલાએને તેમજ મુલાનેને ગમે તે વ્યક્તિ ગમે ત્યારે એક સરખો ઉપદેશ આપના ગુફાત્મા જેટલો ઉપદારી રહી શકે તેવા છે, માત્ર વાંચવો-વંચાવો જોઈએ,

'ક' શબ્દ ઉપર સંખ્યાબધે જૂઠામાં સદુપદેશ અને આત્મધર્મ તેમજ વ્યવહાર ધમના ગુરુ સિદ્ધિતા સમજાવી દેવે શ્રીમદ્ બ તરફ વળે છે. 'ખ' ઉપર પણ ચૌદ જૂઠામાં ૪૦૦ સાદની આજખી છે.

ખખખા કામા ધરો ધરમાંહિ, સઘળી ખામી ફરશે ફર;
ખાર ન રાખો વૈરી ઉપર, આત્મ ખુમારી રહો મશગુલ.

+

+

+

ખુમારી પ્રક્ટે સમાધિયોગે, પરમાત્મ પ્રક્ટ વેદાય;
ખુમારી આવે તે નહિ છાની, ચહેરા દિલ્લપર જટ દિલ્લરાય.

સાચી આત્માનંદની ખુમારી પ્રકટાવવામાં સમાધિ ચોક્કસ પ્રજ્ઞપૂર આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશમાં વહેવા જોઈએ, અને તેમ કરતાં પરમેશ્વરને જે

કદીએ ભોગવ્યો નથી એવો સાક્ષાત્-પ્રકટ અનુભવી શકાય છે, અને તેની ખુમારી આવે તે તો જગજાહેર જ હોય, અને તેનો ભોક્તા પણ આત્મા જ તેને વેદી શકે, જેની ઝાપ ચહેરા પર તેમજ દિવ પર પ્રકટ દ્રષ્ટિગોચર થાય જ, આમાં માત્ર એજ લીટીઓમાં શ્રીમદે સમાધિ યોગના સિદ્ધાંતોને ઉભરાવ્યા છે.

એચરી મુદ્રા હઠ યોગીઓ, પામે છે અભ્યાસે તેહ;

એચરી શક્તિ પામે વળે શું, બન્યો ન આતમ ભો ગુણ ગેહ.

હઠયોગના અનેક પ્રકારો હઠયોગીઓ, આત્મજ્ઞાનના-સ્વાનુભવનાં દર્શન કર્યા વિના સાધે છે. અને અભ્યાસે હઠયોગની એચરી આદિ મુદ્રાઓ સિદ્ધ કરી શકે છે. પણ તેથી શું હાલ ?

જ્યાં લગે આત્મતત્ત્વ ચિન્થ્યો નહિં,

ત્યાં લગે સાધના સર્વ જુઠી.

તેજ પ્રમાણે જ્યાંસુધી સાચો, સ્વાનુભવસિદ્ધ આત્મા-જે અનંત ગુણના ધામ સમો નથી પીછા-ચો ત્યાં સુધી હઠયોગ શો ઉપયોગી છે ? આટલામાં જ શ્રીમદે વણું ઘટાવી દીધું છે.

‘ગ’ શબ્દ પરનાં પૃથ્વી ઉપર નજર નાંખતાં ઉપદેશ રતનાકર ઉજળે છે.

ગૃહસ્થનું ઘર સ્વર્ગ સમું જ્યાં, દયા દાન ને સ્વાર્પણ ત્યાગ;

ગુણદ્રષ્ટિ ને ઐક્ય પ્રેમતા, ઉત્સાહ ઉદ્યોગ ને વૈરાગ્ય.

માત્ર એજ લીટીઓમાં ગૃહસ્થધર્મ ગૃહસ્થના ઘરનાં લક્ષણો ને ગૃહસ્થ જીવનનાં સત્રો ગુથી દીધાં છે.

દયા, દાન, સ્વાર્પણ, લાગ, ગુણદ્રષ્ટિ, સંપ, પ્રેમ, ઉત્સાહ, ઉદ્યોગ અને વૈરાગ્ય આટલાં વાનાંથી વિભૂષિત હોય તેજ ગૃહસ્થ ને તેજ ગૃહસ્થ ગૃહ. આ આદર્શ કેટલો બધો ઉચ્ચ છે ને તેમાં શું શું જોઈએ તે અતિ દુઃકાણમાં શ્રીમદે બતાવી દીધું છે.

‘ઘ’

ઘોરને પૂજે મર્યા પછી જે, જીવંતા તો દે નહિ માન;

ઘોરપૂજકો ગુણ ગ્રહણ વીણ, જગમાં જીવંતાં નાદાન.

મહાન પુરુષોને, સત્પુરુષોને, ઉપકારકોને, તારકોને, ઉદ્ધારકોને તેમના જમાનામાં-જીવંતાં વીરતા જ પિછાની શકે છે, બાકી તો ઉચટા વિશ્વના ગાડ-

રીઆ પ્રવાહથી અક્ષય એવા મહાન પુરુષોને તો સમાજે પીડ્યા જ છે ને પરિ-
ભ્રામ તેમના જવા પછી તેમનાં ગુણગાન કરાગેલ મહાત્માઓને માગેલા
પત્થને પૂજન છે. આને ધોરપૂજકો કહેવાય તેઓ જીવતાં છતાં તેને શ્રીમદ્
નાગન જણાવે છે ને ગુણદ્રષ્ટિ ખીલવા દરમાવે છે.

‘અ’ નાં પંદર પદમાં ૪૩૦ લીંટીઓમાં ઉત્કૃષ્ટ અને અંદજીત ઉપદેશામૃત
વરસાન્યું છે.

એન પડે ને આતમધ્યાને, સમાધિમાં તો મુક્તિ થાય;
એન ત્યાં મનકું ઠરતું નક્કી, સફળું; એન ધરે હિત લાય.
ચોરી દર્શન જ્ઞાન ચરણ તપ, આતમ કરીને પરણે મુક્ત;
ચાહીને કરી ચોરી એવી, મુક્તિ વધુ પરણી લે સુક્તિ.

+ + +

ચીચીઆરી જ્યાં દુઃખીઓની, પડે ત્યાં સંતો દોડી જાય;

+ + +

ચીસ પડે ત્યાં બહારે જાણું, આત્માર્પણ કરી કરવી રુહાય;

+ + +

છાક કરે શું ને છતિહાસે, ત્હારા જેવા ગયા અસંખ્ય;
છાક ન છઃજ્યો કૈસર ઝારનો, સમજે તો તુજ સમ નહિ રંક.

+ + +

છવંતી બાહ્યાંતર સવળી, શક્તિઓને ઝટ પ્રકટાય;
છન થવાને જન્મ છે ત્હારો, ધ્યેયાદર્શ એ ત્હારું ધ્યાય.

+ + +

છર્ણને ત્યાગે નવીન ધારે, પહેરનારો નહિ બદલાય;
જાણી એણું મૃત્યુકાલે, જ્ઞાની લીતિ શોક ન પાય.

સાચા જ્ઞાની મૃત્યુમળે એજ વિચારે છે કે જીવ વસ્ત્ર બદલી નવું પહેરવું
છે તેમાં હર્ષ શોક શો ? આ વચનો શ્રીમદે પોતાના મૃત્યુમળે અક્ષરે અક્ષર
સિદ્ધ કરી બતાવ્યા છે.

‘જ’ ઉપર દ્વન્નરો પદ્ધિઓદ્ગ્રામી તેમાં જાનવત્યમાન સદ્પદેશ ન્યોતિ
અગમભાવી છે.

‘ઝ’

ઝીલો આનંદજ્ઞાનને પ્રેમે, પ્રભુલક્ષિતમાં ઝુલવું શ્રેષ્ઠ;
ઝીલવું સારા ભાગે સાઈ, શીળ ઝીલે તે પડે ન હેઠ.

+

+

+

ઝરો અનુભવ જ્ઞાનનો પ્રકટે, તો તે કદીય ન થાય વિનાશ;
ઝરણાં શમતા રસનાં પ્રકટયાં, આનંદ આપે કરે પ્રકાશ.
ઝલક જે અંતરમાંહિ પ્રકટી, જ્યાં ત્યાં પ્રસંગે થાય પ્રકાશ;
ઝવેરી તે જે આત્મપ્રભુરૂપ, હીરો પરખે સત્ય તે ખાસ.

+

+

+

આ પંક્તિઓ જેવી આત્માનુભવની ઝલકની ચળક ચમકાવતી સેંકડો
પંક્તિઓ ‘ઝ’ પર આજેખાઈ છે.

‘ટ’

ટટ્ટા જડ પુદ્ગલના સુખમાં, ટળવળવું તે દુઃખની ખાણ;
ટાળો દુઃખકર કામ વિકારો, આતમમાં સુખ નક્કી જાણ.

+

+

+

‘ઠ’

ઠોકો પ્રભુનાં દ્વારો પ્રેમે, ઉઘડે તેથી પ્રભુનાં દ્વાર;
ઠોકો નહિં અન્યાયે કેને, ઠોકાવું નહીં સાઈં લગાર.

+

+

+

‘ડ’

ડુક્કર શ્રદ્ધાત્મિક દૃષ્ટિએ, અતિ વિષયની કામના ટેવ;
ડુક્કર તે વ્યભિચારી મનડું, દુર્ગુણની થાતી જે સેવ.

+

+

+

‘પ’

પાંખો છે જે દર્શન જ્ઞાનને, તેથી શિવપુર પ્રતિ જવાય;
પાંગળો આતમ, ચારિત્રવણુ છે, પાંગળો ચારિત્ર વણુ કહેવાય.

+

+

+

‘મ’

મરણું શિષો ધર્મદાર્યમાં, મરતાં અમર હોવો ચર્મ જાય;
મરીને અન્ય જાણવો હોવો, મારણ વૃત્તિ વેગે હાલવ.

+

+

+

હે ! પ્રભુ તારા માટે જીવણું, તુજ વણ મુજને ગમે ન ક્યાંય,
હે ! પ્રભુ દીન દયાળુ પાલક, જાપ હું ચહું છું તારી છાંય .

+

+

+

‘સ’

સય નથી ધર્મ પ્રવૃત્તિનો કદી, ધર્મ કયું નિષ્કળ નહિ જાય,
સય ક્યારે નહિ આત્મપ્રભુનો, નિત્ય અખંડ છે આતમરાય .

+

+

+

‘જ’

જ્ઞાન ક્રિયાથી મુક્તિ નક્કી, જ્ઞાની મોટું આતમ જ્ઞાન.
જ્ઞાની શ્વાસોશ્વાસમાં મુક્તિ, પામે છે એ નક્કી માન.

આમ ક યી જ્ઞા સુધીના તમામ શબ્દોપર સેંકડો અદિતીય પંક્તિઓમાં શ્રીમદે ઉચ્ચ આત્મજ્ઞાન, તપ, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, શાંતિ, વ્યવહારને નિશ્ચય બેઠે રીતે જ્ઞાતમૈત કરી સદુપદેશનાં સાગર દેશાગ્યા છે. કેટલું સખીએ ? કેટલું વિવેચન કરીએ ?

જેની પંક્તિએ પંક્તિએ શબ્દે શબ્દે વિવેચનનાં પૃથો ભરીએ તોયે ધામદનો આશય સપૂણ્યતયા સ્પષ્ટ કરી વ્યક્ત કરી ન સકાય.

શ્રીમદે તો એક એક અક્ષર પર હજારો પંક્તિઓ રચી પણ તે પ્રતિ પંક્તિના અર્થ કરી તેના સ્પષ્ટાર્થ, ભાવાર્થ ને અનુભવાર્થ કરવા જતાં મથો ભરાય તેમ છે. આ સ્વાનુભવી જ્ઞાનમાં મરત જની આત્માનંદની ખુમારીમાંજ બીજતા શ્રીમદે પોતાના સ્વાનુભવામૃતનો રસાસ્વાદ વાચકને કેટલો ઉદારતાથી આપ્યો છે તે તો તેના ગ્રાહકોજ સમજી શકે.

પોતાનું આયુષ્ય અદ્ય હોવાનું પ્રથમથીજ જાણીને શ્રીમદે અનેક સદ્બોધ સામગ્રીથી ભરેલો આ મથ પ્રથમ અ યી અઃ અને ક યી જ્ઞા સુધીના તમામ અક્ષરોથી શરૂ કરી હજારો પંક્તિમય રચનામાં રચી નાંખ્યા હોને . . .

પૂર્ણ રહી ન જાય, અને તે પછી જીવાવવાના ગ્રાસતા કામે તેમાં હમેશાં પ્રસંગા-
નુસાર ઉમેરો કરે જતા હતા. પોતે એવી કવિત્વની પ્રતિભા શકિતવાળા હતા કે
મુશ્કે તપાસતાં તપાસતાં ચે તેમાં સેંકડો પંક્તિઓ નવીન રચી ઉમેરી દેતા હતા.
આમ ગ્રંથના પૂર્ણાદિત બે કે ત્રેય શુદ્ધ ૧૫ ના રોજ થઈ હતી જતાં ચે તેમાં
ઉમેરો ચાલ્યા કરતો હતો અને શ્રીમદ્ભુત સ્વર્ગગમન જેઠ વદ ૩ ના રોજ થયું
જતાં તેમાં આગલા શુકરવાર સુધી તો આ ગ્રંથમાં નવીન લાખતો ઉમેરતા જતા
હતા ને પુસ્તકપણ પોતે જોયા કરતા હતા. નિયમિત રીતે આયુષ્યની છેલ્લી ક્ષણ
સુધી પણ સ્વદરજા બળવ્યા જવાનાં, જ્ઞાન લાકડાં કરવાની અને ઉપકારક
દૃષ્ટિએ ઉચ્ચ અધ્યાત્મજ્ઞાનનો વારસો આપી જવાની પ્રયત્ન ધગશ શ્રીમદ્માં
રહી હતી ને તે તેમણે પૂર્ણતયાઃ સફલ કરી છે.

સં. ૧૯૮૧ ના વર્ષમાં પોતાના સારી તખીયત હોવા જતાં મૃત્યુ સમય
નિકટ જાણી પરવારી લેતા હોય તેમ ગ્રંથમાળાના ૧૦૮ મણકામાં દુટ્ટતા
બાવીશ ગ્રંથો એક સામટા શ્રીમદે તૈયાર કરવા માંડ્યા હતા અને સાત સાત
પ્રેસ રોકી ગ્રંથો જીવાવવાનું કાર્ય શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળે ઉપાડ્યું
હતું. અમદાવાદ, ભાવનગર, વડોદરા આદિ સ્થળોમાં આ પુસ્તકો માટે મંડળે
રોકેલા પ્રેસોના માલીકોએ પણ પૂર્ણ ભક્તિભાવે આ કાર્ય ઉપાડી લીધું હતું.
શ્રીમદ્ પોતે નિયમીતપણે લખવાનું, મુદ્રે તપાસવાનું, પ્રસ્તાવનાઓ લખવાનું
વિગેરે કાર્યો ઝડપથી કરે જતા હતા. આ કાર્ય શ્રીમદ્ના અવસાન પર્યંત નિય-
મીત ચાલ્યું હતું અને તમામ ગ્રંથો પણ થઈ રહ્યા પછી શ્રીમદે સ્વર્ગગમન
કર્યું હતું. જ્ઞાન લેખન, જ્ઞાનપ્રચાર, જ્ઞાનભક્તિ માટે આવું અનુપમ કાર્ય અવ-
સાન પર્યંત ચાલતી ચીવટથી જતાં અતિ ઉદ્ધાત્તથી આટલું ઝડપથી નવિન
રચના કરવા સાથે કાંઈએ ક્યાંનું જાણમાં નથી.

શ્રીમદે આ ગ્રંથ રચવાની શરૂઆત મધુપુરિ-મહુડીમાં પોસ વદી ૧
રવિવારે કરી હતી. આ ગ્રંથ લખવા માટે એક નોટ વાપરવામાં આવી છે. તેમાં
૫ અક્ષર સુધી તો સંતત્ર થતાં સુધી શ્રીમદે લખ્યાં કર્યું જણાય છે. પછી ૬ થી
૧૧ સુધી લખતા ગયા છે અને દરેક અક્ષર ઉપરના લખાણની પૂર્ણાહતી ન કરતાં
જો સુધી પહોંચી ગયા છે. ત્રેય માસ પછી પૂર્ણ સ્વસ્થતાથી કદાચ ગ્રંથ લખવો
કાવશે નહીં ને શરીરની અસ્વસ્થતામાં વધારો થશે એમ ધારી દરેક અક્ષર પર
લખી ચુક્યા જણાય છે ને પ્રસંગોપાત વચ્ચે વચ્ચે પેનસીલ તથા શાકીની
લીટીઓ ઉમેરાઈ છે. આમ ૧૧ અક્ષર પૂર્ણ ક્યો છે અને પ્રશસ્તીની ગાથા ૯
તથા ૧૬ માં તેની પૂર્ણાહતી જણાવી છે. જતાં લખાણ તો ચાલ્યાજ કર્યું
અને ઉમેરો થતોજ રહ્યો. ને જેઠ શુદ્ધ ૧૩ સુધી ચાલ્યો.

પ્રસારિત.

પાપ વહી ઝોટમ રવિવારે, મહુડી વાંઘા પદ્મ જીર્ણદં;
રવિવારે રચના શરૂ કીધી, સર્વ જીવોને છે સુખકંદ.

આ પછી મહુડીથી મહા શુદ્ધ બીજે વિહાર કરી પ્રાંતીજ શ્રીમદ્
પદ્યાવાં હતા.

મહુડી માંહી રચના કીધી, ત્યાંથી પ્રાંતીજપુર વિહાર;
માધ શુદ્ધ બીજે કીધો શુભ, પ્રતિદિન ત્યાં રચના કરી સાર.

ત્યાંથી માધ વહી આનંદ શ્રીમદ્ પુનઃ મધુપુરિ આગ્યા છે અને રચના
શરૂ રાખી હતી.

માધ વહી આનંદે પ્રાંતીજથી, મધુપુરિમાં કયો વિહાર;
મધુપુરિમાં પ્રતિદિન રચના. કીધી લાવી હર્ષ અપાર.
મધુપુરિમાં ધ્યાન સમાધિ, ઉપયોગે આનંદ રસ લીધ;
નિર્જન સ્થાનો કોતરો માંહિ, આત્મસ્વરૂપ વિચારણા કીધ.

શ્રીમદ્ને કોતરો અને નિર્જન સ્થાનોમાં ધ્યાન સમાધિ અને આત્મસ્વ-
રૂપની વિચારણાનો કયો અકબૂત આનંદ લયો ઉત્સાહ પ્રાપ્તિનો શાખ હતો તે
ઉપરોક્ત પંક્તિઓ સ્પષ્ટ કરે છે અને આવા આત્મમસ્તીના અવસરે આ ગ્રંથ
સખાનો ચાલ્યો.

અદિથી શ્રીમદ્ દાસ્યુન શુદ્ધ ત્રીજાના પ્રાનઃકાળે વિહાર કરી વિગ્નપુર
ગયા હતા. અને એમ શુદ્ધ પાંચમે શ્રી ટદિસાગરજી સ્વર્ગવાસી થયા હતા.
પૂર્ણાદિતિ મારે શ્રીમદ્ જાણાવે છે:—

ચૈત્ર પૂર્ણિમા શુક્રવાર દિને, પૂર્ણ કયો કક્ષાવલિ અંચ:
લજ્જે ગળેને લાવે સાંલજે, પામે તે શિવપુરનો પંથ (૯)

તથા:—

વિગ્નપુર વિદ્યાશાળામાં અંચની રચના પૂર્ણ પ્રસિદ્ધ;
વિગ્નપુર વિદ્યાશાળામાં, આત્મોદ્ધતિના બીજે સિદ્ધ. (૧૬)

આમ આ મંથ પૂર્ણ થવા પછી શ્રીમદ્ પોતાના જીવતા જનારનાં નથા
૨૨માંની અપૂર્ણતા અશુદ્ધિ મારે ક્ષમા લાવના જણાવે છે:—

નથી લેખકને નથી કવિ હું, નથી જ્ઞાની વા નથી વિદ્વાન;
ખાલક આલે પ્રેમે લખ્યું મ્હેં, સત્ય જણાય તે લેશો જ્ઞાન.

કેવી લઘુતા ? કેટલું નિરભિમાનપણું ?

કક્કાવલિ સુખોદધમાં જે જે, ભૂલચૂક ને થયો જે દોષ,
સર્વ સંઘની આગળ તેની, માણી માણું બહુ ગુણ પોષ.

*

*

*

અને છેવટે ઉપસંહાર કરતાં મંગલ સ્વરૂપ સદ્ગુણદેવતાઓને સ્મરી લે છે-
ગુરુ રવિસાગર સુખસાગર ગુરુ, પામી તેનો પૂર્ણ પસાય;
બુદ્ધિસાગર મંગલમાલા, અંથ રચી પામ્યો સુખદાય.

આમ આ મહાન કક્કાવલિ દ્રવ્ય અંથ સર્વ રસોવટે પૂર્ણ-પરિપુરિત થયો છે.

અત્યારે શ્રીમદ્દના જીવંત જીવનની જ્યવંત જ્યોતસમા ૧૦૮ મહાઅથો શ્રીમદ્દની એકે મહાવિદ્વાન, મહાપંડિત, મહાકવિ, ઉત્કૃષ્ટ લેખક, કૃષ્ટ સ્વાનુભાવી સમર્થ યોગીરાજ, ઉચ્ચકોટિના અધ્યાત્મી, તિવ્ર તપસ્યાગ, વિભૂષિત મહાન પુરૂષ તરીકેની ખ્યાતી કરતા વિશ્વમાં વિદ્યમાન છે.

આવા કક્કાવલીના જોટાના તથા તેવી શૈલીના ક્યા ક્યા ને કેટલા અથો ગુર્જર ભાષામાં છે તેનો તપાસ આ લેખકે કર્યો છે. છતાં ભારતવર્ષના ગુર્જર ભાષા લેખકોએ આવા પ્રકારનો તથા આવી અદ્ભુત ઉચ્ચકોટિની રસસામગ્રીવાળો કાષ્ઠ અંથ વિદ્યમાન હોવાનું જણાઈ શક્યું નથી.

આ અંથની વિશિષ્ટતામાં તેમાં અનેક પ્રકારનો સર્વોપયોગી સદ્બોધ હોવા ઉપરાંત તે જ્ઞેન સાધુનો આજેખેલો હોવા છતાં પણ તે વિશ્વના તમામ ધર્મના, તમામ દોષના, તમામ વ્યયનાં, તમામ રસજોના, આખાળ વૃદ્ધ સ્ત્રીપુરૂષોને એક સરખા ઉપયોગી, સમજી શકાય તેવો બન્યો છે.

આમાં પાશ્ચાત્ય દેશોના દાખલા તથા ત્યાંની પરિસ્થિતીનો પણ ખ્યાલ આપી દીધો છે અને સ્વદેશ (આજ) તથા આંતર સ્વદેશ તથા સ્વરાજ્ય (મુક્તિ) તેમજ આદર્શ પ્રદરશાત્રમ-તથા આર્યોનાં કર્તવ્યોનાં ભાન, રાજા-ગ્રામની દર-

ને, પંચમીય જ્ઞાન, શારીરિક જ્ઞાન આદિ અનેક જ્ઞાનનેના ઉચ્ચનમ સ્વાતુલ્ય-
વા યોગ્ય જ્ઞાન લખું છે.

અમને તો આશા છે કે આવા વિરલ ગ્રંથો વિશ્વને અને વિશ્વવાસીઓને
પહોંચેલા પહોંચાડશે.

વાંચકોને અમારી નમ્ર વિનંતી છે કે અતિ પરિશ્રમે તૈયાર કરેલો આ
ગ્રંથ માત્ર વાંચીનેજ નહિ પણ પર્તનમાં મુકીને તેનો લાભ લેવો, અને આત્માનું
સાધન કરવું. એજ શ્રોમદના પરિશ્રમને સફળ બનાવવા માટે ખસ છે.

ઉવટે એટલુંજ જણાવીને વિરમાયું કે—

પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ આત્મ સુખના અર્થી ખરા જે હતા,
મોંઘા શારદનંદ જે વિલસતા જ્ઞાને સદા સર્વદા;
આજેખ્યા અફુલત ગ્રંથ ગરવા, ઉપદેશ-તત્ત્વે ભર્યા,
નિશ્ચયને વ્યવહાર સાર સરખાં, જીવન સિદ્ધાંતો નર્થાં.
જેની દ્રષ્ટિ અમિ ભરી વિલસતી, વિશ્વોપકારે સદા,
જેની એક ક્ષણેય ના ગર્હ હતી, આગસ પ્રમાદે કદા;
જેણે જીવન અંત જ્ઞાન રસની રેલી સરીતા અહા;
યોગીરાજ નમું સુજ્ઞાની શુરધી શ્રી બુદ્ધિસાગર મહા.

પાદરા.
નવગ્રંથી.
વર્તમાનપંચમી
મં. ૧૯૮૨

ૐ જયશુર શાંતિ:
તત્પાદરેણુ
મણિલાલ મોહનલાલ પાદરાકર.

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ તરફથી

શ્રીમદ્ શુદ્ધિસાગરમુદિત ગ્રંથમાળામાં પ્રગટ થયેલા ગ્રંથો.

અન્યાંક	પૃષ્ઠ	કિંમત.
૧ અધ્યાત્મ આખ્યાનમાળા.	૨૦૬	૦-૪-૦
૨ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૨ નો.	૩૩૬	૦-૮-૦
૩ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૩ નો.	૨૨૫	૦-૮-૦
૪ સમાધિશતકમ.	૬૧૨	૦-૮-૦
૫ અનુભવપરિચયશી.	૨૪૮	૦-૮-૦
૬ આત્મપ્રદીપ.	૩૧૫	૦-૮-૦
૭ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૪ થો.	૩૦૪	૦-૮-૦
૮ પરમાત્મદર્શન.	૪૦૦	૦-૧૨-૦
૯ પરમાત્મજ્યોતિ.	૫૦૦	૦-૧૨-૦
૧૦ તત્ત્વજિંદુ.	૨૩૦	૦-૪-૦
૧૧ શુદ્ધાનુરાગ (આવૃત્તિ બીજી)	૨૪	૦ ૧-૦
૧૨-૧૩ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૫ મો તથા જ્ઞાનદીપિકા.	૧૦૦	૦-૬-૦
૧૪ તીર્થયાત્રાનું વિમાન (આ. બીજી)	૬૪	૦-૨-૦
૧૫ અધ્યાત્મભજનસંગ્રહ.	૧૬૦	૦-૬-૦
૧૬ શુદ્ધોપા. આ. ૨	૨૬૦	૦-૮-૦
૧૭ તત્ત્વજ્ઞાનદીપિકા.	૧૨૪	૦-૬-૦
૧૮ ગદ્યલીંગસંગ્રહ ભા. ૧	૧૧૨	૦-૩-૦
૧૯-૨૦ શ્રાવકધર્મસ્વરૂપ ભાગ ૧-૨	૪૦-૪૦	૦-૧-૦
૨૧ ભજનપદસંગ્રહ ભાગ ૬ ફો.	૨૦૮	૦-૧૨-૦
૨૨ વચનામૃત.	૮૩૦	૦-૧૪-૦
૨૩ યોગદીપક.	૩૦૮	૦-૧૪-૦

૯૯ શ્રી યશોવિજયજી નિર્ગંધ.	૨૧૦	૦-૬-૦
૧૦૦ ભજનપદસંગ્રહ ભાગ ૧૧	૨૨૦	૦-૧૨-૦
૧૦૧ " ભાગ ૧ આ. ૪ થી	૨૦૦	૦-૮-૦
૧૦૨ ગુજરાત બૃહદ્ વિજયપુર વૃત્તાંત	૨૭૮	૧-૪-૦
૧૦૩-૪ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી વિસ્તૃતજીવન ચરિત્ર તથા દેવવિલાસ.	૨૩૦	૦-૧૨-૦
૧૦૫ મુદ્રિત શ્લોકે. ગ્રંથગામ્		
૧૦૬ કલ્યાણી-મુખોધ.	૪૬૦	૧-૪-૦
૧૦૭ સ્તવન સંગ્રહ (દેવવંદન સહિત)	૨૭૫	૦-૧૦-૦
૧૦૮ પત્ર સદુપદેશ ભાગ ૩		

ગ્રંથો મળવાનાં દેકાણાં.

- ૧ વક્રીલ મોહનલાલ હીમચંદ-પાઠરા (ગુજરાત)
- ૨ શા. આત્મારામ ખેમચંદ-સાણંદ.
- ૩ શા. નગીનદાસ રાયચંદ ભાંખરીયા-મહેસાણા.
- ૪ શા. ચંદુલાલ ગોકળભાઈ-વિજયપુર.
- ૫ શા. રતીલાલ કેશવલાલ-ગ્રાંતિજ.
- ૬ બુધિધામગરસૂર જૈનસમાજ-પેથાપુર.
- ૭ શા. મોહનલાલ નગીનદાસ ભાંખરીયા

૧૯૨-૯૪ બજાર ગેટ, કોટ, મુંબઈ.

* આ નિયાતીવાળા ગ્રંથો યિલકમાં નથી.

x આ ગ્રંથો કોઈના દેવચંદ્રી ખાતાએ મંબુર કરેલા છે.

દ આ ગ્રંથો કોઈના ગાયકવાડ સરકારના દેવચંદ્રી ખાતાએ મંબુર

શ્રીમદ્ભગવાદે શુક્લિતાગરસૂરિ. રચિત.

કક્કાવલિસુવોધગ્રન્થ.

❖(૦૦૦)❖

પ્રથમ્ય શ્રી મહાવીરં, સર્વેષં પરમેશ્વરમ્

જિનેન્દ્રં વીતરાગં ચ, સદ્ગુરું મુક્તિસાગરમ્ ॥ ૧ ॥

કક્કાવલિ સુવોધાસ્ત્યં, ગ્રન્થં કરોમિ પ્રાકૃતમ્

બાલાનાં સત્યવોશાયે, સર્વશિક્ષાનયં શુભમ્ ॥ ૨ ॥

અ આ અરિહંત દેવને ધ્યાવો, અહં અહં જંપયો બાપ;

અરિહંતને સમજી જ્ઞાને, જંપતાં સરગાં નાસે પાપ ॥ ૧ ॥

અજ્ઞાની રહેવું નહીં આતમ !, સર્વદુઃખ હેતુ અજ્ઞાન;

અજ્ઞાની-પશુ સરખો બહો, અજ્ઞાને ભવદુઃખની ખાલુ ॥ ૨ ॥

અરૂપી આતમ તત્ત્વમસિ તું, આતમ ! આપોઆપ ઉદ્ધાર;

અખંડ અવિનાશી અજ અશ્વય, અનંત શુભ પર્યાયાધાર ॥ ૩ ॥

અક્ષર અજર અમર આતમ એક, બધુતાં ગણુતાં યાચો એક;

અનેક એક સ્વરૂપે આતમ, આનંદરૂપી કરો વિવેક ॥ ૪ ॥

અન્ધા આગળ આરસી ધરવી, બહેરા આમળ જેવું જ્ઞાન;

અજ્ઞાની અગળ તમ જ્ઞાની, અજ્ઞાનીને હોય નં સાન ॥ ૫ ॥

અન્ધકાર સરખું અજ્ઞાનજ, અજવાળા સમ બહો જ્ઞાન;

અન્તર આતમસ્વરૂપે રહેતાં, પરમાતમ પ્રગટે નિર્બોલ ॥ ૬ ॥

અજપાત્તપ તે આતમસ્મરણતા, અનહદધ્વનિ, અન્તર ઉપયોગ;

આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ અર્થને, સમજી સાધો અનુભવયોગ ॥ ૭ ॥

અનુભવ જ્ઞાન તે આતમપ્રભુતું, નિર્વિકલ્પ છે જ્ઞાન પ્રમાણ;

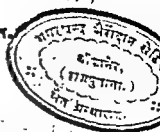
અન્તર આતમ આનંદ રસનો, સાગર ઉલટે એવું ભાન ॥ ૮ ॥

અનુભવ પચ્ચીશીજ રચીને, આત્માનુભવ આપ્યું જ્ઞાન;

અનુભવ જ્ઞાન પ્રમાણ છે સચુ, અન્તરનાદ તે સાચું ભાન ॥ ૯ ॥

અનેક એક સ્વરૂપી આતમ, પર્યાય દ્રવ્ય નયે છે બેથ;

અસત્ય નહીં વદવું ને કરવું, અસત્યમાં છે દુઃખો કહેથ ॥ ૧૦ ॥

અનીતિનું વર્તન નહીં ધરવું, અનીતિથી અંતે છે નાશ;
 અવળા પન્થે ડગલું ન ધરવું, અન્તરૂમાં ધરસુખ વિશ્વાસ. ॥ ૧૧ ॥
 અક્ષત બડી પણ ભેંસ ન મોટી, અક્ષતની કિંમત નહીં માય;
 અજ્ઞાનીના પ્રભુ થતાં દુઃખ, જ્ઞાની દાસ થતાં સુખ સ્થાય. ॥ ૧૨ ॥
 અશક્ય છે નહીં મનુષ્યને કંઈ, અલભ્ય નહીં કંઈ જગમાં ભેષ;
 અજરામર પદ માનવ પામે, માનવ-પ્રભુ પ્રતિનિધિજી હોય. ॥ ૧૩ ॥
 અમર અજર આતમ નિજ જાણે, દેહ પ્રાણનું મરણું જાણુ;
 અકળ કળા-આતમપ્રભુની છે, અખંડ અવિનાશી તું માન. ॥ ૧૪ ॥
 અજિતનાથ ખીજ તીર્થંકર, અજીત બને જીતી મન કર્મ;
 અચરિત્ર નહીં જ્ઞાને જગમાંહી, આતમ !! કરશે નહીં અધર્મ. ॥ ૧૫ ॥
 અન્યંકારીભટ્ટાપેઠે, ક્ષમા અને સમતાને ધાર;
 અતિમુક્તક મુનિવરની પેઠે, પ્રતિક્રમણ કરશે નરનાર. ॥ ૧૬ ॥
 અરણિક મુનિ પેઠે નિર્મોહી, દેહોત્સર્ગ કરીને થાવ ! ;
 અવગુણ છાંડી ગુણને ધારે, અનંત જીવનને પ્રગટાવ ! . ॥ ૧૭ ॥
 અરજી કરવી ચોગ્ય ન્યાયીને, અસ્થિર મનનો નહીં વિશ્વાસ,
 અયોગ્ય સાથે કરે ન સંબંધ, અજ્ઞાની છે જગમાં દાસ. ॥ ૧૮ ॥
 અહંકારથી અનંત દુઃખો, રાવણ દુર્યોધનની પેર,
 અન્તરૂમાં જો ! ! અવગુણ તારા, શાથી વર્તે છે અંધેર. ॥ ૧૯ ॥
 અક્ષર જ્ઞાનથી કેળવાયેલા, માનવું તેમાં મોટી ભૂલ;
 સદગુણને સદ્વર્તન જ્ઞાને, કેળવણીનું સાચું મૂલ્ય. ॥ ૨૦ ॥
 અહ્મા કહેતાં મળે ન અહ્મા, મનમાંથી ટળતાં શયતાન,
 અહ્મા આતમ પોતે થાવે, મોહે ભૂલ કરે ઇન્સાન. ॥ ૨૧ ॥
 અન્તરૂનાહ-અવાજ તે જાણે, અંતર પ્રગટે સાચું જ્ઞાન;
 અન્તરૂનાહમાં ભૂલ ન પ્રગટે, સમજે નહીં તેને અજ્ઞાન. ॥ ૨૨ ॥
 અજગર સરખું ધરે ન આળસ, આળસથી જીવંતાં નાશ;
 અનુદમી વાતોડુ જાણે, આદ્યમાં ઉદમ સુખવાસ. ॥ ૨૩ ॥
 અપ્રીણ વ્યસનથી હિંદને ચીનની, પાયમાલી થઈ પડતી જાણુ;
 અપ્રીણ આદિ દુર્વ્યસનોથી, નાસે તન ધન મનને પ્રાણુ. ॥ ૨૪ ॥

અજ વાલુથી જીવે જીવે, અજાદિકતું દેશે જાન; . . . . .
 અદા કરે નિજ કર્મને જ્ઞાને, અતિમિને દેવું સન્માન. ૥૨૫૥
 અનંતનાથ ને અર જે જિનવર, ધ્યાવે તેવા થાવે બબ્બ; . . . . .
 અનંત જીવન માટે જીવવું, આતમ ! ! તારું એ કર્તવ્ય. ૥૨૬૥
 અઠયજી આપત્ત સોને આવે, સદાય કરે તેમાં ધન ધન્ય; . . . . .
 અતિ પરિશ્રમ તનુ મન ઇન્દ્રિય, થાવે તેથી રાગી તન. ૥૨૭૥
 અતિ વર્જવું વર્જવા લાયક, આહારાદિક તેમ વિહાર; . . . . .
 અવસર યોગ્ય જે દેવું લેવું, કરવું તે કર્તવ્ય વિચાર. ૥૨૮૥
 અવસર જેનો તેની કિંમત, અવસરે સહુની કિંમત થાય; . . . . .
 અવસરે આળ્યો એમ મજાનો, અવસર વણ તે માન ન પાય. ૥૨૯૥
 અવસર આવે શોભે સર્વે, અવસર દેખી કરશે કૃત્ય; . . . . .
 અમૂલ્ય કિંમત-અવસર જાણે, તે જગમાંહી દેખે સત્ય. ૥૩૦૥
 અખણ આગળ કિંમત સી નિજ, વાનર આગળ રત્નની પેર; . . . . .
 અવસર આવે અર્થી જાણુની, -આગળ કિંમત કીર્તિ લેશે. ૥૩૧૥
 અવસર આળ્યો જવા નહી ઘો ! ! ! અવસર વીત્યે જન પસ્તાય; . . . . .
 અર્થીને છે અર્થની કિંમત, માનવ, હીર ને શું ખાય. ૥૩૨૥
 અર્થ કામની, -પ્રાપ્તિ ધર્મે, અનર્થ કાર્યો કરે ન બબ્બ; . . . . .
 અર્થી ઉંમર ઉંઘમાં જાતી, ચેતીને કર શુભ કર્તવ્ય. ૥૩૩૥
 અનાર્થ-ત લોકો કહેવાતા, દેવગુરુને ધર્મ અભણ; . . . . .
 અનાચાર દ્વિંસાદિક પાષે, તનુ અર્થે જે ધારે પ્રાણ. ૥૩૪૥
 અનાર્થ જીવન પાપમયી છે, આર્થ જીવન છે ધર્માચાર; . . . . .
 અનાર્થ, જીવે મિથ્યાધર્મે, સમ્યગ્ ધર્મે આર્થ વિચાર. ૥૩૫૥
 અકળાઈશ નહિ આકૃત આવે, આકૃત સદા નહીં રહેનાર; . . . . .
 અધીર થા ના કાર્ય કરતાં, અમૂલ્ય આયુ ન ફ્રાગટ હાર. ૥૩૬૥
 અતિ પરિચયે યાય અવજા, અતિ સઘળું દેવું પરિહાર; . . . . .
 અન્ધો થા ના ! ! છતી આંખે તું, સત્યાસત્યનો દર નિર્ધાર. ૥૩૭૥
 અન્ધો દિવસમાંહી ઘૂક છે, રાત્રે અન્ધો કાક છે બાણ; . . . . .
 રાત્રી દિવસ આંખેએ અન્ધો, કામી નર બ્યભિચારી માન. ૥૩૮૥

અતિકામી બપલિયારી અન્ધાં, બુદ્ધિ છતાં પણ બુંડચલ બલુ;
 અન્ધાં કામે દાસ ગુલામો, જગમાંહી જૂઠા નાદાન. ॥૪૬॥
 અહિંસા છે સર્વ ધર્મમાં, શ્રેષ્ઠધર્મ જગમાંહી સત્ય;
 અહિંસામાં ધર્મ છે સાચો, દયાનાં કર !! આતમ !! શુભ કૃત્ય. ॥૪૭॥
 અહિંસા છે પરમતમ રૂપ, અહિંસા ત્યાં પ્રગટ્યા દેવ;
 અહિંસા ત્યાં આર્યપણું છે, દયાવિના નહીં દેવની સેવ. ॥૪૮॥
 અહિંસામય જેની વૃત્તિ: જેનાં આહારાદિક સહુ કૃત્ય;
 અહિંસા પ્રગટ પ્રભુ તે પોતે, તે, જાણે સહુ જગનાં સત્ય. ॥૪૯॥
 અહિંસાની પૂર્ણવૃત્તિથી, સિંહો પણ મિત્રો સમ થાય;
 અરિ રહે નહીં જગમાં કોઈ, વૈકુંઠ જીવંતાં તે પાય. ॥૫૦॥
 અહિંસક જન પરમ આર્ય છે. અનાર્યતા, હિંસાથી ગણાય;
 અર્થર્મ હિંસા સમ નહીં બીજો, હિંસાથી કર્મો બંધાય. ॥૫૧॥
 અહિંસામય વિચાર કર્મે, અદ્વા ઇશુને ભજે જે નામ;
 અહિંસા બુદ્ધ હરિ સહુ ભજતાં, પામે મુક્તિ વૈકુંઠ ધામ. ॥૫૨॥
 અહિંસાને જ્ઞાન ભક્તિ તેમ, આત્મશુદ્ધિ જે અંશે થાય;
 આત્મપ્રભુ પામે તે અંશે, તેના દિલમાં સત્ય જણાય. ॥૫૩॥
 અર્થો જે જે ધર્મશાસ્ત્રના, -લિખિત લિખિત શાસ્ત્રે છે જેહ;
 અર્થો સાચા તેમાંના તે, શુદ્ધદયાએ જાણે તેહ. ॥૫૪॥
 અનેક મત પંથ ધર્મી લોકો !! ધર્મના ભેદે કરો ન દેવ;
 અંતરૂમાં સમતા પ્રગટ્યથી, સર્વલોકની મુક્તિ બેશ. ॥૫૫॥
 અમૂલ્ય આયુ તનુ મન વાણી, વાપર !! મુક્તિ માટે જીવ !!;
 અવેશર આચર્યો થા ન પ્રમાદી, થાવે આતમ નિશ્ચય શિવ. ॥૫૬॥
 અજપાનપતે અંતરૂમાંહી, ક્ષણ ક્ષણ આત્મપ્રભુ ઉપયોગ;
 આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિએ એત્રા, અજપાનપનો અર્થ પ્રયોગ. ॥૫૭॥
 અનહદ નાદ તે આત્મજ્ઞાનની, -દ્રષ્ટિએ પ્રભુનો ઉપયોગ;
 અનહદનાદ તે કેવલજ્ઞાનને, -પૂર્ણાનન્દનો પૂરો ભોગ. ॥૫૮॥
 અનહદનાદ તે સકિતદ્રષ્ટે, પ્રભુની લગની અળાંક તાન;
 અંતરૂમાંહી પરાસકિતની, -ધૂને જે પ્રગટે તે જ્ઞાન. ॥૫૯॥

અન્તર્નાદ તેં આત્મજ્ઞાનની,--અનુભવે પ્રગટે જે જ્ઞાન;
 અન્તર્ આતમ અવાજ એ છે, સત્યનું પ્રગટે સાચું જ્ઞાન. ॥૫૩॥
 અનુભવજ્ઞાન તે રાગે દેવ વણ, સત્યનું સત્ય તરીકે જન;
 અનુભવજ્ઞાને સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ,--યોગે અંતર્ પ્રગટ્યું જાણ. ॥૫૪॥
 અમર થયો જણો તે આતમ, કર્મદિકના ટાળ્યા બંધ;
 અમર થયો તે સદગુણી જગમાં, શુદ્ધાત્મા નિઃસંગ અબંધ. ॥૫૫॥
 અપૂર્વ અવસર, માનવ બવનો,--પાગી આતમ ત્યાગી પ્રમાદ;
 અલખ અરૂપી અજ અવિનાશી, અખંડ આતમને યાદ. ॥૫૬॥
 અજ્ઞાની અમૃત પાવે ને, જ્ઞાની વિરને કદાપિ પાવં;
 અજ્ઞાનીનું અમૃત પીવું છંડી, વિષ પીવું અંતે મુખદાય. ॥૫૭॥
 અજ્ઞાની મિથ્યામતિ લોકો, સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ વિહીન જેહ;
 અનંત બંવનો પાર ન પામે, નય સાપેક્ષિકજ્ઞાની ન તેહ ॥૫૮॥
 અયોગ્ય જનને જ્ઞાન ન આપો, અયોગ્યને નહીં જ્ઞાન ફળંત;
 અજ્ઞાની પશુ સદખો આતમ, સત્તા ધનથી કશું ન વળંત. ॥૫૯॥
 અનર્થ સઘળા મૂળને હેતુ, અર્થ છે જણો નરનેનાર;
 અર્થને માટે મારામારી, અર્થઘટ્ટી ચાલે સંસાર. ॥ ૬૦ ॥
 અર્થાર્થીને આર્ત તથા વગી, આત્માર્થી પ્રભુને ભજનાર;
 અનુભવે નિજને જેહ અલખ રૂપ, જીવંતો પ્રભુ રૂપ તેધાર. ॥ ૬૧ ॥
 અનંત ગુણપર્યાય સ્વરૂપી, આતમ જ્ઞાનનંદસ્વરૂપ;
 અખંડ અક્ષર અજ અવિનાશી, સ.પેક્ષાએ રૂપારૂપ. ॥ ૬૨ ॥
 અધ્યાત્મશાંતિ પામવા, અધ્યાત્મશાંતિ અન્ય;
 રમ્યો વિવેકે ભજ્યને, દેખાત્યો શિવપન્થ. ॥ ૬૩ ॥
 અરહટ્ ઘટિકા યંત્રની પેઠે, કર્મે જીવો ઉંચ ને નીચ;
 મુખ દુઃખ પામે કર્મ ચક્રની,--ધારાએ મનમાં ધર શીખ. ॥ ૬૪ ॥
 અસ્ત ઉદય સૂર્યાદિક પામે, જીવેનો તો ત્યાં શો ભાર;
 અસ્ત ઉદય દેસર ને જારનો, સમજી ધર્મ કરો નરવાર. ॥ ૬૫ ॥
 અસ્તોદય, તો કર્મ ચક્રથી, સર્વ જીવો લહે મુખને દુઃખ;
 અરે-આતમા ક્યાં મુઝે મોહો, સ્વપ્ન લાડુથી ટળે ન જૂળ. ॥ ૬૬ ॥

અનંત જીવન ? આત્મ પ્રભુનું, - દર્શન જ્ઞાન અને આદિત્ર;
 અનંત જ્યોતિર્મય નિજ આત્મ, મોહ હણીને થાવ !! પવિત્ર. ॥૬૭॥
 અરિહંત તે દોષ અદાર રહિત પ્રભુ, ચારે ઘાતી કર્મોનો કીધો અંતભે;
 અતિથય ચોત્રોશ કેવળજ્ઞાની જિન, - વિભુ, તીર્થંકર છે તારણહાર;
 ભહંત ભે, અરિહંત તીર્થંકર પ્રભુ એવા વંદીએ. ॥ ૬૮ ॥
 અનંત શુભ પર્યાય શક્તિમય, આત્મ તે પરમાત્મ થાય;
 અનાદિ કાલીન કર્મ ટળ્યાથી, આત્મ તે પરબ્રહ્મ સુહાય. ॥ ૬૯ ॥
 અમેરિકામાં એકય ને વિદ્યા, વિજ્ઞાન પ્રતિદિન નવ નવ શોધ;
 અર્થ કામની ઈચ્છા ભારે, બાહ્યોન્નતિનો શોધે બોધ. ॥ ૭૦ ॥
 અનંત આત્મ વ્યક્તિથી છે, સંત્રહ નય સત્તાથી એક;
 અપેક્ષા એવી સાત નયોથી, - જાણે તેને તત્ત્વવિવેક. ॥ ૭૧ ॥
 અન્ય જીવોનું અહિત ઈચ્છે, નિજ આત્મ ઉચો નહીં થાય;
 અન્ય જીવોને શત્રુનું પણ, ખૂડું ન ઈચ્છે સ્વમામાંદ્ય. ॥ ૭૨ ॥
 અક્ષલવણ શક્તિ શા ખપની, અક્ષલ વણ નહીં શોભે અંગ;
 અક્ષલને ખીલવો અભ્યાસે, તેથી વધતા સફળ શુભ રંગ. ॥ ૭૩ ॥
 અબંતીસુકુમાલ જ મહામુનિ, છંડ્યો જેણે દેહાધ્યાસ;
 અંગને ભક્ત્યુશિયાલણીએ, સમતા ધરી પામ્યા સ્વર્વાસ. ॥ ૭૪ ॥
 અમૃત્તા મુનિવરજી મોટા, કીધો જેણે પશ્ચાત્તાપ;
 આત્મમાં કેવલ પ્રગટાવ્યું, ટાળ્યા સઘળા ભવ સંતાપ. ॥ ૭૫ ॥
 અનેક મત પંથ દર્શન ધર્મનાં, - સર્વ શાસ્ત્રથી ગ્રહણે સત્ય;
 અનેકાન્તરૂપે પ્રભુમાવો, નયસાપેક્ષે ધર્મનાં કૃત્ય. ॥ ૭૬ ॥
 અનેકાન્તનય જ્ઞાતા જગમાં, સ્વાદ્વાદી સમકિતને પાય;
 અનેક દર્શન ધર્મ પન્થનું, - સત્યગ્રહે તે જૈન સુહાય. ॥ ૭૭ ॥
 અદલા તે અરિહંત જિનેશ્વર, નિરાકાર સર્વજ છે દેવ;
 અનંત જ્ઞાનના નૂરે શોભે, આત્મ કર !! અદલાની સેવ ॥ ૭૮ ॥
 અતિથિ સેવા ધરભારીનું, સૌથી મોટું છે કર્તવ્ય;
 અતિથિ માટે સ્વાર્પણ કરવું, ગૃહસ્થનો એ ધર્મ છે ભગ્ય. ॥ ૭૯ ॥
 અતિથિ સેવા-આર્યોની છે, સર્વ ખંડમાં શ્રેષ્ઠ પ્રમાણ;
 અતિથિને આદર સત્કારે, આપો લોજન ને વળી માન. ॥ ૮૦ ॥

અનિવૃત્તિ નિવૃત્તિ અનિવૃત્તિ પ્રભુ, અર પ્રભુ પરમાત્મ કેવ;
 અર્ક એવા જાવો ધ્યાવો, વીતરાગની કરીએ સેવ. ॥ ૮૧ ॥
 અકળાઈશ નહીં સંકટ આવે, સંકટ આવી ચાલ્યાં જાય;
 અચકચ નહીં કંઈ અગમ્ય નહીં છે, આત્મને એમ નિશ્ચય લાભ. ॥ ૮૨ ॥
 અયોગ્ય નહીં અયોગ્ય વદ નહિ, મનમાં કર નહિ કુદ વિચાર;
 અયોગ્યને શું યોગ્ય જ તેનાં, જાનીથી કરજે નિર્ધાર. ॥ ૮૩ ॥
 અંતેવાસી તે કહેવાતા, શુરના અંતરમાં રહેનાર;
 અંતરમાં પરમેશ્વર રાખી, જીવે અંતેવાસી ધાર. ॥ ૮૪ ॥
 અંતેવાસી શિષ્યો સાચા, શુરનું પામે પૂર્ણ જે જ્ઞાન;
 અંતેવાસી શુર પાસે રહી, શુરના સઘળા આશય જાણ. ॥ ૮૫ ॥
 અપત્ય સરખા શિષ્યો શુરના, શુરમાં અર્પણ રહેનાર;
 અપત્યથી પણ અંતેવાસી, શિષ્યો-શુરહૃદયરૂપ સાર. ॥ ૮૬ ॥
 અજવાળું જેટલું ઉપયોગી, અંધારું પણ તેટલું જાણ;
 અહરૂ રાત્રી જે છે ઉપયોગી, કુદ્રતની લીલા છે પ્રમાણ. ॥ ૮૭ ॥
 અજવાળું ઉદમનામાટે, વિશ્રામ.મે તમ: પ્રમાણ;
 અકળા કળા કુદત્ ઉપયોગી, કૃત્રિમતાથી કુ:ખ છે જાણ. ॥ ૮૮ ॥
 અતિ પરિચયે હોય અવજ્ઞા, અતિજોલે બહુશક્તિ વિનાશ,
 અતિ સર્વે છે વર્જ્ય જગતમાં, યોગ્ય પરિચયે મુખની આશ ॥ ૮૯ ॥
 અકલ કલા છે આત્મપ્રભુની, અકલ કલા છે કર્મની જાણ;
 અકલકલા, કુદ્રતની જાણી, યોગી જોલે અલેખ વાણ. ॥ ૯૦ ॥
 અતિ કંડું લીધું ખાઈને, ઉતું લોજન ખાવું વાર ॥;
 અતિ નિદ્રા જાગરણ પરિશ્રમને, ઇન્દ્રિય અતિ પરિશ્રમ પરિહાર ॥ ૯૧ ॥
 અતિ હઠ કઠામહી નહિં યાવું, અતિ જોવું અતિ જોવું વાર ॥;
 અતિ લખવું અતિ ભણવું ગણવું, અતિ કાર્યોને કરવાં વાર. ॥ ૯૨ ॥
 અતિ મીઠા કઠવા લીજા ને, અતિ ખારાને કર પરિહાર;
 અતિ અજાણ ન કર અતિ લોભે, વર્જ્ય-અતિ તેને ઝટવાર. ॥ ૯૩ ॥
 અનેક મત દર્શન ને પંથો, અનેક ધર્મો જગમાં જોય;
 અનેક ધર્મના લોકો જગમાં, અનેક મત લેદો જગ હોય. ॥ ૯૪ ॥

અનેકાન્તનય દર્શનજ્ઞાને, અનેક ધર્મમાં જે છે સત્ય;
 અનેકાંતદૃષ્ટિથી જાણી, કરવાં સાપેક્ષાએ કૃત્ય. ॥ ૯૫ ॥
 અનેકાન્તદર્શનનયજ્ઞાને, અનેક દૃષ્ટિ મંથતું જ્ઞાન;
 અનેકરીતે સાપેક્ષાએ, જાણી આતમ પામે ધ્યાન. ॥ ૯૬ ॥
 અમૃત તે નિર્વિપયાનન્દ છે, અમૃત તે નિજ જ્ઞાનાનન્દ;
 અમૃત તે પ્રભુ સાથે એકતા, પામે અમૃત નાસે દ્વન્દ. ॥ ૯૭ ॥
 અમૃત, મીઠી વાણી જલને, અન્નને સ્વાર્થ વિનાનો ખ્યાર;
 અમૃત, નિર્દોષી નિજજીવન, સાર્ત્વિક આચારોને વિચાર. ॥ ૯૮ ॥
 અન્યોનો અપરાધ કરતાં, અન્યોની તું માણી માગ;
 અપરાધોને ભૂલની માણી, માગો ધારો સત્યનો રાગ. ॥ ૯૯ ॥
 અન્યની ભૂલો કાઢતાં પૂર્વે, પોતાની ભૂલો તું દેખ;
 અન્ય જનોની આગળ નિજની, ભૂલ વધ તે નહીં ઉવેખ!! ॥૧૦૦॥
 અજ્ઞાની શુરૂઓ નહીં સારા, અજ્ઞાની નહીં સારો વૃદ્ધ;
 અજ્ઞાની જે માત પિતાદિક, કરે નહીં સંતાન સમૃદ્ધ. ॥ ૧૦૧ ॥
 અજ્ઞાની જ્યાં આગેવાનો, ત્યાં તો ઉજ્જડ ખાખ મશાલુ;
 અજ્ઞાની રાંજ આચાર્યો, દેશ સંઘના કરતા હાન. ॥ ૧૦૨ ॥
 અજ્ઞાની કાકોરો ખૂરા, અજ્ઞાનીઓ દોરવનાર;
 અથડાતા અંધરે લોકો, પૂરી પડતીના કરનાર. ॥ ૧૦૩ ॥
 અજ્ઞાની જ્યાં ધર્મશુરૂઓ, કરતા ધર્મની મારામાર;
 અન્ધાને દોરે જ્યાં અધા, અજ્ઞાનીઓ તેવા ધર. ॥ ૧૦૪ ॥
 અજ્ઞાની રાજાને રૈયત, દેશ રાજ્યમાં અંધ ધુંધ;
 અજ્ઞાનીઓ લાખા લિપિ, -જ્ઞાતા, પણ જે થયા ન જુદ્ધ. ॥ ૧૦૫ ॥
 અજ્ઞાનીઓ પશુ સરખા છે, ખાતા પીતા લોગવે લોગ;
 અજ્ઞાનીનો પ્રેમ નકામો, અજોધ સરખો કો નહીં રોગ. ॥ ૧૦૬ ॥
 અજ્ઞાનીઓ દેવશુરૂને, કરે ન ધર્મનું સગ્યજ્ઞાન;
 આંધળા સરખી શ્રદ્ધા ધારે, સમજે નહીં ભક્તિ ભગવાન. ॥૧૦૭॥
 અજ્ઞાની કુશુરૂની સંગત, -કરવાથી ભવનો નહીં પાર;
 સત્ય જૂઠ્ઠો લેઈ ન જાણે, અજ્ઞાની માનવ નિર્ધાર. ॥ ૧૦૮ ॥

અથડાતા અજ્ઞાની જ્યાં ત્યાં, અજ્ઞાને અથડાવું થાય;
અધાધી અજ્ઞાની બરે, કરે વિધમાં બહુ અન્યાય ॥ ૧૦૬ ॥
અજ્ઞાનીનો સર્વ શક્તિઓ, અધર્મપાપોમાં ખર્ચાય;
અજ્ઞાની જે જ્ઞાની સલાહે, ચાલે તો તે ઢેખતો થાય. ॥ ૧૧૭ ॥
અંબડ તાપસ સમ્યગ્જ્ઞાનો, પ્રભુ વીરનો મોટો ભક્ત;
અજવાળું અંતરમાં લીધું, ત્યાગ્યું મિથ્યામતિનું રક્ત ॥ ૧૧૮ ॥
અયોગ્યને જે દહેવું દેવું, તે તો ઉઘટા અર્થે થાય;
અયોગ્યને વિદ્યા દેવાથી, દુરૂપયે ગતેનો યર્ષ જાય ॥ ૧૧૯ ॥
અયોગ્ય-યોગ્યની કરી પરીક્ષા, યોગ્યને યોગ્ય તે પ્રેમે આપ;
અયોગ્યની સંગત કરવાથી, અયોગ્ય જેવી નિજની છાપ ॥ ૧૨૦ ॥
અભણ જનોને ભણાવવાને, કર્યો સારા સર્વ ઉપાય;
અભણપણું નહીં દોને પ્યાડું, ભણ્યા ખરા જે પાળે ન્યાય ॥ ૧૨૧ ॥
અભણ રહેવું ઘટે ત્યાં રથાને, ભણુ થવું જ્યાં ઘટે જ ત્યાંય;
અભણ થઈને નિરભિમાને, શુદ્ધી જ્ઞાન શહે દુઃખ જાય ॥ ૧૨૨ ॥
અદ્ય દોષને પાપ અદ્ય જ્યાં, બહુ લાભ ને જ્યાં બહુ ધર્મ;
અપેક્ષા સમજી કાર્ય તે કરવું, દેશ કાલ સાપેક્ષિકકર્મ ॥ ૧૨૩ ॥
અદ્ય દોષને બહુ શુભ ધર્મની, -બુદ્ધિથી કરજે કર્તવ્ય;
અપેક્ષા વળુ અધિકાર વિના જગ, કર્મયોગી બનતો નહીં ભવ્ય ॥ ૧૨૪ ॥
અનાર્થ, હિંસા જૂઠ ને ધારે, ચોરી મૈથુનમાં આસક્ત;
અસત્ય પાપી જીવન ગાળે, સત્યદેવનો બને ન ભક્ત. ॥ ૧૨૫ ॥
અનાર્થ, દેશને અધર્મ લેદે, સમજે નહીં તે સાચો ધર્મ;
અધર્મમાં નિજ જીવન ગાળે, કરે સદા પાપારંભ કર્મ. ॥ ૧૨૬ ॥
અધર્મ છં જગમાંહી હિંસા, જૂઠું ચોરી ને વ્યભિચાર;
અધર્મ, મિથ્યા પરિણતિ પાપનાં, -કાર્યોનો કરવો વ્યવહાર. ॥ ૧૨૭ ॥
અધર્મ તે નિર્દયતા શઠતા, દાડ માંસાદિક વ્યાપાર;
અધર્મ તે જિ અધર્મ યુદ્ધો, માંસાદિક પાપી આહાર. ॥ ૧૨૮ ॥
અધર્મ તે જ્યાં ધર્મ નહીં ત્યાં, ધર્મની શ્રદ્ધા અને પ્રવૃત્તિ;
અધર્મ જે તે ધર્મના નામે, હિંસાદિકને જૂઠમ અનીતિ. ॥ ૧૨૯ ॥

અધર્મ, તે અન્યાય પ્રવૃત્તિ, જૂઠી સાક્ષી જૂઠા લેખ;
 અધર્મ તે જ્યાં આત્મધર્મનું, અજ્ઞાનજ અંતરમાં પેખ. ॥ ૧૨૩ ॥
 અનીતિ જૂદમ ને મારામારી, સખળાથી નખળા બક્ષાય;
 અધર્મ ત્યાં જ્યાં દેવગુરુને, ધર્મનું સમ્યગ્જ્ઞાન ન કયાંય. ॥ ૧૨૪ ॥
 અકાર્ય કરતાં ડગલું પાછું, ભરજે ખૂબ વિચારી ભવ્ય;
 અકાર્ય કીધા પછી પસ્તાવો, થાય ન એવું કર કર્તવ્ય. ॥ ૧૨૫ ॥
 અકાર્ય-કાર્યને સાપેક્ષાએ, જાણી કરશે નહીં અકાજ;
 અકાર્ય કરતાં શક્તિ ટળતી, રહે ન જગમાં સાચી લાજ. ॥ ૧૨૬ ॥
 અત્તર, સાચું સત્કાર્યોને, સદ્ગુણથી જે થાતી કીર્તિ;
 અત્તર, સાચું ગુણ સુગંધી, -લેવાની આતમની રીતિ. ॥ ૧૨૭ ॥
 અલેદ ભાવે દેખે જ્ઞાની, અલેદ ભાવે વર્તે સન્ત;
 અલેદ જોવું અલેદ વર્તન, એ બેમાં છે ફર્ક અનન્ત. ॥ ૧૨૮ ॥
 અટપટી વાતો મસ્તોની છે, બૂલ બૂલામણી બહુ દેખાય;
 અપેક્ષા, નયવાદોની જાણે, સ્વાદ્વાદી ત્યાં બૂલ ન ખાય. ॥ ૧૨૯ ॥
 અંત્યજ સ્પર્શસ્પર્શ સંબંધી, હિંદુઓમાં છે બે લેદ;
 અંત્યજ લોકોની પ્રગતિમાં, કોઇ કોમને છે નહીં લેદ. ॥ ૧૩૦ ॥
 અંત્યજ કોમની ચડતી કરવી, કેળવણીથી કેળવી બેશ;
 અન્ય જનોને કેળવવાથી, તેઓના ટળતા સહુ કલેશ. ॥ ૧૩૧ ॥
 અધિકારી થઇ કર ! ! નહીં જૂદમો, કર નહીં પ્રાણુંતે અન્યાય;
 અધિકારી થઇ પક્ષપાતને, ત્યાગી કર સમજીને ન્યાય. ॥ ૧૩૨ ॥
 અધિકારી થઇ અભિમાનથી, મગજ ખોઇને કર નહીં પાપ;
 અધિકારી થઇ હુરૂપયોગે, શક્તિ ખર્ચતાં છે સંતાપ. ॥ ૧૩૩ ॥
 અન્યાયી જે અમલદાર છે, તે જીવંતો છે શયતાન;
 અન્યાયીના જૂદમની સામે, રહીને જીવે તે બળવાન. ॥ ૧૩૪ ॥
 અધિકારી જૂદમીઓ સામે, ઉભા રહેવું કરીને સંપ;
 અન્યાયીનો પક્ષ ન કરવો, અન્યાયે નહીં અંતે જંપ. ॥ ૧૩૫ ॥
 અન્યાયીને શિક્ષા દેવી, જેથી લોક તજે અન્યાય;
 અન્યાયે નહીં રાજ્યની ચડતી, અન્યાયીને કરો ન સ્હાય ॥ ૧૩૬ ॥

અમલદારની શક્તિયો સહુ, પામી કરને શુભ ઉપયોગ;
 અમલદારને સ્વર્ગ વા નરક છે, શુભાશુભ શક્તિસંયોગ ॥ ૧૩૭ ॥
 અમલ લઈ અભિમાની ન થાને, અમલદાર છે તુજ પર દેખ,
 અદ્ય શક્તિથી ક્યાં છું બૂલે, છવે મરે છું શાથી પેખ ॥ ૧૩૮ ॥
 અદ્યધર્મનું કૃત્ય જે સારું, દુર્ગતિથી રક્ષણ કરનાર;
 અદ્ય અગ્નિની ચીણગારીથી, ગંભીર ગામો ભરમ થનાર ॥ ૧૩૯ ॥
 અધિકારી સાચો જે મનની, -ઉપર અમલે ચલાવે સત્ય,
 અન્યાયી નહીં બનને મોહે, છંડા હિંસા ગૂઠનાં કૃત્ય ॥ ૧૪૦ ॥
 અનર્થ કર નહીં નબળાઓપર, કામે કોષે કર ન અનર્થ;
 અનર્થ હેતુ અર્થને કામ છે, સમને તેને બે છે વ્યર્થ ॥ ૧૪૧ ॥
 અનર્થ ગૂઠનો પાપો જ નહીં, આઘાત સરખો પ્રત્યાઘાત;
 અનર્થનું ફલ આ ભવ પરભવ, અંતે દુઃખ છે સત્ય જોવાત ॥ ૧૪૨ ॥
 અનંત આનંદભય છું આતમ, બાહિરમાં મુખ છે નહીં સત્ય;
 અસંખ્ય પ્રદેશી આતમ છું છે, શુદ્ધોપયોગે કર નિજ કૃત્ય ॥ ૧૪૩ ॥
 અર્પણ જા પરમાર્થે છું, સુકૃત્યે સહુ કર ને આપ !!
 અર્પણ પ્રભુમાં નિજનું જે, તે સેવા ભક્તિની છાપ ॥ ૧૪૪ ॥
 અરજ કરે અન્યાયી આગળ, નિષ્ફળ અરજ ચાલી જાય;
 અરજ સાચે સંપ શક્તિને, તન ધન સત્તા બળથી ન્યાય ॥ ૧૪૫ ॥
 અશક્ત કે જે પત્ની ધરનું, -રક્ષણ કરે નહીં તેહ ગણાય;
 અશક્ત કે જે પર છવાયો, છવે ધરભારી થઈ હાય. ॥ ૧૪૬ ॥
 અશક્ત કે જે શત્રુઓના, હુમલાથી ડરી ભાગી જાય.
 અર્થ કુટુંબ ધર પત્ની ન રહે, બાયલો થઈ છવીને આય ॥ ૧૪૭ ॥
 અશક્ત નામદોને ધરમાં, વસવું પરણવું ઘટે ન લેશ;
 અશક્તને કન્યા નહીં દેવી, અશક્ત લજવે ધર્મને વેષ ॥ ૧૪૮ ॥
 અશક્ત તે જે મૃત્યુથી બીવે, મરે ન અન્યના રક્ષણ કાજ;
 અશક્ત દુર્ગુણી દુર્વ્યસની છે, અશક્ત વર્ગનું છે નહીં રાજ ॥ ૧૪૯ ॥
 અશક્ત તે જે મનના તાબે, કામ સ્વાર્થનો બને શુભામ;
 અશક્ત તે જે શુભ સંસ્કર્મો-પ્રાપ્ત કરે નહીં ધરે ન હામ ॥ ૧૫૦ ॥

અશક્ત. ધરખારી નહીં શોભે, અશક્ત તે ત્યાગી નહીં સંત;
 અશક્ત, તન મન શક્તિ વિનાના, - આત્મશક્તિ વણુકો, ન મહંત ॥ ૧૫૧ ॥
 અભાગિયાને ધર્મ ન સૂઝે, સૂઝે નહીં સાઝું ને સત્ય;
 અભાગિયાની અવળી બુદ્ધિ, કોટિપતિ પણ ખૂરાં કૃત્ય ॥ ૧૫૨ ॥
 અભાગ્ય જેનું તેનું ઈચ્છ્યું, થાતું નહીં ઉલટું થઈ બાય;
 અભાગિયા પણ સુભાગીસંગે, અન્ય પ્રતાપે સુખને પાય ॥ ૧૫૩ ॥
 અવસર આન્યો જે નહીં જાણે, અવસર સમજ્યા વણુ કરે કૃત્ય;
 અવસર જાણે નહીં તે મૂરખ, અવસરે શોભે જોડ્યું સત્ય ॥ ૧૫૪ ॥
 અન્યધર્મી પર કરો ન જૂઝો, અન્ય ધર્મી પર કરો ન દેખ,
 અન્ય ધર્મીની સાથે દેખે, કરો ન ઝગડા ટંટા કલેશ. ॥ ૧૫૫ ॥
 અન્ય ધર્મનાં શાસ્ત્રોમાંથી, - સાપેક્ષાએ લાગે સત્ય;
 અપેક્ષા રાખીને તે ગ્રહવું; અસત્યનાં કરવાં નહીં કૃત્ય. ॥ ૧૫૬ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ લે નિજધર્મી - લોહો પર કરે બહુ અન્યાય;
 અશક્તિ તે વખતે નહીં ધરવી, ન્યાય બળે કરો સવો પાય. ॥ ૧૫૭ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ પણ આત્માઓ, નિજ આત્મ સમ જ્ઞાને માન;
 અજ્ઞાને મતલેદો જ્યાં ત્યાં, દેખને યુદ્ધોમાં શયતાન. ॥ ૧૫૮ ॥
 અન્ય ધર્મીમાં સ્વધર્મીમાંહી, કપટે પેસીને શયતાન;
 અન્યો અન્ય લડાવે લેદે, એક બીજાના હરતો પ્રાણ. ॥ ૧૫૯ ॥
 અન્ય ધર્મ છે જૂઠો કેવળ, મારો ધર્મ છે સર્વથા સત્ય;
 અન્ય ધર્મીને ઇવવા દઉં નહીં, એવું છે શયતાનનું કૃત્ય. ॥ ૧૬૦ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ સાથે મૈત્રી, ધારી ચાલો આત્મરાજ ! ! !
 અન્યમતો પર સહિષ્ણુ લાવે, વર્તો પામો શિવ સામ્રાજ્ય. ॥ ૧૬૧ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ સ્વધર્મીઓ સહુ, સમજાવે પામે છે સુક્તિ;
 અન્ય ધર્મીઓ સ્વધર્મીઓ સહુ, પાપે નરકમાં જાવે સુક્તિ. ॥ ૧૬૨ ॥
 અત્યેવ જૂદા ધર્મના લક્ષો - તેઓ પર મૈત્રીને ધાર ! !;
 અન્યધર્મ શાસ્ત્રોમાં જૂઠું, લાગે તેને નહીં સ્વીકાર. ॥ ૧૬૩ ॥
 અન્ય ધર્મીઓના બળ સ્વયંથી સત્ય સ્વધર્મીને કરો ન ત્યાગ;
 અન્યો અન્ય કરાવે હિંસા, શયતાન જ સમજીને જાગ ॥ ૧૬૪ ॥

અન્યોઅન્ય પરસ્પર ધર્મના, - સેદો ત્યાં અજાનનો દોષ;
 અજાને અધારામાંથી, અથડાતા છવો ધરી રોષ. ॥ ૧૬૫ ॥

અન્યોઅન્યમાં ભેદનું કારણ, મોહ કપાયો છે અજાન;
 અન્ય છવો પણ નિજ આતમ સમ, જાણી હરો નહિ અન્યના પ્રાણ ॥ ૧૬૬ ॥

અભક્ષ્ય વસ્તુઓનું ભક્ષણ, કરવાથી નહીં હૃદયની શુદ્ધિ;
 અભક્ષ્ય ભક્ષણ અપેયપાને, પ્રગટે દિઃમાં પાપની ભુદ્ધિ. ॥ ૧૬૭ ॥

અશુદ્ધ તે ઘટ રાગ રોષ છે, અશુદ્ધ તે દુર્વ્યસનપ્રવૃત્તિ;
 અશુદ્ધ ભોજન અશુદ્ધ પાણી, સદોષી વૃત્તિ અને અનીતિ. ॥ ૧૬૮ ॥

અશુદ્ધ તે મન વચને તનુની, - પાપ પ્રવૃત્તિ હિંસા વૈર;
 અશુદ્ધ તે અજાને જડમાં - સુખ ભુદ્ધિની વતે લેર. ॥ ૧૬૯ ॥

અશુદ્ધ તે દિલ જ્યાં ધૃમ્યા છે, જૂઠ ચોરી ને જ્યાં વ્યભિચાર;
 અશુદ્ધ તે સ્વાર્થે અન્યોનાં, ગર્ભાં રેંસવાં ચર્ધ તૈયાર. ॥ ૧૭૦ ॥

અશુદ્ધ તે અન્યાયને જૂઠો, અશુદ્ધ, દુર્ગંધના આચાર;
 અશુદ્ધ તે શુભાશુભ પરિણતિ, શુદ્ધ તે નિર્મોહી જ વિચાર. ॥ ૧૭૧ ॥

અશુદ્ધ તે પરછવની હિંસા, કરોને ભરવું પાપી પેટ;
 અશુદ્ધ તે હર્મિતિ દિઃમાંથી, જેથી જવાનું નરકે ઠેક. ॥ ૧૭૨ ॥

અશુચિ તે મનમાં દુર્બુદ્ધિ, અશુચિ તે તનુ વચનાં પાપ;
 અશુચિ તે મિથ્યાત્વની ભુદ્ધિ, વૈર કપટ મોહ સંતાપ. ॥ ૧૭૩ ॥

અશુચિ તે છે પાપ પ્રવૃત્તિ, મનમાં યાતા પાપવિચાર;
 અશુચિઅશુદ્ધિટાગી આતમ !, પવિત્ર શુદ્ધ બનો સુખકાર. ॥ ૧૭૪ ॥

અન્ય વિદેશી વિધર્મીઓનાં, - સ્વાર્થે શ્રવણનાં જે થાય;
 અન્યોના સહુ દાવપેચથી, ચેતે તે મૃત્યુ નહીં પાય. ॥ ૧૭૫ ॥

અન્યવિદેશી વિધર્મીઓનો, - સ્વાર્થ વિના નહીં હોવે મેળ;
 અન્યવિજાતિ વિધર્મીઓના, - જાણી લેવા સઘળા ફેંદ ॥ ૧૭૬ ॥

અન્યવિજાતિ વિધર્મીઓથી, સાવધાન ચર્મ જગમાં ચાલ;
 અન્યવિજાતિ વિધર્મી - મોહ છે, કામ ક્રોધથી ચેતી ચાલ ॥ ૧૭૭ ॥

અન્ય તે ઈર્મની પ્રકૃતિયો સહુ, અન્ય તે જાણે રાગને રોષ;
 અન્ય તે આતમથી જે જૂદું, આતમને દે નહીં સુતોષ ॥ ૧૭૮ ॥

અશક્ત. ધરખારી નહીં શોભે, અશક્ત તે ત્યાગી નહીં સંત;
 અશક્ત, તન મન શક્તિ વિનાના, - આત્મશક્તિ વણુકો, ન મહંત ॥ ૧૫૧ ॥
 અભાગિયાને ધર્મ ન સૂઝે, સૂઝે નહીં સાડું ને સત્ય;
 અભાગિયાની અવળી બુદ્ધિ, કોટિપતિ વણુ ખૂરાં કૃત્ય ॥ ૧૫૨ ॥
 અભાગ્ય જેનું તેનું ઈચ્છ્યું, થાતું નહીં ઉલટું થઈ જાય;
 અભાગિયા વણુ સુભાગીસંગે, અન્ય પ્રતાપે સુખને પાવ ॥ ૧૫૩ ॥
 અવસર આગ્યો જે નહીં જાણે, અવસર સમજ્યા વણુ કરે કૃત્ય;
 અવસર જાણે નહીં તે મૂરખ, અવસરે શોભે જોડ્યું સત્ય ॥ ૧૫૪ ॥
 અન્યધર્મી પર કરો ન જૂઝો, અન્ય ધર્મી પર કરો ન દ્રેષ,
 અન્ય ધર્મીની સાથે દ્રેષે, કરો ન જવડા ટંટા કલેશ. ॥ ૧૫૫ ॥
 અન્ય ધર્મનાં શાસ્ત્રોમાંથી, - સાપેક્ષાએ લાગે સત્ય;
 અપેક્ષા રાખીને તે ગ્રહવું; અસત્યનાં કરવાં નહીં કૃત્ય. ॥ ૧૫૬ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ જો નિજધર્મી - લોકો પર કરે બહુ અન્યાય;
 અશક્તિ તે વખતે નહીં ધરવી, ન્યાય બળે કરો સવો પાવ. ॥ ૧૫૭ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ વણુ આત્માઓ, નિજ આત્મ સમ જ્ઞાને માન;
 અજ્ઞાને મતલેદો જ્યાં ત્યાં, દ્રેષને યુદ્ધોમાં શયતાન. ॥ ૧૫૮ ॥
 અન્ય ધર્મીમાં સ્વધર્મીમાંહી, કપટે પેસીને શયતાન;
 અન્યો અન્ય લડાવે લેદે, એક બીજાના હરતો પ્રાણ. ॥ ૧૫૯ ॥
 અન્ય ધર્મ છે જૂઠો કેવળ, મારો ધર્મ છે સર્વથા સત્ય;
 અન્ય ધર્મીને જીવવા દઉં નહીં, એવું છે શયતાનનું કૃત્ય. ॥ ૧૬૦ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ સાથે મૈત્રી, ધારી ચાલો આત્મરાજ ! ! !;
 અન્યમતો પર સહિષ્ણુ ભાવે, વર્તો પામો શિવ સામ્રાજ્ય. ॥ ૧૬૧ ॥
 અન્ય ધર્મીઓ સ્વધર્મીઓ સહુ, સમભાવે પામે છે સુક્તિ;
 અન્ય ધર્મીઓ સ્વધર્મીઓ સહુ, પાપે નરકમાં જાવે યુક્તિ. ॥ ૧૬૨ ॥
 અતએવ જૂદા ધર્મના લક્ષ્તો - તેઓ પર મૈત્રીને ધાર ! !;
 અન્યધર્મ શાસ્ત્રોમાં જૂઠું, લાગે તેને નહીં સ્વીકાર. ॥ ૧૬૩ ॥
 અન્ય ધર્મીઓના બગ લયથી. સત્ય સ્વધર્મનો કરો ન ત્યાગ;
 અન્યો અન્ય કરાવે હિંસા, શયતાન જ સમજીને જાગ ॥ ૧૬૪ ॥

અતિથયી યાવું વિદ્યાજ્ઞાનથી, તપશ્ચક્રિતથી વિન્ધ મહંત, ॥ ૧૬૩ ॥
 અઘ્નીલ શબ્દો વદો ન કયારે, અધર્મીઓ કહેવાય ન સંત. ॥ ૧૬૩ ॥
 અણ્ણસમ પરના શુભને પર્વત, સરખો માને સંજ્ઞાન સત્ય;
 અણ્ણસમ પરના દોષને-પર્વત, સરખો કહેતો દુર્જન કૃત્ય. ॥ ૧૬૪ ॥
 અવસ્થા તારી હાલ છે કેવી, પૂર્વે કેવી હતી વિચાર;
 અવનતિ ત્રા સ્વોક્ષતિ તુજ કેવી ? કર તેનો અંત નિર્ધાર. ॥ ૧૬૫ ॥
 અવસ્થા, -મન થય તતુની કેવી, કરવી સુખ શાંતિ કરનાર;
 અવસ્થ તેનો નિશ્ચય કરીને, આતમ આપને આપ ઉદ્ધાર!! ॥ ૧૬૬ ॥
 અનંત શક્તિમય તું આતમ ! યા નહીં જડના મોહો દીન;
 અસંખ્યયોગે સુક્તિ થાતી, ભાષે છે શ્રી મહાવીર જિન. ॥ ૧૬૭ ॥
 અનંત શક્તિયોનો સ્વામી, નક્કી નિજ છે આતમરામ;
 અજ્ઞાને ભૂલીને દુઃખી, દીન બને છે ભૂલી હામ. ॥ ૧૬૮ ॥
 અજાકંઠસ્તન પેઠે નિષ્કલ, અજ્ઞાનીનું આયુષ્ય જાય;
 અનાશ્રયે કેા ચઢે ન ઉઠે, આશ્રય ઉચે ઉચ્ચ થવાય. ॥ ૧૬૯ ॥
 અભયદાન સમ દાન ન કોઈ, મરતા જીવને રક્ષવો જાણ;
 અભયદાન છે દ્રવ્યને ભાવે, દ્રવ્ય તે જીવના રાખવા પ્રાણ ॥ ૨૦૦ ॥
 અભયદાન તે ભાવથી જાણુને, નિજ પરને સમકિતનું દાન;
 અજ્ઞાન મોહાદિકને દણવા, માટે હેવું આતમજ્ઞાન. ॥ ૨૦૧ ॥
 અભયદાન તે સેવા ભક્તિ, જ્ઞાન ધર્મનો છે ઉપદેશ;
 અભયદાન તે મોહને મારી, રક્ષવો આતમધર્મનો પ્રાણ. ॥ ૨૦૨ ॥
 અભયદાન દે યથાશક્તિથી, સુપાત્રદાન દે આણી સર્વ;
 અભયદાનથી નિર્ભય યાવું, અન્ય જીવોપર ધર ન અમર્ષ. ॥ ૨૦૩ ॥
 અભયકુમારની ભુદ્ધિ પેકે, ભુદ્ધિએ દર જી. મોહસર્વ;
 અભયકુમારના જેવો યાવા, અંતર ઉત્સાહે મન તર્પ!! ॥ ૨૦૪ ॥
 અસાર આ સંસારમાં જડ સહુ, અસાર જૂઠા વિષયના સોગ;
 અસાર માંહી સાર છે સેવા, ભક્તિ જ્ઞાન ક્રિયા શુભયોગ. ॥ ૨૦૫ ॥
 અસારમાંથી શુભ હરિએ, સાર પવેા સમજી લેવાય;
 અસારમાંથી સારમાં જાવું, એવો છે સ્વાભાવિક ન્યાય. ॥ ૨૦૬ ॥

અસારયોગે સાર જણાતો, અસારથી સમજાતો સાર;
 અસારનું આલંબન પામી, પછીથી સારનો લાગે ખ્યાર. ॥ ૨૦૭ ॥
 અસાર તે જડ લોગ પ્રવૃત્તિ, અસાર છેવટ દેહ છે જાણ;
 અસાર તન ધન કુટુંબ કળીલો, ગાડી વાડી લાડી માન. ॥ ૨૦૮ ॥
 અસાર તે સહુ મૂડી મરણ, મરતાં સાથે જે નહીં થાય;
 અસાર તે જડ સુખની ઈચ્છા, કામ ક્રોધ માયા અન્યાય. ॥ ૨૦૯ ॥
 અસાર લોભ ને માન ને પદવી, પુદ્ગલ જેલો સહુ અસાર;
 અસારમાંથી સાર છે આતમ, દર્શન જ્ઞાન ચરણ આધાર. ॥ ૨૧૦ ॥
 અસાર સહુ જડ વસ્તુઓથી, જ્ઞાને પ્રગટાતો ઘટ સાર;
 અસાર સાર જે સાપેક્ષાએ, સમજીને આતમ ઉદ્ધાર. ॥ ૨૧૧ ॥
 અસાર તે પણ સાપેક્ષાએ, સાર અને છે સાર, અસાર;
 અનેકનય સાપેક્ષા જાણે, તે જાણે છે અસાર, સાર. ॥ ૨૧૨ ॥
 અસત્ય, સત્ય છે સાપેક્ષાએ, અસત્ય તે પણ સત્ય ગણાય.
 અસત્યમાંથી સત્યમાં જાણું, અસત્ય યોગે સત્ય ગ્રહાય. ॥ ૨૧૩ ॥
 અસત્ય તે પણ સત્ય છે જાણે, સત્ય તે સાપેક્ષાએ અસત્ય;
 અસત્ય, સત્યને સાતનયોથી, જાણે તે સમજે છે સત્ય. ॥ ૨૧૪ ॥
 અસત્ય, સત્ય છે અસંખ્ય લેદે; સાપેક્ષાએ સઘળું જાણ;
 અસત્ય, સત્ય જે સાથે પાસે, અસત્ય ત્યાગી સત્યને જાણ. ॥ ૨૧૫ ॥
 અશ્યુદ્ધ છે ધર્મ વિચારે, સદ્ગુણ શકિતએ નિર્ધાર;
 અશ્યુદ્ધ છે જ્ઞાને ત્હારે, સદ્વર્તનરૂપ પ્રાણને ધાર. ॥ ૨૧૬ ॥
 અશ્યુદ્ધ જે તમોરજેશુલી, છેવટ તેનો આવે અંત;
 અશ્યુદ્ધ સાત્ત્વિક શુભયોગે, પરંપરાએ સદા વધાંત. ॥ ૨૧૭ ॥
 અશ્યુદ્ધનું મંગળ ચિહ્ન છે, ઉમંગ શ્રદ્ધા ઉચ્ચ અંત,
 અશ્યુદ્ધનું ચિહ્ન છે ધીરજ, અજ બુદ્ધિ કળ શકિત તંત્ર. ॥ ૨૧૮ ॥
 અજ્ઞાતને અશ્યુદ્ધની, નિશાનીઓ વેળે પરખાય;
 અહીં આદિ વ્યક્તિને બુદ્ધિ, તેનો સંગ ન ક્યારે થાય. ॥ ૨૧૯ ॥
 અહીં આદિ હર્ષસેનાથી, નાનક પ્રજાને સંઘ વિનાશ;
 અહીં આદિ અસંતોષથી છે અસંખ્ય વ્યક્તિન પણ છે દુઃખકાર. ॥ ૨૨૦ ॥

અખાલને તે ખાલ ન દયારે, અપેયનું તે દે ન પાન;
 અમદાતુ રહે ન દયારે, અનુના અનુનું દે જાન ॥ ૨૨૧ ॥
 અમુદયકર તે છે દનય, અસ્તિત્વ શુણ્કર્યો જોડ;
 અદાતાનુ ને વિવેક પામી, નીનિરીતિ વર્તે જ્વલ ॥ ૨૨૨ ॥
 અદાતરૂપી આતમ માની, દાલધી દિશિતુ ભવ નહોં પામ;
 અદાત, તુજને દાલ ન ખાનો, અનુભવો કદિ ન દાર ॥ ૨૨૩ ॥
 અનુત્તિમ સ્વાધ્યયી થા આતમ ! અધિચારીપણું દર વાર;
 અધદામલુમાંથી સીખ લેઇ, ઉત્કાન્તિમાર્ગે પદ પાદ ॥ ૨૨૪ ॥
 અટલદંડ જેવો થા નહોં, સાક્ષીભાવે જા ॥ કર્તવ્ય;
 અન્તરૂપકિતયો પ્રગટાવયા, અવધારી થા નીતનભવ્ય ॥ ૨૨૫ ॥
 અવશુભીઓની નિંદા કર નહોં, નિંદા કર નહોં બહીને નામ;
 અવશુભીઓને ધિકારો નહોં, તું પણ એવો હોતો કુદામ ॥ ૨૨૬ ॥
 અવશુભ રદાશ ને અન્તરૂમાં, બીજના કયાં દોષો ગાય;
 અવશુભ પણ ત્યારે સદશુભી તું, યાદય ત્યારે મુખનિર્માય ॥ ૨૨૭ ॥
 અપનીત ઉપનીત વચનો બહો, જીનાગમને વાંચી ભવ્ય;
 અશક્તિયોનું મૂળ અમદા, અજ્ઞાન તણને કર ॥ કર્તવ્ય ॥ ૨૨૮ ॥
 અશક્તતા, તનુ વર્ચનું રક્ષણ, નહોં કરવાયો વેગે થાય;
 અશક્તતા છે, વીર્યના વ્યયથી, પ્રદાયર્થ શક્તિ શુણ્કાય ॥ ૨૨૯ ॥
 અશક્તતા, અતિ મોઢે કામે, અતિ પદિશ્રમે તનુમાં થાય;
 અશક્તતા, અતિ લોગે રોગે, અતિ ચોકે ભવથી પ્રગટાય ॥ ૨૩૦ ॥
 અશક્તતાના હેતુઓ ને, તેઓને પહેલાંથી વાર;
 અશક્તસંતતિએ પડતી છે, દેશ રાજ્યને કુટુંબ દાર ॥ ૨૩૧ ॥
 અશક્તિયોનાં ને ને બીજે, તેને બાણી દર નિવાર;
 અયશમણ છે અશક્તને બહુ, અશક્ત પર નહોં બુદ્ધમશુભર ॥ ૨૩૨ ॥
 અશક્તિયો, નિજ બૂલે દોષે, અજ્ઞાને પ્રગટે છે ભણ;
 અશક્ત વા શક્ત જ ને રહેવું, તે નિજ હાથમાં રાને માન ॥ ૨૩૩ ॥
 અશક્તિ, તે મનની નબળાઈ, તનની સાધનની નમ્રગાઈ;
 અશક્તિ તે દુર્ગુણ વ્યસનોની, હિંમત પણ છે નામદાઈ ॥ ૨૩૪ ॥

અશકત થા નહીં મન તનુ વચથી, હિંમત અંતને ઉદમ ધાર;
 અશકિતયોનાં મૂળ ઉગેડી, શકિતયો ધારો સુખકાર. ॥ ૨૩૫ ॥
 અનાદિ કાલથી અનંત ભવમાં, ભમિયો ચેતન વાર અનંત;
 અનંત દુઃખને પાર્યો મોહિ, ભલુ લેને ભાવે અરિહંત ॥ ૨૩૬ ॥
 અનંત જ્ઞાનાનન્દમયી તું, આતમ-અનંત શકિત સ્વરૂપ;
 અનંત જીવનમય તું આતમ, સમરો ધ્યાવો શુદ્ધસ્વરૂપ. ॥ ૨૩૭ ॥
 અસંખ્યલોકો તારા જેવા, આલી ગયા તું જ્ઞાને પેખ;
 અસાવધ રહેજે નહીં ક્ષણપણુ, સુખ સદ્ગુણને જ્ઞાને દેખ. ॥ ૨૩૮ ॥
 અકસ્માત્ અણુધાર્યા આવે, ઉપસર્ગેને સંકટ ન્યાય;
 અકસ્માત્ એવા ત્યાં પૂર્વનો, -કર્મોદય છે દુઃખ છે ત્યાંય. ॥ ૨૩૯ ॥
 અકસ્માત્ દુઃખો ત્યાં આવે, પૂર્વભવોનાં કર્મો તેહ;
 અજાયબી ત્યાં કર્મોદયની, જાણી યાશે સમતાગેહ. ॥ ૨૪૦ ॥
 અપત્ય ઉપર સ્નેહ સ્વભાવે, અપત્ય જેવા શિષ્યો ત્યાંય;
 અપત્ય પોષણ કરવું એ તો, માત પિતાની કર્જ ગણાય. ॥ ૨૪૧ ॥
 અનાદિકાલથી એવી રીતિ, કુદ્રતીપ્રેમનો એવો ન્યાય;
 અનાદિની રીતિ છે એવી, કુદ્રતરૂપપ્રભુલીલ સુહાય. ॥ ૨૪૨ ॥
 અનુપમ આત્મપ્રભુ અંતરૂમાં, અનંત આત્મપ્રભુનાં નામ;
 અનેક ભાષામાં પ્રભુ નામો, તે તું પોતે આતમરામ. ॥ ૨૪૩ ॥
 અનંત આનંદનો તું દરિયો, ક્યાં તું શોધે જડમાં સુખ;
 અનંત આનંદરૂપી આતમ, ભોગમાં રોગ ને અંતે દુઃખ ॥ ૨૪૪ ॥
 અનંત તારો અંત ન આતમ, ! અનાદ્યનંત આતમતું એક;
 અપાર તારો પાર ન આતમ, એવો ધર તું હૃદય વિવેક. ॥ ૨૪૫ ॥
 અમર નિજાતમ મરે ન ક્યારે, દેહ ફરે પણ આતમ નિત્ય;
 અછેદ ને અખંડ્ય અલેદ જ, વિશ્વમાં થા તું પૂર્ણ પવિત્ર. ॥ ૨૪૬ ॥
 અનાદિ આતમ, કર્મ એ ખેથી, જગત્ અનાદિકાલથી જાણ;
 અનાદિની ઉત્પત્તિ ન ક્યારે, કર્તા તેનો નહીં પિછાણ. ॥ ૨૪૭ ॥
 અનાદિકાલથી ષડ્ દ્રવ્યો છે, વર્તે તે તો કાલ અનંત;
 અનાદિ સાદિ ભંગો તેમાં, દ્રવ્યને ગુણપર્યાયે તંત્ર. ॥ ૨૪૮ ॥

અઘટિત ઘટના અકલ્પ્ય કલ્પના, અકસ્માત્ કર્મે પ્રગટાય;
 અણ ચિંતવ્યું જે આવી પડે ત્યાં, શુભાશુભ કર્મોનો ન્યાય. ॥ ૨૪૯ ॥
 અશુભ કર્મો તે છે પાપો, શુભકર્મો તે પુણ્ય પ્રમાણ;
 અશુભ વિચારે પાપનો બંધ જ, સારા વિચારે પુણ્ય છે માન. ॥ ૨૫૦ ॥
 અશુભ પરિણતિ, - પાપ વિચારો, શુભ પરિણતિ છે પુણ્ય વિચાર;
 અશુભ કથાએ પાપનો બંધ છે, શંક્ય કથાએ પુણ્ય છે ધાર. ॥ ૨૫૧ ॥
 અશુભને શુભ ત્યાં ન કથાયો, શુદ્ધવિચારે પ્રગટે મુક્તિ;
 અશુભ શુભની વૃત્તિ વિના તો, શુદ્ધ ઉપયોગે આતમ મુક્ત. ॥ ૨૫૨ ॥
 અશુભ શુભ જો મનવૃત્તિ નહીં, જીવં-મુક્ત પ્રભુતા ત્યાંય;
 અસોગી આતમ કાર્ય કરે પણ, સમભાવે વર્તે છે ત્યાંય. ॥ ૨૫૩ ॥
 અનુપયોગે અધર્મ બંધ છે, ઉપયોગે છે આતમધર્મ;
 અનુપયોગી રહો ન આતમ !!, ઉપયોગે આતમ છે અકર્મ. ॥ ૨૫૪ ॥
 અનુભવ જ્ઞાની ગીતાર્થ શુરની, એક ઘડીની સંગત થાય;
 અનંત ભવનાં કર્મનાં બંધન, છૂટે સમ્યગ્દષ્ટિના ન્યાય ॥ ૨૫૫ ॥
 અદ્વૈતવાદને દ્વૈતવાદનો, સ્વાદ્વૈદ જ ખુલાસો થાય,
 અદ્વૈત દ્વૈત એ બે વાદો પણ, અનેકાંતદષ્ટિમાં સમાય ॥ ૨૫૬ ॥
 અલેહ લેહ એ બે વાદો પણ, અનેકાંતદષ્ટિમાં સમાય,
 અનેકાંતદષ્ટિના જ્ઞાનમાં, સર્વે દર્શન સમાઈ જાય ॥ ૨૫૭ ॥
 અનેકાંતદષ્ટિએ સમ્યગ્, - જ્ઞાની તેઓ જીન ગણાય;
 અરિ ! અંતરૂગત શત્રુ દોષને, હણીને અર્હતપદને પાય ॥ ૨૫૮ ॥
 અનેકાંત દષ્ટિથી સઘળા, મિથ્યાવાદ કદાચહ જાય;
 અપેક્ષા-સાતનયોની સર્વમાં, સમજાતાં મોહારિ હણાય ॥ ૨૫૯ ॥
 અનેક એકાદિ ઇશ્વરના, - વાદોયો જે ધાર્મિક લેહ;
 અનેકાંત દષ્ટિમાં સમાતા, સાપેક્ષાએ રહે ન એહ ॥ ૨૬૦ ॥
 અણ્ય આતમઅસંજય પ્રદેશો, એક બીજાથી થાય ન વિષય;
 અણ્ય તેમ અનાદિ અનંતજ, સમજે તે નહીં રહેતો દીન ॥ ૨૬૧ ॥
 અપવાદે ઉન્નયે જેઓ, જાણે ધર્માચાર વિચાર;
 અનેકાંતનય જ્ઞાની ગીતાર્થજ, જોનો તે યાતા નિર્ધાર ॥ ૨૬૨ ॥

અમૂલ્ય માનવલવની ક્ષણ ચોક, અમૂલ્ય છે આતમનું જ્ઞાન;
 અમૂલ્ય માનવલવને પામી, આતમ પ્રગટાવો ભગવાન ॥ ૨૬૩ ॥
 અસાધ્ય કશું નહીં જનને જગમાં, અશક્ત માટે શબ્દ અસાધ્ય;
 અભ્યાસે ઉત્સાહે ખંતે, ધૈર્યજ્ઞાને સર્વ સધાય ॥ ૨૬૪ ॥
 અમારી પડહો જે વગડાવી, પશુ આદિ કરે હિંસાખંધ;
 અર્હત પદ આદિ તે ખાંધે, સિદ્ધ જિનેશ્વર થાય અખંધ ॥ ૨૬૫ ॥
 અશાત દુઃખને ભોગવે તેઓ, જેઓ હિંસાદિ કરનાર;
 અધમદશાને તેઓ પામે, વ્યસનાદિક દોષો ધરનાર. ॥ ૨૬૬ ॥
 અધમાધમ પાપી છે તેઓ, ઋષિઆદિ હત્યા કરનાર;
 અધર્મ જૂઠું ને જૂઠું અન્યાયે, પાપો કરી જગમાં જીવનાર ॥ ૨૬૭ ॥
 અનાથ-તે છે મિથ્યાબુદ્ધિ, -ધારક નશુરા નાસ્તિક લોક;
 અનેક પાપ પ્રવૃત્તિવાળા, દુઃખો પામી પાડે પોક. ॥ ૨૬૮ ॥
 અનાથ તેઓ જેના શિર પર, દિલમાં સત્ય નહીં ભગવાન;
 અન્નાદિક માટે જે રૂવે, અનાથજનને આપો દાન. ॥ ૨૬૯ ॥
 અન્ન ને પાણીથી સહુ જીવે, જીવંતા નજરે દેખાય;
 અન્ન ને પાણી સમું નહીં દાન કો, જેથી લોકો જીવ્યા જાય ॥ ૨૭૦ ॥
 અન્નને આપી લોજન કરવું, ધર્મી લોકોનું શુભ કૃત્ય;
 અહરૂ અહરૂ પ્રતિલોજન પહેલાં, અન્નદાનને દેને નિત્ય ॥ ૨૭૧ ॥
 અપમંગલ સહુ પાપોદયથી, પુણ્યોદયથી મંગલ થાય;
 અનુલવ સત્ય છે એવો જ્યાં ત્યાં, સમજી ધર્મ કરે સુખ ન્યાય ॥ ૨૭૨ ॥
 અજ્ઞોદકથી જીવાડ ! ! જીવે, તેથી પુણ્યનો થાતો ખંધ;
 અનાશ્રયીને આપજે આશ્રય, વિષયોમાં થાજે નહીં અન્ધ ॥ ૨૭૩ ॥
 અદ્યાપિ પર્યંત જન્મીને ત્હેં, કર્યાં શાં ? પુણ્યને પાપનાં કૃત્ય;
 અત્યારે શું કરે છે તે જો ! !, હવેથી આદરજે ઘટ સત્ય. ॥ ૨૭૪ ॥
 અત્યારે જે કરવાનું તે, કાલ ઉપર આતમ ! ! નહીં રાખ;
 અધુના કરવાનું તે અધુના, કર ! આતમ સુખ શાંતિ થાખ. ॥ ૨૭૫ ॥
 અર્થીજન નિજ પાસે આવે, એવી હુનિયા કુદ્રતરીતિ;
 અર્થ વિના જે પાસે આવે, પરમાર્થી સંતોની પ્રવૃત્તિ. ॥ ૨૭૬ ॥

અર્થ કામને પુણ્ય મળતા, ધર્મ કર્યાથી અર્થ પમાય;
 અર્થનું કારણ ધર્મ પુણ્ય છે, ધર્મે રાજાદિપદ પાવ. ॥ ૨૭૭ ॥
 અવલંબન કર ! ! શુભીજનોનું, મળ્યું તેમાંથી કર કંઈ દાન;
 અવના કર નહીં કોઈની ક્યારે, અપાય કરતાં અપાય જાણ. ॥ ૨૭૮ ॥
 અયથી ઇતિ સુધી અણિ શુદ્ધ, રહે ધન્ય તે નરને નાર;
 અર્થજ તે જ દેવની ચેઠે, પૂજતાં જગમાં નિર્ધાર. ॥ ૨૭૯ ॥
 અથ સહુવારે અર્થ તે જગમાં, અનંતજીવન પામે તેહ;
 અધિકા જગમાં ઉચા યાવા, ધારો શુભ સત્કર્મનો નેહ. ॥ ૨૮૦ ॥
 અદિયાં જેવું કરો વિચારો, તેવું ફલ પરભવમાં યાય;
 અતએવ અદિયાં આત્મ શુભોને, પ્રગટાવો સહુદુઃખોભય. ॥ ૨૮૧ ॥
 અનંગ છતે અંગ ધરે નહીં, અંબર સમ નિઃસંગી યાય;
 અંગમાં અનંગ જેને જ નહીં, તે પરમાત્મરૂપ સુધાય. ॥ ૨૮૨ ॥
 અમારો જ્ઞાને દૃઢ નિશ્ચય છે, મોહાદિકથી રહેવું દર;
 અમારો નિશ્ચય પ્રણનૂરમાં, મેગવવું નિજ પ્રણનું નૂર. ॥ ૨૮૩ ॥
 અમારે સર્વ જીવોની સાથે, આત્મભાવથી મળવું સત્ય;
 અમારો નિશ્ચય સર્વ જીવોના, -હિતાર્થે કરવું ધર્મનું કૃત્ય. ॥ ૨૮૪ ॥
 અમારો નિશ્ચય જ્ઞાન સમાધિ, -યોગે પ્રભુરૂપ યાવું એહ;
 અનુભવ એવો અમને આવ્યો, પ્રભુ પદ વરશું બની વિદેહ. ॥ ૨૮૫ ॥
 અખિલ જીવોને આત્મ સરખા, માન્યા કરું ન કોપર રીસ;
 અખિલ વિશ્વમાં સર્વ જીવોને, આત્મસમા દેખું જગદીશ. ॥ ૨૮૬ ॥
 અખિલ વિશ્વની સાથે મારો, -આત્મેકર્યે પ્રભુપ્રાકૃર્ભાવ;
 અનંતજીવનભાવે પ્રગટ્યો, લીધા આત્મ જીવનના દેહાવ. ॥ ૨૮૭ ॥
 અગ્રીણ જેવું મોહીજીવન, ત્યાગી અમૃત જીવન ધાર;
 અટકાવો મોહની વૃત્તિયો, દિલમાં પેસંતી તત્કાલ. ॥ ૨૮૮ ॥
 અવનીમાં જન્મીને આત્મ, ! ! અવનવી શોધો કરજે બન્ધ;
 અદ્ભુત ન પદ પછુ જાવા દે જે, સ્વાસ્તી યજ્ઞને દર ! ! કર્તવ્ય. ॥ ૨૮૯ ॥
 અક્રિયાવાદી કૃષ્ણપક્ષીયો, શુકલપક્ષી ક્રિયાવાદી બન્ધ;
 અક્રિયવાદી અજંઘ અક્રિય, -જીવ માને કરે નહીં કર્તવ્ય. ॥ ૨૯૦ ॥

અક્રિયવાદી મોક્ષ ન માને, સેવા લકિત ક્રિયાનો ત્યાગ;
 અક્રિય માને એકાન્તે નિજ, આતમ એવો મિથ્યારાગ. ॥ ૨૯૧ ॥
 અલંકારથી દેહ ન શોભે, અલંકાર ગુણરૂપ ન હોય;
 અલંકાર સાચા સદ્ગુણ ગણુ ! ! અલંકાર નૈસર્ગિક ભેય. ॥ ૨૯૨ ॥
 અવનવું પર્યાયે જગ થાતું, પર્યાયે સર્વે બદલાય;
 અવ નવ અવતારો પર્યાયો, કર્મો-પર્યાયે કહેવાય. ॥ ૨૯૩ ॥
 અવતર્યો મનુષ્યરૂપે આતમ ! !, અનીષ્ટ ઇષ્ટનો કરો વિવેક,
 અનિષ્ટ-ત્યાગી ઇષ્ટને પામી, પ્રભુમય જીવનની ધર ! ! ટેક ॥ ૨૯૪ ॥
 અકલ્પ્ય આત્મસ્વરૂપ છે તારૂં, મન ઇન્દ્રિયો નહીં કળાય;
 અસંખ્યપ્રદેશી આતમ તું છે, નિર્વિકલ્પે આપ કળાય ॥ ૨૯૫ ॥
 અધિપતિ તું છે સર્વ શક્તિનો, કર્મનાશથી પ્રગટે શક્તિ,
 અધિપતિના સહુ અધિકારોને, વાપરવાની કરશે લકિત ॥ ૨૯૬ ॥
 અચલ અચિંત્ય છે સ્વરૂપ તારૂં, પ્રભુથી એકમેક થઈ જાવ ! ! ;
 અસ્તિતા-પર જડ વસ્તુની, ભૂલી પ્રભુમાં ધ્યાન લગાવ ! ! ॥ ૨૯૭ ॥
 અગણિત પ્રભુનો મહિમા ભારી, પ્રભુ શક્તિ છે અનંત અપાર;
 અનંત ગુણ પર્યાયમયી તું, આતમપ્રભુ, સત્તાએ ધાર ॥ ૨૯૮ ॥
 અણુગમે હર્ગુણ વ્યસનો ઉપર, ક્ષણક્ષણ આતમમાંહી લાવ ! ! ;
 અણુગમે કર ખૂરી ટેવો પર, ગુણીઓ પર પ્રીતિને લાવ ॥ ૨૯૯ ॥
 અનિલની પેઠે સર્વ વિશ્વમાં, અપ્રતિબદ્ધપણે ફર દેખ;
 અનિલના ગુણને આતમ ! ! લેશે, હર્ગુણોને ફર ઉવેખ ॥ ૩૦૦ ॥
 અણિશુદ્ધ અથથી ઇતિ સુધી, શુદ્ધ રહે જે નર ને નાર;
 અગણિત કીર્તિ મહિમા પામે, પ્રભુ પેઠે પૂજતાં ધાર ॥ ૩૦૧ ॥
 અણુસમ લઘુતા ધરીને વર્તો, મેરૂ સમ નિજ પ્રભુતા ધાર,
 અગુરૂ લઘુ નિજ આતમ જાણો, સ્વભાવે જ્ઞાનાનંદ અપાર ॥ ૩૦૨ ॥
 અમર થયા તે જગમાં લોકો, પરમાર્થે જીવ્યા જગમાંહી;
 અમર થયા જેણે પ્રભુમાં સહુ, હોમ્યું બીજું ચહે ન કાંચ ॥ ૩૦૩ ॥
 અમર થયા જેણે નિજ શુદ્ધિ, કરી પ્રગટાવ્યો પૂર્ણાનંદ;
 અમર થયા જેણે મનને જીત્યું, ટાળ્યા રાગ ને રોષના ફેંદ ॥ ૩૦૪ ॥

અમર થયા જેણે નિષ્કામે, તપ જપ, પ્રભુમાં હોમ્યા પ્રાણ;
 અમર થયા જેણે જ કપાયો, ટાળી પ્રામ્યા પદ નિર્વાણ ॥ ૩૦૫ ॥
 અભડાવું છે રાગ રોપથી, શુદ્ધાત્મ તે નહીં અભડાય;
 અભડાતો નહીં આત્મોપયોગી, જગમાં સ્પર્શ્યા સ્પર્શ્ય છે ન્યાય. ॥ ૩૦૬ ॥
 અઘરાં કાર્યો પણ અઘ્યાસે, બળ કળથી સહેલાં થઈ જાય;
 અઘરાં કાર્યો કોઈ ન જગમાં, બુદ્ધિ ઠળ બળ ઓછે ઉપાય. ॥ ૩૦૭ ॥
 અવગણના નહીં કરશે કો'ની, -વિના પ્રયોજન કરે વિવેક;
 અર્વાચીન પ્રાચીનમાંથી શુભ, સત્ય શક્તિપ્રદ ઓઠો અનેક ॥ ૩૦૮ ॥
 અર્વાચીન પ્રાચીન ઇતિહાસો, સર્વ ધર્મ પ્રજ્ઞના ઉકેલ;
 અર્વાચીન પ્રાચીનમાં સાચું, હોય તે મરડશે ધરીને પહેલ ॥ ૩૦૯ ॥
 અનુકરણ કરે શુભ શક્તિનું, પૂરું સમજીને નરનાર;
 અનુકરણ સમજ્યા વણ કરવું, તેથી ખત્તા પ્રડતી ધાર. ॥ ૩૧૦ ॥
 અક્ષર દેહે થયા અમર તે, દાની શૂરાઓ ને સંત;
 અક્ષર દેહે અમર થયા તે, પરમાર્થી ઉપકારી ભક્ત. ॥ ૩૧૧ ॥
 અર્જુન પેઠે યોદ્ધા થાતા, તે જગમાં પામે જયકાર;
 અલભેલો પ્રભુ દિશમાં ધરતાં, આત્મપ્રભુ પ્રગટે નિર્ધાર. ॥ ૩૧૨ ॥
 અજ્ઞાનવાદી એવું માને, અજ્ઞાને સુખિયા નરનાર;
 અજ્ઞાને નહીં લેદ્ર એકને, રાગ રોપ દુઃખો અહંકાર. ॥ ૩૧૩ ॥
 અજ્ઞાનવાદી પાખંડી છે, અક્રિયવાદી પેઠે તેહ;
 અનેકાન્તનયથી એ બેનો, મિથ્યાભાવ ટળે છે એહ. ॥ ૩૧૪ ॥
 અજ્ઞાનવાદી પેઠે જેઓ, એકાંત માને જ્ઞાનનો વાહ;
 અશુદ્ધતાને કરતા રહેતા, તે પણ છે મતિનો હિન્માદ. ॥ ૩૧૫ ॥
 અજ્ઞાનવાદી પેઠે જેઓ, એકાંતે બૃહ વિનયનો પક્ષ;
 અનેકાન્તદષ્ટિ વણ મિથ્યા, સેવાભક્તિ પણ નિરપેક્ષ. ॥ ૩૧૬ ॥
 અનેકાંતનયદષ્ટિએ છે, ક્રિયાવિનય મોક્ષાર્થે સત્ય;
 અનેકાન્તથી જ્ઞાન છે હેતુ, અજ્ઞાને શુભ ધર્મનાં કૃત્ય. ॥ ૩૧૭ ॥
 અલર્ક જ્ઞાનની પેઠે જગમાં, અતિક્રમીની વૃત્તિ પ્રવૃત્તિ;
 અધાગ આત્મોત્સાહ ધરીને, કામ તણીને બનો પવિત્ર. ॥ ૩૧૮ ॥

અહા કરો નિજ ફર્જને આતમ ! ! !, ફર્જ અહા કર મડં નિષ્કામ;
 અહા કરે નહીં ફર્જને જોઓ, નિર્મલ નિર્જીવ તેહ હરામ. ॥૩૩૩॥

અહા કરો ફર્જને નહીં, સ્વાધિકારે પ્રાપ્ત થજોલ;
 અહા કરી ફર્જને પાછું, ફલ ઈચ્છે નહીં તે સમજેલ. ॥ ૩૩૪ ॥

અથાતારૂપી ફલ છે કડવું; દુઃખ તે પાપના ઉદયે ભણુ;
 અસાત પ્રગટે અકળાઈય નહીં, રાખજે નિજ આતમમાં ધ્યાન. ॥૩૩૫॥

અબળાઓ પર જૂઠમ કરો નહીં, સંતાપો નહીં અબળા ભલ;
 અબળાઓને દુઃખો દેતાં, દેશ કોમ પડતી સાક્ષાત્. ॥ ૩૩૬ ॥

અબલજનોને સત્તા બળથી, આપો નહીં દુઃખો સંતાપ;
 અબળોપર અન્યાયો જૂઠમો, કરતાં પ્રગટે મોટું પાપ. ॥ ૩૩૭ ॥

અવસ્થ ભાવીભાવ જે બનતું, ત્યાં ઉદમનું જોર હણાય;
 અચરિજ ત્યાં કશું માન ન આતમ ! ભવિતવ્યતા મુખ્ય ત્યાં થાય. ॥૩૩૮॥

અત્યાચારને કરો ન ક્યારે, અત્યાચારથી પાપનો બંધ;
 અત્યાચારી શાંતિ ન પામે, દેખંતો પણ ભણો અન્ધ. ॥ ૩૩૯ ॥

અનાચારથી પતિતપણું છે, અનાચારને દૂરે છંડ;
 અતિચારને દૂરે હરજે, રાખ ન કૃત્રિમ જૂઠ ઘમંડ. ॥ ૩૪૦ ॥

અખાડા-દુસ્તીમાં ઉપયોગી, ચારીરિકશક્તિને ઉત;
 અખાડા ઉપયોગી છે જગમાં, તનુ બલવૃદ્ધિનો સંકેત. ॥ ૩૪૧ ॥

અમહાવાદ છે શુર્જર દેશમાં, જૈનકોમનું મોટું ધામ;
 અનેક જૈનમંદિર ઉપાથય, અનેકસાધુઓનું કામ. ॥ ૩૪૨ ॥

અરૂચિ કર ! ! નહીં ધર્મઠર્મમાં, સંતોપર રૂચિભાવ વધાર ॥ ;
 અપ્રિય થાવાનાં કૃત્યોને, જેમ બને તેમ દૂર નિવાર. ॥ ૩૪૩ ॥

અડગ રહો આતમ નિજ ધર્મે, ડગો નહીં દુષ્ટોથી લેય;
 અડગપણથી થતું સામા, ઉભા રહેતાં ટળતા કલેય. ॥ ૩૪૪ ॥

અડગ રહીને પાળ ॥ પ્રતિજ્ઞા, અડગ રહીને કર કર્તવ્ય;
 અડગ રહી નિજ ફર્જ અહાકર ॥, તેથી સ્વોત્પતિ છે તુજ ભવ્ય. ॥૩૪૫॥

અસ્થિર મનથી મોટાં કાર્યો, થતાં નહીં સંશયથી ભણુ;
 અસ્થિરતા તે મોહને શંકા, બીતિ લેણને કામ છે માન. ॥૩૪૬॥

અસ્થિરતા તજ સ્થિરતા ધર મન, અસ્થિર કોઈ કરે નહિ કામ;
 અસ્થિરનો વિવાસ ન કરવો, અસ્થિરમાં કંઈ હોય ન હામ. ॥૩૪૭॥
 અસ્થિરજન, પાળે શું પ્રતિજ્ઞા, અસ્થિર, ભાગી નાશી જાય;
 અસ્થિર જનનું મન બાગક સમ, જ્યાં જોસે ત્યાં તેવું થાય. ॥૩૪૮॥
 અપજય કલંકથી નહીં જીવે, તેવો મહાપાપી વા સંત;
 અપજયથી દુનિયાદારીમાં, જશ જીવનનો આવે અંત. ॥ ૩૪૯ ॥
 અસહ્ય સંકટ આવી પડે પણ, અધર્મનાં પંથે નહીં ચાલ;
 અનેક સંકટ વેડીને પણ, ધર્મન્યાય નીતિમાં હાલ. ॥ ૩૫૦ ॥
 અત્યાચારીઓના જૂઠ્ઠો, સામા રહી નિજ કરે બચાવ;
 અતિથય દુઃખ તે અટપકાલતક, સમજી મનમાં ધીરજ લાવ. ॥૩૫૧॥
 અધર્મ તે છે કે જેથી નિજ, અન્યજીવોને દુઃખો થાય;
 અધર્મ, હિંસા જૂઠ્ઠા ને ચોરી, વ્યભિચાર જૂઠ્ઠો અન્યાય. ॥૩૫૨॥
 અકડાઈ જા નહીં અભિમાને, અકડાઈથી મળે ન જ્ઞાન,
 અક્લંક યર્ષ જે ક્ષુલ્લક ફરતા, પામે નહિ તે સત્યની સાન. ॥ ૩૫૩ ॥
 અકસ્માત છે કર્મોદયથી, -બુદ્ધિનું જ્યાં કાર્ય ન થાય;
 અકળ કળા છે કર્મપ્રસુતી, સુખ દુઃખની પ્રગટાવે છાંય. ॥ ૩૫૪ ॥
 અકળાઈ જાવું નહીં ક્યારે, મગજ ખોઈને જોલ ન જોલ;
 અક્લંકથી છે આગળ જાવું, શુરની આગળ પડદો જોલ. ॥ ૩૫૫ ॥
 અક્ષરજ્ઞાનથી જ્ઞાનીઓના, જ્ઞાનનો મળે ખલનો ખેશ,
 અક્ષર પ્રજ્ઞ નિજાતમ નહીં, પ્રગટતાં નહીં રહેતા કલેશ. ॥ ૩૫૬ ॥
 અભિશુદ્ધ પ્રજ્ઞચારી જેઓ, ખરે ન જેનું વીર્યનો બિન્દુ;
 અતુલ બલી તે પ્રચંદ કાર્યો, કરતાં પ્રગટાવે સુખસિન્ધુ. ॥ ૩૫૭ ॥
 અપાકા કર નહીં લેઈ બોલી, અગડંબગડં કર નહીં કાજ;
 અગત્ય આવે મિત્રો સાચા, પરખાતા જે રાખે લાજ. ॥૩૫૮॥
 અગમવેદીથી વહે જેઓ, અનેક દુઃખનો પામે પાર;
 અગમવેદમાં રાત્રી સંતો, દંડ બનીને કરે વિહાર. ॥૩૫૯॥
 અગમ વાણી છે વેદીઓની, પરાપાર પામ્યા છે જોડ;
 અગમજ્ઞાની સર્વજ્ઞે બિનવર, દેવજ્ઞાને સામે તેડ. ॥૩૬૦॥

અગાધ જ્ઞાનનો, -દરિયો આતમ, પામે તેનો જ્ઞાની અંત;
 અજ્ઞાની નહીં જ્ઞાનને જાણે, જાણે નહીં તે સાચા અંત. ॥૩૬૧॥
 અગ્રેસર થા. । દેશ કોમને, સંઘ પ્રજના હિતને માટ,;
 અગ્રેસર થા । । પુણ્યકાર્યમાં, અગ્રેસર થા મોક્ષની વાટ. ॥૩૬૨॥
 અઘને ટાળો સત્ય વિચારે, ધર્માચારે અઘનો નાથ;
 અઘરું તે પણ સહેલું થાતું, અઘ્યાસે ઉત્સાહે ખાસ. ॥૩૬૩॥
 અધોર પંથી નહીં ઉપયોગી, કરે નહીં જનતા કલ્યાણ,
 અધોરી બાવા, તમોશુભી બહુ, કરો શુભીનું સાચું માન. ॥૩૬૪॥
 અટકાવો જગ યનાર પાપો, અટકાવો જૂઠ્ઠો ને ધોર;
 અટકાવોને અનીતિયુક્તો, અટકાવોને ભૂરા ચોર. ॥ ૩૬૫ ॥
 અટકાવો નહીં સારાં કાર્યો, પાપ-વિચારોને અટકાવ ।;
 અવળા પંથે જનનારને, અટકાવી સતપથે દાવ. ॥૩૬૬॥
 અટવી છે દોષોની અંતરુ, તેને સાફ કરીને ચાલ,
 અઠચક્ષુ બાવે તેની સામે, થઈને આગળ પંથમાં હાલ. ॥૩૬૭॥
 અટપટી સેવાને ભક્તિ છે, અટપટી જ્ઞાનની વાતો જાણ;
 અપેક્ષા સમજે તેને અટપટ, અટપટ-ટળવી નિઃશય માન ॥ ૩૬૮ ॥
 અટકો જોઈ વિચારીને બહુ, અટકી જ નહીં કરતાં ધર્મ;
 અદગ રહીને સ્વાધિકારે, કર । । ઉપયોગે સુખકર કર્મ. ॥ ૩૬૯ ॥
 અહુકે હુકુડીયો નિર્બલ માનવ, અધિકારથી બનતો બ્રહ્મ;
 અણુગમતો મુક્તને થા નહીં, અનુચિત કરે તે યાત્રા નષ્ટ. ॥૩૭૦॥
 અતિશયોક્તિ કરતાં વદતાં, સાચું પણ જૂઠામાં જાય;
 અત્યાચારને યાત્રાં વારો, અનાચારથી દુઃખો યાય. ॥ ૩૭૧ ॥
 અયકાવવાનું નકામું કર નહીં, અદબ ધરીને જ્યાં ત્યાં ચાલ;
 અધકચડું રહેલું નહીં સાડું, અધમોદાર પ્રભુ સંભાર. ॥ ૩૭૨ ॥
 અધીરો થા નહીં કાર્યો કરતાં, કરે ઉતાવળ થાય ન કાજ;
 અધીર બન્યા વણુ કાર્યો કરતાં, પ્રગતિનું પ્રમટે સામ્રાજ્ય. ॥ ૩૭૩ ॥
 અધ્યાપકની સેવાભક્તિ-કરવાથી વિદ્યાની સિદ્ધિ,
 અધ્યાદોષ છે જડમાં સુખનો, -સાચી આતમસુખની સિદ્ધિ. ॥ ૩૭૪ ॥

અસ્થિરતા તજ સ્થિરતા ધર મન, અસ્થિર કોઈ ઠરે નહિ કામ;
 અસ્થિરનો વિવાસ ન કરવો, અસ્થિરમાં કંઈ હોય ન હામ. ॥૩૪૭॥
 અસ્થિરજન, પાળે શું પ્રતિજ્ઞા, અસ્થિર, ભાગી નાશી બધ;
 અસ્થિર જનનું મન બાળક સમ, જ્યાં બેસે ત્યાં તેવું થાય. ॥૩૪૮॥
 અપજશ કલંકથી નહીં બીવે, તેવો મહાપાપી વા સંત;
 અપજશથી હુનિયાદારીમાં, જશ જીવનનો આવે અંત. ॥ ૩૪૯ ॥
 અસહ્ય સંકટ આવી પડે પણ, અધર્મનાં પંથે નહીં ચાલ;
 અનેક સંકટ વેડીને પણ, ધર્મન્યાય નીતિમાં હાલ. ॥ ૩૫૦ ॥
 અત્યાચારીઓના જૂદમો, સામા રહી નિજ કરો બચાવ;
 અતિથય દુઃખ તે અવપકાલતક, સમજી મનમાં ધીરજ લાવ. ॥૩૫૧॥
 અધર્મ તે છે કે જેથી નિજ, અન્યજીવોને દુઃખો થાય;
 અધર્મ, હિંસા જૂઠું ને ચોરી, બ્યભિચાર જૂદમો અન્યાય. ॥૩૫૨॥
 અકડાઈ જા નહીં અભિમાને, અકડાઈથી મળે ન જ્ઞાન,
 અક્કડ થઈ જે ફક્કડ ફરતા, પામે નહિં તે સત્યની સાન. ॥ ૩૫૩ ॥
 અકસ્માત છે કર્મોદયથી, -બુદ્ધિનું જ્યાં કાર્ય ન થાય;
 અકળ કળા છે કર્મપ્રમુની, સુખ દુઃખની પ્રગટાવે છાંય. ॥ ૩૫૪ ॥
 અકળાઈ જાવું નહીં ક્યારે, મગજ જોઇને જોલ ન જોલ;
 અક્કલથી છે આગળ જાવું, શુરની આગળ પડદો જોલ. ॥ ૩૫૫ ॥
 અક્ષરજ્ઞાનથી જ્ઞાનીઓના, જ્ઞાનનો મળે ખજાનો બેશ,
 અક્ષર પ્રક્ષ નિખતમ નક્ષી, પ્રગટતાં નહી રહેતા કલેશ. ॥ ૩૫૬ ॥
 અણિશુદ્ધ પ્રક્ષચારી જેઓ, ખરે ન જેનું વીર્યનો બિન્દુ;
 અતુલ બટ્ટી તે પ્રચંડ કાર્યો, કરતાં પ્રગટાવે સુખસિન્ધુ. ॥ ૩૫૭ ॥
 અખાડા કર નહીં લેઈ જોલી, અગડંબગડં કર નહીં કાજ;
 અગત્ય આવે મિત્રો સાચા, પરખાતા જે રાખે લાજ. ॥૩૫૮॥
 અગમચેતીથી વર્તે જેઓ, અનેક દુઃખનો પામે પાર;
 અગમપંથમાં જ્ઞાની સંતો, હંસ બનીને કરે વિહાર. ॥૩૫૯॥
 અગમ વાણી છે યોગીઓની, પરાપાર પામ્યા છે જેહ;
 અગમભાષી સર્વજ્ઞો જિનવર, કેવલજ્ઞાને ભાખે તેહ. ॥૩૬૦॥

અમરપટો નહીં દેહનો જગમાં, અમરપટો તે જ્ઞાન સુહાય. ॥ ૩૮૬ ॥
 અમરજેરીમાં બૂલો રોષો, પોતાનું ખર્ચું તે વિસરાય;
 અમરી, પ્રસંગે બૂલે સારું, અમલી છે પરતંત્ર કથાય. ॥ ૩૮૭ ॥
 અમલ થકાવો મનની ઉપર, મન ઈન્દ્રિયે વશમાં રાખ;
 અમીની દૃષ્ટિએ ને સૌને, અમીદૃષ્ટિથી અમર થાખ. ॥ ૩૮૮ ॥
 અર્પાઈ જા પરમાર્થે તું, પ્રભુમાં અર્પાઈને છવ ॥
 અર્પાઈ પ્રભુમાં જે છવે, આતમ તે યાવે શિવ. ॥ ૩૮૯ ॥
 અરસપરસ છવેએ જગમાં, મુખ દુઃખમાં હેવો મુખ ભાગ;
 અરસપરસના મુખના માટે, અર્પાવું તેમાં તું જાગ. ॥ ૩૯૦ ॥
 અર્થ છે અતિથિ શુદ્ધ મુખ સંતો. જો તેઓનું અર્ચન બેસ;
 અર્થપાદથી ઉચ્ચ વિનય છે, તેથી નાસે મનના કૃદેશ. ॥ ૩૯૧ ॥
 અર્થને સમજી આત્મોત્તરિ કર ! ! અર્થદાસ તે મહા પ્રભામ;
 અર્થશાસ્ત્રનું જ્ઞાન કરીને, નીતિએ રજવા મુખ દામ. ॥ ૩૯૨ ॥
 અહાબલા તે મનની માયા, અહમતાનથી અતિથય દાન;
 અવદૂષા તે પાપ વિચારો, પાપાચારોમાંથી માન. ॥ ૩૯૩ ॥
 અવશુદ્ધ ઉપર શુદ્ધ કરનારા, સંતો ભક્તો કૈંક મહંત;
 અવશુદ્ધ ઉપર અવશુદ્ધ કરવો, તેથી કોઈ ન થતો સંત. ॥ ૩૯૪ ॥
 અવદયા ના ઉચ્ચદયામાં, ચોક્ક દર્શની લાગણી વાર,
 અભિપ્રાયો નિષ્કપર જે સારા, જૂરા તેમાં સમતા ધાર. ॥ ૩૯૫ ॥
 અવધિ સમજી અર્વાધ ધારો, અવધિજ્ઞાનનો કરો પ્રકાશ;
 અવલોકો જમને ગુણગુણ, અવસ્થા ધર પ્રભુ શુદ્ધ વિદ્યાસ; ॥ ૩૯૬ ॥
 અવલવાણી, જાની સંતોનો, જાનીને સવળી સમજવ,
 અવર્જિત. છી, આ-મજાનમય, સમજે કાચ રહસ્ય તે યાવ. ॥ ૩૯૭ ॥
 અવિદ્યા જ્યાં ત્યાં અધારું છે, અવિનીત અજ્ઞાની અન્ધ;
 અચાર. પારિતોષી પ્રગટે, સર્વ દુઃખ છે પાપના પંથ. ॥ ૩૯૮ ॥
 અસિધારાવર થ. હે જેઓ, જેઓ ઉડે છે આકાશ;
 અસકલ તેઓ અદ્યતન વદ, નદિ સ્વસ્થિ સમું જન. ॥ ૩૯૯ ॥

અસુરો, પાપથી જીવે જગમાં, ધર્મે જીવે સુર, તે જાણ;
 અહમેવ અસુરોની પ્રકૃતિ, શૂર સદા છે નિરભિમાન. ॥ ૪૦૩ ॥
 અદ્ય દોષને અદ્ય પાપ પણ, પરલાવમાં દુઃખકારક થાય;
 અદ્ય અદ્ય પણ દાન દયા દમ, મોક્ષાર્થે નહીં સમભાય. ॥ ૪૦૪ ॥
 અનુક્રમે પુદ્ગલ સુખમાંથી, આત્મિક સુખ, અનુભવે પમાય;
 અનુક્રમેનો અનુભવ છે એવો, સમજી અનુક્રમે આગળ જાય. ॥ ૪૦૫ ॥
 અનુક્રમે પુદ્ગલ સુખથી, આત્મ-સુખનો અનુભવ આવે સત્ય;
 અનુભવ આત્માનંદનો પ્રગટે, લાગે જડ સુખ પછીથી અસત્ય. ॥ ૪૦૬ ॥
 અનુભવ આવે આત્મ સુખનો, ત્યારે જડરસ રૂચિ વિણાય;
 અનુભવ આત્માનંદનો નાવે, ત્યાં લગી જડસુખ વૃત્તિ રહાય. ॥ ૪૦૭ ॥
 અનુભવ આત્મિક સુખનો આવે, બાહ્યરસો સ્વયમેવ વિલાય;
 અનુભવ આવ્યા પામ્યા વણ કો, બ્રહ્મરસીલો નહીં ગણાય. ॥ ૪૦૮ ॥
 અનુભવ ત્યારે આત્મિક સુખનો, આવે ત્યાં નહીં મૈથુન ચાહ;
 અનુભવ ત્યારે આત્મિક સુખનો, પ્રગટે તદા નહીં કામનો દાહ. ॥ ૪૦૯ ॥

આ

આત્મ, દર્શન જ્ઞાન ચરણમય, જાણે તે તું આત્મ આપ;
 આત્મ, આનંદરૂપી નિશ્ચય, જ્ઞાને આત્મ લક્ષણ છાપ. ॥ ૪૧૦ ॥
 આત્મ, કર્મ અનાદિ, કાળતું, તોયે તેનો થાતો નાશ;
 અનંત અનાદિ અકલ અલખછે, આત્મ તે તું ધર વિશ્વાસ. ॥ ૪૧૧ ॥
 આલસ્ય દર નહીં આત્મધર્મે, આત્મશુદ્ધિના ધર !!! આચાર;
 આદર દર !!! નિઃ આત્મશુદ્ધિનો, આત્મસ્વભાવે ધર્મજ ધાર. ॥ ૪૧૨ ॥
 આચાર્યો જે ધર્મશુદ્ધો, તેઓને શ્રદ્ધાએ સેવ;
 આચારો પાળો શુભ સુખકર, એળખ સાચા અરિહંત દેવ. ॥ ૪૧૩ ॥
 આત્મ ત્યાગી સવર ધારો, આત્મશુદ્ધી પાળો બેશ;
 આત્મ દુષ્ટ વાસ્તવ વારો, આત્મ સમા થક ટાળો કલેશ. ॥ ૪૧૪ ॥
 આત્મપ્રદીપ છે દીપક સરણો, તથાત્મદર્શન અન્ય છે સાર;
 આત્મતત્ત્વ દર્શન શુભતામે, ચતા દીવી પર સુખતાર. ॥ ૪૧૫ ॥

આનંદધન પદસંગ્રહ ઉપર, કીધો મેં ભાવાર્થ પ્રકાશ;
 વાંચે તે ગ્રન્થ તેઓ તરશે, યાચે અનુભવ જ્ઞાન પ્રકાશ. ॥૪૧૬॥
 આયુષ્ય એણે ગાળ ન આતમ ! !, આડો અવળો કયાં અથડાય;
 આવક ભવક વિવેક કરતાં, આપત્તિ આવે ન કદાચ. ॥૪૧૭॥
 આપત્કાંડે આપદ્ધર્મે, રહેવું અવસર જાણી લવ્ય;
 આજ્ઞા-માતપિતા સદ્ગુરૂની, પાળો કરશે સત્કર્તવ્ય. ॥૪૧૮॥
 આજ્ઞાનું કરવું કાલની ઉપર, રાખો નહીં જગમાં નરનાર;
 આશ્રય આપો નિરાશ્રિતોને, સાર્વિક કરશે શુભ આહાર. ॥૪૧૯॥
 આપત્તિમાં ધીરજ ધરવો, છવો ! ! ! નહીં રાખી પર આશ;
 આચાર્યોની સેવા કરશે, આચારને પાળો ખાસ. ॥૪૨૦॥
 આજ ન દેશે દેવે કેા પર, આજથી પરભવ આવે આજ;
 આજ થકાવો નહીં યત્રુપર, આજથી પાપ ને દુઃખજાલ. ॥૪૨૧॥
 આમ સરીખા યાવું મીઠા, પદોપકારો કરીને સત્ય;
 આયુષ્ય પૂરું યાવા પહેલાં, ધર્મકર્મનાં કરો લેા કૃત્ય. ॥૪૨૨॥
 આર્પદેશમાં આત્મજ્ઞાનને, આધ્યાત્મિક તત્ત્વોનો પ્રકાશ;
 આવિર્ભાવે પામ્યો પૂરો, જૈનને હિંદુ આર્યો ખાસ. ॥૪૨૩॥
 આસ્તિક તે કહેવાતા લોકો, દેવગુરૂને માને ધર્મ;
 સ્વર્ગ નરક મુક્તિને માને, પુનર્જન્મ આતમને કર્મ. ॥૪૨૪॥
 આનંદધન મુનિવરની પેઠે, આતમનો આદર્શ જગાવ ! !;
 આત્મારામની પેઠે પંડિત, કર્મયોગી થઈ ધર્મ જલાવ. ॥૪૨૫॥
 આદર્શજ છે આતમશુદ્ધિ, કરી નિજમાં પ્રભુને પ્રગટાવ ! !;
 આતમ આપોઆપ પ્રભુ છે, ચિદાનંદ ચેતનને જગાવ. ॥૪૨૬॥
 આતમ સાક્ષીએ મહુ કરવું, જગ જનરંજન વૃત્તિ ટાળ;
 આહારે વ્યવહારે લજ્જા, -લીલિ આદિ દોષ નિવાર. ॥૪૨૭॥
 આશુક માશુક આતમ પોતે, ખ્યારે ખ્યારી આતમ જાણ;
 આશયો જાણે આતમ સઘળા, આતમ આપો આપ પ્રમાણ. ॥૪૨૮॥
 આવળ આકટો આંબલી આંગો, પદોપકારે છવે આડ;
 આલોચી લે અંતર તારૂં, તુજથી મોટાં જોને તાડ. ॥૪૨૯॥

આંખે દેખો દિશ્યાં વિચારો, આનુભવાનુભવો કરો વિચાર;
 આત્મ આત્મ આત્મ દુઃખને, આત્મ કાર્ય કરો નરનાર. ॥૪૩૦॥
 આત્મ તે નિજ વસ્ત્રમાં અગ્નિ, આત્મ વસ્ત્ર અગ્નિ નહીં કોઈ;
 આત્મ નુકસાન મોહને મારે, આપોઆપ પ્રમુદ્ધો જોડ. ॥૪૩૧॥
 આત્મ તેનું પ્રત્યક્ષ કરવું, કાચે તેને કરો જુદાર.
 આત્મ આત્મ કર્મદશાસી, સમજીને વર્તી સંસાર. ॥૪૩૨॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, તેનો આત્મ !! કરો વિચાર;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, વિવેક કરી ધર શુભ આચાર. ॥૪૩૩॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, જોયો આત્મ નિશ્ચય લાવ !!;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આચાર વિચાર. ॥૪૩૪॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આનાદિ દોષ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, જગત્ આનાદિઓ અવલોકાય. ॥૪૩૫॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, જગત્ કર્મ આત્મ આત્મ જગત્;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૩૬॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૩૭॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૩૮॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૩૯॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૦॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૧॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૨॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૩॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૪॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૫॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૬॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૭॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૮॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૪૯॥
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ;
 આત્મ કર્મ માં કર્મ જો, આત્મ કર્મ આત્મ આત્મ. ॥૪૫૦॥

આત્મજ્ઞાનથી ક્ષણમાં સુકિત, આત્મ તે પરમાત્મ જાણી,
 આંતર આત્મ સુખ છે સાચું, બાહિરજડમાં સુખ નહીં માન. ૥૪૪૪૦
 આક્રિક્ષામાં આલસ અજ્ઞાન, કુસંધ શ્રદ્ધા ને તોફાન;
 આરદ્રેલીયામાં વિદોષમ, અનુશીલન શુચ્ચ શીખે માન. ૥૪૪૪૧
 આર્યોની પ્રગતિનું કારણ, બળ કળ વિદ્યા ભુદિ જ્ઞાન;
 આત્મોન્નતિ કરતા તે આર્યો, સાર્વિક શુચ્ચ કર્મે જ પ્રધાન. ૥૪૪૪૨
 આર્યો યાવે અનાંદ પલ્લ જે, સાર્વિક શુચ્ચ આચાર પ્રધાન;
 આત્મજ્ઞાને સંચારિત્રે, આર્ય પલ્લ જ્યાં ધર્મ ને જ્ઞાન. ૥૪૪૪૩
 આરોગ્ય પુષ્ટિકારકલોજન, પાણી વાપરશે કરી જ્ઞાન;
 આશુધ્યતાંબુ છાશ ને ફલથી, ઠાકતર વૈદ્યો બાળે જાણ. ૥૪૪૪૪
 આયુ જે ચતુર્વર્ણું ઇન્દ્રે, પ્રજ્ઞચર્ચ વહો આરોગ્ય કાય;
 આહાર પાન વિહાર યોગ્ય કરી, ભય ચિંતા તજ શાંતિ લાપ. ૥૪૪૪૫
 આત્મપ્રભુને પરમેશ્વર, - જાણી કરવાં જે જે કૃત્ય;
 આત્મપ્રભુવણ અન્ય ન ઇન્દ્રિયા, જે નિષ્કામ છે ભક્તિ સત્ય. ૥૪૪૪૬
 અરિહંત શુદ્ધાત્મપ્રભુ સરખો, યાવા જ્ઞાન ક્રિયા શુચ્ચ ધર્મ;
 આદરવા નિષ્કામ છે ભક્તિ, સેવા તે નિષ્કામ છે કર્મ. ૥૪૪૪૭
 આત્મને પરમાત્મ કરવા, - માટે જીવતા જેહ ઉપાય;
 આહારાદિક સર્વ પ્રવૃત્તિ, નિષ્કામીજીવનમાં ગણાય. ૥૪૪૪૮
 આ ભવમાં જે રોગ દુઃખતા, તેનું કારણ દોષ તપાસ;
 આભવ પરભવ કર્મોદયથી, સુખ દુઃખ પ્રગટે ધર વિશ્વાસ. ૥૪૪૪૯
 આજીજી કર !! નહિ નિર્દયને, આજીજી કર યોગ્યની પાસ;
 આત્મોન્નતિ કરવામાં તત્પર, યા ! આત્મ ધારી વિશ્વાસ. ૥૪૪૫૦
 આત્મોન્નતિનું ભાષણ આપ્યું, વડોદરા ભૂપ આગળ ભેટ;
 આત્મોન્નતિ ભાષણ છે સુદાંકિત, વાંચી તેથી નાશે દહેશ. ૥૪૪૫૧
 આત્મ ઉપર પ્રેમ કરો પલ્લ, અન્યજીવો પર ધરો ન દેષ;
 આર્યો ઉપર પ્રેમ દરો પલ્લ, અનાર્યોને આત્મ સમ પેખ. ૥૪૪૫૨
 આત્મપ્રીતિવશથી આમગ, સર્વ વિધેયર પ્રેમ લગાવ !!
 આત્માસ્થે જ્યાં સર્વે ભેદવત્યા, ભક્તિમાં નહીં લેદને ભાવ. ૥૪૪૫૩

આતમ !! માત પિતા શુરૂ વર્ગની, સંઘ સ્વદેશની રક્ષા ધાર;
 આતમના ઉપકારીઓની, -પહેલી રક્ષા કર !! નિર્ધાર. ॥૪૫૮॥
 આતમને પરમાતમ કરવા, સર્વધર્મનો છે સંકેત;
 આતમશુદ્ધિમાં ઉપયોગી, અસંખ્યયોગે ધર્મ છે હેતુ. ॥૪૫૯॥
 આતમમાટે જેવું ઇચ્છે, તેવું જગજીવોનું ધાર !!;
 આનંદ જ્ઞાનને માટે જીવો, કર !! પ્રવૃત્તિ અને વિચાર. ॥૪૬૦॥
 આતમઆનંદજ્ઞાન અભાવે, જીવો જડમાં માને સુખ;
 આતમજ્ઞાન આપી તેઓનું, ટાળો આતમ ! સઘળું દુઃખ. ॥૪૬૧॥
 આલંબન જેવું જીવોને, મળતું તેવા તેઓ થાય;
 આલંબન મળે ઉચ્ચ જો સારું, તો જીવો ઉંચા સુખ પાય. ॥૪૬૨॥
 આલંબન જો નીચ નહારું, મળે તો જીવો નીચા થાય;
 આલંબન ઉપર આધાર જ, ચડતી પડતીનો છે ન્યાય. ॥૪૬૩॥
 આલંબન આબુખાબુમાં, સારા ઉંચાં આતમ !! રાખ;
 આલંબનની થાય અસર દિલ, સત્સંગે શિવ સુખને આપી !! ॥૪૬૪॥
 આલંબન-આધાર જો સારો, મળશે તો પડવું નહીં થાય;
 આપત્તિયો આવે તહોંયે, ઉચ્ચના આધારે દુઃખ જાય. ॥૪૬૫॥
 આઠડા આદિ વનસ્પતિયો, સર્વવિશ્વ ઉપયોગી જાણુ;
 આ જગમાં ઉપયોગી જાણુ, સહુને તે જગ થાય મહાન. ॥૪૬૬॥
 આંખાના ફલ જેવા મીઠા, થાતાં સત્કૃત્યે નરનાર;
 આચારો ને વિચારો સારા, ધારો કરશે પરાપકાર. ॥૪૬૭॥
 આડો અવળો આથડ નહિ જીવ !!, અમથો જ ના પરના ઘેર;
 આગળ પાછળ જોઈ વિચારી, કર સત્કર્મો તજ અન્ધેર. ॥૪૬૮॥
 આલસ સમ ઉધેલી ન કોઈ, પંડિત શૂરાને પણ ખાય;
 આલસ સરખો કોઈ ન દુશ્મન, નિજમાં રહી નિજને ખાય. ॥૪૬૯॥
 આત્માનુભવ જેને પ્રગટયો, તેને આત્માનંદ અપાર;
 આત્માનુભવીને આનંદી, -ચહેરો શાંતિમય સુખકાર. ॥૪૭૦॥
 આત્માનુભવ સત્ય થયો ત્યાં, મુક્તિ સુખનો અનુભવ થાય;
 આત્મજ્ઞાનથી અનંત કર્મો, અનાદિનાં બાંધાં વિજીયાય. ॥૪૭૧॥

આજીજી જે દૂરની આગળ, પાડવી રણમાં જેવી પોક;
 આજીજી કરો સુપાત્ર આગળ, કુદ વિચારો પ્રગટ્યા શેઠી. ॥૪૭૨॥
 આતમ વશ, -મન ઈન્દ્રિય થાતાં, આતમ પ્રગટે છે ભગવાન;
 આતમના વશ ઈન્દ્રિયમન નહીં, જગમાં તે કેહી નાહાન. ॥૪૭૩॥
 આયા તૃષ્ણા અનંત નભ સમ, ઇચ્છાનો આવે નહીં અંત;
 આતમમાં શાશ્વત સુખ નહી, ભણી આશા ટાળો સંત. ॥૪૭૪॥
 આશાઓ ને માનો ભાંપના, -ચૂરની, -આજ્ઞા પ્રેમે પાળી;
 આજ્ઞાધીન વર્તનથી સંશય, સુખ શાંતિ વૃદ્ધિ નિર્ધાર. ॥૪૭૫॥
 આશા, પાળ્યાથી આતમની; અનેક રીતે પ્રગતિ થાય,
 આશીર્વાદક મહં બને છે, વિનયાદિક શુભચર્યને પાય. ॥૪૭૬॥
 આમરૂ ભાગવતી પ્રામાણ્ય, ટેકે નેક ધરીને બેસ;
 આમરૂ દળતાં નકદ નજમમાં, આમરૂ રાખો સહીને કલેશ. ॥૪૭૭॥
 આપાદાચાર્ય જ મેહાશાની; કર્મવશે વેશ્યા ધરવાસ;
 આત્માપયોગે ભાવના ભાવી, કેવલ લહી પાગ્યા શિવ ખાસ. ॥૪૭૮॥
 આતમજ્ઞાનનું આનંદી સુખ, વર્ષે અહોરા ઉપર નૂર;
 આતમજ્ઞાનીના અંતરમાંહી, આતમપ્રભુજી હજારાહજૂર. ॥૪૭૯॥
 આંખા કલ સરખું નિજ જીવન, મીઠા આનંદરસ ભરપૂર;
 આતમનું ॥ આપ સ્વભાવે કર્યો, અન્યોને ઉપકારી સનૂર ॥૪૮૦॥
 આતમનું ॥ તન ધન વાચાસક્તા, શકિતનો કર ॥ સદુપયોગ;
 આતમનું ॥ સપગાં સાધન સારાં, તેનો કર નહીં દુરુપયોગ. ॥૪૮૧॥
 આયુનો ઉપયોગ કરી લે, પગપગ આયુ ખૂટી ભલ;
 આયુધ્ય ખૂટે અંજલીખોળા, -માંહી વારિ પેઠે ન્યાય. ॥૪૮૨॥
 આયુ: ગયું તે મળે ન ફરીથી, માટે આતમ । સાવધ થાય ।
 આયુધ્ય, ધર્મના માર્ગે વાપર । નિષ્કલ કરી શયતાનના દાવ ॥૪૮૩॥
 આરોગ્યાર્થે ઉપયોગી જે, કહવું પણ તે મીઠું ભણ,
 આરોગ્યાર્થે અનુપયોગી, મીઠું પણ તેઝેર સમાન. ॥૪૮૪॥
 આતમ મન તન મુંદર, આરો, -આર્થે, ઉપયોગી સામિત;
 આરોગ્યાર્થે દાહાદિથી, અનુપયોગી ભણ અનોદ. ॥૪૮૫॥

આરોગીનું તન મન સુંદર, આરોગ્યે આતમની શુદ્ધિ,
 આતમ આરોગ્ય, જ્ઞાનને સમતા, નિર્વિષયાનંદશક્તિવૃદ્ધિ. ૧૪૮૬૧
 આર્યહિંદુની શાખાઓ ત્રણ, વૈદિક યૌદ્ધ અને છે જૈન;
 આર્ય હિંદુ ધર્મીઓ એ ત્રણ, સમજો ધર્મોનું ચેતન્ય. ૧૪૮૭૧
 આઝાદીથી જગમાં જીવવું, ખાવું પીવું કરવા કાળ,
 આઝાદી વણ અપમાનિત થઈ, જીવ્યાથી રહેતી નહીં સાળ. ૧૪૮૮૧
 આકુલવ્યાકુલ થા ॥ ના મનમાં, કટોકટીનો પડે પ્રસંગ;
 આમણો દુમણો થા નહીં મનમાં, કર જ્ઞાની સંતોનો સંગ. ૧૪૮૯૧
 આનંદધન મહાજ્ઞાની યોગી, વાંચો તેના કીધા ગ્રન્થ,
 આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત્ય છે તેથી, દેખાશે શિવપુરનો પન્થ. ૧૪૯૦૧
 આસ્રવ તે નિજ આત્મની સાથે, કર્મબંધના હેતુ જોડ;
 આસ્રવ તે ત્રિશ્યાત્વ અવિરતિ, કષાયને યોગ જ છે એડ. ૧૪૯૧૧
 આસ્રવ તે આઠે કર્મોનું, -જેડ હેતુથી બંધન થાય;
 આસ્રવ રાગને દ્રેષ છે ભાવે, પુણ્ય પાપ આસ્રવમાં ગણાય. ૧૪૯૨૧
 આસ્રવના ખેંતાત્રીશ લેદો, શુભાશુભ પરિણામ તે જાણ;
 આસ્રવ રે.ધે છે ઘટ સંવર, સત્તાવન લેદે શુભ ખાણ. ૧૪૯૩૧
 આંખિલ તપથી મન તન શુદ્ધિ, સર્વરસોની મૂર્છા ત્યાગ ॥
 આડો હાથ ન દેજે બીજા-દાન કરે તેમાં મહાભાગ ! ૧૪૯૪૧
 આર્તધ્યાનના ચાર લેદ છે, આર્તરૌદ્ર બે ધ્યાન નિવાર;
 આત્મશુદ્ધિમાં ધર્મશુદ્ધિ બે, ધ્યાન ઘણું ઉપયોગી ધાર. ૧૪૯૫૧
 આસ્તિક તે ઇશ્વરને માને, સ્વર્ગ નરકને માને ધર્મ;
 આસ્તિક તે આત્માને માને, માને પુણ્યને પાપનાં કર્મ. ૧૪૯૬૧
 આસ્તિક પુનર્જન્મને માને, સમ્યગ્દ્રષ્ટિ ધારે સત્ય;
 આસ્તિક તે બહુ બીવે પાપથી, કરે ધાર્મિક પરમાર્થિક કૃત્ય ૧૪૯૭૧
 આસ્તિક, પ્રભુની આજ્ઞા માને, નાસ્તિક ગણે ન પુણ્યને પાપ;
 આસ્તિક, હિંસા પાપથી બીવે, કરે પાપનો પશ્ચાત્તાપ. ૧૪૯૮૧
 આસ્તિક નવ તત્ત્વોને માને, પૂજે સાધુ સંત ફકીર-
 આસ્તિક તે આર્યો કહેવાતા, આતમને કરતા

આસ્તિક જેનો હિંદુ બોલો, સાપેક્ષાએ જગ કહેવાય,
 અરે સપેક્ષાએ નયથી, અસન્માન ખોસ્ત્યાદિ ગણાય. ॥ ૫૦૦ ॥
 આસ્તિકો માર્ગાનુસારી, આગળ ચડી સમક્રિતી યાય,
 આગળ સમ્યગ્જ્ઞાનને પામી, સ્યાદાદી જેનો સુખ પાય. ॥ ૫૦૧ ॥
 આસ્તિક, નિર્ઘ્ય કૂર ન બનતો, અધર્મયુદ્ધો કરે ન લેય,
 આસ્તિક, આત્મિક બળને પામે, ટાળે તે પશુબળનો કલેશ ॥ ૫૦૨ ॥
 આર્થિક બળથી ગૃહસ્થ, ચોલે, ધાર્મિક બળથી ચોલે સંત,
 આધ્યાત્મી દાતારો ચોલે, મનની મોટામુઠે મહંત. ॥ ૫૦૩ ॥
 આકુલ આકુલ હવો તે છે, આશા વૃણાના જે દાસ,
 આતમમાં સુખ શાંતિ ન ધારે, પુરુષલોગની ધરતા ખ્યાસ ॥ ૫૦૪ ॥
 આત્માર્થે શુભ કાર્યો કરવા, આજનું આજ કરી લે ભવ્ય,
 આડી રાત ત્યાં વાત ચી કરવી, આજનાં આજ કરો કર્તવ્ય. ॥ ૫૦૫ ॥
 આયડા નહોં અમથો પર ધરમાં, ધર ॥ પરમેશ્વરનું આકીર્ણ,
 આશા વૃણા કામેચ્છાઓ, વારો તેથી રહો ન હીન. ॥ ૫૦૬ ॥
 આગ્રી વાવી કેરી ખાવી, ખસખસ વાવી લેવું ઝેર,
 આપીશ જેવું પામીશ તેવું, પ્રેમનું પ્રેમ ને વેરનું વેર. ॥ ૫૦૭ ॥
 આશીર્વાદો સૌના લેયો, લેયો નહોં કોઈનો સાપ,
 આપત્તિ સંપત્તિમાંથી, યથાયજ્ઞિથી કંઈ શુભ આપ ॥ ૫૦૮ ॥
 આડાં અવળાં મારી ગર્ખા, આવ્યો અવસર જો નહોં ભવ્ય,
 આત્મોત્તતિ ને આતમશુદ્ધિ, પરમાર્થિક કરજે કર્તવ્ય. ॥ ૫૦૯ ॥
 ખાળ્યો અવસર ચૂક ન ચેતન, આતમ ॥ અરે ક્યાં કરે પ્રમાદ,
 ખાજ કાલ કરતાં મરી ભવું, કરી લે ક્ષણ ક્ષણ પ્રભુની યાદ. ॥ ૫૧૦ ॥
 ખી હમ્મર હાર્યો પામર ॥, હજી પણ ચેત ચેત કંઈ ચેત,
 કું અવળું ભમવું વારો, શુદ્ધ કરો નિજ આતમક્ષેત્ર. ॥ ૫૧૧ ॥
 તા, સત્ત્વિકચુક કર્મોનો, પાળે તેઓ યાય મહાન,
 તાપાતક આગળ ચડતો, સારી આશા સુખકર ભણ. ॥ ૫૧૨ ॥
 તાઓ ને સ્વપરોત્તતિકર, દેશસંઘ દિવકારક જેહ,
 તાઓ ને ધર્મવૃદ્ધિકર, પાળે સુખપામે જન તેહ. ॥ ૫૧૩ ॥

આજ્ઞાઓ જે દેવ ગુરુને, ધર્મની માને તે છે ભક્ત;
 આજ્ઞા, -પુણ્ય પ્રવર્ધક માને, અંતરમાં રહે નહીં આસકત. ॥ ૫૧૪ ॥
 આજ્ઞાકારક આજ્ઞાધારક, આજ્ઞાઓને જાણે જેહ;
 આજ્ઞા, ઉત્સર્ગે અપવાદે, કરે પાળે જગ સ્વતંત્ર એહ. ॥ ૫૧૫ ॥
 આત્મશુદ્ધિ અર્થે જે કરવું, પરમાર્થજ તે કૃત્ય પિછાણ;
 આત્માના શુભ પર્ચાઈને, પ્રગટાવવા પરમાર્થ તે જાણ. ॥ ૫૧૬ ॥
 આશ્રય, આપો નિરાશ્રિતોને, આશ્રય પામી, જીવે સર્વ;
 આશ્રય આપ્યાનું ફલ આશ્રય, આશ્રય આપી કરો ન ગર્વ. ॥ ૫૧૭ ॥
 આશ્રયયોગ્ય ને આશ્રય આપો, ક્ષેત્રકાલનો કરી વિવેક;
 આશ્રય લહી ઉપકાર ન માને, લહેયે ન છંડો નિજ શુભ ટેક. ॥ ૫૧૮ ॥
 આશ્રય દર્શ અભિમાન ન કરશો, આશ્રય દેવો થૈ નિષ્કામ;
 આશ્રય લહી આશ્રય દાતાનું, ખોદે તે છે મહાહરમ. ॥ ૫૧૯ ॥
 આશ્રય, સાત્ત્વિક સહુમાં સારો, દેવો સમજો નરને નાર;
 આશ્રય, આશયને સમજીને, દેવો નિજ પરસુખ કરનાર. ॥ ૫૨૦ ॥
 આપ બહાઈ નિજ મુખથી જે, ગાતા તેઓ છે નાદાન;
 આપ પ્રથમ સાનિજ મુખથી કદિ, શોભે નહીં સમજે શુભવાન. ॥ ૫૨૧ ॥
 આપબહાઈ પરની નિન્દા, કરનારા જગમાં હેવાન;
 આપોઆપ સુગંધની પેઠે, શુભો થતા જગ જાહેર માન. ॥ ૫૨૨ ॥
 આત્મ સુધારે જે નહીં નિજનો, -તેનું લાપણુ લાંડ ભવાઈ;
 આત્મ ચરિત્રને જે નહીં દેખે, તે નહીં થાતો આત્મસખાઈ. ॥ ૫૨૩ ॥
 આતમનું આતમને આપો, દેહનું આપો દેહને બવ્ય;
 આતમનો ખોરાક ચિદાનંદ, પ્રગટે એવું કર ॥ કર્તવ્ય. ॥ ૫૨૪ ॥
 આલસ તજીને ઉઠો આતમ ! કરો નિજ આતમનો ઉદ્ધાર;
 આલસ સમ શત્રુ નહીં તનમાં, આજસે સિદ્ધિ ન થાય લગાર. ॥ ૫૨૫ ॥
 આલસ ઉઘધી જીવતાં મૃત્યુ, એદીથી જગ શું જીવાય;
 આલસ તજ કર ॥ સન્નિર્ત્યો, આતમ ॥ આજસ તજ મુખદાય. ॥ ૫૨૬ ॥
 આદર કર સદગુણી લોકોનો, અતિથિ ગુરુનો કર સત્કાર;
 આદર કર ઉપકારી વર્ગનો, આદરથી મુખે વ્યવહાર. ॥ ૫૨૭ ॥

આદર કરતાં ખાદ ન આવે, વિવેક વણુ નહીં. આદર હોય,
 આશ્રયનાં કર્તવ્યો કરજે, સ્વાધિકારે ફર્જ જ ભોજ. ॥ ૫૨૮ ॥

આજનું કાલ ઉપર નહીં રાખીશ, આજનું આજ કરી લે'ભંચ' !
 આજ કાલ કરતાં દિન વર્ષો, વહી જશે ક્ષણકર્તવ્ય. ॥ ૫૨૯ ॥

આર્થિક રાજકીય પ્રગતિની,—નીતિયો છે ધર્મથી સિત્ત;
 આર્થિક રાજ્યની સર્વ નીતિયો, વેશ્યાવૃત્તિયેઠે નવીન. ॥ ૫૩૦ ॥

આજ લગી મેં ક્યાં ને હૃદય, નિંદુ ગહુ' ત્રિકરણ યોગ;
 આજથી આગળ આત્મોપયોગે—રહી છું તનુ સાવધયોગ. ॥ ૫૩૧ ॥

આકર્ષણ, પ્રભુ ભક્તિનું છે, તેનાથી શુણુ આકર્ષાય;
 આકર્ષો ! શુણુગણ, જ્યાં ત્યાંથી, આસક્તિ રાખો નહીં ક્યાંય. ॥ ૫૩૨ ॥

આખરે પરભવ જાતાં છવને, પુણ્ય પાપ બે સાથી થાય;
 આગળ પરભવમાં મુખ, ધર્મો, સમજે તે ધારે છે ન્યાય. ॥ ૫૩૩ ॥

આશહી થા નહીં મોહ આતમ ! ! વિવેકે ધર્મમાં આશહ શ્રેષ્ઠ;
 આશહાદન છે મોહનું માહું, ટાળે તે પરશ્વ છે જ્યેષ્ઠ. ॥ ૫૩૪ ॥

આજ પછીથી મન કાયાથી, કર નહીં પાપને નહીં કરાવ ! !
 આજ પછીથી ધર્મ વિચારો, આચારોમાં લયને લાવ ! ! ॥ ૫૩૫ ॥

આજ હૃદયું શું તેહ વિચારો, પ્રતિક્રમણ કરી ટાળો દોષ;
 આજ ને કરવા યોગ્ય તે આજે, કર ! ! અંતરમાં ધરી સંતોષ. ॥ ૫૩૬ ॥

આજીવ કર ! પ્રભુની ભાવે, જૂઠી આજીવને નિવાર;
 આજીવિકા કર ! ! નીતિએ, દિલમાં રાખી પ્રભુ નિર્ધાર. ॥ ૫૩૭ ॥

આસાંકત કા ! ! સત્ય દયાનો, ગુરૂને દેવની આજ્ઞા પાળ;
 આજ્ઞા—નિષ્પાપી મુખદારક, ધારો બીજી દૂર નિવાર. ॥ ૫૩૮ ॥

આડંબર, પાપીને દોષી,—જૂઠા તેના કર નિરિહાર;
 આડંબરી થાતાં નહીં મુખ છે, આડંબરને તજ નિર્ધાર. ॥ ૫૩૯ ॥

આજોદવા તનુ પ્રિય કરે છે, સ્વચ્છ હવાથી દેહારોગ;
 આચારો જેના તનુ દિલકર, તેના તનુમાં રહે ન રોગ. ॥ ૫૪૦ ॥

આઠા અવળા ભ્રમો ॥ ન આતમ ॥, પરને દુઃખ ન દે તલભાર;
 આઠાઈ તજ દે અવળામ્, આડીવાણી તજ નિર્ધાર. ॥ ૫૪૧ ॥
 આઠે આવ ॥ ન કોના હિતમાં, સત્કાર્યોમાં નાંખ ન આડ;
 આઠો માંડ ન વિવેકથી તું, પાપી આડ તે નરકની ખાણ. ॥ ૫૪૨ ॥
 આઠો માંડ ન રીસાઈને, નિજ ભૂલ દેખે તેહ મહાન;
 આઠોશીપાડોશીઓતું, નિષ્કામે કર ॥ હિત કલ્યાણ. ॥ ૫૪૩ ॥
 આણ ન લોપો સુખકર સારી, નિજ પરનું જેથી હિત થાય;
 આણ ન લોપો ગુરૂ સંતોની, આતતાયીને શિક્ષા ન્યાય. ॥ ૫૪૪ ॥
 આતપ તે સાપેક્ષાએ છે, સુખ દુઃખકર સૌને જ્યાં ત્યાંય;
 આતસખાણ અંતરદેખો, આતિથ્યે સ્વાર્પણ હિતદાય. ॥ ૫૪૫ ॥
 આતુરને આપ્યાથી તેની; કિંમત તેને સારી થાય;
 આતુરતા જ્યાં પ્રભુ દર્શનની; ત્યાં સંતોની થાતી રહાય. ॥ ૫૪૬ ॥
 આત્મઘાત ભવોભવ દુઃખકર છે, આત્મઘાતમાં છે અજ્ઞાન;
 આત્મઘાતકી બનો ન ક્યારે, બનો ન ગુસ્સાના મહેમાન. ॥ ૫૪૭ ॥
 આત્મજ્ઞાન સમજ્ઞાન નહીં કો, આત્મજ્ઞાનથી થાતો મોક્ષ;
 આત્મતુષ્ટિ સમ કોઈ ન તુષ્ટિ, આત્મરસે પ્રગટે સંતોષ ॥ ૫૪૮ ॥
 આત્મનિવેદી બને છે ધર્મી, આત્મપ્રતીતિ તેને થાય;
 આત્માનંદ રસ આજ્યા પછીથી, મથુનની ઈચ્છા ટળી જાય. ॥ ૫૪૯ ॥
 આત્મશુદ્ધિ કર ॥ જ્ઞાન વૈરાગ્યે, આત્મસમર્પણ કર ॥ મોક્ષાર્થ;
 આત્માનુભવ કર ગુરૂજ્ઞાને, તેથી પ્રગટાશે પરમાર્થ. ॥ ૫૫૦ ॥
 આત્મારામ ભળે મહાપ્રીત્યા, આત્માર્પણથી તજાય સ્વાર્થ;
 આત્મા જાણે સર્વે જાણ્યું, આત્મા તે પરમાત્મ મહાર્થ. ॥ ૫૫૧ ॥
 આત્યંતિક કર આત્મોદય તું, જડની માયા મમતા મેલ;
 આયડ નહીં કુમતિનો પ્રેયો, આતમશુણ્યમાં કરશો કેલિ. ॥ ૫૫૨ ॥
 આદત ખોટી દુઃખ કરનારી, સઘળી તન મનમાંથી ટાળ ॥;
 આદત સારી સુખકર ધારો, સાચો પ્રભુનો જગન્નાંધ્યાર. ॥ ૫૫૩ ॥
 આદર ધુદ્ધિ ધાર ॥ શુણીપર, શુણીઓ પર કર આદરભાવ;
 આદરમાનમાં મુંઝ ન આતમ, પ્રભુપ્રેમરૂપ આદર લાવ ॥ ૫૫૪ ॥

આદર ॥, આત્મની શુદ્ધિકર સૌ, કર ॥ આદર્શ જીવન સુખકાર,
આદિ અંત જેનો નહીં એવો, આત્મપ્રભુ તું નિત્ય વિચાર ॥ ૫૫૫ ॥
આદિનાથ તીર્થ કર પહેલા, અપભદ્રેવ જગમાં જયકાર;
આદીશ્વરને પૂજું વંદુ, પ્રભુના ગુણ ગ્રહવા તે સાર. ॥ ૫૫૬ ॥
આદ્યમાં ધર્મી થવાને માટે, ગુરુસેવા કર ॥ પ્રાયશ્ચિત્ત;
આદિ અંત છે દેહાદિકનો, -દેહ ક્ષણિક છે રહે ન નિત્ય. ॥ ૫૫૭ ॥
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ દુઃખકર, તેના નાશાર્થે ધર ॥ ધર્મ;
આધ્યાત્મિક આનંદી થૈને, પરમાર્થે કર ॥ સેવા કર્મ. ॥ ૫૫૮ ॥
આપોઆપ વિચારો આત્મ ॥, રાગ રોષ વૃત્તિને ત્યાગ ॥;
આત્મિક બળ અંતર પ્રગટાવો, પ્રભુનું સ્મરણ કરીને બળી ॥ ૫૫૯ ॥
આત્માર્થે કર ॥ ધર્મનાં કાર્યો, આત્માર્થે તે છે પરમાર્થ;
આપ મર્યા વણ મોક્ષ ન થાવે, પ્રભુ પ્રાપ્ત્યર્થે ધરજે સ્વાર્થ. ॥ ૫૬૦ ॥
આપતકાલે ધૈર્ય તજે નહીં, સૌના શિરપર છે આપત્તિ;
આપત્તિમાં આત્મશુદ્ધિ જે, કરે તે જ્ઞાની ભક્ત મહંત. ॥ ૫૬૧ ॥
આપદ્ધર્મો પણ સેવાતા, આપતકાલે દેખો અન્ય;
આપો સાડું લેશો સાડું, આદર ॥ સુખકર સારો પન્ય. ॥ ૫૬૨ ॥
આપનારનું કરી લે સાડું, યોદામાંથી થોડું આપ ॥;
આપગળે શુભ કાર્યો કરવાં, ક્ષણે ક્ષણે ભજ જગનો બાપ. ॥ ૫૬૩ ॥
આપ-લે જગમાં યાય સ્વભાવે, આપ-લે મોક્ષાર્થે કર સન્ય ॥;
આપ વખાણુથી ઘટે પ્રતિષ્ઠા, કર મોક્ષાર્થે સદુ કર્તવ્ય. ॥ ૫૬૪ ॥
આપવું લેવું સુખકર સાડું, સુખકર લે ને સુખકર આપ;
આપ સ્વાર્થે એકાંતે ન સારો, સ્વાર્થે ખરો જ્યાં નહીં સંતાપ. ॥ ૫૬૫ ॥
આત્મજનોની સેવા કરવી, આકૃત આવે હિંમત ધાર;
આળસ ખરી પ્રભુમાં મન ધરવું, નિષ્કામી તે આળસદાર. ॥ ૫૬૬ ॥
આળાદી કર ॥ આત્મશુદ્ધિની, સુખકર તે આળાદી ભણ.
આત્મોન્નતિકરદર્શન જ્ઞાનનું-પ્રગટપણું આળાદી માન. ॥ ૫૬૭ ॥

આડી ફાંસ ના મારો કોના, -હિતસુખ પરમાર્થોમાં દેશ;
 આડો આવ !! ન કોના સુખમાં, કર નહીં મોહકોથી કલેશ. ॥ ૫૬૮ ॥
 આભડછેટ તે હુર્ણુ દોષો, -હુષ્ટ વિચારો, મનથી માન;
 આભડછેટ જે તનુની તેતો, વ્યવહારે થાતી તે જાણ. ॥ ૫૬૯ ॥
 આભારો, આ જગમાં ભમતાં, મુજ પર સર્વજીવોના અનંત.
 આભારો, માનું છું સૌના, જડચેતન સહુ ઉપગ્રહવંત. ॥ ૫૭૦ ॥
 આભારી, જગજીવોનો હું, જગ શાંતિ ઇચ્છું આભાર;
 આભારી થૈ કડું નિષ્કામે, આભારો તે છે ઉપકાર. ॥ ૫૭૧ ॥
 આક્યંતર ગાહિર મુજ સઘળું, આત્મપ્રભુ પ્રાપ્ત્યર્થે થાવ !!;
 આપ !! સદા નિશ્ચય નિષ્કામે, વર્તી ધરું છું પ્રભુમય ભાવ. ॥ ૫૭૨ ॥
 આમદ સાચી-ધર્મની કરણી, આમદ એવી નિત્ય વધાર;
 આમંત્રો પ્રભુને દિલમાંહી, પલ પલ પ્રભુને ઘટ. સંભાર. ॥ ૫૭૩ ॥
 આમળો અવળો હોય તે છંડો, આયુષ્ય સફલ કરી લે લભ્ય;
 આયતન-દેહ છે તેમાં આતમ, દેવ છે તેનાં કર કર્તવ્ય. ॥ ૫૭૪ ॥
 આ ભવમાં આમુષ્મિક સુખ હિત, થાવાનું કર !! ધાર્મિક કર્મ;
 આમોદ, અંતરમાં છે સાચો, બીજા જૂઠા છંડો ભર્મ. ॥ ૫૭૫ ॥
 આય પ્રમાણે વ્યયને કરવો, વિવેકથી સહુ વાતે જાણ;
 આયુ ક્ષણ પણ પાપમાં ગાળ ન, આમનાયોનું કરજે જ્ઞાન. ॥ ૫૭૬ ॥
 આયુધ, જ્ઞાન સમું નહીં કોઈ, આરપાર થા !! ત્રિશુભાતીત;
 આરંભે કર પ્રભુસ્મરણ નિત્ય, મોહ રહિત થા !! સત્ય અતીત. ॥ ૫૭૭ ॥
 આરાધક થા !! પ્રભુનો પૂરો, પ્રભુનું આરાધન કર !! સત્ય;
 આરામ લે તું પ્રભુમાં પ્રભુરૂપ, -થઈને એ નિવૃત્તિ કૃત્ય. ॥ ૫૭૮ ॥
 આરૂઢ થા તું પ્રભુના પન્થે, પડ નહીં પાછો ત્યાંથી લેશ;
 આરો આવશે પ્રભુના ધ્યાને, સર્વપ્રકારના ટળતા કલેશ ॥ ૫૭૯ ॥
 આરોગ્ય તારૂં ચિદાનન્દ છે, અન્યોપર દે નહીં આરોપ;
 આરોપીનો આત્મ સુધારો, બનો ન ચેતન જૂઠા પોપ. ॥ ૫૮૦ ॥
 આરોહણ કર મોક્ષ પગથિયે, કોટિ પગથીયાં ચઢી પ્રભુ પાવ !!;
 આર્જવથી વેગે પ્રભુ પાસે, -જવાશે એવો નિશ્ચય ભાવ !! ॥ ૫૮૧ ॥

આર્તિદ્વારક શરૂ સંતોની, સેવા ભક્તિથી દુઃખ બંધ;
 આર્થ બનો સારવિક શુભ કર્મો, આત્મ આર્થપણું મુખદાય. ॥૫૮૨॥
 આર્થશાસ્ત્રને આર્થાચારો, સંમદ્ય આર્થપંથોને ધાર ! ॥
 આર્થ તે ત્રિશુભાવીત થવાને, ઉપયોગી થતો નિર્ધાર. ॥ ૫૮૩ ॥
 આલભેલ દુઃખ ॥ પ્રભુના પંથમાં, પ્રભુભક્તોની કર સંભાળ;
 આલભેલ અંતર્નાદે તું, ધ્યાન સમાધિથી જ વિચાર. ॥ ૫૮૪ ॥
 આલમમાં રહે નિર્લેખી તે, શબ્દનચાહ સાચો દિલ બળ.
 આલંબન પામી પ્રભુભાગે, વહીને કરશે પ્રભુનું જ્ઞાન. ॥ ૫૮૫ ॥
 આલસથી દૂરે બહુ રહેવું, આલાપો સાર તે ધાર ॥,
 આલિંગન કર સંતને પ્રેમે, પ્રભુનું આલેખન કર સાર. ॥ ૫૮૬ ॥
 આલોચીને વિવેકથી કર ॥, યા ॥ આલોચણ લેઈ શુદ્ધ,
 આવક શુભની કરજે ભાવે, જેથી અંતે થાય તું બુદ્ધ. ॥ ૫૮૭ ॥
 આવક બંધક વિવેક શખો, આવક સારી તે મુખ પાસ.
 આવો પ્રભુની પાસે બંધો, પ્રભુમાં રાખીને વિશ્વાસ. ॥ ૫૮૮ ॥
 આવશ્યક વદ્દ કર્મો પ્રતિદિન, કરનાં આત્મશુદ્ધિ યાય;
 આવશ્યક ધાર્મિક કરણીથી, ચિત્ત શુદ્ધિને મોક્ષ મુદ્દાય. ॥ ૫૮૯ ॥
 આવાગમના હેતુ વિચારો, મોક્ષ છે તારો સત્યાવાસ,
 આવાહન, શ્રી આત્મ પ્રભુનું, પ્રેમે કરતાં પ્રભુ છે પાસ ॥ ૫૯૦ ॥
 આવિર્ભાવ જે આત્મપ્રભુનો, પ્રભુ પ્રાપ્તિ-પ્રભુ દર્શન બળ;
 આવિર્ભાવ, નિલતમ શુદ્ધનો, આત્મપ્રભુમાહત્ય ને માન ॥ ૫૯૧ ॥
 આવેગો-આવેશો ભરા, મોહના યાત્રા તુર્ત નિવાર;
 આવેશી ભરા નદી થા તું, પ્રભુનો આશક થા નિર્ધાર. ॥ ૫૯૨ ॥
 આશુક માશુક આત્મ પોતે, બધાં ત્યા આત્મ-સંતન બળ;
 આશકાર છે આત્મમૂલને, વિવેક પ્રગટે તો નિર્વાણ. ॥ ૫૯૩ ॥
 આશંકાથી પ્રભુપર નિષ્ણની, -ધર્મ કર્મો દાય વિનય;
 આશંકની સાપેશાઓ સદુ, સમજો નો હૃદયે નદી વાસ. ॥ ૫૯૪ ॥
 આશરો પામી સુર્વે સદગા, મોહનો આશ્રય મુખદાય;
 આશ્રય જેને તેને મુખ છે, અશ્રય તો અન્યોને સ્પદ ॥ ૫૯૫ ॥

આશાએ જગ જીવે જીવે, આશાએ સહુ ચળવળ થાય;
 આશા જેને નહીં તે જડ છે, વા તે પૂર્ણ પ્રભુ સમજાય. ॥ ૫૬૬ ॥
 આશા સારી જૂરી જગમાં, પુણ્ય પાપ હેતુ છે તેહ;
 આશાઓ પાંખી સહુ ત્યાગે ॥, સારી આશા ધરો સનેહ. ॥ ૫૬૭ ॥
 આશાઓનો સાગર મોટો, કોઈ ન પામે તેનો પાર;
 આશા-જડ સુખ ભોગોની તે, જૂઠી છે સમજે નિર્ધાર. ॥ ૫૬૮ ॥
 આશા દાસીના વશમાં જગ, જીવે આશાદાસી પુત્ર.
 આશા-જગતું સૂત્ર ચલાવે, આશામાં છે કર્મનું સૂત્ર. ॥ ૫૬૯ ॥
 આશાઓના અનેક લેદો, જાને આશાઓ બદલાય.
 આશામાંથી આત્મસુખાયા, પ્રગટી તે પલ્લુ નષ્ટ જ થાય. ॥ ૬૦૦ ॥
 આશીઃ આપો એને સારી, સારી આશી લે સુખદાર;
 આશીર્વાદ ફળે સંતોના, શાપ ફળે તેમ જ નિર્ધાર. ॥ ૬૦૧ ॥
 આશ્વમસ્થાને જ્ઞાન સુખાર્થે, ધર્માર્થે ઉપદારી થાય;
 આશ્વિતવર્ગને સહાય આપી, કર ॥ સાડું એ સેવા ન્યાય. ॥ ૬૦૨ ॥
 આશ્વાસક ધા ! ! દુઃખીઓનો, દુઃખીને આશ્વાસન આપ ! !
 આશ્વાસન છે સુખનું દહાણું, તેથી ટળતા મનસંતાપ. ॥ ૬૦૩ ॥
 આસક્તિ ત્યજ જડ ભોગોની, -જડ વસ્તુનો તજ ! આસંગ;
 આસન, આસોપયોગ છે સાચું, આસ્થાએ પ્રભુ લાગે રંગ. ॥ ૬૦૪ ॥
 આસ્તિક ધા તું દેવ સુરનો, નાસ્તિક, તમમાંથી ધસશાય;
 આસ્તિક, પ્રકટમાંથી આવે, જ્ઞાનાનન્દ પ્રભુ થઈ જાય. ॥ ૬૦૫ ॥
 આસ્તિક, સ્વર્ગને નરકને માને, માને નવતત્ત્વાદિ પદાર્થ;
 આસ્તિક, સ્વંતર પ્રભુ પ્રગટાવે, છેવટ પામે શિવ પરમાર્થ. ॥ ૬૦૬ ॥
 આત્મહારી થા ! ! પ્રભુ જનિતમાં, આત્મામાં સાચો આત્મહાર;
 આત્મન દે તું મેલિ દે. રત્ન કલ નહીં મિથ્યા વાદવિવાદ. ॥ ૬૦૭ ॥
 આત્મનું દે નહીં આત્મનું દારી, જાનતો નહીં માર્યો મલય;
 આત્મનું દે દે. રત્ન કલ, મેલ્યો પાપનો વૃન્દ વિલાસ. ॥ ૬૦૮ ॥
 આત્મનું દે. આત્મનું પ્રભુ જનિત, તેની મુદિ કરો નરનાર;
 આત્મનું દે. આત્મનું પ્રભુ જનિત, તેની મુદિ કરો નરનાર. ॥ ૬૦૯ ॥

આંચકો આવે હાર ન હિંમત, ઉઘોગી થઈ આગળ ચાલ;
 આંજો ગુરુગમ જ્ઞાનનું અંજન, આંજે તેથી સાચું ભાગ ॥ ૬૧૦ ॥

આંતર ભાંગે આત્મપ્રભુથી, આત્મપ્રભુથી અલેદ થાવ ! !;
 આંતરડી નહીં દુઃખ ! કેની, દયાધર્મમાં મનડું લાવ ॥ ૬૧૧ ॥

આંદોલન સારાં પ્રગટાવો, લોકોનું જેથી હિત થાય;
 આંદોલન સેવા ભક્તિનાં, ઉપકારોનાં શિવ મુખદાય. ॥ ૬૧૨ ॥

આંધળો થા નહિ મોઢે સ્વાર્થે, કામ ક્રોધે કર નહીં પાપ;
 આંધળા હુલા રોગીઓનાં, દુઃખ હરી હરવા સંતાપ. ॥ ૬૧૩ ॥

આંખિલ તપથી ચિત્તની શુદ્ધિ, ચિત્તશુદ્ધિથી પ્રગટે જ્ઞાન;
 આંમુઠાં પાડો નહીં મોઢે, રૂવે પ્રભુમાટે ધરી ભાન. ॥ ૬૧૪ ॥

અંકગણિતને, ભણ્યો લોકો, અંદરો નહીં ચંકા ખાર;
 અંજન જ્ઞાનનું દ્વંદ્વે આંજે, મુખ શાંતિમળયે નિર્ધાર. ॥ ૬૧૫ ॥

અંજનગિરિયો થયા શ્વેત પલ્લ, ધોળું મન જે કયું ન ભવ્ય !
 અંતરનું મુખ લેશ ન લેશો, અંતે કરી તારું કર્તવ્ય. ॥ ૬૧૬ ॥

અંધધુધી અજાને છે, અંધાધુધી મોઢે ચાલ;
 આંધી, મોહવિચારોની જગ, અંધા છવો જગ અથડાય. ॥ ૬૧૭ ॥

અંશે અંશે શુભ પ્રગટાવો, અંશે પ્રગટાવો શુભ કર્મ;
 અંતર આત્મ જ્ઞાન અવાજે, અંતરનાં કર્યો શુભ કર્મ. ॥ ૬૧૮ ॥

અંદર બાધનું સૌનું સમજે, અંદર ઉતરે લેદ પમાય;
 અંડને પિંડ પ્રહાંડને સમજે, ગુરુગમથી જ્ઞાન જ પ્રગટાય. ॥ ૬૧૯ ॥

અંક વિનાનાં કોટિ મીંઠાં, તેની કિંમત નહીં લગાર;
 અંદની સાથે મીંઠાંઓની, કિંમતનો નહીં રહેતો પાર. ॥ ૬૨૦ ॥

અંક સરીખો આત્મપ્રભુ છે, તે વણ જડ, મીંઠાં સમ ભણ;
 દેહાદિક, મીંઠાં સજ્જાં પલ્લ, આત્મ સદકારે ગુણવાન. ॥ ૬૨૧ ॥

અંતર આત્મમર્મહી લગની, જેની લાગે તે શિવ પાય;
 અંતર ખલોત ભાનુ સરખો, કિયા જ્ઞાનનો સમજે ન્યાય. ॥ ૬૨૨ ॥

આંતરડા નજજાં જો પડે તો, મટ્ટા છાચથી સજજાં થાય;
 આંતરડાંને દિવસ છાચ છે, સર્વે વેતો દૈયે ઉપાય. ॥ ૬૨૩ ॥

અંધારાતું પણ અંધારું, અજ્ઞાનજ છે સહુ દુઃખકાર;
 અંતરમાં અજવાળું કરવા, જ્ઞાન સમું નહીં કોઈ સાર. ॥ ૬૨૪ ॥
 આંતરડી સહુજીવની ઠારો, દુઃખીની આંતરડી ઠારી!;
 અંગુલમાત્ર ન સાથે આવે, મર્યા પછી તન ધન ધરખાર. ॥ ૬૨૫ ॥
 અન્ધાને અન્ધાઓ દોરે, અજ્ઞાનીઓ વર્તે એમ;
 અન્ધથવું નહીં છતી આંખે જગ, કામ ક્રોધને ધારી બેઠેમ. ॥ ૬૨૬ ॥
 આંખો સૂઝી તદા ગણાતી, આંખોથી જો દેખો સંત;
 આંખોમાંથી કામ ને ઇર્ષ્યા, ટાળ્યાથી પામો ભગવંત. ॥ ૬૨૭ ॥
 આંખોમાં ઇર્ષ્યા ને કામની, -અગ્નિ જ્યાં સુધી રહેનાર;
 આંધળો ત્યાં સુધી માનવ છે, ભક્ત મતી નહીં સત્ય વિચાર. ॥ ૬૨૮ ॥
 આંટીપુંટી આવી પડે તો, સમગ્ર અનુભવી સલાહ ધાર;
 આંસુ સારી રો નહીં આતમ!!!, મેરૂસમ ધીર બની વિચાર. ॥ ૬૨૯ ॥
 આંસુઓ પાડી રોવાથી, દુઃખ પડ્યાં નહીં દૂરે જાય;
 અનુભવી સારજનની સલાહ, વર્તે તાં દુઃખો દૂર થાય. ॥ ૬૩૦ ॥
 અંબા નામે જનની મહારી, જન્મદાત્રી દેવી ગુણખાણુ;
 અંબા માતા દેવી પ્રભુમું, સ્મરું તેનાં કરું યશ ગુણમાન. ॥ ૬૩૧ ॥
 અંબા માતા તુજ ઉપકારો, નક્ક કરતાં તે અનંત અમાન;
 અંબા!! પ્રતિ મદદો શું વાળું, થત શિક્ષક સમ માતા જાણુ. ॥ ૬૩૨ ॥
 અંબા માતા તુજને શાન્તિ, મળો સદા એ દર્ડે આશીષ;
 અંબાજનની દૃષ્ટિ પડાયે, પામીશ મુક્તિ વિશ્વાવીશ. ॥ ૬૩૩ ॥
 અંત સમય જ્યારે આવ્યો તુજ, ત્યારે રહ્યો નહીં તારી પાસ;
 અંતરમાં રહું એટલું ખાટી, તુજ સેવા ભક્તિની ખ્યાસ. ॥ ૬૩૪ ॥
 અંતરે જાતે ને ગુરુમયી, કોઈથી માંજ્યો તે નહીં જાય;
 અંજન દાનતું કરેને ખોલ્યા, નેત્રો તે ગુરુ પ્રભુમું પાય. ॥ ૬૩૫ ॥
 અંત-અવસુહ રૂપી જો!! તુજ, કરતો ક્યાં પરતી પંચાત;
 અંત-એ અજાન પ્રવૃત્તિ, તેને ત્યાંની દે સાક્ષાત. ॥ ૬૩૬ ॥
 અંતિમ તરફે જત તત્ત્વ જ્ઞાન-શુદ્ધિ સન્નિવૃત્તિ દેખે આજ;
 અંતિમ તરફે લેતરવા દર, અવધ વિકાર; મર્ત્ય સમાય ॥ ૬૩૭ ॥

અંધાધુંધી જે નિઝમાં શી ? અંધાધુંધી દૂર નિવાર ॥;
 અંધારું અંતરનું ટાળો, નિશ્ચય કરો વર્તો નિર્ધાર. ॥ ૬૩૮ ॥
 અંબાર જ છે આતમ પોતે, અનંત જ્ઞાનનો ઝળહળ સાથ;
 અંશુમાલીથી પણ અનંત, તેજનો દરિયો આતમ જાણ. ॥ ૬૩૯ ॥
 અંશે જે જે આતમશુભોને, પામે તે અંશે ભગવાન;
 અંશયદી જ્યાં સદ્ગુણ પ્રગટ્યા, અંશે પ્રગટ પ્રભુ તે જાણ. ॥ ૬૪૦ ॥
 અંબરદા પણ અનંતશુભો છે, મોટો આતમપ્રભુ ભગવાન;
 અંશ સરીખું જેની આગળ, અંબર જગ છે અણ પ્રમાણ. ॥ ૬૪૧ ॥
 આંટને સાથવો અનેકરીતે, આંટે ચાલે સહુવ્યવહાર;
 આંટે શાંતિ તુષિ પુષિ, -હેતુ સઘળા પામો સાર. ॥ ૬૪૨ ॥
 અંબા માતા તુજ સમ સઘળી, નારી જાતિ માની મેં સત્ય;
 અંબાદેપે સહુ સ્ત્રીવર્ગની, -સેવાનાં બનો મુજ સહુ કૃત્ય. ॥ ૬૪૩ ॥
 આંબાને દોષ પત્થર મારે, તેને આપે કેશી બેશ;
 આઝ સરીખા સંતોને પણ, મારતાં હરતા ઉત કલેશ. ॥ ૬૪૪ ॥
 આંબલી બહુ ઉપયોગી જગમાં, જ્યાં જેનો ઉપયોગજ થાય;
 આંચ ન આવે પુરયોદય જ્યાં, આયુષ્ય, વાતો કરતાં જાય. ॥ ૬૪૫ ॥
 આંગણે કદપતરસમસંતો, આંખા તેને દો ॥ સત્કાર;
 આંખો તારી આતમસદ્ગુરુ, જ્ઞાનથી આંજે તે શુરુ સાર. ॥ ૬૪૬ ॥
 આંધુ આવે કર્યા પાપનાં, પશ્ચાત્તાપે જે નિર્ધાર;
 આંધુ એવાં આતમશુદ્ધિ, -કરનારાં લાવો નરનાર. ॥ ૬૪૭ ॥
 અંગત નિંદા કરો ન કોની, નામ દેઈને આતમ ॥ ભવ્ય;
 અંટસ-વૈરને નહીં વધારો, અપરાધો ગણ સહુ સંતવ્ય. ॥ ૬૪૮ ॥
 આંદીશ નહીં આનવની કિંમત, પરિચય પૂર્ણ કર્યા વિણ ભવ્ય;
 અંધુશ રાખો મન મંદિરપર, અંધુશ રાખી કર કર્તવ્ય. ॥ ૬૪૯ ॥
 અંતરમાં પાસે છે પ્રભુ ને, અંતરમાં શત્રુ છે પાસ;
 અંતરના શત્રુને હણીને, પ્રભુપદ પામો આતમ ॥ ખાસ. ॥ ૬૫૦ ॥
 અંતરમા આતમપ્રભુ દેખ્યા, તો પછી વિશ્વે પ્રભુ દેખાવા;
 અંતરમાં નહીં શત્રુ રહ્યા તો, બાહિરમાં નહીં શત્રુ રહ્યા. ॥ ૬૫૧ ॥

અંતરમાં જ્યાં પ્રભુ વસે છે, ત્યાં છે શત્રુઓનો વાસ;
 અંતર રહસ્ય એવું સમજો, જ્યાં મિત્રો ત્યાં શત્રુ ખાસ; ॥૬૫૨॥
 અંતરમાં અતુલવ-કર સાચો, અંતરમાં છે સુખ ને દુઃખ;
 અંતરમાં દુઃખ તો છે બાહિર, અંતર સુખ તો બાહિર સુખ. ॥૬૫૩॥
 અંક અબેદ છે દશમાં નવનો. નવને ગુણે નવ સંખ્યા થાય;
 અંક યથા નવનો તેમ સમકિત, -કષ્ટે સવળું સદુ પ્રણમાય. ॥૬૫૪॥
 અંધને અંધ દોરે છે. જગમાં અંધાણુંખી ન્યાય;
 અંધને એ દેખતો દોરે, તો તે શિવપુર સિદ્ધો જાય. ॥૬૫૫॥
 આશીર્વાદ નહીં સન્નિધિમાં, આશીર્વાદ બા તું કરતાં પાપ;
 આશ ન આપે પ્રભુવિદ્યાશ્રી, નેરા બક્ષિત કર તું જાપ ॥૬૫૬॥
 આંખે દેખતા છતાં પણ અંધ, અભિચારી કાગી નરનાથ;
 અંધો પણ ને દેખતો જાણે, અભિચારી શુભગવદ્વાર. ॥૬૫૭॥
 અંતર રહી નેરુદિનને, -પરંપરા નહીં ધારે સન્નિધિ;
 અંતરેથી અંતરની જુદી. સમગ્ર ત્યાગે વૈશ, મહન્તા. ॥૬૫૮॥
 અંતરમાંથી જો અંતરમાં, તે જગમાંથી જાહિર થાય;
 અંતરમાંથી જો અંતરમાં, અંતરમાં શુદ્ધ જ પ્રગટાય. ॥૬૫૯॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૦॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૧॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૨॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૩॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૪॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૫॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૬॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૭॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૮॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૬૯॥
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય;
 અંતરમાં જો અંતરમાં, અંતરમાં જો અંતરમાં થાય. ॥૬૭૦॥

કે.

ઇશ્વરની કરો સેવા સહિત, આતમ-ઇશ્વર એક મદાનુ
 અનંતનામે ઇશ્વર એકજ, આતમને જાણે ભગવાન. ॥ ૬૬૫ ॥
 ઇશ્વાસ્યોપનિષદની ઉપર, દ્યુિ વિવેચન નય સાપેક્ષ;
 ઇશ્વર તે આતમ સમજાવ્યો, વાંચો નાસે રાગ ને દેષ. ॥ ૬૬૬ ॥
 ઇતિદાસો વાંચો સદુ આતના, બૂતકાલનું ધારે જ્ઞાન;
 ઇર્ષ્યાદિક દોષોને ટાળો, ઇશ્વર આપ બનો ભગવાન. ॥ ૬૬૭ ॥
 ઇચ બનો સદ્ગુણ મુખ દૃત્યે, ઇતિ આવાંતાં ધારો ધર્મ;
 ઇનામ,-સદ્ગુણ પ્રગટે તે છે, ઇમાન લાવો પ્રભુપર ચર્મ. ॥ ૬૬૮ ॥
 ઇશુકાર્મસ્તને ખ્રીસ્તિ માને, જો ટાળે તે રાગ ને દેષ,
 દ્વિંસા, સર્વજીવોની ટાળે, બકતોમાંદી લહે પ્રવેશ. ॥ ૬૬૯ ॥
 ઇશ્વર સોગન્ન જૂઠા, ખાવે, ઇલાજ જેવા તે કહેવાય;
 ઇશ્વર,-દયામયી સર્વજ જ, જાણે તે ઇશ્વરપદ પાય. ॥ ૬૭૦ ॥
 ઇલાચીકુમર વાંસ ઉપર ચઢી, ભાવે પામ્યો કેવલજ્ઞાન;
 ઇલા કરો નહીં અન્ય જીવોને, નિજસમ પરને દુઃખનું લાન. ॥ ૬૭૧ ॥
 ઇન્દ્રાણો બૂરી સદુ વારો, કામેન્દ્રાણો દુઃખનું મૂળ;
 ઇન્દ્રા કરો સુકિતની પલપલ, જડની ઇન્દ્રાણો સદુ ધૂળ. ॥ ૬૭૨ ॥
 ઇન્દ્રા નાસિકામાં જો ચાલે, મહી જલ તરવ તો મુખને શાન્તિ;
 ઇશાન થાણો કાલ ન ખાણે, ઇશ્વરને નહીં ઇન્દ્રા બ્રાન્તિ. ॥ ૬૭૩ ॥
 ઇરાનમાંદી આશુક માશુક, સુપ્રીતરવનો યયો વિકાસ;
 ઇન્દ્રાંકે સદુ કળા જણાવી, રાન્ય કપટતંત્રાદિ પ્રકાશ. ॥ ૬૭૪ ॥
 ઇર્ષ્યાસમિતિ જેઈ ચાલો, ઇર્ષ્યા કરો ન કોની લેશ,
 ઇર્ષ્યાથી પડતી નિજ પરની, ઇર્ષ્યાથી દુઃખો જહુ કલેશ. ॥ ૬૭૫ ॥
 ઇન્દ્રન સરખા યયો ન સૂકા, ઇર્ષ્યાજી, વિષાધી ખરાબ;
 ઇન્દ્રિયો ચંચળ થોડા સમ, તેજોપર ઝટ મૂકો દાબ. ॥ ૬૭૬ ॥

ઇન્સાફો, કરો નિજના આતમ ! !, કર નહીં સાચાનો ઇન્કાર;
 ઇન્કારો છે નહીં જગમાં ધર્મનો, સત્યને સુક્રિતનો જ વિચાર. ॥૬૭૭॥
 ઇન્દ્રની પદવી લીટ સરીખી, માને આતમજ્ઞાની સંત;
 ઇશ્વર અવતારી, -તે સંતો, આતમસુખ જે પામ્યા સત્ય. ॥ ૬૭૮ ॥
 ઇલ્કાખો મેળવવા માટે, તલે ખુશામત પાપનાં કર્મ;
 ઇનામ, -ઇશ્વરપદ મેળવવું, તે સાચું સમલે ધરી ધર્મ. ॥ ૬૭૯ ॥
 ઇશ્વર સમ જગમાં કહેવાશે, તોપણ તેથી ટળે ન દુઃખ;
 ઇર્ષ્યા રાગને દ્વેષ તત્ત્યાથી, કામ તત્ત્યાથી મળશે સુખ. ॥ ૬૮૦ ॥
 ઇકાર એવો ભણી આચરતાં, ઇન્દ્રોથી પણ થશે મહાન;
 ઇયત્તા કર્મે છે દુઃખની, જાણો ભજશે દિલ ભગવાન. ॥ ૬૮૧ ॥
 ઇંડામાંથી પ્રગટે પિંડજ, ઇંડામાંહી જીવ છે ધાર;
 ઇલાવિયે સહુ જીવવા જન્મે, કોની ન કર હિંસા જ લગાર. ॥૬૮૨॥
 ઇજ્જત રાખો કોટિ ઉપાયે, ઇજ્જતથી જીવો ! ! જગમાંજ;
 ઇજ્જતની કિંમત નહીં જગમાં, ઇજ્જત જાતાં રહું ન કાંચ. ॥૬૮૩॥
 ઇચ્છાનો કદિ પાર ન આવે, ઇચ્છા છે સહુ દુઃખનું મૂળ;
 ઇચ્છા-નભથી અનંત મોટી, ઇચ્છા સઘળી ધૂળની ધૂળ. ॥૬૮૪॥
 ઇચ્છાએ સંકલ્પ વિકલ્પો, ઇચ્છાનાશે, ઇશ્વર આપ;
 ઇચ્છા ભવનું મૂળ છે સાચું, ઇચ્છાવણુ નહીં થાપ ઉથાપ. ॥૬૮૫॥
 ઇન્દ્રિયાધીન આસક્તિથી, અનંત દુઃખો પ્રગટે જાણ;
 ઇન્દ્રિયાધીન કદિ ન રહેવું, આત્માધીન કર !! સમજી જ્ઞાન. ॥૬૮૬॥
 ઇન્દ્રિય મન વાણીને કાયા, તે આતમનાં સાધન બેશ;
 ઇન્દ્રિયાદિની કરો ન હાનિ, યોગ્ય કરો ઉપયોગ હમેશ. ॥ ૬૮૭ ॥
 ઇન્દુન સરખા થઈને, સર્વની, આગળ થાવું બનીને શૂર;
 ઇલાજ સર્વે આતમશુદ્ધિના, -આદરવા પ્રગટાવી નૂર. ॥ ૬૮૮ ॥
 ઇચ્છિત સર્વે ધર્મથી મળવું, ઇતિ ઉપદ્રવ પામે નાશ;
 ઇષ્ટની સિદ્ધિ ધર્મપસારે, ધર્મ કરતાં શાંતિ વિલાસ. ॥ ૬૮૯ ॥
 ઇન્દ્ર ચંદ્રની ઇચ્છું ન પદવી, ઇચ્છું નહીં જલમૈથુનસુખ;
 ઇચ્છું આતમ-પ્રત્યક્ષ કરવો, નામે અનાદિ કર્મનું દુઃખ. ॥૬૯૦॥

ઇન્દ્ર તણ મેં નામ રૂપની, કીર્તિ સુખની પામી જ્ઞાન;
 ઇન્દ્ર તણ મેં સર્વ શુભાશુભ, એક પ્રભુ છે દિલ ભગવાન. ॥૬૬૧॥
 ઇંદો એકની ઉપર એકને, મૂકે થાવે ધરને મહેલ;
 ઇંદ સરીખો મેળ કરતાં, સર્વ શુભો મળે મુક્તિ સ્થેલ. ॥ ૬૬૨ ॥
 ઇન્દ્રો તેવું પામો નક્કી, સુખને ઇન્દ્રો જે છે સત્ય;
 ઇન્દ્રોએ દુઃખકારક ત્યાગો ! ! !, મોક્ષેન્દ્રોએ કરવાં કૃત્ય. ॥૬૬૩॥
 ઇલાકુમારે આતમ ભાવી, ઘટ પ્રગટાવ્યું કેવળજ્ઞાન;
 ઇલાકુમારને વંદુ ધ્યાવું, રહો એવું સુખમાંહી જ્ઞાન. ॥ ૬૬૪ ॥
 ઇન્દ્રો કથન સદ્રશ્યનાં લેશે, દુર્ગુણ દોષને કાઢો દૂર;
 ઇન્દ્ર રૂપે થાવા આતમ ! !, યા જ્ઞાનાદિ શુભ ભરપૂર. ॥ ૬૬૫ ॥
 ઇન્દ્રન ગાડી આગળ રહેવે, અગ્નિગાડી જેવી જાય;
 ઇન્દ્રન સરખું મન છે જાણી, તેનો ઉપરી આતમરાય. ॥ ૬૬૬ ॥
 ઇન્દ્રન મનને શિવપુર પન્થમાં, આતમ, જ્ઞાને લેઈ જાય;
 ઇન્દ્ર પ્રભુરૂપ આતમ થાવે, સંસારે નહીં જન્મો થાય. ॥ ૬૬૭ ॥
 ઇશારો સમભુજનને બસ છે, અજ્ઞાનીને શિક્ષા માર;
 ઇશારો, જ્ઞાનીનો સંકેતો, સમજે ભક્તો પામે પાર. ॥ ૬૬૮ ॥
 ઇશુકાઈસ્ટ તે આતમ જોયે, દયા પ્રેમ ભક્તિ ધરનાર;
 ઇન્દ્ર સાથે જોયે પ્રેમી, પ્રભુને શ્રદ્ધાથી ભજનાર. ॥ ૬૬૯ ॥
 ઇસ્લામીઓ, ઇન્દ્ર અહ્યા, નિરાશાર માને છે એક;
 ઇમાન અહ્યાનું ધારે મન, કુરાન માને એવી ટેક. ॥ ૭૦૦ ॥
 ઇશુખ્રીસ્તિયો યહોવાદેવને, માને બાઈબલ અન્ય પવિત્ર;
 ઇન્દ્ર જોયે આતમ માને, રાખે યહોવા ઇશુમાં ચિત્ત. ॥ ૭૦૧ ॥
 ઇટાળા પલ્લુ જગ ઉપયોગી, નિરૂપયોગી જગ નહીં કોઈ;
 ઇત્યાદિ શિક્ષા સમજીને, ઉપયોગી થા આતમ ! એઈ. ॥ ૭૦૨ ॥
 ઇન્દ્રજાળ સમ દુનિયા માયા. ઇન્દ્રોની પલ્લુ અદિ અનિત્ય;
 ઇન્દ્રજાળમાં મોહ ન ધર જીવ!, જડ મુખ શદિત રહે ન નિત્ય. ॥ ૭૦૩ ॥
 ઇન્દ્ર ધનુષ્ય સમ ક્ષત્રિક સપ્તર્ષિ, તન ધન સત્તા યોવનરૂપ;
 ઇન્દ્રની પદવી ઇન્દ્ર ધનુષ્ય સમ, સમજી મનમાં થા નું ચૂપ. ॥ ૭૦૪ ॥

अथ चत्वारिंशोऽध्यायः । अथ चत्वारिंशोऽध्यायः ।
॥ १७५ ॥
॥ १७६ ॥
॥ १७७ ॥
॥ १७८ ॥
॥ १७९ ॥
॥ १८० ॥
॥ १८१ ॥
॥ १८२ ॥
॥ १८३ ॥
॥ १८४ ॥
॥ १८५ ॥
॥ १८६ ॥
॥ १८७ ॥
॥ १८८ ॥
॥ १८९ ॥
॥ १९० ॥
॥ १९१ ॥
॥ १९२ ॥
॥ १९३ ॥
॥ १९४ ॥
॥ १९५ ॥
॥ १९६ ॥
॥ १९७ ॥
॥ १९८ ॥
॥ १९९ ॥
॥ २०० ॥

ઈશ્વરને સદૃ માનવ દોઢા, મતિથી માને છે જિજ્ઞાસિત;
 ઈશ્વર રૂપ બનીને ઈશ્વર, ચોધે તે ઈશ્વરમાં લીન. ॥૭૧૬॥
 ઈશ્વર લક્ષણ જૂદાં જૂદાં, અનેક માને નર ને નાર;
 ઈશ્વર બાહ્યથી જિજ્ઞાસિત છે, લક્ષણથી નહીં વિત લગાડ. ॥૭૨૦॥
 ઈશ્વર-આતમ-વિદ્યાનંદમય, અનંતશક્તિમય નિર્ધાર;
 ઈશ્વર લક્ષણ જૂદાં જૂદાં, અર્થ જોઈ છે સૌનો સાર. ॥૭૨૧॥
 ઈશ્વર જેવી બુદ્ધિ તેવો, સૈને દિલમાંથી સમજાવ;
 ઈશ્વર, આનંદજ્ઞાન સ્વરૂપી, શુદ્ધાતમ છે અનુભવાય. ॥૭૨૨॥
 ઈશ્વર-પરને તે છે દિંસા, ઈશ્વર અનેક પ્રકારે બજા;
 ઈશ્વર પિંગલ મુખમુખના, -લેટોનું કર ॥ સમ્યગ્જ્ઞાન. ॥૭૨૩॥
 ઈશ્વરારીનો ધાત ન કરજે, કર ॥ નહીં વિશ્વાસીનો નાથ;
 ઈશ્વરારી કર નહીં કો ઉપર, કર્મે સુખને દુઃખ વિલાસ. ॥૭૨૪॥
 ઈશ્વર આપો ચોગ્યને સાડું, ધર્મશક્તિથી આપ ॥ ઈશ્વર;
 ઈશ્વર રાખી બનો પ્રમાણિક, ઈશ્વરથી કર ॥ કાર્ય તમામ. ॥૭૨૫॥
 ઈશ્વરારી તે શુભો ખરા છે, પ્રભુસેવા ભક્તિ ઈશ્વર;
 ઈશ્વરારી, પ્રભુની પ્રાપ્તિનો ધરારી, ઈશ્વર કરી હર ॥ દુઃખ તમામ. ॥૭૨૬॥
 ઈશ્વરમિત્ર, નિજ આત્માનુભવ, જ્યાં લઈ જાવે ત્યાં તું ચાલ ॥;
 ઈશ્વરમિત્ર પરબલમાં ધર્મે સુખ, માની મુસાફરીમાં હાલ. ॥૭૨૭॥
 ઈશ્વર આકારે શુભનને, જાણીને કર ॥ સદૃશ સેવ;
 ઈશ્વરમિત્ર થા ॥ સર્વ જીવોનું, -ભલું કરવાથી પ્રગટે દેવ. ॥૭૨૮॥
 ઈશ્વરની પદવી પામે ત્હોંચે, અશુભ લઘુ નિજ આતમ જાવ ॥;
 ઈશ્વરમિત્ર સમ જગની માયા, જાણી છડો મોહવિલાસ. ॥૭૨૯॥
 ઈશ્વર ધનુષ્ય વિદ્યુત્તયમકાર, જેવી જગની માયા જાણ;
 ઈશ્વરમિત્ર એવાં મન જાણો, મન ધન સધળું સ્વપ્નસમાન. ॥૭૩૦॥
 ઈશ્વરમિત્રને કર ॥ નિજ તાણે, ઈશ્વરમિત્ર જ્ઞાને આગળ ચાલ;
 ઈશ્વરમિત્ર પરમેશ્વરમાં, પૂર્ણપ્રેમથી ધર બહુ બહાલ. ॥૭૩૧॥
 ઈશ્વરમિત્ર તત્ત્વોને પછી, મહાવીરે જાણ્યા છે જાણ;
 ઈશ્વરમિત્ર અનુભવજ્ઞાને, સમજાવું તે મનમાં માન. ॥૭૩૨॥

ઇશ્વરજ્ઞાન કરી લે !! ધ્યાને, અનુભવ કર !! ઇશ્વરનો સત્ય;
 ઇશ્વર, અનુભવ ગમ્ય થવાથી, કરાય નહીં પાપોનાં કૃત્ય. ॥૭૩૩॥
 ઇશ્વર લક્ષણુ અનેક રૂપે, જ્યાં ત્યાં અનેક રૂપ મનાય;
 ઇશ્વરીજ્ઞાન ત્યાં જૂઠું ન હિંસા, પાપ કર્મનો નાશ કરાય. ॥૭૩૪॥
 ઇશ્વરને દુનિયાના લોકો, અનેક લક્ષણે માને તંમામ;
 ઇશ્વરનાં બહુ રૂપો માને, એકાનેક કર્જ પ્રણામ. ॥૭૩૫॥
 ઇશ્વર પ્રેરણા સાચી તે છે, રાગ રોષ નહીં જ્યાં અજ્ઞાન;
 ઇશ્વર અરિહંત શુદ્ધાતમ પ્રભુ, અનેક નામે જિન ભગવાન. ॥૭૩૬॥
 ઇશ્વરીમાયા બાદ્યથી જાણો, કર્મપ્રકૃતિનો વ્યવહાર;
 ઇશ્વરીમાયા નિશ્ચયથી તે, ચિદાનંદરૂપ સાચી ધાર. ॥૭૩૭॥

૩

ઉદમ કરતા ઉદમી જેઓ, ભૂખે મરતા થાય ન તેહ;
 ઉણા નહીં રહેશે ઉદમથી, ઉદમ ઉત્સાહે સુખ ગેહ. ॥૭૩૮॥
 ઉત્સાહીની ચડતી થાતી, ઉચ્ચવિચારથી મન માન;
 ઉદાર થાતાં જગમાં ઉચ્ચા, લોકો કરતા બહુ સન્માન. ॥૭૩૯॥
 ઉચ્ચ-નીચ જન, પુણ્યે પાપે, ઉદ્યો નહી શિવપન્થ મહાર;
 ઉડા ઉતરો આતમમાંહી, આતમ ઋદ્ધિ દેખો સાર. ॥૭૪૦॥
 ઉપકારો કરો નિષ્કામે સહુ, ઉપકારોથી મુક્તિ થાય;
 મારા ઉપકારીઓ થયા જે, તેઓનું ભલું થાવો ન્યાય. ॥૭૪૧॥
 મુજ ઉપકારક માતપિતાને, ગુરૂ આદિ જે નરને નાર;
 તેઓનું પરભવમાં સારું, થાશે શાંતિ પામે અપાર. ॥૭૪૨॥
 ઉત્સવ ઉપધાન તપવ્રત ગુણમય, ચિદાનંદ ઉત્સવ નિજમાંદિ;
 ઉપકારે ઉત્સવ છે જગમાં, આતમમાં સુખ સાચો ન્યાય. ॥૭૪૩॥
 ઉપકારો કરી પ્રતિ બદલાની, -ઇચ્છા વણુ વર્તો નરનાર;
 ઉપકારીનું ભલું કરવામાં, સ્વાર્થણુ કરવા રહો તૈયાર. ॥૭૪૪॥
 ઉપગ્રહો કર !! સર્વ જીવોને, અરસપરસ કુદરતની રીત;
 ઉપગ્રહો કરવામાં મરવું, એવી ઉત્તમ જનની નીતિ. ॥૭૪૫॥

ઉત્તમ થાવા કરે પ્રયત્નો, ઉચ્ચ યવું શુભ કરી પ્રકાશ;
 ઉચ્ચ યવું આતમના હાથે, ઉચ્ચદષ્ટિથી ઉચ્ચતા ખાસ. ॥૭૪૬॥
 ઉધાં કાર્યે ઉધી બુદ્ધિ, કરશે નહીં પ્રાણાંતે ખાસ;
 ઉમર વધ્યાથી કોઈ ન મોટા, જ્ઞાનાદિએ મહંતવાસ. ॥૭૪૭॥
 ઉમર વધી પંજુ ધર્મ ન કીધો, તેથી ઉમર વીતી ફેાક;
 ધર્મમાં ઉમર ગઈ તે સારી, પાપે રણમાં જીવવું પોક. ॥૭૪૮॥
 ઉટનાં હોવે અઠાર વાંકાં, અવળચડનાં વાંકા સર્વ;
 ઉલટી દષ્ટિવાળા જનનો, સદુપદેશે ટળે ન ગર્વ. ॥૭૪૯॥
 ઉદમ સરજો મિત્ર ન બાંધવ, ઉદમથી સદુ કાર્યની સિદ્ધિ;
 ઉદમથી મુખ ચાંતિ કીર્તિ, ઉદમથી પ્રગટે છે ઋદ્ધિ. ॥૭૫૦॥
 ઉદમ ધંધામાં નહીં લાગે, ચોરી ભરીથી લાગે ભવ્ય;
 ઉદમીજન તો ઉદ ન ધારે, ઉદમથી કરશે કર્તવ્ય. ॥૭૫૧॥
 ઉદભૂશીના બનો ન રાજા, ઉદે થાતો આત્મવિનાશ;
 ઉદેલાનો પાડો, પાડી,--ભગેલાની સમજો ખાસ. ॥૭૫૨॥
 ઉદે દિવસમાં જેઓ લોકો, વિના પ્રયોજન તેમાં પાપ;
 ઉદો પાપમાં, ધર્મમાં જાગે, નાસે તેથી સદુ સંતાપ. ॥૭૫૩॥
 ઉદ્યા નીચા કર્મે જીવે, કર્મ વિના નહીં ઉચ્ચને નીચ;
 કર્મીતીત દશામાં સર્વે, આતમ સરખા માન પ્રવીત. ॥૭૫૪॥
 ઉદ્યા હુંગર ઉદ્યાં તાટો, શુભ વણ ઉદ્યા વધે મું દોષ;
 ઉદ્યા જન સદ્ગુણ ધર્મે છે, મર્વ કરે નહીં ઉચ્ચનો કોય. ॥૭૫૫॥
 ઉગંતાને દુનિયા નમવી, આથમતાને નમે ન કોય;
 ઉગંતાનું નશીબ ઉદે, ભગંતાનું જાગે સોય. ॥૭૫૬॥
 ઉદે મોટી જાગે જ્ઞાની, ઉર્ધ્વદિશાએ જ્ઞાની જાય,
 હસા રહેતા સ્વાધથી સતો, પ્રભુમયજીવનને જે પાય. ॥૭૫૭॥
 ઉદો ! જાગો ! ! આતમજ્ઞાને, ત્યાગી દેશે સર્વપ્રમાદ;
 ઉદ્યા ત્યાંથી સવાર ગણ્યો, ત્યાગી દો મિથ્યા વિષવાદ. ॥૭૫૮॥
 ઉપાધ્યાય ક્ષી સંયોગિજનનો, જીન જગત્ પર બહુ ઉપકાર;
 ઉપાધ્યાય નિબંધ રચીને, તેમની જાણી કીધી સાર. ॥૭૫૯॥

SECRET

સાચું નથી જાણે કે સાચું બાંધેલું નથી જાણે ૧૯૪૭

CONFIDENTIAL - SECURITY INFORMATION

[illegible]

1960 年 1 月 1 日 至 1960 年 12 月 31 日

100-443887-100

1964

7-12-44

9. The following information was obtained from the records of the Bureau of Census:

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

...and the fact that the system is not yet fully operational, the Commission is not in a position to make a final assessment of the system's effectiveness.

... ..

... ..

100-443887-1000

... ..

$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \bar{x}$

[illegible]

Journal of Management Education 36(7)>

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of contacts. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

...and the other is the fact that the system is not yet fully developed, and the results are not yet fully known.

$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \bar{x}$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

[illegible]

Figure 1. The effect of the concentration of the *Agrobacterium* suspension on the transformation efficiency of *Agrobacterium* strains.

1. *Pharmaceutical industry* – The pharmaceutical industry is a major player in the healthcare sector, responsible for the development, production, and distribution of drugs. It is a highly regulated industry with significant research and development costs.

[illegible]

1. *Chlorophyll a* (Chl *a*) and *Chlorophyll b* (Chl *b*) were determined by the method of Arar and Collins (1987). The concentration of Chl *a* and Chl *b* was expressed as $\mu\text{g mL}^{-1}$ of the sample.

1. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 2. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 3. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 4. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 5. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 6. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 7. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 8. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 9. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ 10. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

ઉર્વગમન છે સદ્ગુણ કર્મે, અધોગમન દુર્ગુણથી થાય;
 ઉઠા જાને જાગી આતમ ! !, જ્ઞાનક્રિયાથી મુક્તિ લેહાય. ॥ ૭૭૪ ॥

ઉત્તરોત્તરગુણસ્થાનક પામે, ઉચ્ચનીચનો ટાળે લેહ;
 ઉધાર ! આતમનાં ગુણદારો, ત્યાગી લીતિ દેખને જોઈ. ॥ ૭૭૫ ॥

ઉપવાસો વિધિપૂર્વક કરતાં, અનેકબાતના રોગોં જાય;
 ઉપવાસોથી થાતો કાયદો, સમજી શક્યા કરવા ન્યાય. ॥ ૭૭૬ ॥

ઉપાસના સેવા ભક્તિને, જ્ઞાન યોગ છે પ્રભુ સ્વરૂપ;
 ઉપહાસ્ય જ તે કદિ ન થાયે, ક્રિયાદિયોગે આતમભૂપ. ॥ ૭૭૭ ॥

ઉપયોગે સહુ સાધનમાંથી, ધર્મ છે સઘળા સાધનમાંથી;
 ઉપયોગી જે યાય ન તેમાં, સાધનતા નિષ્ફળ છે ત્યાંય. ॥ ૭૭૮ ॥

ઉપયોગે જ્ઞાનીને સર્વે, સાધન, ધર્મનો હેતુ થાય;
 ઉપયોગવણુ સાધનમાં ધર્મ ન, સાધન સાપેક્ષાએ ન્યાય. ॥ ૭૭૯ ॥

ઉલૂક જેવા રહે ન અન્ધા, દુર્ગુણ વ્યસનો ધરી કુટેવ;
 ઉલ્લટ વેધને કદિ ન પહેરો, સેવો ધર્મગુરુને દેવ. ॥ ૭૮૦ ॥

ઉપયોગી ધર્માર્થે જીવવા, - માટે આદારાદિક સહુ કૃત્ય;
 ઉપયોગી જીવનમાં જાણી, ઉપયોગી ધરજે સહુ સત્ય. ॥ ૭૮૧ ॥

ઉપયોગી સહુને સહુ જગ છે, નિરૂપયોગી કોઈ ન લેથ;
 ઉપયોગ, યોગ્ય કરી જે જાણે, રહે ન તેને દુઃખ ને લેથ. ॥ ૭૮૨ ॥

ઉધાર લેવું ઉધાર દેવું, ત્યાં પ્રમાણિક થાજે ભવ્ય;
 ઉચાટ કર નહીં દુઃખ સંકટમાં, વિવેકથી કર ! ! સહુ કર્તવ્ય. ॥ ૭૮૩ ॥

ઉચ્ચજનોની સંગત કર મન ! !, નીચજનોની સંગત ત્યાગ;
 ઉચ્ચની સંગે ઉચ્ચ ગુણોની, - પ્રાપ્તિ છે સમજીને ભગ ! !. ॥ ૭૮૪ ॥

ઉપસર્ગો ઉપદ્રવો નટે પણ, મૂઠો નહીં પ્રભુભક્તિ ધર્મ;
 ઉપસર્ગોમાં સમભાવી થઈ, કર ! ! સત્કાર્યોનાં સહુ કર્મ. ॥ ૭૮૫ ॥

ઉદાઉખર્યો કદિ ન કરવાં, હઠ બાહિર નહીં થવું ઉદાર;
 ઉદર સરખી લગુતા ધારી, ધરો ધર્મ મન થઈ દુશિયાર. ॥ ૭૮૬ ॥

ઉપસર્ગો ઉપદ્રવો નટે તો, ઉત્સવ સમ તે મનમાં માન;
 ઉચાટ કર નહીં દુઃખદાપકતાં, જોવું ધર ! ! નિજ આતમ જ્ઞાન. ॥ ૭૮૭ ॥

ઉત્સુક થાશેા સર્વ શુભોાથી, પ્રભુપદ વરવા નર ને નાર;
 ઉત્સુક, ઇચ્છ્યું કાર્ય કરે છે, ઉત્સુકતાએ જ્ઞાન અપાર. ॥૭૮૮॥
 ઉત્સુક ઉઘમી ઉત્સાહી થઈ, જ્ઞાનાદિક પામે નિર્ધાર;
 ઉત્સુક થઈને આત્મ ઉત્તર, -દશા લક્ષ્યાથી જગ જયકાર. ॥૭૮૯॥
 ઉત્સવ ગણુ ! ! મૃત્યુ ભેટંતાં, સંકટ રોગને દુઃખનો કાલ;
 ઉત્સવ સમગણુ ! ! કર્મવિપાકો, ભોગવતાં સમભાવનો ખ્યાલ. ॥૭૯૦॥
 ઉદ્યાપન કર મતશુભધર્મનું, જ્ઞાને ઉદ્યાપન છે સત્ય;
 ઉદ્યાપન-આતમશુભશુદ્ધિ, -માટે કરવું તે શુભ કૃત્ય. ॥૭૯૧॥
 ઉત્તરગરાઓ જે કરવાથી, તન મનની શક્તિનો નાશ;
 ઉંધ અભાવે રોગ વધે તે, ઉત્તરગરા કરવા નહીં ખાસ. ॥૭૯૨॥
 ઉપર ઉપરનું ભેદ ડોનું, ખાંધો નહીં સાચો અભિપ્રાય;
 ઉંઠા ઉતરી સત્ય તપાસો, પછી અભિપ્રાયે છે ન્યાય. ॥૭૯૩॥
 ઉભર સરખા વૃદ્ધ થયા જે, લક્ષ્યા ન જ્ઞાનાદિક શુભ સત્ય;
 ઉભર વધંતાં કશું વધ્યું નહીં, કર્યાં ન જેણે સદ્ગુણ કૃત્ય. ॥૭૯૪॥
 ઉત્તમથત જે જ્ઞાનદશા છે, આત્મદશાનો શુદ્ધ ઉપયોગ;
 ઉત્સાહી થઈ તેને પામે, પ્રગટે પરમાતમપદભોગ. ॥૭૯૫॥
 ઉન્માદી યા નહિ સત્તાથી, લક્ષ્મી વિદ્યાથી જગમાંદ્ય;
 ઉંદરને પકડે છે બિલાડી, મૃત્યુ આવતું ક્ષણની માંદ્ય. ॥૭૯૬॥
 ઉચિત અવસર સમજે નહીં તે, લણ્યો ખરો પણુ ગણ્યો ન તેહ;
 ઉચિત અવસર જાણી ભાલે, કાર્ય કરે થાતો શુભગેહ. ॥૭૯૭॥
 ઉદાર થાવો ! ! યોગ્ય દાનમાં, યોગ્યપાત્રને પામી ભવ્ય;
 ઉદારતા વણુ દોઈ ન થોલે, ઉદારતા છે સત્કર્તવ્ય. ॥૭૯૮॥
 ઉદાર થાવો પદોપકારે, અન્ન વસ્ત્ર ઘો જ્ઞાનનું દાન;
 ઉદાર હવતો જગમાટે, એવો તે દેહી ભગવાન. ॥૭૯૯॥
 ઉન્હાખામાં કેરડો ફળતો, કેરાંથી કરતો ઉપકાર;
 ઉત્તમ ધાત્રાની એ રીતિ, પદોપકારે હવવું સાર. ॥ ૮૦૦ ॥
 ઉધા થઈ જે સત્ય બહે નહીં, ઉન્નય થવાનાં કરે ન કર્મ;
 ઉકારે નહીં તે સ્વધરગનોનું, સાધે નહીં જાકિન ને ધર્મ. ॥૮૦૧॥

ઉછેર બાળક બાલિકાઓ, જ્ઞાન દયાદિક શુભથી ભેગ;
 ઉછેર સ્વાધિકારે આબ્યાં, ઉર્ધ્વગામી થા ટાળી કલેશ. ॥ ૮૦૨ ॥

ઉમેદ રાખો ઉચી દાણુ દાણુ, ઉચ્ચાચયને સમજે ભવ્ય;
 ઉકેલ કર ! ! આવી ફર્જોનો, મુદ્દોપયોગે કર કર્તવ્ય. ॥ ૮૦૩ ॥

ઉદાસ થઈ બેસી રેવાથી, યાચ ન પારેહું નિજ કાજ;
 ઉદાસીનતા ત્યાગી આતમ ! !, સદ્ગુણ કર્મનું કર ! ! સામાન્ય. ॥ ૮૦૪ ॥

ઉદાસ થા ના ! ! ઉદાસીનતા, -ચાવાનું શું મૂળ ? વિચાર;
 ઉદાસીનતા તજ ઉત્સાહે, પડી પાછા ઉઠા નિર્ધાર. ॥ ૮૦૫ ॥

ઉત્થાન જ ને કરે પડતાં, તેવો આતમ ઉચો યાચ;
 ઉત્થાન જ ને કરે ન પડતાં, જગમાં નીચો તે યજ્ઞ ભય. ॥ ૮૦૬ ॥

ઉઘાડ ! ! અંતર જ્ઞાનનાં દ્વારો, શુભનાં દ્વારો ખુલાં મૂક ! !;
 ઉચાટ ત્યાગી થા ઉત્સાહી, ઉપયોગી કર્તવ્ય ન ચૂક. ॥ ૮૦૭ ॥

ઉઠાટીયા આદિ રોગોનું, -કારણ પહેલાંથી જ નિવાર;
 ઉચીદષ્ટિ ઉંચાં કાર્યો, કરવામાંથી લલ્ય લગાડ ! !. ॥ ૮૦૮ ॥

ઉંચા ચડીને પડે ને પછા, ઉચ્ચ થવાને કરે ને કાજ;
 ઉંચા તે પાછા યાત્રા જગ, પુણ્યધરપ્રતાપે સાજ. ॥ ૮૦૯ ॥

ઉત્સર્ગને અપવાદ બે માર્ગો, ધર્માદિકવતકર્મમાં ભણુ;
 ઉત્સર્ગ ને અપવાદ બે ભણે, વર્તે તે સમયે શુભધાન. ॥ ૮૧૦ ॥

ઉર્ધ્વઅધીને તિર્છાદોકનો, -શુભજ્ઞાને કર ! ! ચિત્ત વિચાર;
 ઉચ્છેદન કર ! ! રાગ ને રોષનું, તેથી મુક્તિ નિર્ધાર. ॥ ૮૧૧ ॥

ઉદયદયામાં ગર્વી થા ના ! ! પડતીમાં થા ના મન ખિત;
 ઉદય ને અસ્તદયાનાં ચક્રો, સર્વ જીવોને છે પ્રતિદિન. ॥ ૮૧૨ ॥

ઉદય થવાને ધર ! ઉત્તમ શુભ, કર ! ! ઉત્તમ કાર્યો ધરી પ્રેમ;
 ઉદય ને આત્માનો શુભયોગે, નિત્ય તે ત્યાં છે યોગ ને ક્ષેમ. ॥ ૮૧૩ ॥

ઉદય થવાના જેહ ઉપાયો, તેને આચારે જટ મૂક ! !;
 ઉદયદયાનું ચિહ્ન છે ઉત્સાહ, ઉચ્ચમહિમત તેનહી ચૂક ! !. ॥ ૮૧૪ ॥

ઉદય થતો ઉપયોગે પ્રેમે, સત્કાર્યે ભક્તિએ ભણુ;
 ઉચ્ચારોહણ કરવામાટે. સદાચાર સદ્ગુણો પ્રમાણ. ॥ ૮૧૫ ॥

ઉત્તત થાવા કર ॥ સહુ કાર્યો, ઉપમા લે સદ્ગુણને કાજ;
 ઉપમા લેવી સારા થાવા, અનુસાહે સહુ વિણશે કાજ. ॥ ૮૧૬ ॥
 ઉપાડ ! શક્યનુસારે કાર્યો, ઉપાડે તે સહુ પાર ઉતાર ! !;
 ઉજ્જવલ કર કુલવંશ ને દેશને, ઉપદ્રવોથી લેશ ન હાર. ॥ ૮૧૭ ॥
 ઉપદ્રવોથી ગભરાતો ના, ઉપદ્રવો નહીં સદા રહંત;
 ઉંઘવું જાગવું જ્યાં સુધી છે, ઉપદ્રવ દુઃખ સુખ તાવત સન્ત. ॥ ૮૧૮ ॥
 ઉદર ભરે છે નિજ સહુ જીવો, ઉંચા તેથી તે નહીં થાય;
 ઉદર ભરે જે બીજાઓનું, ઉત્તમ જગમાં તેહ ગણાય. ॥ ૮૧૯ ॥
 ઉપવીત પહેરે ગુણ કર્મોવણ, ઉચ્ચાતમ તેથી નહીં થાય;
 ઉપવીત-સદ્વિદ્યા સત્કર્મજ, ઉપવીતનું ફલ એ છે ન્યાય. ॥ ૮૨૦ ॥
 ઉદ્ધર્તન ગુણપર્યાયિનું, -ઉપાદાન ઉદ્ધર્તન એહ;
 ઉદ્ધર્તન શુભ કર્મનું ધર્મે, ઉદ્યે કર્મે અંતરૂ તેહ. ॥ ૮૨૧ ॥
 ઉગે જે તેનો અસ્ત છે જગમાં, ઉંઘે તે જન જાગે જાણ;
 ઉત્તતિ આતમની, આતમથી, ઉત્તતિ હેતુ આતમજ્ઞાન. ॥ ૮૨૨ ॥
 ઉપલ સરીખા જડ લોકો પણ, જ્ઞાનીસંગે જ્ઞાની થાય;
 ઉટજવિષે પણ ત્યાગી જ્ઞાની, અનંત સુખથી ઘટ ઉભરાય. ॥ ૮૨૩ ॥
 ઉચાર વચનો પ્રથમ વિચારી, ઉચારીને પાછાં ન ધલાય;
 ઉંઘણશી થઈ ભૂલ ન ધાર્યું, ઉંઘણશીથી ધાર્યું ન થાય. ॥ ૮૨૪ ॥
 ઉખરભૂમિમાં વાવ ! ન બીજો, બીજો ઉગે ફળે ત્યાં વાવ !;
 ઉત્તમલ આતમ કરવા જન્મ્યો, ક્ષણ ક્ષણ ઉપયોગે તે લાવ ! ! ॥ ૮૨૫ ॥
 ઉત્તજડ ભૂમિ જે દેખાતી, ત્યાં પૂરે જનવસતિ જાણ;
 ઉત્તજડમાંહી આનંદ મંગલ, ઉઘમી ધર્મી કરે પ્રયાણ. ॥ ૮૨૬ ॥
 ઉકાળે શું તે જગમાં જન્મી, જેમાં દમ નહીં દયાને દાન;
 ઉકાળે નહીં જે કોયે માને, ઉકાળે સાડું પામી જ્ઞાન. ॥ ૮૨૭ ॥
 ઉકેલ નાડું આતમચરિત્રને, આજ્ઞાગીની દશા તપાસ;
 ઉકેલ પડશે તેથી સાચો, આત્મોત્તતિ સમજશે ખાસ. ॥ ૮૨૮ ॥
 ઉદ્યાન જ છે મનને આતમ, અંતરૂમાં ફરી જે એકવાર;
 ઉત્તલી કરે ॥ આતમસુખની, રહે ન મૈથુનકામ લગાર. ॥ ૮૨૯ ॥

ઉત્પન્ન ભવક સર્વને જાણી, વર્તે તે નહીં દુઃખી થાય;
 ઉત્પન્ન નિહાળે શુભની નિજમાં, સફળુણી તે જગમાંહિ સુહાય. ॥૮૩૦॥

ઉત્તીર્ણ થાવો શિક્ષણમાં, ખતોત્સાહ ધરી ઉદ્ધાસ;
 ઉદ્ધાસી ઉત્તીર્ણ બને છે, કાર્યસિદ્ધિનો જો વિશ્વાસ. ॥ ૮૩૧ ॥

ઉભય, પ્રગટાવો શુભગુણો, ઉભયમાં સફળુદ્ધિ પ્રકાશ;
 ઉઠાડો કરનારા બનો નહીં, ઉમળકો શુભ પ્રગટાવો ખાસ. ॥૮૩૨॥

ઉમળકો આબ્યો જે શુભધર્મને, તે આચારે મૂકો ॥ સબ્ય;
 ઉમળકો અન્તર્નાદ જણાવે, તે સમજે સાચું કર્તવ્ય. ॥ ૮૩૩ ॥

ઉત્થાપન કર્યો નહીં ધર્મનું, ધર્મેત્થાપન કરતાં ખાપું;
 ઉત્તરોત્તર જે ઉત્તરિયેષ્ટિ, તેને પામો ધર્મસધાય. ॥ ૮૩૪ ॥

ઉપધિમાં મમતા મૂઝાણે—વાંચી ઉપધિ સંગે વર્તે ॥;
 ઉપાધિમાં નિઃસંગીદશા સ્મરો, સુકલ યવાંની સાચી ચર્તે. ॥૮૩૫॥

ઉપદેશોને સમજી વાપર ॥, નકામી પરની ચિન્તા ત્યાગ ॥;
 ઉઠાડશ્યુ સારાં વાંચી લે, મુણીલે કર દિલ ધર્મનો રાગ. ॥ ૮૩૬ ॥

ઉખેડ દુર્ગુણનાં સદુ મૂળો, ઉચ્ચાપત કર નહીં પરદબ્ય;
 ઉત્તાદોની શિક્ષાધારી, કરજે તારું સત્કર્તવ્ય. ॥ ૮૩૭ ॥

ઉચ્છિદ્રજ જે લોગને ત્યાગ્યા, તેની વાંછાથી જે લોગ;
 ઉચ્છિદ્રજ તે ત્યાગ્યું બહુવું, ઉમેરો કર ॥ શુભમાં એ યોગ. ॥૮૩૮॥

ઉઠાં બણાવો સ્વાર્થે અન્યને, તેથી સાચી શાંતિ ન થાય;
 ઉઠાં બણાવે કોઈ કળાએ, ત્યાં સાવધ રહો જાણો ન્યાય. ॥ ૮૩૯ ॥

ઉઠાઉગીર વિચારપ્રવૃત્તિ, કરનારાનો સંગ નિવાર ॥;
 ઉઠાઉ થા ના વિવેકી થાને, શુભોની ઉત્પત્તિ નિર્ધાર. ॥ ૮૪૦ ॥

ઉદ્ધાપાત સમો શુદ્ધોદ્ધી, ધર્મસંપદોદ્ધી મહાપાપ;
 ઉપજે એવા દોહી જ્યાં ત્યાં, અવરથ પ્રગટે છે સંતાપ. ॥ ૮૪૧ ॥

ઉપનિવટો, નયસાપેક્ષાએ, અનેકાન્તથી જાણે જેહા
 ઉત્કર્ષજ નિજઆત્મશુદ્ધોનો, કરીને થાતો શુભગણ ગેહ. ॥ ૮૪૨ ॥

ઉત્કૃષ્ટ જ સમ્યક્ત્વાદિક શુભ, પ્રગટાવી લે આત્મરાજ ॥;
 ઉત્તરોત્તર શુભસ્થાનક ચઢ જટ, આત્મસ્વભાવે સુકલ રાજ્ય. ॥૮૪૩॥

ઉકળી જ નહિ ઉછાંછળો થઈ, શક્તિથી અધિક શિર ન ઉપાડ;
 ઉભળ જનની કૃપને કુલને, સગાં સંબંધી વેળા વાળ ! ॥ ૮૫૮ ॥
 ઉંચો નીચો માન ન નિજને, આતમ અગુરુલુ છે આપ;
 ઉચ્છ્વાસે શ્વાસે પ્રભુ સ્મર દિલ, સંતોના લેજે નહીં શાપ. ॥ ૮૫૯ ॥
 ઉપલ ઠનકમાં સમભાવી જે, શત્રુ મિત્ર સમભાવી જેહ;
 ઉંચે પણ તે જાગતો જગમાં, ઉઘવિષે લહે શાંતિ તેહ. ॥ ૮૬૦ ॥
 ઉત્તરાધ્યયને છત્રીય ઉત્તમ, -અધ્યયનો જગજન હિતકાર;
 ઉત્તર પૂર્વ દિશિ મુખ કરીને, વાંચો પ્રગટે ધર્મ અપાર. ॥ ૮૬૧ ॥
 ઉપાંગ બારને અંગ એકાદશ, દશપયન્નાં છેલ્લે ચાર;
 ઉપયોગી દશ વૈકાલિક છે, અનુયોગદ્વારની દૃષ્ટિ અપાર. ॥ ૮૬૨ ॥
 ઉપયોગો જૈનશાસ્ત્રો સઘળાં, મોક્ષાર્થીને હિત કરનાર;
 ઉપાય, મુક્તિના સદ્દુ બાખ્યા, શુરંગમે સમ્યગ્જ્ઞાન થનાર ॥ ૮૬૩ ॥
 ઉદાસીન થઈ બેસી ન રહેવું, મૃત્યુ ભય તણ કર નિજ કાજ;
 ઉદારદષ્ટિ ઉદારકૃત્યો, ઉત્તમશક્તિ છે સામાન્ય. ॥ ૮૬૪ ॥
 ઉત્થાપીશ નહિ સત્ય ધર્મના, -આચારો ને સત્ય વિચાર;
 ઉત્થાપીશ નહિ જૂનું સાચું, પૂર્વપુરૂષના શુભ વ્યવહાર. ॥ ૮૬૫ ॥
 ઉપાધિયોથી મુક્ત થવાને, આતમ ! ! શુદ્ધસ્વરૂપ વિચાર;
 ઉપાધિ જે જે અંશે ટળતી, તે તે અંશે ધર્મ છે સાર. ॥ ૮૬૬ ॥
 ઉન્હાળો, ઉકળાટ એ બેથી, વૃષ્ટિ શાંતિ અવશ્ય યાય;
 ઉષ્ણતા ઠંડી જે આગળને, પાછળ અનુક્રમે આવે જાય. ॥ ૮૬૭ ॥
 ઉત્સવ-તે મત તપ જપ સત્યતા, દયા દાન દમ સંયમ જ્ઞાન;
 ઉત્સવ તે પ્રભુ સ્મૃતિ છે ક્ષણ ક્ષણ, ઉત્સવ તે પરમાર્થે પ્રાણ. ॥ ૮૬૮ ॥
 ઉત્સવ તે પ્રામાણ્યપ્રવૃત્તિ, દુર્ગુણદુષ્ટાચારવિનાશ;
 ઉત્સવ તે નિજદોષો જાણી, સુધારવાની વૃત્તિ આસ. ॥ ૮૬૯ ॥
 ઉત્સવ તે સફળીની સંગત, સાધુ સંતની સંગતિ બેશ;
 ઉત્સવ, -ન્યાયને નીતિ રીતિ, દુર્વ્યસનોના દરવા કલેશ. ॥ ૮૭૦ ॥
 ઉત્સવ તે નિર્દોષાનંદ છે, ઉત્સવ બાહ્યાંતર બદ્ધ લેહ;
 ઉત્સવ તે મદા પ્રીતિને, ઉદય ધરીને તજવો બેદ. ॥ ૮૭૧ ॥

- ઉપદેશોથી સુધરે લોકો, ઉપદેશક જે ગુણિયલ હોય;
 ઉપદેશો છે અનેક જાતના, આત્મ શુદ્ધિકર તે શુભ જોય. ॥૮૭૨॥
- ઉપદેશક થાવું મહાહુર્લભ, સહુપદેશક જગમાં અદ્ય;
 ઉપદેશક, -તમોરનેશુણી બહુ, સત્વશુણી છે સૌથી સ્વદ્ય. ॥૮૭૩॥
- ઉપદેશ થા ! ! સત્ય શુણોનો, સત્યકાર્યનો કરી ઉપદેશ;
 ઉપદેશ થા પહેલાં પોતે, શુણી બનીને રહે ન કલેશ. ॥૮૭૪॥
- ઉપદેશક ગુરુ ધર્મી ભક્તો, -ઉપર સર્વોન્નતિ આધાર;
 ઉપદેશક ઉપદેષ્ટા સૌમાં, કેવલજ્ઞાની તારણહાર. ॥૮૭૫॥
- ઉપદેશક થઈ સ્વાધિકારે, આખ્યાં મેં વ્યાખ્યાનો અનેક;
 ઉપયોગી જે ધાર્મિક શુણુકર, સમજાવ્યો સહુજાત વિવેક. ॥૮૭૬॥
- ઉપદેશો આખ્યા ઉપયોગે, ધર્મી કર્યાં બહુલાં નરનાર;
 ઉપદેશો, નીતિ સદ્ગુણને, સત્કાર્યોના-કથ્યા અપાર. ॥૮૭૭॥
- ઉન્નતિકર આત્મિકધર્મોની, -સેવાર્થે ઉપદેશ પ્રવૃત્તિ;
 ઉપદેશો ! ! આતમ ! આતમને, આત્મશક્તિ પ્રગટાવો વ્યક્ત. ॥૮૭૮॥
- ઉપદેશોથી લોકો ચેતે, હર્ષુણ વ્યસનનો થાય વિનાશ;
 ઉદય ઉન્નતિ ઉચ્ચપ્રવૃત્તિ, થાવે તેથી ઉન્નતિ ખાસ. ॥૮૭૯॥
- ઉપદેશક જે ! ! અન્તરમાં નિજ, કેટલા તારામાં શુણુ દોષ;
 ઉપદેશક જે તુજ અંતરમાં, તુજ વર્તનથી શો સંતોષ. ॥૮૮૦॥
- ઉપદેશે છે જે તું સૌને, તે તારા આચારે મૂક ! !;
 ઉપદેશક સદ્વર્તન યોગી, રાજો નહીં નિજમાંહી ચૂક. ॥૮૮૧॥
- ઉપદેશી મૌની શુણુધારી, બોલ્યા વણુ આપે ઉપદેશ;
 ઉપદેશક મૌની જગ ઝાઝા, સમજે તેના ટળતા કલેશ. ॥૮૮૨॥
- ઉપદેશક મૌની જગ સઘળું, સર્વવસ્તુ આપે છે શીખ;
 ઉપદેશક નિષ્કામી જ્ઞાની, સદ્ગુણી યોગે સાચી દીખ. ॥૮૮૩॥
- ઉધા જે સમજીને ચાલે, તેને લાગે નહીં ઉપદેશ;
 ઉપયોગી અધિકારી જનના, -ઉપદેશોથી નાસે કલેશ. ॥૮૮૪॥
- ઉંદર સરખા માનવો કપટે, કુંકી કુંકી ફેલી ખાય;
 ઉંદરના ઉદમ ઉત્સાહને, -કળાને લેતાં પ્રગતિ થાય. ॥૮૮૫॥

ઉશ્કેરે નહીં ધર્મધોને, કરે જેથી તે અંત્યાચાર; ॥ ૮૮૧ ॥
 ઉશ્કેરણી ખૂરી સહુ ત્યાગે, જેથી ટળતા પાપાચાર. ॥ ૮૮૨ ॥
 ઊંચી જુવું પ્રભુમાં મન રાખી, પાપ રહિત કરતાં જ પ્રવૃત્તિ; ॥ ૮૮૩ ॥
 ઉગમ, નહીં અન્યોને દુઃખકર, શસ્ત્રાદિકને ત્યજ કુવૃત્તિ. ॥ ૮૮૪ ॥
 ઉગાર ॥ આતમને પાપોથી, દુઃખીઓના પ્રાણ ઉગાર ॥ ૮૮૫ ॥
 ઉઘાડ ॥ અંતરજ્ઞાનનાં દ્વારો, કરી કદામહનો પરિહાર. ॥ ૮૮૬ ॥
 ઉચકી લે તું ધર્મવિચારો, ઉચકી લે તું ધર્મનાં ઠાજ; ॥ ૮૮૭ ॥
 ઉચાટ ત્યજ ॥ તું જગમમતાનો, પ્રગટાવો દિલમાં પ્રભુરાત્ય ॥ ૮૮૮ ॥
 ઉચ્છેદન કર ॥ મોહનું જ્ઞાને, પાપીવૃત્તિયોને જ ઉચ્છેદ, ॥ ૮૮૯ ॥
 ઉછળો, પ્રભુમકિત રસરંગે, ધર સૌ જીવથી આત્મઅલેહ ॥ ૮૯૦ ॥
 ઉડાવો જૂઠાં મોહનાં બંડો, ઉડ ॥ તું મુકિતપ્રતિ સદાય; ॥ ૮૯૧ ॥
 ઉતરે જીવાની પૂર ચઢેલું, સમજી ત્યાગે સહુ અન્યાય ॥ ૮૯૨ ॥
 ઉતાડીઓને સદાય કરી લે, દુઃખીઓને પાર ઉતાર; ॥ ૮૯૩ ॥
 ઉતાવળ કરીને પ્રભુ મળી લે, મરતાં લાગે લેશ ન વાર. ॥ ૮૯૪ ॥
 ઉત્તમપદને આતમ ॥ વશ્યો, મોહારિ સાથે કરી મુક્ત; ॥ ૮૯૫ ॥
 ઉત્તમ અરિહંત સત્તાએ તું, ચારિત્રે યાઓ નિનજુદ. ॥ ૮૯૬ ॥
 ઉત્તર આપ ॥ તું સાચા મુખકર, જેથી અન્યો બને પવિત્ર; ॥ ૮૯૭ ॥
 ઉત્તરક્ષણમાં પ્રભુમય થઇને, જીવે એવું ધર ॥ ચારિત્ર. ॥ ૮૯૮ ॥
 ઉત્તર ઉત્તર શુભસ્થાનકની, નિઃસંસરણીપર કર ॥ આરોહ; ॥ ૮૯૯ ॥
 ઉત્તમ કર ઉત્તીર્ણ થવાને, અંતરભાવે બની અમોહ. ॥ ૯૦૦ ॥
 ઉત્તેજક યા વિશ્વલોકને, કપાય મુક્ત થવાને હેત; ॥ ૯૦૧ ॥
 ઉત્તેજન દે શુભોનું સૈને, કર ઉત્થાન ન્યાં શિવસંકેત ॥ ૯૦૨ ॥
 ઉત્થાપક યાઇશ નહીં ક્યારે, સારીવાતોને જગ યાપ; ॥ ૯૦૩ ॥
 ઉત્પાતો આવે ત્યારે તું, પ્રભુમાં પોતાનું મન છાપ. ॥ ૯૦૪ ॥
 ઉત્સાહિત કર ॥ સર્વ જીવોને, હયા સત્યમાં ધરી ઉત્સાહ; ॥ ૯૦૫ ॥
 ઉત્સાહી યા ॥ પ્રભુને મળવા, પ્રભુમાં જીવનનો ધર ચાહ. ॥ ૯૦૬ ॥
 ઉદય અસ્ત છે પુણ્ય પાપથી, સાડું દેતાં બને ઉદાર; ॥ ૯૦૭ ॥
 ઉદાસી ત્યાગી પ્રભુપ્રાપ્ત્યર્થે, યોગ્ય ધરે આચાર વિચાર ॥ ૯૦૮ ॥

ઉઘોજક થા ધર્મર્થે તું, ઉઘોગી થઈને તૈયાર;
 ઉઘેગી થા નહીં સંકટમાં, પ્રભુ પ્રાર્થના કર !! સુખકાર. ॥ ૬૦૦ ॥
 ઉધાર પાસું રાખ ન કિંચિત્, ધર્મની રોકડ સાચી ધાર;
 ઉધારો કર નહીં એક પલકનો, સ્વોન્નતિ કરવા ધારો ખ્યાર. ॥ ૬૦૧ ॥
 ઉન્મત્તાઈ રાગ ને રોષે, તારામાં રહી કર !! તે દૂર;
 ઉન્નવલનો અભિમાન કરે શું, મોહ ટળતાં પ્રભુ હનૂર. ॥ ૬૦૨ ॥
 ઉન્મની તે તુર્યાથી આગળ, આતમપ્રભુમાં ભેદ ન લેશ;
 ઉન્મની-આત્મદશામાં પૂરણ, શુદ્ધિ રહે ન રાગ ન દ્રેષ. ॥ ૬૦૩ ॥
 ઉન્માર્ગે છે કે સન્માર્ગે ?, તણ ઉન્માદને સત્ય વિચાર;
 ઉન્માદી થા નહીં પ્રભુ ભૂલી, અહંવૃત્તિ ઉન્માદ તે વાર. ॥ ૬૦૪ ॥
 ઉન્મૂલન કર ! કામદશાનું, તીક્ષ્ણજ્ઞાન વૈરાગ્યથી ભવ્ય;
 ઉપધિ અદ્યપને ઉપકારક તે, ધર ખીણું સહું પરિહર્તવ્ય. ॥ ૬૦૫ ॥
 ઉપજ કયી ? જે ધર્મકાર્ય તે, સંવર નિર્જર ધર્મનાં કૃત્ય;
 ઉપાદાન કારણ મુક્તિનું, આત્મચરણ સુજ્ઞાન છે સત્ય. ॥ ૬૦૬ ॥
 ઉપદેશ્યા મેં ધર્મના યોધો, હજી ઉપદેશ કરું છું એહ;
 ઉપદેશોમાં દોષ થયો તો, માફી માગું છું શુભગેહ. ॥ ૬૦૭ ॥
 ઉપદ્રવોથી અકળાતો નહીં, શિક્ષકસમ શિક્ષાદાતાર;
 ઉપનિષદોને સાચેક્ષાએ, વાંચી સમ્યગ્જ્ઞાન વિચાર. ॥ ૬૦૮ ॥
 ઉપયોગી થા !! સર્વ જીવોની, -મુક્તિમાટે આત્મ ભવ્ય;
 ઉપયોગ, અંતરમાં આત્મનો, રાખી કર ધાર્મિક કર્તવ્ય. ॥ ૬૦૯ ॥
 ઉપયોગે જાણત પ્રભુ જાણો, શુદ્ધાત્મસ્મૃતિ છે ઉપયોગ;
 ઉપયોગે ઘટ પ્રકટ પ્રભુ છે, અનુપયોગે પોદ્યા ભોગ. ॥ ૬૧૦ ॥
 ઉપયોગ, મનનો શુભ અશુભ જે, શુદ્ધોપયોગ છે તેથી ભિન્ન;
 ઉજ્જનશૃત્ જે આત્મદશા તે, આત્મોપયોગે રહેવું લીન. ॥ ૬૧૧ ॥
 ઉપરી થા તું ધર્મકૃત્યમાં, ઉપરીપણું ધર્મર્થે શ્રેષ્ઠ;
 ઉપરીપણું નહીં પાપમાં સારું, જેથી જવાય નરકે ઠેઠ. ॥ ૬૧૨ ॥
 ઉપવાસોથી આત્મશુદ્ધિ, થાતી નિષ્કામે કર !! જ્ઞાન;
 ઉપવાસી થવું સર્વેચ્છાને, -ત્યાગી રાખી પ્રભુમાં ભાન. ॥ ૬૧૩ ॥

ઉપવાસી થઈ હું ઉપવાસી, અદ્વૈતાવ જોવો પરિકાર;
 ઉપવાસી સદુ વાસના ત્યાગી, ભાવધરી ઉપવાસી ધાર. ॥ ૬૧૪ ॥
 ઉપશમભાવને વ્યક્ત કરેા ઘટ, સ્વયોપશમ દિલમાં પ્રગટાવ ॥;
 ઉપશમાવો સર્વ કષાયો, આત્મસ્વભાવે નિજને ભાવ । । ॥ ૬૧૫ ॥
 ઉપસર્ગો પ્રગટે પ્રભુ ધ્યાતાં, ધર્મ કરતાં હિંમત ધાર ॥;
 ઉપયોગી થઈ ઉપસર્ગોને, સદીને સુકિત વર । નિર્ધાર. ॥ ૬૧૬ ॥
 ઉપહારો તે પ્રભુ પ્રેમવશ, મુષ્ટ નકામા મનમાં ભલુ;
 ઉપાધિથી ગણ ॥ ભિન્ન નિજાતમ, નિરૂપાધિપદમાં સુખ ખાલુ. ॥ ૬૧૭ ॥
 ઉપાધ્યાય તે જ્ઞાની સાશુર, ધર્મશાસ્ત્રનો પાઠક ભલુ;
 ઉપાય જોવા કરો કે જેથી, જન્મ મરણ નાસે દુઃખ ખાલુ. ॥ ૬૧૮ ॥
 ઉપાશ્રયોમાં મુનિ સંતોનો-, ધર્મોર્થે થાવે છે વાસ;
 ઉપાલંબ કે પાત્રને જોઈ, ઉપાસકો પ્રભુભક્તો ખાસ. ॥ ૬૧૯ ॥
 ઉપાસના છે ત્રિવિધ સુખકર, સાત્ત્વિકજ્ઞાનોપાસના જોય;
 ઉચ્ચદશામાં જાવા માટે, આત્મોપયોગી થાવ । હમેશ. ॥ ૬૨૦ ॥
 ઉભય પક્ષની વાત સુણીને, નિર્ણય કરે તો જૂલ ન થાય;
 ઉભય લોકમાં હિત સુખ શુભને, પ્રગટાવો ત્યાગો અન્યાય. ॥ ૬૨૧ ॥
 ઉભરો-, યોગ્ય ને ધાર્મિક સુખકર, પરમાર્થી તે કાઠો બહાર;
 ઉમદા શુભ ખીલવો નિજમાં જટ, તેમાં લેશ ન કરયો વાર. ॥ ૬૨૨ ॥
 ઉમેદ ક્ષણ ક્ષણ ઉચ્ચ થવાની, રાખી જવ ॥ જટ આતમશુદ્ધિ,
 ઉમેર ॥ શુભની શીલકમાંદી, પ્રતિદિન કર જ્ઞાનાદિક વૃદ્ધિ. ॥ ૬૨૩ ॥
 ઉર, ધારો સાગર સમ ગંભીર, ઉરમાં સર્વે વાત સમાવ ॥;
 ઉલ્લંઘન કર નહીં શુભ શિક્ષા, ગુરુજ્ઞોની ભક્તિ મન લાવ. ॥ ૬૨૪ ॥
 ઉલટછેર કર ॥ ધર્મની કરંણી, લગ્ન લીતિને તણ ખેદ;
 ઉલ્લાસી થા સર્વપ્રસંગે, સુખદુઃખને સમભાવે વેદ. ॥ ૬૨૫ ॥
 ઉલ્લુ બની કર નહીં નિજ અવળું, ઉલ્લેખો સુખકર ઉલ્લેખ ॥;
 ઉલેખ અન્યોના ફર્ગણને, જ્યાં ત્યાં શુભરાગે શુભ દેખ. ॥ ૬૨૬ ॥
 ઉશ્કેરો નહીં લોકને પાપે, ઉસ્તાદોની કરવી સેવ;
 ઉદર સમ ધર્મ કપટે અન્યને, કુંડી ખાવાની ત્યજ દેવ. ॥ ૬૨૭ ॥

ઉમર તારી ગાળ !! ન ઝોળે, પ્રભુમાં રહીને કર વ્યવહાર;
 ઉંઘ છે—સેવાશક્તિ નીતિ, ક્રિયા જ્ઞાનને ધ્યાન વિચાર. ॥૬૨૮॥
 ઉંઘ ન સુકિતપંથમાં આતમ !!, ઉંઘથી સર્વથા થાય વિનાશ;
 ઉંઘણુશી બન નહીં સુખ આતમ, જન્મ્યો પ્રભુપદ લેવા આસ. ॥૬૨૯॥
 ઉહાપોહ કર સુકિત માટે, સર્વકર્મથી છૂટવું સુકિત.
 ઉન્નત્યત્ લહી દશાને આતમ ! પ્રભુ પ્રગટાવો તનમાં સુકિત. ॥૬૩૦॥
 ઉશ્કેરાઈ જવું ન સાડું, ક્રોધાદિથી થાતી હાનિ;
 ઉશ્કેરો સન્માર્ગમાં સૌને, જેથી પ્રગટે સુખને જ્ઞાન. ॥ ૬૩૧ ॥
 ઉંઘ વેચીને ઉન્નગરાને, લેવો તેમાં સાર ન કાંચ;
 ઉંઘ તે નિયમિત લેવી સારી, ઉંઘ છે ઉપયોગી સુખ છાંય. ॥૬૩૨॥
 ઉગામતાં શસ્ત્રાદિક પૂર્વે, હાનિ લાભનો કરો વિચાર;
 ઉગામતા શસ્ત્રાદિક જેઓ, અવિચારે તે દુઃખી થનાર. ॥ ૬૩૩ ॥
 ઉચ્ચાપત કર નહીં તું ક્યારે, અન્યે મૂકી થાપણુ જેહ;
 ઉચ્ચાપત કર નહીં અન્યોની,—લક્ષ્મી જેથી સુખનો છેહ. ॥ ૬૩૪ ॥
 ઉપનિષદો દશમૂળ છે સૌથી, પછી બીજીથી બની અનેક;
 ઉપનિષદોની પૂર્વે વેદો, એવો રચના કાલ વિવેક. ॥ ૬૩૫ ॥
 ઉપનિષદોને વૈદિક હિંદુ,—આર્યો માને છે હિતકાર;
 ઉપનિષદમાંથી સ્યાદ્વાદની,—દ્રષ્ટિએ સત્ય લેવું સાર. ॥ ૬૩૬ ॥
 ઉપકારો વાળ્યા નહીં વળતા, સદ્ગુણના કોટિ ભવમાંદ્ય;
 ઉપકારીના ઉપકારોને, જાણો વર્તો સુખ તેમાંદ્ય. ॥ ૬૩૭ ॥

ૐ.

ઋદ્ધિ ગાડી વાડી લાડી, કુટુંબ નોકર જે પરિવાર;
 મરતાં કોઈ સાથ ન આવે, આતમ ચેતી લ્યો નિર્ધાર. ॥ ૬૩૮ ॥
 ઋષિ મુનિવર સાધુ સેવો, દાણ પણ સંતની સંગત થાય;
 કોટિ ભવનાં કર્મો ટાળે, સાધુ સંગ કરો હિત લાય. ॥ ૬૩૯ ॥
 ઋદ્ધિ, આતમની આતમમાં, જડમાં નહીં આતમની ઋદ્ધિ,
 ઋદ્ધિ, આતમની છે તારી, તે સમ અન્ય ન કોઈ સમૃદ્ધિ. ॥ ૬૪૦ ॥

ઋષિ સતીને બાલક જૂવની, હત્યાથી છે અનંત પાપ;
 ઋષિ સતીની હાયો લાગે; કુલનો ક્ષય પ્રગટે સંતાપ. ॥૬૪૧॥
 ઋગ્વેદાદિ વેદનો પણ, રાગે રાષે માય ન મુકત;
 ઋચામણે પણ મોહને ટાળે, મોહ ટળે જેથી તે સુકત. ॥૬૪૨॥
 ઋદ્ધિ તેહ કમાયો સાચો, ધર્મથી કીધો ઉપયોગ;
 ઋદ્ધિમંતા તે નહીં સાચા, સ્વાર્થે કરતા જેઓ લોભ. ॥૬૪૩॥
 ઋષિવર થાવા પવિત્ર મન કરે !, પવિત્ર મનમાં પ્રગટે સત્ય;
 ઋષિ તે જ્ઞાન અહિંસા સત્યને, પ્રહાયર્થે ધારે મુલકૃત્ય. ॥૬૪૪॥
 ઋષિ થવા તું સચ્ચારિત્રે, જ્ઞાને યોગે આતમ ! ભણુ.
 ઋષિ થતાં નહિ ઋદ્ધિ જોઈએ, અંતરમાં પ્રગટાવો જ્ઞાન. ॥૬૪૫॥
 ઋષિયો ગૌતમ ગણધર આદિ, થયા જ્ઞાનીઓ જગવિખ્યાત;
 ઋદ્ધિમંતા રાજાઓ પણ, ઋષિની આગળ તરણા માત્ર. ॥૬૪૬॥
 ઋષભદેવ પહેલા તીર્થંકર, પ્રથમ જિનેશ્વર પ્રભુ ભગવાન;
 ઋષભદેવથી જૈનધર્મની, પ્રવૃત્તિ થઈ છે સત્ય પ્રમાણ. ॥૬૪૭॥
 ઋતુઓ વદ છે વસંતઆદિ, ઋતુ ઋતુના છે સદુ દેર;
 ઋતુએ જેહ થવાનું હોય તે, યાતું તજે મિથ્યા અધેર. ॥૬૪૮॥
 ઋતુ આવતાં ફલ પાકતાં, સમય આવતાં ફલની સિદ્ધિ;
 ઋતુ સમયના અજ્ઞાનીઓ, અધીરતાથી લહે ન ઋદ્ધિ. ॥૬૪૯॥
 ઋણુતા ધારી મારા આતમ !, સ્વાધિકારે જગમાં વર્તે ! !;
 ઋણુ રાખીશ નહીં કર્મનું કિંચિત્, સંતપણાની એ છે ચર્ત. ॥૬૫૦॥
 ઋણી તે મોહી અજ્ઞાની છે, જડમાં ધારે મુખની આશ;
 ઋણાનુબંધ લેવું દેવું, ખાવું પીવું લેવું ખાસ. ॥૬૫૧॥
 ઋણથી મુક્ત બનો નિજ આતમ ! કર્મનાં દેવાં ચૂકવી સર્વ;
 ઋષિ બન ! ! આત્મોપયોગે સાચો, રહે નજેથી મનમાં ગર્વ. ॥૬૫૨॥
 ઋષિ બન બાહ્યાંતરૂથી ત્યાગે, ત્યાગી સઘળા વિષય કષાય;
 ઋષિદશામાં રાખ ન આત્મી, કાય છતાં પણ રહો અકાય. ॥૬૫૩॥
 ઋષિદશામાં આતમ ! ! મારા, દર્શન જ્ઞાન ચરણ હય લાવ ! !;
 ઋષિકુલમાંથી વાસ કરીને, અંતરૂમાં પ્રભુને પ્રગટાવ. ॥૬૫૪॥

ઋષિ તું આતમ ।। સત્તાએ પ્રભુ, અનંત ગુણનો તું વિશ્રામ.
ઋષિપણું સમ્યક્ ચારિત્રે, પ્રગટાવો પૂર્ણનંદરામ. ॥૬૫૫॥

૬.

એકસો ચાલીશ ઉપર મોટા, નાના અન્ય રમ્યા હિતકાર;
એક અન્ય પણુ શ્રદ્ધા પ્રેમે, વાંચે તે પામે ભવપાર. ॥૬૫૬॥
એકડા સાથે એકડો આવે, બે એકડે હોવે અચ્ચાર;
એકડા પેઠે મળતાં સંપે, અનંત શક્તિ પ્રગટે સાર. ॥૬૫૭॥
એકો ત્યાં ટેકો છે પ્રભુનો, આતમ ઇશ્વર એકડે એક;
આતમ માયા બંને જોડે, બગડે, બે એ, શ્રદ્ધા વિવેક. ॥૬૫૮॥
એકલો આતમ આવ્યો અંતે, એકલો પરભવમાંહી તે ભય;
એક હું આતમ જ્ઞાનાનન્દી, બીજું કોઈ ન મારું થાય. ॥૬૫૯॥
એક છે સાચો આતમપ્રભુ જગ, ગુણપર્યાયે આતમ અનેક;
એવું સમજી આતમ ધ્યાવો, પરમાતમની ધારી ટેક. ॥૬૬૦॥
એશિયા ખંડમાં આતમજ્ઞાનને, આજસ ઇર્ષ્યા એશઆરામ;
અતિથિસેવા, ભક્તિ, સદ્ગુણ, આર્યપણાનો સદ્ગુણ કામ. ॥૬૬૧॥
એકડા સરખું સમ્યગ્દર્શન, બગડા સરખું આતમ જ્ઞાન;
એક શુદ્ધ ચારિત્ર તે તગડો, ત્રણ મળે મુક્તિ નિર્વાણ. ॥૬૬૨॥
એકાતમને જેણે જાણ્યો, તેણે સહુ જાણ્યો સંસાર;
એકછે દેહમાં આતમપ્રભુજી, અનંત સુખ જ્ઞાની નિર્ધાર. ॥૬૬૩॥
એકાન્તે જંગલ કોતરમાં, આતમજ્ઞાનથી કીધું ધ્યાન;
એક વપુસ્થિત આતમ ભાવ્યો, સત્તાએ જે છે ભગવાન. ॥૬૬૪॥
એકાન્તવાદી દર્શન ધર્મી, મિથ્યાત્વે અજ્ઞાની ગણાય;
એકાનેક નયોની સઘળી, સાપેક્ષાએ જ્ઞાની થાય. ॥૬૬૫॥
એકી વખતે સર્વ ન થાતું, હળવે હળવે કાર્યો થાય;
એકી વખતે સર્વે કરતાં, મૃત્યુ હુઃખકારજ વિણસાય. ॥૬૬૬॥
એક હું આતમ ચિદાનંદમય, જડ પુદ્ગલથી ન્યારો નિત્ય;
એકત્વભાવના ભાવો આતમ ।। તેથી થાશે પૂર્ણ પવિત્ર. ॥૬૬૭॥

એકલો જન્મે એકલો જામ્ય, કર્મ. શુભાશુભ સાથે થાય;
 એવું સમજી આતમ એતો, જ્ઞાનને ધ્યાન સમાધિ ઉપાય. ॥૬૬૮॥

એકાન્તવાદી, પક્ષને પકડી, કરે દર્શનની તાણાતાણ;
 એકાન્તવાદે કરતો કર્મની-વૃદ્ધિ સમ્યક્ હશે ન જ્ઞાન. ॥૬૬૯॥

એકાન્તવાદી એકેક નયનું, નહિ જિંદુ માને સત્ય;
 એક ખીજનું ખંડન મંડન, શુદ્ધ કરે એકાન્તે કૃત્ય. ॥૬૭૦॥

એકડો એકો, એકો ગણવો, સર્વ જીવો નિજ સરખા એક;
 એવું બધવું ગણવું કરવું, જેથી પ્રગટે સત્ય વિવેક. ॥ ૬૭૧ ॥

એવું બોલ ને એવું કર! ! જીવા! !, એવા કર મન સત્ય વિચાર;
 એક તું શુદ્ધ બની મુખ પામે, તરે અને તારે નરનાર. ॥૬૭૨॥

એક ભૂલ થઈ જાય તો રા' બહુ, જેથી બીજી ભૂલ ન થાય;
 એક જો નિશ્ચય અંતર પ્રગટે, તેની સિદ્ધિ થાય સદાય. ॥૬૭૩॥

એકવાર જો ચઢતે ભાવે, દેવાયું જો સુપાત્રદાન;
 એકનું ફલ તો કોટિ ગણું ત્યાં, થાતું એવું નિશ્ચય માન. ॥૬૭૪॥

એકાંતે જો એકવાર પણ, પાપનો યાવે પશ્ચાત્તાપ;
 એકાણું ભવ દીધાં પાપો, ટળતાં મળતો ત્રિભુવન ભાપ. ॥૬૭૫॥

એકાંતે જો ! ! તુજ કર્મોને, પાપ પુણ્ય કર્મોને દેખ ! !;
 એકાંતે પ્રભુ પ્રાર્થના કરતાં, પ્રભુ અંખી અંતરમાં ચેખ. ॥૬૭૬॥

એક બીજાએનું બધું કરવું, સર્વ પ્રજાઓ જ્યાં છે એક;
 એક પ્રભુ ત્યાં ખીલી ઉઠે, ચડતીની ત્યાં વાગે ટેક. ॥૬૭૭॥

એકડે એકો, બેએ બગડે, એક મતે જય સિદ્ધિ થાય;
 એકની આશા ત્યાં જયલક્ષ્મી, બે મતથી શક્તિ વિષ્ણુસાય. ॥૬૭૮॥

એક દેવને એક શુરથી, એક પતિ પત્નીથી મુખ;
 એકથી બે જ્યાં પડ્યા મતો ત્યાં, ફાટફૂટ ને પ્રગટે દુઃખ. ॥૬૭૯॥

એકી વખતે અનેક કાર્યો, કરે તે પ્રભુ સમ છે અવતાર;
 એક અનેક આત્મપ્રભુથી, સમજે તે પામે મુખ સાર. ॥૬૮૦॥

એકદીલી ત્યાં મેળ પરસ્પર, આતમદેશી મળે મુખ યાય;
 એક નજરથી પ્રભુને દેખો, જેથી પ્રભુ પદ સિદ્ધિ સુદાય. ॥૬૮૧॥

એકનિષ્ઠ રહો પ્રભુમાં આતમ ! !, એક માગીં થા ! ! પ્રભુનો ભક્ત;
 એકલપેટો સ્વાર્થી થા નહીં, એકલવાયો છે તું સંત. ॥૬૮૨॥
 એકલો આંખો એકલો જાઈશ, અંતે તો તું એકનો એક;
 એકમાં અનેક ને અનેકમાં એક, સમજી સાચો કરો વિવેક. ॥૬૮૩॥
 એક વખત જો પ્રભુની ઝાંખી, અંતર પ્રગટે તો લવપાર;
 એક વખત જો સમકિત પ્રગટે, સુકિત એકડો નક્કી થનાર. ॥૬૮૪॥
 એક સરીખા મળતા આવે, જ્યાં ધાર્મિક આચાર વિચાર;
 એકતા વ્યવહારે ત્યાં રહેતી, સંઘ શક્તિ ત્યાં વધે અપાર. ॥૬૮૫॥
 એકાએક બને અલુધારું, સારું જોડું સુખ દુઃખકાર;
 એવું ત્યાં કર્મોદય ભાવી, -ભાવ-પ્રબલતા નિશ્ચય ધાર. ॥૬૮૬॥
 એકાકી તું ધ્યાન સમાધિ-ભાવમાં રહીને નિશ્ચય લાવ ! !;
 એકાકી થઈ એક નિજતમ-પ્રભુને શુદ્ધ કરી પ્રગટાવ ! !. ॥૬૮૭॥
 એકાગ્રતાએ પ્રભુને ધ્યાવો, સંત મળે ત્યાં એકાકાર;
 એકાદશ અંગોને જાણો, ખાર ઉપાંગને ગુરુગમ ધાર ! !. ॥૬૮૮॥
 એકી કરી વ્યવહારે વર્તો, શુદ્ધપ્રેમ તે અદ્વૈતભાવ;
 એકાત્મારૂપ પ્રેમે થાવું-અદ્વૈતભાવના એવા લહાવ. ॥૬૮૯॥
 એકીવારે બધું ન થાવે, અનુક્રમે સદુકાર્ય સધાય;
 એકો થા સદુ શુભ કાર્યોમાં, પ્રભુમાં એકો તે પ્રભુ થાય. ॥૬૯૦॥
 એકું સદુ પુણ્યલના લોગો, એકું જૂઠું કામના લોગ;
 એકાંતે પ્રભુ ધ્યાન ધરીને, પ્રભુની સાથે ધારો યોગ. ॥૬૯૧॥
 એકાંતવાસી સાધુ સંતો, જ્ઞાનીને સારી એકાંત;
 એકાંત જૂરી છે મોહીને, સમજી ટાળો જૂઠી જ્ઞાંત. ॥૬૯૨॥
 એવું જોલને એવું કરજો, જેથી દુઃખો સદુ વિલુપાય;
 એવું જોલ ન એવું કર નહીં, જેથી વૈરિયો પ્રગટાય. ॥૬૯૩॥
 એવું ચિંતવ ! ! મનમાં પ્રતિદિન, જેથી આતમશુદ્ધિ થાય;
 એકાંતે કર ! ! આત્મનિરીક્ષણ, કર્યું શું તેનો કર મન ન્યાય. ॥૬૯૪॥
 એકલપેટો થા નહીં આતમ ! !, લે સવજાના શુભમાં ભાગ;
 એકલપેટો સ્વાર્થી લેકો, પાને નહીં સુકિત ને ત્યાગ. ॥૬૯૫॥

એકાંત જ છે જાની સંતને, મૂરી કર્મજપાવણજન;
 એકાંત જ છે મૂર્ખને જૂરી, મોટીની રહેતી નહીં લાજ. ॥૯૮૬॥
 એકલવાયા અજ્ઞાનીએ, વા દેખે શાપુ સંત કીરી;
 એકલવાયા સાસ જૂના, નજગા કે કે મોટા વીર. ॥૯૮૭॥
 એવંજૂતનયાષેક્ષાએ, સર્વકર્મના નાચે મુક્તિ;
 એવી રીતે નૈગમ આદિ, નયોથી જાણે મુક્તિ મુક્તિ. ॥૯૮૮॥
 એ પણુ જાણે આ પણુ જાણે, એકીલો આતમ તું જાણ;
 એક આતમા પ્રભુને મૂઢી, જઠ જગમાં મુકે અજ્ઞાન. ॥૯૮૯॥
 એકતાદે નિજતાર વગારી, કહે પ્રભુથી થા એકતાર;
 એકતાર આતમ પ્રભુ સાથે, લાગે તો મુખ શાંતિ અપાર. ॥૧૦૦૦॥
 એકામવૃત્તિ ભે પ્રભુ સાથે, થઈ તો તે જાણે એકતાર;
 એકામવૃત્તિ તે પ્રભુમાંડી. ભક્તિ સારી છે મુખકાર. ॥૧૦૦૧॥
 એકધરી મુખીયે પણ પ્રભુની, સાથે લાગે ભે એકતાન;
 એકટો મુક્તિ યવાનો નહીં, થાતો પ્રગટે આતમજ્ઞાન. ॥૧૦૦૨॥
 એકરંગ ભે દેવગુરૂં, લાગ્યો તો દુઃખ સર્વે જાણ;
 એકાંતે ભે ॥ તુજ પર્વતને, જેથી દુર્ગુણ દોષ વિજાય. ॥૧૦૦૩॥
 એરંડો જગમાં ઉપયોગી, દક્ષતાદિકે ઉપયોગી હોય;
 એરંડો પણ વૃક્ષાભાવે, વૃક્ષ સરીખો થોણે જાણ. ॥૧૦૦૪॥
 એગીયો, પેટના દુઃખને હરતો, એના જેવો બનજે ભવ્ય;
 એગીયા સરખો શુભ કરવાને, કરજે આતમ ॥ શુભ કર્તવ્ય. ॥૧૦૦૫॥
 એલચીનો શુભવાસ છુપાયો, છૂપે નહીં સમજે નરનાર;
 એલચી સરખા સફળથી લોકો, છૂપાયા નહીં રહે લગાર. ॥૧૦૦૬॥
 એકના ઉપર એક સવાશેર, દુનિયામાંડી લોકો દેખ;
 એકથી એક ચઢે ॥ જગમાં, તણ અહંતા નજરે પેખ. ॥૧૦૦૭॥
 એક બીજાનો મત ન મળે જ્યાં, ગમે નહીં આચાર વિચાર;
 એકતા મેળ રહે નહીં ત્યાં તો, અનેકમતિયા છવે ધાર. ॥૧૦૦૮॥
 એકવાર સમકિત શુભ પ્રગટે, તો પછી મુક્તિ એકટો થાય;
 એકટે એક જે ભણવું તે તો, સમકિતની પ્રાપ્તિ કહેવાય. ॥૧૦૦૯॥

એક ઘડી મીનીટ પલની પણ, ગીતાર્થ સંતની સંગત થાય.
 એક નિજતમ મુક્તિ સન્મુખ, ડગલું ભરતો મુક્તિ ભય. ॥૧૦૧૦॥
 એપણાસમિતિ, જૈન શાસ્ત્રમાં, દ્રવ્ય ભાવથી ભાખી બેશ;
 એપણા સમિતિએ અનગારો, ગ્રહી આહારને ટાળે કલેશ. ॥૧૦૧૧॥
 એકેન્દ્રિયાદિ જીવો સઘળા, નિજ આતમસમ જ્ઞાને દેખ !! ;
 એકેન્દ્રિયાદિ સર્વ જીવોની, -ધ્યાને કરી તજ હિંસા દ્રેષ. ॥૧૦૧૨॥
 એકવાર જીવ સમકિત પામ્યો; તો તે થાતો અવશ્ય સિદ્ધ;
 એકવારના સમકિત માંહી, અંતર્મુદ્ધર્તમાં એહ સમૃદ્ધ. ॥૧૦૧૩॥
 એકવાર જો કરી પ્રતિજ્ઞા, તો તે ધૈર્ય ધરીને પાજ;
 એક પ્રતિજ્ઞા પાળ્યાથી ઘટ, -માંહી શક્તિ વધે તત્કાલ. ॥૧૦૧૪॥
 એકવાર છે પ્રેમથી લગ્નજ એકવાર બોલે છે ભૂપ;
 એકવાર બોલે છે સંતો, નહીં તો સંતને સારી રૂપ. ॥૧૦૧૫॥
 એકવાર જે બોલી ફરતો, નહીં પ્રમાણિક તેહ ગણાય;
 એકો જ્યાં ત્યાં મુખને શાન્તિ, એકામાંહી શક્તિ સદાય. ॥૧૦૧૬॥
 એકી વખતે આટો ફાકવો, ભસવું એ બે કાર્ય ન થાય;
 એકી વખતે શત્રુ મિત્રની, -સાથે એકતા નહીં સુઢાય. ॥૧૦૧૭॥
 એકાદશી તપ મહિમા ભારી, એકાદશીએ ઐક્યને ધાર;
 એક અનેક નિજતમ જાણો, દ્રવ્યને પર્યાયે જ વિચાર. ॥૧૦૧૮॥
 એકને અનેકમાંહી સમાવો, અનેકને એકમાંહી સમાવ !!;
 એક અનેક સ્વરૂપી આતમ, એકત્વે પ્રભુ ધ્યાન લગાવ !!! ॥૧૦૧૯॥
 એકધી એક સવાશેર જગમાં, અભિમાની તો થાવું ફેાક;
 એક એકધી ચઢિયાતા જન, જગમાં છે મન ગર્વને રોકા !! ॥૧૦૨૦॥
 એકડે એકો બેથી બગડે, વ્યય મળેથી તગડો થાય;
 એકડા તગડા વચ્ચે બગડો, વચલી અવસ્થા ખૂરી જાય. ॥૧૦૨૧॥
 એકડો એકો, પ્રભુને ભણ્યો, કર્મ વિના થા !!! આતમ એક;
 એકડો એકો શ્રદ્ધા ટેકો, રાખે: દુનિયામાંહી નેક. ॥૧૦૨૨॥
 એકડા વિષુ મીઠાં સદુ મિથ્યા, આતમ વિના તનુ મિટું બસ;
 એકાતમ પડી સર્વે સાથે રહેતો તેની કિંમત માન. ॥૧૦૨૩॥

એક દિન રાજા એક દિન રંક તું, એક દિન શાતા એક દિન દુઃખ;
 એક દિન ધનવંત એક દિન નિર્ધન, એક દિન લીખથી ભાગે બૂખ. ॥૧૦૨૪॥
 એક દિન જન્મ ને એક દિન મરણ, એક દિન કીર્તિને પિછાર;
 એક દિન ઉચો નીચો એક દિન, એક દિન જાણું સૌણું ધાર ॥૧૦૨૫॥
 એક દિન હસણું એક દિન રોણું, સઘળા સરખા દિવસો ન જાય;
 એકલો આલ્યો એકલો જાણ્યો, પ્રભુ લજ્યા વિણ શાંતિ ન યાય. ॥૧૦૨૬॥
 એક દિન નામને રૂપ ન જગમાં, અનેકમાં પણ એકલો એક;
 એવું સમજી આતમ થેતો ॥, પ્રભુ મદ્દા પ્રીતિ ધરી ટેક. ॥૧૦૨૭॥
 એકવીશમી સદીમાંહી યાચે, યુગપ્રધાનો મોટા ધાર;
 એક એકથી મદ્દા ચઢીયાતા; જૈનજગત શાસન જ્યકાર. ॥૧૦૨૮॥
 એકવીશમી સદીમાંહી એરીયા, જંગ કળ જુદીથી સ્વાતંત્ર્ય.
 એકલો કરી મેળવવા માટે, સજ્જ થયે ધરી યંત્રને તંત્ર. ॥૧૦૨૯॥
 એકવીશમી સદી અનેક રીતની, સંકાન્તિથી થયે પસાર;
 એકને અનેક બૂલાવે એવી, રીતિનું પરિવર્તન ધાર. ॥૧૦૩૦॥
 એકવીશમી સદીમાંહી દેશે, એક એકથી થવા ચઢીયાત;
 એક બીજની સ્પર્ધાથી તે, યુદ્ધો કરશે અનેક જાત. ॥૧૦૩૧॥
 એદી થા નહીં અરે આતમા, એશારામે જૂલું ॥ ન સત્ય;
 એકિક જડ સુખમાં નહીં રાધા, આતમ કરી લે સારાં કૃત્ય. ॥૧૦૩૨॥
 એંથી વર્ષની થતાં ઉંમર પણ, વૃદ્ધો અજ્ઞાને છે બાલ;
 આઠ વર્ષનો જાની બાલક, સત્ય વૃદ્ધ કરજે મન ખ્યાલ. ॥૧૦૩૩॥

૯

એતિહાસિકકાલ ન પહોંચે, એવા તું છે અનાદિ અનંત;
 એવિષક સુખ છે મનના જૂઠાં, આતમ સુખ છે સદા સ્વતંત્ર. ॥૧૦૩૪॥
 એકર્યે કૂલાયો નહીં મન, જલ્લો નદીના પૂર સમાન;
 એકય કરી શુભ કાર્યમા સઘળાં, એકયથી શક્તિ મળે મદ્દાન. ॥૧૦૩૫॥
 એકય કરી નિજ આતમથી પ્રભુનું, જીવે ॥ પ્રભુમવજીવને એક;
 એકય વ્યાં એવું ત્યાં પ્રભુ પ્રગટે. જીવંતા નિજ આતમ વિદેહ. ॥૧૦૩૬॥

ઐંઠ ! અનંતીવાર તેં ખાધી, પર પુફ્ફલની ભૂલી ભાન;
 ઐંઠ ! અનંતા જીવની છંડી, ખાધી રહ્યું નવ તારૂં માન. ॥૧૦૩૭॥
 ઐક્ય છે વિચાર પ્રકૃતિ મેળે, ઐક્ય ન સ્વભાવે લેદ જ્યાં હોય;
 ઐક્ય ન ધર્મપરસ્પર લેદે, જૂઠ ત્યાં ઐક્ય ન સાચું જોય. ॥૧૦૩૮॥
 ઐક્ય ન હુનિયાદારીમાંહી, ખાલજીવોનું સ્વાર્થે થાય;
 ઐક્ય ન સ્વાર્થ જ્યાં જૂદા જૂદા, ઐક્ય ન દેશના લેદે સદાય. ॥૧૦૩૯॥
 ઐક્ય ન જાતિસ્વભાવથી જ્યાં ત્યાં, ઐક્યના સર્વઉપાયો ફેંક;
 ઐક્ય ન કાળા ગોરાઓનું, વર્ણમોહ ત્યાં પડતી પોક. ॥૧૦૪૦॥
 ઐક્ય છે દેશના મોહને ત્યાગે, ધર્મમોહ ત્યાગે જ સદાય;
 ઐક્ય છે જ્ઞાની ત્યાગીઓને, અલેદદશામાં તે પ્રગટાય. ॥૧૦૪૧॥
 ઐક્ય ન સુખળા નખળાઓનું, જાતિસ્વભાવે જ્યાં છે વૈર;
 ઐક્યના નામે સંઘની શક્તિ, સારામાં વપરાય તો દહેર. ॥૧૦૪૨॥
 ઐક્યના નામે સંઘશક્તિનો, હુષ્ટ્યોગ જો જગમાં થાય;
 ઐક્ય તે નરક સમું દુઃખકારી, અન્યલોકનું જીવન જાય. ॥૧૦૪૩॥
 ઐક્ય જ્યાં આત્મનું પ્રભુ થકી છે, ત્યાં જગથી પણ ઐક્ય સુહાય;
 ઐક્ય, પ્રભુ જગ જીવો સાથે, એવું ઐક્ય ત્યાં પ્રભુ પ્રગટાય. ॥૧૦૪૪॥
 ઐક્ય જે સાત્ત્વિક તે જગ સારૂં, સાત્ત્વિક ઐક્યમાં પ્રભુ પ્રત્યક્ષ;
 ઐક્યમાં સંઘની શક્તિઓ છે, સાત્ત્વિક ઐક્ય કરો શુભ દક્ષ. ॥૧૦૪૫॥
 ઐક્યમાં જ્ઞાનની વ્યાપકતા છે, સેવાશક્તિ વ્યાપક થાય;
 ઐક્યમાં સ્વાર્પણતાને સહુવું, અન્યોમાટે જીવ્યું જાય. ॥૧૦૪૬॥
 ઐક્યમાં ત્યાગ ઉદારપણું છે, સ્વતંત્રતા સુખનો પણ ભોગ;
 ઐક્યમાં નામને રૂપની સુખની, -વાસનાત્યાગનો પ્રગટે યોગ. ॥૧૦૪૭॥
 ઐક્ય થતું જ્ઞાને સુખકારી, અજ્ઞાનીઓ ઐક્ય ન પાય;
 ઐક્ય જે તામસ રાજસ ખોટું, સામાઓને દુઃખ જ્યાં થાય. ॥૧૦૪૮॥
 ઐક્ય ન ધર્મના લેદે થાતું, લિપ્તધર્મીમાં રહેતો લેદ;
 ઐક્ય ન જાતિ સ્વભાવથી, લેદી, -ઓમાં વર્તે સ્વભાવે ખેદ. ॥૧૦૪૯॥
 ઐક્ય ન લિપ્ત સ્વભાવે થાતું, ઐક્ય ન લિપ્તચારે થાય;
 ઐક્ય ન જ્યાં મન મેળ મળે નહીં, પ્રેમલિપ્ત ત્યાં ઐક્ય ન કર્યાંય. ॥૧૦૫૦॥

એક્ય છે શુભ કર્મોના સાચે, એક્ય છે સરખા સ્વાર્થે જાણ;
 એક્ય છે સરખે સરખાઓનું, એક્યજનક છે પ્રેમને જ્ઞાન. ॥૧૦૫૧॥
 એક્ય ત્યાં શ્રદ્ધા પ્રેમ સ્વાર્થે જ્યાં, એક્ય જ્યાં સ્વભાવે મગનું થાય;
 એક્ય ત્યાં બળશક્તિ ને જીવન, એક્ય બળે જગમાં છે ન્યાય. ॥૧૦૫૨॥
 એક્ય વિના આર્યો જાન દાર્યા, એકતા વળુ જીનોનો હ્રાસ;
 એક્ય વિના મુસ્લીમો દાર્યા, હિંદીઓનો ચતો વિનાશ. ॥૧૦૫૩॥
 એક્યથી છોટીયો જય પામ્યા, હિંદુસ્થાનનું પામ્યા રાજ્ય;
 એક્યથી બ્રિટીશ ફ્રાન્સે હાલમાં, પોતાનું રક્તું સામ્રાજ્ય. ॥૧૦૫૪॥
 એક્યથી જાપાનીસો જીત્યા, ચીનાઓ પામે છે હાર;
 એક્ય ને આવશ્યક તે કરવું, ઉપાયો કરીને જ હજાર. ॥૧૦૫૫॥
 એક્ય ઘરે જબ હિંદીઓનું, તબ હિંદીઓનું સામ્રાજ્ય;
 એક્યને આત્મસમર્થણ શક્તિ, એક્યથી જગ રહેતી લાજ. ॥૧૦૫૬॥
 એક્ય ને હિંદીઓનું વ્યવસ્થિત, નીતિ રીતિથી જગ જાય;
 એક્યજ તો તેઓ પાસે, સહેજે આવે ઘરમાં ન્યાય. ॥૧૦૫૭॥
 એક્ય ને દેહનાં સહુ અંગોનું, ઇન્દ્રિયોનું તો જીવાય;
 એક્ય વિના દેહી નહીં જીવે, પિંડે પ્રજ્ઞાંઠે સમ ન્યાય. ॥૧૦૫૮॥
 એક્ય વિના હથુ કર્મી કોમો, મોટી કોમોથી જ હજાય;
 એક્યને બળ કળ બુદ્ધિ પ્રતાપે, જીવેથી જગમાં જીવાય. ॥૧૦૫૯॥
 એક્ય તે જીવંતી શક્તિ છે, સ્વાર્થબેદથી એક્ય હજાય;
 એક્ય ન અજ્ઞાની સ્વાર્થીમાં, એક્ય ત્યાં શુભામભાવ ટળાય. ॥૧૦૬૦॥
 એક્ય એકિંક સર્વ પામતા, એક્ય સમો નહીં મંત્ર ને યંત્ર;
 એક્ય, પ્રભુની શક્તિ પુણ્ય છે, એક્ય સમો નહીં મોટો તંત્ર. ॥૧૦૬૧॥
 એક્ય ને જ્ઞાનીશુરથી થાતું, તો આતમનિજ શુરપદ પાય;
 એક્ય ને પ્રભુશ્રી અંતર પ્રગટે, આતમ પ્રભુસ્વરૂપી થાય. ॥૧૦૬૨॥
 એક્ય ને સાર્વિક પ્રેમે થાવે, પ્રભુથી તો ઘટમાં છે સ્વર્ગ;
 એક્ય ને પરાથી પ્રભુમાં થાવે, આતમ પામે છે અપવર્ગ. ॥૧૦૬૩॥
 એક્ય ને પ્રેમે તમોરજેશુલી, તેનો અંતે થાય વિનાશ;
 એક્ય જ ને તમો રજેશુલી, અંતે તેનો થાવે હ્રાસ. ॥૧૦૬૪॥

ઓ

ઐ અર્ધમહાવીર પ્રચુનો, - ના પ જપો જ્ઞાને નરનાર;
 ઐ જ્ઞાને આતમને કરવો, પરમાતમરૂપી નિર્ધાર. ૧૧૦૬૫૥
 ઐઠું, અધિકું બોલ ન ચેતન, ઐઠું અધિકું તોલ ન તોલ;
 ઐઠું પાત્ર તે હર્જનતાને, ધારે બોલે નીચા બોલ. ૧૧૦૬૬૥
 ઐઠું લે જીવ ! ! ધર્મી સંતનું, ઐળંગો નહીં સત્યના પન્થ;
 ઐળખી લે સારને ઐઠું, ઐળવ નહીં સદ્ગુરુ સુઅન્થ. ૧૧૦૬૭૥
 ઐચિતો ઝટ કાળ ઝપટશે, માટે ચેતો ઝટપટ જીવ ! !
 ઐઘડમાર્ગ છે મોહનો ખૂરો, ત્યાગી થાશે જીવના શિવ. ૧૧૦૬૮૥
 ઐળો તનનો તેવી માયા, ઐટને ભરતી કર્મે થાય;
 ઐપે નહીં સદ્ગુણ વણ માનવ, ઐંકી જશે નહીં બોલ્યું ન્યાય. ૧૧૦૬
 ઐશિયાળું જીવન નહીં ગાળો, પરાશ્રયી બનીને પરતંત્ર;
 ઐઠું ન અધિકું મનમાં માનો, પુદ્ગલ ઋદ્ધિથી શુભવંત. ૧૧૦૭
 ઐંકી જશે નહીં સદ્ગુણ પામ્યા, ઐંકી જશે નહીં વિદ્યાજ્ઞાન;
 ઐંકીને જે પાછા લોગવે, લોગો, તે જગમાં હેવાન. ૧૧૦૭૧૥
 ઐંકું ન લેશે પડતા વાતો, પડતાં ઐનું નરને નાર;
 ઐંકું લેશે ચડતાં ઐનું, તેથી સદ્ગુણ પામે સાર. ૧૧૦૭૨૥
 ઐશિંકું મૂકીને સૂવે, બૂલે નિજ કર્તવ્યનું લાન;
 ઐઠકાર પ્રગટે અધિકું ખાવે, રોઝ થકી પણ તે અજ્ઞાન. ૧૧૦૭૩૥
 ઐળખો પરિચય કરીને જનને, નહીં ઐળખતાં સંગ જો થાય;
 ઐઠી અધિકી થાય વિપત્તિ, ઐળખી સંગ કરે સુખન્યાય ૧૧૦૭૪૥
 ઐળી આશ્વિન ચૈત્ર માસમાં, નવ દિન આંખિલતપ છે બેશ;
 ઐળી કરતાં તન મન સાર્ત્તિક, થાવે નાસે હર્ગુણ કલેશ. ૧૧૦૭૫૥
 ઐઠું આપી અધિકું લે નહીં, લોલે નીતિને નહીં ત્યાગ;
 ઐતપ્રોત પ્રચુ સાથે થઈ જા, ઐળખી શત્રુમિત્ર બેનગ; !!! ૧૧૦૭૬૥
 ઐળવ નહીં ઉપકારી ગુરૂને, ઐળવ નહીં પરનો ઉપકાર;
 ઐળવ નહીં પર થાપણ મૂકી, ઐળવ નહીં જે સત્યવિચાર ૧૧૦૭૭૥

ઓગણીશ ઇપ્પન સાલમાં પડિયો, હિંદાવલે મહારોરવકાલ,
 ઓગણીશ અન્નયોત્તરમાં મુજશુર, સ્વર્ગ વિષે પહોંચ્યા હિતકાર. ॥૧૦૭૮॥
 ઓગણીશ બત્રીશ ચિવરાગીમાં, જન્મ થયો મુજ દેહનો જાણ,
 ઓગણીશ સત્તાવન માગશર સુદિ, છક્રે મુનિદીક્ષા ગ્રહી માન. ॥૧૦૭૯॥
 ઓગણીશ સિત્તર માગશર પુનમ, પેથાપુરમાં સૂરિપદ યોગ;
 ઓગણીશ નેવું લગભગ સાલે, યુગ પ્રધાનનો જન્મપ્રયોગ. ॥૧૦૮૦॥
 ઓગણીશ અન્નયોત્તરમાં સ્વર્ગે, સુખસાગર શુર ગયા જ મુજ;
 ઓગણીશ અઠતાલોસના સાલે, મુજને ચૈત્ર નૈન ધર્મની સજ. ॥૧૦૮૧॥
 ઓગણીશ ચોપન જેઠવદિમાં, એકાદશીને આદિત્યવાર;
 શુર રવિસાગર સ્વર્ગ પધાર્યા, મારા ઉપકારી નિર્ધાર. ॥૧૦૮૨॥
 ઓગણીશ તું આતમ ! નિજને ઘટ, કેવું તારું સ્વરૂપ જાણ;
 ઓગણીશ ક્યાંથી આવ્યો ને ક્યાં, - અર્ધશ તારો કેવો પ્રાણ. ॥૧૦૮૩॥
 જ અહીં મહાવીર જિનેશ્વર, ચોવીશમા તીર્થ કર દેવ;
 જ અહીં પરમેશ્વર તહારી, શુદ્ધ પ્રેમથી કરું હું સેવ. ॥ ૧૦૮૪ ॥
 જ અહીં પરમાતમ પ્રભુજી, વીતરાગ સર્વજ્ઞ જિનેશ;
 જ અહીં દોષાતીત નિર્મલ, દાજ્યા સર્વથા રાગ ને દ્રેષ. ॥ ૧૦૮૫ ॥
 ઓ પરમેશ્વર ત્રિભુવન સ્વામી, અનંતશક્તિ પૂર્વ ક્યાલ;
 ઓ પરમેશ્વર શરણ કર્યું તુજ, મુજ મનના સહુ દોષ ખખાલ. ॥૧૦૮૬॥
 ઓ ! પરમેશ્વર વેગે તારો, મુજ આતમ શુદ્ધિ કર ! ! સત્ય;
 ઓ ! પરમેશ્વર તુજમાં જીવી, કરું હું નિષ્કામે સહુ કૃત્ય. ॥૧૦૮૭॥
 ઓ ! પરમેશ્વર ! ! નામ રૂપાદિ-સર્વવાસના મોહનો ત્યાગ;
 હરીને તારા ભાવે જીવું, એવો પ્રગટયો છે શુદ્ધરાગ. ॥ ૧૦૮૮ ॥
 ઓ ! પરમેશ્વર એક શરણ તું, નોધારાનો તું આધાર;
 ઓ ! અધિકું કયું તું જાણે, મુજને જ્ઞાને તું ઉદાર. ॥ ૧૦૮૯ ॥
 જ અહીં મહાવીર જિનેશ્વર, આતમપ્રભુ તું નિઃસ્વ દેવ;
 આતમ તે પરમાતમ તું જી, નિજની નિજ કરતો તું સેવ. ॥૧૦૯૦॥
 ઓ પ્રભુ ! મારા દુઃખો દાજો ! !, અનંત મુખ આપો નિર્ધાર
 ઓ પ્રભુ ! હું તું આતમ સ્વરૂપે, - એક ન તેમાં બેદ લગાર. ॥૧૦૯૧॥

ઓ પ્રભુ તારી શક્તિ અનન્તી, જગ ગાવે તુજ મહિમા અપાર;
 ઓ પ્રભુ તું છે અનંતજ્ઞાની, અનંત આનંદી નિર્ધાર. ॥ ૧૦૯૨ ॥
 ॐ અહીં નિજ આત્મપ્રભુ તું, કર્તા હર્તા પાલનહાર;
 ॐ તું આત્મપ્રભુ છે અકર્તા, નહિ હર્તા તું તારણહાર. ॥ ૧૦૯૩ ॥
 ૐ અહીં મહાવીર જિનેશ્વર, તું છે હરિહર બ્રહ્મારામ;
 ૐ અહીં તું અનેકનામી, બુદ્ધા અદ્ધા આદિ બહુ નામ. ॥ ૧૦૯૪ ॥
 ૐ અહીં મહાવીર જિનેશ્વર, સર્વવિશ્વનો તારણહાર;
 ૐ અહીં મહાવીર તુજ શરણું, કીધું મારો કર !! ઉદ્ધાર. ॥ ૧૦૯૫ ॥
 ઓ જૈનો !! કરી એકતા જાગો, ક્ષુદ્ર લેદમાં બની ઉદાર;
 ઓ જૈનો !! કરી એક્ય પ્રવર્તો, એક્ય બળે છે હયાતી ધાર. ॥ ૧૦૯૬ ॥
 ઓ જૈનો !! આર્યો જગ જાગે, ધર્મે કયે કરો સૌનું એક્ય;
 ઓશિયાળા પરતંત્ર બનો નહીં, સંપ શક્તિ ને ધરો વિવેક. ॥ ૧૦૯૭ ॥
 ઓ જૈનો !! જીવંતી સઘળી, શક્તિયો જે ધર્મની બેશ,
 પ્રગટાવો સઘળી ઉપયોગે, ધર્મ કર્યાથી નાસે કલેશ. ॥ ૧૦૯૮ ॥
 ઓ ભારતવાસીઓ !! જાગો, ગુણ ગ્રહો કરશે પરમાર્થ;
 ઓ જગમાં ભવી બંધુઓ સહુ, એક્ય ધરો તજી ખૂરો સ્વાર્થ. ॥ ૧૦૯૯ ॥
 ઓ જગ માનવો !! જ્ઞાને જાગો, જગમાં જ્ઞાનનો કરો પ્રકાશ;
 સેવાભક્તિ આતમપ્રેમે, એક્ય કરો સહુ જગનું ખાસ. ॥ ૧૧૦૦ ॥
 ઓગણિશ એકાશી ચૈતર સુદિ, પંચમી રવિવારે ગુણધાર;
 વૃદ્ધિસાગર મુનિ તનુ છંડી, પહેાંચ્યા પહેલા સ્વર્ગ મઝાર. ॥ ૧૧૦૧ ॥
 ઓગણીશ ચુમ્માલીશમાં જન્મ્યા, પાલીતાણા નગર મઝાર;
 ઓગણીશ પાંસઠમાં ગ્રહીદીક્ષા, પાદ્રામાં મુનિવ્રતની સાર. ॥ ૧૧૦૨ ॥
 ઓગણીશ એકાશીમાં આગમ, જોગવદ્યા તપ જ્ઞાન વિશાલ;
 સોળવર્ષની દીક્ષા પાળી, અનશન કરી ગ્યા સ્વર્ગ મઝાર. ॥ ૧૧૦૩ ॥
 ઓછું લાવ !! ન જડના મોહ, તું છે આત્મગુણોએ પૂર્ણ;
 ઓછું પુદ્ગલ ઋદ્ધિમાંહી, પુદ્ગલમાં છે સુખનું શૂન્ય. ॥ ૧૧૦૪ ॥
 ઓહું આપી પડો ન પાછા, ઓહું જૂઠું નીચ ન ધાર;
 ઓહું નહીં લે પાપીઓનું, ઉચાનું ઓહું સુખકાર. ॥ ૧૧૦૫ ॥

ઓહો, પ્રભુમાં ઉપયોગી થઈ-જીવન જગમાં એ છે સત્ય;
ઓહો, નામને રૂપમાં જાને, નિર્મોહી થઈ કરવું કૃત્ય. ॥૧૧૦૬॥
ઓહો, પ્રભુમય જીવન તે છે, બીજા ઓહો-અનિત્ય ભણ;
ઓહોઓ જે બાહ્યના તેમાં, નિર્લેખી થઈ ભજ ભગવાન. ॥૧૧૦૭॥
ઓગમ, પ્રભુની સાચી જગમાં, આત્મપ્રભુને ઓગમ ભણ્ય;
ઓગમ, આત્મસમા જીવેને, પછીથી કરી ધાર્મિક કર્તવ્ય. ॥૧૧૦૮॥
ઓગખાણ છે જ્યાં ત્યાં સારી, ઓગખાણ જ્યાં ત્યાં ધરભણ,
ઓગખાણ ખપમાં કદિ આવે, ઓગખાણ જ્યાં પ્રેમનું તાન. ॥૧૧૦૯॥

ૐ

ઔપધ આપી રોગીઓની, સેવા કર્યો નરને નાર;
ઔપધિયોનું જ્ઞાન કરીને, કર્યો જીવોપર ઉપકાર. ॥૧૧૧૦॥
ઔપધિયો રોગો દૂરનારી, જ્યાં ત્યાં ઉગે દેગોદેય;
ઔપધિયોનો મદિમા મોટો, ભણે તે ટાળે છે કલેય. ॥૧૧૧૧॥
ઔપધિયો ઉપકારી જગમાં, ઔપધિયોનું કર્યો જ્ઞાન;
ઔપધમાંહી વનસ્પતિ શુભ, ઉપયોગી ઔપધ મુખખાણ. ॥૧૧૧૨॥
ઔદાર્ય જેમાં સ્વાભાવિક છે, જગમાં તે મોટો દાતાર;
ઔદાર્ય વણ જે દાન કરે તે, ફળ પામે નહીં તેનું સાર. ॥૧૧૧૩॥
ઔદયિકકર્મો જે જે આવે, તેમાં ધારી હો સમભાવ;
ઔદયિકભાવમાં ઉપયોગી થઈ, વર્તી ધરી શુભ ઉત્તમદાવ. ॥૧૧૧૪॥
ઔદયિક કર્મો!!! જે ઉપયોગે, ઉચ્ચને નીચપણું ત્યાં દેક;
ઔપચારિક સંબંધોમાંહી, મુજબ ન આતમ!!! પાડી પોક. ॥૧૧૧૫॥
ઔદાસીન્ય ન ધર નિજ આતમ, મુખદુઃખમાં ધર સમતાભાવ;
ઔદાસીન્યદશા છે મોહ, તેને ત્યાગી સ્વયં જગવા! ॥૧૧૧૬॥
ઔત્સર્ગિક અપવાદિક મનને, કર્મો કરી ધારી ઉપયોગ;
ઔજસ, આતમનું પ્રગટ કરો ઘટ, ભોગવ! સમજાવે સદુભોગ. ॥૧૧૧૭॥
ઔજસ, વૃત્તિનું રમે તમોગુણી, તેથી સત્ત્વિક બદુમહાન;
ઔજસ, આતમનું, અનંતશક્તિ, ઔજસ ત્યાં પ્રભુપ્રગટ્ય બહુ. ॥૧૧૧૮॥

ઔજસ્ય, નૈષ્ઠિક પ્રદાયારીનું, જ્ઞાની સંતનું બહુ મહાન;
 ઔજસ્ય વૃદ્ધિના ઉપાયો, લે જે ગુણી યૈને ગુણવાન. ॥૧૧૧૯॥
 ઔદારિક વૈક્રિયને કાર્મણ, આહારક તૈજસ તનુ પંચ;
 ઔપાધિક તનુયોગો કર્મે, રાગે રોષે કર્મનો સંચ. ॥૧૧૨૦॥
 ઔષધાશ્રમ બંધાવો જ્યાં ત્યાં, પ્રગટાવો શુભ વૈધ અનેક.
 ઔષધિયોનાં શાસ્ત્ર રચાવો, વૈદક શાસ્ત્રનો કરો વિવેક. ॥૧૧૨૧॥
 ઔદાસીન્ય દશા તજ !! આતમ !!, આનંદ નિજમાંહી પ્રગટાવ;
 ઔદાસીન્ય તે વિરાગવૃત્તિ-તેથી આગળ ચાલે દહાવ. ॥૧૧૨૨॥

ક.

કક્ષા કર્મને સમ્યક્ સમજી, કર્મનું કારણ મોહ નિવાર ! !;
 રાગદ્વેષથી કર્મબંધ છે, જ્ઞાનવૈરાગ્યે કર્મને વાર ! !. ॥ ૧ ॥
 કર્મને છૂટતાં કક્ષો સહિયો, સમજો એવું ચિત્ત મજાર;
 કક્ષા, કર્મ વિપાકો લોગવ !, સમલાવે મુક્તિ નિર્ધાર. ॥ ૨ ॥
 કાળ અપટશે અણુધાર્યો અટ, કપટ કળાનો કર !! અટ ત્યાગ;
 કર્મ કર્યાં લોગવવાં પડશે, આત્મધર્મમાં જ્ઞાને જાગ ! !. ॥ ૩ ॥
 કર્મયોગ રચ્યો અન્ય મેં સારો, કર્મયોગી કરવા નરનાર;
 કર્મયોગને વાંચો તેથી, નિર્લેપી થાશે નિર્ધાર. ॥ ૪ ॥
 કન્યાવિકૃત્યનિષેધ અન્યને, રચીને મેં દીધો ઉપદેશ;
 કન્યાવિકૃત્ય બંધ થવાથી, દેશ કોમના ટળશે કલેશ. ॥ ૫ ॥
 કક્ષા કીર્તિ વાસના ત્યાગી, કરો ધર્મનાં સારાં કાજ;
 કર્મ પ્રમાણે સુખ દુઃખ થાતું, કર્મનાશથી શિવપુર રાજ્ય ! ! ॥૬॥
 કાલા વેલા થશે ન જગમાં, કરો ન ક્યારે કાળા કેર;
 કર્મને લવનું કારણ જાણી, કર્મનું મૂળ તજી દો વૈર. ॥ ૭ ॥
 કલક દેવાં નહીં કોપી કે, કોપ જગત્માં છે ચંડાલ;
 કામણ દમણ કરો ન કોપર, કામવાસના પ્રમત્રી વાર ! ! ॥ ૮ ॥
 કંબુરનું સુખ એવું ન પ્રાપ્ત-પ્રજાતમાં લેવું નહીં નામ,
 કંબુરનું ધન બીજાં જાત, મરતો લેઈ જાય ન દામ. ॥ ૯ ॥

કાયા દેખી શું મકલાતો, કાયા માયા અન્તે ધૂગ;
 કોટિ ઉપાયે રહે ન કાયા, માનવ ! મોઢે જરા ન જૂલ. ॥ ૧૦ ॥
 કુરાન માને મુસન્માન સહુ, કર્મ દંબા વણ થાય ન મુક્તિ;
 કપટલા ત્યાં ધર્મ ન કિંચિત્, કાળની આગળ ચલે ન મુક્તિ ॥ ૧૧ ॥
 કર્મચોગી તે નર ને નારી, આસક્તિ વણ કરતાં કાજ;
 કર્મ કરે પણ અકર્મજાવે, રહીને સાથે આત્મરાજ્ય. ॥ ૧૨ ॥
 કણ્ઠી પાછળ પળે કરોડો, ખેતીના ધંધાથી જાણ;
 કુદતને જાણે તે જ્ઞાની, કપટ કરે અંતે દુઃખ દહાણ. ॥ ૧૩ ॥
 કરણી તેની પાર ઉતરણી. વાંચું તેવું લણચો સત્ય;
 કર્યાં કર્મ જોગવાં પડતાં, સમજી કરચો સારાં મૂલ્ય. ॥ ૧૪ ॥
 કૃતકર્મો જોગવાં પડતાં, ઈન્દ્રિયિક પણ જોગવે કર્મ;
 કર્મને ચર્મ નહીં છે કોની, કરીલે ચિતન પણ પળ ધર્મ. ॥ ૧૫ ॥
 કળ્યા કંકાસો કરવામાં, પોતાની ચે જૂલ વિચાર;
 કૃત જૂલોને દૂર કર્યાથી, આત્મોન્નતિ સાચી નિર્ધાર. ॥ ૧૬ ॥
 કુકર્મ કરચો છાનાંમાનાં, તોપણ પ્રગટ થતાં સંસાર;
 કુકર્મથી મુખ લેશ ન મળશે, પગ પગ દુઃખ દાવાનંદ ધાર. ॥ ૧૭ ॥
 કકળાવો નહીં અન્યને દ્રેષે, જૂઠા કરવા નહીં કકળાટ;
 કીલામણા કર! નહીં અન્યોને, આલસ છે મનતનનો કાટ. ॥ ૧૮ ॥
 કકડે કકડે ખવાય સપળું, આખું કોળું નહીં ખવાય;
 કકડીને જૂખ લાગે જ્યારે, ખાધું પચે ને રોગ ન થાય. ॥ ૧૯ ॥
 કચ કચ કર નહીં નકામી ક્યારે, કેશકેશીયુદ્ધ નિવાર!;
 કાળજી જૂલી કાર્ય કરે તે, ગાંઠો કે દાની શૂર ધાર. ॥ ૨૦ ॥
 કચરા પૂંજ કર! નહીં મનમાં, મનને રાજો શુદ્ધ પવિત્ર;
 કચપચથી નહીં કાર્યની સિદ્ધિ, ચોખું રાજો કાર્યને ચિત્ત. ॥ ૨૧ ॥
 કચર પચર ખાવું નહીં સારું, કચરીશ નહીં અન્યોને ભોજ્ય;
 કચરો કર!! મન તનનો દૂરે, કચવાયા પણ કર!! કર્તવ્ય. ॥ ૨૨ ॥
 કચાચ રાખ ન મુકાર્ય કરતાં, કસોટીથી મન ધર સંતોષ;
 કર્મ જેવી વેળા આવે, તેવી જોગવ! ધર નહીં રોષ. ॥ ૨૩ ॥

કળ્યાણેરથી પાડ ના' કામો, કળ થાય તે કર નહીં કામ;
 કળ્યાના જે અર્થી દલાલો, તેને સ્વાર્થે આપ ! ન દામ. ॥૨૪॥
 કળેડાથી નહીં નર્ક છે છેદું, કાજલસમ છે હુષ્ટની સંગ;
 કટાક્ષનો જે ભાવ ન સમજે, અજ્ઞાની તેના જ કુદંગ. ॥૨૫॥
 કટિસ્નાનથી રોગો જાવે, ગુરુગમ પૂર્વક થાય જો સ્નાન;
 કટિ આદિ સ્નાનોની સમજણ, ગુરુગમથી જ્ઞાને શુભમાન. ॥૨૬॥
 કઠોર થા નહિં દુઃખી ગરીબપર, કડકપણું તે દૂર નિવાર !
 કડાકૂટ તજ કદાચહીથી, કદાપો પ્રગટે તે સંહાર. ॥૨૭॥
 કતકની પેઠે વિવેકથી નિજ, મનના દોષો કરાય દૂર;
 કથીરસમ છે જૂઠી કહેણી, કદર કરો બની જ્ઞાની શૂર. ॥૨૮॥
 કદંબ પુષ્પની પેઠે દાની, -તું મન હાથો શોભે સત્ય;
 કનિષ્ઠ તે જે કંજૂસ સ્વાર્થી, અજ્ઞાને નિર્ઘય કરે કુકૃત્ય. ॥૨૯॥
 કન્યાશાળાઓ જાહુ સ્થાપો, કન્યાઓને આપો જ્ઞાન;
 કન્યા કેળવણી વણુ દેશની, -ધર્મરાજ્યની ચડતી ન જાણ. ॥૩૦॥
 કપાલીની નહીં સારી બુદ્ધિ, કપાલ-કૂટી કરો ન ફેક;
 કપોલ કલ્પિત કહેણી જૂઠી, કફતું કારણ જાણી રોક !. ॥૩૧॥
 કફની માત્રથી બને ન જોગી, કબજે મન તો આતમ દેવ;
 કષ્ટ છે અંતર મોહની વૃત્તિ, -ટાળો ધારો સદ્ગુણ સેવ. ॥૩૨॥
 કખાટ સમ નિજ દિલને કરજો, ઉપયોગી તે સંગ્રહો સર્વ;
 કખીર વેદાંત સુધી મતવાદી, કબૂતરને પણ કામને ગર્વ. ॥૩૩॥
 કબૂલ થઈને ફરી ન જાશે, પાળો સારી કરી કબુલાત;
 કમકમી પ્રગટે એવા કુકર્મી, -લોકોની ખૂરી છે વાત. ॥૩૪॥
 કમ કૌવતને જીરસો ઝાઝો, મૂર્ખ અશકતની એવી વૃત્તિ;
 કમાઈ થોડી ખર્ચ જ્યાં ઝાઝું, ત્યાં અંતે પ્રગટે કમખળતી. ॥૩૫॥
 કમાડ વાસે પગથી કપટી, કરપીણઆંખો જીદી જોય;
 કસ્મર બળ તે હિંમત સ્વાશ્રય, ખંતને ઉદ્યમ નિશ્ચય હોય. ॥૩૬॥
 કરડાગી કરી ખોલ ન વચનો, કરમાઈશ ના મોહથી લેશ;
 કરવતથી પણ બરો કોપી, કીડીપર પણ કર નહીં દ્રેષ. ॥૩૭॥

કદપતરૂ સમ સંતને દાનો, સદ્ગુરૂ છાયા અતિ મુખકાર; || ૩૮ ||
 કદપલતા સમ સાચી વિદ્યા, કુકર્મવૃત્તિ પ્રગટી વાર. || ૩૯ ||
 કૃતરા જે તે કૃત શુભ જાણે, ઉપકારીનું દ્વિત કરનાર;
 કૃતરા તે છે કૃતશુભ જાણે, વાળે જે જગ નરને નાર. || ૪૦ ||
 કૃતરા' જગમાં વિરલા લોકો, ઉપકારી માટે અર્પાય;
 કૃતકાર્યોનો પ્રતિ જાણે નહીં, ઇચ્છે તે નિષ્કામી ગણાય. || ૪૧ ||
 કૃતમ તે ઉપકારની ઉપર, અપકારો સામે કરનાર;
 કૃત્ય શુભોને જે નહીં જાણે, જાણે છતાં ખૂડ કરનાર. || ૪૨ ||
 કૃતમ જનથી કૃતરો સારો, પાલકમાટે આપે પ્રાણ;
 કૃતમ' પૂલકથી છે હલકો, ખૂબી ખપમાં આવે જાણ. || ૪૩ ||
 કૃતમની કિંમત નહીં કાઢી, સૌથી હલકો જગમાં થાય;
 કૃતમ થા ! નહીં ઉપકારીનો, ઉપકારીનું કર દ્વિત ચ્હાય. || ૪૪ ||
 કપાયો સોજને પચ્ચીય લેટે, સર્વથા ટાળે તે અરિહંત;
 કપાયને છુટ્યો તે જિન છે, વીતરાગ જગમાં મહાસંત. || ૪૫ ||
 કપાયો છે તે કર્મનાં બીજો, કપાય ત્યાગે ત્યાગ્યું સર્વ;
 કપાય જળ તક તબ તક ત્યાગી-દશાપણનો મિથ્યા ગર્વ. || ૪૬ ||
 કપાયો જેને તે નહીં ઇશ્વર, પરમેશ્વર જગમાં કહેવાય;
 કપાય' જન્મ મરણના હેતુ, કપાય છુટે પુરૂષ તે થાય. || ૪૭ ||
 કપાય છુટે તે છે યોગી, તપસી સન્યાસીને ક્ષીર;
 કપાય છુટે સાધુ મુનિ યતિ, કપાય છુટે તે મહાવીર. || ૪૮ ||
 કુચલી કરવાં ધર્મ ન થાતો, કુચલીથી થાતું જહુ પાપ;
 કુચલીથી નહીં સ્વકાર્ય સિદ્ધિ. કુચલીથી પ્રગટે સંતાપ. || ૪૯ ||
 કૃત્ય અકૃત્ય ને સત્યાસત્યને, જાણે તેનું સમ્યગ્ જ્ઞાન;
 કૃત્ય કરે પણ સાક્ષીરૂપે, થાતો તે પામે નિર્વાણ. || ૫૦ ||
 કાકની દષ્ટિ તણને આતમ ||, ત્યાં ત્યાં સદ્ગુણ સારૂં દેખ ||;
 કાણું કર્મે સર્વ જીવોમાં, કાવોની દષ્ટિને ઉવેખ. || ૫૧ ||
 કૃષ્ણને કાપેલ નીલને તૈજસ, પદ શુકલ લેશ્યા પદ જાણ;
 કૃષ્ણાદિક લેશ્યાઓ જાણી, ઉજ્જવલ લેશ્યા થકો મુખજાણ. || ૫૨ ||

કષ્ટ વિપત્તિ દુઃખ બહુ પડતાં, કસોટી ત્હારી આતમ । થાય;
 કસોટીથી તું પૂર્ણ કસાજે, તેથી શાંતિ અંતે ન્યાય. ॥ ૬૬ ॥
 કમભાગી જે શુર નહીં માને, કમભાગી જે સુષ્ટ્રે ન શીખ;
 કમભાગી તે કામનો માર્યો, બ્યભિચારી યદ્ય ભાગે લીખ. ॥ ૬૭ ॥
 કમભાગી જે શત્રુ મિત્રને, સત્યાસત્યનો લહે ન લેદ;
 કમભાગી જે હાન દેખને, પાછળથી મન કરતો ખેદ. ॥ ૬૮ ॥
 કમભાગી જે દુર્ગુણ દોષને; સેવી નિજને ગણે મહાન;
 કાર્યો કરે અવિચારીપણાથી, હિતસ્વીની સંમતે નહીં સાન. ॥ ૬૯ ॥
 કમભાગી તે નિર્લજ્જ નક્કટ, કાચું દિલને કાચા કાન;
 કુટુંબ દેશ ને સંઘના સામે, યાતો ત્યાગે નહીં અભિમાન. ॥ ૭૦ ॥
 કાંટાની વાઢો કરવાથી, આત્માદિકતું રક્ષણ થાય;
 કાંટા સરખા લોકોથી જગ, દયાળુ જાનો જન રક્ષાય. ॥ ૭૧ ॥
 કાંટા વાવ ॥ ન મન વચ તનુથી, કાંટા નિજને વાગશે તેહ;
 કાંટાળો ખા નહીં શુભ કાર્યે, કાયર થા નહીં બન ॥ શુભગેહ. ॥ ૭૨ ॥
 કરીને દેખ તું આલમમાંહી, જેવું કરે તેવો તું થાય,
 કચાશ રાખ ન પ્રભુને ભજતાં, લેનેદે એ કુદ્રત ન્યાય. ॥ ૭૩ ॥
 કેઇક કર્તાવાદી લોકો, પ્રભુની ઇચ્છાએ સહુ થાય;
 કથન કરે ત્યાં પ્રભુની ઇચ્છા, એજ કર્મનું ફલ છે ન્યાય. ॥ ૭૪ ॥
 કર્મોદય તે પ્રભુની ઇચ્છા, કર્મ, પ્રભુની મરજી બાણ ! ;
 કર્મોદય તે કર્મપ્રભુનો, ન્યાય કરેલો નિશ્ચય માન. ॥ ૭૫ ॥
 કંઠાભૂષણ સત્ય બોલવું, કટિઆભૂષણ સત્યાચાર;
 કંદોરો તે પ્રજ્ઞાચર્યનો, પરનારી મૈયુન પરિહાર. ॥ ૭૬ ॥
 કુશલ બનો સહુ કર્મ ક્રિયામાં, કુશલ હોય તે પામે યોગ;
 કુશલપણ ॥ અનેક યોગે, લોગોમાં થા આતમ અલોગ. ॥ ૭૭ ॥
 કષ્ટની કોટિ આવે તોપણ, આનંદ સમતા ધીરજ ધાર;
 કર્મની લીલા સુખ દુઃખ બાણી, કર્મ નવાં જાંધો ન લગાર. ॥ ૭૮ ॥
 કૃષ્ણને કર્મો મરતાં નડિયાં, બાણ વાગતાં છંડ્યા પ્રાણ;
 કાબાઓ લેઈ ગયા કૃષ્ણની, —નારીઓને જુઓ પુરાણ. ॥ ૭૯ ॥

કટાકટીનો પ્રસંગ આવે, તોપણ પ્રભુને ધર્મને ધાર ! ! ;
 કરો કમાણી ધર્મની સારી, કર્મને આતમ ! ! બિન્ન વિચાર. ॥૮૦॥
 કમલપત્ર સમ થવું નિર્દોષી, કર્તવ્યો કરતાં સંસાર;
 કાયાથી કર !! નહિ કદિ કાળું, કાર્ય કરો નિજ કર્જ વિચાર. ॥૮૧॥
 કર્મ શુભાશુભ ઉદયે આવ્યાં, લોગવ !! હર્ષને ત્યાગી શોક;
 કર્મ બાંધતાં પૂર્વે ચેતો, કર્મ ન છૂટે પાડે પોક. ॥ ૮૨ ॥
 કાળી બાબુ દેખ ન કોની, કાળી બાબુ વણ નહીં કોઈ;
 કર્મ છે ચાવત તાવત દોષી, જીવો જાણો જગમાં જોઈ. ॥ ૮૩ ॥
 કપિલર્ષિ' જિનભાવે પામ્યા, ક્ષણમાં ધ્યાને કેવલજ્ઞાન;
 કર્મ પ્રભુની અકળ કળા છે, તેથી છૂટે તે ભગવાન. ॥ ૮૪ ॥
 કઠિયારો કાન્હડ સુખ પામ્યો, ધર્મ ધરીને વાંચો શાસ્ત્ર;
 કર્મને આતમ તત્ત્વને જાણી, ધરી લે જ્ઞાનતણું દિવ્યાસ્ત્ર. ॥ ૮૫ ॥
 કસ્તૂરી કાળી માટીને, કાળો મેઘને કાળો વાન;
 કાળાં અતિ તે બહુ ફલપ્રદ છે, કાળાં ગોરાં સરખાં જાણ. ॥ ૮૬ ॥
 કાળી ગોરી ધોળી ચામડી, - રૂપે મુ'જો નહીં નરનાર;
 કાળાં ગોરાં સદુમાં શુણને, અવગુણ રહેતા સત્ય વિચાર. ॥ ૮૭ ॥
 કહેણી રૂપા જેવી જાણો, રહેણી તે તો રત્ન સમાન;
 કહેણી સમ રહેણી છે જેની, તેહ પ્રમાણિક દેવ સમાન. ॥ ૮૮ ॥
 કથની કરે પણ જે નહીં વર્તે, લુચ્ચો જગમાં લાંઠ લળાડ;
 કથનીની કિંમત છે કોડી, વર્તન વણ દુર્ગતિની ખાડ. ॥ ૮૯ ॥
 કસોટીએ કસાય છે કંચન, તેથી કિંમત તેની થાય;
 કસાય છે સજ્જન કંચન સમ, કષ્ટાદિક પડતાં નિર્માય. ॥ ૯૦ ॥
 કષ્ટ પડ્યા વણ કોઈ કાર્યની, જગમાં કિંમત સત્ય ન થાય;
 કષ્ટો પડતાં કરતાં કાર્યો, શૂરા યોગી જગ કહેવાય. ॥ ૯૧ ॥
 કંથેર કેરને કો ન ઉછેરે, તોપણ જ્યાં ત્યાં પ્રગટે તેહ;
 કેળને લોકો પાછ ઉછેરે, કુળવ હિંચનો ભેદ જ એહ. ॥ ૯૨ ॥
 કરવી કુંબરીને જલધરથી, નવરાવો જો કાટિવાર;
 કરવાપણ તે લેશ ન મૂકે, કપરીને તેમ યાત્રા ધાર. ॥ ૯૩ ॥

કાર્યોત્સર્ગ તે કાયા ઉપર, મમતા, આતમભાવનો ત્યાગ । । ૧૧
 કાર્યોત્સર્ગ અવશ્ય તે કરવું, દેહમાં ધાર । । ન આતમ રાગ. ૥૬૪ ॥
 દીપ્તિ આદિ સંધના સંધે, સંધનો ઘાતો જરૂરી નાથ;
 કાક સંધના સંધથી ધૂકનો, -ભય ટળતો સમજો જન ખાસ. ૥૬૫ ॥
 દીપ્તિ આદિ સંધના સંધનો, દાખલો લેખ સંધનો સંધ;
 કર્યો તો જગમાંદી છવયો, સંધે શુભ શાંતિ ને જંપ. ૥ ૬૬ ॥
 કુર્માની પશુઓની કરવી, થાય ન તેથી ખુદા પ્રસન્ન;
 કરી આત્મા નહીં રક્ષા પીવાની, ઈશ્વર-નિશ્ચય ભલો મન. ૥૬૭ ॥
 કુર્માની કરે મન શયતાનની, હિંસાથી નહીં જલજલ હોય;
 કપટ કુમતિ ને કામ હુણથી, આતમ અલ્પ પ્રસન્ન જોય. ૥ ૬૮ ॥
 કલ્યા કલેશ ને સંકટ દુઃખો, કદ પડે ત્યાં છે તુજ ભૂલ;
 કાયા મન જો । । તારૂં તપાસી, દુઃખ હેતુ અજ્ઞાન છે મૂલ. ૥ ૬૯ ॥
 કોપક નિંદે કોઈ પ્રસંધે, સૌનો નહીં અભિપ્રાય જ એક;
 કાર્યને કર તું વિવેકથી છવ । ।, હનિયાના અભિપ્રાય અનેક. ૥ ૧૦૦ ॥
 કરણી તેવી પાર ઉતરણી, વાળું તેવું લણ્યો ભય ।;
 કાર્યો કર પલુ ફલ ઈશ્વર તજ । ।, અકર્મભાવે કર કર્તવ્ય. ૥ ૧૦૧ ॥
 કાગડ કાગા સર્વ ઠેકાણે, ધાવે કોપણ થય ન સ્વેત;
 કપટી હજીન દોહીઓથી, -મૈત્રીધર સાવધ રહી ચેત. ૥ ૧૦૨ ॥
 કાળી બાબુ દેખ ન કોની, સૌની ધોળી બાબુ દેખ;
 કર્યો તે લોગવયો જગમાં, અન્યનો નિંદા કરવો ઉવેખ. ૥ ૧૦૩ ॥
 કરોડ ગાઉ દૂર તે છે, પાસે છતાં જે પ્રેમથી શૂન્ય;
 કપટી દોહી દોપનો આહી, સારૂં છે તસ આગળ મોન ૥ ૧૦૪ ॥
 કાયર, કાર્યની સિદ્ધિ કરે નહીં, અર્ધપ્રયથી ભાગી ભય;
 કાયર થા ના કાર્ય કરતાં, કાયરથી પ્રશુ દૂર રહાય. ૥ ૧૦૫ ॥
 કાયા કાનનો થા ના કયારે, સાંભળ્યું તેટલું સત્ય ન હોય;
 કરી પરીક્ષા દેખ । અલુભવે, સત્યવાત સમજાવી જોય. ૥ ૧૦૬ ॥
 કંભુસ થા નહિ કાયર થા નહિ; અયોગ્ય ક્રોધ થતો જ દબાવ । ।;
 કુશલ બની ઉપયોગી થૈને, સ્વયોગ્ય ફળને નિત્ય બળવ. ૥ ૧૦૭ ॥

કૂરગદ્ગુનું ચરિત્ર જાણી, અંતરમાંથી ક્રોધ નિવાર ! !;
 કૂર્માપુત્ર ચરિત્ર વિચારી, રાગ રોષ કામાદિક વાર ! !. ॥ ૧૦૮ ॥
 ક્રોધ, કાળીયો પ્રગટે ત્યારે, બોલવું લખવું કરવું ત્યાગ;
 કંચન કામિનીમાં સુખ લાગે, તો સંતોનો કર ! ! મનરાગ. ॥ ૧૦૯ ॥
 કાયામાં આતમબુદ્ધિથી, જીવંતો જીવ મૃતક સમાન;
 કાયામાં વસનારો આતમ, કાયાથી ન્યારો શુભ ખાલુ. ॥ ૧૧૦ ॥
 કૃષ્ણ તે અન્તર આતમ જાણે, વૃત્તિયો ગોપીઓ ખાસ;
 કરે કર્મ પણ કર્મથી ન્યારો, સમકિતી આતમ ધર વિશ્વાસ. ॥ ૧૧૧ ॥
 કૃષ્ણ તે કર્મ છે સૃષ્ટિ કર્તા, હર્તા પાલક નયસાપેક્ષ;
 કૃષ્ણ તે આતમ કર્મ જે લેહે, ચરિત્ર નયસાપેક્ષે દેખ. ॥ ૧૧૨ ॥
 કન્યા વેચી પૈસો ખાવો, કસાઈ કરતાં મોટું પાપ;
 કલંક મોટું એ સરખું નહીં, દ્યો નહીં કલંકની જગ છાપ. ॥ ૧૧૩ ॥
 કન્યાવિક્રય કરનારાઓ, દેશ કોમ પડતી કરનાર;
 કન્યા વેચે કસાઈ સરખો, પાપ કર્મ ખાંધે નિર્ધાર. ॥ ૧૧૪ ॥
 કન્યાવિક્રય નિષેધ અન્યે, સ્વરૂપ તેનું વર્ણવ્યું જાણુ ! !;
 કન્યાવિક્રય હૃદયરીવાજને, ત્યાગતાં ચઢતી શુભ ખાણુ. ॥ ૧૧૫ ॥
 કર્મયોગી જે નરને નારી, તેના શુભ આચાર વિચાર;
 કર્મયોગ અન્યે મેં ભાખ્યા, વાંચો તેને ઓ ! ! નરનાર. ॥ ૧૧૬ ॥
 કુમતિ કુટિલતાને બહુવારો, સર્વ કાર્ય કરતાં નરનાર;
 કુશુરનો વિશ્વાસ કરો નહિં, કુશુર સોખત કરવો વાર. ॥ ૧૧૭ ॥
 કૃષ્ણ સર્પની સોખત સારી, કુશુર સંગે લવોલવ હુઃખ;
 કુશુર સુશુર લેહ જણાતો, સમ્યગ્જ્ઞાને પ્રગટે સુખ. ॥ ૧૧૮ ॥
 કુતર્કથી નહીં તત્ત્વ પમાતું, કુતર્કથી છે કલેશને વૈર;
 કુતર્કથી સૂકો નિજ આતમ, કુતર્કીને પ્રગટે નહિ સ્થૈર્ય. ॥ ૧૧૯ ॥
 કંડવું ઔષધ પણ શુભકારી, માતપિતા શુર લોકો પાય;
 કંડવું પણ સુખકર સાંભળવું, કરવું હુઃખહર જેહ જણાય. ॥ ૧૨૦ ॥
 કામિની કળ્યા કંચન પૃથ્વી, હુઃખનાં હેતુ એ છે જાણુ;
 કલેશકારિણી મળે જો કામિની, જીવંતાં નારકી હુઃખ માન ॥ ૧૨૧ ॥

કામના વશમાં જગ સહુ જીવે, કામ છે સર્વ જીવેનો કાલ;
 કામવશે ઇન્દ્રો પશુ કિંકર, કામ તજે તે કાલના કાલ. ॥ ૧૨૨ ॥

કામના માટે કંચન કામિની, કામાર્થે જગની જંગાળ,
 કામથી અંતે સુખ ન સાચું, પછીથી દુઃખ દાવાનલ જ્વાલ. ॥ ૧૨૩ ॥

કામ છે લોગીને અમૃતસમ, ત્યાં સન્તોને લાગે ઝેર;
 કામ નહીં ત્યાં રામ પ્રભુ છે, કામત્યાંહિ હિંસાદિ છે વેર. ॥ ૧૨૪ ॥

કામને જીત્યો તે જગ જીત્યો, કામને રામ નહિ એક કામ;
 કામને જીત્યા વલુ જગ જીત્યો, ચંકો પણ તે દુઃખ શુભામ. ॥ ૧૨૫ ॥

કામવાસના જીતી જેણે, તેણે જીત્યું સર્વે જાણ;
 કામ છે દુઃખતું મૂળ જગત્માં, કામને જીતો ધારી જ્ઞાન. ॥ ૧૨૬ ॥

કર્મ છે આઠ પ્રકારે જગમાં, કર્મના ચારને ત્રણ છે ભેદ;
 કર્મના વશમાં સર્વ જીવે છે, કર્મથી જીવેને દુઃખ ખેદ. ॥ ૧૨૭ ॥

કરોળીયો જેમ લાગથી તાંતણા-જાળ રચી તેમાં સપડાય;
 કર્મનો કર્તા હર્તા આતમ, કરોળીયા જેવો છે ન્યાય. ॥ ૧૨૮ ॥

કર્મોદયથી સર્વે જીવે, સુખ દુઃખ પામે અન્ય નિમિત્ત;
 કર્મોદયમાં અન્ય જીવે તે, નિમિત્ત માત્ર છે સમજે ચિત્ત. ॥ ૧૨૯ ॥

કલંક ચંદ્રમાં છે મહાસતીઓપર, પૂર્વકર્મના ઉદયે જાણી !;
 કદ દુઃખ આવે ત્યારે તું, અન્ય જીવેને શત્રુ ન માન. ॥ ૧૩૦ ॥

કરુણા કર તું સર્વજીવોપર, કોઈને કિંમિત્ત દુઃખ ન આપ !;
 કરીશ જેવું પામીશ તેવું, સત્ય નિયમ એ નહિ ઉત્થાપ. ॥ ૧૩૧ ॥

કોઈકા સમ મીઠા બોલો, યા !, સાવધ તું કાકની પેર;
 કુતરા સમ યા સેવક સાચો, કાક સંપવત્ રહેવું ઘેર. ॥ ૧૩૨ ॥

કેળવણી લે તનની મનની, દુર્ગુણ નાસે જેથી સર્વ;
 કેળવણીથી દુઃખ ટળે સહુ, કેળવણી શ્રદ્ધા યા નિઃગર્વ. ॥ ૧૩૩ ॥

કાચા કાનનો યા ના ક્યારે, કાચર યા ના કરતાં કાજ;
 કાગળું કેકલે રાખીને, ચાલો ચેતન વધશે લાજ. ॥ ૧૩૪ ॥

કેળની પેઠે લાંબા હાથનો, યા ઉપદ્રવી કાર્યે જાણી !;
 કદીનતા પર વજના જેવી, કરો વ્યવસ્થાએ કર્તવ્ય. ॥ ૧૩૫ ॥

કાળા માથાના માણસથી, જગમાં સર્વે કાર્યો થાય;
 કઠીન કાર્યો પણ કળ બળથી, બુદ્ધિથી સહેલાં થઈ જાય. ॥ ૧૩
 કુકુટુ જે છે જાણતું રહેવું, કીડી જે છે ઉઘમ ધાર ॥;
 કૃષ્ણની જે છે થા ગુણગ્રાહી, જ્યાંથી ત્યાંથી ગુણ લે સાર. ॥ ૧૧
 કાલ સ્વભાવને નિયતિ કર્મને, ઉઘમ પાંચે કાર્ય સધાય;
 કારણથી છે કાર્યની સિદ્ધિ, દ્રવ્ય તે ભાવ નિમિત્તે થાય. ॥
 કર્મે લખ્યું તે થાયે એવું, માની બેસી રહો ન કાય;
 કર્મોદય પણ ટળે ઉઘમથી, કર ॥ ઉઘમ વિશ્વાસથી જોય. ॥ ૧૨
 ક્રિયાકર્મ કરનારા ધર્મી, - અજ્ઞાનીનો બુદ્ધિ ભેદ, -
 કર નહીં સંશયી તરફે તેને, સંશયે બ્રહ્મ વા પામે ભેદ. ॥ ૧૪
 ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન તે પંથુ, જ્ઞાન વિનાની ક્રિયા તે અન્ય;
 જ્ઞાન ક્રિયાથી સુક્તિ આદિ, સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ અખન્ય. ॥ ૧૪
 કૃપા, પ્રભુની પામવી હોય તો, વિશ્વજીવો પર કરજી લાવ ॥;
 કૃપા કર્યા વણ કૃપા ન મળશે, સમજી કૃપામાં ચિત્ત લગાવ. ॥ ૧૪
 ફૂડું કરતાં જૂડું થાયે, ફૂટો જન છે જૂડથી નીચ;
 કલ્પિત વાતોથી નહીં ઉત્તતિ, ફૂડું દેખી આંખને મોંચ. ॥ ૧૪
 કુદત્ત બેલને જ્ઞાની સમજે, કુદત્તી જીવન છે સુખકાર;
 કુદત્તનાં સહુ રહસ્ય જાણે, ટાળે સહુબ્રાન્તિ દુઃખકાર. ॥ ૧૪
 કુદત્ત કર્મના જેવી અવાજે, આકર્ષિતક જ્યાં ત્યાં પ્રગટાય;
 કુદત્ત કર્મ સ્વરૂપી પ્રભુની, અકલકલાઓ નહીં કળાય. ॥ ૧૪
 કર્મો કર તું સ્વાધિકારે, સાક્ષીભાવે ધરી ઉપયોગ;
 કર્મો કર તું અકર્મભાવે, કર્તા લોકતા સાક્ષીપ્રયોગ. ॥ ૧૪
 કર્તાનાં વસ્ત્રો ઉપયોગી, વાડ આદિ રક્ષણ ગુણગ્રાહ;
 કર નહીં નિરૂપયોગી જગમાં, સમજે એવું નર ને નાર. ॥ ૧૪
 કુમાર કુમારી બ્રહ્મચારી તે, જેના સુખપર અગતે તેજ;
 કાયા જેની અગતે વીર્ય, ઉન્માદ સ્મૃતિ નિરોગી સહેજ. ॥ ૧૪
 કાયા મન વાળી મોહાર્થે, કાયા સ્ત્રીમર અમૃત્ય જાણે;
 કાયા સ્ત્રીમર વીર્યથી રહી, જોવાદિ ઉત્તરો ગુણગ્રાહ. ॥ ૧૪

કાયા માનવજનની પામ્યો, અનંતગુણે આતમ ! જેણે
 કાયા વાપર ॥ મોક્ષાર્થે તું, તેથી સમગ્ર નામે દેવેશ. ॥૧૫૦॥
 કાયાથી કર કર્યો જ્ઞાતા, કાયાથી કરવા નહિ શક્ય;
 કાયા ઉપર મોહ ન કરવો. કાયાને જોયો હૃદયજાપ. ॥૧૫૧॥
 કાયાને જે આતમ માને, તેને વર્તે દેશાધ્યાય;
 કાયાથી જૂદો નિજ આતમ, માની શુભને કૌશલ પ્રદાય. ॥૧૫૨॥
 કાયાની દિશા નહીં કરવી, બલિયારાદિ દોષથી નાશ;
 કાયા, પરમાતમ પ્રાપ્ત્યર્થે, પરંપરા દેતુ છે મહાન. ॥૧૫૩॥
 કાયા ચિંતામણિથી અધિષ્ઠિત, અનંતગુણી કર શુભ ઉપયોગ;
 કાયા, નરજનની મક્કા ફલેશ, સાચવ તેનું પૂર્વશિખ. ॥૧૫૪॥
 કુટેવ મન તનવાળીની કમ્પે, ચોતાની તું. ચોતે નાશ;
 કુટેવ કુટિલતા દાગી દગલી, નિભય કરીને વર્તે પ્રમાણ. ॥૧૫૫॥
 કૌશલ વાતની વાત જ જોઈજ, દિશમાં રાખી પ્રભુ કર કાજ;
 કૌશલ ઇશ્વરજોને ત્યાગી, ઇશ્વર તું પરમાતમ સામ્રાજ્ય. ॥૧૫૬॥
 કમ ખાવાથી ગમ ખાવાથી, તનુના મનના રોગો નાશ;
 કમ ખાતાં રોગો નહીં ઉપજે, ગમ ધાતાં જલુ કલેશ ન થાય. ॥૧૫૭॥
 કોટિ શિક્ષા પડેલાં શિક્ષા, કમ ખાવું ગમ ખાવી રીતજ;
 કુદરતને જોયો ॥ કાચદો, પાણ્યાથી નહિ દુઃખ ને વીજ. ॥૧૫૮॥
 કુમાર કન્યાઓની ઉપર, સર્વજાતિ પ્રગતિ આધાર;
 કેળવણી તેઓને જેવી, દેશોજ્જતિ તેવી અવધાર ॥ ૧૫૯ ॥
 કુમાર કરતાં કન્યાઓને, માને જેઓ મનમાં હીન;
 કુમતિધારક એવાઓ વગ, પરતંત્ર દુઃખિયા છે દીન. ॥ ૧૬૦ ॥
 કસાર્થખાનાં પાપનાં સમાનક, દેશ કૌમ પડતી કરનાર;
 કલ્પ કર્યાથી પશુઓની જગ, અનેક દુઃખો મગટ ચનાર. ॥૧૬૧॥
 કસાર્થખાનાઓ નરકોનાં, -સ્થાનક જેવાં છે અત્યક્ષ;
 કલ ચતી ગાયો જળદોને, લેસો આદિ રજો કલ. ॥ ૧૬૨ ॥
 કસાર્થખાનામાં જોઆદિ, પશુઓનો દુઃખી પોકાર;
 કાને સાંભળો આંખે દેખો, કયા ઉપજશે તેથી અધાર. ॥ ૧૬૩ ॥

કૃપાળુ લોકો કૃપા કરીને, કસાઇને વેચો નહીં ઢોર;
 કૃષિ આદિ ઉપયોગી ઢોરો, કસાઇને આપે તે ચોર. ॥ ૧૬૪ ॥
 કસાઇખાનાં માંસના ભક્ષક, -લોકોના સ્વાર્થે પ્રગટાય;
 કૃપા કરૂણા હીનજનોથી, પશુઓના માંસે જીવાય. ॥ ૧૬૫ ॥
 કર્મો કસાઇખાનાં આદિ, કરનારા નરકે જાનાર,
 કર્મ ન છોડે પરભવમાંહી, લોકો દુઃખી થૈ રોનાર. ॥ ૧૬૬ ॥
 કર દુહથી મહાપાપી લોકો, સ્વાર્થે કતલ કરે છે ઢોર;
 કર દુષ્ટ હિંસક લોકોથી, જગમાં દુઃખ અશાન્તિ શોર. ॥ ૧૬૭ ॥
 કરાણી કર ! ! તું મન વચ કાચે, દયાદિ સત્કર્મોની બેશ;
 કરી કરાણી સત્કર્મોની, -પરભવમાં ટાળે સહુ કલેશ. ॥ ૧૬૮ ॥
 કુકર્મી ક્રોધે કાળો થા ના, ક્રોધે આતમ છે ચંડાલ;
 ક્રોધે કુમતિએ ચંડાલજ, જો નિજમાં કર સાચો ખ્યાલ. ॥ ૧૬૯ ॥
 ક્રોધ છે કાળા નાજથી બૂડો, ક્રોધ એજ જગમાં શયતાન;
 ક્રોધે તપ જપ સંયમ પાળ્યું, નિષ્કળ જાતું નિશ્ચય માન. ॥ ૧૭૦ ॥
 ક્રોધે હિંસા જૂઠને ચોરી, અનેક પાપો વેગે થાય;
 ક્રોધે જ્ઞાન રહે નહીં નિજતું, ક્રોધે અન્યાયી દુઃખ પાય. ॥ ૧૭૧ ॥
 ક્રોધ હલાહલ વિષથી મોટો, અનંત ભવ દુઃખદાયી જાણ;
 ક્રોધે બોધ ટળે છે સ્વપ્નમાં, ક્રોધ તત્ત્વાથી કેવળજ્ઞાન. ॥ ૧૭૨ ॥
 ક્રોધીથી સહુ થાતાં પાપો, ક્રોધી પોતે છે શયતાન;
 ક્રોધ તજીને ક્ષમા ભજતાં, ધર્મી પામે છે નિર્વાણ. ॥ ૧૭૩ ॥
 ક્રોધની પેટે કપટ ભયંકર, અનંતભવનું મૂલ છે જાણ;
 કપટે ચપટ ધવાનું નક્કી, કપટ નહીં ત્યાં નિર્મલ જ્ઞાન. ॥ ૧૭૪ ॥
 કપટ વિષે રહેતી નિર્જાળતા, દંભે જીવે છે નામદં;,
 કપટી મહાપાપી જગમાંહી, અંતે સહેતો દુઃખનાં દર્દ. ॥ ૧૭૫ ॥
 કીડાઓ કરવી નિર્દોષી, આનંદ શક્તિ બુદ્ધિદાર્ધ;
 કેદિ કરતો વિવેક ધારી, યાય ન જેથી નિજ હલકાર્ધ. ॥ ૧૭૬ ॥
 કમાઈ નિજ જાતે જો કરવી, તેનું લોભન ઉખડુ ગણાય;
 કમાઈ પરત્વે રહી જો આવી, કંડુ લોભન તેહ કથાય. ॥ ૧૭૭ ॥

કાળા અંગે નાખુશ થા નહીં, ગોરા અંગે ધર નહીં રાગ;
 કાળી ગોરી ચામડીમાં શું ? અંતર ગુણ દેખો મહાભાગ ! ॥ ૧૭૮ ॥
 કંચન સરખા તે લોકો છે, સફગુણી સત્કર્મી નરનાર;
 કાયા, પરમાર્થે વાપરતા, દયા સત્ય નીતિ વ્યવહાર. ॥ ૧૭૯ ॥
 કાળી ગોરી ખીળી ઘોળી, ભતલેદથી લેકો ન લોક ! ;
 કાળો ગોરો નહીં છે આતમ, રંગલેદની કુમતિ રોક ! ॥ ૧૮૦ ॥
 કહું કરિયાતું કાળીભરીથી, જવરાદિ રોગો જલ્દી ભય;
 કહવો લીંબડો હવા દવામાં, ઉપયોગી આરોગ્ય સહાય. ॥ ૧૮૧ ॥
 કલ્પી તુંબડી, શતનદી જલમાં, સ્નાન કરે પણ થાય ન મિષ્ટ;
 કડવા દુર્ગુણ વ્યસન તબ્યા વણુ, તીર્થ સ્નાનથી થાય ન ઈષ્ટ. ॥ ૧૮૨ ॥
 કોંઈ કાનતું ફૂતરું જ્યાં ત્યાં, ભત્તાં હડધૂત થાવે દેખ ! ;
 કુશિષ્ય કુંભાંડી કુબ્યસની, હડધૂત થાવે નજરે પેખ. ॥ ૧૮૩ ॥
 કહવું પણ ગુણ મુખ કરનારું, બહાણું લાગે જેને ઝોહ;
 કલવામાંથી ગુણ લેનારા, લાખે ઝોહ બે સમજે તેહ. ॥ ૧૮૪ ॥
 કુભતને દુર્ગુણી દુર્વ્યસની, કૃતોપકાર વિનાશક જેહ;
 કુકર્મીને વિશ્વાસનો ઘાતક, હિંસાદિ કરનારો તેહ. ॥ ૧૮૫ ॥
 કોણ છે તું ને છે તું કોનો ? કોના માટે કરતો કર્મ
 ક્યાંથી આવ્યો ભઈશ ક્યાં તું, વિચારતાં પ્રગટે છે ચર્મ. ॥ ૧૮૬ ॥
 કોણ સહાયક સંગ છે કોનો, કર્મ દયામાં ભવન ભય;
 કૈવી કરણી દાલ તું કરતો, વિચારી જો સફગુણ પ્રગટાય. ॥ ૧૮૭ ॥
 કોણ છે તારું કર્મ દયા તુજ, કયું કર્તવ્યજ તારું સત્ય;
 કરી રહ્યો શું સાડું નકારું, કર તું તેહ વિચારી કૃત્ય. ॥ ૧૮૮ ॥
 ક્યાં કૃત્ય ઉપયોગી તુજને, કૃત્યો કરતાં શો છે ભાવ;
 કપટ તણ અંતરમાં જો તું, કર્મયોગી યાવાના દાવ. ॥ ૧૮૯ ॥
 કદેવતો સારી ગોખી રાખી, સારી સદુ આચારે ધાર ! ;
 કદેવતો અવસરે તે ઉપયોગી, ગોખી રાખો નરને નાર. ॥ ૧૯૦ ॥
 કલ્પી વાણી ગમે ન કોને, સૌને મીઠી વાણી પ્રસન્ન;
 કલવામાંથી સાડું બદે જો, તેને જગમાંદે મન્ય મન્ય. ॥ ૧૯૧ ॥

કડવું ઔષધ માતા પાવે, શુરૂજન પાવે હિતધરનાર;
 કડવું તે પણ મીઠું નક્કી, મીઠું પણ અરિતું દુઃખકાર. ॥ ૧૬૨ ॥
 કલ્પના કોટિ કરવી છંડી, એક નિજાતમ શુદ્ધિ ધાર ! ;
 કલ્પિત પુસ્તક દષ્ટાંતોથી, સત્ય શીખ ગ્રહવી સુખકાર. ॥ ૧૬૩ ॥
 કલ્પિત દષ્ટાંતો આપીને, વિદ્વાનો સમજાવે શીખ;
 કલ્પિત રાગને દેવની કરણી, એવી સંતો આપે દીપ. ॥ ૧૬૪ ॥
 કાળું દેખતાં પાર ન આવે, જ્યાં ત્યાં ધોળું સૌનું દેખ ! ;
 કાળું જો પોતામાં શું છે, પરની કાળી જાણુ ઉવેખ. ॥ ૧૬૫ ॥
 કર્મવશે સહુ જીવમાં કાળું, કાળાંને દે નહીં ધિક્કાર;
 કાળું ત્હારું જીજ્ઞાસે, લાગે કેવું તેહ વિચાર. ॥ ૧૬૬ ॥
 કુરૂદિયો જે દેશ કોમને, સંઘર્ષમહાનિ કરનાર;
 કુરીતિયો એવી જોડી, તેનો જલ્દી કર પરિહાર. ॥ ૧૬૭ ॥
 કર્મગ્રન્થમાં કર્મ પ્રકૃતિ, - માંહી કર્મનું ઘણું સ્વરૂપ;
 કર્મજ્ઞો કર્મોને ટાળે, પડે નહીં તે લવલયકૂપ. ॥ ૧૬૮ ॥
 કંજુસ થા નહિ આતમ જગમાં, યથાશક્તિ સત્પાત્રે આપ ! ! ;
 કંજુસ સાથે જાય ન કોડી, કંજુસની છોડી દે છાપ. ॥ ૧૬૯ ॥
 કંજુસાઈ કરે ક્યાં મોઢે, જડ ધન આદિ આવે ન હાથ;
 કોડી પણ સાથે નહીં આવે, અંતે મૂકી જાણું આથ. ॥ ૨૦૦ ॥
 કંજુસનું જો નામ, પ્રભાતે, દે તેને કંઈ વીતી જાય;
 કંજુસ માખી પેઠે હાથો, ઘસતો પરલવ શાંતિ ન પાય. ॥ ૨૦૧ ॥
 કંજુસની કિંમત છે કોડી, કંજુસનું છે નહીં કલ્યાણ;
 કંજુસતા કર નહીં કોરીતે, ઉદાર થા આતમ ! ગુણવાન. ॥ ૨૦૨ ॥
 કથની સરખી રહેણી ન જેની, એવા જગમાં જનો કરોડ;
 કથની રહેણી જો જ્યાં સરખી, એવાની જગમાં નહીં જોડ. ॥ ૨૦૩ ॥
 કહેણીથી કથું વળે ન કિંચિત્, રહેણી પણ કહેણી છે ધૂગ;
 કહેણી મનુરી રહેણી હજૂરી, રહેણીનું જગમાંહી મૂલ્ય. ॥ ૨૦૪ ॥
 કહેણી લવાઈ સરખી જગમાં, કથા કર્યાથી થાય ન કાજ;
 કહેણી સરખી રહેણી રાખો, તેથી પ્રગટે સુખ સામ્રાજ્ય. ॥ ૨૦૫ ॥

કાયા કુંભ સમી છે કાયા, પાણીપરપોટા સમ જાણ;
 કાચી કાયાનો ચો ગારવ, કાયા, નદીના પૂર સમાન. ॥૨૦૬॥
 કજીયા કંકાસો કવેચોમાં, પામર છવનું છવન જાય;
 કર્ણા સત્ય ક્ષમા સેવામાં, ધર્મીજનનું આયુ મુકાય. ॥ ૨૦૭ ॥
 કરોઠપતિ વા મુરપતિ થાતાં, જઠરોગોથી યાય ન મુખ;
 દેવગ આત્મામાંહી મુખ છે, લોગમાં રોગને સંકટ દુઃખ. ॥ ૨૦૮ ॥
 કેળ કૂળે છે એકવાર જગ, તેથી તે ચોરીમાં મુકાય;
 કેળની પેઠે એકવાર જે, કરી પ્રતિજ્ઞા પાળો ન્યાય. ॥ ૨૦૯ ॥
 કષ્ટોસંકટ પણ શિક્ષક સમ, રોગો પણ શિક્ષકસમ સર્વ;
 કર્મ તે દુઃખ આપી સમજાવે, આતમ કર નહીં મિથ્યા ગર્વ. ॥૨૧૦॥
 કૌતુક દેખી અચરિત પામે, જગમાં સઘળાં નરનેનાર;
 કૌતુક દેખ !! મનનું અંતરમાં, ઘોટો ઉપર નીચે સ્વાર. ॥૨૧૧॥
 કૌતુક નાટક, આતમ કર્મનું, બસેનું જો !! નિજનીમાંદ્ય;
 કર્તા હર્તા પરનો માને, મોઢે આતમ એ દુઃખછાંય. ॥૨૧૨॥
 કહેતો બીજને તું ફટા, પણ જો !! તું નિજ મનનું ફટ;
 કાળ છે કોષ સ્વરૂપી મનમાં, મનમાં વર્તે કામનું જૂઠ. ॥૨૧૩॥
 કોડીની કિંમત છે તારી, જ્યાંમુધી તું મોહગુલામ;
 કોટિ ઈન્દ્રોથી પણ મોટો, ટાળે જ્યારે મોહકમામ. ॥ ૨૧૪ ॥
 કિસ્મત્ માની ત્યજ નહીં યત્નો, ઉઘોગી થે કર !! જટ કાજ;
 કાર્ય કરતાં કિસ્મત્ સ્હાયે, થા તું ઉઘોગે સામાન્ય. ॥૨૧૫॥
 કવિ ખરા જે આતમશુદ્ધિ, કરતા આપે સદુપદેશ;
 કાવ્ય તે સાચાં જેથી મન તન, -શુદ્ધિ ટળતા દુર્ગુણ કલેશ. ॥૨૧૬॥
 કવિતા તે સાચી છે જેથી, આતમશુદ્ધિનો યાય વિકાસ;
 કાયા મન વચ શક્તિ પ્રગટે, પ્રમુખર્મ પ્રગટે વિદ્યાસ. ॥ ૨૧૭ ॥
 કાર્યો શુભ, એ પ્રમુની કૃપા છે, સત્કાર્યોથી કૃપા ન લિપ્ત;
 કૃપાદિ સત્કરણી કીધા પણ, પ્રભુકૃપાકાંક્ષી જનદીન. ॥ ૨૧૮ ॥
 કૃપા, પ્રમુની સત્ય વિચારો, સદ્ગુણ સદ્વર્તન છે માન;
 કૃપા, -પ્રમુની તે શુભ કર્મો, ઉદ્યે આવ્યાં નિશ્ચય જાણ !!! ॥૨૧૯॥

કૃપા કૃપા વહી પ્રભુ કરગરતાં, પાપ તબ્યા વણુ થશે ન શુદ્ધ;
 કૃપા હયા જો અન્યજીવો પર, આત્મપ્રભુની કૃપા પ્રસિદ્ધ. ॥૨૨૦॥
 કૃર્મની પેઠે ઇન્દ્રિય મનને, ગોપવ ! મોહમાં જાતાં બંધ્ય;
 કૃર્મની પેઠે શુભિ ધારો, અકર્મભાવે કર ! કર્તવ્ય. ॥ ૨૨૧ ॥
 કર્તા હર્તા કર્માદિકનો, -આત્મ વ્યવહારે કહેવાય;
 કર્તા હર્તા આત્મપ્રભુ છે, કર્મનો મનપ્રયોગે ન્યાય. ॥ ૨૨૨ ॥
 કર્તા ન હર્તા નિશ્ચયનયથી, કર્મનો, આત્મ નિશ્ચય સત્ય;
 કર્તા હર્તા નિશ્ચયથી નિજ, શુણ્ણપર્યાયનો, કર નિજ કૃત્ય. ॥ ૨૨૩ ॥
 કર્તા આત્મ, હર્તા આત્મ, ષટ્કારક રૂપ આત્મ જાણુ;
 કર્તાદિ ષટ્સ્થાનક જ્ઞાને, સમકિતયોગે સુકિત સ્થાન. ॥ ૨૨૪ ॥
 કારી ધા લાગ્યા બૂલાતા, વખત વીતતાં એવો ન્યાય;
 કાળજી ઠેકાણે રાખીને, ચાલે તે નહીં ખત્તા ખાય. ॥ ૨૨૫ ॥
 કલ્પસૂત્ર છે જૈનોનું, મહા, -પવિત્ર ધાર્મિક શાસ્ત્ર પ્રમાણુ;
 કલ્પસૂત્રમાં જૈન ધર્મનું, સામાન્યે સઘળું છે જ્ઞાન. ॥ ૨૨૬ ॥
 કૃર્માપુત્રને કરકંડુજી, કપિલ મુનિનું ધર્મચરિત્ર;
 કોઈપણ શ્રદ્ધાથી વાંચે તો, તેનો આત્મ થાય પવિત્ર. ॥ ૨૨૭ ॥
 કાલ ન ખાતો જ્ઞાનાત્માને, અકાલસંતો જ્ઞાની બેશ;
 કાલનો લય છે મોહીઓને, જ્ઞાની ટાળે કાલનો કલેશ. ॥ ૨૨૮ ॥
 કાચ સમી છે કામીપ્રીતિ, સ્વાર્થની પ્રીતિ જેવો કાચ;
 કામનો પ્રેમ તે પ્રેમ ન સાચો, નિષ્કામી પ્રેમ જ છે સાચ ॥૨૨૯॥
 કાટ, તે કામને સ્વાર્થ દોષ છે, મનપર ચડવા છો નહીં તેહ;
 કટાર્ધ જાતા પ્રમાદી લોકો, અકાટરૂપે જ્ઞાની જેહ. ॥ ૨૩૦ ॥
 કાચા કાનના થવું ન ક્યારે, કાચા કાનનો માનવ મૂઠ;
 કાચા કાને મળે ન સાચું, સમજો એ અન્તરુનું ગૂઢ. ॥ ૨૩૧ ॥
 કાપો નહીં જે સાઈ જગમાં, મૂકો નહીં સાચાપર કાપ;
 કાજ કરો સહુ જાણુ તપાસી, કર્મચોગીની ગ્રહશો છાપ. ॥૨૩૨॥
 કાદવ, -કામની વૃત્તિયોનો, ડગલે ડગલે સાચો દેખ;
 કામના કાદવને સંભાળી, ડગ ડગ મૂકો કરી વિવેક. ॥ ૨૩૩ ॥

કીરતી પેઠે રૂડું જોલો, હળી મળી સંપી કરયો સંગ;
 કુંજર કીટક ગુણને ગ્રહયો, તેથી વાધે આતમરંગ. ॥ ૨૩૪ ॥
 કુખ ન લજવો નિજ જનનીની, નિજ જનની અજવાળો કુખ;
 દૂર કપૂરનાં લોજન એક દિન, એક દિન વીખનું વર્તે દુઃખ. ॥ ૨૩૫ ॥
 કેર ન કરયો ક્રોધ કરીને, જુદમ ગુમરો નહીં ચે કાળ;
 કાદની પેઠે રક્ષા આપય, આપો દિદમાં બની દયાળ. ॥ ૨૩૬ ॥
 કાલ ક્યાં તે સારા પાળો, દોષદષ્ટિથી બનો ન કાક;
 કપાલ જોઈ ટીલું ચાતું, -ગદાને વઢાલી છે રાખ. ॥ ૨૩૭ ॥
 કપાસ, જગદાંકજી છે સાચું, કપાસથી સર્વે ઢંકાય;
 કપાસ સરખા જગનાં ઢાંકજી, ઉપકારી દાની કહેવાય. ॥ ૨૩૮ ॥
 કલાલની દુકાને જતાં પલું, દારૂપાની માને લોક;
 કુસંગીની સંગત નહીં કરવી, દોષ દિવસ બગડે છે કોક. ॥ ૨૩૯ ॥
 કુટેવથી ચુટેલ પાપી, એકવાર પડા તો નહીં બાય;
 કુચાલ પડી તે મદાપ્રયત્ને, -તીવોત્સાહથી વિલુચાય. ॥ ૨૪૦ ॥
 કુપુત્ર તે જનનીને જનકનું, કુસવંશનું જોળે નામ;
 કુપુત્રમાં દુર્ગુણ દોષો ગાદુ, વ્યસનની પાપીવૃત્તિકુરામ. ॥ ૨૪૧ ॥
 કુશિખો, શુદ્ધોદી પાપી, વિનવાદિક સદગુણથી દૂર;
 કલંક લાગે એનાં કર્મો, કરના દુર્ગુણથી બરપૂર. ॥ ૨૪૨ ॥
 કુશરૂ તે મિષ્ણાત્વી દુર્ગુણી, કુસાચાર કર્મો કરનાર;
 કપટે રાતો માતો જુદયત્ત, સદગુણવતને પરિવરનાર. ॥ ૨૪૩ ॥
 કુમિત્ર તે સ્વાર્થોને ખુશામની, મૂર્ત પ્રધંચી દિદમાં પાપ;
 કુમિત્ર અવગી બુદ્ધિ આપે, કુમિત્ર તજતાં નહીં સંતાપ. ॥ ૨૪૪ ॥
 કુધર્મ તે દિંસાને જૂઠી, ચોરી રૂસ્વનને વ્યલિચાર;
 કુટેવ તે કુવ્યસનોનું સેવન, દુર્ગુણ કર્મને દુષ્ટાચાર. ॥ ૨૪૫ ॥
 કુપાત્ર તે જે નીચ દરામી, અવિનયીને કૃતગુણનાથ;
 કરે જે ઉપકારીનું જૂઠું, દુર્ગુણ દુર્બુદ્ધિનો દાસ. ॥ ૨૪૬ ॥
 કુટેવ તે અજાનો ચોટી, રાગી કેવી માયા પાર;
 કુટેવમાં સર્વજપલું નહીં, કુટેવને તજીને નિર્ધાર. ॥ ૨૪૭ ॥

કુદ્રત ને કૃત્રિમ એ બેમાં, ગગન અને પાતાળનો ફેર;
 કુદ્રતી સંઘળું સત્ય છે સમજો, કૃત્રિમ જીવનમાં અધેર. ॥૨૪૮॥
 કુદ્રત નિયમને પશુ પક્ષીઓ, કર્તવ્યો ગણી પાળે બેશ;
 કુદ્રત કાયદો ભંગ કરીને, કૃત્રિમ વર્તતાં પ્રગટે કલેશ. ॥૨૪૯॥
 કૃત્રિમ જીવનથી હનિયાના, -કોડો જ્યાં ત્યાં હુઃખી જણાય;
 કૃત્રિમ જૂઠું હુઃખકર જીવન, સમજે તે કુદ્રત સુખપાય. ॥૨૫૦॥
 કંગાલોને કાંઈક આપો, યથાશક્તિ કરશે ઉપકાર;
 કાંટા જ્યાં ત્યાં પડ્યા બહુ છે, જોડા પહેરીને તું ચાલ ॥ ॥૨૫૧॥
 કરતુરી, મૃગની નાભિમાં, પશુ બ્રાંતિથી દોડે બહાર;
 કુમતિયો બાહિર જડમાંહી, સુખમાની વર્તે નિર્ધાર. ॥૨૫૨॥
 કિંમત જેની પાસે રહેતાં, પોતાની કંઈ થાય ન લેશ;
 કોટિ ગાઉ તેથી દૂર વસવું, કિંમતીવેષે ન કિંમત બેશ. ॥૨૫૩॥
 ફૂરની પાસે કદિ ન વસવું, ફૂરની સંગે ફૂર થવાય;
 ફૂરને સુધારતા સંતો જગ, દયાહીન તે ફૂર ગણાય. ॥૨૫૪॥
 કુસંગ તે જેથી હર્ષણને, હુણ્યારપ્રવૃત્તિ થાય;
 કુસંગ સત્સંગ ડગલે ડગલે, મરે છે તે મળશે એ ન્યાય. ॥૨૫૫॥
 કાણાને કાણો નહીં કહેવો, જેથી તેનું દિલ હુઃખાય;
 કથતાં પૂર્વે વિચાર કરજે, કથ્યું ન સુખમાં પાછું ઘલાય ॥૨૫૬॥
 કસાઈ કર્મ કરીશ નહીં ક્યારે, પ્રાણ જાય તો ભલે તે જાય;
 કુત્સિત કથની રહેણી ત્યાગી, પ્રભુ ભજ્યાથી શુદ્ધિ થાય. ॥૨૫૭॥
 કરામતો ખપમાં નહીં આવે, જ્યારે આયુષ્ય ખૂટી જાય;
 ક્યારે રંકને ક્યારે રજા, સર્વ દિવસ સરખા નહીં ભાય. ॥૨૫૮॥
 કામણ દુઃખ મંત્ર જંત્રને, તંત્રનું જોર ન કાલની સાથ;
 કારમી જગની મયા છંદી, ભાવે બજા મન ત્રિભુવનનાથ. ॥૨૫૯॥
 કામિની લોગ જો સ્વપ્નામાંડી, કામોદયયોગે પ્રગટાય;
 કોટિ ઘન્ય કોટિ ભાવાનો, -ત્યાગીને ઉપયોગ શું ત્યાંય. ॥૨૬૦॥
 કામિની લોગનું જગત સ્વપ્નું, તબ તક સમનું જોર ગણાય;
 કામ લોગ નહીં સ્વપ્ન વિષે પડ, નિષ્કામી ત્યારે કહેવાય. ॥૨૬૧॥

- કરણી કર જોવી કે જેથી, નરનો તું નારાયણ થાય;
કરણી તેવી પાર ઉતરણા, જોહીને તો પોપટ ગાય. ૥૨૬૨॥
- કર્ત્તવ્યો-કાર્યો કરતો વણ, સમ્યગ્દષ્ટિ મુકિત પાય;
કાર્યોમાં નિઃસંગ જે સાક્ષી, નિષ્કામી તે યોગી ગણાય. ૥૨૬૩॥
- કાલ ઉપર નહીં રાખ જે કરવું, આજનું આજ કરી લે લભ્ય;
કાળી રાત વચ્ચે જ્યાં આવી, રાખ ન સાવીપર કર્ત્તવ્ય. ૥૨૬૪॥
- કુમળાં બાળક બાલિકાઓ, કેળવણી તેવાં તે યાય;
કુમળાં જેવાં વાળ્યાં તેવાં, યંત્ર ભતાં કુદતનો ન્યાય. ૥૨૬૫॥
- કેળવવાં લઘુ બાળક સઘળાં, વિદ્યાભગ કળ આપી જોશ;
દોમની ચઢતી સહુ બાલકપર, બાળક, સાવી બૂપ મહેશ. ૥૨૬૬॥
- કોતરં આંધાં, નદીઓ પાડે, સાગર બોળે દેશના દેશ;
કુદતથી મોટાં તે સુખકર, વગી પ્રસંગે દુઃખ દે કલેશ. ૥૨૬૭॥
- કોતરં આંધાં, નદી સી ભતિ, પાડીને જ જણાવે પોલ;
કમનીય લેંચે નદીઓ લાગે, આંધાં કોતર કુદત રાલ. ૥૨૬૮॥
- કોતરં આંધાં ને બંધાયી, બંધાવે જો જન સરકાર;
કોતર ટળે ને નીકળે જોતર, સુજ સમજતાં નર ને નાર; ૥૨૬૯॥
- કેશથી શોભા તારી લણુની, કાળાના ધોળા યંત્ર ભય;
કેશ તે શ્વેત બનીને જણાવે, ઉજ્જવલ કાર્યો કર ॥ સુખ થાય. ૥૨૭૦॥
- કાલુ પેલું બાલક બોલે, વેદધ્વનિ ત્યાં સમાર્પ જાય;
કાન્ય કવિતા, લઘુ બાલકના, હાસ્યવિષે સહેજે પ્રગટાય. ૥૨૭૧॥
- કુમળા લઘુ બાલક સમ થાયો, નિર્દોષી જગમાં નરનાર;
કવિજ્ઞાની સતો લઘુ બાળક, જેવા યાવા ધરતા પ્યાર. ૥૨૭૨॥
- કર્મકાંડી જે છે અજ્ઞાની, અન્ધાના સમ તેનાં કર્મ;
ક્રિયાવાદી એકાંતે જે છે, તત્ત્વજ્ઞાન વણ લહે ન ચર્મ. ૥૨૭૩॥
- કુમિત્ર કુત્રી કુશુર કુશામ્, કુપુત્ર કુસંગતિ કુવાસ;
કુધર્મ ને કુકર્મપરિચયે, કુર્મિતિ, જીવતાં નરક જ ખાસ. ૥૨૭૪॥
- કારી મકા જરૂરેલમને, ગયાજી મયુરામાં પ્રભુનાંવ;
કમ્ભ પાપકર્મને ટાળે; સઘળે પ્રભુ પ્રત્યક્ષ મુદાય. ૥૨૭૫॥

કરથી દે કંઈ સાડું માનવ!! કર જીવોનાં સુખકર કાજ;
 કાચા કુંભ સમી છે કાચા, પડતાં રહેશે નહીં તુજ રાજ. ॥૨૭૩॥
 કાચી ઉમર જ્ઞાન વિનાની, અનુભવ વણુ સ્વચ્છંદી ખાલ;
 કાચી ઉમરમાં ગુરુઓથી, ખાલક રક્ષાના કર ખ્યાલ. ॥૨૭૪॥
 કેવલ જીવવામાટે ખાતા, - પીતા લોકો અધમ ગણાય;
 કેવલ સ્વપદોન્નતિ કરવાને, ખાવું મધ્યમ રીત કથાય. ॥ ૨૭૫ ॥
 કેવલ પારમાર્થિક જીવનને, નભાવવા જે ખાનને પાન;
 કરવું તે ઉત્તમ જીવન છે, જેથી પ્રગટે કેવલજ્ઞાન. ॥ ૨૭૬ ॥
 કેવલ હાથ કપાળે દેઇ, બેસી રહેતા તે નાદાન;
 કાંડા પગને હસ્ત પ્રયત્ને, ધંધો કરતાં સુખ સન્માન. ॥ ૨૭૭ ॥
 કીડી સંઘ મળીને મોટા, હાથીને જ જમાડે સાર;
 કીડી સંઘના બળથી સર્પને, નાશ થતો જગમાં નિર્ધાર. ॥ ૨૭૮ ॥
 કીડી સંઘની પેઠે માનવ, - સંઘ બળે કરે સઘળાં કાજ;
 કીડીને કણુ હાથીને મણુ, કર્મપ્રભુ આપે સહુ સાજ. ॥ ૨૭૯ ॥
 કામણુ સૌથી સાચું એ છે, વિનય ગ્રેમને પરજીણુ ગાન;
 કામણુ દૂમણુ બીજાં જૂઠાં, જ્ઞાન ભક્તિ સમ કો ન મહાન. ॥૨૮૦॥
 કેળવણી તે સાચી બહોળા, વધે શુભા ને દુર્ગુણ નાશ;
 કાચા મનની શક્તિ વધે બહુ, જ્ઞાને નાસે દુઃખના પાશ. ॥ ૨૮૧ ॥
 કેળવણી તે લૌકિક સારી, દેશ કોમની ચડતી થાય;
 કાલાવાલા પડે ન કરવા. આજીવિકા બને સદાય. ॥ ૨૮૨ ॥
 કેળવણી લૌકિક છે વિદ્યા, બોંતેર ચોસઠ કલા પ્રમાણુ;
 કષ્ટ વિપત્તિ હરે તે વિદ્યા, કેળવણી સાચી તે બહુ!!! ॥ ૨૮૩ ॥
 કેળવણીથી શાંતિ તુષ્ટિ, - પુષ્ટિ શક્તિ ને સ્વાતંત્ર્ય;
 કૃષિ આદિથી સ્વતંત્ર લોકો, પ્રજા ભૂપ નહીં છે પરતંત્ર. ॥ ૨૮૪ ॥
 કેળવણી લોકોત્તર ધાર્મિક, પ્રગટાવે સંયમ ચારિત્ર;
 કુમતિ ટાળે સુમતિ આપે, નિર્મોહિ નિજ આત્મ સ્વતંત્ર. ॥૨૮૫॥
 કેળવણીથી તન મન વાણી, આત્મ ચારિત્રે કેળવાય;
 કેળવણી કંઈ ભાવ: ત્રિપિ-જ્ઞાન માત્રથી નહીં કહેવાય. ॥ ૨૮૬ ॥

કેળવણી લેવાની રીતિ, વિજ્ઞાન અનેકધા જાણુ કરોડ;
 કેળવણી વ્યાવહારિક ધાર્મિક, લેવામાં પ્રેમે મન જોડ. ॥ ૨૯૦ ॥
 કેળવાયેલા લોકો તે છે, સર્વપ્રકારે શક્તિમાન;
 જગરા થઇને જગમાં જીવે, નંજાના નહીં લેતા પ્રાણ. ॥ ૨૯૧ ॥
 કેળવાયેલા લોકો શત જન, શુભ પ્રગટાવે ટાળે દોષ;
 કરતા પરમાર્થો નિજ જીવન, જ્ઞાન સત્યથી પામે પોષ. ॥ ૨૯૨ ॥
 કળાઓ સર્વે ખપ નહીં આવે, જ્યારે મૃત્યુ આવે પાસ;
 કર । તું દેવશુદ્ધી ભક્તિ, જેથી ફરીથી મૃત્યુ ન આસ. ॥ ૨૯૩ ॥
 કેદ તે આઠ કર્મની અંતર, સમજી આતમ કેદ ॥ નિવાર ॥
 કેદ તે રાગને રોષની કામની, અજ્ઞાનેર્થા કેદ વિચાર. ॥ ૨૯૪ ॥
 કેદ તે આશા તુષ્ટિ માંયા, વિષયોમાં થાવું પરતંત્ર;
 કેદ તે મોહના તાળે રહેવું, સમજી યા ॥ આતમ સ્વતંત્ર. ॥ ૨૯૫ ॥
 કેદ તે મનવચ્ચ દાયા વેચી, શત્રુના થાવું આધીન;
 કેદ તે દુર્ગુણ વ્યસનના તાળે, રહેવું પર આશાએ દીન. ॥ ૨૯૬ ॥
 કેદ તે અસત્ય તાળે રહેવું, અનિમજ્જાએ થવું અન્ય શુભમ;
 કેદ તે ક્રુ:ખ સંયોગમાં રહેવું, કેદી રહો નહીં આતમરામ. ॥ ૨૯૭ ॥
 કમજની પેઠે નિર્વેંધી યા, સર્વ વિષયનો મોહ નિવાર । ।
 દાદવથી છે કમજોત્પત્તિ, તદ્વત્ નિર્વેંધી નિજ ધાર. ॥ ૨૯૮ ॥
 કમલને ભાતુ સાથે પ્રીતિ, રવિ ઉદયે કમજોનો પ્રકાશ;
 કમજની પેઠે નિજની પ્રીતિ, આતમ પ્રભુપર ધારો આસ. ॥ ૨૯૯ ॥
 કમજને જલની સાથે પ્રીતિ, જળવણ પંકજ છોડે પ્રાણ;
 કમલની પેઠે આતમ પ્રીતિ, પ્રગટાવો તો છે નિર્વાણ. ॥ ૩૦૦ ॥
 કુમુદિનીની ચંદ્રથી પ્રીતિ, ચંદ્રપ્રકાશે ખીલે તેહ;
 કુમુદિનીવત્ પ્રભુથી પ્રીતિ, ધારે તે જન યાય વિદેહ. ॥ ૩૦૧ ॥
 કમજ ને કુમુદિની કરતાં માનવ, અનંતશુદ્ધો છે શ્રેષ્ઠ મહાન;
 કરી લે પ્રભુની સાથે પ્રીતિ, નિર્વેંધી યાતાં ભગવાન. ॥ ૩૦૨ ॥
 કાસ્યપાત્ર સમ નિર્વેંધી યા । રાગ ને રોષનો લેપ નિવાર;
 કાર્યોમાં નિષ્કામી થઇને, પ્રવૃત્તિ કર ॥ નિર્વેંધતા ધાર. ॥ ૩૦૩ ॥

ઠાંસામાં રણકાર છે મોટો, સુવર્ણમાં નહીં છે રણકાર;
 કદની ઠાંસા પાવતા જેવી, રહેણી સુવર્ણ જેવી ધાર !!! ॥ ૩૦૪ ॥
 કૃષ્ણસર્પ જેમ કાંચળી કાઢે, પાછી તે પહેરે નહીં જેમ;
 કૃતકર્મોનો મોહ તલ્લ્યા પછી, પાછો મોહ ધરો નહીં એમ. ॥ ૩૦૫ ॥
 કાળો પોટો કસરકો ગાદુ, નરુણાં એવાં માણસ જોય,
 કાણું એક ને નાવમાં રહેતું, જુદે નૌકા જલધિ મોગ. ॥ ૩૦૬ ॥
 કાણું ન નિજમાં રહેવા કે જે, કાણામાંથી દુઃખ પ્રવેશ;
 કાનું કામ કદીને કાનું, જલેશમાં નહીં કાવેા હોશ. ॥ ૩૦૭ ॥
 કામના સમુદ્રે પુષ્પિત પ્રાણિ, માગેતાં નહીં કાળે વાશ;
 કામના સમુદ્રે એ જાની પ્રાણિ, સ્વર્ણચક્રી છે તૂટી પાશ. ॥ ૩૦૮ ॥
 કામના સમુદ્રે કાળ કાળે, વિષ્ણુસંગાં નહીં કાળે વાશ;
 કામના સમુદ્રે કાળે કાળે, માયી શાશ્વત-માયી શાશ. ॥ ૩૦૯ ॥
 કાંઈ ને કાંઈ કાળે, ને 'કાંઈના' ત્યાગી જાણ;
 કાંઈવડે કે કાંઈ નહરથ, ધનવત્સલ સરમારી કીન માન. ॥ ૩૧૦ ॥
 કાંઈ કાંઈને કાંઈ કાંઈ, ને પામે નહીં પશ્યાનાય,
 કાંઈકાંઈ કાંઈ કાંઈ ને કાંઈ, નહીં કાંઈકાંઈ કાંઈ. ॥ ૩૧૧ ॥
 કાંઈ કાંઈ, નિજ કાંઈ કાંઈ, કાંઈકાંઈ કાંઈકાંઈ, કાંઈ;
 કાંઈ કાંઈ, નહીં કાંઈ, નિજકાંઈ નહીં કાંઈ કાંઈ કાંઈ. ॥ ૩૧૨ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈકાંઈ, ને કાંઈ કાંઈ કાંઈ કાંઈ,
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, ને કાંઈ, ને કાંઈ, ને કાંઈ, ને કાંઈ, ॥ ૩૧૩ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈકાંઈ, ને કાંઈ, ને કાંઈ, ॥ ૩૧૪ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૧૫ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૧૬ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૧૭ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૧૮ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૧૯ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૦ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૧ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૨ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૩ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૪ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૫ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૬ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૭ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૮ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૨૯ ॥
 કાંઈ કાંઈ કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, કાંઈ, ॥ ૩૩૦ ॥

કર્મે મિત્રો વેરી થાવે, કર્મે સુખદુઃખ અન્ય નિમિત્ત;
 કર્મ છિ કારણ અંતર જાણે, માટે મનડું રાખા । પવિત્ર ॥૩૧૮॥
 કર્મ ન કર એવાં કે જેથી, ખીજાં કર્મો જાહુ જાંધાય;
 કર્મો કરા । નિજ પર સુખકારક, તજી દે કાયરતા અન્યાય. ॥૩૧૯॥
 કયાન ચિત્તા ચોર નમીને, કરતા અન્યજીવોની ઘાત;
 કરજે નમ્યાનમ્યાની પરીક્ષા, કર નહીં રાત્રે છાની વાત. ॥૩૨૦॥
 કરજે વાતો છાની ચોખ્ય જે, ચોખ્ય સ્થાન સુપાત્રની સાથ;
 કર નહીં છાતું પાપ કઠાપિ, છાતું રહે નહીં પાપ કઠાય. ॥૩૨૧॥
 કૃત્રિમ પહેાંચે નહીં અસલને, કૃત્રિમની કિંમતનો નાથ;
 કૃત્રિમતા નહીં છાની રહે જગ; કૃત્રિમ માયા સ્વપ્ન વિલાસ ॥૩૨૨॥
 કૃતર રીઝે તો મુખ ચાટે, ખીજે તો તે કાટે પાક;
 કૃતરા સરખા જન તે કૃતર, રોજ ને કોંપ થકી ઉન્માદ. ॥૩૨૩॥
 કૃતર પુંછડી વાંકી રહેતી, સિદ્ધી કરે પણ વાંકી થાય;
 કૃટેવ, કૃતર પુરુષડી જેવી, પડી તો અતિ પુરુષાર્થે જાય. ॥૩૨૪॥
 કટોકટીનો પ્રસંગ પડતાં, કોલાહલ નહીં કરવો લેશ;
 કળ બળશુદ્ધિ ધૈર્ય ને ખંતે, પ્રયત્ન કરતાં નાસે કલેશ. ॥૩૨૫॥
 કામલ હૈયું, દયા પ્રેમથી, કરીને આતમ । જગમાં ચાલ;
 કાઠું હૈયું ધૈર્ય પરાક્રમે, કરીને સ્વાધિકારે હાલ. ॥૩૨૬॥
 કુમારી કન્યાઓ શીલપાલન, -અર્થે કટારી રાખે પાસ;
 કુરકર્મીને શીલરક્ષાર્થે, મારી સાચવે શીયલ ખાસ. ॥૩૨૭॥
 કાઠું હૈયું અનીતિ ગૃહમને, હિંસાથી કરયો નહીં ભવ્ય;
 કામલ હૈયું, અતિ દયાથી, કરતાં જૂલાતું કર્તવ્ય. ॥૩૨૮॥
 કામલ હૈયું કાઠું હૈયું, શુભ સત્કાર્યોમાં છે બેથ;
 કામલ હૈયું કાઠું હૈયું, દુર્ગુણ પાપમાં આપે કલેશ. ॥૩૨૯॥
 કડછી બરછી કલમ કૃષિથી, ગૃહસ્થ સંઘનું જીવનુ થાય;
 કસાય જે એ ચારને પામી, સ્વતંત્રતા ત્યાં ચોલે ન્યાય. ॥૩૩૦॥

ક્રિયાકલા કલ બળબુદ્ધિમંત, સ્વતંત્ર થઈ જીવે જોમ બલુ; ॥૩૩૧॥
 કાલ ક્ષેત્રનો અસ પ્રમાદી, પરતંત્ર થઈ ધારે પ્રાણ.
 કર્મમાં લખ્યું હશે તે થાશે, કર્મોદય વહે થતું ન કાજ; ॥૩૩૨॥
 કર્મ કર્મ કરી કરે ન ઉદમ, તે મૂર્ખાઓનો શિરતાજ.
 કર્મોદય કરી બેસી ન રહેવું; પુરુષાર્થથી કર્મવિનાશ; ॥૩૩૩॥
 કર્મનું પરિવર્તન પુરુષાર્થે, પુરુષાર્થે ધારો વિશ્વાસ.
 દોષક સ્થાને કર્મ છે બળિયું, ઉત્કૃષ્ટ નિકાચિત જ્યાંય; ॥૩૩૪॥
 દોષક સ્થાને આતમ બળિયો, કર્મોદયમાં બાણો ક્યાંય.
 દોષ ઉપાયો યત્નો કરતાં, કર્મથી જી જ્યાં પાણું પડાય; ॥૩૩૫॥
 કર્મોદય પ્રારબ્ધદયા ત્યાં, ઉદમ ધર્મક્રિયાઓ જણાય.
 કરી દેશરિયાં કાર્ય કરો શુભ, પડે ન પાછા મરતાં બલ્ય; ॥૩૩૬॥
 દેશરીયાં કરી મરીને સ્વર્ગે, જાઓ કે કર જય કર્તવ્ય.
 દેશર સંદન ધમીને આસ્ત્રો, કરી કપાલે ભાવ જો લાવ; ॥૩૩૭॥
 કેળ કેરડા સમ ધર રુદ્રને, આતમ અનંત શક્તિ જગાવ ॥૩૩૮॥
 કંકુ કેશરવર્ણી કાયા, મથાણે અતે લસન થનાર; ॥૩૩૯॥
 કંકુ કેશર સરખાં ધર્મનાં, કાચો કરવા થા ॥ તૈયાર.
 કપાલે હસ્ત લે જોડો બેસી, રહેતાં મરે ન એકે કામ; ॥૩૪૦॥
 કર પુરુષાર્થને ઉત્સાહે મૂળ, હામ હામ ને મળશે દામ.
 કાલ ન જહાન નહીં કરવાનાં, સત્યથી વર્તે ! ને સત્યને ગાવ; ॥૩૪૧॥
 કર ॥ પ્રમાણિક હવન તારું, નહીં તે જોવો કૃત્યો દોષ. ॥૩૪૨॥
 કંચન જે ધર્મપરીક્ષા, કાળપરીક્ષા થાતી ન્યાય; ॥૩૪૩॥
 કવ હેતુ ને વાચ તારા, ધર્મકેસર હમણે પરખાય.
 કાલકાળ પાલનપરિત્યાગ કરતાં ધર્મકાલકા કરતાં બાણ; ॥૩૪૪॥
 કાલકા કરતાં ને ઉત્તરેલી, કાલકા અધિવર્તીના મના. ॥૩૪૫॥
 કર્મને કર્મને કરતાં ન કરતાં, આત્મે પાવેલાં કર નિકાસ; ॥૩૪૬॥
 કર્મ કરતાં કરતાં કરતાં, આત્મે પાવેલાં કર નિકાસ. ॥૩૪૭॥
 કર્મકેસર જે કરતાં કરતાં, કરતાં કરતાં કરતાં કરતાં કરતાં. ॥૩૪૮॥
 કર્મકેસર ને કરતાં કરતાં, કરતાં કરતાં કરતાં કરતાં કરતાં. ॥૩૪૯॥

કદમય કીધાં રહે ન કિંચિત્, પ્રભુપર લાગે પ્રેમે તાન; ૧૦૭
 કાઠિયા તેરે નહ થતા જટ, ચાતાં આતમ મહામસ્તાન. ॥૩૪૫॥
 કેડા ના લે મસ્ત ફરીરો, તેમની ઇચ્છાએ તું સાલ; ૧૦૮
 કામના વલુ સંતોની સેવા, કરતાં ચાતો સંકત ન્યહાલ. ॥૩૪૬॥
 કંચન કામિની. કામ લોગની, ઇચ્છા માત્ર યદી મહાદુઃખ; ૧૦૯
 કામિની લોગે દુઃખ વિપત્તિ, કહિ ન મળતું સ્વતંત્ર સુખ. ॥૩૪૭॥
 કામ લોગ તે ઝેર હલાહલ, કામ તે શસ્ત્ર અને તે પાંખ; ૧૧૦
 કામ તે શક્તિ મહાશયતાન છે, કામથી સઘળા છે સંતાપ. ॥૩૪૮॥
 કામની સુખની આશા ધારી, બૂલે જગમાં નરને નાર; ૧૧૧
 કામલોગથી ક્ષણિક સુખને; અનંત દુઃખ ચાતું નિર્ધાર. ॥૩૪૯॥
 કામલોગ ઇચ્છાથી તંપસી, લપસી ગયા હૃદયંત્રાં અનેક; ૧૧૨
 કામ લોગથી થાય ન શાન્તિ; સમજે જેને યમ વિવેક. ॥૩૫૦॥
 કામથી અગ્નિ વૃદ્ધિ થાય વલુ, કામથી અગ્નિ થાય ન શાન્તિ; ૧૧૩
 કામ લોગથી કામના વધતી, માટે છંદી કે સુખપ્રાપ્તિ. ॥૩૫૧॥
 કામ છે કાળા નાગથી ખૂરો, આગે મૃત્યુ અનંતીવાર; ૧૧૪
 કામાગ્નિજ્વાલામાં પડતાં, દુઃખ નરનારીને છે અપાર. ॥૩૫૨॥
 કામની ઇચ્છા-વાસના ટળતાં, સાચો છે લોગોનો ત્યાગ; ૧૧૫
 કામવાસના હોળી જળતક, તળતક અંતર સુખ નહિ લોગ. ॥૩૫૩॥
 કામને બાળે આતમ મહાદેવ, ચાતો એવો છે નિર્ધાર; ૧૧૬
 કામ ત્યજતાં સઘળું ત્યાગ્યું, કામનો કર જાને પરિહાર. ॥૩૫૪॥
 કામે સમાવ્યા બધો ન જ્યાં ત્યાં, થશે ન કામના વશમાં લબ્ધ; ૧૧૭
 કામે ક્રોધાદિક પ્રગટે છે, કામ હણ્યાનું કરો કર્તવ્ય. ॥૩૫૫॥
 કદ વિપત્તિ દુઃખ છે કામે, કામે મનહું કરે ન કામ; ૧૧૮
 કામ લોગની તણ ઇચ્છાઓ, બાજ તું જાવે આતમરામ. ॥૩૫૬॥
 કામના આધીન કર્મો સઘળાં, કામ છે સહુ દોષોનું મૂળ; ૧૧૯
 કામ લોગથી સુખની આશા, રાખે અંતે ધૂળની ધૂળ. ॥૩૫૭॥
 કામ લોગને સુખને માટે જગમાં ઇચ્છે નરનેનાર; ૧૨૦
 કામે સુખ તો ચતું ન કિંચિત્, ઉલટાં દુઃખો અપરંપાર. ॥૩૫૮॥

કામ ત્યાં રામ ન રામ ત્યાં કામ ન, કામે મળે નહીં આતમરામ;
 કામ ભોગની તણપ્રવૃત્તિ, આત્મિકસુખનું પામો કામ. ॥૩૫૯॥
 કમલને કાંટા નિજ રક્ષાર્થે, કુદ્રતથી પ્રગટે છે જાણ;
 કમલની પેઠે સંતજનોને, પુણ્યપ્રભુ રક્ષા છે માન. ॥૩૬૦॥
 કર્મણ તૈજસને આહારક, ઔદારિક વૈક્રિય છે દેહ;
 કામ ક્રોધ માયાને લોહને, તજતાં આતમ થાય વિદેહ. ॥૩૬૧॥
 કુશળ કસાર્થ ઘેર જે માને, આતમ કર્મનો તેહ અજાણ;
 કુશળ પ્રવર્તે પૂર્વપુણ્યથી, જાણે તેનું સાચું જ્ઞાન. ॥૩૬૨॥
 કેમેરાસમ મન પ્રતિબિંબો, સારાં જોતાં શ્રદ્ધે અપાર;
 કરો વિચારો સારા જોતા, તમે થાશે તેવા નિર્ધાર. ॥૩૬૩॥
 કુત્સિત દુષ્ટ વિચારો ટાળો, કુવાસનાનાં ખીલો ખાળ !,
 કાયા મનવાણીની શુદ્ધિ, કરીને સુકિત પંથે ચાલ !! ॥૩૬૪॥
 કલંક આળ જે દે તુજ ઉપરે, તે પર દે નહીં સાચું આળ;
 કાળું ઘોળું કચું ન છાંનું, રહેતું ઘાલંતાં પાતાળ. ॥૩૬૫॥
 કલંક જૂઠાં અન્યો દે પણ, હનિયામાં તરી આવે સાચ;
 કરણા કર આજો દે તેપર, જૂઠાં કલંક દે તે કાચ. ॥૩૬૬॥
 કીર્તિસુણીને હર્ષ ન ધર દિલ, અપકીર્તિ સુણી થા ન ઉદાસ;
 કીર્તિ નિંદા કર્મની માયા, પુણ્યે પાપોદયે તે ખાસ. ॥૩૬૭॥
 કલશ ચઢાવ્યો શિખરે તેણે, જેણે કીધા પરાપકાર;
 કરણાથી બહુ જીવ બચાવ્યા, કીધો દુઃખી દીનોદ્ધાર. ॥૩૬૮॥
 કલશ ચઢાવ્યો તેણે સાચો, કીધો જેણે ધર્મોદ્ધાર;
 કુટુંબ કોમ ને દેશને તાર્યો, તનમનધન અંખીને સાર. ॥૩૬૯॥
 કરી કમાણી તેણે સાચી, જેણે દીધાં બહુલાં દાન;
 કીર્તિની ઇચ્છા વણ સારાં, કાર્યો કીધાં આખ્યા પ્રાણ. ॥૩૭૦॥
 કાળાં ઘોળાં જોરાં દેહો, દેખી ધરો ન અરુચિપ્યાર;
 કાળાં જોરાં દેહમાં વસતા, -ત્રોડનાં દેખો કૃત્ય વિચાર. ॥૩૭૧॥
 કાળાં ઘોળાં કૃત્ય વિચારો, કરનારા તે કાળાં ચેત;
 સામદી રંજી નહિ સુંઝવું, સમજ આતમ !! જ્ઞાને ચેત !! ॥૩૭૨॥

દૂટેલ સાદુત સટેલ શક જન, સુધરે જ્ઞાની સંતની સંગ;
 કોવતથી કર સારાં કાર્યો, રાખજે ઉત્તમ આતમરંગ. ॥૩૭૩॥
 દુસંગી સંગે અન્નભિવિષ્ણુસે, દારૂપાને ટળે મુખુદિ;
 દોષા સંગે વાસ કળીક્રમે, ટળતો દુસંગી દુર્ણુદિ. ॥૩૭૪॥
 દોલસો પણ ઉપયોગી જાણે, મનુષ્ય ! પરોપયોગી થાય !
 દાંડ ચલેા બંટી ઉપયોગી, નિજ સઘળું ઉપયોગે લગાવો. ॥૩૭૫॥
 દોષ ન જગમાં નિરૂપયોગી, ઉપયોગી સદુ વિશ્વપદાર્થ;
 દોનો ગર્વ ન છાજે જગમાં, રાવજે ગર્વ ગયો સદુ વ્યર્થ. ॥૩૭૬॥
 દેશરીસિંહ પરાક્રમ સરખાં, કરો પરાક્રમ નર ને નાર;
 દયામતનો દિન કર્મ શુભાશુભ, -ઉદયકાલ જાણો નિર્ધાર. ॥ ૩૭૭ ॥
 દદાબહો ત્યાગી દે સત્યને, સમજી આતમ સત્યને ધાર;
 દદાબદ્ધીથી વાઠ વિવાદો; કથતાં માયાદૂત ન સાર. ॥ ૩૭૮ ॥
 કરોઠપતિ ધાર્તાં નહીં શાન્ત, સદ્ગુણ વધુ નહીં સત્યાનંદ;
 દોડીની કિંમત છે કોટિ-ધનપતિની જ્યાં પાપના કન્દ. ॥ ૩૭૯-॥
 દીર્ઘિ સ્તંભો બહુ ઉપયોગી, બજારવીર હાતારના બેશ;
 દૂત્યો સારાં કરવા માટે, બાનીમાં ઉપકારી હમેશ. ॥ ૩૮૦ ॥
 કબૂતર પંખી સટેલ છવંડા-વાળો દાણો કદિ ન ખાય;
 કબૂતર પેઠે જૈન સાધુઓ, અહિંસા લોજનથીજ ધરાય. ॥ ૩૮૧ ॥
 કબૂતર જાતિ દયાવંત ને, મૈથુનકામી તેમ જણાય;
 કલ્પિયા માટીના ખાઈ છવે, દયાળુ જાતિ નાશ ન પાય. ॥ ૩૮૨ ॥
 કબૂતર દાણા માટી કલ્પિયા, ખાવે તોપણ કામી થાય;
 કામી સિંહ થતો વર્ષે દિન, વેરાગી નિષ્કામી સુહાય. ॥ ૩૮૩ ॥
 કાયા બાળે તજે ન દુર્ગુણ, મનનો મોહ તજે નહીં લેશ;
 કાયા તપાવે વળે શું તેથી, એવો તપ છે કાયાકલેશ. ॥ ૩૮૪ ॥
 કંપ નહીં ભય કારણ દેખી, મૃત્યુચક્રી જગ જાણે ન કોય;
 કાયા-માટીની માયા છે, માટીમાંહી મળયે સોય. ॥ ૩૮૫ ॥
 કુમારપાલ ગુર્જર દેશાધીશ, દયા પળાવી જેણે દેશ;
 કર્માશાહે શત્રુજયનો, તીર્થોદ્ધાર કર્યો તણ કલેશ. ॥ ૩૮૬ ॥

- કૂર્મ ઋષિની ક્ષાત્રય વંશી, કૂર્મીવંશી કણ્ણી જાત;
કણ્ણીઓ જેતી કરવામાં, ગુર્જરાદિ દેશે પ્રખ્યાત. ॥ ૩૮૭ ॥
- કેશો કાઠે વધે ફરી બહુ, સત્ય મિત્ર તે કેશ સમાન;
કમલ સરીખા સત્ય મિત્ર તે, મિત્ર વિના રાજે નહીં પ્રાણ. ॥ ૩૮૮ ॥
- કાળું ચીસડું મોટું તેના, વેલાઓ નાના છે જાણ;
કાળા સરખા દાતારો છે, આંબક થોડી મોટું દાન. ॥ ૩૮૯ ॥
- કંબુસ આંબલી પત્રના જેવા, કરને ધારે નજરે દેખ;
કેળ પત્ર સમ દાતારોના, હસ્તો આપે ત્યારે પેખ. ॥ ૩૯૦ ॥
- કાળો કૂતર, ઘરમાં પેસી, ઘૂત લોજનને ચપાટી જાય;
કાઠો તેને ઘરની બાહિર, કૂતરસમ કુસંપ ગણાય. ॥ ૩૯૧ ॥
- કાપ ન કપાઈ જ ના કોપે, અહંકારે મિથ્યા જગમાંદા;
કરી કરારો ફરી ન જાતું, કસાઈ ઘરમાં કુશળ ન કયાંય. ॥ ૩૯૨ ॥
- કિંપાકો ફળો મિષ્ટ રૂપાળાં, પણ ખાવાથી જાતા પ્રાણ;
કટુક કર્મ વિપાકો એવા, સમજી કામ તજો દુઃખ ખાણ. ॥ ૩૯૩ ॥
- કુહાડીના ધા સમ વચનો, વૈરીને પણ બોલ ન જીવ !!!;
કટુક વચન ધા નહીં રજતા, ભૂલ્યા પછી શું પાટે રીવ. ॥ ૩૯૪ ॥
- કોઈક નિંદે કોઈક વટે, બંને પર ધર સમતાંભાવ;
કોઈનું બૂંદે લેશ ન કરજે, સર્વજીવોનું હિત મન લાવ ॥ ૩૯૫ ॥
- કિયાવાદી છે શુકલ પશ્ચિયો, ભવી અંતે મુક્તિમાં જાય;
કિયાવાદી માગાનુસારી, સમક્રિતી થઈ મુક્ત મુદાય. ॥ ૩૯૬ ॥
- કિયાવદી તે આત્મ સાથે, કર્મબંધ માને નિર્ધાર;
કિયાવદી કમો અધર્મ, માને કર્મથી નિશ્ચય સાર. ॥ ૩૯૭ ॥
- કિયાવદી તે કર્મવેગી છે, નેવા બંધિત કર્મનાં કૃત્ય;
કર્મે જગમાં જન્મ મરણને માને આત્મ કર્મને સત્ય. ॥ ૩૯૮ ॥
- કિયાવદી છે કમ વેગી જન, કિયાવાદ નાપેક્ષ સત્ય;
કિયાવદ સ્વિકારે નિશ્ચય, સ્વાકારે છે ધર્મનાં કૃત્ય. ॥ ૩૯૯ ॥
- કર્મવદી તે સદાકાં શર્યા, જાનનુભૂતિને ભાવ જાહેર;
કર્મવદી તે કૌરવે જય તેનું મુક્તિપથ છે સદેશ. ॥ ૪૦૦ ॥

કક્ષાવલિ જે ભજન સંગ્રહના, પહેલા ભાગ છપાઈ બાણ; ૧૧૪૦૧
 કર્મ હણીને આતમશુદ્ધિ, કરવામાં ઉપયોગી પ્રમાણ. ૧૧૪૦૨
 કુવેણુ, કૌવચ સ્પર્શના જેવું, શસ્ત્ર સરીખું ઘાતક બાણ; ૧૧૪૦૩
 કુવેણુના ઘા નહીં રંગાતા, કુવેણુ તજ વદં સારી વાણ. ૧૧૪૦૪
 કસાઈ તે પાપની વૃત્તિયો, હિંસક છવો છેજ કસાઈ; ૧૧૪૦૫
 કસાઈખાતું પાપ જે અંતર, ટાળે જન છે તે દેવતાઈ. ૧૧૪૦૬
 કંકાવટી કંકણ કુંકુમ તે, સદ્બુદ્ધિ હિંમત ને શુદ્ધિ; ૧૧૪૦૭
 કંકાવટી ઉમંગની વૃત્તિ, કંગાલ જ તે જે નિર્બુદ્ધિ. ૧૧૪૦૮
 કાણ જે તું તો નિજ ન્યાયને, કરજે પ્રભુને રાખી ચિંત; ૧૧૪૦૯
 કાણયયો નહીં જે નિજ મનનો, ખુદાનો તે નહીં ભક્ત પવિત્ર. ૧૧૪૧૦
 કાટલાં ન્યાયની બુદ્ધિ તે છે, મનમાં કાવી પાપ તે બાણ; ૧૧૪૧૧
 કાચિયા વચ્ચે મન નહીં સાધુ, સત્યને સાડું સુઘે શુભવાન. ૧૧૪૧૨
 કાઠિયાવાઠમાં અતિથિ સેવા, ભક્તિ સતી ઘોડી ને સંત; ૧૧૪૧૩
 કાઠિયાવાઠમાં તીર્થ સિદ્ધાચલ, દયા સત્ય ને યોગી મહંત. ૧૧૪૧૪
 કાઠિયાવાઠમાં ધૂર્તાઈ બહુ, મધુરં ભાષણ આદરમાન; ૧૧૪૧૫
 કાઠિયાવાઠમાં રત્નો પાકે, પુરૂષોમાં સ્ત્રી વર્ગમાં બાણ. ૧૧૪૧૬
 કાફર તે જે દેવશુરને, ધર્મને માને નહીં તલભાર; ૧૧૪૧૭
 કાફર તે જે હિંસક જૂઠો, ચોરભરપાપી ચિરદાર. ૧૧૪૧૮
 કાર્મણુ દેહને કારણુ દેહ તે, રાગ રોપ મિથ્યા અજ્ઞાન; ૧૧૪૧૯
 કાયાતું મૂળ બીજ તનુ જે, સૂક્ષ્મ છે દ્રવ્યકર્મ તે બાણ. ૧૧૪૨૦
 કારસ્તાન કરો નહીં કપટે, કરો પ્રમાણિક કારોબાર; ૧૧૪૨૧
 કાવ્ય તે જેથી લોકો શાંતિ, સુખ બુદ્ધિ પામે તે પાર, ૧૧૪૨૨
 કાળરોપ કરો ન નકામો, કાળચક્ર છવી જ્ય પાવ ! !; ૧૧૪૨૩
 કાળો કેર ન કરજે કોપે, કાંચળિયો મત દૂર હતાવ ! !. ૧૧૪૨૪
 કેશ તે કામના સમ નહીં બીજ, કેશી અનેક પ્રકારે લોક; ૧૧૪૨૫
 કેમ રે !! બણી ગણી તું જૂલે, જૂલ કરી શું પાટે પોક. ૧૧૪૨૬
 કૌવલ સરખો કુદૃત્ય કર્મી, કોપી જૂઠ્ઠી ગણી નરનાર; ૧૧૪૨૭
 કોપાવેશે યાવ ન લખ નહીં, દોષ છતાં કર નહીં આદાર. ૧૧૪૨૮

કર્યું મેં સ્વાર્થણ હે પ્રભુ ॥ તુજમાં, તુજ માટે જગ જીવ્યું બધું;
 ક્રોધ માન માયાને લોભનો, કામનો નાશ કરે સુખ થાય. ॥૪૧૫॥
 કરું હું ત્હારી ભક્તિ ભગવન ॥ સર્વ જીવોને ગણી તુજ રૂપ;
 કરું હું સર્વજીવોના હિતને, બોધાદિકથી બાણો ભૂપ ॥ ॥૪૧૬॥
 કરી પ્રતિજ્ઞા આ ભવમાંહી, પંચમહાવ્રત ધરવાં શુદ્ધ;
 કરી પ્રતિજ્ઞા કર્મ ટાળવા, બનું નહીં શત્રુપર કુદ્ધ. ॥૪૧૭॥
 કરીશ જળતક જીવીશ તળતક, સ્વપરોક્ષતિ શુદ્ધિનું કાજ;
 કરું કરાવવું ને અનુમોદવું, જેથી પ્રગટે શિવપુર રાજ્ય. ॥૪૧૮॥
 કરું ન કોઈ જીવની હિંસા, કરાવવું નહીં કોઈની પાસ;
 કરું નિષ્કામે પ્રભુપદ વરવા, સઘળું સારું ધરી વિશ્વાસ. ॥૪૧૯॥
 કરું લખુંને ઉપદેશું શુભ, પરમાર્થે ધર્યું જીવન સર્વ;
 કાંઈ નહીં રહી જડસુખબુદ્ધિ, રહ્યો ન નામને દેહમાં ગર્વ. ॥૪૨૦॥
 કોઈ ધર્મને કોઈ ધર્મીપર, દ્રેષભાવ નહીં રહ્યો લગાર;
 કોઈનું ક્યારે ન બૂરું ઇચ્છું, પ્રાણ પડે તોપણ નિર્ધાર. ॥૪૨૧॥
 ક્યારે પણ સ્વપ્ને નહીં ઇચ્છું; કામવાસના મૈથુન લોગ.
 કામવાસના બૂરી બાણી, ત્યાગ્યા સહુ મૈથુનસંયોગ. ॥૪૨૨॥
 કોઈ ધર્મ દર્શનને પંચમાં, સત્ય હોય તે બોલું સત્ય;
 કોઈમાં કંઈ કંઈ સત્ય ગુણો જે, તેને અનુમોદું સુખ કૃત્ય. ॥૪૨૩॥
 કરું નહીં જગ જીવો ઉપર; રાગ રોપનો જરા વિચાર;
 કરું હું જગજીવોની સાથે, -શુદ્ધપ્રેમ મૈત્રી હિતકાર. ॥૪૨૪॥
 કરી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ દેકથી, પ્રભુમય જીવન કરવા કાજ;
 કરી પ્રતિજ્ઞા સુકિત વરવા, પામીશ અંતે પ્રભુ સામ્રાજ્ય. ॥૪૨૫॥
 કરું મન વચન તનુથી જગમાં, સ્વપરજીવોના હિતનું કાજ;
 કર્યાં કર્મ લોગવું સમભાવે, રાખું ન શત્રુ ઉપર ઢાઝ. ॥૪૨૬॥
 કરું મારું મારા અધિશરે, અન્યેને દઈ શુભ ઉપદેશ.
 કરું અન્યેનાં જે તે, જણાવું તેઓને નિઃકલેશ. ॥૪૨૭॥
 કરું કરીશ પ્રભુમાં જીવીને, આત્મપ્રદ કરવાને પ્રયાશ;
 કરું ઉપદેશો લખ્યા તે સદગા, અન્યેના અધિશરે પાસ. ॥૪૨૮॥

કયું કરાવ્યું અનુભવું શુભ, નિષ્કામે જગ લોકોલેત,
 દુત્યોમાં ભૂલ દોષ થયાની, માશી માયું ચિવસ કેત. ॥૪૨૬॥
 કરું લખું ઉપદેશું વિચારું, તેમાં ભૂલની માયું માફ,
 કરજાસાગર મહાવીર દેવા, કરશે માફ મનડું સાફ. ॥૪૩૦॥
 કાયા મન વચથી અપરાધો, અન્ય જીવોના કીધા જેહ,
 કરું છું પશ્ચાત્તાપ જ તેનો, કરું ન અપરાધો હવે તેહ. ॥૪૩૧॥
 કરજી કથની કરો મેં જે જે, તે જાણો સહુ ઠંઠાલા દેવ । ;
 કર મારો ઉદ્ધાર પ્રભુજી, માફ જીવન એ તુજ સેવ. ॥૪૩૨॥
 કરજાસિંધુ ।। પ્રભુ તુજ ચરણે, આંચો પ્રભુ તુજ જાલ ઉગાર ।। ;
 કરજા દર ।। જેવો તેવો પણ, તારો ગણી મુજને ઉદ્ધાર. ॥૪૩૩॥
 કયું કરું કરીશ એમાં, કર્તાપણીનો નહીં અહંકાર,
 કરું કયું વ્યવહારે કરવું, બોલવું નિશ્ચયે નહીં લગાર. ॥૪૩૪॥
 કાલ ઉપર નહીં રાખજે આજનું, -કાર્ય અરે મુજ આતમરાજ ।। ;
 કાલની ખગર ન આજે પડતી, આજનું કાર્ય તે કરજે આજ. ॥૪૩૫॥
 કરેલ કાર્યો તપાસી દેખો, ભૂલ દોષની માશી માગા ।। ;
 કાચા કાનનો કાચા કલનો, -થા નહીં સાવધ થઈને જાગા ।। ॥૪૩૬॥
 કલિયુગમાં કલિના અનુસારે, વર્તે ધર્માચારવિચાર;
 કલિયુગમાં કલિના અનુસારે, સાંધુ ઘરનારી વ્યવહાર. ॥૪૩૭॥
 કટાય છે મન વચ તન શક્તિ, નહીં વાપરતાં જગમાં દેખ,
 કટાય છે અણુ વાપરવાથી, એવું જાણી સત્યને પેખ. ॥૪૩૮॥
 કટાય જેનો ખર્ચ નહીં તે સહુ, ખપમાં આવે તે ન કટાય;
 કાયા મન વચ ખપમાં લેવાં, કસરત આદિથી સુખ થાય. ॥૪૩૯॥
 કોનું ભૂરું ચિંતવ નહિ મન, કારણે પણ નહીં કોનું જગાડ;
 કારણે કાર્યની સિદ્ધિ થાતી, કારણે ચોલે કરવાં લાડ. ॥૪૪૦॥
 કરી લે નિષ્કામે શુભ કાર્યો, કરી લે તારું સાચું કાજ;
 કરજીથી છે પાર ઉતરજી, જેવા લોકો તેવું રાખ્ય. ॥૪૪૧॥
 કાયર ચા ।। નહીં ધર્મ કરતાં, ધર્મ કરતાં ધર વિચાસ;
 કરવા પૂર્વે કોટિ વિચારો, કરી પછી કર ।। કાર્યપ્રકાશ. ॥૪૪૨॥

કસ્તી સુન્નત જનોઇ તેમજ, બાપટીજમનો ઉંડો અર્થ;
 કુસ્તી કર્યા વણ મોહશયતાનથી, કસ્તી સુન્નત આદિ વ્યર્થ. ॥૪૪૩॥
 કમળજતી તેની છે પૂરી, જેને કીધો હર્ગુણ સંગ;
 કમળજતી છે વ્યસનો સેવે, જેથી બગડે સર્વે રંગ. ॥૪૪૪॥
 કમળજતી છે રાગને રોષે, મિથ્યાત્વે વ્યભિચારે જાણ;
 કમળજતી છે દુષ્ટપણથી, હિંસાદિકપાપોથી માન. ॥૪૪૫॥
 કુટુંબજાનાં નરકનાં સ્થાનો, તેના નાશ કરે જગજ્ઞાન્તિ;
 કુટુંબજાને નીતિપંથે, વાળ્યાથી છે ધર્મોત્કાન્તિ. ॥૪૪૬॥
 ક્રિયા અભરણ નિન્દા છે ને, તપનું અભરણ જાણો ક્રોધ;
 કોને જ્ઞાનનું અભરણ ગર્વ છે, તર્ક અભરણ અવજો બોધ. ॥૪૪૭॥
 કીડીને કણ હાથીને મણ, યુદ્ધયરૂપપ્રભુ આપે દાન;
 કર્માનુસારે સૌ ને મળતું, જન્મની સાથે છે સ્તનપાન. ॥૪૪૮॥
 ક્યાંથી આવ્યો ને ક્યાં જઈશ, કોણ તું તારું કેવું સ્વરૂપ;
 કોનો તું ને કોણ છે તારું, સમજે તો નાસે સહુ ધૂપ. ॥૪૪૯॥
 કોણ છે તનમાં કોણ વહે છે, કોણ વિચારે તેને જાણ;
 કો જાણે છે સુખને દુઃખને, કરી લે તારું પોતે ધ્યાન. ॥૪૫૦॥
 ક્યાં તેં કર્મો ક્યાં ક્યાં ? જગ, કરે શું આજે તેહ વિચાર;
 કર્તા કર્મ કરણ એ શું છે, સમજી લે જ્ઞાને નિર્ધાર. ॥૪૫૧॥
 કોને એકાન્તે સુખ જગમાં, એકાન્તે દુઃખ કોને ન હોય;
 કર્મથી ચક્રની ધારા પેઠે, સુખ દુઃખ વારા ફરતી જોય. ॥૪૫૨॥
 કાર્યપ્રવૃત્તિમાંહી મહાજન, -અનુસરીને ચાલે અન્ય;
 કરો વિવેક મહાજન થઈને, સત્કાર્યે થાવો કૃતયુષ્ય. ॥૪૫૩॥
 કુપિત મલો છે સર્વ જવરોનું, -કારણ નિશ્ચય કરો નિદાન;
 કુપિત દશામાં કશું ન વિચારો, કુપિત દશામાં વદો ન વાણ. ॥૪૫૪॥
 કુદ્ધ દશામાં લજો ન લેજો, કોપ છતાં ખાલું નહીં અન્ન;
 કર્મ શુભાશુભ સુખ દુઃખ તેમાં, આત્માનંદે રહો પ્રસન્ન. ॥૪૫૫॥
 કદ જવરમાં અરડશી અળશી, અબરણ ઉપયોગી હિતકાર;
 કદ નિવારણ ભોંયરીંગણી, ઉઠાજો રોગો હરનાર. ॥૪૫૬॥

કદ જવરીને મિદાસથી હાનિ, કહુ કરિયાણું હિતકર જાણી !
 કદ તે જાલંધર દેવ જ છે, અગ્નિ તે વિંધુ ત્યાં માન. ॥ ૪૫૭ ॥
 દેન્દ્રલક્ષ્ય સુજ નિશ્ચય એ છે, પરમાતમપદ વરણું થયેય;
 દેન્દ્ર સુખ્ય એ છે આતમને, પરમાતમ કરવો આદેય. ॥ ૪૫૮ ॥
 કમલ પત્રવત્ નિર્લેપી રહી, કર્યાં કરું છું જગકર્તવ્ય;
 કમલ પત્રવત્ કર્મયોગી યર્ષ, વર્તું પ્રણુપદ છે પ્રાસવ્ય. ॥ ૪૫૯ ॥
 કર્મયોગી સાધન પદ જ્વર્યું, સાધ્ય છે સુજ પરમેશ્વરકેવ;
 કુસુમની પેઠે કામલ વજની, - પેઠે વર્તીં કરું છું સેવ. ॥ ૪૬૦ ॥
 કર્મ કાર્યમાં શાઘત્યાજ્યનો, - વિધિ પ્રતિપેધની પેલી પ્રાર;
 કર્મથી ન્યાસ કર્મ કરું ને, કર્મયોગ મોટો વ્યવહાર. ॥ ૪૬૧ ॥
 કર્મયોગે વ્યવહારે વર્તું, ત્યાગરાગ સાધનથી મિત્ત;
 કર્મ કરું પણ અકર્મ યધને, શુદ્ધોપયોગમાં યધને દીન. ॥ ૪૬૨ ॥
 કર્મ કર્યાં વલુ કોઈ ન જીવે, કર્મથી જીવે વ્યવહાર;
 કાર્ય તે પરમાતમ પદ વરણું, અન્ય છે કારણનિમિત્ત ધાર. ॥ ૪૬૩ ॥
 કાળા કામનું વિપયેષ્ઠા સુખ, - ઉદીને આતમ સુખ પાવા !
 કાળાકામના દુષ્ટ વિચારો, સધાજાને તું જ્ઞાને હઠાવા !. ॥ ૪૬૪ ॥
 કૃષ્ણ સર્પથી કામ છે ખૂરો, રક્ષાં અર્નતાં મરણો યાગ;
 કાળા કામનો સંગ કરે તે, પણ પણ અશાંતિ દુઃખને પાયા. ॥ ૪૬૫ ॥
 કાળા કુશુર કામી પ્રપંચી, તેનો સંગ કદાપિ ન ધર;
 કુશુર સંગથી મોહ ટળે નહીં, કુશુર રાગમાં ઝેર સંપાર. ॥ ૪૬૬ ॥
 કુશુર પાખંડી અશાની, નિર્હય જીહ્વા ને શયતાન,
 કુશુરના ભરમાળ્યા ભગો નહીં, કુશુર જગમાં છે ન.દાન. ॥ ૪૬૭ ॥
 કુશુર, કંચન કામિની રાગી, દેવકુશને ધર્મથી હીન;
 કુશુર, મિથ્યાત્વીને મોહી, જડસુખના વર્તે આધીન. ॥ ૪૬૮ ॥
 કાયા છે પાણી પરપોટો, સધ્યાના છે રાગ સમાન;
 કાયા કાચના જેવી જાણો, યતી ન કોઈની જગમાં માન. ॥ ૪૬૯ ॥
 કાયા, કોની સાથ ન જીવે, કાયાને મૂકે નહીં કાળ;
 કાયાની માયા જાણગર, - જાણ જેવી નહીં જાણ. ॥ ૪૭૦ ॥

કરં પ્રભુ પ્રાપ્ત્યર્થે પરમાર્થે, જડ સુખ વણ કૃત્યો નિષ્કામ;
 કરં લખું અધિકારે પ્રભુમાં, ઉપયોગી થૈ આતમરામ. ॥ ૪૬૬ ॥
 કરં ન નામના મોહિ હે પ્રભુ !, પ્રભુ તુજ નામ તે મારં નામ;
 કરં ન રૂપના મોહિ કંઈ પ્રભો, કર્યું મારં સહુ તારં તમામ. ॥ ૪૭૦ ॥
 કરં હું સેવા સર્વ જીવોની-પ્રભુરૂપ જાણી પ્રભુપદ હેત.
 કરં લખું ઉપદેશું વિચારું, આત્મપ્રભુસેવાસંકેત. ॥ ૪૭૧ ॥
 કરં ન અન્યજીવોપર ઈર્ષ્યા, અન્યધર્મનો કરં ન દ્વેષ;
 કરં જાણી સહુ જીવોનું હિત, -ઈચ્છ્યા કરં એ ભાવ વિશેષ. ॥ ૪૭૨ ॥
 કર્યાં જે પાપો પૂર્વભવોમાં, આ લવમાંહી રાગ ને રોષ;
 કૃતકર્મોને નિંહુ ગર્હુ, કો'પર ધરં ન રોષ ને તોષ. ॥ ૪૭૩ ॥
 કરં લખું ઉપદેશું સઘળું, જેવું મુજને ઘટ સમજાય;
 કરં ભૂલ તો મારી માણું, પરમેશ્વરની સંઘની ન્યાય. ॥ ૪૭૪ ॥
 કાર્યો કરતાં ભૂલો થાવે, કરં હું દોષનો પશ્ચાત્તાપ;
 કૃપા કરીને અહીં ન મહાવીર !, તારા જેવા ગુણને આપ. ॥ ૪૭૫ ॥
 કરં ન કીર્તિ માટે લખું નહીં, લખું છું નિજ પર શુદ્ધિહેત;
 કરં લખું ઉપદેશું ફરે, સેવા ભક્તિનો સંકેત. ॥ ૪૭૬ ॥
 કરે લખાવે ઉપદેશાવે, અંતર આત્મપ્રભુ ભગવાન ;
 કરં લખું કહે આત્મપ્રભુજી, નયવ્યવહારની શૈલી પ્રમાણ. ॥ ૪૭૭ ॥
 કર્મચિહ્નિત સર્વજનોના, -અભિપ્રાયો છે લિખ્ત અનેક;
 કરં ન અભિપ્રાયે અન્યોના, કરં લખું સ્વતંત્ર વિવેક. ॥ ૪૭૮ ॥
 કરં છું સ્વાધિકારે જે કંઈ, તે પ્રભુપ્રાપ્તિ માટે સત્ય;
 કરીશ પ્રભુઉપયોગમાં રહીને, આત્મશુદ્ધિનાં સાચાં કૃત્ય. ॥ ૪૭૯ ॥
 કરં ન મારં ન તહારં જગમાં, કર !! પ્રભુ મારો જડ ઉદ્ધાર;
 કરતાં આથડું દોષ જો થાવે, પશ્ચાત્તાપ કરં છું અપાર. ॥ ૪૮૦ ॥
 કરં છું સંવર નિર્જર કરણી, ટાળું પ્રગટ્યા રાગને રોષ;
 કર્તા અકર્તા, નયથી જાણી, પ્રભુ તુજમાં ધાર્યો સંતોષ. ॥ ૪૮૧ ॥
 કર્મની સાથે અનાદિ સંબંધ, કર્મ પ્રકૃતિ કરવા નાશ;
 કરં ઉદમ શુદ્ધાત્મોપયોગે, અંતરમાં ધાર્યો વિશ્વાસ. ॥ ૪૮૨ ॥

ક્રિયા કરે હું અક્રિય થાવા, ચિદાનંદ પ્રભુનોજ પ્રકાશ,
 કરવા ધ્યેયાદર્શને સાધ્યજ, એવું અર્હત પદનું ખાસ. ॥ ૫૧૩ ॥

ક્યાંથી આવ્યો ને ક્યાં જાઈશ, એનું સમ્યગ્જ્ઞાન જો થાય;
 કર્મને આત્મનું જ્ઞાન થવાથી, પ્રત્યક્ષ આત્મજ્ઞાને સુહાય. ॥૫૧૪॥

કોણ હું આત્મ ક્યાંથી આવ્યો, ધ્યાવે જાતિસ્મરણ છે જ્ઞાન;
 કર્મને આત્મ પૂરણ થતા, પ્રગટે જાસે નાસ્તિક જ્ઞાન. ॥૫૧૫॥

કોણ હતો હું પૂર્વકાલમાં, ભવિષ્યમાં ક્યાં કેવો બનીશ;
 કરતાં એનો સમ્યગ્ અનુભવ, નિર્ભય ધર્મી ત્યારે થાઈશ. ॥૫૧૬॥

કરીલે ધ્યાન સમાધિયોગે, આત્મદેવનો પૂર્ણ પ્રકાશ;
 કરીલે ત્રિકાલમાં નિત્ય પ્રજ્ઞાની, -હયાતીનો પૂરણ વિશ્વાસ. ॥ ૫૧૭ ॥

કાયામાં રહી તટસ્થ બનીને, સાક્ષીભાવે ચારો ખેલ ।।
 કાયા છતાં વા ન છતાં આત્મ, તું કર. જ્ઞાનાનન્દની કેલિ. ॥૫૧૮॥

કરું ન હિંસા કરું ન જૂઠું, કરું નહીં ચોરી વ્યભિચાર;
 કરું ન મમતા માયા કે પર-સાક્ષીભાવે રહું નિર્ધાર. ॥ ૫૧૯ ॥

કરું ન ખૂંડ મન વચ કાયથો, પ્રભાદયોગથી કરું ન લેશ;
 કર્તવ્યો ને કરું નિર્લેપે; સ્વાધિકારે હઈ ઉપદેશ. ॥ ૫૨૦ ॥

કરું ન આશ્રવ કર્મપ્રવૃત્તિ, પારું આત્મિક શુદ્ધ ઉપયોગ;
 કરું તેમાં અહંકાર ધરું નહીં, સમભાવે દેખું સંયોગ. ॥ ૫૨૧ ॥

કરું જેમાં જે દોષો બૂલો, થાવો તેનો પશ્ચાતાપ;
 કરું છું નિંદા ગર્હા, પાપની, મનમાં કરું છું પ્રભુનો જાપ. ॥૫૨૨॥

કરું કરીશ જુદિઅનુસારે, સર્વ કર્મનાચાર્ય પ્રવૃત્તિ;
 કરું હું સાધનાઓ જે સમજી, જેથી પ્રગટે શુદ્ધનિવૃત્તિ. ॥૫૨૩॥

કરું છું ઉપદેશ આદિથી સદુ, -જીવોની સેવાને ભક્તિ;
 કારક પદમય નિજને સમજી, પ્રગટાવું પરમાત્મ વ્યક્તિ. ॥૫૨૪॥

કરું વિચારું તેમાંહી જે, બૂલબૂલામણી આવી જાય;
 કરું છું તેનો પશ્ચાતાપજ, અજ્ઞાને કે બૂલ ન ચાય ? ॥ ૫૨૫ ॥

કરું લખું ઉપદેશું તે સદુ, થાઓ તેથી નિજપર શુદ્ધિ;
 કર્તા જોઈતામાં રહું સાક્ષી, વ્યજ્ઞાતમ ઉપયોગની જુદિ. ॥૫૨૬॥

કપૂરવિજયજી વૃદ્ધિચંદ્રજી, -શિષ્ય મુનિ ગણમાં શિરદાર;
 કરી મુજને લાણુવામાં સહાય જ, વંદુ તેઓને નિર્ધાર. ॥ ૫૨૭ ॥
 કીધી વિજયનીતિસૂરિવર શુભ, અમદાવાદમાં પઠતાં મહાય;
 કૃત ઉપકારીઓને વંદુ, ઉપકારી સ્તવું છું નિર્માય. ॥ ૫૨૮ ॥
 કુચુનાથ તીર્થંકર વંદુ, સત્તરમા જિનવર જયકાર;
 કદનિવારી સુખડાં આપો, જગમાં છે પ્રભુ તારણહાર. ॥ ૫૨૯ ॥

(રવ)

ખખખા ક્ષમા ધરો ઘટમાંહી, સઘળી ખામી કરશે દૂર;
 ખાર ન રાખો વૈરી ઉપર, આત્મખુમારી રહો મરશુદ્ધ. ॥ ૧ ॥
 ખરી વાત સમજીને વર્તો, તો ખખખો શીખ્યા કહેવાય;
 ખોટું સમજી ત્યાં નહીં રાચો, ચિદાનંદ આતમ પ્રગટાય. ॥ ૨ ॥
 ખખખા ખેતી, ધર્મની કરશે, વાવો તેવું લણુશે સત્ય;
 આતમમેમ ખુમારી ધારો, ખરાધર્મનાં કરશે કૃત્ય. ॥ ૩ ॥
 ખભાએ આંખો જોવનવયમાં, ધન સત્તાએ આવી જાય;
 ખરી વાત સમજીને વર્તો, તો નહીં માનવ ખત્તા ખાય. ॥ ૪ ॥
 ખાવું પીવું હરવું ફરવું, લોકો લાખો કરે સલામ;
 ખરા ખરા સહુ લોકો બોલે, પુણ્યોદયનાં એ છે કામ. ॥ ૫ ॥
 ખાટું ખાઈં તીખું તમતમું, -ખાવાથી પ્રગટે બહુ રોગ;
 ખાવું પણ કંઈ ભૂખ્યા રહેવું, એથી સખળે કાયનો યોગ. ॥ ૬ ॥
 ખાણું ખાતાં ક્રોધ ન કરવો, ચિંતા શોક કરો ન લગાર;
 ખાતાં પહેલાં દાન કરો કંઈ, સાત્ત્વિક ખાણું છે સુખકાર. ॥ ૭ ॥
 ખૂન કરો નહીં વગર વિચારે, ખારીલા થાશે નહીં લેશ;
 ખૂણે ખાંચરે રહ્યા દોષને, દૂર નિવારો રહે ન કલેશ. ॥ ૮ ॥
 ખેતી ધંધો સૌથી ઉત્તમ, ખેતીથી સહુ લોકો ખાય;
 ખેડૂત પાછળ પળે કરોડો, ખરી દેશની ઉન્નતિ થાય. ॥ ૯ ॥
 ખોશો નહીં નિજ તનુના વીર્યને, ખોટાં કર્મ અરે ! લગાર;
 ખોટી રીતે થાય ખરાખી, એવાં ખોટાં કર્મ નિવાર ! ! ! ॥ ૧૦ ॥

ખર્ચો આવક ભેદને કરવો, ખૂનીથી રહો સાવધ નિત્ય; . . .
 ખીરસામાંથી દુઃખીને ઠંઠ, દે દર ॥ આતમ ચિત્ત પવિત્ર. ॥ ૧૧ ॥
 ખત્રીયોનો ધર્મ જોજ છે, રક્ષણ કરવું જગતું બેશ;
 ખૂનો ચોરાદિક લોકોના, - દાખી દેવા પ્રયત્ન ક્યેશ. ॥ ૧૨ ॥
 ખંડન મંડન જગડા ટંટા, કરતાં પહેલાં સત્ય વિચાર ! ;
 ખરાબ કરવું કોનું ન ઈચ્છો, ખાતાં અતિરોગો બહુ ધાર. ॥ ૧૩ ॥
 ખ્રીસ્તિયોની સંખ્યા ઝાલી, દુનિયામાં તે કરતા રાજ્ય;
 ખટપટ બળ કળ બુદ્ધિ યત્ને, રાજ્યાદિકનાં કરતા ઠાજ. ॥ ૧૪ ॥
 ખરાખરીના ખેલો આવે, લીડ્યો ઝટ ભાગી ભય;
 ખોઠ ને ખાંપણ આવે તોંયે, ખડું કરો અંતે શુભ થાય. ॥ ૧૫ ॥
 ખાલી હાથે દેવ ગુરને, - જોખી પાસે જવું ન બેશ;
 ખાનદાની છૂપાતી ન ક્યારે, ખડ્ગે શમે ન રાગ ને દ્રેષ. ॥ ૧૬ ॥
 ખસને ખણતાં ચેંજવધે બહુ, તેથી ન ખસની શાન્તિ થાય;
 ખસ સરખા છે મૈયુન લોગો, તેથી ખસતાં શાન્તિ મુકાય. ॥ ૧૭ ॥
 ખુશામતીથી ખુશ નહીં થા તું, ખુશામતિયો તો કયે ન સત્ય;
 ખરા કદે નહીં જૂઠું ખુશામત, સમજાવે તે સાચું કૃત્ય. ॥ ૧૮ ॥
 ખાલીલો ચે ખોદ ન ખાડો, ખાડો ખોદે પડે તેમાંથી;
 ખરી વાત કડવી લાગે પણ, માની વર્તજે હૃદયે ભાય. ॥ ૧૯ ॥
 ખટપટિયા ખારીલા લોકો, ખુશામતીલા લોકો જેહ;
 ખરી વાત નહિ તેઓની સહુ, સાવધ યર્ધ રહો શુભ દેહ ॥ ૨૦ ॥
 ખડું ખોટું શું પૂર્વ તપાસી, કરી પરીક્ષા લેજે સત્ય;
 ખામી રાખ ન સત્ય સમજતાં, બૂરાં લાગે તજ તે કૃત્ય. ॥ ૨૧ ॥
 ખેતર ખાતર ખેડને પાણી, ખાંતે સારો ખેતીપાક;
 ખરી કમાણી કરીને ખા તું, ખોટી કમાણી અંતે ખાક ॥ ૨૨ ॥
 ખેતાડી યર્ધ આતમજ્ઞાને, જગમાં કર નિર્વેષે ખેલ ! ;
 ખેલો ખેલ તું નટ નાગરવત, નિઃસંગે નહીં લાગે મેલ. ॥ ૨૩ ॥
 ખુદા નૂરમાં ખેલે સતો, માની દુનિયા માયા ખાખ;
 ખુદાઈ, સતોના દિદમાંહી, જે સમજ્યા જદ માયા રાખ. ॥ ૨૪ ॥

ખુદા ! વધે નહીં રાગ રોષ છે, અનંત નૂરનો હરિયો જાણુ;
 ખુદામાં રમતા સત્ય ફકીરો, ખુદાઈ ખેલે જે મસ્તાન. ॥ ૨૫ ॥
 ખુદા બ્રહ્મ હરિ રામ અરિહંત, પ્રભુ જિનેશ્વર હરિ શિવ ખુદ્દ;
 ખુદા શુદ્ધ આતમ અંતરૂમાં, સમજી આતમ કરશે શુદ્ધ. ॥ ૨૬ ॥
 ખેરાત કર નિષ્કામે આતમ !!, કીર્તિ ખાતર દે નહીં દાન;
 ખરાબ લાગે તેને છંડો, દિલથી દૂર કરો શયતાન. ॥ ૨૭ ॥
 ખાંપઠ કલંક જેથી આવે, તેથી સમજીને થા !! દૂર;
 ખરાબીનાં કારણને છંડે, આતમ પામે આનંદપૂર. ॥ ૨૮ ॥
 ખુદ્દલી જગામાં ખુદ્દલાકાશે-હરવું ફરવું કરવું ધ્યાન;
 ખુદ્દલાકાશે તન મન વિકસે, નવ નવ પ્રગટે ઉત્તમ જ્ઞાન. ॥ ૨૯ ॥
 ખુદ્દલી હવા ખાવાથી સ્ફૂર્તિ, આનંદ પ્રગટે તન મનમાંદ્ય;
 ખુદ્દલાં મૂકો જ્ઞાનનાં દારો, રહે ન દુઃખની છાયા ક્યાંય. ॥ ૩૦ ॥
 ખુશ થાવું કંઈ અન્યને આપી, ગુરૂ પાસેથી લેઈ જ્ઞાન;
 ખુશ થાવું હૃશ્મન ગુણ ગાઈ, સંત જનોનું કરી સન્માન. ॥ ૩૧ ॥
 ખુશ થાવું નિજ નિન્દા સુણીને, નિજ દોષોને કાઢી દૂર;
 ખુશ થાવું અપરાધી શત્રુ, ઉપર ઉપકારો કરી ભૂરિ. ॥ ૩૨ ॥
 છુધા પિપાસા આદિ પરીસહ, આવે તે સહવા ધરી ધીર;
 છુધાદિ પરિષહ સહન કરે જે, જ્ઞાને સમભાવે તે વીર. ॥ ૩૩ ॥
 ખીજડા ખીજડી બન્ને સાથે, રહેતાં તેથી લગન મજાર;
 ખીજડાનો લગનોન્સવ વેળા-માણેકસ્તંભ થતો નિર્ધાર. ॥ ૩૪ ॥
 ખરી ધર્મના કરી પ્રતિજ્ઞા, એકવાર સુખથી જે સત્ય;
 ખરી પાળે ખીજડાથી પણ જે, તેનાં જગ વખણાતાં કૃત્ય. ॥ ૩૫ ॥
 ખાલી હાથે જવું ન ક્યારે, ગુરૂદેવ રાજની પાસ;
 ખાલી હાથ ન ચોલે ક્યારે, દાન પ્રસંગે સમજો ખાસ. ॥ ૩૬ ॥
 ખત્તા પડતા શિક્ષાર્થે સહુ, ખત્તા શિક્ષક સરખા ન્યાય;
 ખત્તા ખાતાં જે સમજીતું, તે ઉપદેશથી નહીં સમજાય. ॥ ૩૭ ॥
 ખાલી હાથે જન્મ્યો મરતો, ક્યાં ન જોણું દયાને દાન;
 ખરી વાત સમજીને એવી, કર !! પ્રસુક્ષ્ણ ધ્યાન ને જ્ઞાન. ॥ ૩૮ ॥

ખજૂરી વૃક્ષ છે ઉચ્ચ ઉપર, પાકી મીઠી છુંખ ખજૂર;
ખસી પડે તો મૃત્યુ પામે, પડે ન તે પામે રસપૂર. ॥ ૬૭ ॥

ખજૂર જેવી ભક્તિ ભણે, ચઢીને પ્રભુ પામે સુખ દહેર;
ખસી પડ્યા ને મોહના દોષે, ડુઃખરૂપ મૃત્યુ કાળો કેર. ॥ ૬૮ ॥

ખાવાની પીવાની કંઈ ખામી, રાખો નહીં પ્રભુ પામી ધર્મ;
ખાવું જ્ઞાન ને પીવી સમતા, કોઈ ન લાગે તેથી કર્મ. ॥ ૬૯ ॥

ખ્યાતિ માટે કરો ન કાર્યો, સ્વચ્છથી કરવાં શુભ કાજ;
અરો ખ્યાલ એ હૃદયે ધારો, પ્રગટે શુદ્ધાત્મ સામાન્ય. ॥ ૭૦ ॥

ખાનપાનમાં બનો વ્યવસ્થિત, ઉપયોગી ખાવાં શુભખાંધ;
ખાઈ પીને નવરા બેસે, એવાઓ છે મૂઢમાં આવ. ॥ ૭૧ ॥

ખજા ધૂતોથી સાંધ ચેને, ચેતી ચાલો નર ને નાર;
ખંડ જન નિજનું ખાંધને જોડે, ખલ મિત્રાથી ચેતી ચાલ. ॥ ૭૨ ॥

જોડું લાંબો કાલ ન નબરો, જોડું જોલે અંતે જોડ;
જોડું જર નહીં વિચારીનું, જોડાથી જોડી છે ચોડ. ॥ ૭૩ ॥

ખીલ્યાં તેટલાં કરમાતાં સૌ, મોઢે ખીલ્યાં સહુ કરમાય;
ખીલો શું તન ધન સત્તાથી, કષ્ટમાં ખીલવું મરવું થાય. ॥ ૭૪ ॥

ખીલે બહુ તે ખેદને પામે, આતમ ! સમજી ધર સમભાવ;
ખીલો નહીં તેમ ખેદ કરો નહીં, ગર્વ ચોક ભયને નહીં લાવ. ॥ ૭૫ ॥

ખાનદાન તે સત્ય જગતમાં, અન્યોને દે ઇચ્છિત દાન;
ખરી કમાણી ખરા માર્ગમાં, વાપરે દે પરમાર્થે પ્રાણ. ॥ ૭૬ ॥

ખાનદાની તેની છે સાચી, પ્રસંગ આવ્યે નહીં છપાય;
ખરા વિયે અર્પાઈ જતો, સફળ સત્કર્મ જ ધરે ન્યાય. ॥ ૭૭ ॥

ખીરસામાંથી કંઈક કાઢી, વાપર ધર્મર્થે હે ભવ્ય;
ખાલી ખીરસે પછી પરતાર્થ, ભરેલ ખીરસે કરી કર્તવ્ય. ॥ ૭૮ ॥

ખૂનસ રાખી ખૂન ન કરવું, ખૂનસનું ફલ ખૂનસ બાણ;
ખરા ખૂરાનો બદલો સાચો, યથાયોગ્ય મળતો મન માન. ॥ ૭૯ ॥

જોડાં આજ ન દે કો ઉપર, કોની જોડી ન વાત ઉડાડ;
જોડાનો બદલો ઉ જોડો, ચળદના પ્રતિવનિ સમભાણ I. ॥ ૮૦ ॥

ખાટું ખાડું મીઠું તમતમું; ઘણું ખાતાં થાતું નુકશાન;
 ખાવા પીવામાં નિયમસર, રહેવાથી આરોગ્ય જ બાણ. ॥૮૧॥

ખાધું પીવું તેનું લેખે, જેણે કીધા પરોપકાર;
 ખાધું પીધું તેનું અલેખે, દુર્વ્યસનોનો જે ભંડાર. ॥૮૨॥

ખમીર તે સદ્ગુણ સત્રીતિ, શૂરવીરતા પરોપકાર;
 ખમીર એવા વણુ શું અમીરી, સત્કર્મોથી ખમીર ધાર. ॥૮૩॥

ખટપટીયું મન તહાઈં જો છે, તો પછી બાહિર ખટપટ થાય;
 ખટપટ જો નહીં મનમાં પ્રગટે, મનમાં શાંતિ ગુણ પ્રગટાય. ॥૮૪॥

ખરાબ આ છે ખરાબ તે છે, ખરાબી અન્યોની નહીં દેખ !!!
 ખરાબી જો દુર્ગુણથી તહારી, ખરાબી જાણી તેને ઉલેખ ॥ ॥૮૫॥

ખરાબ તે ઈર્ષ્યાને ક્રોધ છે, માયા લોભ અને અહંકાર;
 ખરાબ તે વ્યભિચાર અનીતિ, ખરાબી અંતરની ઝટવાર. ॥૮૬॥

ખીજમત કરવી દેવ શુરની, સંતોની ખીજમત સુખકાર;
 ખીજમત કરતાં લેદને ભીતિ, લજ્જા સ્વાર્થનો કર! પરિહાર. ॥૮૭॥

ખાતર પાડી જીવવું પાપ છે, ખાતર પાડે થાય ખુવાર;
 ખોટ પડે તે ધંધો કર નહીં, અન્યોપર કર નહીં તું ખાર. ॥૮૮॥

ખાખી ખાવા તેહ ગણાતા, કરે માયા મમતાની રાખ;
 ખાય ન જેહ અનીતિ કરાને, કંચનકામિનીત્યાગ સુભાષ. ॥૮૯॥

ખુમારી આતમ શુણની પ્રગટે, પ્રભુધ્યાને પ્રગટે ઘટ થેન;
 ખુમારી તે આતમ આનંદરસ, અંતરમાં પ્રગટે સુખ થેન. ॥૯૦॥

ખીસ્સાં કાતરું લોક કંગારા, તેનાથી ચેતીને ચાલ;
 ખીસ્સાં કાતરું ખોટા સારા, પ્રસંગ પડતાં આવે ખ્યાલ. ॥૯૧॥

ખાય અને પાછું જે ખોદે, ખગ એવા લોકો છે જેહ;
 ખાતરપાકું નિમકહરામી, અવિશ્વાસી જગમાં તેહ. ॥૯૨॥

ખલે આંખો જીવનમાં આવે, જીવન ગદ્દાપચ્ચીશી બાણ;
 ખગમજાટ થાતો તન મનનો, યૌવનમાં મન વશમાં આણ. ॥૯૩॥

ખર્જની ધારની ઉપર ચાલવું, આકાશે ઉચે ઉડાય;
 આગવો જીવનમાં જે કામને, કડીન તે સૌથી કહેવાય. ॥૯૪॥

ખાડા તેટલા ટેકરા જગમાં, ઉત્સર્ગ તેટલા છે અપવાદ;
ખાત્રી વણ કંઈ લેવું ન દેવું, ખાવું તજીને રાગોન્માદ. ॥૬૫॥
ખોપરી ખોપરી મત છે જૂઠા, સમજાનો મત એક ન થાય;
ખોપરી ખોપરી મત લેદોથી, દુનિયા સદાય ચાલી જાય. ॥૬૬॥
ખોપરી ખોપરી મત લેદોથી, અજાનીઓ કરતા યુદ્ધ;
ખરા સંત નયસાપેદાથી, સત્યને સમજી ચાતા શુદ્ધ. ॥૬૭॥
ખાનદાન તે દુઃખી થતાં પણ, તજે નહીં મનની સમજાઈ;
ખાલી કૂલે નહીં ખોટામાં, ખાન્દાની રહે નહીં ઢંકાઈ. ॥૬૮॥
ખુશામતિયાઓ સત્ય ન બોલે, પ્રસંગ દેખી બોલે બોલ;
ખુશામતીમાં રહી શુભામી, ખુશામતી મીઠી જેમ ગોળ. ॥૬૯॥
ખુશામતીમાં રહી અશક્તિ, રહે નહીં સ્વતંત્ર વિચાર;
ખુશામતીમાં સત્ય છુપાવું, ખુશામતિયાથી મળે ન સાર. ॥૭૦॥
ખુશામતી સૌને છે ખારી, ખુશામતીને વિનય છે ભિત;
ખુશામત ખારી સંતને લાગે, ખુશામતમાં જીવે છે લીન. ॥૭૧॥
ખુશામત સ્વાર્થે ભયથી લોભે, કપટે કામે જ્યાં ત્યાં માય;
ખુશામતિયા કહે નીચને મોટો, ખુશામતથી સાચું ન કયાય. ॥૭૨॥
ખુવાર થા નહીં વ્યસનો સેવી, ખૂન કરીશ નહીં કોપે ભાઈ;
ખુનરેણી સાચી ન શાંતિ, ખૂની મનમાં અશાંતિ ખાઈ. ॥૭૩॥
ખુબસુરત સ્ત્રીઓના ચહેરા, દેખી કામી થા નહીં ભવ્ય;
ખુબસુરતીમાં ખૂનામરદી, ખુવાર થાવાનું કરતો વ્ય. ॥૭૪॥
ખુદા કરીને હૃદય વિચારો, અન્યોને હિતકારી જણાવ !!;
ખુદું કર નહીં ખુવારી કારક, શુભની ખુશબોને મન લાવ. ॥૭૫॥
ખેતર સમ મન આતમ છે શુભ, જ્ઞાનાદિક શુભથી તે ખેડ;
ખેતર અસંખ્યપ્રદેશી આતમ, તેમાં આનન્દ રસને રેડ. ॥૭૬॥
ખેતી કર તું સત્યધર્મની, પરભવમાં તે આવશે સાચ;
ખેપ કરી લે પરમાર્થમાં, તેથી આતમ થશે સનાય. ॥૭૭॥
ખોખું તનુતું ચાતાં પહેલાં, ધર્મપ્રભુને જાને ખોજ;
ખોદ કરીશ નહીં મિથ્યા મોઢે, બનીશ નહિં રણમાંનું રોજ. ॥૭૮॥

ખટખટ થાતી બેના મેળે, એક વિષે નહીં ખટખટ થાય;
 ખટપટી જો મન, તો ખટપટ છે, ખટમલે નિદ્રા શાંતિ ન ન્યાય. ॥૧૦૬॥
 ખટરસ ખટ રાગે નહીં શાંતિ, મોહ છે મનમાં તાવત જાણ;
 ખડખડ બડબડ છે મન મોહિ, ખડખડ હસતાં છે નિજ હાન. ॥૧૧૦॥
 ખદખદતું મન હુણું દોષે, અનેક પાપોથી ગંધાય;
 ખાખાવીખી તેથી જગમાં, જીવેની થાતી એ ન્યાય. ॥૧૧૧॥
 ખમી ખાવું કરી ખામણું સારાં, સર્વજીવોને પ્રેમે ખમાવ !!;
 ખમત ખામણું ગંગાનદી સમ,—પવિત્ર કરતાં શુદ્ધિ દહાવ. ॥૧૧૨॥
 ખર્ચો સારામાં તન મન ધન, ખોટામાં ખર્ચાઉ ન થાવ !;
 ખરાજાત ને ખર્ચની ઉપર, વધે તે કર વ્યાપારનો દાવ. ॥૧૧૩॥
 ખલીફ થા તું મન તન ઉપર, રાખજે સદ્ગુણ ઉચ્ચ ખવાસ;
 ખવીસ થા નહીં અધર્મ કરવા, સત્યને જાણી ધર !! વિશ્વાસ. ॥૧૧૪॥
 ખસતું મૂકે આવે હસતું, ખસવું સૌને સ્વભાવે થાય;
 ખંજર ઘા સમ ગાલી (જી) વાકયો, રૂઆતાં ફરીને ઉભરાય. ॥૧૧૫॥
 ખામોશ રાખી કર કર્તવ્યો, ખામીઓ કર સમજ દૂર;
 ખુદાને રાગ ને રોષ નહીં છે, અનંત જ્ઞાનાનન્દી નૂર. ॥ ૧૧૬ ॥
 ખારી ભોંયમાં થાય ન આંખો, ખારીલામાં થાય ન પ્રેમ;
 ખાવિંદ સાથે કર ન ખરાખી, ખીદમત કરતાં યોગને ક્ષેમ. ॥૧૧૭॥
 ખૂનનો ખદલો ખૂનથી લેતાં, પરંપરાએ ખૂન ને ખૂન;
 ખુત્તસનો ખદલો છે ખુત્તસ, ખુણ્યનો ખદલો છે પ્રતિપુણ્ય. ॥ ૧૧૮ ॥
 ખુદાવંત કૈ સન્ત ફકીરો, અવધૂત યોગીઓ મસ્તાન;
 ખુદા પરસ્ત છે આત્મજ્ઞાનીઓ, પામે છે અંતે નિર્વાણ. ॥ ૧૧૯ ॥
 ખુજલી ખણવાથી નહીં મટતી, ખણતાં ખુજલી વધતી જાય;
 ખુજલી સમ છે મૈથુનભોગો, ખસની ચંજસમા હુઃખદાય. ॥ ૧૨૦ ॥
 ખીલવટ કરજે સત્કાર્યોની, સત્યગુણોની જ્ઞાનની સાર;
 ખીલશ નહીં નિન્દાકારકપર, બૂલ હોય તો પ્રથમ સુધાર!!!. ॥૧૨૧॥
 ખાસકું મારજે નિજબુદોને, જેથી તું થાતો જ ખરાખ;
 ખાસ દોસ્ત કર સદ્ગુણીઓને, માંદાને જેમ પાંચક રાખ. ॥૧૨૨॥

ખાલેશ દિલ રાખી સંતોની, સેવાભક્તિ પ્રેમે જાળવ |||;
 ખાલડી રૂપમાં મોહ ન કરજે, આમડી સુખે મળે ન દહાવ. ||૧૨૩||
 ખાપરો જવેરી જેવા લોકો, બોલેચાલે સારા દોષ;
 આતર પાટે વિશ્વાસી જની, ખરા પ્રસંગે ન્યારા જોય. || ૧૨૪ ||
 ખાતાવહી જો ! તારી તપાસી, આજ લગી શાં ? કીધાં કૃત્ય;
 જ્વાળ થયું પ્રબુધ્યાનમાં એકથે, સમજે તો પાસે છે સત્ય. ||૧૨૫||
 ખોલા સરખો મૂર્ખ રંહીશ નહિ, જોરાક સાત્ત્વિક ખાવો કીક;
 ખ્યાલ કરી લે ઉચ્ચ ચવાનો, ખોટાની નહીં રાખો બીક. || ૧૨૬ ||
 ખેવના જેને લાગી સારી, રહે નહીં તે જગમાં ખરાજ;
 ખેરખારી પ્રગટાવો દિલમાં, રાખો ઇન્દ્રિયોપર ઢાળ. || ૧૨૭ ||
 ખેચરી મુદ્રા, હકયોગીઓ, પામે છે અવ્યાસે તેહ;
 ખેચરી શક્તિ, પામે વળે શું ? જન્યો ન આતમ જો શુષ્કગેહ. ||૧૨૮||
 ખુલાસો કરીને પહેલાંથી, કરવા સહુ સાર વ્યાપાર;
 ખાત્રી પટે તેને તો ધીરો, તેથી હોય ન ખોટ લગાર. || ૧૨૯ ||
 ખાણું ખાતાં અતિથિ માગણ, આવે તેને ભાવે આપ |||;
 ખાવા પીવામાં ઉપયોગી, થાતાં રહે ન કે સંતાપ. || ૧૩૦ ||
 ખુરશીમાં બેઠાથી કેની, મોટાઈ શુભવણ નહીં જોય;
 ખુરશીમાં તો સ્વાનો બેસે, બેસ વિચારો નડે ન કોય. || ૧૩૧ ||
 ખીખી કર નહીં વિના વિચારે, ખાખાવીખી કમોં થાય;
 ખાલી ફૂલી ફાળકો થા || નહીં, ખુમવો કરે પણ પેટ ભરાય. ||૧૩૨||
 ખરાબખસ્ત થયા જગ તેઓ, વ્યસનોમાંહી થયા શુદ્ધતાન;
 ખરાબખસ્ત થયા છે તેઓ, જેણે કીધાં મિથ્યા માન. || ૧૩૩ ||
 ખરાબખસ્ત થયા છે તેઓ, દુર્ગુણોમાં થયા જે રહત;
 ખાનાખરાબી તેઓની થૈ, શયતાનીમસ્તીઆસક્ત. || ૧૩૪ ||
 ખરાબ સારું કુમતિ સુમતિ, -સંગે જાણે નરને નાર;
 ખરાબ કહેતાં ખોટું લાગે, પણ ન તજે નિજ દોષ અપાર. ||૧૩૫||
 ખચિત તેની થાય ખરાબી, વ્યસનોમાં છે જેનો પ્યાર;
 ખચિત તેની થાય છે ચડતી, સફળશુભકૃત્યસંગી ધાર. ||૧૩૬||

ખામીઓ પોતાની દેખી, ખામી દોષો કરજે દૂર;
 ખવાળ ખહાદૂર ધર્મી બને જે, દેખે છે તે પ્રભુનું નૂર. ॥૧૩૭॥
 ખચ્ચર સરખી વૃત્તિ પ્રવૃત્તિ, રાખે તે નપુંસક કહેવાય;
 ખચ્ચર સરખી પ્રવૃત્તિ ટાળે, પુરૂષ, મોહને છૂટી થાય. ॥૧૩૮॥
 ખચ્ચર સરખા લોકોથી શું ?, જગમાં સારાં કાર્યો થાય;
 ખોલ ખળનો અન્તરનો તુજ, ખાતાં પીતાં શાંતિ સુહાય. ॥૧૩૯॥
 ખાતાં પીતાં રાખ ન ખામી, જ્ઞાનધ્યાનલોજનને નીર;
 ખાતાં પીતાં પ્રભુ મળે છે, પ્રગટે જો અંતરમાં હીર. ॥૧૪૦॥
 ખગોળવિદ્યા આદિ સઘળી, વિદ્યાઓના જે ભંડાર;
 ખોળ્યા વણુ પ્રભુને અન્તરમાં, પામ્યા નહીં સુખ શાંતિ સાર. ॥૧૪૧॥
 ખત્તા ખાતાં સાન ન લાવે, તે મૂર્ખાઓનો શિરદાર;
 ખરાબી તેની પૂરી થાતી, દુઃખ પરંપર લહે અપાર. ॥૧૪૨॥
 ખટકો-ચાનક જેને લાગે, તે ચેતી લે તો નિર્ધાર;
 ખટકો લાગે તે નહીં અટકે, જાય તે નક્કી પ્રભુના દ્વાર. ॥૧૪૩॥
 ખટલો વ્યવહારે છે સહુને, ખટલામાં ધર !! સાક્ષીભાવ;
 ખાટલો, ગૃહસ્થ લોકોને છે, ધર્મર્થ કામ સુક્તિનો દાવ. ॥૧૪૪॥
 ખટાશ, શુદ્ધ સ્વભાવ નહીં ત્યાં, સ્વાર્થે જ્યાં ત્યાં થાય ખટાશ;
 ખટાશ નહીં જ્યાં સાક્ષીભાવે, કર્તવ્યો થાતાં ગુણવાસ. ॥૧૪૫॥
 ખટાપટીથી આવો ખસજે, ખટખટ જ્યાં ત્યાં હોય ન શાંતિ;
 ખટપટ ટાળો મોહની ખોટી, મોહની ખટપટમાં છે જ્ઞાંતિ. ॥૧૪૬॥
 ખડાષ્ટ સ્વાર્થના લેદે જગમાં, શુદ્ધપ્રેમવણુ જ્યાં ત્યાં જાણુ; !!!
 ખીસકોલી સમ ધર ! ચચલાઈ, જેથી થાય ન ખરાબ હાન. ॥૧૪૭॥
 ખર્જૂની ધારાપર જે ચાલે, -એવાં જે જગ નરને નાર;
 ખરાં મતોને પાળવાં તેથી, દુષ્કરકરણી છે નિર્ધાર. ॥૧૪૮॥
 ખરૂં કરતાં કદિ દોષો થાવે, તો પણ ખરાનો કર નહીં ત્યાગ;
 ખરૂં કહે તેનાપર પ્રીતિ, કરજે ધર સાચાનો રાગ. ॥૧૪૯॥
 ખપી જવું પરમાર્થે સારૂં, અપી જવું લક્ષિમાં શ્રેષ્ઠ;
 અપી જવું સ્વાર્પણથી પ્રભુમાં, બીજાં સ્વાર્પણુ એના ઉઠે. ॥૧૫૦॥

ખપી જવું નિષ્કામે સૌની, - સેવામાં રાખી ઉપયોગ;
 ખપી જવું સન્માર્ગમાં સારું, જોતા છંડી વિષયના લોભ. ॥૧૫૧॥
 ખપી જવું ગુરૂ માંત્રપિતાની, - સેવામાં તે સારું બંધુ ॥૧૫૨॥
 ખપી જવું જગજીવેનાં હિત, - માટે આપી નિજના પ્રાણ. ॥૧૫૩॥
 ખામી દોષો નબળાઈને, - દેખી ખામી કરું હું દ્રવ્ય;
 ખામી પોતાની દેખાતી, તેથી બનતો આત્મ શૂર. ॥૧૫૪॥
 ખડું હિતકર મુખકર જે લાગે, જેથી થાવે આત્મ પ્રકાશ;
 ખડું કર્તવ્ય કરું જે વિવેકે, પૂર્ણ પ્રભુપદની એક એક. ॥૧૫૫॥
 ખોટું લાગે તે હું ત્યાગું, જોતાનો કદિ કરું ન પક્ષ;
 ખોટું લાગે કાને એવું, બોલું નહીં તણ પક્ષાપક્ષ. ॥૧૫૬॥
 ખરો એક આધાર, પ્રભુનો, ધાર્યો હે પ્રભો ! ! તારો સત્ય;
 ખરી વખતનો પ્રભુ તું બેઠી, ત્વત્રાપ્ત્યર્થે કરું હું કૃત્ય. ॥૧૫૭॥
 ખડું જે લાગે મતિ અનુસારે, તેમાં જૂઠા ધડું ન ખારું;
 ખડું જે લાગે અનુભવગમ્ય જ, ધારું તે પર સાચો આર. ॥૧૫૮॥
 ખંતને ચીવટ યત્નોત્સાહે, પ્રભુ તુજ માટે કરું હું યાત્ર;
 ખરી લગની એક તુજ પર લાગી, કર ॥ મુજને તું લાયક પાત્ર ॥૧૫૯॥
 ખોટું ખડું સદ્ગુણ સાપેક્ષાએ, સમજી ધારું સત્ય વિવેક;
 ખરાબ લાગે તેને છંડું, આત્મ પ્રભુ ! ! તુજ ધારી ટેક. ॥૧૬૦॥
 ખંપાવું આતમની શુદ્ધિમાં, મનડું વાચા અને મુજ કાચ;
 ખપ જેનો સાધનની રીતે, વાપડું તેને ધર્મ નિર્માય. ॥૧૬૧॥
 ખાણું પીણું દરણું કરણું, ઇત્યાદિ કાચા બ્યાંપાર;
 ખરો તે આત્મોક્તિ શુદ્ધ્યર્થે, ધારું પરંપરા ગુણકાર. ॥૧૬૨॥
 ખુલ્લે ખાંચરે મનમાં તનમાં, દોષ રદ્યા તે કરવા દર;
 ખરી પ્રવૃત્તિ આહરી, ભાવે, જેથી વાપે આતમ નર. ॥૧૬૩॥
 ખટખટ કરું ન દુઃખકર પાપી, ખટખટમાં નહીં ધારું મોહ;
 ખડું દરતાં બૂઝ્યાની માણી, વર્ણું કરું ન ઠાપર દોહ. ॥૧૬૪॥
 ખંડન મંડનમાંથી મોહની, - વૃત્તિયોનો કરું નિરોધ;
 ખંડન મંડન મોહ કરું નહીં, એવો ધારું આતમબોધ. ॥૧૬૫॥

ખડું પ્રકાશું છું જગ આગળ, દણ છું સાધક થયો ન સિદ્ધ;
 ખડું પ્રકાશું છું જગ આગળ, પ્રગટી ન કેવળજ્ઞાનની કદિ. ॥૧૭૬॥
 ખરો પ્રકાશ અવાજ જણાવે, દણ પ્રગટી નહીં પૂરી મુક્તિ;
 ખરો પ્રકાશ જણાવે સંપત્તિ, જદમાં મુખની નહીં પ્રગટિ. ॥૧૮૦॥
 ખડું જણાવું અનુભવીને, ઇશ્વર મુક્તિ અનુભવ સાધ;
 ખડું જણાવું જગલોકોને, મોટને છત્તં છતાપ. ॥ ૧૮૧ ॥
 ખોટ્યાં મેં જે સરોવરમાંથી, અન્યનાં પાપી મમાં દોષ;
 મુદલા દિલથી માણી મારું, તલયો અપરાધી ઉપર દોષ. ॥૧૮૨॥
 મુદલા દિલથી વિશ્વલોકોને, ખમાવું દીધા મદુ અપરાધ;
 ખોટાને ખોટું માનું છું, સાધું આતમ અધ્યાત્મ. ॥ ૧૮૩ ॥
 ખરા છગારથી દે પ્રભુ ! તુજને, વિનવું છું મુજને કર ! શુદ્ધ;
 ખરી વખતનો ખેલી જો પ્રભુ !!, મહાનુવિશુ પરાવરને શુદ્ધ. ॥૧૮૪॥
 ખાનાખરાબી, મોઢે દીધી, મારી રહાયે પ્રભુ તું આવ ! ! !;
 ખૂની મોહને દૂર હઠાવી, મુજને પૂર્વ પ્રકાશ જણાવ ! ! !. ॥ ૧૮૫ ॥
 ખરી ખંત તુજરૂપે યાવા, મારી પ્રગટી તાલાવેલી;
 ખેરવવા મોહાદિક કર્મો, ઉદયમાં પ્રભુ યાને ખેલી. ॥ ૧૮૬ ॥
 ખડું તાન તુજ સાથે પ્રગટે, તો પ્રભુ તું છે મારી પાસ;
 ખરા તાનને તત્તમનાટે, જ્યાં ત્યાં પૂરે પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥ ૧૮૭ ॥
 ખડું તાન તુજ સાથે લાગ્યું, જ્યાં ત્યાં આતમપ્રભુ ત્યાં પ્રેમ;
 ખરો પ્રકાશ કરે પ્રભુ દિલમાં, રાખો મુજપર પૂરણ રહેમ. ॥૧૮૮॥
 ખરાખરીનો ખેલ આ પ્રગટ્યો, મોહની સાથે કરાય શુદ્ધ;
 ખરાબને દૂર દરીને જાને, ઉદય કરું છું યાવા શુદ્ધ. ॥ ૧૮૯ ॥
 ખરાબી દીધી જેઓની મેં, જેઓને આપ્યા સંતાપ;
 ખમાવું નિંકુ મહું પાપો, કરું છું મનમાં પશ્ચાત્તાપ. ॥ ૧૯૦ ॥
 ખોટા ખ્યાલ કરીને આહા, -પાપ પન્થમાં ચાલ્યો જેહ;
 ખરા હૃદયથી પરતાઈ છું, પાપ ટળોને સઘળાં જીહ. ॥ ૧૯૧ ॥
 ખોટું સમજાવ્યું તે નિંકુ, ખોટી આપી જેહ સલાહ;
 ખોટાનો સંગી નહીં ચાઉં, શમાવું સઘળા કામના દાહ. ॥૧૯૨॥

ખર્યો હું આસવકર્મોથી બહુ, આસવથી ખસવા પુરુષાર્થ;
 ખરી રીતે કરવા ઉત્સાહી, થયો છું એ સાચો પરમાર્થ. ॥ ૧૪૩ ॥
 ખરા માર્ગમાં ચાલતાં સખલના, પડવું આથડવું બહુ આથ;
 ખરા માર્ગમાં ભૂલ સુધારી, ચાલુ આગળ તણ અન્યાય. ॥ ૧૪૪ ॥
 ખોજ કરું છું કરીશ સત્યની, -અનેક દષ્ટિયોગે સત્ય;
 ખટપટ લટપટ ઝટપટ ત્યાગી, પ્રભુ મળવાનાં કરું છું કૃત્ય. ॥ ૧૪૫ ॥
 ખ્યાતિ, નામને રૂપથી જૂઠી, તેમાં ધરું નિર્મોહ સ્વભાવ;
 ખરું એ સમઠ આત્મોપયોગે, હણવા ઉઠ્યો મોહવિભાવ. ॥ ૧૪૬ ॥
 ખદેલ ન પાડું ધર્મમાં કોને, કરું ન ઇચ્છું કોતું ખરાખ;
 ખમું છું આપો મોદશી જ્ઞાને, વતું મનપર મૂકી દાખ. ॥ ૧૪૭ ॥
 ખિત ન બનવું અલાભ અપયશ, -રોગાદિ થાતાં નિર્ધાર;
 ખિત ન બનવું દર્મોદયમાં, ઉપયોગ એ વર્તો મુખપ્રાર. ॥ ૧૪૮ ॥
 ખેદ ન કરવો સંકટ પડતાં, મૃત્યુ થતાં નદીં ધરવો ખેદ;
 એલ છે કુદત્તનો સદુ ન્યારો, અંતરૂમાં ધારો ॥ નિર્વેદ ॥ ૧૪૯ ॥
 ખાઈું ભાઈું પડવું રહેતું, કોઈ ન આવે પરભાવ આથ;
 ખ્યાલ કરીને એવો જ્ઞાને, ભગ ! ! અંતરૂમાં ત્રિભુવનનાથ ॥ ૧૫૦ ॥
 ખરું સમઠને ખરું કરી લે, જૂઠું સમઠને તે ત્યાગ ! ! !;
 ખરા રહો પ્રભુધ્યાનમાં પદપદ, પ્રભુ ભક્તિમાં જ્ઞાને ભગ ! ! ॥ ૧૫૧ ॥

॥ ગ ॥

ગચ્છા મોહની મગમગારો, સુખો પ્રહોને છોડો કોઈ;
 ગરીબ રોગી હુનીએને, સહાય કરો રાખો સતેષ. ॥ ૧૫૨ ॥
 ગરો અવિહાન મહાવીરવેને, સુર સાબાપની કરશે નેવ;
 ગમશે સર્વશે ત્યારે કહે વરો, હર્ષજીવન ધરશે સુખ દેવ. ॥ ૧૫૩ ॥
 ગુરુની નેવ સજિ કરશે, સુરથી સાચું મનનું મન;
 દેવસુરના હૃદને સાચે, મરી કરો નહીં અર્ધ નકલ. ॥ ૧૫૪ ॥
 ગતિ નહીં સુરમન દેશે, સુર નેવી મુકુ દેશે, સુર;
 ગણદે, હૃદને દેવ છતાં મુકુ, મુકુનનારો ન કરશે સુર. ॥ ૧૫૫ ॥

ગંગાનદીથી આતમજ્ઞાની, શુદ્ધ અનંતગણા છે મહાન;
 શુદ્ધમાં અર્પાઈ જાવાથી, આતમ થાતો પ્રભુ ભગવાન. ॥ ૫ ॥

શુભને દેશે શુભને દેશે, શુભાનુરાગ ધરો નરનાર;
 શુભવંતોના શુભને ગાશે, ગાશે ઉપકારી ઉપકાર. ॥ ૬ ॥

શુદ્ધવંદન આવશ્યક કર્મ છે, ધર્મશુદ્ધને નમો ત્રિકાલ;
 શુદ્ધી જ્ઞાન ને જ્ઞાનથી સુકિત, શુદ્ધમાં ધારો પ્રભુ સમ બહાલ. ॥ ૭ ॥

શુદ્ધવર નેમિસાગર તેમજ, રવિસાગર શુદ્ધસ્થુ ચરિત્ર;
 શુદ્ધ સુખસાગર ચરિત્ર તેમજ, સુખસાગર ગીતાજ પવિત્ર. ॥ ૮ ॥

શુદ્ધગીતા સંસ્કૃત ભાષામાં, રચીને શુદ્ધી કીધી ભક્તિ;
 શુદ્ધી સેવા ભક્તિનું ફલ, અન્ય કર્યાની અગટી શક્તિ. ॥ ૯ ॥

ગમ્ભીર પ્રબંધ અન્યની રચના, કરીને ગમ્ભીરિક ઇતિહાસ;
 ગમ્ભીર શુદ્ધી ઉત્તતિ માટે, કીધી તેમાં શીખ સુવાસ. ॥ ૧૦ ॥

શુંદલી સંગ્રહ ભાગ રચ્યા બે, શુદ્ધગીત શુંદલી સંગ્રહ તેમ;
 શુદ્ધી સેવા ભક્તિ કીધી, શુદ્ધી જ્ઞાન ને યોગ ને જ્ઞેમ. ॥ ૧૧ ॥

ગોના પાપે બળે પેંપળો, ગદા સંગે ગાયને માર;
 શુદ્ધી અવશુદ્ધીની સંગત બોલી, સુખ દુઃખ પામે છે નરનાર. ॥ ૧૨ ॥

ગાહરીયા પ્રવાહે પ્રવર્તે, અજ્ઞાની શ્રદ્ધાંતુ જન;
 ગાહરીયાની રીત ન રાખે, જ્ઞાની શ્રદ્ધાશુભસંપત્ત. ॥ ૧૩ ॥

ગજ સુકુમાલ સુનીશ્વર વંદ, અંગારાથી દગાતાં શીથ;
 ધણી ધરી ઘટમાલી સમતા, સોમિત્ર ઉપર કરી ન રીસ. ॥ ૧૪ ॥

શુદ્ધ તે બે છે જ્ઞાની ત્યાગી, વૈરાગી નિર્મમને ચાન્ત;
 શુદ્ધ જણાવે દોષ હઠાવે, ટાળે શિષ્યના મનની બ્રાન્ત. ॥ ૧૫ ॥

શુદ્ધ તે આતમજ્ઞાનને ભક્તિ, ક્રિયા યોગ ને શિખવે સેવ;
 શુદ્ધ તે બે છે કર્મ કરે પણ, નિઃસંગ જ્ઞાનાનન્દી દેવ. ॥ ૧૬ ॥

ગદાપચ્ચીશીને જાળવ !, ગદા સમ તે મારે લાત;
 ગદો થા ના ઠામને સ્વાર્થે, શુદ્ધ્યેધની બૂલ ન વાત. ॥ ૧૭ ॥

ગાંડા તેઓ સ્વતુર છતાં પણ, મોહ કહું મોહો કરનાર;
 શુભામ તેઓ પરજઠસુખની, આશામાંથી જીવનદાર. ॥ ૧૮ ॥

ગરીબ તેઓ લક્ષ્મી છતાં પણ, કંબુસ થઈ ખર્ચે નહીં હામ;
 ગમાર તેઓ જ્ઞાન વિનાના, કંચન ભોગને મોહ્યા ચામ. ॥ ૧૯ ॥
 ગાંજો ભાંગ ને અપ્રીણ કોકમ, ધત્તુર કેપ્રી વસ્તુ ત્યાગ ! !;
 જૃદ્ધિ ન ધરજે જડવસ્તુ પર, દેવગુરૂ પર ધરજે રાગ. ॥ ૨૦ ॥
 ગાડા નીચે કૂતરૂં ચાલે, ગાડું ચલાવું માને ચિત્ત;
 ગાંડાઈ એવી ન કરીશ તું, ગર્વ તણ દે બની પવિત્ર. ॥ ૨૧ ॥
 ગરીબ અવસ્થા આવે ત્હાંયે, નીતિ ધર્મ ને ભક્તિ ધાર ! ! !;
 ગરીબાઈ, સંતોને વ્હાલી, પ્રભુની સાથે લાગે ખ્યાર. ॥ ૨૨ ॥
 ગુણો વિનાનું મનુષ્યત્વ જ શું ?; ગુણો વિના નહીં સુક્તિ થાય;
 ગુણો વિના જીવતર છે ખોટું, ગુણો વિના દુર્ગતિમાં જાય. ॥ ૨૩ ॥
 ગુણો ગ્રહણ કર ! ! નિજ ઘટમાં જો ! દોષને ભૂલને દૂર નિવાર;
 ગુણી થયા વણ વેષ કિયાને, માલા તિલક ફેગટ ધાર. ॥ ૨૪ ॥
 ગર્વ કરે શું તન ધન સત્તા, -રાજ્ય લક્ષ્મી વિદ્યાનો ફેક;
 શુભાન ત્હાડું મોતની આગળ, રહે નહીં મન ગર્વને રોક ! !. ॥ ૨૫ ॥
 ગાયો લેંસો બકરાં બળદો, જગ ઉપયોગી પશુઓ જેહ;
 ગાયોની રક્ષા સેવાથી, -દેશ કોમ પામે સુખગેહ. ॥ ૨૬ ॥
 ગોબ્રાહ્મણ ઋષિ ગર્ભની હત્યા, -કરવાથી લાગે મહાપાપ;
 ગોમાતા તે જગની માતા, બળદ દૂધથી હરે સંતાપ. ॥ ૨૭ ॥
 ગાયોની રક્ષા કરવાથી, દેશ કોમની રક્ષા થાય;
 ગાય વગેરે પશુઓ રક્ષે, પાળે દેશોન્નતિ સુહાય. ॥ ૨૮ ॥
 ગાયોની સેવા કરવાથી, રોગ દુઃખ જગ ઓછાં થાય;
 ગોચરો, રાખે હિંદુઓ સહુ, નહીં રાખે તે પાપને પાય. ॥ ૨૯ ॥
 ગાયો ઘેર ઘેર હિંદુઓ રાખે, તો હિંદુઓ સુખિયા થાય;
 ગાયો લેંસો બકરાં આદિ, ગાયોના લેગાં જ ગણાય. ॥ ૩૦ ॥
 ગરીબને કંઈ ખાવા પીવા, આપી તેની લ્યો આશીષ;
 ગરીબની આંતરડી ઠારો ! ! !, મનમાં ધારીને જગદીશ. ॥ ૩૧ ॥
 ગરીબનાં દુઃખ ગરીબ જાણે, સુખિયાને નહીં તેનું લાન;
 ગરીબ દુઃખી જન પશુઓને, સહાય કરો આપો ! ! કંઈ દાન. ॥ ૩૨ ॥

ગરીબ કહે છે મેં નહીં આપ્યું, ગરીબોને અત્તાદિક દાન;
 ગરીબ અવસ્થા તેથી આવી, આપો કંઈ સુઝને ધનવાન. ॥ ૩૩ ॥
 ગરીબની ગરીબાઈ ટાળે, ગરીબ અવસ્થા કો નહીં પાય;
 ગરીબને આપતાં વચ્ચે, ના પાટે તે દુઃખી યાય. ॥ ૩૪ ॥
 ગરબર ધનવંતો પણ પલમાં, ગરીબ બને કર્મે બેહાલ;
 ગરીબ લોકો ધનવંત યાવે, ધનવંતો યાવે કંગાલ. ॥ ૩૫ ॥
 ગાળો ન દે અન્યોને કોપે, ગાળી દેતાં યાય ન છૂત;
 ગાળોને અન્યો જો દેવે, ગાળ ન દે તો એ છે પવિત્ર. ॥ ૩૬ ॥
 ગાંઠાઓની સાથે રહેવું, કદાપિ કર્મોદયથી યાય;
 ગંભીર થઈને અંતર રહેયો, સમય વિચારી વર્તો ન્યાય. ॥ ૩૭ ॥
 ગંભીરતાને ધારણ કર ! ! મન, ગંભીરતાથી ફાયદો યાય;
 શુભો વધે ને નવીન કષ્ટો, આવે નહીં મન ચાંતિ પાય. ॥ ૩૮ ॥
 શુભસ્થાનક, મિથ્યાત્વાદિક છે, ચઉદશ ઉત્તરોત્તર શુભકાર;
 શુધ્ધી જ્ઞાની ઉત્તરોત્તર ચઢી, મળુ બની પામે ભવપાર. ॥ ૩૯ ॥
 શુભસ્થાનકનું સ્વરૂપ સમ્યક્, સમજી વર્તે શુદ્ધ તે યાય;
 શુભસ્થાનક સમજ્યા પણ દોષને, શુભો નિર્ણય સત્ય ન કર્યાય. ॥ ૪૦ ॥
 ગમ્મ સભા સમિતિ સંઘ મંડલ, અનેક ગણ ગમ્મ નામ સુદાય;
 ગમ્મદિક વ્યવહારોપયોગી, નિશ્ચય શુભ સાધન મુખદાય. ॥ ૪૧ ॥
 ગમ્મ છે સાધનદરોપયોગી, પડતાને આલંબન સત્ય;
 ગમ્મ સભાદિક નામ ભિન્ન પણ, એકાર્યે ઉપયોગી કૃત્ય. ॥ ૪૨ ॥
 ગમ્મમાં શુભ પ્રગટાવવામાટે, સાધુ સાધ્વીનો છે વાસ;
 ગમ્મ જે શુભકારક તે સાચો, દોષવૃન્દનો કરે વિનાશ. ॥ ૪૩ ॥
 ગમ્મચારપયજ્ઞામાંદી, ગમ્મ વાસ શુભ ભાગ્યા બેથ;
 શરૂતાણે ગમ્મમાં જે રહેતા, સાધુ ટાળે રાગને દેવ. ॥ ૪૪ ॥
 જોતમસ્વામી સરખા ગણધર, ગણ-ગમ્મ સ્થાપે મુનિ દ્વિતકાર;
 શરૂપરંપરા જ્ઞાન મળે છે, ગમ્મવિષે રહેતાં નિર્ધાર. ॥ ૪૫ ॥
 ગર્ભિણી નારી જાતિનો, વધ દરવો નહીં સમજે સાર;
 ગર્ભિણીને દુઃખ ન આપો !!, કોપ કરો નહીં યો નહીં માંગ. ॥ ૪૬ ॥

ગર્ભિણીને કદિ ન મારો, ગર્ભિણીપરં કરો ન ક્રોધ;
 ગર્ભિણીને અતિપરિશ્રમ, આપો નહીં ઘો લક્ષિત બોધ. ॥ ૪૭ ॥
 ગર્ભિણીને ખુશમાં રાખો ॥, ગૃહસ્થલોકનો એ છે ધર્મ;
 ગર્ભ રહ્યા પછી સ્ત્રીની સાથે, મૈથુન તે છે પાપનું કર્મ. ॥ ૪૮ ॥
 ગુણાનુરાગી થઈ ગુણ લેવા, કેના પણ અવગુણ નહીં ભાખ ॥ ૧ ॥
 ગુણાનુરાગે ગુણ વૃદ્ધિ છે, ગુણાનુરાગે સાચી સાખ. ॥ ૪૯ ॥
 ગુણાનુરાગી સંજ્ઞન થોડા, અવગુણલેનારાઓ કોડ;
 ગુણાનુરાગી સમક્ષિતી છે, જેની જડે ન જગમાં જોડ. ॥ ૫૦ ॥
 ગુણાનુરાગે જ્ઞાનને સેવા, લક્ષિત ધર્મ શુભ કાર્ય પમાય;
 ગુણાનુરાગી થાય છે મુક્ત જ, ગુણાનુરાગે ધર્મ લહાય. ॥ ૫૧ ॥
 ગાફલ થા ! ના પ્રમાદયોગે, ગાફલ થા ના શત્રુમજાર;
 ગાફલ થા ॥ નહીં સર્વપ્રસંગે, ઉપયોગે રહેજે હુશિયાર. ॥ ૫૨ ॥
 ગુણવંતા ગુરૂજનની લાતો, ખાવાથી છે સાચું સુખ;
 ગાંઠાઓના સત્કારે જગ, અંતે પડતું મોટું દુઃખ. ॥ ૫૩ ॥
 ગાંઠા સાથે ગમ્મત કરવી, સર્પની સાથે જેવા ખેલ;
 ગુણવંતાની લાતો ખાતાં, અંતે પ્રગટે સુખની સહેલ. ॥ ૫૪ ॥
 ગુણો વિનાનો ઘટાટોપ રથો ? ગુણો વિના મન થાતો ગર્વ;
 ગાજંતા મેઘો નહીં વર્ષે, ગર્વ કરો નહીં સમજો સર્વ. ॥ ૫૫ ॥
 ગમાર જગમાં તેહ ગણાતો, શત્રુભિત્રનું હોય ન જ્ઞાન;
 ગર્વ કરીને લક્ષ્મી ખર્ચે, સત્ય શીખામણ સુણે ન કાન. ॥ ૫૬ ॥
 ગમાર તે સાચો જગમાંહી, માતપિતા ગુરૂને દે ગાજ;
 ગાફલ થઈને ગાંઠ શુભાવે, કરે ન નિજશક્તિનો ખ્યાલ. ॥ ૫૭ ॥
 ગમાર તે જે સત્ય ન સમજે, સંકટ દુઃખના માર્ગે જાય;
 ગત ઉપરાંત કરે જે કામો, ધૂર્તોથી જે જગ ધૂતાય. ॥ ૫૮ ॥
 ગમાર તે અવસર નહીં જાણે, સત્યાસત્યનો કરે ન તોલ;
 ગમાર, જ્ઞાન વિના સદુ છવાં, ગુણો વિનાના જેના બોલ. ॥ ૫૯ ॥
 ગમવણ છવાં સર્વે ગમારો, અદ્ય બહુ તરતમ બહુ લેલ;
 ગમ લેઈ ગુરૂજ્ઞાનથી સાચી, આતમ ટાળો ॥ દુઃખના ખેલ. ॥ ૬૦ ॥

ગુર્જર દેશ છે બહુ દયાળુ, દયાવંત હોયો ।। ગુર્જરાત;
 ગૃહસ્થ લોકો બહુ શુભવંતા, અતિથિ સેવામાં પ્રખ્યાત ।। ૬૧ ।।
 ખરીબ ગાયને આશ્રય આપે, અતિરમણિક હોયો ।। ગુર્જરાત;
 ગુર્જરાતી નરનારી દયાળુ, સેવાભક્તિમાં પ્રખ્યાત ।। ૬૨ ।।
 ગુર્જર દેશે વૃક્ષો ઝાઝો, સર્વખાન્યની ખેતી થાય;
 શુભવંત પ્રકટે ભકતો જાની, કાચું સોનું બહુ પ્રગટાય ।। ૬૩ ।।
 ગુર્જરાતીમાં દયા સત્યને, સમા વિનય સેવાને ભક્તિ;
 શુભો ઘણાને દુર્ગુણ પણ છે, શુભરાગે શુભ સેવા રીતિ ।। ૬૪ ।।
 ગુર્જર દેશમાં ઘરમાં ગોખલે, કળુતર બેસી ગેલ કરંત;
 ગુર્જર દેશમાં હરણાં રમતાં, પશુ પંખીની દયા અનંત ।। ૬૫ ।।
 ગુર્જર દેશમાં તીર્થને ભકતો, નદી સરોવર વૃક્ષ રસાળ;
 ગુર્જર દેશને શુભહૃદિએ, દેખે તેને આવે ખ્યાલ ।। ૬૬ ।।
 ગણિત આદિ વિદ્યાઓનું, સારી રીતે મેળવે જ્ઞાન;
 શુભરા યાત્રું કૃતજ યાત્રું, શુભોનું જ્યાં ત્યાં કરવું જ્ઞાન ।। ૬૭ ।।
 ગૃહાવાસમાં ઝીને પુરૂષે, અતિથિઓની કરવી સેવ;
 શુભી ગૃહિણી દેવી સરખી, ગૃહસ્થ સદ્ગુણી જાણો ।। દેવ ।। ૬૮ ।।
 ગૃહની ગૃહીણીદેવી પત્ની, જોજ ગ્રેહ ઘર જગ કહેવાય;
 ગૃહસ્થદયાનું બૂધણ હાન છે, હાને ગૃહસ્થી ધર્મી થાય ।। ૬૯ ।।
 ગૃહસ્થને સ્વાધિકારે, દેવ ગુરૂને ધર્મની ભક્તિ;
 ગૃહસ્થ શોભે પરાપકારે, રાખે જે નીતિ સદ્ગતિ ।। ૭૦ ।।
 ગૃહસ્થનું ગૃહ સ્વર્ગસમું જ્યાં, દયા હાનને સ્વાર્પણ ત્યાગ;
 શુભહૃદિને ઐક્ય પ્રેમતા, ઉત્સાહ ઉલોગ ને વૈરાગ્ય ।। ૭૧ ।।
 ગુરૂકુળવાસે જ્ઞાનને ભક્તિ, આતમની શક્તિ પ્રગટાય;
 ગુરૂકુળવાસે શુભો ઘણા છે, નગુરાથો તે નહીં સમજાય ।। ૭૨ ।।
 ગુરૂના અંતેવાસી શિષ્યો, ગુરૂહૃદયનું પામે જ્ઞાન;
 ગુરૂકુળમાં વસવું મહાકુર્વળ, ગીતાર્થગુરૂ તે સત્ય પ્રમાણ ।। ૭૩ ।।
 ગીતાર્થ અનુભવી ગુરૂની પાસે, વસે રહી સહી સંકટ સર્વ;
 ગુરૂ ગીતાર્થની ભક્તિ એ છે, પામે પ્રભુને રહે ન ગર્વ ।। ૭૪ ।।

ગોળ ગળ્યો પણ બહુ ખાવાથી, હઃખના હેતુભૂત તે થાય;
 ગળ્યું કંડવું ઉપયોગે સારું, સમજી આવે તો સુખ થાય. ॥ ૭૫ ॥
 ગળ્યું કંડવું ઉપયોગી સુખકર, જ્ઞાનવડે ઉપયોગ ભે થાય;
 ગળ્યું કંડવું બન્ને સુખ હઃખકર, સાપેક્ષાએ સમજે ન્યાય. ॥ ૭૬ ॥
 ગળીને ભેઈ જલને પીવું, બહુ ચાવીને ખાવું અજ;
 ગળીને બોલજે બહુ વિચારી, ઉદાર નિર્મલ રાખો ॥ મન. ॥ ૭૭ ॥
 શુભવાતને ખોલી ના દે, જેથી નિજપરને નુકશાન;
 ગોપવવા યોગ્ય શુભ રાખજે, દ્રેષે ન કરે કોનું અપમાન. ॥ ૭૮ ॥
 ગળથુથીમાં જન્મની સાથે, ધર્મને પામશે નરને નાર;
 ગેરસમજ જે થૈ તેની તું, માણી માગી જન્મ સુધાર ॥ ૭૯ ॥
 ગર્જવંત ગ્રાહક ભે આવે, તેની આગળ પેટી ઉઘાડ;
 ગ્રાહકવણ નહીં માલની કિંમત, ગ્રાહકવણ નહીં લાલ થનાર. ॥ ૮૦ ॥
 ગર્જ પડે ગદ્દાને ખાપા, જગમાં કહેતાં સ્વાર્થી લોક;
 ગર્જ સમું મીઠું નહીં કોઈ, ગર્જ પાડે લોકો પોક. ॥ ૮૧ ॥
 ગુરુ, સત્ય જે જ્ઞાનને આપે, અસત્ય પાપને કાઢે દૂર;
 ગુરુ ખરો જે સમ્યગ્ જ્ઞાનને, ચારિત્રે શોભે ભરપૂર. ॥ ૮૨ ॥
 ગુણોવડે પૂજતા સર્વે, ગુણવણ નહીં પૂજને માન;
 ગુણવણ કિંમત નહીં છે કોની, ગુણ પ્રગટાવો સમજે સાન. ॥ ૮૩ ॥
 ગુલામ સરખા રાજાઓ જ્યાં, તે રાજાઓ હઃખી હીન;
 ગુલામકી સરખી જ્યાં રાણી, તેની સંતતિ પ્રગટે હીન. ॥ ૮૪ ॥
 ગુલામ થઈને રાજ્ય કરતાં, ખાતાં પીતાં સુખ ન લેય;
 ગુલામી સ્વર્ગવિષે નહીં સારી, સારું નરકના થવું મહેશ. ॥ ૮૫ ॥
 ગુલામ પાસે રહે ન શક્તિ, બળ બુદ્ધિ વિદ્યા ક્ષય થાય;
 ગુલામ કરતાં ગરીબ સારો, સ્વતંત્રતાએ જીવ્યો જાય. ॥ ૮૬ ॥
 ગુલામપુષ્પ મઝાતું લાગે, સૌ લોકોનો તે પર પ્રેમ;
 ગુલામને પણ ડાંટાઓ છે, ગુલામ રક્ષણમાટે એમ. ॥ ૮૭ ॥
 ગુલામ સરખા સારા લોકો, ડાંટા સુમ ધરે રક્ષણશ્રમ;
 સુમ રહસ્યો એવાં સૌમાં, સુરંગમથી જાણો ॥ એ મંત્ર. ॥ ૮૮ ॥

ગારવ રસ ઋદ્ધિ શાતા ગણ્ય, ગારવ કરતાં શુષ્ક સહુ ભય;
 ગુમાન કરતાં ગુલામી પ્રગટે, સમજે તેને ગર્વ ન થાય. ॥ ૮૯ ॥
 ગરીબી-જ્ઞાની યોગી ક્ષીરીની, તેમાં અનંત સુખની દહેર;
 ગરીબી એવી ત્યાં પ્રભુતાઈ, અમીરીમાંહી. દુઃખ ને ઝેર. ॥ ૯૦ ॥
 ગોચરી કરીને સાધુ મુનિયો, દેહતું પોષણ કરતાં દેખ ॥;
 ગોચરી કરતાં શુભો ઘણા છે, નિજ પરને હિતકારક પ્રેમ ॥ ૯૧ ॥
 ગોચર ભૂમિયો-ગાયો દોરો, માટે કાઢેલી તે જાણ ॥;
 ગોચરભૂમિને નહીં ખેડે, આર્ય હિંદુ તે સત્ય પ્રમાણ. ॥ ૯૨ ॥
 ગામ ગપાટા વિકયા નિદા, વાતોથી કંઈ વળે ન લબ્ય ?;
 ગણ ॥ અંતરમાં શુભ શા પ્રગટ્યા, ગણ ॥ શું આજ કર્યું કર્તવ્ય. ॥ ૯૩ ॥
 ગણ ॥ શું આજ લગી શું કીધું, પાપ કર્યાં વાં પુણ્યનાં કર્મ;
 ગણ ॥ સદ્ગુણદુર્ગુણ શા પામ્યો, ખાનગીમાં ગણ ॥ પ્રગટે શર્મ. ॥ ૯૪ ॥
 ગભવો આલમ સદુપદેશે, સર્વજીવોપર કર ॥ ઉપકાર;
 શુભો પ્રસાદો જગમાં જ્યાં ત્યાં, આતમ ? તારો ધર્મ અપાર. ॥ ૯૫ ॥
 ગજ ઘોડાના શુભને મહશો, બાહની પેઠે કર શુભચાહ;
 બાહક થા ॥ સદ્ગુણો જ્યાં ત્યાં, શુભો ઉપર જ્યાં ત્યાં ધર ॥ ચાહ. ॥ ૯૬ ॥
 ગભરાઈ અકળાઈ ન જાવું, દુઃખ પડે તો રાખો બાન;
 ગભરાયાથી દુઃખ ન ટળતું, હિંમત રાખી કર ॥ પ્રભુગાન. ॥ ૯૭ ॥
 ગો બ્રાહ્મણ લધુ બાળને ગર્ભની, -હત્યાથી થાતું મહાપાપ;
 ગરીબ સાધુ ક્ષીર સંતની, -હત્યાનો છે નરકે જવાબ. ॥ ૯૮ ॥
 શુભવણ શુભકાળ નહીં આવે, શુભવણ કર્મકાંડ છે દોષ;
 શુભકાળાપર ચઢવા માટે, રાગ દોષ ને કામને દોષ ॥ ૯૯ ॥
 શુદ્ધે ગોળી જ્ઞાનની મારી, ભક્તોનું હણતા અજ્ઞાન;
 શુદ્ધના આશયો જેઓ જાણે, શુદ્ધપ થે જનતા ભગવાન. ॥ ૧૦૦ ॥
 ઘાટ, ઘટાયા દેહાદિકના, તે સહુ પુણ્યલના પર્થાય;
 ઘાટ, સકળ પુણ્યલના વિલુપ્તે, અઘાટ આતમ નહીં વિલુપ્તાય. ॥ ૧૦૧ ॥
 ગૃહિણી તે ઘર અન્ય ન ઘર છે, ઘરમાં ગૃહિણીઓનું રાજ્ય;
 ગૃહિણીઓ ધર્મમાં પૂજાતી, લક્ષ્મીનું ત્યાં છે સામાજ્ય. ॥ ૧૦૨ ॥

ગોખણુપટ્ટી કરી કરોડો, શ્લોકો સુખપાઠે કરે કોય;
 ગોખણુપટ્ટી વેદિયા ઢોરની, -પેઠે ત્યાં નહીં જ્ઞાન જ હોય. ॥૧૦૩॥
 ગુન્હાઓ કર ! નહીં બીજના, ગુન્હાનાં સહુ કારણુ ત્યાગ ! ! !
 ગુન્હેગારો શિક્ષાઓથી, પામે છે શુભ ને વૈરાગ્ય. ॥૧૦૪॥
 ગુન્હેગારોને દે માફી, ગુન્હાનો કર ! ! પશ્ચાત્તાપ;
 ગુન્હો થાતાં માફી માગી, પછીથી કર નહીં જૂઠ્ઠો પાપ. ॥૧૦૫॥
 ગોટાળા કર ! ! નહીં અતિલોભે, ગોટાળાથી રહે ન નીતિ;
 ગરબઠ જે અન્યાય દોષની, તેને ત્યાગો ધરી સુરીતિ. ॥૧૦૬॥
 ગાંડા જેવા જગમાં ફરતા, અલમસ્તો કે મસ્ત કફીર;
 ગાંડાઓમાં કૈક છે સંતો, પ્રસંગે પરખાતા ગંભીર. ॥૧૦૭॥
 ગાંડા જેવા અવધૂતો કૈ, પ્રભુથી ઐક્યપણે મસ્તાન;
 ગાંડાઓમાં ગોત્યાથી તે, પરખાતા કૈ જે શુભવાન. ॥૧૦૮॥
 ગંભીર સાગર સરખા મસ્તો, બાદ્ય લક્ષણે નહીં પરખાય;
 ગાંડો થઈ તે પાછળ લાગે, તે પણ ગાંડા જેવો થાય. ॥૧૦૯॥
 ગાવે તેના શીર પર પ્રભુ છે, ધ્યાવે તેના દિલની પાસ;
 ગાંડો થાય જે પ્રભુપર પૂરો, પ્રભુમય પોતે થાતો ખાસ. ॥૧૧૦॥
 ગણું રેંઝીને અન્યથોવોનું, અન્યથોવોનું પીને રક્ત;
 ગન્ધ કરીને પાપે મનડું, બનીશ નહીં તું પ્રભુનો ભક્ત. ॥૧૧૧॥
 ગંદડી, હર્ષુણુ વ્યસનની ભારી, ગંદડી, હિંસાદિક છે દોષ;
 ગંદડી, અંતરૂની સહુ ત્યાગો, ધારો આતમ ! ! શુભનો પોષ. ॥૧૧૨॥
 ગંદો તે છે હર્ષુણી દોષી, વ્યસની હિંસાનો કરનાર;
 ગંદડી, મનની તબ્બા વિના તો, પવિત્ર કો નહીં નરને નાર. ॥૧૧૩॥
 ગંધ, સુગંધ ને હર્ષુ ધ ભે છે, બેમાં જેને રાગ ન રોય;
 ગંદી, કાયા છતાં પવિત્ર જ, લોભ તથા ધાર્યો સંતોષ. ॥૧૧૪॥
 ગ્રહણ ને ત્યાગ જે આહારાદિક સર્વે જે વર્તે વ્યવહાર;
 ગ્રહણ ત્યાગના નિ સંબંધે, નિશ્ચાની તે પ્રભુ અવગાર. ॥૧૧૫॥
 ગુરુ રહસ્યો, ગુરુમ માર્ગો, સમજો પામી ગુરુ પસાર;
 ગુરુસંજનાં રહસ્ય સમજો, ગુરુને ભાગ્યે સમજવા અય. ॥૧૧૬॥

શુભ શકિતયો રહી આતમમાં, શુદ્ધમે તેનો કરી વિકાસ;
 શુભ રહે નહીં જ્ઞાનમાં કૌણ, ચોખ્ખો કરતા જ્ઞાની પ્રકાશ. ॥૧૧૭॥
 ગંગાજલ સમ નિર્મલ ત્યાગી, સંતો પ્રભુના મરત કૃદીર;
 ગંગાને પણ પવિત્ર કરતા, સંત પ્રકટ આતમ મહાવીર. ॥૧૧૮॥
 ગયો તો શું ને રહ્યો તો શું તે, કર્યું ન જેણે જ્ઞાનને ધર્મ;
 ગયો વખત પાછો નહીં આવે, કરી હો આતમ ! ! સારાં કર્મ. ॥૧૧૯॥
 શુદ્ધ કર્યા પણ પ્રભુપદ નહીં છે, શુદ્ધ કર્યા પણ સ્વર્ગ ન મોક્ષ;
 શુદ્ધતા, શુદ્ધી સગુણ જાણે, નશુરાધી શુદ્ધ રહે પરાશ. ॥૧૨૦॥
 શુદ્ધગીતા સંસ્કૃત જાપામાં, રચી સદ્ગુરનો લહી પસાય;
 શુદ્ધ રવિસાગર શુદ્ધ સુખસાગર, ઉપકારી મહાસંત મુહાય. ॥૧૨૧॥
 શુભરે કર્મપ્રભુ તુજ, શિરપર, સુખ દુઃખ તે સહી હો સમભાવ;
 શુભાન કર નહીં સુખ સાંપડતાં, દુઃખ પડે મન ચોક ન લાવ ! ! ॥૧૨૨॥
 ગોચાળા સરખા જે શિષ્યો, શુદ્ધોહી શુભોપી જેહ;
 શુભ સામે અવશ્ય જે કરતા, દુર્ગતિમાં બહુ ભમતા તેહ. ॥૧૨૩॥
 શુંહલી તે શુદ્ધના શુભ જાણ, શુદ્ધશકિતનું કરવું જ્ઞાન;
 શુંહલી કરતાં જ્ઞાતાં શુભ બહુ, અંતે પ્રગટે કેવલજ્ઞાન. ॥૧૨૪॥
 ગા ! ! શુભરાગે, વૈરીશુભને, જ્યાં ત્યાં શુભને દેખો ! ! ભવ્ય ?;
 શુભીના શુભ જ્ઞાતાં શુભ પ્રગટે, શુભીપણનાં કર ! ! ! કર્તવ્ય. ॥૧૨૫॥
 શુભ જોલો યત્રુમાં રહેલા, દુર્જીવ, યત્રુનો નહીં જોલ ! !;
 ગંડુમાંથી છતાં શુભો હો ! !, શુભોથી પ્રભુના દ્વારને જોલ. ॥૧૨૬॥
 ગમખાઈ શુભ હોતાં અન્યના, આતમશુભો સમજા પ્રગટાય;
 જણો ! ! ! શુભો દુર્જીવ કયા નિજમાં, બહનવાત, શુદ્ધી સમજાય. ॥૧૨૭॥
 શુભર ! જીવન પાપ રહિત નિજ, નિર્દોષે કર ! ! નિજ શુભરાન;
 ગજોજો કર ! નહીં અસત્ય જોલી, ગરીબનો જોલી ભગવાન. ॥૧૨૮॥
 શુભી થવાને અપરાધીને, વખત આપ કે સુધરે તેહ;
 શુભેગણે સુધારવાને, જ્ઞાનજોષ આપો ! ! શુભજેહ. ॥ ૧૨૯ ॥
 જોતમ જલુધર લળિધારક, વીરપ્રભુના શિષ્ય મહાન;
 જોતમ નામે કાર્યારંભે, અંગત થાવે બહુકલ્યાણ. ॥ ૧૩૦ ॥

ગાદી તે ગુણ સત્કર્મોને, કરવાં ઠરવું સારા ઠામ;
 ગાદી તે નિજ કુર્જથી સેવા, કરવી ભજવા આતમરામ. ॥ ૧૩૧ ॥
 ગાયકવાડ સયાણરાવ છે, ગાયકવાડી રાજ્ય નરેશ;
 ગુણના માટે તેમને આપ્યો, વડોદરામાં સદુપદેશ. ॥ ૧૩૨ ॥
 થહો નહે ત્યાં પુણ્ય પાપના, -ફલમાં નિમિત્ત કારણ તેહ;
 થહને આત્મગુણોને ભાવે, થહો નહે નહીં તેને એહ. ॥ ૧૩૩ ॥
 ગુર્જરત્રા-ગુજરાત છે જાણો !!, ગુર્જર લોકોનું જ્યાં રાષ્ટ્ર;
 ગુર્જર લોકોનું રાજ્ય ગયા પછી, ગુર્જર નામે છે ગુજરાત. ॥ ૧૩૪ ॥
 ગુર્જરત્રા ભૂમિનું પૂર્વે, બ્રહ્માવર્ત અને સૌરાષ્ટ્ર;
 ગુણવંતુ હતું નામ રૂપાણું, ગુજરાતી થયું ગુર્જરરાષ્ટ્ર. ॥ ૧૩૫ ॥
 ગુજરાતી ગંભીર દયાળુ, અતિથિ સેવામાં હુશિયાર;
 ગુણો અને સત્કૃત્યોવાળા, ભક્ત વીરોથી છે રણિયાત. ॥ ૧૩૬ ॥
 ગાંત્યો જ નહિ ધૂતોથી જગ, ધૂત ઠગો છે જગમાં અનેક;
 ગાંત્યો જ !! નાહ છલ્લી કપડીથી, ગુણી થવાની ધારને ટેક. ॥ ૧૩૭ ॥
 ગુરખા શીખ સમસ્વામીભક્ત થા !!, ગુણી થવા કર સંતનો સંગ;
 ગુણી થવાને સંતની શણ્ણી, -સંગતિથી મુધરે નિજરંગ. ॥ ૧૩૮ ॥
 ગાંધી, હિંદમાં સંતદષ્ટિએ, સ્વરાજ્ય, -ચળવળ ચલાવે હાલ;
 ગાંધી, ગુણાનુરાગને ધારે, કરી જૂલ છંટે લટી જ્યાલ. ॥ ૧૩૯ ॥
 ગોપવ !! ગોપવ્યોગ્ય તે સમજ, ગુણિધારો ધરી ઉપયોગ;
 ગો-હન્યારો છે મહાપાપી, ગોપવ !! કાયને થાય ન રોગ. ॥ ૧૪૦ ॥
 ગોપાલ તે દમ્નિયોદ્ધી, -ગાયો રાણે વશમાં જેહ;
 ગોપાલ તે શ્રી કૃષ્ણ સરીખો, ગોવાલપદ જગ મોટું એહ. ॥ ૧૪૧ ॥
 ગોવાળોની સેવાભક્તિ, કરવી દેશના ખરા તે ભક્ત;
 ગોવાળોને રક્ષારીઓ ને, ગાયો પાળે છે ગુણવંત. ॥ ૧૪૨ ॥
 ગોપાલક ઘર ઘર હિંદુઓ, થાય તે તેથી મુખ ને શાંતિ;
 ગોવરી કર !!! તું ગાયની પેઠે, નિદોષી વધે ધર્મની કાંતિ. ॥ ૧૪૩ ॥
 ગરીબ પુણ્ય જીવનમાં આવે, વિદ્યા અંત પ્રયત્ને ગણુ !!
 ગોપાલો જેહ અને સ્વાર્મીઓ જન સત, પામીને જાણ. ॥ ૧૪૪ ॥

ગજનો હંત જે બાહિર નીકળ્યો, તે પાછો નહીં કરે પ્રવેશ;
 ગજના હંત સમા વીરોનાં, -વચનો પાળ્યાં યાય ન લેશ. ॥ ૧૪૫ ॥
 ગજજ કરીશ નહીં ગર્વે માનવાં; ગાજીશ નહીં કૂલીને ફેંક;
 ગજીં ભેંધને લેવું દેવું, ગંજેરી થઈ મૂક ॥ ન પોક. ॥ ૧૪૬ ॥
 ગટપટ જૂડી કરવી તણદે, ગટર સરીણું કર ॥ નહીં ચિત્ત;
 ગઠિયો યા નહીં પ્રાણાંતે પણ, ગ્રન્થિ ત્યાગી જનો પવિત્ર. ॥ ૧૪૭ ॥
 ગઠબઠ ગોટો કર ॥ નહીં કાર્યે, ગૃદિથી નહીં મન નિર્વેષ;
 ગજા ઉપરનું કાર્ય ન કરવું, મોહરોગ છે મનનો ચેષ. ॥ ૧૪૮ ॥
 ગણુ ગજજ સમાજ સંઘ એ ચણદો, એકવાચ્યના વાચક જણ ॥;
 ગણીને જહુ વિચારી આગગ, પગણું ભર ॥ યા નહીં નાદાન. ॥ ૧૪૯ ॥
 ગદ્દાઈ, યૌવનના વિકારો, ગદ્દામસ્તી છોકરવાઈ;
 ગાંડાઈ અતિક્રામે સ્વાર્થે, તેનું ક્ષણ છે દુઃખાસ્વાદ. ॥ ૧૫૦ ॥
 ગરણું દુનિયાના સુખપર નહિ, દુનિયાનો અભિપ્રાય ન એક;
 ગાથક વિદ્યા મન પ્રમોદી, ગાનથી રોગ ટળે છે અનેક. ॥ ૧૫૧ ॥
 ગગપણુલોલે દુસાઈ જા ॥ નહીં, ગગપણુમોહે સાધ્ય ન ચૂક ॥;
 ગગપણુલોલે દેહારોગ્યમાં, જણીને પૂજો નહીં મૂક ॥. ॥ ૧૫૨ ॥
 ગમ લે ગીતાર્થશુરને સેવી, જાનીગમા સહુ સમા સુહાય;
 ગમેળો કર ॥ નહીં નિજ ફળેમાં, કર્તવ્યોમાં સમજો ન્યાય. ॥ ૧૫૩ ॥
 ગમગીની પ્રગટે પ્રભુમાં ધર ॥ ચિત્ત, તેથી માર્ગનો યાય પ્રકાશ;
 ગમત બાલથી કરવી જૂરો, ગમારને યા ? જ્ઞાન વિલાસ. ॥ ૧૫૪ ॥
 ગમતું જ્ઞાનથી નકકી કરવું, ગમન કરો દુઃખમાં પરદેશ;
 ગમા રહે નહીં ઘડપણમાંહી, ગમે ન ઘડપણમાં જહુ કહેશ. ॥ ૧૫૫ ॥
 ગમાર આગગ ગર્જ ન કહેવી, ગમાવણું નહીં દોગટ વીર્ય;
 ગમેતેગ કરી સંકટમાંહી, રાખો ॥ આતમનું શુભ ધૈર્ય. ॥ ૧૫૬ ॥
 ગમ્ય જે જ્ઞાનમાં ત્યાં શું ? શ્રદ્ધા, અગમ્યમાં શ્રદ્ધા ઉપયોગ;
 ગમ્ય જે ભુદિએ ત્યાં કરી ન, પ્રમાણમાયાકૂટી ભોગ. ॥ ૧૫૭ ॥
 ગજલો આલમ સદુપદેશે, સર્વવિધમા જેથા ચાન્તિ;
 ગરજુ, ગપેટો જન્મે સરખા, અજ્ઞાન સ્વાર્થે દોષ અચાન્તિ. ॥ ૧૫૮ ॥

(૧૪૬)

ગરમાઈ તન ધન સત્તા ને, વિધાની જ્યાં ત્યાં દેખાય;
 ગરમાઈ જેને નહીં એવી, -દશા છતાં તે ભકત સુકાય. ॥૧૪૫॥

ગરમાવો જે આત્મજ્ઞાનનો, ભકિતનો ત્યાં હોય છે પ્રાણ;
 ગરમી જ્યાં નિજ આત્મગુણોની, આત્મ જીવનનાં ત્યાં છે હોણ. ॥૧૪૬॥

ગરાસ નમતો ગરમાઈ તક, માથું આપે રહે ગરાસ;
 ગરાસીઆમાં હોય ન ગરમી, તો તે થાવે ગરીબ દાસ. ॥૧૪૭॥

ગરીબ ભેડે સૌની બાણી, ગરીબપરવર આશ્રય શ્રેષ્ઠ;
 ગરમાવો તે શક્તિયો છે, તેવણ માણસ ગરીબ હેઠ. ॥૧૪૮॥

ગરીબાઈમાં ગુણો ભે આપે, પ્રભુની સેવા ભકિત થાય;
 ગરીબ એવાના ઘરમાંડી, પ્રભુસંત જ્યોતિ ઉભરાય. ॥૧૪૯॥

ગરૂડ સરખા નિજભતિની, સલાહે જગ મોટા કહેવાય;
 ગિરવા નહીં જે નિજકોમોમાં, પરમાં મોટા બને શું થાય. ॥૧૫૦॥

ગર્જે પણ વરસે નહીં તેની, કિંમત જગમાં લેશ ન થાય;
 ગાજે ને વરસે તે ગિરવો, પરાક્રમીમાં તેહ ગણાય. ॥૧૫૧॥

ગર્વમાં પહિયા જાંત મનુષ્યો, અજ્ઞાની દુષ્ટો જગમાંદા;
 ગર્વવિતા સંસાર ન આવે, ગર્જે સાઈ ન્યાય ગણાય. ॥૧૫૨॥

અધિલ તે જગ નરને નારી, સત્ય અસત્ય ન સમજે જેહ;
 ગાંડા ઘઘા જગમાં લોકો, પ્રસંગ પડે સમભતતા એહ. ॥૧૫૩॥

ગર્ભીણીઓ જે નારીઓ, તેઓને કયો નહીં આપા!!!
 મર્લિણીની સેવા કરતાં, દેશોદય ચરતીની છાય. ॥૧૫૪॥

ગર્ભપાતનું પાપ છે મોટું, ગર્ભપાતથી જાય ન હાથ;
 ગર્ભપાત કરનારીઓને, સ્વપ્નામાં પણ મળે ન સુખ. ॥૧૫૫॥

ગર્ભવાસ છે રાગ દોષથી, રાને ટગતો ગર્ભનો વાસ;
 ગર્ભની હયા કરનારાનું, અંતે જાતું સત્યાનાથ. ॥૧૫૬॥

ગર્ભ શ્રીમંતને ગરીબ કોમના, -હાથનો અનુભવ હેશ ન થાય;
 ગર્ભ શ્રીમંતને ગરીબદશમાં, જીવંતો બહુ હાથ અણાય. ॥૧૫૭॥

ગર્ભ શ્રીમંત અત્યંત મહાકુલે, ધની બનીને કરને દાન.
 ગર્ભ ન પડેથી મેધુન, -વર્જે સદૃશ જે સુખમાણ. ॥૧૫૮॥

ગર્વી રહેા નહીં જગ નરનારી, ગર્વ ગળ્યા જગ સહુના દેખાણી;
 ગર્હિત કાર્ય ન કરજે ક્યારે, ગર્હિષણાની કથા ઉવેખાણી. ॥૧૭૩॥
 ગણત વિચારે માન ! ન મોહે, ગણ્યો જોઇ વિચારી નાંખાણી;
 ગણીચીવાળી જાણે છડે, ગણીચીથી દુઃખોની ખાણ. ॥૧૭૪॥
 ગહન બાબતો ગુરુગમયોજે, હજવે હજવે સૌ સમજાય;
 ગળકો-ઉમળકો સારો પ્રગટે, તે આચારે મૂકાં લાય. ॥૧૭૫॥
 ગળથુધીમાં જ્ઞાન ને સેવા, સક્તિ યોગને ન્યાં પીવાય;
 ગાને ત્યાં મહાપુરુષો પ્રગળ્યા, સર્વશક્તિયો ત્યાં ઉભરાય. ॥૧૭૬॥
 ગળાતું રક્ષણ સત્યે કરજે, ગળું કપાતાં રહે ન પ્રાંધ્ય;
 ગળે દુષ્ટો ખર્ષ નહીં મરજે, છવંતાં ફરી ઈશ્વર તદ્દલ્ય. ॥૧૭૭॥
 ગળેપડુનો સંગ ન કરજે, ગળેપડું તું થા નહીં લાચ્ય;
 ગળી ગળીને પાણી પીતું, વિચારીને કરજે કર્તવ્ય. ॥૧૭૮॥
 ગાણું જ્ઞાનોની આગળ કે, જેથી જ્ઞાનની કિંમત થાય;
 ગાંડા આગળ વાતો જેવી, અંધને આરસી સમજો ન્યાય. ॥૧૭૯॥
 ગાત્ર ન શિથિલ થાય તે પૂર્વે, ધર્મ કરી દ્યો નરને નાર;
 ગાત્રની મજબૂતાઈ કરજે, કસરત આદિથી નિર્ધાર. ॥૧૮૦॥
 ગાથાઓ શુભ શિક્ષામયી જે, ગોખીને બહુ મુખકર પાઠ;
 ગાથાની કિંમત નહીં થાવી, દેખાવી શિવપુરની વાટ. ॥૧૮૧॥
 ગાદેલ ખત્તા ખાતો ન્યાં ત્યાં, ગાદેલ ગર્થશુભાવે દેાક;
 ગાબડું લેશ પઠ્યું નહીં સારું, ગલરામણથી મૂકી ન પોક. ॥૧૮૨॥
 ગાજરની ફરી જેહ પપુડી, વાગે ત્યાં સુધી તે વગાડી;
 ગર્જ સરે નહીં ત્યારે ખાતાં, લાગે નહીં જગ જોયો વાર. ॥૧૮૩॥
 ગાઢપ્રેમ, સ્વાર્થ ને ભેદે, રહેતો નહીં મિત્રોમાં જાણી;
 ગાયન આદિ સર્વક્રિયાઓ, જાણો ન્યાં થાઓ ન્યાં પ્રગતિમાન. ॥૧૮૪॥
 ગાયત્રી, વૈદિક પૌરાણિક, હિંદુઓનો મોટો મંત્ર;
 ગાનારાતું રક્ષણ કરતી, સેવાભક્તિ એ મહાતંત્ર. ॥૧૮૫॥
 ગાયકવાડી રાજ્યમાં પૂર્વે, ગણાતું અન્યાયી અન્યેર;
 ગાયકવાડી રીતિ ન્યાં ત્યાં, પ્રસિદ્ધ નોકરશાહી દેહર. ॥૧૮૬॥

ગાગીં પેઠે સ્ત્રીઓ વિદુષી, પૂર્વે ઘણી હતી જગ ભણ;
 ગર્વિણી જ્યાં સ્ત્રીઓ ઘણી ત્યાં, નારી રાજ્ય વિદ્યાસને માન. ॥૧૮૭॥
 ગાર્ડની પેઠે ગૃહાવાસની, -ગાડીની કરજે સંભાળ;
 ગૃહસ્થતા છે અર્થને કામે, ભોગે દાને જાતે નિહાળા ॥ ૧૮૮ ॥
 ગાવું બલવવું તસ્કરવિધા, એ છે સઘળા બુદ્ધિ ઉકેલ;
 ગાયકને ગાંડાઓ હાંમે, જ્ઞાનવિના હુનિયા બગડેલ. ॥ ૧૮૯ ॥
 ગાંગો ધાંગી રાજભોજની, -કથાનો સુણુશો સંહુ ઇતિહાસ;
 ગિરિવર સમ દુઃખોમાં ધીરા, -બનશો રાખી પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥ ૧૯૦ ॥
 ગીતા-ભગવદ્ગીતા નામે, વૈદિક હિંદુઓમાં પ્રસિદ્ધ;
 ગીતા મહાવીરગીતા નામે, જૈનોમાં છે જાણે સિદ્ધ. ॥ ૧૯૧ ॥
 ગીની દેખી કન્યા વેચે, તેના સરખો કોઈ ન નીચ;
 ગમગીનીને દૂર નિવારો ॥, સમજો નિજ આતમ શું ચીજ. ॥૧૯૨॥
 ગુજરાતી ભાષાની પ્રગતિ, ગુજરાતી સાહિત્યે થાય;
 ગુજરાતી ભાષા બહુ મીઠી, કોમળ સંસ્કૃત પુત્રી સોહાય. ॥ ૧૯૩ ॥
 ગુજર! જીવન કરી ગુજરાનને, ન્યાય નીતિથી કર ॥ ગુજરાન;
 ગુજરી જવાની પહેલાં આતમ ॥, કરી લે સેવા ભક્તિ જ્ઞાન. ॥૧૯૪॥
 ગુજરો કર ! તું ગમે તે રીતે, ચોરી જારીવાણ કરીને કર્મ;
 ગુજરો સ્વાશ્રયી થઈને કરા તું, ગુજર ॥ સાઈ જીવન ધર્મ. ॥૧૯૫॥
 ગુહાદેશની પેઠે નિકા, -જીતી રહેશે જગ હુશિયાર;
 ગુણે ગુણે કર ॥ ગુણવૃદ્ધિ, ગુણીપણાનું જીવન ધાર ॥. ॥૧૯૬॥
 ગુણકારકના ગુણને ગાળે, ગુણકારકપર કર ॥ ઉપકાર;
 ગુણાનુસારી જીવો થોડા, ગુણન ઓછા નરને નાર. ॥ ૧૯૭ ॥
 ગુણનો બદલો વાળી જીવો ॥, ગુણ કરશે થઈને નિષ્કામ;
 ગુણકારી સંબંધ સંબંધ; ગુણની આગળ ધૂળ છે દામ. ॥ ૧૯૮ ॥
 ગુણના જવાન ને કમિય ધારો ॥ તેને નર ને નાર;
 ગુણમહત્ત્વ ધારો ॥ ઉદાર વાત. ગુણ છે સુખ શાંતિ આપાર. ॥૧૯૯॥
 ગુણને ચોર જતાણ નહીં કરા, ગુણીવલ સારો નર ને નાર;
 ગુણને શુદ્ધ થવાને જનન આપરું થવાને ધાર ॥. ॥ ૨૦૦ ॥

ગુનેગારને મળે ને શિક્ષા, તેા તેથી સૌ પાળે નીતિ;
 ગુનેગાર ચોરો અપરાધી, હંધ્ય છે જોવી નીતિ રીતિ. ॥ ૨૦૧ ॥
 શુભંત્ર લેખ શુર કરીને, ચાલે તે સગુરા નરનાર;
 ગેળી અવાજ ને પરામાં પ્રગટ્યા, પ્રભુ આતમ પયગામ તે સાર. ॥ ૨૦૨ ॥
 ગોખલિયા ખડું તત્વ ન જાણે, ગોખલું પટ્ટીમાં કંઈ સાર;
 ગોખાવલું સ્વેદાતિકર સાચું, ગોચરીથી જીવે અનગાર. ॥ ૨૦૩ ॥
 ગોઠડી, જ્ઞાનીઓની મુખકર, અજ્ઞાનીની કુઃખ કરનાર;
 ગોથું ખા ॥ નહીં કુર્ચુણી ચર્મને, ગોધનને ધારા નરનાર. ॥ ૨૦૪ ॥
 ગોખડ મન તન વચન ન ચોસે, ગોખડું ચોસે નહીં ઘરનાર;
 ગોમૂત્રે ગોમરથી ઘરને, લીંપ્યાથી તે પવિત્ર ધાર !. ॥ ૨૦૫ ॥
 ગ્રામને કાંટા સમ નરનારી, ગ્રામ નગર કંટક તે જાણી ॥;
 ગ્રામણી સારા જ્ઞાની જ્યાં છે, ત્યાં મુખ સંપત્તિ છે લ્હાણ. ॥ ૨૦૬ ॥
 ગ્રેટપ્રીટનના શુભ કર્મો ને, સારા તે ગ્રહયો નરનાર;
 ગતિમય સક્રિય જીવનવાળા, યાતાં મુખ શાંતિ નિર્ધાર. ॥ ૨૦૭ ॥
 ગરીબ જોડે સૌની ભાણી, ગરીબ છે સઘળાનો દાસ;
 ગરીબોએ બાદ્યાંતર ચક્રિત, -મેળવવી મુક્તિથી ખાસ. ॥ ૨૦૮ ॥
 ગરીબોની સેવા કરવામાં, પ્રગટે છે આતમ પ્રભુતાઈ;
 ગરીબી વ્હાલી, પ્રભુભકિતની, મારા મનમાં એહ મુદાઈ. ॥ ૨૦૯ ॥
 ગર્વ કડું નહીં દેહાદિકનો, શોક કડું નહીં પુદ્ગલમાંઈ;
 ગરીબને પ્રભુ હું નહીં એવો, આતમ હું છું સ્વભાવમાંઈ. ॥ ૨૧૦ ॥
 શુભપર્યાયમથી હું આતમ, અલખ અગોચર બ્રહ્મસ્વરૂપ;
 શુભ પ્રગટાવવા યત્ન કડું છું, જાણું છું ત્રવ્યજીવનનો જૂય. ॥ ૨૧૧ ॥
 શુભો ન સઘળા મુજમાં પ્રગટ્યા, શુભ પ્રગટાવવા ધારું ધર્મ;
 શુભપર્યાયની શુદ્ધિ કરવા, યત્ન કડું તેમ દલવા કર્મ. ॥ ૨૧૨ ॥
 શુભાનુરાગે ને ને અંશે, જ્યાં જ્યાં શુભ ત્યાં ધરું પ્રમોદ;
 શુભીના શુભ ગાઉ શુભરાગે, સર્વજીવોપર ધારું મોદ ॥ ૨૧૩ ॥
 શુભ ઉપકારો મુજપર દીધા, નેજોએ તેઓને પ્રણામ;
 શુભકારકનું જાણું ચહું છું, અનેક ઉપકારીનાં નામ. ॥ ૨૧૪ ॥

ગુણુર યર્ધને ગુણુ ગ્રહું છું, અવગુણુ કોનો ગ્રહું ન લેશ;
 ગુણોને દોષો બે છે સાથે, ગુણુગ્રાહક ગુણુ ધરું હમેશ. ॥ ૨૧૫ ॥
 ગળ્બર જળ્બર કોઈ ન જગમાં, સદાકાલ રહેતા નિર્ધાર;
 ગણુ ॥ નિજમાંના ગુણુ દોષોને, કષાયનો કર ॥ ઝટ સંહાર. ॥ ૨૧૬ ॥
 ગણ્યો ભણ્યો નહીં હજી હું પૂરું, પ્રગટ કર્યું નહીં કેવલજ્ઞાન;
 ગરીબાર્ધ રહી ગુણુવણુ મુજમાં, પણુ મુજ દિલમાં છે ભગવાન. ॥ ૨૧૭ ॥
 ગુણીઓની જે નિંદા કીધી, નિંદુ કરું છું પશ્ચાત્તાપ;
 ગુરુઓનાં સહુ ગુણુ સંભારું, નિંદું ગહું સઘળાં પાપ. ॥ ૨૧૮ ॥
 ગંભીરતા આદિ સહુ સદ્ગુણુ, પ્રગટાવવાને કરું પુરુષાર્થ;
 ગુણોની પ્રાપ્તિ માટે ધર્મના, -સાધનનો સઘળો પરમાર્થ. ॥ ૨૧૯ ॥
 ગ્રહવા ગુણોને દુર્ગુણુ તજવા, -પ્રયત્ન કરું છું ને જ કરીશ;
 ગુરુપ્રતાપે પ્રભુ કૃપાએ, ટાળીશ દોષો રાગને રીસ. ॥ ૨૨૦ ॥

ઘ

ઘઘ્ઘા ઘોર કર્મને વારો, રૂપિ, ખાલક સ્ત્રી કરો ન ઘાત;
 ગર્ભની હત્યા કરો ન ક્યારે, ધારીસમ કરો મીઠી વાત. ॥ ૧ ॥
 રાગને રોષથી સર્વજીવોનો, -ઘાત કર્યે નહી મળશે દેવ;
 ઘઘ્ઘા ભણ્યો ત્યારે કહેવાશે, ઘટાટોપ તજો મિથ્યા ટેવ. ॥ ૨ ॥
 ઘટઘટ બ્યાપક આતમ ઈશ્વર, અનંતજીવો બ્રહ્મ કથાય;
 ઘૂણાક્ષર ન્યાયે માનવભવ, મળ્યો હવે ધર ॥ સુક્રિ ઉપાય. ॥ ૩ ॥
 ઘોડા ગાડી ઘર આદિ સહુ, તારાં અંતે તે ન થનાર;
 ઘાણી વૃષભની પેઠે ચાલી, જરા નહી દૂરે જનાર. ॥ ૪ ॥
 ઘોરોમાંહી અસંખ્ય ઘલાણુ, ઘૂળની કાયા ઘૂળજ થાય;
 ઘડપણુમાં પણુ ગુણી યર્ધ આતમ ॥, પ્રભુને લજ કયાં ગોથાં ખાય. ॥ ૫ ॥
 ઘોરને પૂજે મર્યા પછી જે, જીવંતાં તો દે નહીં માન;
 ઘોરપૂજકો ગુણુગ્રહણુવણુ, જગમાં જીવંતાં નાદાન. ॥ ૬ ॥
 ઘોરકર્મ કરનારા જાઓ, જીવંતાં તે નરક સમાન;
 ઘોરકર્મીનો સંગ ન કરવો, વિરાગકારક ઘોર મશાણુ. ॥ ૭ ॥

ઘેબર ધારી દુઃખને પૂરી, મગતી સત્કર્મે તે જાણી;
 ગાડી વાડી લાડી શાતા, પૂર્વે કરેલાં પુણ્યપ્રમાણ. ॥ ૮ ॥
 ઘટાટોપથી વળે ન કિંચિત્, ઘટાટોપ આકંઠર ત્યાગી;
 ઘનવત્ ગાળે શું તું મિથ્યા, ગાફલ ॥ જ્ઞાને ઘટમાં જાગ ॥ ૯ ॥
 ઘડી ઘડી આતમ ઉપયોગે, પ્રભુનો ધરજે દિલમાં રાગ;
 ઘેરપરિવહ પ્રગટે લોચે, પ્રભુસ્મરીને ઘટમાં જાગી. ॥ ૧૦ ॥
 ઘહેલા તેઓ વિશ્વમાં સાચા, જ્ઞાનભક્તિ ને જૂલ્યા ધર્મ;
 ઘઠપણમાં પણ પ્રભુ બાજે નહીં, ત્યજે ન મરતાં પાપનાં કર્મ. ॥ ૧૧ ॥
 ઘહેલો થા ॥ ના આતમ ॥ મારા, ગુરૂજ્ઞાનથી પ્રભુ પ્રગટાવી;
 ઘેંની થા ॥ તું શ્રદ્ધારસે ઘટ, જ્ઞાનને ધર્મે લોક જગાવી. ॥ ૧૨ ॥
 ઘરેણાં, આતમ શુભો ગણીને, બાહ્યધરેણાં મોહ નિવાર ॥;
 ઘેરો ઘાલી મોહને ઘેરો, દુનિયાને નહીં કરો ખુવાર. ॥ ૧૩ ॥
 ઘરબારી થમ ત્યાગી સંતને, ગુરૂ અતિથિ સેવા ધાર ॥;
 ઘરબારી પરમાર્થે સ્વાર્થણ, -કરનામાં રહેતો તૈયાર. ॥ ૧૪ ॥
 ઘટને ઘટરૂપે થાવામાં, મુશ્કેલીઓ નટે અનેક;
 ઘડાઓ ઘટની પેઠે આતમ ॥, તેથી સ્વતંત્રતા મુખ ટેક. ॥ ૧૫ ॥
 ઘોડા જેવું મનને કરીને, મનઘોડાપર થાયો સ્વાર;
 ઘોડો પાડી ના દે માટે, કષ્ટે કષ્ટે રહેયો હુશિયાર. ॥ ૧૬ ॥
 ધુરકા ધુરકી જ્ઞાનની પેઠે, કરયો નહીં ઇર્ષ્યાએ ક્રોધ;
 ધસાય મરતા અનંતશયો, ઇર્ષ્યાથી નહીં એ જોય. ॥ ૧૭ ॥
 ધાયલને તો ધાયલ જાણે, દુઃખીનો છે દુઃખી જાણ;
 ધાયલની સેવા કરવાથી, પુણ્યબંધ છે સત્ય પ્રમાણ. ॥ ૧૮ ॥
 ધાત કરો નહીં કોપે સ્વાર્થે, ધાતકની અંતે છે ધાત;
 ધવાયા જે સદ્ગુરૂના જ્ઞાને, કરે પ્રભુનો તે સાક્ષાત્. ॥ ૧૯ ॥
 ધાંચીની ધાણીના વૃષભો, મન જાણે ચાલ્યો ગાઉ વીચ;
 ધાંચી ધાણી વૃષભની પેઠે, જ્ઞાંતિમાં ક્યારે ન રહીય. ॥ ૨૦ ॥
 ઘેર ઘેર રોટી આશાએ, જ્ઞાન બાજે છે એવો ધાર ॥;
 ઘેર ઘેર બ્યભિચારી કાચુક, કૂતરપેઠે ખાતો માર. ॥ ૨૧ ॥

ઘેટા જેવા ગરીબ થાવું, ક્ષેત્ર કાલ અનુસારે ભવ્ય !
 ઘેટામાંથી પણ શુણ લેવા, ઉપયોગે સર્વે કર્તવ્ય. ॥ ૨૨ ॥
 ઘર ઘર ગામો ગામને શહેરે, ઓળખાણો કર !!! ધરી ઉપયોગ;
 ઘસાઇ ભતાં પરમાર્થે તું, પામીશ પરભવ ઉત્તમભોગ. ॥ ૨૩ ॥
 ઘંટીમાં દાણા પીલાતા, જાણીને વૈરાગ્યે ચાલ !!!;
 ઘંટી કાળની ચાલે વસમી, શીલુડા સરખા ધર્મને ઝાલ. ॥ ૨૪ ॥
 ઘોરપરિષદ ઉપજે તોપણ, સત્યમુક્તિના પન્થે ચાલ !!!;
 ઘણાઓ પાછળથી અનુસરશે, દુઃખ પડે હિંમત નહિ હારા !!! ॥ ૨૫ ॥
 ઘૂત છે ગાયને ભેંસતું બગવદ્, ગૌ આદિની જગને જરૂર;
 ઘૂત છે વિષ્ણુદેવત સાચું, ઘી વળુ ભોજનમાં નહીં નૂર. ॥ ૨૬ ॥
 ઘેંશ છે છાશની શરીર સુખકર, ગરીબને ઘેર ઘેંસને છાશ;
 ઘેંસથી શરીરનું આરોગ્ય જ, ઘેંશથી જીવન શાંતિ વિલાસ. ॥ ૨૭ ॥
 ઘોંચ પડેલો કોને ન ક્યારે, વિના પ્રયોજન ઘોંચ ન ભવ્ય !!!;
 ઘોષ કરો સાચાનો જ્યાં ત્યાં, ઉત્સાહે કરશે કર્તવ્ય. ॥ ૨૮ ॥
 ધમંડ રાખો !!! નહીં શક્તિનો, તુજથી અન્યો ઘણા મહાન;
 ધમંડ શો ? ગાગરનો જાણો !!!, સાગર આગળ દિલમાં આણુ. ॥ ૨૯ ॥
 ઘડીઘડી ઘડિયાલો વાગી, સમજાવે છે આતમ ચેત !;
 ઘડી કરતાં પણ વાઘડી તુજને, સમજાવે છે કરી સંકેત. ॥ ૩૦ ॥
 ઘોર ન કરા !!! તું પેટની અંદર, નર પશુ પંખીતું પી રક્ત;
 ઘાલ ઘુસણિયો સ્વાર્થે થા નહીં, થા !!! નહીં વ્યભિચાર આસક્ત. ॥ ૩૧ ॥
 ઘંટાકર્ણ મહાવીર મોટા, બાવનવીરોમાંથી ગણાય;
 ઘંટાકર્ણી અસુખીરમંત્રે, સર્પવિષ જવર ખૂત પલાય. ॥ ૩૨ ॥
 ઘંટાકર્ણી મહાવીર મોહવૃત્તિનું, -તેને જ્ઞાને કાપી નાખ !!!;
 ઘોર છે જંગલ રાણુ સન્તની, -સંગે થાતા દિલમાં પાક. ॥ ૩૩ ॥
 ઘોરકમી લોકો શીઓ છે, અનુભવી બહુ ઘરની માંદા;
 ઘરડા ઘરડી ડો. ઘરડાં, વસતાં અનુભવી સુખ છાંય. ॥ ૩૪ ॥
 ઘર તે સારું સાની ન હોય તે ઘર દુઃખી થાય;
 ઘરડાંને ગાંડાં દહે, પહે, તે ઘર લક્ષ્મી બરાય. ॥ ૩૫ ॥

ધરહાં ઘાહાં વાળતાં, માત પિતા ગુરુ વૃદ્ધ;
 ધરહાંની સેવા કરો, યાચો તેથી સમૃદ્ધ. ॥ ૩૬ ॥
 ધરાક, સાચવ ધરી પ્રામાણ્યને, ધરાકલું ॥૧॥ સાચું જાણ્યું;
 ધરાકી વૃત્તિમાં જો નીતિ, પ્રગટે યાચો સત્કર્તવ્ય. ॥ ૩૭ ॥
 ઘેટાં જેવા નરૂ જનો દિલ, જનો ચૌર્યથી સિંહસમાન;
 ઘાંટા પાછો વળે ન કાંઈ, કાર્ય કરતાં યચો મહાન. ॥ ૩૮ ॥
 ઘોડાપર તો વાનર જોસે, ઘોડેસ્વારો ચતાં શું યાય;
 ઘોડા જેવા પ્રભુના ખંદા, ચાતાં સઘળાં દુઃખો જાય. ॥ ૩૯ ॥
 ઘડાઓ ગુરૂની સેવાથી શુભ, ગુરૂસેવા વણ સત્ય ન જ્ઞાન;
 ઘડાઓ દુઃખ ને શિક્ષાઓથી, ઘડાઓ ત્યારે યચો મહાન. ॥ ૪૦ ॥
 ઘડાયલા જે ઘણા અનુભવે, તેની લેજે સત્ય સલાહ;
 ઘડાયલાની સંગે રહેતાં, ટળે સ્વચ્છંદી દુર્ગુણ દાહ. ॥ ૪૧ ॥
 ઘાટ ઘડાયા દેહાદિકના, તે સદુ પુદ્ગલના પર્યાય;
 ઘાટ સદુ પુદ્ગલના વિણસે, અઘાટ આતમ નિત્ય સુદાય. ॥ ૪૨ ॥
 ઘાંચી ઘાણી વૃષભની પેઠે, અન્ધા યઈ શું કરતા દેર;
 ઘાટ ઘટો શું મોઢે નવનવ, આતમ ! સમજો તો મુળ દેર. ॥ ૪૩ ॥
 ઘંટ વગાડી આતમ ॥ કહું છું, ધર ॥ સદ્ગુણ કર ॥ સારાં કૃત્ય;
 ઘંટ વાગીને સત્ય જણાવે, પાપો કર ॥ નહીં છંડ અસત્ય. ॥ ૪૪ ॥
 ઘોર વિપત્તિ આવી પડે પણ, સત્યથકી પલભાર ન ચૂક ॥;
 ઘણાઓ તુજને પછી અનુસરશે, ભરતાં મૃત્યુ મોહને મૂક ॥. ॥ ૪૫ ॥
 ઘા કરજે નહીં વિના વિચારે, નિઝરક્ષાર્થે ચોગ્ય છે ઘાવ;
 ઘા કરતાં પહેલાં ગમ ખાજે, ઘાથી ઘાનો વળે ન દાવ. ॥ ૪૬ ॥
 ઘાને ખાવો ઘાને દેવો, ગૃહસ્થલોકોની છે નીતિ;
 ઘા ખાઈને શુણ કરવો શુભ, ત્યાગી સંતોની છે રીતિ. ॥ ૪૭ ॥
 ઘરેણાં પહેરે શુણ નહીં આવે, વધે નહીં કિંમત મોટાઈ;
 ઘરેણાં સ્થાવર મિલકત અર્થે, પ્રસંગે વ્યાપારે હિતદાઈ. ॥ ૪૮ ॥
 ઘેંશને છાશે આરોગ્ય જ છે, છાશની ઘેંસથી જીવે લોક;
 ઘેંશ સરીજો નરૂ તું જનજે, જ્ઞાન ધ્યાનમાં મનને રોક ॥. ॥ ૪૯ ॥

ઘેરો ઘાલી મોહ શત્રુપર, ચાર બાલુથી મોહને ઘેર!!!
 ઘેન ન મોહનું આવવા દેને, આત્મપ્રભુની પ્રગટે મહેર. ॥ ૫૦ ॥
 ઘાલધુસણિયો થા!! નહિ જ્યાં ત્યાં, જ્યાં ત્યાં મુખ મનડું નહીં ઘાલ!!!
 ધારી જેવો મીઠો થમને, મુક્તિપન્થમાં વેગે ચાલ !! ॥ ૫૧ ॥

ઘડપણમાં એક પુત્રનું મૃત્યુ, બાલકની માતાનો નાશ;
 ઘાતથી પતિનું મરણ જીવાનજે, પત્ની દુઃખ પામે બહુ ખાસ. ॥ ૫૨ ॥
 ઘાણેન્દ્રિય, ઘોડાની તીક્ષણ, ગૃધ્રતણી ચક્ષુ બળવાન;
 ઘાતકની દ્વિસાવૃત્તિને, જૈનમુનિમાં દયા પ્રધાન. ॥ ૫૩ ॥

ઘર તે સ્વર્ગ સમું જ્યાં નીતિ, રમતાં આગળે હર્ષે બાળ;
 ઘરડાં ગુણીની સેવા ભકિત, દયા દાન જ્યાં ધર્મે જ્યાસ. ॥ ૫૪ ॥
 ઘર તે સ્વર્ગસમું જ્યાં ઘરમાં, સર્વે હળીમળી સંપી ખાય;
 ઘુણા નહીં જ્યાં લેશ પરસ્પર, એક બીજામાટે અર્પાય. ॥ ૫૫ ॥

ઘર તે નરક સમું જ્યાં કલેશને, નિંદા કુસંપને અન્યાય,
 ઘરડાંઓની ધાય ન સેવા, સ્વાર્થે છાની ગાંઠ કરાય. ॥ ૫૬ ॥

ઘર તે નરકસહું જ્યાં ઘરણી, બાલક હાયથી પાટે ખૂમ;
 ઘરમાં દુર્ગુણ વ્યસને કલ્યા, અજ્ઞાન, સાચો ખોધ જ્યાં શુભ. ॥ ૫૭ ॥
 ઘર તે મથાણુ સરખું બધો!, અતિથિસેવા દયા ન દાન;
 ઘેલછા સ્વાર્થે આપ અનીતિ, ગુણી વૃદ્ધનું નહીં સન્માન. ॥ ૫૮ ॥

ઘટતું કરતું ઘટતું વડતું, નિત્ય જે આત્મધર સંજ્ઞાળ !!
 ઘરમેલે કલ્યાણે પનાવે, ઘરમેળું નિર્બંધ નિર્ધાર. ॥ ૫૯ ॥

ઘર્ષણ, ઘોમને ચિંતા જલથઈ, દેહાદિકનું થાતું બળ !!!
 ઘસારે પડીને અટકાયો ઘાતમેલ સ્વાર્થે છે માન. ॥ ૬૦ ॥

ઘાતમેલોયો થા નહીં ક્યારે, નેક ટેકથી વર્તન ધાર !!
 ઘાલ દુરુહિયારન ન પ્રતિષ્ઠા, લીસમી લનમાં શક્તિ સાર. ॥ ૬૧ ॥

હુરડાં સરીખુ ઇવન નડતે, મરડાં સમું નિજાઇવન લાલ !!!
 હુલેલે પાંચે માનવિતન, મુરડાં દેવના અમરવચન. ॥ ૬૨ ॥

હુમકે પ્રતિદિન સંવૃત્તિને, અરમણીમાં વર્ષ હુણવાન;
 હુલકે અરમણી કાંઈ ને મા, દેહાદિક નરીતક વિવાન. ॥ ૬૩ ॥

ઘેલાની સંજે નહિં રહેવું, ઘેલાને નહીં જ્ઞાન લગાર;
 ઘેલા, જ્ઞાન વિનાના લોકો, દેશ કામ પડતી કરનાર. ॥ ૬૪ ॥
 ઘોઠાની કિંમત છે ઝાઝી, ઘોઠો ગુણકારી પશુ જાણી ॥;
 ઘોઠો, પુરુષ જે સાઠા ત્રણ છે, તેમાંહી તે ગણાય માન. ॥ ૬૫ ॥
 ઘોંઘાટો કર ॥ નહીં નકામા, ઘોંઘાટોથી વિણસે કાજ;
 ઘોંઘાટો જ્યાં કરવા ઘટે ત્યાં,—કરવા સમજી રહે જ લાજ. ॥ ૬૬ ॥
 ઘાંટા અસહ્યરીતે પાડે, અસહ્યરીતે ખોલે ખોલ;
 ઘાટ ન તેનો સારો શોભે, અઘાટ આતમ દ્વારને ખોલ ॥. ॥ ૬૭ ॥
 ઘાટ ઘટે શું નવનવ ઘટમાં, ઘડી પછી અણધાર્યું થાય;
 ઘડી પછીની ખબર પડે નહી, સમજી પ્રભુને સંતો ધ્યાય. ॥ ૬૮ ॥
 ઘડીઘડીનાં ઘડિયાલાં વાગે, ચેતાવે વાગીને તેહ;
 ઘટ ધરખારો મૂકી જાણું, ચેતો લોકો રહે ન દેહ. ॥ ૬૯ ॥
 ઘોરોપસર્ગો આવે પૂર્વના,—કર્મોદયથી લોગવ ॥ એહ;
 ઘોર બનીને, કર્મની આત્મા, લડ ॥ સમજાવે જની વિદેહ. ॥ ૭૦ ॥
 ઘોર તપસ્વી બ્રહ્મચારી થા ॥ ઘોરની સામે થા ॥ તું ઘોર;
 વેંન તું આત્મસમાધિયોગે, પામી થાજે ચિત્ત અધોર. ॥ ૭૧ ॥
 ઘનવત્ ગાજી વરસો આતમ !, જીવેના સહુ તાપ શમાવ ॥;
 ઘોર છે આતમ અતિદયાળુ, સાપેક્ષાએ મનમાં લાવ. ॥ ૭૨ ॥
 ઘરકું બાળક જન્મે સરખા, બેને પતાવી કરવી સેવ;
 ઘડપણ બાલપણ પ્રથમ અંતની, સામ્યદશામાં સેવો દેવ. ॥ ૭૩ ॥
 ઘરના આંગણે આવેલાનો, યથાયોગ્ય કરવો સત્કાર;
 ઘરમાં રહેવું નિરાસકિતથી, ગૃહસ્થધર્મનો ધરો અધિકાર. ॥ ૭૪ ॥
 ઘરને કરવાં આમોગામે, ચહેરો ચહેરે સ્નેહી ધાર ॥;
 ઘરનાં છિદ્ર રહસ્યને પરની,—આગળ કહેવાં નહીં લગાર. ॥ ૭૫ ॥
 ઘરની વાતો યોગ્યની આગળ, કહેવી આત્મસમે ને હોય;
 ઘોર ન ખોટો વિના વિચારે, પોતપોતાની મેજે કોય. ॥ ૭૬ ॥

ચતુરાઈ ચૂલે તુજ પડશે, ચેત ! નહીં તો ભણુજે છવ;
 ચાર ઘડીનું ચાંદરણું છે, યા ! નહિ મોહવશે તું કલીજ. ॥ ૧૨ ॥
 ચાર સંછવિની ઝોપધી સરખી, ધર્મ કિયાને ચેતન ॥ ધાર;
 ચેતન ચેતો દટપટ મૂકી, માનવ ભવ ફેગટ નહિં હાર. ॥ ૧૩ ॥
 ચાકરી કરતાં બાખરી મળવી, ચાકરના શુભ સાચા ભણુ ॥ ૧;,
 ચાકરી કીધી સાધુ સંતની, નિષ્કળ ભય ના નિશ્ચય માન. ॥ ૧૪ ॥
 ચાકર થાતો તે પ્રભુ થાતો; સાચી ચાકરી કરતો નેહ;
 ચાકરી કર ॥ શુદ્ધેવની ભાવે, તેથી ચાઇચ શુભગણેહ. ॥ ૧૫ ॥
 ચોટું રાત્ર્યસભા પંકિતગણ, સંગે ચતુરાઈની વૃદ્ધિ;
 ચાર ચતુર જન સલાહ પૂછી, કાર્ય કરે તે પામે સિદ્ધિ. ॥ ૧૬ ॥
 ચાહ જો તુજને સદ્ગુણ વરવા, ચા, પોવાની છાંછા ત્યાગ ॥ ૧;,
 ચાહ જો સાસ્ત્રિક શુભ કર્મોની, 'ચાહ' વ્યસનથી દૂરે ભાગ. ॥ ૧૭ ॥
 ચોરની આ દોડીમાં મુખડું, -ઘાલી રૂવે ભણુ ન થાય;
 ચોરી ભરી છાનાં પાપો, કરનારા છાનાં દુઃખ પાય. ॥ ૧૮ ॥
 ચારે ભાણુ ધર્મ વિચારો, મત સદ્ગુણથી મનને ઘેર;
 ચિત્તને વશમાં કરીને આતમ ॥, વર્તો પ્રગટે મુકિત હોર. ॥ ૧૯ ॥
 ચોપટ ખેલી કર્મને છવી, કરી વિજય ઝટ પામે મુકિત;
 ચોટીદારો ત્હારા સદ્ગુણ, પ્રગટાવો જો ધર્મની મુકિત. ॥ ૨૦ ॥
 ચણેડી દનકથકી તોણવી, હલકી પડી કર્યું કાણુ મુખ;
 ચતુર જનની અનંત કિંમત, મૂઢને તેથી છે મન દુઃખ. ॥ ૨૧ ॥
 ચાલો આતમ ॥ પ્રભુને મળવા, ધારી ચોલ મજાકસમ રંગ;
 ચોપટ ચોપડીમાંથી શુભ લે, પ્રભુના ગ્રેમે આત્મ અભંગ. ॥ ૨૨ ॥
 ચોઠાશી કરી તથા પ્રમાદો, ચિત્તમાં પરમેશ્વરને ધાર ॥ ૧;,
 ચડ ॥ ઝટ મુકિત નિઃસરણી પર, ચૂક ન કરજે ચિત્ત લગાર. ॥ ૨૩ ॥
 ચોટામાં મિસરી વેરાણી, લઘુ કીડીઓ ખાંતે ખાય;
 ચતુર મોટો હાથી ન ખાવે, લઘુતા વિનયે સર્વ પમાય. ॥ ૨૪ ॥
 ચાવડા વનરાજે શુજરાતમાં, શીલગુણી સહાયથી ચાપ્યું રાત્ર્ય;
 ચાવડા વંશ તેનાથી બહેર, ચાંપે ચાપ્યું નિજ સાગ્રાજ્ય. ॥ ૨૫ ॥

(ડ)

હંકુઃ! ઉંધને હૃદ્ય સનોથી, રહેશે ફરે શિવમુખ કાજ;
 દોષ બૂલ પોતાની દેખો !!!, ટાળો !!! તેથી શિવમુખ રા
 હંકુઃ! ભણ્યા ત્યારે કહેવાશે, ધારો સત્યાચાર નિચાર;
 અનંત આતમશક્તિયોને, પ્રગટાવો પ્રેમે નિર્ધાર.

(ચ)

અન્યા અતુરાઈથી વર્તો !!, ચારે વિકથા ફરે નિવાર;
 દાન શીયલ તપ ભાવનાં, ચારે ધર્મને ધારણ કર !! અટવાર. !!
 અન્યો ભણ્યો ત્યારે કહેવાશે, ચારિત્રી થાશે નિર્ધાર;
 અર્ચા ખોટી તણ વિવાદો, ચોરી તણ પાળો !!! આચાર. !!
 ચિંતા ચીતા સરીખી બાળે, મન તન શક્તિ ટાલણહાર;
 ચાહી ચુંગલી કરતાં દોષી, બનતાં સમજે નરને નાર.
 ચોવીશ તીર્થ કર જનવરની, -સ્તુતિ કરવી આવશ્યકકર્મ;
 ચોવીશ તીર્થ કર ભક્તિથી, આતમમાં પ્રગટે છે શર્મ.
 ચંડાલો પણ સાત્ત્વિકશુભને, સાત્ત્વિક કર્મે પ્રાપ્તિ જોય;
 ચંડાળોના શુભકર્મોથી, પ્રાપ્તિ પણ ચંડાળ જ હોય.
 ચક્રવર્તી ઇન્દ્રો સરખા પણ, હુર્ગુણ હુન્કર્મે હુઃખપાત્ર;
 ચતુર વિવેકી સદ્ગુણી સુખિયા, નગન યદિ કર માટી પાત્ર.
 ચીનની ચડતી જ્ઞાનોદયથી, સદ્ગુણ સંપે થાવે બેશ;
 ચતુરાઈ ચારિત્રથી ચડતી, હુર્ગુણથી પડતી જ્યાં કલેશ.
 ચંડેન્દ્ર આચાર્યના શિષ્યે, ક્ષમા અને ધાર્યો સમભાવ;
 ચિત્તને જોડ્યું આતમમાંહી, કેવળજ્ઞાની થયા સ્વભાવ.
 ચારિત્રી જે નરને નારી, તેના ચરણે નામું શીર્ષ;
 ચક્રી ઇન્દ્રયક્રી પણ ચોટો, ચારિત્રી જ્યાં રાગ ન રીસ.
 ચોરી કરે તે ચોર છે જગમાં, ચોરો સર્વે કરતા પાપ;
 ચોરીથી મહાહુઃખો પ્રગટે, વધે ચિત્ત ચંચળતા તાપ.
 ચેત !! તું મૃત્યુ પૂર્વે આતમ, પછીથી થાય ન પશ્ચાત્તા
 ચેતીને મન ધર્મને ધારો, ચિત્તમાં રાખો ત્રિભુવનભાવ.

ચતુરાઈ ચૂલે તુજ પડશે, ચેત ! નહીં તો બાણને છવ;
 ચાર ઘડીનું ચાંદરણું છે, યા ! નહિ મોહવશે તું કલીબ. ॥ ૧૨ ॥
 ચાર સંભવિની ઔષધી સરખી, ધર્મ ક્રિયાને ચેતન ! ! ધાર;
 ચેતન ચેતો હટપટ મૂઠી, માનવ ભવ ફોગટ નહિં હારે. ॥ ૧૩ ॥
 ચાકરી કરતાં બાખરી મળતી, ચાકરના શુભ સાચા બાણ ! ! !;
 ચાકરી કીધી સાધુ સંતની, નિષ્કળ ભય ના નિશ્ચય માન. ॥ ૧૪ ॥
 ચાકર થાતો તે પ્રભુ થાતો; સાચી ચાકરી કરતો જોહ;
 ચાકરી કર ! ! શુદ્ધેવની બાવે, તેથી યામ્ય શુભગણગેહ. ॥ ૧૫ ॥
 ચૌદું રાજ્યસભા પંકિતગણ, રાંગે ચતુરાઈની વૃદ્ધિ;
 ચાર ચતુર જન સલાહ પૂછી, કાર્ય કરે તે પામે સિદ્ધિ. ॥ ૧૬ ॥
 ચાહ જો તુજને સદ્ગુણ વરવા, ચા, પીવાની છઠ્ઠા ત્યાગ ! ! !;
 ચાહ જો સાત્ત્વિક શુભ કર્મોની, 'ચાહ' વ્યસનથી દૂરે ભાગ. ॥ ૧૭ ॥
 ચારની મા કોઠીમાં મુખડું, -ઘાલી રૂવે બાણ ન થાય;
 ચારી ભરી છાનાં પાપો, કરનારા છાનાં દુઃખ પાય. ॥ ૧૮ ॥
 ચારે બાણ ધર્મ વિચારો, વ્રત સદ્ગુણથી મનને ઘેર;
 ચિત્તને વશમાં કરીને આતમ ! !, વર્તો પ્રગટે મુક્તિ દહેર. ॥ ૧૯ ॥
 ચોપટ ખેલી કર્મને છતી, કરી વિજય ઝટ પામે મુક્તિ;
 ચોટીદારો તહારા સદ્ગુણ, પ્રગટાવો એ ધર્મની મુક્તિ. ॥ ૨૦ ॥
 ચણેડી કનકચક્રી તોલાતી, હલકી પડી કથું કાશુ મુખ;
 ચતુર જનની અનંત કિંમત, મૂઢને તેથી છે મન દુઃખ. ॥ ૨૧ ॥
 ચાલો આતમ ! ! પ્રભુને મળવા, ધારી ચોલ મલકસમ રંગ;
 ચોપઠા ચોપડીમાથી શુભ લે, પ્રભુના પ્રેમે જાતમ અશંક. ॥ ૨૨ ॥
 ચોક્કસી કરી તથા પ્રમાદો, ચિત્તમાં પરમેશ્વરને ધાર ! ! !;
 ચઢ ! ! ઝટ મુક્તિ નિઃસરણી પર, ચૂક ન કરો ચિત્ત લગાર. ॥ ૨૩ ॥
 ચોટામાં મિસરી વેરાણી, લણુ દીડીઓ ખાંતે ખાય;
 ચતુર મોટો હાથી ન ખાવે, લણુવા વિનયે સર્વ પમાય. ॥ ૨૪ ॥
 ચાવડા વનરાજે શુભશતમાં, શીલશુદ્ધી સદાપથી યામ્યું રાજ્ય.
 ચાવડા વંશ તેનાથી બહેર, ચોપે યામ્યું નિજ સામ્રાજ્ય. ॥ ૨૫ ॥

ચૂપ રહીને કર !! શુભ કાર્યો, સારાં થાતાં જગ જાહેર;
 ચણ્યા મહેલ પડતાં તે અંતે, મનમોહે વર્તે અંધેર. ॥ ૨૬ ॥
 ચડતી લક્ષણ, પુણ્યનાં કાર્યો, ન્યાય સંપ ઉદ્યોગ ઉમંગ;
 ચઢતા ભાવને જ્ઞાનપ્રવૃત્તિ, ન્યાયીજીવન પ્રેમ અભંગ. ॥ ૨૭ ॥
 ચડતી લક્ષણ, તે ગુણીસંગતિ, ભૂલ દોષનો પશ્ચાત્તાપ;
 ચડતી લક્ષણ, સત્ય પ્રમાણિક, -પણું અને તજવાં સહુ પાપ. ॥ ૨૮ ॥
 ચડતીમાં નિજ ભૂલ ટળાતી, પડતીમાં નહીં ભૂલ જણાય;
 ચડતી થવાની હોય તો ભૂલને, દેખી તેને દૂર કરાય. ॥ ૨૯ ॥
 ચક્ષુવડે દેખીને ચાલો !!!, ચક્ષુનો કર સદુપયોગ;
 ચક્ષુમાં અગ્નિ નહીં ધારો, અતિદેખે ચક્ષુમાં રોગ. ॥ ૩૦ ॥
 ચક્ષુ શક્તિ બળવાન છે તેની, જેની વીર્યની રક્ષા ખેશ;
 ચક્ષુનો ઉપયોગ નિયમસર, કરે તેને નહીં ચક્ષુકલેશ. ॥ ૩૧ ॥
 ચક્ષુથી જે રાત્રે ન વાંચે, દેહવીર્યનો કરે ન નાશ;
 ચક્ષુનો કુદ્રત રીતિએ, કરે ઉપયોગ તે અંધ ન ખાસ. ॥ ૩૨ ॥
 ચોમાસાના ચાર માસમાં, જૈન ત્યાગી રહેતા એક ઠામ;
 ચાતુર્માસી તપ સંયમમાં, ગાળે ભજે પ્રભુનું નામ. ॥ ૩૩ ॥
 ચોરી થાતી કામને ક્રોધે, હાસ્ય ભયે સ્વાર્થે જગમાંદ્ય;
 ચોરી તજતાં અનેક પાપો, તજાય છે ચોરી દુઃખછાંચ. ॥ ૩૪ ॥
 ચોરી કરતાં હિંસા જૂઠું, -આદિ અનેક પાપો થાય;
 ચોર બને છે નિર્દય હિંસક, દુર્વ્યસની કરતો અન્યાય. ॥ ૩૫ ॥
 ચોરનું ધન ચંડાલો ખાતા, ચોરનો નહીં જગમાં વિશ્વાસ;
 ચોરનું મનડું ક્ષણક્ષણ પલટે, શાંતિનો નહીં તેને શ્વાસ. ॥ ૩૬ ॥
 ચિંતામણિ સમ નરભવ પામ્યો, નરભવ મળે ન વારંવાર;
 ચિંતામણિ કરતાં તે અનંતો, -મોટો મોહે કૈંક ન હાર !! ॥ ૩૭ ॥
 ચીલેચીલે ચાલ્યા જતા, સાધારણ અળ્લે નરનાર;
 ચાલો મૂઢી ગમે ત્યાં ચાલે, અસાધારણ કોઈક ધાર !!! ॥ ૩૮ ॥
 ચારે બાલુએથી મુજમાં, પ્રભુનો પ્રગટો !! સત્ય પ્રકાશ;
 ચાહું એવું પલપલ પ્રેમે, પ્રભુમયજીવન તે સુખ ખાસ. ॥ ૩૯ ॥

ચંદ્રને સૂરજ બે ઉપયોગી, સૌના સ્થાને સર્વે મહાન;
 ચોટીદારને રાજા બસે, નિજકર્તવ્યે શ્રેષ્ઠ પ્રમાણ. ॥ ૪૦ ॥
 ચોરી કરવી ચેતન વારો, ચોરીથી થાતાં બહુપાપ;
 ચોરનો કોઈ ધણી નહીં જગમાં, ક્ષણક્ષણ ચોરના મન સંતાપ. ॥ ૪૧ ॥
 ચોરી ત્યજતાં અનંતપાપો, -ત્યાગ્યાં એવો નિશ્ચય ધાર!!;
 ચોરીથી ઠામીજ જન થાતો, પરભવમાં દુર્ગતિએમાન. ॥ ૪૨ ॥
 ચૂક! ન ચેતન!!! અવસર પામી, ચતુરાર્થથી કર જે કાજ,
 ચૂક ન પડવા દે જે કિંચિત્, માનવભવનું ખો નહીં રાજ્ય. ॥ ૪૩ ॥
 ચિત્ત ચપલતા ત્યાગી ચેતન!! સર્વકાર્યમાં ધર ચતુરાર્થ;
 ચાહે તેને ચાહી લે તું, શુભપ્રગટ્યાની દેખ નવાઈ. ॥ ૪૪ ॥
 ચંદ્રાલોકો જે ફરને નિર્દય, -જન, મારી નહીં ધોવે હાથ;
 ચેતીને ચાલો તેજોથી, નહીં ચેતો તો યશો અનાથ. ॥ ૪૫ ॥
 ચાણક્યનીતિ કલિયુગમાંહી, જાણી વર્તે જે નરનાર;
 ચંદ્રાલોકોથી બચે છે તેઓ, યુગપ્રમાણે નીતિ સાર. ॥ ૪૬ ॥
 ચાર પ્રકારે નીતિ સમજો, ચારપ્રકારે સમજો ધર્મ;
 ચારપ્રકારે વણી સમજો, ચારપ્રકારે સમજો કર્મ. ॥ ૪૭ ॥
 ચારપ્રકારે કષાય સમજો, ચારપ્રકારે કર્મનો બંધ;
 ચારપ્રકારે ધ્યાનને સમજો, ચેતનાપ્રગટાવો નિર્બંધ. ॥ ૪૮ ॥
 ચઉદ્ધ પ્રકારે વિદ્યા જાણો, જાણે તીર્થંકર ચોવીશ દેવ;
 ચારપ્રકારે સંધને જાણી, દ્રવ્યભાવથી કરશો સેવ. ॥ ૪૯ ॥
 ચંદ્રકોશિયો નાગ ભયંકર, પ્રતિબોધ્યો મહાવીરે જાણ;
 ચંદ્રદ્વંદ્વા શિષ્યે સમતા, -ધારી પામ્યો કેવલજ્ઞાન. ॥ ૫૦ ॥
 ચક્રોર ચાહે યશો ચંદ્રને, તથા પ્રભુને ચાહો ભવ્ય!!;
 ચરિત્ર વાંચ્યા સતપુરુષોનાં, જહાદ્ગરીનાં કર ॥ કર્તવ્ય. ॥ ૫૧ ॥
 ચરિત્ર વાંચ્યા તીર્થંકરનાં, સત્તા સતીનાં શુભ કરનાર;
 ચરિત્ર વાંચી નિજચરિત્રને, પ્રગટાવો આત્મ ! નિર્ધાર. ॥ ૫૨ ॥
 ચાલાકી કર! નહીં શરૂ સાથે, માત્ર પિતા વિદ્યાગ્રી સાથ;
 ચાલાકી જ્યાં ઘટે ત્યાં સારી, બાકી બાવજીયાથી બાથ. ॥ ૫૩ ॥

ચોલ મજાઠ સમ ધર્મ રંગ જો, લાગ્યો અંતરમાં શુભ સત્ય;
 ચોરાશીલખ જીવ્યોનિનું,-બ્રમણ કર્યાનું નાસે કૃત્ય. ॥ ૫૪ ॥
 ચાળા અન્યના પાડ ન મૂરખ !!, ચાળા પાડે થાય અનર્થ;
 ચંબાવલાની ટેવ તજી દે, જેથી સરે નહીં સાચો અર્થ. ॥ ૫૫ ॥
 ચાળૂકથી ઘોડાઓ વશમાં, અંકુશથી હસ્તિ વશ થાય;
 ચતુરાઇથી મનુષ્ય વશમાં, વિનયે ગુરૂજન વશ થઇ જાય. ॥ ૫૬ ॥
 ચાંદાં ખોળ ન કાગડો થઇને, ખોળે તો તું નિજનાં ખોળ !!!;
 ચાંદાં નિજનાં સઘળાં ટાળી, ખીજને હિતશિક્ષા ખોલ !. ॥ ૫૭ ॥
 ચાવીચાવીને ધીમેધીમે, અન્ન ને ભોજન ખાવું જાણ !!!;
 ચાવી ધીમેધીમે ખાતાં, ભોજન પચતું નિશ્ચય માન !. ॥ ૫૮ ॥
 ચંચળ કર નહીં મન વચ કાયા; દુષ્ટકામ લોભે લલચાઇ;
 ચળ નહીં ધર્મપ્રમાણિકતાથી, વિપત્તિ પડતાં મન ગભરાઇ. ॥ ૫૯ ॥
 ચળ નહીં પરીવહો પ્રગલ્બાથી, ચળ નહીં ઉપસર્ગોથી લેશ;
 ચળ નહીં વ્રત શુભ નીતિ નિયમથી, અંતે તેથી ટળશે કલેશ. ॥ ૬૦ ॥
 ચાલ !!! તું જોઇ જોઇ તપાસી, લાલ હાનિનો કરી વિચાર;
 ચાલ તું જાની સલાહ લેઇ, સત્યાસત્યનો કરી નિર્ધાર. ॥ ૬૧ ॥
 ચાલ સુધારો !! આતમ ! નિજની, સર્વ કષાયો કરશે દૂર;
 ચપલ ન બન ગંભીરતા ધર ! મન, ગંભીરતાથી સુખ ભરપૂર. ॥ ૬૨ ॥
 ચોખખાસમ નિજમનને ચોખું,-રાખ !!! કષાયો કાઢી દૂર;
 ચાંદની સમ નિજ આતમ ઉજવલ,-કર !! ઝટ મોહથી લડીને શૂર. ॥ ૬૩ ॥
 ચમાર તું છે ચામડી રૂપના,-મોહે લોભે અન્તર જાણ !!!;
 ચમાર એવો ત્યાં સુધી તું, ત્યાં સુધી તું દુઃખી મહાન. ॥ ૬૪ ॥
 ચાતકને જેમ ચંદ્રથી પ્રીતિ, પ્રભુથી પ્રીતિ તેવી ધાર !!!;
 ચાર અનુયોગજ્ઞાનને કરજે, રાગ દોષનો કર !!! પરિહાર. ॥ ૬૫ ॥
 ચુંબન કરજે સંતચરણને, જેથી પ્રગટે સેવા ભક્તિ;
 ચિત્ર હૃદયમાં ધરજે સંતનું, પ્રગટે આત્માનુભવ શક્તિ. ॥ ૬૬ ॥
 ચીડ થતી ઝટ તજી દે આતમ !!, ચીડાવવાનો સ્વભાવ ત્યાગ !!!;
 ચીડથી ક્રોધાદિક પ્રગટે છે, રાગીઓનો નાસે રાગ. ॥ ૬૭ ॥

ચીન અપ્રીણથી બન્યું પરાધીન, અપ્રીણાદિક વ્યસનોને ત્યાગી ॥
 ચીને દુર્ગુણથી કરો પડતી, ચીવટ રાખી અંતર ભગ ॥૧૬૮॥
 ચીવટથી સહુ કાર્યો કરવાં, ચીવટથી પ્રગટે ચતુરાઈ;
 ચીવટથી બૂલો સહુ ટળતી, ચીવટથી ટળતી નબળાઈ. ॥૧૬૯॥
 ચિષ્ણ ઉદય ને અસ્તનાં જૂઠાં, અંતરમાં ઉત્સાહને ચોક;
 ચિષ્ણ ઉદયનાં ઉમંગ સ્ફૂર્તિ, પડતીમાં અંતરમાં પોક. ॥૧૭૦॥
 ચૂંટી ખણીને શિક્ષા આપે, માતપિતા ગુરુ શિક્ષક બધુ ॥
 ચીકાઈ જા. ॥ ના તેના ઉપર, ચપટી પણ દે શિક્ષા દાન. ॥૧૭૧॥
 ચેંન પડે છે જ્ઞાની સંતને, પ્રભુના શુણ ગાવામાં બેશ;
 ચેંન પડે છે મોહીઓને, વિષયોમાં પ્રગટાવે કલેશ. ॥૧૭૨॥
 ચેંન પડે જો આતમધ્યાનને, સમાધિમાં તો મુક્તિ થાય;
 ચેંન ત્યાં મનડું ઠરતું નક્કી, સદ્ગુણ ચેંન ધરી. ॥ દિત લાય. ॥૧૭૩॥
 ચેટકરાભ મત શુણધારી, મહાવીર પ્રભુના મામા બેશ;
 ચેટકે સુદમાં નીતિ ધારી, ક્ષત્રિયટેકને ધરી હમેશ. ॥૧૭૪॥
 ચેાટે ચેાટે કર. ॥ નહીં દેવું, ફરી ન જાળે બોલી બોલ;
 ચેાટામાં ચતુરાઈ ન શીખ્યો, -તો માનવ છે કૂટયો ઢોલ. ॥૧૭૫॥
 ચઉદશીયો પંચાતી યાતાં, ન્યાયનીતિ પ્રામાણ્યને ધાર ॥
 ચારગતિમાં ભમવું ત્યાગો ॥, તો પંચાતી છે મુખકાર. ॥૧૭૬॥
 ચિંતા ચિતાયકી પણ મોટી, પળપળ લોહી વીર્યને ખાય;
 ચિંતા મન તન શક્તિ હરતી, સુવાન પણ ધરડો થઈ જાય. ॥૧૭૭॥
 ચિંતા ચોકથી નબળાઈ જહુ, રોગઅધિષ્ઠતામૃત્યુ થાય;
 ચિંતાથી ચતુરાઈ ટળતી, ચિંતાથી મનડું સુંઝાય. ॥ ૧૭૮ ॥
 ચિંતાયકી જે ધરીમાં જળવું, ચિંતાથી નિત્ય જળવું થાય;
 ચિંતા ટળતી જ્ઞાને ધ્યાને, વૈરાગ્યે ચિંતા વિલુપ્તાય. ॥ ૧૭૯ ॥
 ચિંતામણિથી અનંતશુણ જો, અધિક નરભવ પામ્યો બેશ;
 ચિંતા ચોકમાં ગાળ ॥ ન આતમ. ॥ ટાળી દે સહુ કર્મના કલેશ. ॥૧૮૦॥
 ચેારી જારીવણ બીજાં શુભ, -કાર્યો કરતાં લજ્જા ત્યાગી;
 ચતુર વિવેકી આતમ ॥ ચેતો ॥, ધરી લે શુણીજનોપર શગ. ॥૧૮૧॥

ચારિત્રે રહેવું નિજધર્મ છે, ચારિત્રીને કરૂં પ્રણામ;
 ચારિત્રી સમ કોઈ ન મોટો, તદ્દગ્રે તુચ્છ છે પદવી દામ. ॥ ૮૨ ॥
 ચારિત્ર જ તે મન વચ કાયથી, રાગ રોષને પાપનો ત્યાગ;
 ચારિત્ર જ તે આત્મશુભામાં, રમવું ચારિત્રે ધર !! રાગ. ॥ ૮૩ ॥
 ચારિત્ર જ તે સદાચારને, સદ્ગુણ ધરવા દુર્ગુણ ત્યાગ !!;
 ચારિત્ર જ તે આત્મસ્વભાવમાં, સ્થિરતા ત્યાગ અને વૈરાગ્ય. ॥ ૮૪ ॥
 ચાર શરણુ તે અરિહંત સિદ્ધને, સાધુ કેવલીભાષિતધર્મ;
 ચાર શરણુ કરી જૈનધર્મને, -પાળે નાસે આઠે કર્મ. ॥ ૮૫ ॥
 ચોરની પદ્ધિસમ તે ગચ્છ છે, ગીતાર્થસૂરિવાચક નહિં જ્યાંય;
 ચારપ્રકારે શિક્ષા નહીં જ્યાં, પંચાચારને વ્રત નહીં ત્યાંય. ॥ ૮૬ ॥
 ચૂંક તે અંતરુશલ્યની દુઃખકર, માયાત્યાગે નાસે ચૂંક;
 ચૂંકવ !! કર્મોદયને જ્ઞાને, સમભાવે શુરમંત્રને કૂંક !!. ॥ ૮૭ ॥
 ચોરાશી લખ જીવયોનિમાં, અનંત સંખ્યા અનંતવાર;
 ચતુરજીવ ભૂલી અથડાયો, ચેતી લે !! આતમ ! આ વાર. ॥ ૮૮ ॥
 ચુડેલ તે છે કામની વૃત્તિ, ચુડેલ સહુ જીવોને ખાય;
 ચુડેલ તેની સામું ન દેખે, જે આતમ શુભ ક્યાનને પાય. ॥ ૮૯ ॥
 ચેતન લક્ષણ દર્શન જ્ઞાનને, ચારિત્ર જ છે અનંતવીર્ય;
 ચેતન આપ સ્વભાવે રમશે, અંતર ઉપયોગે ધરી ધૈર્ય. ॥ ૯૦ ॥
 ચેતન ચેતો નરભવ પામી, આઠ કર્મને વેગે ટાળ ! !;
 ચંદ્ર સરીખો શીતલ થા !! દિલ, ચિત્તને આત્મપ્રભુમાં વાળ !!. ॥ ૯૧ ॥
 ચાનક સરખી કોઈ ન શકિત, ચાનક સમ નહીં મંત્ર ને તંત્ર;
 ચાનક લાગે તે નર ચેતે, ચાનક સઘળા કાર્યનું ચંત્ર. ॥ ૯૨ ॥
 ચાનક લાગી તે જન ચેત્યા, ચાનક લાગે ત્યાં છે શકિત;
 ચાનક લાગે શુરશિક્ષાથી, તો પ્રગટે છે સેવા ભકિત. ॥ ૯૩ ॥
 ચંદ્રપ્રભુના અનંતશુભનું, -સ્મરણ કરીને થાશે ચંદ્ર;
 ચાનક અંતરુશુભની લગાવો !!!, તેથી પ્રગટે સઘળાં ભદ્ર. ॥ ૯૪ ॥
 ચિદાનંદ કૃત અન્ય સ્વરોદય, -ચાંચી શુરગમે કરશે જ્ઞાન;
 ચિદાનંદમય આત્મપ્રભુ છે, સર્વધર્મમય તે છે જીવ !!. ॥ ૯૫ ॥

ચઠ ॥ શુભસ્થાનકેનિસ્પૃશ્યિયમ, ગોક્ષગદેશમાં શીલ પ્રવેશ ॥;
 ચઠતાં પ્રમાદથી નહીં પડજે, ચૂક ત્યાં જાજો ॥ રાગ ને દ્રેષ. ॥૬૬॥
 એ' એ' પેએ અપચપ તારી, -મૂઢી પ્રભુમાં પ્રેમ લગાવ ॥;
 શોધીદાર-ઉપયોગ કરીને, આત્મપ્રભુને પ્રેમે જગાવ ॥. ॥૬૭॥
 ચકલા સરખી પ્રવૃત્તિમાંદી, અંચલતા ધારીને ચાલ ॥;
 આમડીલોગે આમડીયાની, વૃત્તિકર્મને વેગે ટાળ ॥. ॥૬૮॥
 ચક્ર અનંતાં જન્મ મરણનાં, કીધાં કર્મે અનંતવાર;
 ચતુરાઈ જો દોષ તો સાચી, કર્મને છૂટી કર ॥ ઉદાર ॥. ॥૬૯॥
 ચઠતાં પણ પડવાનું ચાતાં, પડીને પાછો ચડતો જેઠ;
 ચતુરાઈ તેની ॥ સાચી, ચૂકી પાછો સુધરે તેઠ. ॥૧૦૦॥
 આમાચીદિયા જેવા ચર્મને, ધરમાં ભરાઈ રહો ન બળ્ય ॥;
 ચરતો દુરતો તેઠ ધરાતો, આતુર્યે કરશે કર્તવ્ય. ॥૧૦૧॥
 ચાંપલાવેલા અભાવલાની, -વૃત્તિને નિજ વશમાં રાખ ॥;
 ચારે બાજુ પૂર્ણ તપાસી, ઉપયોગે કથવું તે ભાખ ॥. ॥૧૦૨॥
 ચારે બાજુ ઘોર વિપત્તિ, સંકટ પડનાં પ્રભુ દિલ ધાર ॥;
 ચતુર વિવેકી જનની સલાહ, વર્તશે અંતર્ધર્મિ આધાર. ॥૧૦૩॥
 અપ્પણિયું દોષ માગી ખાવું, ચાટમાં ખાવું સાડું જાણ ॥;
 ચોરીનું ધન કન્યાવિક્રય, -ધન ખાવું તે વિષા માન ॥. ॥૧૦૪॥
 ચાંદલો કરવા લક્ષ્મી આવે, કપાલ ધોવા ત્યારે જાય;
 ચાહીને મળવા આવે આપે, -ત્યારે બૂલે એવો ગણાય. ॥૧૦૫॥
 અંદનસમ શીતલતા જેની, પરાક્રમી જે સૂર્ય સમાન;
 ચતુર સુજન સદ્ગુણે સેવો ॥, જ્ઞાનને આપે શુદ્ધ તે જાણ ॥. ॥૧૦૬॥
 ચેતો ચેતો હ્રાલા મારા આત્મા, પલપલ પ્રભુનું સ્મરણ કરો
 દિલમાંદા જો;
 ચેતો આત્મ વૈરાગ્યે અંતર્વિષે, ચેત્યા તે પ્રભુ પામ્યા શીતલ છાંયજો.
 ચેતો ચેતો વૈરાગ્યે નિજ આત્મા. ॥૧૦૭॥
 ચેતો ચેતન ॥ પ્રભુ બાજીલો ॥, રાગ રોષને છડો કામ;
 ચાલો ॥ પ્રભુના પન્થમાં આતમ ॥, છડો સદુ માયાનાં ધામ. ॥૧૦૮॥

ચાલો ॥ આતમ ॥ આગળ પ્રભુની, -વાટે ખીજું મૂકી સર્વ;
 ચાલ પકડ ॥ તું જિનોની ભાવે, દુનિયાનો છંડી દે ॥ ગર્વ. ॥૧૦૮॥
 ચોરી-દર્શન જ્ઞાન ચરણતપ, આતમ ॥ કરીને પરણો મુક્તિ;
 ચાહીને કરી ચોરી એવી, મુક્તિવધૂ પરણી લે સૂક્તિ. ॥૧૧૦॥
 ચાહના કર ॥ તું પ્રભુની સાચી, ખીજી ચાહના દૂર નિવાર ॥;
 ચાહ ખરો પ્રભુનો મન ધારી, વિષયવાસનાચાહને વાર ॥. ॥૧૧૧॥
 ચાહી લે ॥ તું પરમેશ્વરને, ચાહી લે ॥ તું સેવા ભક્તિ;
 ચાહી લે ॥ તું સર્વનું સાડું, ચાહી લે ॥ તું સાચી નીતિ. ॥૧૧૨॥
 ચાહના અનેક સુખને માટે, કીધી ભોગવ્યા સઘળા ભોગ;
 ચાહના પુદ્ગલની સહુ જૂઠી, ચાહો અંતર આનંદ યોગ. ॥૧૧૩॥
 ચાકર થા ॥ તું પ્રભુનો ભાવે, સર્વજીવરૂપ પ્રભુની સેવ;
 ચોખ્ખા ચિત્તે કર ॥ મુજ આતમ, આપોઆપ થશે તું દેવ. ॥૧૧૪॥
 ચારદિ વસનું આંદરણું છે, ચેતી શકે તો જલદી ચેત ॥;
 ચંડાલો તુજ મનમાં રહેતા, દૂર કર્યાથી શિવસંકેત. ॥૧૧૫॥
 ચકવર્તી ને ઇન્દ્ર છે તે જન, જેમાં પ્રગલ્ભો જ્ઞાનાનન્દ;
 ચક્રમક જ્ઞાનસમો નહીં કોઈ, મનચક્રકોળના વિચિત્ર કન્દ. ॥૧૧૬॥
 ચકલેચકલે ચરિત્ર સાડું, જોડું લોકોથી પરખાય;
 ચરિત્ર સાડું તે છે સારો, ધન સત્તાનું મહત્ત્વ નાંધ. ॥૧૧૭॥
 ચકોર થઈ તું આતમપ્રભુરૂપ, -ચંદ્રથી સાચો કરને પ્યાર;
 ચક્રવ્યૂહ તે સંયમ શક્તિ, અંતરમાં સમજે સુખસાર. ॥૧૧૮॥
 ચટકમટકથી વળે ન કાંઈ, ચટકી લાગે ચેતે તેહ;
 ચટકો લાગે ત્યારે શક્તિ, પ્રગટે જાણો ॥ નિશ્ચય એહ. ॥૧૧૯॥
 ચટપટી જેને આતમપ્રભુની, -પ્રાપ્તિ માટે લાગી જાણુ ॥;
 ચટપટ તે કરતો યુક્તિએ, પામે અંતે શિવ નિર્વાણુ. ॥૧૨૦॥
 ચાનકવણુ નહીં મનુષ્ય કોઈ, જ્યાં ચાનક ત્યાં પ્રગટે શક્તિ;
 ચડસાચડસી ધાર્મિક સારી, -જેથી પ્રગટે આત્મોત્કાંતિ. ॥૧૨૧॥
 ચડતાને ચડતાં દૃષ્ટાંતો, -લેવાનું મનમાં થઈ જાય;
 ચડતીવિના જગ પડતી થાવે, પડતાં દૃષ્ટાંતો ચડવાય. ॥૧૨૨॥

ચક્રચક્રે ને સારું દશે તે, દૃઢિમ કર્યો ટળશે ચક્રકાટ;
 ચક્રચક્રાટ ન છાનો રહેતો, ભલે હોય દિવસ કે રાત. ॥૧૨૩॥
 ચક્રચુર થઈને આત્મશુભોમાં, સત્કાર્યો કર ॥ બૂલી અન્ય;
 ચક્રચુર કર ॥ નહીં નકામી, પ્રગટાવો ॥ આત્મ ॥ ચૈતન્ય. ॥૧૨૪॥
 ચક્ર તેજ શુભ દાનિ વૃદ્ધિ, અંતરુણુનું સમજો સાર;
 ચક્રચૂડ ને મોહનુ તેને, -લેટો પામે ॥ શાંતિ અપાર. ॥૧૨૫॥
 ચક્ર અમૂલ્ય છે તેનું રક્ષણ, કર્યો પ્રેમે નરને નાર;
 ચક્ર છતાં અંધા કામાપો, અંતે દુઃખો લહે અપાર. ॥૧૨૬॥
 ચક્રાષ્ટ દરીને મોહસેન્યપર, આત્મ જિતનિશાન ચક્રાષ્ટ ॥૧॥
 ચક્ર ॥ ઉત્તરશુભસ્થાનક પરતું, ચક્રતા પરિણામે મન લાવ. ॥૧૨૭॥
 ચક્રાઉના કબ્જામાં મન નહિ, ચક્રાચક્રી સારી કર ॥ બન્ય ૧;
 ચક્રાવ ॥ આત્મ ॥ શુભસ્થાનકપર, તારું ચુકિત ॥ કર્તવ્ય. ॥૧૨૮॥
 ચક્રાવવા લોકોને ત્યાં ત્યાં, સન્માર્ગો પર કર ॥ એ કામ;
 ચક્રાવવા નહિ ઉન્માર્ગોપર, સંભાળી લે ॥ તારો ચાર્જ. ॥૧૨૯॥
 ચક્રાવો કરને બહુ વિચારી, અન્યથી ચક્રિયાતો થા ॥ બન્ય ૧;
 ચક્રિયાતો થયો શુભલક્ષિતથી, અર્જુનથી પણ જગ એકલબ્ય. ॥૧૩૦॥
 ચક્રુતર પાયાથી શુભ ચક્રુજે, મહેલચક્રુયો પડી જાય ન જાણુ ॥;
 ચક્રુલવટે છવે જગલોકો, ચક્રુશર્પ ત્યાં સારું જ્ઞાન. ॥૧૩૧॥
 ચક્રુર્વર્ગનું ચારે વર્ણુ, -સાધન કરીને સાધે ધ્યેય;
 ચાર વેદ બધે ચક્રુશર્પવળુ, જગલોકોમાં નહીં આદેય. ॥૧૩૨॥
 ચક્રુરશિરોમણિ તે છે જગમાં, મોહચક્રી પામે નહીં હાર;
 ચક્રુરશિરોમણિ તે છે જગમાં, દુર્ગુણોને કાઢે બહાર. ॥૧૩૩॥
 ચક્રુજાઈ, સારા માર્ગે શુભ, આત્મોન્નતિ પરહિત કરનાર;
 ચક્રેટા સદ્ગુણશિક્ષાઓના, -ખાવે તે પામે નહિ હાર. ॥૧૩૪॥
 ચક્રત્કાર જ્યાં ત્યાં સહુ નમતા, ચક્રત્કાર ઘર આત્મ ॥ જાણુ ॥;
 ચક્રત્કૃતિ શુભ પ્રગટે તે છે, અચરિત દોષોમાં નહીં માન. ॥૧૩૫॥
 ચક્ર સુદૃઢ વૈદકમન્યો, બહુવાથી રાગો સમજાય;
 ચક્રો ફેરવે પેટ ભરે તે, -ચર્યાથી શાન્તિ નહીં થાય. ॥૧૩૬॥

ચરણકમલ સેવો શુરદેવનાં, સંતોના ચરણોને સેવ !!;
 ચરિત તારૂં શુદ્ધ કરે તો, આપોઆપ બને તું દેવ. ॥ ૧૩૭ ॥
 ચર્ચ કે મસ્તુદ મંદિરમાંહી, જ્યાં ત્યાં આતમશુદ્ધયા મોક્ષ;
 ચર્ચાદિમાં દુર્ગુણ દોષે, લોકોને છે મોક્ષ પરાક્ષ. ॥ ૧૩૮ ॥
 ચરાચર જગમાં જીવ અનંતા, સંતાએ પ્રભુરૂપ ભરેલ;
 ચાહો તેને આત્મપ્રભુસમ, -તેથી પ્રગટે પ્રભુ ઉકેલ. ॥ ૧૩૯ ॥
 ચર્ચાપત્રમાં સાડું ખોટું, સત્યાસત્યને કૃત્યાકૃત્ય;
 ચર્ચાપત્રીઓમાં એવું, સમજ સારાં કરવાં કૃત્ય. ॥ ૧૪૦ ॥
 ચલાણુ ન સાડું નિજપરનું ત્યાં, પ્રગટે દુઃખ દાવાનલ જોર;
 ચળવળ વણુ નહીં પ્રગતિ કોની, ઠરે નહીં શુરવિદ્યાચોર. ॥ ૧૪૧ ॥
 ચલાયમાન થાવું નહિ ક્યારે, સદ્ગુણ પરમાર્થોથી ભવ્ય !!;
 ચાલાકોની કપટકલાથી, બચવું કર !! અવસર કર્તવ્ય. ॥ ૧૪૨ ॥
 ચલાવ તારી સહુ ફોર્ને, જીવન તારૂં ધર્મ ચલાવ !!;
 ચલાવી લેજે અવસર આઠ્યું, ચલિત થવાના કર !! નહિં ભાવ. ॥ ૧૪૩ ॥
 ચાલો સદ્ગુણ સંતકાર્યોમાં, ચાલો !! પ્રભુના દેશમાં જીવ ?;
 ચાલો !! આતમ આત્મોપયોગે, જેથી જીવ બને છે શિવ. ॥ ૧૪૪ ॥
 ચક્ષમાં આંખની આગળ જેવાં-તેવું દૃશ્ય આંખે દેખાય;
 ચક્ષમાં રોગને રોષનાં છંડી, જોતાં જગમાં સત્ય જણાય. ॥ ૧૪૫ ॥
 ચસકી જા !! નહિં ભમાવ્યો ભોળા, ચસકવું જૂઠાથી શ્રેષ્ઠ;
 ચસકો લાગ્યો જેને જેનો, તેમાં તે વર્તે છે ઠેક. ॥ ૧૪૬ ॥
 ચહેરો નહિં જે લખ્યું તે સાડું, ચહેરો દેખી પાડો કામ;
 ચહેરાથી ઓળખાતા લોકો, ચામમાં મુંઝો !! નહિ સુખકામ. ॥ ૧૪૭ ॥
 ચળકસળક ચળકાવો નિજગુણ, સાચાનો સ્થિર છે ચળકાટ;
 ચળકે સદ્ગુણી સંતો જગમાં, ચળવળથી છે ઉન્નતિ વાટ. ॥ ૧૪૮ ॥
 ચળી જશે નહીં દુર્ગુણ વ્યસને, ચળેલની સંગતને ત્યાગ !!;
 ચંગ જો મન તો પ્રભુ છે પાસે, ચંગીનો વ્યસનોમાં રાગ. ॥ ૧૪૯ ॥
 ચંચળ મનમાં ધૈર્ય ન પ્રગટે, ચંડાળો નર્કોમાં જાય;
 ચંડાળો મહાપાપી હિંસક, દુર્ગુણી દુષ્ટો તે કહેવાય. ॥ ૧૫૦ ॥

ચંદનસમ શીતલતા જેની ॥, ક્ષમા દયાથી તે છે ચંદ્ર;
 ચંદ્ર ને લાનુ સમ થા ॥ આતમ, પૃથ્વીસમ થા ॥ પ્રગટે ભદ્ર. ॥૧૫૧॥
 ચંદ્રની ચાંદની સરખા સંતો, જ્યાં ત્યાં કરે અંધારે પ્રકાશ;
 ચંદ્ર રવિને ગ્રહણ છે તેવું, જગમાં ચોટાઓને ખાસ. ॥ ૧૫૨ ॥
 ચંપાતા ગફલત કરનારા, અસાવધ જગમાં નરનાર;
 ચૂકે તે ચંપાતા લોકો, જગમાં રહે ન જે હુશિયાર. ॥ ૧૫૩ ॥
 ચાટજે બહુ વિચારીને તું, જોઈયું પાછું ચાટે મૂઠ;
 ચાટુ તથ્યને પથ્ય તે વહવું, અંતરૂતું એ સમજે ગૂઢ. ॥ ૧૫૪ ॥
 ચાહું નાકે પડયું ન ચોલે, મુખડું જાણે ॥ નરને નાર;
 ચાહું નાક ઉપર જારીને, ચોરી કર્મ છેજ, નિર્ધાર. ॥ ૧૫૫ ॥
 ચાડિયો થા ॥ નહીં ચાહન યમને, કરો જગત્માં સહુ ઉપકાર;
 ચાડી, ઇર્ષ્યાજી પાપીના, -પાપકર્મનો છે જ પ્રકાર. ॥ ૧૫૬ ॥
 ચાડી, નિર્બળજનનું લક્ષણ, ચાડિયો બહુનો દુઃખન થાય;
 ચાડિયાવૃત્તિ કદિ ન સારી, -સમજે ત્યાગે તે મુખ પાય ॥ ૧૫૭ ॥
 ચાતકની જેમ મેધથી પ્રીતિ, -તેવી તું પ્રભુ ઉપર ધાર ॥;
 ચાતુરી ત્યારે તારી સાથી, અન્યથા ચાતુર્યે પિષ્કાર. ॥ ૧૫૮ ॥
 ચાપસી પણ છે હૃદમાં સારી, હૃદની બાહિર કરો ન કોઈ;
 ચાપસીયું મન પ્રસંગે સાડું, નહીં તો દુઃખકર જાણે ॥ જોઈ. ॥૧૫૯॥
 ચાખૂક, સાનની સમજીએને, ચાખૂક ઘટે તે સોને હોય;
 ચામલોગી જે અતિ તે મૂઢા, ચામ ચોરોજન દુઃખી જોય. ॥૧૬૦॥
 ચામડીરંગને રૂપમાં જોહી, તેને, મળે ન આતમસ્વાદ;
 ચામરસે પ્રભુ રસ નહીં મળતો, ચામનો રસ તે પશુ ઉન્માદ. ॥૧૬૧॥
 ચારિત્ર જે સાડું તો ઝુંપડી, ધૂગમાં વસવાથી મુખ થાય;
 ચારેગમથી કરી વિચારો, કાર્ય કરે તે દુઃખ ન પાય. ॥ ૧૬૨ ॥
 ચાર્વાકો નાસ્તિક પાખંડી, પુણ્ય પાપ માને નહીં તેહ;
 ચાર્વાક જઠવાડીએ જગમાં, પાપકર્મજાય લહે ન જોહ. ॥ ૧૬૩ ॥
 ચાલવું સારી રીતે ફરવું, -જેથી આતમશુદ્ધિ થાય;
 ચાલાદી ધરી ચાલે તેઓ, ચાલાકોથી ફર્યાદ ન જાય. ॥ ૧૬૪ ॥

ચાવીથી જેમ તાંબું ઉઘડે, તેવી સહુ ચાવીઓ બાણ !!;
 ચાવીઓ, શુરંગમથી મેળવે, સર્વકાર્યની ચડતી માન !! ॥ ૧૬૫ ॥
 ચાહકને નિષ્કામે ચાજે, શુદ્ધપ્રેમ તે ચાહ છે સત્ય;
 ચાહના, પ્રભુની ધર નિજ દિલમાં, ચાલણી સરખું ચિત્ત અસત્ય !! ૧૬૬ ॥
 ચાળવવાથી સર્વપ્રવૃત્તિ, આપે શાંતિ ચઢતી બેશ;
 ચાળા પાડ ના કેના ક્યારે, ચાળા પાડે પ્રગટે કલેશ. ॥ ૧૬૭ ॥
 ચિઠ્ઠી સારી સોને પ્યારી, ચિઠ્ઠી ચાકરપર શો ? રોષ;
 ચિત્રકળાદિ સર્વકળાઓ, જીવનહેતે છે સંતોષ. ॥ ૧૬૮ ॥
 ચિદાનંદમાં મસ્તીલા જે, -તેને જગની નહીં પરવાહ;
 ચિદાનંદસમ, દુનિયામાંહી, કોઈ નહીં છે મોટો ચાહ. ॥ ૧૬૯ ॥
 ચિરંજીવી, ફલ હુગ્ધાહારી, તકાહારી નર ને નાર;
 ચિરંજીવતા યોગી લોકો, રોગશોકવણુ વિશ્વમહાર. ॥ ૧૭૦ ॥
 ચિન્હ જે સુખને દુઃખનાં તે તો, -આગળથી જ્ઞાને સમજાય;
 ચિત્તમાં અંતરૂપનિ જણાવે, અંતરૂજ્ઞાન થકી તે જણાય. ॥ ૧૭૧ ॥
 ચિંતન કરાને અનુભવજ્ઞાનને, મેળવતા તે જ્ઞાની થાય;
 ચિંતન માટે ચિત્તમહત્તા, મોક્ષાર્થે છે ચિત્ત સહાય. ॥ ૧૭૨ ॥
 ચિચીયારી જ્યાં દુઃખીઓની, -પડે ત્યાં સન્તો દોડી જાય;
 ચીસ જ્યાં દુઃખની ત્યાં છે પડતી, સર્વ દેશમાં સમજે ન્યાય. ॥ ૧૭૩ ॥
 ચીઠ તે તનમનની નગજાઈ, ચીઠ તે આતમની નગજાઈ;
 ચીઠ છે સારી ખોટી જગમાં, પ્રશસ્ય ચીઠથી છે સગજાઈ. ॥ ૧૭૪ ॥
 ચીંતારો જ્યાં જુદાંને થાતા, જુદાં થતાં થાતા ચિન્હાર;
 ચતુર હોયતો ચેતી લેજે, ત્યાં પ્રગટે છે હાહાકાર. ॥ ૧૭૫ ॥
 ચીતગારી નાની તેમાંથી, પ્રજલે મોટા જલકા થાય;
 ચીંટો જે સફસુ સત્કર્મનો, ચાલે તેમાં દુઃખો બાય. ॥ ૧૭૬ ॥
 ચીસ પડે ત્યાં વારેબહુ, આન્નાર્પણ કરી કરવી સહાય;
 સુકાદો પૂરે સમજી કરવો, અન્યથા જુદે પાનિ થાય. ॥ ૧૭૭ ॥
 ચુરેલ છે બલિગારનારી, ચુરેલ છે પ્રગટે છે દુનિય;
 ચુરેલ છે બલિવાનનારી, -દુનિયા તોલે સાચું સુખ. ॥ ૧૭૮ ॥

ચુસ્તમસ્ત ને લેનો તેઓ, આતમશુદ્ધિ કરે અપાર;
 ચુસ્ત બનો !! તો સફળતામાંથી, બનશે સારામાં નિર્ધાર. ॥ ૧૭૬ ॥
 ચૂંક ને છાની આવે તેની, ચૂંકો ટાંગી દૂર નિવાર ! !;
 ચૂંક બૂલ દોષો તે ચૂંક છે, સમજીને ઝટપટ તે ટાળ ! !. ॥ ૧૮૦ ॥
 ચુંથાચુંથ ન કર્યો કોની, ચુંથાવાની ટેવ નિવાર ! !;
 ચૂંકવ ! ! કર્મોદયરૂપ દેવું, સમજાવી થેને નિર્ધાર. ॥ ૧૮૧ ॥
 ચૂપ રહે જ્યાં ઘટે ત્યાં આતમ !!, ચુપકીથી કર !! સારાં કામ;
 ચૂપચાપથી સત્કાર્યો પણ, -જાહેર ચાતાં કર્યાં તમામ. ॥ ૧૮૨ ॥
 ચૂર્ણ ને સુખકર દુઃખકર સાડું, તન મનમાટે લેજે તેહ;
 ચૂરો ! ! એતન અન્યજીવોનાં, દુઃખો એ છે ધર્મ સુરેહ. ॥ ૧૮૩ ॥
 ચેટક, સંતોનો યાવામાં, કોટિ દુઃખ સહીને ચાલ ! !;
 ચેતવણી સારી સહુ કરજે, દુર્ગુણ ચેપમાં ધર !! નહીં ખ્યાર. ॥ ૧૮૪ ॥
 ચેલો તે ને આતમતાજે, મનને કરીને ચાલે તેહ;
 ચેલી તે મનોવૃત્તિ સારી, ધર્મમાર્ગમાં વર્તે એહ. ॥ ૧૮૫ ॥
 ચેષ્ટાઓ છંડી દે ખોટી, ચેષ્ટાખોરપણને ત્યાગ ! !;
 ચેંચિં કર !! નહીં ખોટી રીતે, ચૈત્યમાં પ્રભુથી કરજે રાગ. ॥ ૧૮૬ ॥
 ચાકમાં જાહેર સાડું સંચયને, ઉપયોગી સૌથો વખણાય;
 ચાકસાધથી કાર્ય ને કરતા, પાછગથી નહીં ખત્તા ખાય. ॥ ૧૮૭ ॥
 ચાકીદારી, ચતુરાઈની, મૂઠોથી નહીં ચોકી ચાય;
 ચાખખાઈ ધર !! ચાકખું કરી !! સહુ, ચાખવટથી નહીં છે અન્યાય. ॥ ૧૮૮ ॥
 ચાખા બાતથી લોકો જીવે, ચાખો કરતો પરાપકાર;
 ચાટલી હિંદુઓની નિયાની, ચાટલો નારીનો શણગાર. ॥ ૧૮૯ ॥
 ચાતરે ચાતરે ચતુરજનો નહીં, ચાપટસમ સંસારને ખેલ ! !;
 ચાપઠા ચાપડી ભણી ગણીને, ચોહની બાજુ પડતી મેલી. ॥ ૧૯૦ ॥
 ચાપાનિયાં સારાં ને ખોટાં, વિવેકથી વાંચો !! નરનાર;
 ચારો શાહુકારો જગમાં, -સમજી વર્તો ! ! લહે ન હાર. ॥ ૧૯૧ ॥
 ચારાશીલખ જીવચોનિમા, બટકયો જીવ !! અનંતીવાર;
 ચાલ મજાકસમ પ્રભુની ભક્તિ, વૈરાગ્યે ભમવાનું વાર ! !. ॥ ૧૯૨ ॥

ચોવટિયાઓ સારા ખોટા, સમજ્યાવણુ વિશ્વાસ ન રાખ ! ! ;
 ચોવટમાં તું સભ્ય રીતિથી, યુક્તિથી વાણીને ભાખ ! ! . ॥૧૯૩॥
 ચોવીશ તીર્થકરો અનાદિ, કાલથી પ્રગટ્યા થશે અનંત;
 ચોવીશ તીર્થકર મુક્તિને, -ઉપદેશે છે સન્ત મહન્ત. ॥૧૯૪॥
 ચોળાચોળ ઘણી નહીં સારી, -જેમાં અંતે કાંઈ ન સાર;
 ચોળી માર્ગે છે દુર્ગંણીઓનો, ચોકલું તે નળનાઈ ધાર ! ! . ॥૧૯૫॥
 ચૌદપૂર્વની વિદ્યા જાણે, જ્ઞાની સાચો તે કહેવાય;
 ચૌદભુવનમાં માનવ મોટો, પ્રભુનો પ્રતિનિધિ તે થાય. ॥૧૯૬॥
 ચૌદમું રત્ન છે અજ્ઞાનીને, દુષ્ટોને હિતનું કરનાર;
 ચ્યુત થશે નહીં સત્કર્મથી, ચ્યુત થાતાં પડતી નિર્ધાર. ॥૧૯૭॥
 ચાહે તે કર ! ! જગમાં સાફ, ચાહે તે કર ! ! ધર્મનું કાજ;
 ચાહીને કર ! ! સંતની સેવા, ચાહે તેલું પ્રગટે રાજ્ય. ॥૧૯૮॥
 ચારભેદ છે નીતિયોના, નૈતિકશાસ્ત્રે ભાખ્યા ભેદ;
 ચાણક્યે કલિયુગ અનુસારે, નીતિશાસ્ત્ર રચ્યું છે વેદ ! ! . ॥૧૯૯॥
 ચારપ્રકારે નીતિ જાણી, વર્તે છે જગ નર ને નાર;
 ચતુરાઈથી વ્યવહારે તે, ઉન્નતિ પામે છે જયકાર. ॥૨૦૦॥
 ચારપ્રકારે ધર્મ કહ્યો છે, ચારપ્રકારે જાણો ! ! વેદ;
 ચારપ્રકારે ધર્મને ધારી, ટાળું સઘળા ભવના ખેદ. ॥૨૦૧॥
 ચા, પીવાથી શરીરહાનિ, ચા, પીવાથી લાલ ન થાય;
 ચા, પીવાની ટેવ નિવારો ! !, દેહારોગ્ય જ તેથી સુહાય. ॥૨૦૨॥
 ચંદ્રપ્રભુ તીર્થકર દેવા, આઠમા જિનવર છે સુખકાર;
 ચંદ્રની પેઠે શીતલતાપ્રદ, -ગાલું ધ્યાલું દુઃખ હરનાર. ॥ ૨૦૩ ॥
 ચંદ્રસમો ઉજ્જવલ થા ! ! આતમ ! !, શાંતિ શીતલતા પ્રગટાવ ! ! ;
 ચંદ્રસરીખો શાંતસ્વભાવી, થૈને તું પ્રભુપદ પ્રગટાવ ! ! . ॥ ૨૦૪ ॥
 ચારે ભાવના ભાવો ! ! આતમ ! , અનંતભવનાં નાસે કર્મ;
 ચારે ભાવના ભાવો ! ! ભાવે, અનંત આનંદ પ્રગટે ધર્મ. ॥ ૨૦૫ ॥
 ચારે ભાવના ભાવો આતમ ! !, ચાર પ્રકારે ધ્યાવો ધ્યાન;
 ચતુર્ગતિને છેદો આતમ ! !, ચારકષાયો છે દુઃખખાણ. ॥ ૨૦૬ ॥

ચારપ્રકારે આર્તધ્યાન છે, ચારપ્રકારે શૈલ વિચાર । ।;
 ચારે પાયા, ધર્મધ્યાનના, શુદ્ધધ્યાનના ચાર છે સાર. ॥ ૨૦૭ ॥
 ચારગતિમાં કર્મે ફરવું, ધર્મે ચતુર્ગતિનો અંત;
 ચતુરાધ ધર । । પ્રભુ મળવાને, ગાવો । । પૂજો । । સાચા અંત. ॥ ૨૦૮ ॥
 ચુસ્ત બની જા । । પ્રભુવિદ્યામ્ની, કામનું કાંઈ લેશ ન ચાર । ।;
 ચતુરાધ પ્રભુ મળવા માટે, જાણી સમજાયા । । નહિ દોર. ॥ ૨૦૯ ॥
 ચતુર્ગતિનાં દુઃખો હરવા, ચાર ચરણને બાવે પાર । ।;
 ચારચરણને અંગીકરતાં, ચતુર્ગતિ નહીં છે સંસાર. ॥ ૨૧૦ ॥
 ચતુર બનીને ચૂક । । ન ચેતન । ।, કરીશ નહિ તું લેશ પ્રમાદ;
 ચતુરાધમાં મોહ પ્રવેશે, -તો પ્રગટે । । ભૂરા વાદ. ॥ ૨૧૧ ॥
 ચૂક । । ન આતમ । । પ્રભુસ્મરણને, પલપલ ક્ષિપ્તમાં પ્રભુ સંભાર । ।;
 ચતુરાધ તારી તબ જાણું, યદા કરેતું દુઃખસંહાર । ।. ॥ ૨૧૨ ॥
 ચપગાધ સૌ મોહની માયા, અંચળતા છે મનના ખેલ;
 ચતુરબનીને મોહને મારો । ।, કર । । તું પરમાતમથી ગેલ. ॥ ૨૧૩ ॥
 ચાર બનીશ નહિ સ્વાર્થે ક્યારે, ઉપકારીનો થા । । નહિં ચાર;
 ચાલી ચુગલી નિંદા ત્યાગો । ।, મિથ્યા કર । । નહિં ચોરખકોર. ॥ ૨૧૪ ॥
 ચોટામાં મિસરી વેરાણી, દીડીઓ પ્રેમે તે ખાય;
 અંચળતાને માન નહિં ત્યાં, આતમરાગ પ્રભુ પ્રગટાય. ॥ ૨૧૫ ॥

છ.

છછછા છટો । । છોકરવાદી, છેતરચો નહીં અન્યને લેશ;
 છજ કપટ કરચો નહીં ક્યારે, છાનાં પાપ ન કરચો દેખ. ॥ ૧ ॥
 છાના દુર્ગુણ પાપો દીધાં, પ્રગટ થતાં જગમાં નિર્ધાર;
 છછછા બણ્યા ગણ્યા કહેવારો, છજ ત્યાગે જગમાં જયકાર. ॥ ૨ ॥
 છોકરવાદી કરવી છટો । ।, છાશવડે જગ બહુ લવાય;
 છાશથી આરોગ્ય સુખની આશા, -સમજીને વર્તો જગમાંદા. ॥ ૩ ॥
 છોકરવાદે ન છાશ પીવાતી, છેતરપીંડીથી નહીં સુખ;
 છીનાળું છાતું રહેતાં પણ, અંતર પ્રગટે રોગ ને દુઃખ. ॥ ૪ ॥

છાનું રાખો !! સત્યને ત્હોયે, પ્રગટે કોટિ ઉપાય કરંત;
 છાનાને દેખે સર્વજ્ઞો, સત્ય ન છાનું સમજે !! સંત. ॥ ૫ ॥
 છાતી કાઢી છેલછળીલા,—ખનીને છાકો !! નહીં લવલેશ;
 છાણાના કીડાસમ ક્ષણમાં,—મરશો અણધાર્યા લહી કલેશ. ॥ ૬ ॥
 છાયામિષે દેહની સાથે, કાળ લમે છે ચેતન ચેત ! !;
 છોગાળા રઢીયાળા ચાલ્યા, મૃત્યુના છૂપા સંકેત. ॥ ૭ ॥
 છાશને વનસ્પતિ ફૂલ ખાતાં, શીયલવ્રતથી શતાયુ થાય;
 છાશ ખરી અહો શકને ફૂલલ, છાશથી લાંબુ આયુ સુહાય. ॥ ૮ ॥
 છંડો !! હુશુણુ દુરાચારને, છંડો !! છાના નિંજના દોષ;
 છાના રહે ન હુશુણુ સફ્ફુણુ, આતમ ! સફ્ફુણુથી નિંજ પોષ !! ॥ ૯ ॥
 છેતર !! નહીં તું અન્યને સ્વાર્થે, ધૂર્તોથી વંચાવું ન લેશ;
 છેતરનારા મીઠા બોલા, તક્ષી કળાથી કરતા પેશ. ॥ ૧૦ ॥
 છાક ધરે શું સત્તાધનનો, વિદ્યા યૌવનનો શો ? છાક;
 છાક કરે શું ? રૂપ કુટુંબનો, અંતે સઘળું થાશે ખાક. ॥ ૧૧ ॥
 છાક કરે શું જે ઈતિહાસને, ત્હારા જેવા ગયા અસંખ્ય;
 છાક ન છાજ્યો કૈસર ઝારનો, સમજે તો તુજ સમનહીં રંક. ॥ ૧૨ ॥
 છાપ પાડજે સારી ત્હારી, પહેલાંથી ધારી ચારિત્ર;
 છાપ પડી જે સારી તેથી, સહાય કરનારાઓ મળંત. ॥ ૧૩ ॥
 છૂપું રાખજે મનમાં સાડું, યોગ્યની આગળ અંતરૂ ખોલ !!;
 છૂપી વાતો કર !! નહીં જાહેર, લાલ જાણીને છૂપું ખોલ !! ॥ ૧૪ ॥
 છેક તે સાચો ટેક ન છંડે, સાચું જૂઠું સમજે સર્વ;
 છોશ નહીં નીચાથી સારી,—વિદ્યા લેતાં ત્યાગે ગર્વ. ॥ ૧૫ ॥
 છાયામિષથી દેહની સાથે, કાળ ફરે છે નજરે દેખ !!;
 છાયા તારા દેહના જેવી, અનુકરણ કરનારી પેખ !! ॥ ૧૬ ॥
 છાર ઉપર લીંપણુ નહીં થાતું, અયોગ્યને નહીં પ્રભુ પરખાય;
 છારના સરખી મિથ્યાબુદ્ધિ,—છંડે પ્રભુપ્રતીતિ થાય. ॥ ૧૭ ॥
 છંછેડાતા સર્પની પેઠે,—કોધે એવા નર ને નાર;
 છાણાના કીડાની પેઠે,—જન્મ ગ્રહે છે વારંવાર. ॥ ૧૮ ॥

છાપે નામને ઇર્ષી આન્યાથી, વળે ન નાઈ જાનમ ને મનઃ
 છપાએ સમગ્રજીવી પ્રજાલાલે. પ્રજાદેવે દેવો જ્યાં રહેવ. ॥૧૬॥
 હુમંતર પાગા દોશ સદુ. આપા જટસ્ના છે જેત;
 જોહાસમ જટવિપથો છંદી, જ્યાંઆનરે જાંતરુ રેલ. ॥ ૨૦ ॥
 છાન્ન સતી યજ્ઞા રહ્યા જળ, નિજાશુભો કરના દોષ;
 હુપાયલા સંતો છે મોટા, જાહેર સંતથી જાનો નેધ. ॥ ૨૧ ॥
 ઉઠાઉઠી ધરંધરા. વેખમાં કરુનું મારું ન જામ્ય ॥;
 છબરટો વાળ ન લખાણમાંદી, સમજી વેળું સઃકર્તવ્ય. ॥ ૨૨ ॥
 છઉછા નહીં ॥ સતી થતિને, સાધને કોપીને કેા કાગ;
 છઉછાયો ન કોપે દોષર, દુરમનપર પણ પાસે બદાલ. ॥ ૨૩ ॥
 છતી શક્તિયો, તન મન ધનની, નિધાની વાપર ॥ પસંદન;
 છતી શક્તિને જોખવા ॥ નહિ મન ॥, પ્રજુમાટે શક્તિ સકેત. ॥૨૪॥
 છોડું છોડું થાય કદાપિ, તથાપિ, માત્ર ન થાય કુમાત;
 છોડું થઈ કુનિયામાં રહેજે, છોડું સમ મણી ॥ સદુ છવજાત. ॥૨૫॥
 છત્રપતિયો મરી ગયા જહુ, છત્રપતિ ચાતાં નહીં સુખ;
 છત્ર ધરાવે જોવાઓને, આશા તૃપ્તિથી જહુ કુઃખ. ॥ ૨૬ ॥
 છત્રપલંગમાં મુખ રહેતા જે, મીઠાં લોચન ખાતા જેહા
 છાનામાના ધોરમાં સૂતા, ગયા મથાણમાં જાણે ॥ તેહ. ॥ ૨૭ ॥
 છાનામાના સંતરુભામાં, રહીને સાંભળ ॥ સંતને જોધ;
 છતા થતા જ્યાં ત્યાં સતિને, દાતારો વીરો મહાયોધ. ॥ ૨૮ ॥
 છજાઇ જા ॥ નહિ મૂર્તજનોથી, છજીને અન્યોને નહીં માર ॥;
 છજબજ કળ વળ પ્રસંગે ધર્મના, -રક્ષણમાટે પ્રશસ્ય ધાર ॥. ॥૨૯॥
 છજ નહીં શોણે શૂરાસંતને, છજ છે આતમની નબજાઈ;
 છીનાણું ઢાકયું નહીં રહેતું, ટળે છીનાળે કીર્તિકમાઈ. ॥ ૨૦ ॥
 છાણતું યેજર કાંઈ ન જનતું, પશુઓ જ્યાં ત્યાં ચાતું છાણ;
 છાણું પણ ઉપયોગી જગમાં, છાણે ધાન્યાદિક બળ જાણ ॥. ॥૩૧॥
 છક છકાટ છે અધુરામાંદી, પૂરાઓ કાંઈ નહિં છલકાય;
 છકેલને ખત્તા જહુ વાજે, -ત્યારે સમજી શુણને પાય. ॥ ૩૨ ॥

છક્કડ સાન સમી નહિં કોઈ, જેથી સુધરે આતમરાજ;
 છક્કડ સમજપણાની જેને, -લાગે તે પામે સુખરાજ્ય. ॥ ૩૩ ॥
 છચોક સજ્જનતાનાં કાર્યો, -છુપાવ્યા જેવું નહીં છે કાંચ;
 છછડ્ડ માણસ છલકાતું ઝટ, છોકરવાદીથી સુખ નાંધ. ॥ ૩૪ ॥
 છટકી બાય ન મનડું એવું, -કર ॥ નિશ્ચયથી ચેતનરાય;
 છટાદાર ભાષણ કરવાથી, શ્રોતાઓ અંજાઈ જાય. ॥ ૩૫ ॥
 છણુજે જ્ઞાને સત્યવિચારો, સત્યાસત્યનો કરી વિવેક;
 છત ગુણની તો જ્યાં ત્યાં પૂજા, -સતાપણાની ધારો ॥ ટેક. ॥ ૩૬ ॥
 છૂપાવ્યા દોષો ન છુપાતા, -ઘાલો ॥ જો તેને પાતાળ;
 છૂપાતા રહેતા નહીં શૂરા, -ખૂમ પડે ઉઠે તત્કાલ. ॥ ૩૭ ॥
 છમાસી તપ પંચમ આરામાં, હજી પણ જૈનો કરતા દેખ ॥;
 છર કરવાથી શકિત ઘટતી, છરમાં અજ્ઞપણું છે પેખ ॥. ॥ ૩૮ ॥
 છાતી કાઢી નિર્મળ રાખી, જગમાં ફર્જ અદા કર ॥ ભવ્ય ॥;
 છાનાં જાહેર સઘળાં કાર્યો, -કરજે મોક્ષાર્થે કર્તવ્ય. ॥ ૩૯ ॥
 છાતું કોઈ ન પ્રભુથી જગમાં, છપાવ ॥ સત્ય વિચારાચાર;
 છાપવું દિલમાં પ્રભુમય જીવન, એજ છે તુજ સાડું અવધાર. ॥ ૪૦ ॥
 છાયા પુરૂષની ત્રાટકયોગે, સિદ્ધિ થાતાં કાલે જ્ઞાન;
 છાયા ચંદ્ર અસલની ઘટિકા, છાંડો ॥ મિથ્યા માયા માન. ॥ ૪૧ ॥
 છિન્નભિન્ન શકિતયો થાતી, કુસંપ ઇર્ષ્યા વૈરે જાણ ॥;
 છિંડીરાજ એ જે ભેદે છે, -માર્ગ તે સમજી મનમાં માન. ॥ ૪૨ ॥
 છાંચડી વખત વખતની જૂદી, છિંક તે સારી ખોટી જાણ ॥;
 છીપમાં અવસરે મોતી પાકે, અવસરે શોભે લગ્ન ને કાંણ ॥ ૪૩ ॥
 છૂટે છે જ્ઞાનીઓને સારી, અજ્ઞાનીને દુઃખકર થાય;
 છુટા બાંધ્યા બન્ને સારા, ખોટા સાપેક્ષિક કહેવાય. ॥ ૪૪ ॥
 છૂટો થા ॥ હર્ષુણ વ્યસનોથી, છટકારો છે મોહથી શ્રેષ્ઠ;
 છીંકણી સારી ને ખૂરી છે, પ્રભુથી છેટા તે સહુથી હેઠ. ॥ ૪૫ ॥
 છોટે રહેજે હર્જન શઠથી, છેડવું નહીં સાડું કો કાલ;
 છેતરનારા જગમાં ઝાઝા, કંચનકામિની છેતરનાર. ॥ ૪૬ ॥

છેદાવું મોહે જગ થાતું, શુદ્ધાતમ નિજ નહીં છેદાય;
 છેલખટાઉ બનેા ॥ ન આતમ । છેલાણીને થાંતિ ન કયાંય. ॥ ૪૭ ॥
 છાકરવાદ છે મોહે સૌને, મોહ તજે નહીં છાકરવાદ;
 છાકરા છાકરી પ્રભુ બાળક છે, પ્રભુભાવે સેવે આદહાદ. ॥ ૪૮ ॥
 છાછ તે સાચી દુર્ગુણની છે, છાશ તે વ્યસનોની કર ॥ દૂર;
 છાટું મોટું કોઇ ન જગમાં, દેખાતાં ઘટ પ્રભુનું નૂર. ॥ ૪૯ ॥
 છાગાજા કે ચયા આલતા, કે કે ચાલે નજરે દેખ ॥;
 છાગાજો મુશ્વર અવિનાશી. અંતરમાં વતે છે પેખ ॥. ॥ ૫૦ ॥
 છાઝ કછાઝ થાય કહાપિ, માતા કહિ ન થાય અમાત;
 છાઝની માતા છે દેવી, માતા સ્નેહનો થાય ન પાત. ॥ ૫૧ ॥
 છેવટનું પરિણામ શું થાયે, પહેલાંથી તસ કરે ॥ વિચાર;
 છેલખટાઉ બનતાં પૂર્વે, જો ॥ તારી શક્તિ આધાર. ॥ ૫૨ ॥
 છેલામુથી વળે કશું નહીં, મોહ જવામાં કર ॥ સહેલામું;
 છોટા ॥ નહીં સાચું તેને જગ, જૂઠાંથી નહીં સત્ય વડામું. ॥ ૫૩ ॥
 છોટા કાનો ઠેઠ સુધીનો, લે ॥ નહીં જોટી રીતે લખ્ય ॥;
 છોટા જેનો પકટા તેનું, ઠેઠ સુધીનું કર ॥ કર્તવ્ય. ॥ ૫૪ ॥
 છૂટી જા તું સર્વપાપથી, સર્વ દોષ કરવાથી છૂટ ॥;
 છૂટા છેટી કર પ્રભુમાં રહી, કર ॥ નહીં જૂઠી માયાકૂટ. ॥ ૫૫ ॥
 છાપાછાપી ચર્ચા કર્યા, મર્ચાથી કેં વળે ન ચેંન;
 છાપ ખરી પ્રભુ ભક્તિની ઘટ, પ્રગટે તો મુખની છે ઘેંન. ॥ ૫૬ ॥
 છણ્ણંદરને જો સાપ ખાય તો, મરે ને છંટે તોતે અન્ધ;
 છણ્ણંદર સમ છે મોહની વૃત્તિ, અહણ ત્યાગમાં તસ જો ધંધ. ॥ ૫૭ ॥

જ.

જનન જૂઠને જારી છોડે ॥, બાણી ॥ સત્ય ધર્મની વાત;
 જયો અરિહંત આદિ નવપદ, જૂદમ તજી યાયો રજિયાત. ॥ ૧ ॥
 જસને ભણ્યો ગણ્યો કહેવાયે, રાગ દોષ છુટ્યાથી બેશ;
 જોન બની જિન થાયો ભાવે, સર્વદુઃખના ટળયે કલેશ. ॥ ૨ ॥

જગમાં જીવંતા તે જાણો ॥, મર્યા છતાં પણ જશ ધરનાર;
 જીત્યા જેણે દુર્ગુણ દોષો, દુઃખીઓની કીધી બહાર. ॥ ૩ ॥
 જીવંતા તે મરેલ જાણો ॥, દુર્ગુણ પાપીનો અવતાર;
 જનો ન ધરે જેનું જીવતર, દુનિયાને દુઃખી કરનાર. ॥ ૪ ॥
 જગમાં જીવ્યો તેહ કથાતો, જેણે જીત્યા રાગ ને રોષ;
 જડમાં સુખની બુદ્ધિ ત્યાગી, આત્મમાં સુખ ધાર્યું સંતોષ. ॥ ૫ ॥
 જડસમ કોટિવર્ષનું જીવતર, હિંસાદિકથી જીવન જાય;
 જગમાં પત્યરથી પણ હલકું, એવું જીવન નિષ્ફલ થાય. ॥ ૬ ॥
 જગમાં જે પરમાર્થે જીવ્યો, અન્યજીવોનાં ટાળ્યાં દુઃખ;
 જગમાં જીવી જિનપદ પામ્યો, દેહવિના તેને છે સુખ. ॥ ૭ ॥
 મન ઇન્દ્રિય વિષયોને જીતે, ટાળે સર્વથા રાગને રીસ;
 જિન જિનવર આતમ તે થાતો, કેવલ જ્ઞાનવડે જગદીશ. ॥ ૮ ॥
 જગ જીત્યાથી ટળે ન દુઃખો, મન જીત્યાથી ટળતું દુઃખ;
 જીતે મોહને તે પ્રભુ પામે, પ્રગટાવે આતમમાં સુખ. ॥ ૯ ॥
 જગદુશાહે દુકાળમાંહી, જીવાડ્યા પશુ જનો કરોડ;
 જીવંતા તે મર્યા છતાં પણ, જગમાં જેની મળે ન જોડ. ॥ ૧૦ ॥
 જગત્ ભગતનો મેળ મળે નહીં, જગમાં કર્મથકી અવતાર;
 જગની માયા સુખ પડછાયા, દુઃખ ભરેલો છે સંસાર. ॥ ૧૧ ॥
 જૈનોમાટે જૈનોપનિષદ્ધ, જૈનગીતા સંસ્કૃત રચી સાર;
 જિન ધાતુ પ્રતિમા લેખોને, જે ભાગોમાં ચોજ્યા સ્ફાર. ॥ ૧૨ ॥
 જૈનોની પ્રાચીન અર્વાચીન, ઐતિહાસિક રચના બેશ;
 જૈનોની પ્રગતિ માટે તે, કરી બતાવ્યા શુભ સન્દેશ. ॥ ૧૩ ॥
 જૈનસૂત્રમાં મૂર્તિપૂજા, નિબંધ સંક્ષેપે લખ્યો બેશ;
 જૈનામાં મધ્યસ્થપણું છે, તે સમજીને ટાળે કલેશ. ॥ ૧૪ ॥
 જૈનધર્મ ને ખ્રીસ્તિધર્મનો, મુકાલબો નામે શુભ ગ્રન્થ;
 જૈન ને ખ્રીસ્તિના સંવાદે, રચ્યો ગ્રન્થ સમજાવ્યો પન્થ. ॥ ૧૫ ॥
 જીવન્મુક્તો નિર્લેપે કાર્યો કરે, જીવન્મુક્તિ નિર્મોહી સમજાવળે;
 જીવંતાં મુક્તિસુખ અનુભવ મેળવો, મોહ મરંતાં વૈકુંઠ જીવતાં દાવળે.
 જીવન્મુક્ત દશા મેળવશે જ્ઞાનથી. ॥ ૧૬ ॥

જીનધર્મ જગમાં છે અનાદિ, જીનધર્મની આદિ ન અંત;
 છતે જેઓ દ્વ્યભાવથી, અનુજોને જીન મહંત. ॥ ૧૭ ॥
 “ છતે તે ” જોને કહેવાતા, દુર્ણ જુ દુર્ભંભતાજ દુરેવ;
 છતે કર્મ ચયતાનને જેઓ, જોને જે તે કરે શુભસેવ. ॥ ૧૮ ॥
 જન્મની સાથે જરા મરણ છે, જોનનમાંથી ધર્મ સધાય;
 જરા પ્રગટતાં ચકિત વિજુસે, ધર્મકર્મમાં અચકિત યાય. ॥ ૧૯ ॥
 જોનનવયમાં ધર્મ ન સાધ્યો, જરામાં કયાંથી સાધી શકાય;
 જોનનવયમાં ધર્મ કરી દ્યો ॥, પાછગથી પરતાવો યાય. ॥ ૨૦ ॥
 જરા અવસ્થા આવ્યા પૂર્વે, આતમ ॥ તારૂં કરી લે ॥ કાજ;
 જરામાં જરી ન ચકિત ચાલે, પામી લે ॥ પ્રભુનું સામ્રાજ્ય. ॥ ૨૧ ॥
 જરા અવસ્થા આવ્યા પૂર્વે, આતમ ॥ જ્ઞાનથી જઠરી ચેત ॥;
 જરા અવસ્થા મિથથી તહારા, -ઉપર કાલ કપાટા દેત. ॥ ૨૨ ॥
 જાંભળો જે જૂઠી તેમાં, -જઠડાઈ કયાં હારે ધર્મ;
 જાગ ॥ જાગ ॥ આતમ વૈરાગ્યે, કરી લે ॥ સાચાં ધર્મનાં કર્મ. ॥ ૨૩ ॥
 જાણી જોઈ જૂઠ ॥ ન આતમ ॥, જરા મૃત્યુને ધર્મે છત ॥;
 જાણી જોઈ ધર્મ કરી લે ॥, પણ પછુ ॥ ॥ નહીં મોહિ વ્યતીત. ॥ ૨૪ ॥
 જે છતે છે સહસયોધને, -તે પછુ છત્યો નહીં કહેવાય;
 છત્યો તે જે મોહને છત્યો, જીભજો હાર્યા કહેવાય. ॥ ૨૫ ॥
 છત્યો નહીં જે કામ કોધને, માયા લોભને તે છે કલીબ;
 છત્યો જગને પછુ તે હાર્યો, જેણે પાડી મોહની રીવ. ॥ ૨૬ ॥
 છત્યો સાચો તે કહેવાતો, મોહને છતી જન્યો જે શાન્ત;
 છત્યા પાપીઓ પછુ હાર્યા, ચકી તોપછુ તે છે જ્ઞાન્ત. ॥ ૨૭ ॥
 છતો ॥ મોહને આતમ દેવા, મોહથી પામો ॥ લેશ ન હાર ॥;
 છતો ॥ મનને જ્ઞાને ધ્યાને, સમભાવે સ્વાતંત્ર્યને ધાર ॥. ॥ ૨૮ ॥
 છત જે સાત્વિક તે છે મુખકર, રાજસ તામસ છતછે જૂઠ;
 છતી છનત્વ પામો ॥ આતમ ॥, જગમાં તુષ્ટ ન જનયો રૂષ્ટ. ॥ ૨૯ ॥
 જેવું ઝાકળ ઝાંઝવા પાણી, તેવું તન ધન જૂઠું જાણ ॥;
 જેવું જળોતું ફૂલવું તેવું, જઠ લક્ષ્મી પ્રભુતાને માન. ॥ ૩૦ ॥

જેઓ પ્રમાદી તેઓ મૂવા, પ્રમાદ વણુ જીવંતા સંત;
 જોઈ વિચારી આગળ ચાલો !!, બૂલો નહીં તે છે મતિમંત. ॥૩૧॥
 જેવું સંધ્યા વાદળ વિજલી,—અમકારો તેવું છે દેહ;
 જોહુકમી કોનાપર કરવી, ચેતે તે તો બને વિદેહ. ॥ ૩૨ ॥
 જેઓ ક્રોધી કામી કપટી, લોભી માની તેઓ બાલ;
 જટા વધારે રાગને ધારે, જ્ઞાન વિના બાળકની ચાલ. ॥ ૩૩ ॥
 જેતું છે પરિણામ ન સાડું, જેનથી દુઃખો પ્રગટાય;
 જેથી રહે ન શાંતિ સુખ તે,—પાપકર્મ જગમાં કહેવાય. ॥ ૩૪ ॥
 જેનાં રાગ ને રોષ ટળ્યા છે, જેનામાં નહિ વૈર કષાય;
 જિન અહંન પ્રભુ દેવ બને તે, મારને જીતી મુકિત પાય. ॥ ૩૫ ॥
 જેઓ પાપે જીવે ઝાઝું, તેઓનું જીવન નહીં શ્રેષ્ઠ;
 જેઓ ધર્મે જીવે બે દિન, તેઓ આગળ અન્યો હેઠ. ॥ ૩૬ ॥
 જેમ પોતાને સુખદુઃખ થાતું,—તેવું અન્યોને જગ થાય;
 જાણી એવું અન્યોને દુઃખ,—દેવાનું તજ !! કાર્ય સદાય. ॥ ૩૭ ॥
 જેમ ઘટે તેમ સૌની સાથે, હુળીમળીને આગળ ચાલ !!;
 જગમાં ક્યાંયે બંધાવું નહીં, જોર જૂલમને દૂરે ટાળ !!. ॥ ૩૮ ॥
 જેણે જન્મી પ્રભુને જોયા,—તેનો જન્મ સફલ છે જાણ !!;
 જેણે રાગ ને રોષને ટાળ્યો,—તે જીવંતો છે ભગવાન. ॥ ૩૯ ॥
 જેનામાં ઉત્સાહ ને શ્રદ્ધા, શુદ્ધપ્રેમ ને પરોપકાર;
 જીવદયા ને સત્ય ને સેવા,—તે પામ્યો જગ પ્રભુનું દ્વાર. ॥ ૪૦ ॥
 જીવ્યો તે જગમાંહી જેણે, નામરૂપનો ત્યાગ્યો રાગ;
 જીવંતો તે આત્મસ્વરૂપે, જેણે કીધું સઘળું ત્યાગ. ॥ ૪૧ ॥
 જીવંતી બાહ્યાંતર સઘળી,—શક્તિયોને ઝટ પ્રગટાવ !!;
 જિન થાવાને જન્મ છે ત્હારો, ધ્યેયાદર્શ એ તારું ધ્યાવ !!. ॥ ૪૨ ॥
 જીલમાં અમૃત જીલમાં ઝેર છે, જીલમાં માન અને અપમાન;
 જીલમાં સ્વર્ગ ને નરક છે જાણો !!, જીલમાં દુર્ગતિ સદ્ગતિ જાણો !!. ૪૩
 જીલમાં મિત્રો જીલમાં દુશ્મન, જીલમાં વસતું સુખ ને દુઃખ;
 જીલથી કરને આંખે ફળને, દેખો !! જીલમાં શાંતિ બૂખ. ॥ ૪૪ ॥

જીભથી મરણું જીભથી તરણું, જીભથી રોગ અને આરોગ્ય;
 જીભમાં ચડતી પડતી બાણી ॥ જીભથી યોગ અને છે લોગ. ॥ ૪૫ ॥
 જન્મે તે બાણી ॥ જગમાંહી, જેથી યાતો ધર્મોદાર;
 જેથી વંશને દેશકોમની, ચડતી વિશ્વોત્થતિ પ્રચાર. ॥ ૪૬ ॥
 જન્મે તે બાણી ॥ જગમાંહી, જેથી લોકો પામે શાન્તિ;
 જન્મ જરાનાં દુઃખો ટાળે, જેથી યાતી વિશ્વોત્કાન્તિ. ॥ ૪૭ ॥
 જુદી ઘાતક કોમો રહામે, બળકળ બુદ્ધિ વાપરનાર;
 જે છે કોમો જગ એવી, સાત્ત્વિક શક્તિને ધરનાર. ॥ ૪૮ ॥
 જનનીસમ પૈતૃસદય ન કોનું, જનનીનો માટે ઉપકાર;
 જનની તે જગમાતા દેવી, સહેલી સંતતિના અપકાર. ॥ ૪૯ ॥
 જનની જગમાં સ્વર્ગથી માટી, જગમાં જનની રનેહ અપાર;
 જનનીના ખોળામાં સ્વર્ગો, જનની હાથો, પ્રભુ અવતાર. ॥ ૫૦ ॥
 જનનીનો પ્રતિબદ્ધો વળે નહીં, જનની દેવી માતા સત્ય;
 જનનીની સેવા ભક્તિથી, પ્રભુ ભક્તિનાં સદ્ગુણ કૃત્ય. ॥ ૫૧ ॥
 જનનીને નિત્ય પાથે પડવું, જનનીમાં સદુ તીર્થ સમાય;
 જનનીની નિષ્કામે સેવા, ભક્તિથી પ્રભુ ઘટ પ્રગટાય. ॥ ૫૨ ॥
 જનનીપ્રેમને કોઈ ન પહોંચે, જનનીરનેહનો સાથ ન અંત;
 જનનીરનેહને જનની બાણી, જનક શુરને સેવો ॥ સંત. ॥ ૫૩ ॥
 જનની જનક સદ્શુરને દેવનો, પ્રત્યુપકાર ન વાળે કોઈ;
 જનનીને દુઃખ ઠપકો ગાળો, દેતાં અંતે રહેયો રોઈ. ॥ ૫૪ ॥
 જનનીનો ઉપકાર વળે નહીં, જીવંતી દેવી છે માત;
 જનનીની સેવાભક્તિથી, પુણ્યબંધ કળ શાંતિ સાત. ॥ ૫૫ ॥
 જોનો જે સમક્ષિતને પામે, જ્ઞાનને ધારે જે ચારિત્ર;
 જોનધર્મ તે જગત્ ધર્મ છે, સર્વજીવોને કરે પવિત્ર. ॥ ૫૬ ॥
 જોનો તે સદુ સદ્ગુણ ધારે, જ્ઞાનને ભક્ત્યા કરે મુક્ત્ય;
 જગજીવોના હિતને માટે, અહિંસાને પાળે સત્ય. ॥ ૫૭ ॥
 જોનો જેઓ જહરથ ત્યાગી, જીવનનું ધારે આદર્શ;
 જોનો જેઓ સંય અનુવિધ, નેવામાં ધારે બહુ દર્પ. ॥ ૫૮ ॥

- જૈનો જેઓ પરમાત્મપદ, વરવાનું ધરતા મન ધ્યેય;
જયણા, કરતા સર્વજીવોની,—ધારે જ્ઞાનાદિ આદેય. ॥૫૯॥
- જૈનો જેઓ તન મનવાણી, આત્મ શક્તિ કરે પ્રકાશ;
જીતે દુર્ગણ પામે સદ્ગુણ, જૈનો તે જગજીવે ખાસ. ॥૬૦॥
- જૈનધર્મ તે વિશ્વધર્મ છે, દયા અહિંસા જ્યાં છે મુખ્ય;
જગભાટે જે જીવ્યું જાણે, અંતરમાં પ્રગટાવે સૌખ્ય. ॥૬૧॥
- જૈનો તે સમકિતી જ્ઞાની, ભક્ત યોગી સેવા કરનાર;
જગને આત્મસમું માનીને, પ્રભુમયજીવને જે જીવનાર. ॥૬૨॥
- જૈનધર્મનાં શાસ્ત્રો સુણવાં, ગુરુગમે વાંચી પામે ॥ જ્ઞાન;
જડ જેવા રહે તે નહીં જૈનો, શૂરા જૈનો જીવે જાણ. ॥૬૩॥
- જૈનો જે મિથ્યામતત્યાગે, આત્મને કરતા ભગવાન;
જગમાં જાહેર જોરે જીવે, બળબુદ્ધિ કલ બહુ ગુણવાન. ॥૬૪॥
- જૈનધર્મમાં જ્ઞાન ને ભક્તિ, ઉપાસના વૈરાગ્ય ને ત્યાગ;
જૈનધર્મ તે રાગ દોષને,—તજવા ગુણ ગ્રહવા ઘટ જાગ!! ॥૬૫॥
- જૈનધર્મ તે અનંત ગુણને, શક્તિયોનો કરે પ્રકાશ;
જૈનધર્મ સમજ્યા નહીં જેઓ,—તે જૈનો નિર્બળ દીન દાસ. ॥૬૬॥
- જૈનધર્મમાં સાપેક્ષાએ, સઘળાં દર્શન ધર્મ સમાય;
જૈનતત્ત્વનું જ્ઞાન કરે જે, તેને એવું દિલ સમજાય. ॥૬૭॥
- જૈનધર્મ પ્રગટાવ્યો જેણે,—એવા તીર્થંકર ચોવીશ;
જૈનધર્મના સ્થાપક અરિહંત, તીર્થંકર પ્રણમું જગદીશ. ॥૬૮॥
- જૈનધર્મ છે સર્વજીવોમાં, આત્મને જાણે ભગવાન;
જૈન તે સાચો જગમાં પ્રભુમાં,—જીવ્યું જાણે થઈ ગુણવાન. ॥૬૯॥
- જૈન તે બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્યને, શૂદ્રના ગુણ કર્મે જીવંત;
જીવે બાહિર અંતર શક્ત્યા, આત્મગુણો પ્રગટાવે મહંત. ॥૭૦॥
- જૈનો ધરખારી ને ત્યાગી, જીતે દુર્ગુણ રાગ ને રોષ;
જગજીવોને સત્તાએ જૈન,—જાણી કરતો ગુણનો પોષ. ॥૭૧॥
- જગજીવોને આત્મસમા ગણી, જગજીવોની સેવા ભક્તિ;
જૈન નિજશક્તિ અનુસારે, કરતા પ્રગટાવે સહુ શક્તિ. ॥૭૨॥

જૈન શાસ્ત્ર શુદ્ધ દેવને માને, જૈનો તે જગમાં કહેવાય;
 જૈનધર્મશાસ્ત્રોને શુદ્ધવણ, જૈનો જીવે નહીં કદાચ. ॥ ૭૩ ॥
 જૈનો સાધો ॥ જ્ઞાન ને દર્શન,—આદિત્ર અશુભ સત્કૃત્ય;
 જૈનો જીવે ॥ દુઃખ ભાવથી, સર્વજીવોને કરો ॥ પવિત્ર ॥ ૭૪ ॥
 જૈનસંઘનું જીવન પ્રગતિ, શક્તિ ધર્મનું સાચું મૂલ;
 જૈનશાસ્ત્રની સત્ય દયાતી,—તેને આગળ કર ॥ નહીં જૂલ. ॥ ૭૫ ॥
 જૈનશાસ્ત્રને જૈનસંઘથી, જૈનધર્મ જગમાં જીવંત;
 જેની દયાતીથી છે જાણે ॥, જૈનધર્મ રક્ષા શુભવંત. ॥ ૭૬ ॥
 જીવો સાંભળો સુધો ચાઓ ॥, સ્પર્શો જ્ઞાન કરો નિર્દોષ;
 જગમાં પ્રભુપદ પામવા જીવો ॥, મનમાં ધરો ॥ નહીં મોહનો ઘેપ. ૭૭
 જ્યોતમાં જ્યોતિ મળે તે ભક્તિ, નૂરમાં નૂર મળે તે યોગ;
 જ્યોતિમાં જ્યોતિ મળે તે સમાધિ, શબ્દભિન્ન અર્થકથે પ્રયોગ. ૭૮
 જે જે અંશે દયાદિ સદ્ગુણ, પ્રગટે તે અંશે છે ધર્મ;
 જે જે અંશે વિરાગવૃદ્ધિ, તે અંશે નાસે છે કર્મ. ॥ ૭૯ ॥
 જે જે અંશે મત શુભ પ્રગટે, યાય તે અંશે આતમશુદ્ધિ;
 જે જે અંશે મોહ ટળે છે, તે અંશે પ્રગટે શુભબુદ્ધિ. ॥ ૮૦ ॥
 જાહેરમાં કર્યો સહુ જોઇ, જાહેર યોગ્ય તે કર ॥ જાહેર;
 જાહેરમાં કરવા જેવું નહીં, શુભ કરતાં સુખની હોર. ॥ ૮૧ ॥
 જામીન આપી ॥ જો ન જૂઠા, સાચાના યાચો જામીન;
 જૂઠાના જામીન નહિ યાચો, નહીં તો અંતે યાચો દીન. ॥ ૮૨ ॥
 જીવે જગમાં શક્તિમંતા, યાતો નિર્જલત્રોકનો નાશ;
 જીવવામાટે સર્વ પ્રકારે, શક્તિયોની જરૂર ખાસ. ॥ ૮૩ ॥
 જાણી જોઇ પડે જે કૃપમાં, તે સમ જગમાં મૂર્ખ ન કોઇ;
 જાણી દેખી ભૂલ સુધારે, કદિ ન તે રહેનો જગરોઇ. ॥ ૮૪ ॥
 જર્મન હાથું પ્રિયીશ જીત્યું, પ્રિયીશ બળ કળ બુદ્ધિમંત;
 જગમાં બળ કળ સંપન્ને શક્તિ, જ્ઞાને જીવે છે મતિમંત. ॥ ૮૫ ॥
 જગમાં જીતને હાર છે કર્મ, કર્મ પ્રમાણે સુખ દુઃખ યાય;
 જીતે દુર્ગુણરૂપી શત્રુ,—તો પછી કોઇ ન જીતી જાય. ॥ ૮૬ ॥

જન્મભૂમિ ને જનની એ બે, સ્વર્ગ થકી બે છે જ મહાન;
 જન્મભૂમિ ને જનની સેવા, - ભક્તિ કરતાં પ્રભુપદ જ્ઞાન. ॥૮૭॥
 જગ સહુ ફરીને જન્મભૂમિમાં, આવે ત્યારે આનંદ થાય;
 જગનો છેડો જન્મભૂમિ-ઘર, લૌકિક દષ્ટિએ એ ન્યાય. ॥૮૮॥
 જીવનમાટે અન્ન ને પાણી, અગ્નિ વાયુ ને આકાશ;
 જીવનમાટે વસ્ત્ર ને ઔષધ, વિદ્યા જ્ઞાન ને શક્તિ સુવાસ. ॥૮૯॥
 જીવનના ઉપયોગી પૃથ્વી, સૂર્ય ચંદ્રને તમઃ પ્રકાશ;
 જીવન ઉપયોગી વસ્તુનું, જ્ઞાન કરો ॥ નહીં રહો ઉદાસ. ॥૯૦॥
 જૈનસૂત્રમાં મૂર્તિપૂજા, - નામે ગ્રન્થ રચ્યો હિતકાર;
 જગમાં ઉપયોગી તે જીવે, મૂર્તિ મંદિર આદિ ધાર ॥ ॥૯૧॥
 જાત મહેનત કરી કાયા પોષે, સ્વાશ્રયે જીવે જે નરનાર;
 જાત મહેનતથી સ્વતંત્ર તેઓ, જગમાં એવો છે વ્યવહાર. ॥૯૨॥
 જંબુસ્વામી ચરિત્ર વાંચો ॥, પ્રગટે છે વૈરાગ્ય ને ત્યાગ;
 જગમાં વિષને અમૃત બે છે, અમૃત પી વિષને દૂર વાર ॥ ॥૯૩॥
 જગમાં ખાડા ટેકરા સરખા, જગમાંથી ખેંચો ॥ શુભ સાર;
 જગમાં જન્મ્યો પ્રભુપદ લેવા, ધ્યેયાદર્શને દિલમાં ધાર ॥ ॥૯૪॥
 જ્યાં સુધી જગમાં જીવન છે, ત્યાં સુધી જીવોમાં કલેશ;
 જીવવામાટે આહારાદિક, - અર્થે થાતા જાણુ ॥ હમેશ. ॥૯૫॥
 જીવોને છે જીવન કલહો, જીવે છે જીવોથી જીવ;
 જીવવામાટે જીવન કલહો, પરસ્પરે વર્તે છે સદીવ. ॥૯૬॥
 જીવવામાટે દેહજીવનથી, ભોજન જલ ઉપયોગનાં કૃત્ય;
 જીવો કરતા રાગ રોષને, કામે ધર્મી સમજે સત્ય. ॥૯૭॥
 જૂલમ કરો ॥ નહીં જોરને પામી, તન ધન સત્તાનું શું જોર;
 ઝડપે આવી કાલ અચાનક, તારૂં ત્યાં નહીં ટકશે તોર. ॥ ૯૮ ॥
 જનક જનની સ્નેહ વાત્સલ્યનો, - મહિમા જગમાં અપરંપાર;
 જન્મથકી જનની ઉપકારી, જીવંતી દેવી નિર્ધાર. ॥ ૯૯ ॥
 જૂઠ્ઠાથકી જગજીવો ભરિયા, સૌ માને પોતાનું સત્ય;
 ઝઘડા ટંટા પક્ષાપક્ષી, કરતા જીવો પાખંડકૃત્ય. ॥ ૧૦૦ ॥

જનની જનક ઉપકારી બહુ છે, જનની જગની અંબા માત;
 જનની જનકની સેવાલક્ષિત, કરતા સંતાનો શુભ પ્થાત. ॥ ૧૦૧ ॥
 જીવો જીવે છે જીવોથી, -જડથી ભાખ્યું ચાલ મમોર;
 જીવો જે સખળા તે જીવે, નખળા પામે જંગમાં હાર. ॥ ૧૦૨ ॥
 જીવોને ઉપગ્રહ સદા છે, જીવોનો અજીવોનો ભણ ॥;
 જીવો જીવે ઉપગ્રહોથી, ઉપગ્રહો તે યજ્ઞ પ્રભાણ. ॥ ૧૦૩ ॥
 જીવો નિષ્કામે પરમાર્થે, જીવે તે પ્રભુલક્ષ્મી છે સંત;
 જગને આતમ માની જીવે, વર્તે તે પ્રભુરૂપ મહન્ત. ॥ ૧૦૪ ॥
 જૈનધર્મ છે સર્વજીવોની, -ઉત્તતિકારક મુખ કરનાર;
 જૈનધર્મી જગમાટે જીવે, સ્વપરોક્ષતિ કાર્યો કરનાર. ॥ ૧૦૫ ॥
 જૈનધર્મમાં સર્વધર્મનું, સાપેક્ષે સહુ સત્ય સમાય;
 જૈનધર્મ જીવો જે જ્ઞાને, -સમજે તે પ્રભુરૂપે થાય. ॥ ૧૦૬ ॥
 જગમાં સૌને દેખો ॥ ભણો ॥, જગમાંથી ગ્રહો સાચું કૃત્ય;
 જગમાં સત્ય ગ્રહો ॥ સૌમાંથી, જગમાં વર્તે સત્ય અસત્ય ॥ ૧૦૭ ॥
 જીવતાં પણ તેહ મરેલા, મૃત્યુભયે જે બને શુભામ;
 જૂઠ્ઠા સહે જે બકરી પેઠે, બોળે જે નિજકુળનું નામ. ॥ ૧૦૮ ॥
 જીવતાં પણ તેહ મરેલા, મુણે ન દુઃખીનો પોકાર;
 જોરજૂઠ્ઠાથી અન્ય સતાવે, જમ જેવા બનતા નિર્ધાર. ॥ ૧૦૯ ॥
 જીવતાં પણ તેહ મરેલા, પરતંત્ર બની જીવે જેહ;
 જીવવા માટે જૂઠ્ઠા કરે બહુ, પાપે પોપે નિજની દેહ. ॥ ૧૧૦ ॥
 જીવતાં પણ તેહ મરેલા, બગ કળ બુદ્ધિ શક્તિહીન;
 જીવતાં જય જે નહીં પામ્યા, જે જીવે પાપી આધીન. ॥ ૧૧૧ ॥
 જીવવામાટે મોહ ધરીને, શત્રુતાને યજ્ઞ દ્રવ્યકૃત્ય;
 કરતો દેશ સ્વજન ને ધર્મનો, -દ્રોહ કરે નહીં પાળે સત્ય. ॥ ૧૧૨ ॥
 જીવતાં તે મર્યા છતા પણ, ગરીબ દુઃખીને દીધાં દાન;
 જીવોનાહિતમાટે તન ધન, અર્ધ્યા જેણે પ્યારા પ્રાણ. ॥ ૧૧૩ ॥
 જીવતો પણ તેહ મરેલો, ધર્મસંઘ દ્રોહી મહાપાપ;
 જન્મમૃતિ ને દેશને દ્રોહી, સતી સાધુના લીધા શાપ. ॥ ૧૧૪ ॥

છવનો પલ્લુ તેડ મરેયો, ધર્મથી છવો નહીં નર જોડઃ
 છવનો ને મર્યા મર્યાં પલ્લુ, જોલો કીયો ધર્મનો દેડ. ॥ ૧૧૫ ॥
 જમનો તે ધર્મો સજ્જન, જાનભકિત સેવા ધરનારઃ
 જમનો પલ્લુ તેડ ઉપના, અજાની હુર્ણી નરનાર. ॥ ૧૧૬ ॥
 જમનો ધર્મો જન સારા, ધર્મપુત્ર કરતા ઉપકારઃ
 જમનો ધર્મો જન ભૂંડા, કિંમત ગોરાકિંત અવતાર. ॥ ૧૧૭ ॥
 જમનો ધર્મો જુદાજન, મિત્રાજાની છવો જાણ ॥,
 જમનો તે ધર્મો પ્રજાપ્રી, જવાવેન મનુજ ॥ જાણ. ॥ ૧૧૮ ॥
 જમનો તે જો મનુ જાનો, જાનો વીરો જાની કીડ
 જમનો તે જાનો જુદો, દેશને પમોદારક વીર. ॥ ૧૧૯ ॥
 જમનો તે જાનો જો જુદાજનો, જમનો જાણ ॥ ॥
 જમનો તે જો જાણ જાણ, જમનો જાણ પ્રમાણ. ॥ ૧૨૦ ॥
 જમનો જાણ, જેકો જાણ, જમનો જાણો પાળે પાળ,
 જાણ જાણ જાણ જાણ, અજિદાંત જેવા સુખદાન. ॥ ૧૨૧ ॥
 જમનો જાણે જો જો જો જો, જાણે જો જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૨ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૩ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૪ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૫ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૬ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૭ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૮ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૨૯ ॥
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે,
 જાણે જાણે જાણે જાણે, જાણે જાણે જાણે જાણે. ॥ ૧૩૦ ॥

જંગમ તીર્થ તે સંઘ ચતુર્વિધ, પ્રભુ તે વૈરાટ સ્વરૂપ;
 જંગમ તીર્થની સેવા ભક્તિ, કરતાં આતમ થાવે બૂપ. ॥૧૨૬॥
 જડીબુટીનું જ્ઞાનકર્યાધી, નિજ પરનું કંઠ્યાણ કરાય;
 જાણી બૂણ બૂલ કરે તે, પછીથી બારે ખત્તા ખાય. ॥૧૩૦॥
 જાણ્યું જગમાં તેનું સાચું, વારે જે મન રાગને રોષ;
 જમના ફંદામાં ન ફસાતો, અંતરમાં ધારે સંતોષ. ॥૧૩૧॥
 જેલ તે સાચી દુર્ગુણની છે, દુશચારની સાચી જેલ;
 જેલ તે દુશ્મનના થવું નોકર, મોઢે જેલ છે મોટા મહેલ. ॥૧૩૨॥
 જેલ તે વ્યસનાધીન થવું છે, પરનારી વેશ્યાનો સંગ;
 જૂઠ્ઠને હિંસા ચારી જારી, જૂઠ્ઠમ અનીતિ દુષ્ટની સંગ. ॥૧૩૩॥
 જેલ તે જૂઠ્ઠી લાખે શહેવું, રાગ રોષના થવું શુભમ;
 જાણી જોઈ કુસંપ કરવો, પરાધીન હવનનું ઠામ. ॥૧૩૪॥
 જ્યણાએ સદુ કર ॥ શુભકાર્યો, ધર્મની માતા જ્યણા જાણુ ॥;
 જ્યણા ઉપયોગે કરવાથી,—અબંધ આતમ થાય પ્રમાણુ. ॥૧૩૫॥
 હવના જોખમે સાહસ કરતા, જગમાં રાખે તેઓ નામ;
 જોખમ ખેડ્યાવણુ નહીં સિદ્ધિ, જોખમ ખેટે તે લહે ઠામ. ॥૧૩૬॥
 જરકર્મથી વિપ્લુ સરખા,—થયા જગતમાં શાલિગ્રામ;
 જરકર્મથી તન ધન દેશને, રાજ્યનો નાશ છે રહે ન ઠામ. ॥૧૩૭॥
 જન્મ વખતે જન્મોત્સવ થાતા, એતો પૂર્વના પુણ્યપ્રતાપ.
 જન્મ વખતે ઘરમાં રોકકળો, પૂર્વપાપથી એ સંતાપ. ॥૧૩૮॥
 જન્મ જ્યંતી મહોત્સવ થાતા, એતો પૂર્વભવોની કમાઈ;
 જવંતી જેની મૃત્યુકાલે, આ ભવની છે ધર્મકમાઈ. ॥૧૩૯॥
 જન્મે મરે છે અસંખ્યભવો, નજરે અનુભવ કરીને દોષ ॥;
 જન્મ પછી મરીને નહીં જન્મે, સત્ય જન્મ એનો જગ પેખ ॥. ॥૧૪૦॥
 જાહેરમાં હિંમત નહીં જેની, જાહેર સાફ કરે ન કાજ;
 જન્મ્યા પણુ જગલોકે ન જાણ્યા,—એવાથી નહીં સુખ સામાજ્ય. ॥૧૪૧॥
 જાણી જોઈને મરતા જેઓ,—વાર્યા છતાં ન માને શીખ;
 જન્મ્યા એવા મરેલ જાણુ ॥, ચકિત જોઈ જે માગે લીખ. ॥૧૪૨॥

જેરાવર તે આતમ જાણું, તોડે જે મન મોહતું જેર;
જેરાવર તે છે જગ સાચો, ચલવે નહીં અનીતિ તોર. ॥૧૭૧॥

જેર કરે નહીં પાપકૃત્યમાં, વ્યસનોમાં નહીં વાપરે જેર;
જારી ચોરીમાં નહીં જેરને, -વાપરે તેનું સાચું તોર. ॥૧૭૨॥

જીવાની વિદ્યા ધન સત્તા, -યોગે જેરથી જાહેમો થાય;
જેરથી જાહેમો પાપો કરે નહીં, જેરાવર તે સત્ય ગણાય. ॥૧૭૩॥

જીવુંછું હું પ્રભુના માટે, પ્રભુમાં રહી પ્રભુથાવા કાજ;
જીવુંછું મન વચ કાયાથી, -પવિત્ર લેવા શિવસામ્રાજ્ય. ॥૧૭૪॥

જીવુંછું આત્મિકસુખ લેવા, પરોપકારી કાર્યો હેત;
જીવુંછું જગજીવોના હિત, માટે સ્વાર્થથી કરી સંકેત. ॥૧૭૫॥

જીવું છું હું નિજાત્મશુદ્ધિ, -કરવા અન્યના હિતને કાજ;
જીવીશ જખતકતખતક ધર્મનું, પ્રગટાવીશ સાચું સામ્રાજ્ય. ॥૧૭૬॥

જંખૂસ્વામી ચરિત્ર વાંચો ॥, -જેમાં સાચો છે વૈરાગ્ય;
જેણે જંખૂચરિત્ર વાંચ્યું, -તેને પ્રગટે જ્ઞાન ને ત્યાગ. ॥૧૭૭॥

જેનાથી તુજ જીવ્યું જાતું, -તેના માટે આપો ॥ જાન;
જેનું લીધું તેને દેવું, તેમાં શું કરવેં અભિમાન. ॥૧૭૮॥

જે આપે છે તે તો લે છે, લેવું દેવું રહસ્ય ઓર;
જયો પરાજયમાં થઈ સાક્ષી, વર્તે તો તું બને ન ઢોર. ॥૧૭૯॥

જૂઠું અંતે ગમે તે રીતે, ગમે તે કાલે જૂઠ ગણાય;
જૂઠાનું બલ-સદા રહે નહીં, જૂઠાવ્યવહારે હુંખ થાય. ॥૧૮૦॥

જેમાં તેમાં સમજ્યા વણ તું, માર ॥ ન માથું સત્યને ધાર ॥;
જાહેર ખાનગીમાં ઝલુમાં રહી, કર ॥ કર્તવ્યાચારવિચાર. ॥૧૮૧॥

જક પકડીને જૂઠી રીતે, જકડી થાતાં થાય ન કાજ;
જકડો નહીં ગરીબોને જ્યાં ત્યાં, કર્મે છે અપકીર્તિ લાજ. ॥૧૮૨॥

જગતલવાડો જેથી થાવે, તેવા કામોથી થા ॥ દૂર;
જગત લગતને બને ન ક્યારે, સમજે જ્ઞાની જગ મશહૂર. ॥૧૮૩॥

જડતા તે અજ્ઞાન દુરાચર, જડતા તે આલસને જાણ ॥;
જડતા તે છે નવરા રહેવું, જડતા તે છે સ્વાર્થને માન. ॥૧૮૪॥

જડતાથી મન તનની અશકિત, જડતાથી નહિં બુદ્ધિ વિકાસ;
 જડતાથી પ્રગતિ નહીં સારી, જડતાથી સદુશકિત વિનાશ. ॥૧૮૫॥

જગન્નાથ તે આત્મપ્રભુ છે, ઘટ ઘટ તનુદેવલ વસનાર;
 જગન્નાથપુરી-તનુ મન છે, -જાગૃત્કથા હૃદયમાં ધાર ॥. ॥૧૮૬॥

જગમંધુ છે જગન્મિત્ર છે, જગત્પિતા છે આતમદેવ;
 જગત્ વ્યથિથી તનુ છે નિજનું, જગપતિની જ્ઞાને છે સેવ. ॥૧૮૭॥

જગત્ માન્ય છે પ્રકાશી આતમ, જ્યાં ત્યાં જાગત્ આતમ જાણુ ॥;
 જગ્યા ન નામ કામ ઠેકાણું, -એવો આતમપ્રભુ પિછાણુ ॥. ॥૧૮૮॥

જાગી પહેલાં સત્યજ્ઞાનથી, પછીથી જગજીવોને જમાડ ॥;
 જગાડે શું ને ઉપેલાઓ, જાગત્ને લાગે ન જગાડ ॥. ॥૧૮૯॥

જાગત્ કરજે સર્વલોકને, નામરૂપનો તણ અહંકાર;
 જ્યાં ત્યાં પ્રભુરૂપે થઈ જીવો, અહંપણાવણુ દુર્જને ધાર ॥. ॥૧૯૦॥

જયન્ય મધ્યમ ઉત્કૃષ્ટ છે, સેવાશકિત જ્ઞાનપ્રકાર;
 જણ્યા વેરા અન્યધર્મોપર, જૂઠ્ઠા અનીતિના આચાર. ॥૧૯૧॥

જટા વધારે તે નહીં જોગી, ગુણોને ધારે જોગી જાણુ ॥;
 જટા વડાદિ વૃક્ષોની, -તેથી તે નહીં જોગી પ્રમાણુ. ॥૧૯૨॥

જટાજૂટ ધરવાથી તેમજ, કાન ફડાવે મળે ન દેવ;
 જન્મ મરણુ ટાળે તે જોગી, મોહની સંધગી તણે કુટેવ. ॥૧૯૩॥

જટરાગિન જો તીવ્ર બને તો, પત્થર સરખું પણ પચી જાય;
 જટરાગિનથી આરોગી તન, યોગશક્તિયો વધતી જાય. ॥૧૯૪॥

જટભરતોથી કલિયુગમાંહી, ધર્મોદિક રક્ષણુ નહીં થાય;
 જટભરતો તો નિજને તારે, પરને તારી ચક્રે નહીં ન્યાય. ॥૧૯૫॥

જટમૂળમાંથી નાથ થયો તો, -તે પાણું નહીં કદિ પ્રગટાય;
 જટકર્મેને આતમચેતન ॥, -કર્મનાથથી જન્મ ન થાય. ॥૧૯૬॥

જણાવવું અન્યોને સારું, જેથી તેઓ લહે મુખ શાન્તિ;
 જવન કરે મન પાણી તનનું, વીર્ય જવનથી વધતી કાન્તિ ॥૧૯૭॥

જનતાની સદુ સારી પ્રગતિ, -કરવામાં નિજ જીવન દોષ ॥,
 જનતામાં પ્રભુને પ્રગટાવો ॥, ઘડા રાખો ॥ રામે રામ. ॥૧૯૮॥

જનપદ ધર્મો જનપ્રવાદો, સઘળાનું કર ॥ સમ્યગ્જ્ઞાન.
 જન્મ ખરીને જાણો ॥ સઘળું, જ્ઞાનીમાં જાણો ॥ ભગવાન. ॥૧૯૬॥
 જનરલ થા ॥ તું મન ઇન્દ્રિયે, -તનનો વૃત્તિનો જગ બેશ;
 જાતનો જનરલ તે જગ જનરલ, થાતાં નાસે સઘળા કલેશ. ॥૨૦૦॥
 જગજનરંજન કરવામાટે, -થતી મનોવૃત્તિને વાર ॥;
 જનસમુદાયનું નામરૂપના, -મોહ વિના કર ॥ સહુ સુખકાર. ॥૨૦૧॥
 જગહિતેમ્હુ જે નિષ્કામે, પ્રભુમાં અર્પાઈ તે થાય;
 જગમાં તે છે પ્રભુપ્રતિનિધિ સમ, પ્રભુસ્વરૂપે તેહ સુહાય. ॥૨૦૨॥
 જનાનખાનું અંતરમાંહી, સદ્વૃત્તિયોનું કરા ॥ બેશ;
 જનાનખાનું ઘટમાં સમજે, તે વ્યભિચારી થાય ન કલેશ. ॥૨૦૩॥
 જનાખ થાવું સ્વાત્માર્પણથી, સદ્ગુણી પરમાર્થી છે જનાખ;
 જનાખ સંતો યોગી શૂરા, જેનો પડતો સારો દાખ. ॥૨૦૪॥
 જનાવરો સરખા તે લોકો, વ્યભિચારી જૂદમી મહાપાપ;
 જનાવરો સરખા જે ભોગી, આપે અન્યોને દુઃખ તાપ. ॥૨૦૫॥
 જનુની થાતાં વિચાર કરજે, સન્માર્ગોમાં સારૂ જનુન;
 જનુની દોષો પાપો કરતો, -હારે તે કીધું સહુ પુણ્ય. ॥ ૨૦૬ ॥
 જનોઈથી વૈદિક પૌરાણિક, હિંદુકોમનું છે ઓળખાણ;
 જનોઈ તે સદ્ગુણ નીતિની, મનુષ્યમાત્રનું લક્ષણ જાણ!! ॥ ૨૦૭ ॥
 જનોઈ ઘાલે ગુણ નહીં ધારે, ધરે ન નીતિ ધર્માચાર;
 જનોઈ ઘાલે કરે ન ભક્તિ, બને ન તે સદ્ગુણી નિર્ધાર. ॥ ૨૦૮ ॥
 જન્મચરિત્રો સત્પુરૂષોનાં, સતીઓનાં વાંચો ॥ નરનાર;
 જન્મની શાથે સૌને સુખ દુઃખ, કર્મે પ્રગટે છે નિર્ધાર. ॥ ૨૦૯ ॥
 જન્માંતરમાં સુખદુઃખકારણ, આજ જન્મનાં પુણ્ય ને પાપ,
 જન્માંતરમાં આજે જેવું, -કરશે તેવું લેશે છાપ ॥ ૨૧૦ ॥
 જન્માંધો પણ ભક્તયોગીઓ, જ્ઞાનીઓ બનતા નિર્ધાર;
 જન્માંધો કરત મહાઅન્ધા, અજ્ઞાની જે નરને નાર. ॥ ૨૧૧ ॥
 જન્મોતરી લખ્યું તે સહુ જાણી, બનો ॥ ન વિશ્વાસી નરનાર;
 જન્મની સાથે સારો ઉદ્ધમ, સદ્ગુણમાં સુખનો આધાર. ॥ ૨૧૨ ॥

જપ છે આદિરૂ અંતરૂ લેદે, જપ સરખો નહીં યસ મહાન;
 જપ જે જપ યો અર્હ મહાવીર, પ્રગટે અંતરૂ સાચું જ્ઞાન. ॥૨૧૩॥

જપ છે તમ રજ સાત્વિકલેદે, નિષ્કામે છે સારો જપ;
 જપતપ, જ્ઞાનીઓને મુક્તિ, -અર્થે થા ॥ તો ટાળે પાપ. ॥ ૨૧૪ ॥

જપ જે સાત્વિકભાવે કરવો, તે છે સદુપદેશી શ્રેષ્ઠ;
 જપ જે પરાનો પ્રભુ પ્રગટાવે, -તેની આગળ બીજા હેઠ. ॥ ૨૧૫ ॥

જપમાળાથી જપ જપેને, મનકું ભટકે ચારે ઠોર;
 જપ જે ફોનોધાકના જેવા, ટળે ન તેથી પાપ કઠોર. ॥ ૨૧૬ ॥

જક્ષા કરો નહીં ધર્મીઓને, દુઃખ દેવાનું કળ છે દુઃખ;
 જબરજબ્તીથી અનીતિપાપો, -પ્રગટે નાસે સ્વર્ગનું મુખ. ॥૨૧૭॥

જબાન સાચી તો સહુ સાઈ, જબાની સાચી મુખદાતાર;
 જવાબ આપો ॥ સત્ય ભરેલા, -તેથી પ્રભુ મળતા નિર્ધાર. ॥૨૧૮॥

જબેહકર જે શયતાનવૃત્તિ, -ને કે જેથી પાપ ન થાય;
 જબેહકર કુમુદિને તું, જેથી ઘટમાં પ્રભુ પ્રગટાય. ॥ ૨૧૯ ॥

જબ્બર થાવું શુભશક્તિથી, જબરાઓથી જગ છવાય;
 જર જમીનને ભેડું રક્ષણ, નિજરક્ષણ, જબરાથી થાય. ॥ ૨૨૦ ॥

જબલો પહેરે એટલા સર્વે, -સારા ન્યાયી નહીં ગણાય;
 જબલો જે સફળ સાર્થકી, -તે જ્યાં ત્યાં શાંતિ ઉભરાય. ॥૨૨૧॥

જમડાથી બીવે શું આતમ ? , દુષ્ટવૃત્તિયો તે જમ બલુ ! !
 જમ તે મનનો મોહને પાપો, -વારો ॥ તો નહીં નરકનું સ્થાન. ૨૨૨

જમડા તે નિજદુષ્ટવિચારો, પાપકૃત્યને સમજી ટાળ ! !
 જેનું મન છે આત્મપ્રભુમાં, -તેને જમણીતિ ન લગાર. ॥ ૨૨૩ ॥

જેઓ ખર્ચકરીને જમણો, નાતો કરતા તેહ ગમાર;
 જમણું જે આવકના અનુસારે, કરતા તે સમજી નિર્ધાર. ॥ ૨૨૪ ॥

જમણું ડાણુ અંગ જે નિજનું, તેનો કરવો સહુપયોગ;
 જમણો છે દુષ્ટવિચારો, ટાળી યાઓ ! ! મુક્તિયોગ્ય. ॥ ૨૨૫ ॥

જમાત સાચી સફળી જ્ઞાની, -તો તેથી વર્તે મુખશાન્તિ;
 જનમાલ રક્ષક તે રાજા, જેથી પ્રજાની વધતી કાન્તિ. ॥ ૨૨૬ ॥

જમાને આવક પ્રતિદિન થઈ શી ?, દ્રવ્યભાવથી તેને જાણ !!;
 જમવું આનંદી થઈ સ્વચ્છને, -તેથી સાત્ત્વિક પ્રગટે જ્ઞાન. ॥૨૨૭॥
 જમાવ આવે સૌને મેળે, પ્રતિષ્ઠા લોકોમાંહી જમાવ !!;
 જમાવવું સાડું શુભ માર્ગે, કર !! એવો બુદ્ધિવર્તાવ. ॥ ૨૨૮ ॥
 જરા જરામાં તપી જવું નહીં, સાડું પરહિત કરવું જરોક;
 જરૂરી કાર્યો સારાં કરતાં, -પરની ધરવી લેશ ન બીક. ॥ ૨૨૯ ॥
 જલાશયો ગંદા નહીં કરવાં, રક્ષો !! જલાશયોના ઘાટ;
 જલોદર આદિ રોગનાં કારણ, -સમજી તજતાં શાંતિ સાત. ॥૨૩૦॥
 જવાબદાર જીવો સઘળા છે, નિજકર્મોના જગમાં જાણ !!;
 જવાબદારી નિજશિરપર છે, કૃત્યાકૃત્યની મનમાં માની !! ॥૨૩૧॥
 જવુંને આવવું કર્મપ્રમાણે, સર્વજીવોનું જ્યાં ત્યાં થાય;
 જે જે ઉપાયે આત્મશુદ્ધિકર, -તે તે કરજે ધરીને ન્યાય. ॥૨૩૨॥
 જહાલ થા !! ના શાંતકાર્યમાં, જહાલ ઉપર ભમતો કાલ;
 જહાલ થાવું વિના વિચારે, -અધર્મમાર્ગે તે દુઃખકાર. ॥૨૩૩॥
 જંખના પાપી તે સહુ તજજે, ધાર્મિકજંખના કરવી ખેશ;
 જંખવાળા પડતા જૂઠાઓ, જગમાં વૈર કુસંપ ને કલેશ. ॥૨૩૪॥
 જંગમ બાવાઓનું ટોળું, -દક્ષિણદેશમાં હિંદમાં જોય;
 જંગમ સ્થાવર જીવો સઘળા, આત્મસંમા દેખો !! સુખ હોય. ॥૨૩૫॥
 જંગલમાં પણ મંગલ પ્રગટે, પૂર્વપુણ્યથી જ્યાં ત્યાં દેખ !!;
 જંગલીજટ અજ્ઞાનીઓની, -પડતી પાપદશા છે પેખ !! ॥ ૨૩૬ ॥
 જંતુ વિદ્યા અભ્યાસી થા !!, સર્વજીવોનું કરજે જ્ઞાન;
 જંદ અવસ્તા જરથોસ્થીનું, ધર્મનું પુસ્તક છે મન માન. ॥૨૩૭॥
 જંપ છે આત્મિક સુખવાદીને, માને જે આતમમાં સુખ;
 જંપ નહીં જડસુખવાદીને, જડલોગોમાં કેવલ દુઃખ. ॥ ૨૩૮ ॥
 જંપાપાત ન કરજે ક્યારે, જીવંતાં કદિ મળશે શાન્તિ;
 જગતાને લય દુઃખ ન પ્રગટે, ઉંઘમાં પ્રગટે છે બહુ જ્ઞાંતિ. ॥૨૩૯॥
 જાગરણ કરજે ધર્મ કાર્યમાં, આત્મજ્ઞાન તે જાગૃત્ભાવ;
 જાગતી જ્યોત છે વ્યક્તશક્તિયો, આતમની જલદી પ્રગટાવ !! ॥૨૪૦॥

જાગૃતિથી વંચાય ન કોઈ, જાગરૂક સારાં ધર્મી લોક ;
 જાગવા કરતાં ઈંદ્રતાં સારાં, -પાપી લોકો પાડે પોક. ॥ ૨૪૧ ॥
 જાજરૂ જ્યાં માણસ ત્યાં યાતું, અંતે જાજરૂં શરીર યાય;
 જાણે સાપેક્ષાએ તેને, સંઘર્ષ સમ્યક્પણે પ્રણમાય. ॥ ૨૪૨ ॥
 જાણુલેહુથી સાવધ રહેવું, જાણે અજાણે ભૂલો યાય;
 જાણુપણનો ગર્વ ન કરવો, જાણે તે ભૂલે છે ન્યાય. ॥ ૨૪૩ ॥
 જાતિ સ્વભાવ દળે નહીં ક્યારે, જાતિ વૈર ત્યાં પ્રેમ ન હોય;
 જાતે તપાસી કાર્યો કરવાં, -જેથી ભૂલો યાય ન કોય. ॥ ૨૪૪ ॥
 જાત્યંધનો અપરાધ ન ભારે, જે નહીં દેખી શકે પદાર્થ;
 જાણ્યાં છતાં જે કરે કદાચક, લહે નહીં તે સુખ પરમાર્થ. ॥ ૨૪૫ ॥
 જાણ્યું તેનું સત્ય છે જેનું, -મનકું મોહે નહીં લેપાય ;
 જાણ્યું તેનું સત્ય છે જેનું, સદ્વર્તન સાચું વર્તાય. ॥ ૨૪૬ ॥
 જાણુકતું જે ધર્મનું ભાતું, તે ધારી લે તારી સાથ ;
 જુવાનીમાં સતકર્મો કર ॥, જાજ ॥ તું દિલમાં ત્રિભુવનનાય. ॥ ૨૪૭ ॥
 જાહુ, પ્રભુની સેવા ભક્તિ, સર્વ જાતના પરોપકાર;
 જાહુ મંત્રોનું ધર આતમ, જાહુગર આતમ નિર્ધાર. ॥ ૨૪૮ ॥
 જાનની રક્ષા કરવી વિવેકે, સૌને બહાલો છે નિજ જાન;
 જાન સ્વપરને બહાલો લાગે, જાણી હર ॥ નહીં અન્યના પ્રાણ. ॥ ૨૪૯ ॥
 જીવજાન જે દોસ્તો સારા, -તે પણ અંતે સાચ્યા જાય;
 જજાત મુસાફરખાતું મોટું, જીવે આવે જાજ સદાય. ॥ ૨૫૦ ॥
 જાણુ પિછાણુ ન જેની તે પર, મૂઠી ધો નહીં ઝટ વિશ્વાસ;
 જાણી પરિચય કરી વિશ્વાસી, -ચાતાં ખત્તા લહે ન ખાસ. ॥ ૨૫૧ ॥
 જાની માણુક પ્રિયા હૃદયમાં, -શુદ્ધ જુદિ સાચી છે ધાર ॥;
 જાનિ સી સાથે નહીં આવે, પરજાતમાં જાતાં નિર્ધાર. ॥ ૨૫૨ ॥
 જાપક યા ॥ તું પરાપર્યંતી, જાપામાં પ્રભુ નામનો બેશ;
 જાપતો રાખી મન ઇન્દ્રી પર, -ચાલો ॥ શિવપુર પ્રતિ હમેશ ॥ ૨૫૩ ॥
 જાહુત તે શુદ્ધપ્રેમથી દેવું, -એવી જાહુતથી શિવ યાય;
 જાહુત સજીવ લેવડ દેવડ, આત્મિકયે જ્યાં મુખ પ્રગટાય. ॥ ૨૫૪ ॥

જીવદયા સમ ધર્મ ન કોઇ, જીવંતો છે દયાનો ધર્મ;
 જીવનનાં સાધન સહુ રક્ષો !, જીવન ગાળો ! કરી સત્કર્મ. ॥૨૮
 જીવનદોરી ધર્મ છે સારો, જીવનદોરીને સંભાળ !;
 જીવતો નર જગમાં સુખ પામે, નિજ જીવનને કદિ ન રાસ !. ॥૨૯
 જીવંદાને શુભ કાર્યમાં વાપર !, કર ! નહીં તેનો દુરપયોગ;
 જીમૂતથી જીવે છે જીવો, અજીર્ણમૂલ જ અનેક રોગ. ॥૩૦
 જીવેજન ગણુ સર્વજીવોને, સર્વજીવોનું હિતકર બેશ;
 જીગારખાતું દુર્ગુણ સ્થાનક, જીગારથી પ્રગટે છે કલેશ. ॥૩૧
 જૂતાં ખાતાં સાન ન પાવે, તે છે મૂર્ખોનો શિરદાર;
 જીદાર્થ જ્યાં છે કુદ્રતથી ત્યાં, એકતા થાવે નહીં લગાર. ॥૩૨
 જીહારો જિનવરનાં ચૈત્યોને, આતમને જિન કરવા હેત;
 જેઠમાસ છે સર્વમાં મોટો, વૃદ્ધિ ઉપયોગે સંકેત. ॥૩૩
 જોખમ કા'ને કર ! નહીં ક્યારે, જોખમહેતુ વિચારી ચાલ !;
 જોખમકારકથી રહે સાવધ, સરખી જોડે આનંદ ખ્યાલ ॥૩૪
 જોડાઓ શુભ કાર્યમાં આતમ !, નિષ્કામે કર ! આતમપ્રકાશ
 જોડો પહેરી ચાલો ! આગળ, જગમાં કાંટા બહુ ચોપાસ. ॥૩૫
 જવરતુ મુખ્ય છે કારણ મોટું, કુમલ છે કુચિત તે જાણો ખાસ
 જવરાદિમાં ઉપવાસ છે સારો, જવરાંકુશે છે જવરનો નાશ. ॥૩૬
 જવાળા શીત છે જગમાં જ્યાં ત્યાં, હેતુ અહેતુ સુખ દુઃખમાંદા
 જવાલામુખી તે મનમાં ધૃખ્યાં, -ટળે રહે નહીં દુઃખો ક્યાંય. ॥૩૭
 જ્યાં ત્યાં સજ્જન દુર્જન લોકો, જ્યાં ત્યાં ભૂતોને છે જીવ;
 જ્યાં ત્યાં પિંડમાં જેવું તેવું, બ્રહ્માંડે જાણો ! જ સદીવ. ॥૩૮
 જૂદમી હિંસક ધર્માન્ધક જગ, ધર્મીકોમો વર્તે જ્યાંય;
 જોરાવર ને બળ કળવાળા, -ધર્મીઓથી ત્યાં જીવાય. ॥૩૯
 જૂદમ અનીતિમાં નહીં ધર્મજ, હિંસા જૂદમે ધર્મ ન સત્ય;
 જૂદમ કરે જે ધર્મના નામે, હિંસા કરે ત્યાં અધર્મકૃત્ય. ॥૪૦
 જૂઠો ધર્મ જગતમાં એ છે, -જેમાં હિંસા જૂદમની વાત;
 જૂઠો ધર્મ તે જેમાં મિથ્યા, -મોઢે વિધર્મીઓની ઘાત. ॥૪૧

જૂઠા ધર્મ તે વિધર્મીઓનો, ધર્મધિ ત્યાં ધાતો ધાત;
જૂઠાને પાખંઠ ધર્મમોદ્ધયી,—કરવાની વૃત્તિ ત્યાં ખ્યાત. ॥ ૨૬૭ ॥

જૂઠા ધર્મી નારિતકોનો,—ધર્મધિ ધમ્મ કરો! ન નાચ;
જગમાં જૂઠા સાચા ધર્મી,—સૌને જીવનની છે આશ. ॥ ૨૬૮ ॥

જળરાઈથી જૂઠમ અનીતિ, કરી વિધર્મી ઉપર ત્રાસ;
જગમાં અન્યને સ્વધર્મી કરતાં, પાપ અનીતિ બહો! ॥ ખાસ. ॥ ૨૬૯ ॥

જેર જૂઠમ દ્વિંસાદિત્ત દોષે,—સ્વધર્મીઓની કરે જે વૃદ્ધિ;
જગમાં સાચો ધર્મી ન તે છે, કરે ન તે નિજ આતમશુદ્ધિ. ॥ ૩૦૦ ॥

ત્યાં ત્યાં સર્વજીવોના હિતમાં, મન કાયાને વાપર ! ! મિથ;
ત્યાં ત્યાં દયા ને સત્યથી ધર્મ છે, ચોરીભરી તમે ન કલેશ. ॥ ૩૦૧ ॥

ત્યાં ત્યાં પરહિત પરોપકારે, જીવનું તે છે ધર્મનું સ્વર્ગ;
ત્યાં ત્યાં હિંસા જૂઠ ને ચોરી, ભરીતું જીવન છે નર્ક. ॥ ૩૦૨ ॥

ત્યાં ત્યાં ધાતા જૂઠમ નિવારે ! !, અત્યાચારે મતા નિવાર ! !;
ત્યાં ત્યાં જગમાં દયા સત્ય ને, શુદ્ધમેમનો કરો પ્રચાર ! ! ॥ ૩૦૩ ॥

ત્યાં ત્યાં જગમાં નીતિ પ્રચારે ! !, પ્રપંચવાળી નીતિ ત્યાગ ! !;
ત્યાં ત્યાં સૌના કલ્યાણોની,—પ્રવૃત્તિઓમાં લેવો ભાગ. ॥ ૩૦૪ ॥

ત્યાં ત્યાં દેશ વર્ણ ને ધર્મના,—નામે દેવ ને ભેદ નિવાર ! !;
ત્યાં ત્યાં પ્રભુને મનમાં ધારે ! !, દેશ કાલ અનુસારે ચાલ ! ! ॥ ૩૦૫ ॥

ત્યાં ત્યાં જગમાં દુર્ગુણ વ્યસનો, પ્રગટેલાને જોધે વાર ! !;
ત્યાં ત્યાં જીવોને નિષ્કામે, રહો ! ! ધરી સારા આચાર. ॥ ૩૦૬ ॥

ત્યાં ત્યાં જગને સ્વર્ગ સમું કર ! !, સ્વાર્થે અનીતિ જૂઠમ ન ધાર ! !;
જેતું તેતું સાફ કરવું, નબળાંને સબળાંથી ઉગાર ! !. ॥ ૩૦૭ ॥

જીવનનો દક્ષ સર્વજીવોનો, સર્વખંડમાં એક સમાન;
જળરાઈથી અનીતિ જૂઠમે,—લેશો નહીં અન્યોના પ્રાણ. ॥ ૩૦૮ ॥

જીવન નિર્દોષી પ્રભુમય શુભ, પાપીજીવને જીવનું નર્ક;
જીવન નર્ક સમું ટાળીને,—નિજ જીવનને કરજે સ્વર્ગ. ॥ ૩૦૯ ॥

જીવ પ્રભુપદ વરવા માટે, જીવું જીવોના હિતકાજ;
જીવું જાગી જગજીવોને,—જગાડવા લેવા પ્રભુરાજ્ય. ॥ ૩૧૦ ॥

જીવું પ્રભુમાં રહીને જાતી, - ભાવે કરવા આતમશુદ્ધિ;
 જીવું જીવોને સુજ આતમ, - સરખા ધારી આતમ બુદ્ધિ. ॥ ૩૧૧ ॥
 જીવું મોહનો ક્ષય કરવાને, - પ્રગટાવવાને કેવલજ્ઞાન;
 જીવું હું આતમને ધ્યાને, કરવાને પરમાતમ જાણ. ॥ ૩૧૨ ॥
 જીવન મારું જગહિત કરવા, - શુદ્ધાતમ થાવા નિર્ધાર;
 જીવું આયુષ્ય યોગે - તેમાં, સમભાવે રહેણી સુખકાર. ॥ ૩૧૩ ॥
 જાણ્યું અનુભવ્યું લખ્યું અન્યમાં, - તેમાં ભૂલ ચૂક ને હોય;
 જનતા તેહ સુધારી લેજો, જાણ્યા ગણ્યા પણ ભૂલે જોય. ॥ ૩૧૪ ॥
 જાણ્યું તેહ પ્રકાશ્યું ભાવે, - એમાં ને કંઈ લાગે સત્ય;
 જનતા તેને ગ્રહણે જ્ઞાને, પરમાર્થે કીધું છે કૃત્ય. ॥ ૩૧૫ ॥
 જનતા આગળ મારી માણું, અન્યાદિકમાં કરી ને ભૂલ;
 જગમાં જાહેર જીવન મારું, - સઘળું નહીં સૌને અનુકૂલ. ॥ ૩૧૬ ॥
 જાગંતી જાતિ જગ જીવે, ઉઘંતી પામે છે હાર;
 જાગતી જાતિ તેને કહીએ, બાહ્યાંતર શક્તિ ભંડાર. ॥ ૩૧૭ ॥
 જનતાને અનુકૂલ આવે તે, - ધર્મે જગમાંહી ફેલાય;
 જનતાને અનુકૂલ ને ધર્મ ન, - સાચો પણ જગ સંકોચાય. ॥ ૩૧૮ ॥
 જાહેરમાં જીવી ન શકે તે, ભીડ અજ્ઞાની નાદાન;
 જગમાં તેવું નામ રહે નહીં, - જેઓમાં જડતા અજ્ઞાન. ॥ ૩૧૯ ॥
 જીવન શક્તિયો જ્યાં ઉદ્ભવે, તે જાતિયો જગ ફેલાય;
 જીવન શક્તિયો જ્યાં ઉદ્ભવે, તે ધર્મે જીવંત સુહાય. ॥ ૩૨૦ ॥
 જીવનપ્રદ બાહ્યાંતર સઘળી, - શક્તિને પ્રગટાવે જેહ;
 જીવે તે લોકો જગમાંહી, - એવા જોનો બનો !! સુદેહ. ॥ ૩૨૧ ॥
 જીવનશક્તિયો બાહ્યાંતર, પ્રગટાવે તે જીવ્યા મય,
 જીવનશક્તિવણ બહુ જાતિ, જગમાં હારી દુઃખી થાય. ॥ ૩૨૨ ॥
 જીવે !! જીવનશક્તિયોથી, મડદાં થઈને જીવવાય;
 જીવે જીવ સમું તે ગુલામી, - જીવન જીવાય. ॥ ૩૨૩ ॥
 જીવે જીવ મરણ પછીથી, આતમ
 જીવે જીવ આંતર, બાહ્યજીવ

જીવનનાં સહુ સૂત્રો જાણો ॥, જીવંતજાતિ લક્ષણ ધારું; ॥ ૩૨૩ ॥
 જીવીને જીવાડો સૌને, જાગી અન્યોને જ જગાડ ॥. ॥ ૩૨૪ ॥
 જીવનું પ્રભુમાં રહી પ્રભુભાવે, પ્રભુમાં રહીને જગમાં જીવ ॥;
 જીવો એવું કે જેથી તું, જીવંતો જગ બને જ શિવ. ॥ ૩૨૬ ॥
 જીવન નિર્દોષી તુજ સારું. આત્મશુદ્ધિનું જે કરનાર; ॥
 જીનવરરૂપ થાવાને માટે, ત્હારો જન્મ છે જગનિર્ધાર. ॥ ૩૨૭ ॥
 જન્મ છે તારો જીન થાવાનો, જન્મ છે તારો પ્રભુપદ હેતુ;
 જીવનગાળો ધર્મે સધળું, મોક્ષદશાના એ સંકેત. ॥ ૩૨૮ ॥
 જીવો ॥ વિશ્વજીવોના માટે, સૌના જીવ્યામાંહી જીવ ॥;
 જગમાં જીવું મોક્ષાર્થે શુભ, -જેથી આત્મ થાવે શિવ. ॥ ૩૨૯ ॥
 જીવોની રક્ષાર્થે જીવો ॥, સકલજીવોની કરજે સેવ;
 જીવોદિલમાં પ્રભુને રાખી, -તો તું આત્મ થાવે દેવ. ॥ ૩૩૦ ॥
 જગજીવોની જયણા પાળો ॥, જીવદયા સમ કોર્મ ન ધર્મ;
 જીવદયામાં :જનધર્મ છે, સર્વધર્મનો એ છે મર્મ. ॥ ૩૩૧ ॥
 જીવદયાવણુ ધર્મ નહિં છે, જીવદયાથી થાવે મોક્ષ;
 જગજીવોના દુઃખો ટાળો ॥, -તેથી રહે ન પ્રભુ પરોક્ષ. ॥ ૩૩૨ ॥
 જગજીવોનાં સંકટ હણ્યો, સ્વાર્થલેહના તણને કલેશ;
 જગજીવોના રોગો ટાળો ॥, -તેથી આનંદ હોય હમેશ. ॥ ૩૩૩ ॥
 જેવું નિજનું જીવન બહાણું, -તેવું અન્યજીવોનું જાણ ॥;
 જાણી એવું પ્રભુને મગવા, દયા કરતાં છોડો પ્રાણ. ॥ ૩૩૪ ॥
 જીવનું સર્વજીવોને બહાણું, મરવામાં સૌને છે દુઃખ;
 જીવાડો ॥ જગજીવોને સૌ, દયાધર્મમાં પ્રગટે મુખ. ॥ ૩૩૫ ॥
 જીવોને મારો ॥ નહિં ક્યારે, પશુપંખીના રક્ષો ॥ પ્રાણ;
 જીવોને નિજજીવના જેવા, જાણી વર્તો ॥ જ્યો ॥ મુખદહાણ. ॥ ૩૩૬ ॥
 જીવોની રક્ષા કરવામાં, -સમાર્થ જાતા સધળા ધર્મ;
 જીવદયા ત્યા સર્વધર્મ છે, સર્વધર્મનો એ છે મર્મ. ॥ ૩૩૭ ॥
 જીવોની જયણા કરવામાં, -ઉપયોગે પ્રગટાતો ધર્મ;
 જીવદયા કર ॥ દબ્યને જાણે, નાસે જેથી સધળાં ધર્મ. ॥ ૩૩૮ ॥

જીવદયા કર !! બહાલ ધરીને, સર્વજીવોની હિંસા ત્યાગ !!;
 જીવદયાથી પુણ્ય વધે છે, જ્ઞાનધ્યાન પ્રગટે વૈરાગ્ય. ॥ ૩૩૯ ॥
 જીવદયાવણુ ધર્મ નહિં છે, જીવદયાવણુ છે નહિં ત્યાગ;
 જીવદયામાં સેવા ભક્તિ, જીવદયામાં પ્રભુનો રાગ. ॥ ૩૪૦ ॥
 જીવદયામાં ભક્તપણું છે, જીવદયામાં જ્ઞાન ને ધ્યાન;
 જીવદયાને જેહ કરે નહિં, હિંસક તે બલો !! શયતાન. ॥ ૩૪૧ ॥
 જીવદયાવણુ સુકિત મળે નહિં, પ્રભુકૃપા પણ મળે ન લેશ;
 જીવદયાવણુ સ્વર્ગ મળે નહિં, જીવદયાવણુ દુઃખ હમેશ. ॥ ૩૪૨ ॥
 જગજીવોનું યથાશક્તિથી, -ભલું કરવામાં દયા સમાય;
 જગજીવો જ્યાં આત્મસમા છે, -ત્યાં પ્રભુની પ્રીતિ પ્રગટાય. ॥ ૩૪૩ ॥
 જીવો આત્મસમા જ્યાં ભાસ્યા, -ત્યાં આત્મ પ્રભુરૂપ સુહાય;
 જીવદયા ત્યાં સત્યધર્મ છે, દયાવિના નહિ ધર્મ ગણાય ॥ ૩૪૪ ॥
 જગજીવોનાં દુઃખો કાપો !!, દયાધર્મ એ દિલમાં લાવ !!;
 જીવદયાના સર્વે લેદો, બાણી તે દિલમાં પ્રગટાવ !! ॥ ૩૪૫ ॥
 જોતાં જોતાં ચાલી ગયા બહુ, જોડીલા તુજ નજરે પેખ !!;
 જન્મ્યા તે તો મરતા નહી, બાણી મિથ્યાભાવ ઉવેખ !! ॥ ૩૪૬ ॥
 જેની છે ઉત્પત્તિ જગમાં, -તેનો અંતે થાય વિનાશ;
 જગમાં ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રુવતા, સર્વતત્ત્વમાં બાણો !! ખાસ. ॥ ૩૪૭ ॥
 જડવસ્તુથી આત્મ ન્યારો; ચિદાનંદમય આત્મદેવ;
 જગમાં સૌનો જ્ઞાતા આત્મ, સમ્યગ્જ્ઞાને સમજી સેવ !! ॥ ૩૪૮ ॥
 જગજીવોને હણો !! ન ક્યારે, હણાવશે નહિં દર્ધ સંતાપ;
 જીવોને પીડો !! નહિં ક્યારે, જીવને દુઃખવ્રતામાં પાપ. ॥ ૩૪૯ ॥
 જીવો એકેન્દ્રિયાદિ સૌ, પંચેન્દ્રિ પર્યંત તે બાણ !!;
 જીવો સાથે અનંત સગપણ, અનંત વેળા કીધાં માન !! ॥ ૩૫૦ ॥
 જાણું દેખું ન્યારું જે સૌ, પોતાનું તે કદી ન થાય;
 જાણી એવું આત્મ ચેતો, પુણ્ય ધર્મ સાથે સુખદાય. ॥ ૩૫૧ ॥
 જાણું આવવું ભવમાં જોને, દેહો વચ્ચે પરે બદલાય;
 જાણી એવું આત્મ ચેતો !!, જ્ઞાની દેહમાં મોહ ન પાય. ॥ ૩૫૨ ॥

જાવારે !!! મિથ્યા સૌ વાતો, એક પ્રભુનું ધરજે ધ્યાન;
 નેમ્મલે ॥ અંતર મુખ ત્હારું, મૂઠીદે ॥ મમતા ને માન. ॥૩૫૩॥
 જૂઠાથી જીવે નહિ છેતર ॥, જોડીલાને કરજે સહાય;
 જોડીલાને જગાડ ॥ આતમ ॥, જગરાથી જગમાં જીવાય. ॥ ૩૫૪ ॥
 જગરે યા ॥ તું સ્વાર્પણ યોગે, મરવાની બીતિને વાર । !;
 જૂઠ્ઠીઓને નમ્ર બનાવો ॥, દર્શણ દોષો હરિ નિર્ધાર. ॥ ૩૫૫ ॥
 જૂઠ્ઠીઓથી ઠરી ન જાવું, જૂઠ્ઠીઓના જૂઠ્ઠા વાર ॥;
 જૂઠ્ઠા કરો ॥ નહિ પ્રાણાંતે પણ, જૂઠ્ઠામાં હિંસા પાપ અપાર. ॥૩૫૬॥
 જૂઠ્ઠાણું નમતું નહિં લાંબું, જૂઠ્ઠાણાથી માન હણાય;
 જૂઠ્ઠાણાથી પ્રતીત ટળતી, જૂઠ્ઠાણાથી શાન્તિ ન થાય. ॥ ૩૫૭ ॥
 જૂઠ્ઠાણાથી વિશ્વાસી નહી, જૂઠ્ઠાણાથી પાપની વૃદ્ધિ;
 જૂઠ્ઠાણું તજવાથી નક્કી, વધતી આતમશુભની વૃદ્ધિ. ॥ ૩૫૮ ॥
 જૂઠ્ઠાણાથી લાભ મળે પણ, અંતે હાનિ બહુલી થાય;
 જૂઠ્ઠી મોહની બાજ સધળી, જૂઠ્ઠાણું જીતે મુખ યાય. ॥ ૩૫૯ ॥
 જાહેરમાં જૂઠું ને સાચું, જાહેરમાં છે પુણ્ય ને પાપ;
 જાહેરમાં છે ઝેર ને અમૃત, જાહેરમાં શાંતિ સંતાપ. ॥ ૩૬૦ ॥
 જાહેર છે જ્ઞાનીને સધળું, છાનું નહિં જ્ઞાનીને કોઈ;
 જાણી એવું પાપ કરો ॥ નહિં, પાપે અંતે રહેયો રોઈ. ॥ ૩૬૧ ॥
 જાણી ને જૂઠું નહિ કરજે, જાણીને ચેતન ॥ નહિં જૂલ ॥;
 જાણીને વિષને નહિ પીજે, જૂઠામાં ચેતન ! નહિં ફૂલ ॥. ॥ ૩૬૨ ॥
 જાણીને જે પાપ કરે તે, જગમાંહી મોટો નાશન;
 જાણીને જે પાપ કરે નહિં, તેનું જાણો ॥ સાચું જ્ઞાન. ॥ ૩૬૩ ॥
 જગજીવોના જન બચાવો ॥, અભયદાન મોહું કહેવાય;
 જગજીવોના શુભમાં જીવો ॥, -એ જીવું ઉત્તમ કહેવાય. ॥૩૬૪॥
 જગમાં દુઃખીજીવોને તું, આપ ॥ દિલાસો લાવી પ્રેમ;
 જગમાં દુઃખીજીવો ઉપર, -સદા ધાર ॥ તું સાચી રહેમ. ॥૩૬૫॥
 જૂઠી જગના જે જંજળો, તેમાં લેશ ન આતમ । ! રાચ । !;
 જૂઠી સ્વપ્ના જેવી બાજ, એક પ્રભુનો ધર્મ ॥ સાચ. ॥ ૩૬૬ ॥

જળરા સાથે નખખાઈથી, રહેવાથી મરવાનું થાય; ॥ ૩૬૭ ॥
 જળરા સાથે જળરાઈથી, રહેવાથી જગમાં જીવાય. ॥ ૩૬૮ ॥
 જે કાલે જે ક્ષેત્રે કરવું, યોગ્ય તે કર ॥ સમજીને સત્ય;
 જે આવશ્યક કરવું ઘટે તે, કરજે સાચું ધાર્મિક કૃત્ય. ॥ ૩૬૯ ॥
 જેની સાથે મેળ મળે નહિ, જેની સંગે પ્રગટે દુઃખ;
 જેની સંગે રહે ન શાંતિ, -તેથી દૂર રહતાં સુખ. ॥ ૩૬૯ ॥
 જોર કરીને જૂદમ કરો ॥ નહિ, જોરાવર થઈ તજ ॥ અન્યાય;
 જોરાવરથી નખખાઓને, -માર્યાથી નિજ જોર હણાય. ॥ ૩૭૦ ॥
 જોરને વાપર ॥ સારા માર્ગે, ધર્મકર્મમાં વાપર ॥ જોર;
 જોર કરીશ નહિં પાપ ક્રિયામાં, જેથી પ્રગટે શોર બકોર. ॥ ૩૭૧ ॥
 જોરને વાપરજે નહિં પાપે, જોર બળે નહિં બાંધો ॥ પાપ;
 જોરથી જૂદમ અનીતિ કરતાં, જોરથી વધતા બહુ સંતાપ. ॥ ૩૭૨ ॥
 જોડીલાથી ઝેર ન કરજે, જોડીલાપર કર ॥ નહિં ખેદ;
 જોડીલાને સહાય આપો ॥, જોડીલાથી કરો ॥ ન લેદ. ॥ ૩૭૩ ॥
 જંગમ સ્થાવર તીર્થને પૂજે, જનની જનક તે તીરથ જાણુ ॥;
 જંગમતીરથ સદ્ગુરુવર છે, સદ્ગુરુ માન કરો ॥ ગુણુખાણુ. ॥ ૩૭૪ ॥
 જંગમતીરથ જનની મોટી, દુઃખવ ॥ નહિં જનનીદિલ દેશ;
 જનની માટે અર્પાઈ જા ॥, જનનીના હરવા સૌ કલેશ. ॥ ૩૭૫ ॥
 જેણીએ નવમાસ લગી બહુ, -દુઃખો વેઠ્યાં આણી લાવ;
 જગમાં જનનીસમ નહિં મોટું, જનની સેવાના લે લહાવી. ॥ ૩૭૬ ॥
 જનની જનકને સેવો ॥ લાવે, જગમાં મોટો તસ ઉપકાર;
 જંગમતીરથ પ્રથમ એ બે છે, ઉપકારીમાં બે શિરદાર. ॥ ૩૭૭ ॥
 જનની જાણુજે લકતને દાતા, ધર્મમાર્ગનો જાણુજે શૂર;
 જનની જાણુજે ધર્મી ખાલક, -જેથી વધતું જગનું નૂર. ॥ ૩૭૮ ॥
 જનનીના દુર્ગુણ નહિં જોવા, જનનીના દોષો નહિં જોલ ॥;
 જનનીના સહામું નહિં જોલો ॥, જનનીનાં છિદ્રો નહિં જોલો. ૩૭૯
 જનનીના ઉપકારને દેખો ॥, જનનીને દેશે નહિ ગાળ;
 જનની પ્રભુના જેવીમોટી, તેની આગળ રહેજે બાળ. ॥ ૩૮૦ ॥

ભ્રમે નિશ્ચય કર ॥ તારો, દેહધરી ન્યારો તું નિત્ય;
 ભ્રમે લે ॥ તું સ્વરૂપ તારું, ધ્યાને આત્મ કરો ॥ પવિત્ર. ॥ ૩૮૧ ॥
 ભગીલે ॥ તું સમકિત જ્ઞાને, પલપલમાં અંતરૂમાં ભગ ॥;
 ભુદો છે પુદ્ગલથી આતમ ॥, -કર ॥ પોતાનો પોતે રાગ. ॥ ૩૮૨ ॥
 ભગંતો આતમ ॥ સુખિયો, ભગંતાને કાળ ન ખાય;
 ભગે આત્મસ્વભાવે સંતો, જન્મ મરણને તે નહિં પાય. ॥ ૩૮૩ ॥
 ભે ॥ તું તારા શુષ્ક ને દોષો, દોષોને દેખી કર ॥ દ્રુર;
 જ્યેષ્ઠિત જ્યેષ્ઠ જગાવો ॥ આતમ ॥, અસંખ્ય પ્રદેશી છે ભરપૂર. ૩૮૪
 ભગો ॥ આતમ ॥ પલપલ જ્ઞાને, યાચ્છો ॥ પરમાતમ (જગજીવ)
 ભગીને ઉધો ॥ નહિં આતમ ॥, શુષ્કપર્યાયને કર્યો શુદ્ધ. ॥ ૩૮૫ ॥
 છતો ॥ આતમ ॥ મોહમલ્લને, વાંચિછત સુખ પામો ॥ ભરપૂર;
 છતો ॥ આતમ ॥ કષાયને ઝટ, આતમનું પ્રગટાવો ॥ નૂર. ॥ ૩૮૬ ॥
 ભરપૂર તારું સક્ષુ માનું, મોહવૃત્તિને કરતાં દ્રુર;
 છત કરી લ્યો ॥ મનની ઉપર, જગમાંહી યાસો મચદૂર. ॥ ૩૮૭ ॥
 છતો ॥ આતમ ॥ યોગાભ્યાસે, ધ્યાન સમાધિને પ્રગટાવ ॥;
 ભરપૂર આતમ ॥ તો સૌ ભરપૂર, -એવો નિશ્ચય મનમાં લાવ ॥. ૩૮૮
 ભણી બૂલ કરો ॥ નહિં આતમ ॥, ભણી માયામાં નહિં ફૂલ ॥;
 ભેજે ન્યારું જડથી નિજને, તનધન સત્તાથી નહિં બૂલ ॥. ॥ ૩૮૯ ॥
 ભરપૂર તારું લેખે આવે, રાગદોષમાં ભે ॥ નહિં લેખ;
 ભણી ધર્મ કરો ॥ ઝટ આતમ ॥, લાગવા દે ॥ નહિં કર્મનો ચેપ. ૩૯૦
 ભુચ્છો ॥ સાંભળો ॥ કાર્ય કરો ॥ સૌ, પણ અંતરૂમાં યા ॥ નિઃસંગ;
 ભેનારો તું સાક્ષી ભાવે, -વર્તે તો નહિં કર્મનો રંગ. ॥ ૩૯૧ ॥
 ભણો ॥ ભણવા યોગ્યજ સઘળું, દેખવા યોગ્યજ દેખો ॥ સર્વ;
 ભણી બૂલ પડો ॥ ન પાછા, કર્તાપણનો ધરો ॥ ન ગર્વ. ॥ ૩૯૨ ॥
 ભુગાર છંદો વિવેક ધારી, ભુગારથી પ્રગટે બહુ પાપ;
 ભુગારથી સ્થિર મન નહિં રહેતું, ભુગારથી બહુલા સંતાપ. ॥ ૩૯૩ ॥
 ભુગારીનું મનડું બહુ ચંચળ, ભુગારીમાં પ્રગટે છે દોષ;
 ભુગારીમાંથી સદ્ગુણ ટળતા, ભુગારીને છે નહિં સંતોષ. ॥ ૩૯૪ ॥

જુગારી છે પાખંડી મોટો, જુગારીનું જૂઠું છે જોર;
 જુગારીઓને જેહ સુધારે, તે સંતોનું સાચું તોલ. ॥ ૩૯૫ ॥
 જન્મજોમાં જકડાઈને, પ્રભુભજનને લેશ ન બૂલ !!;
 જોતાં જોતાં ફુનિયા બાજી, અંતે દેખાશે સૌ ધૂળ. ॥ ૩૯૬ ॥
 જોતાં જોતાં ચાલ્યા કેઈક, જોતાં જોતાં કેઈક જાય;
 જોનારા પણ જોતાં જાશે, જન્મ્યા એ તો જરૂર જાય. ॥ ૩૯૭ ॥
 જોને તારી આંખ ઉઘાડી, જોડીયા તુજ ચાલ્યા જાય;
 જાવું પડશે સૌને અંતે, મોહ ધરીને શું મલકાય. ॥ ૩૯૮ ॥
 જોયું સઘળું ચાલ્યું જાતું, સ્વપ્નાની બાજીસમ જાણ !!;
 જોતાં કેઈક ઘલાણા બૂલે, અનેક બાળ્યા દેખ !! મશાણ. ॥ ૩૯૯ ॥
 જોતાં ચસમાં પહેરી શું મહાલે, રોક થશે તારો સૌ ફોંક;
 જાગી જોને પ્રભુ બજી લે !!, મરતાં અંતે પડતી પોક. ॥ ૪૦૦ ॥
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, જે પામ્યો નહિં સમ્યગ્જ્ઞાન;
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, કયું ન જેણે પ્રભુનું ધ્યાન. ॥૪૦૧॥
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, જેણે કીધા રાગને રોષ;
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, જેણે કીધો પાપનો પોષ. ॥૪૦૨॥
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, વ્યભિચારનાં કીધાં કર્મ;
 જગમાં જન્મીને તે હાર્યો, જેણે ન ધાર્યો પ્રભુનો ધર્મ. ॥૪૦૩॥
 જગમાં જીત્યાં તે નરનારી, જેણે ટાળ્યાં રાગને રોષ;
 જગમાં જીત્યા તેઓ સાચા, જેણે કીધાં સત્યનાં પોષ. ॥૪૦૪॥
 જીતેલા પણ હાર્યા તેઓ, કામવૃત્તિના બન્યા ગુલામ;
 જીતેલા પણ હારેલા તે, - જે પામ્યા નહીં સદ્ગુણ કામ. ॥૪૦૫॥
 જીતેલા પણ હારેલા તે, કષાયથી જીતાયા જેહ;
 જગ જીતક પણ તેહ ગુલામો, મોહ ફંદમાં ફસીયા તેહ. ॥૪૦૬॥
 જગને જીતે શસ્ત્રોથી જે, - તેઓની જીતોમાં હાર;
 જગને જીતે વૈરાગ્યે જે, તેઓ જીતવર છે જયકાર. ॥૪૦૭॥
 જીતકર્તાવણ મોહના ઉપર, ફુનિયા જીત ન પામી જાય;
 જીત્યાવણ મનની માયાને, કોઈ ન શાન્તિ સુખડાં પાય. ॥૪૦૮॥

છત્યાવણુ રાગાદિ દોષો, કૌણ કરે નહીં સાચી છત;
 છતે જે પાપાદિક દોષો, સત્યછતની પૂર્ણ પ્રતીત. ॥૪૦૯॥
 છતે મન ઇદિને જેઓ, નામવાસના છતે જેહ;
 બ્યાં ત્યાં તે શિવ શાંતિ પામે, પવિત્ર કરતો મન વચ દેહ. ॥૪૧૦॥
 જેની છતમાં હિંસા પાપો, બુદ્ધિ અને બહુલા અન્યાય;
 છત્યા તે જગમાં નહીં બાણો ॥, હાર્યા લોકોસુખિયા યાય. ॥૪૧૧॥
 જેની છતમાં ક્યાદિ ધર્મો, નિત્ય સત્ય અને છે ન્યાય;
 જેની છતમાં હિંસાદિક નહીં, સત્ય છત તે સુખકર યાય. ॥૪૧૨॥
 જેની છતમાં પદોપકારો, સર્વછવનાં દુઃખ વિનાય;
 જગમાંહી છત્યો તે સાચો, માનો ॥ ક્ષાયિક લક્ષો પ્રકાશ. ॥૪૧૩॥
 જેની છત છે સ્વાર્થના કામે, અન્યછવેને યાવે દુઃખ;
 જગમાં એવી છત છે જૂઠી, નિજ પરને જેથી નહીં સુખ. ॥૪૧૪॥
 જુસ્સો વાપર ॥ ધર્મમાર્ગમાં, અધર્મમાં વાપર ॥ નહીં લેય;
 જુસ્સો વાપર ॥ મોહને હણવા, જુસ્સો વાપર ॥ હણવા કલેશ. ॥૪૧૫॥
 જુસ્સો વાપર ॥ બૂઝને ત્યજવા, શુણુ વૃદ્ધધર્મે વાપર ॥ ભેર;
 જુસ્સો સારો ચઢે ન જેને, -તે જુસ્સાથી યાતો ઢોર. ॥૪૧૬॥
 જુસ્સાવણુ નહીં કાર્યો યાતાં, જુસ્સાથી મરદાઈ અણાય;
 જુસ્સાવણુ માનવ છે નબળાં, બીકણુ બનીને ખત્તા ખાય. ॥૪૧૭॥
 જુસ્સો સેવાભક્તિમાંહી, ધર્મકર્મમાં વાપર ॥ બન્ધ ॥;
 જુસ્સાથી વિવેકે આતમ ॥, -કર ॥ સધળાં સારાં કર્તવ્ય. ॥૪૧૮॥
 જેના તેના ખૂરામાંહી, જુસ્સો વાપરવો તે પાપ;
 જેના તેના ખૂરામાંહી, જુસ્સો વાપરતાં સંતાપ. ॥૪૧૯॥
 જેની તેની આત્મોત્તિમ, -જુસ્સો વાપરતાં છે ધર્મ;
 ત્યારે ત્યારે આત્મોપયોગે, -જુસ્સો વાપરતાં છે યર્મ. ॥૪૨૦॥
 બ્યાં ત્યાં સદ્ગુણ સાચા બેવા, બ્યાં ત્યાં દુર્ગુણ બેવા ટાળ ॥;
 બ્યાં ત્યાં પરહિતકાર્યો કરવાં, પ્રમુમાર્ગમાં ભુલિ વાળ ॥. ॥૪૨૧॥
 બ્યાં ત્યાં હિંસકારોને કરવા, દુર્ગુણોને કરવા દૂર;
 બ્યાંથી ત્યાંથી સાચું મહત્ત્વ, આત્માનંદ વધે ભરપૂર. ॥૪૨૨॥

જ્યાં ત્યાં આત્મસ્વભાવે રહેવું, જ્યારે ત્યારે આત્મભાવ;
જેવા ભાવે પ્રભુને ધ્યાઇશ, - તેવા આત્મના મળશે દહાવ. ॥૪૨૩॥

જ્યારે ત્યારે આત્મસ્વભાવે, - રમવાથી મુક્તિ નિર્ધાર;
ત્યારે ત્યારે આત્મસ્વભાવે, - થાવું એવું નિશ્ચે ધાર ॥ ॥૪૨૪॥

જ્યારે ત્યારે આત્મની શુદ્ધિ, - પૂર્ણ કરીને બનીશ સિદ્ધ;
જરૂર એવો પ્રભુપદ વરવા, - નિશ્ચય કીધો પામીશ રિદ્ધ. ॥૪૨૫॥

જે જે યોગ્ય ઘટે તે જાળવ ॥, સ્વાધિકારે જાળવ ॥ સર્વ;
જગમાં સ્વાધિકારે કર ॥ સદુ, ધર્મ કરતાં ધર ॥ નહિં ગર્વ. ॥૪૨૬॥

જ્યાં ત્યાં જવાનું જગ કળથી, બુદ્ધિ શક્તિથી જવાય;
જવાનું શક્તિયો પામી, અશક્તથી જગ નહિં જવાય. ॥૪૨૭॥

જવન મત્રે: યત્રે: તત્રે, સર્વથકી જગમાં જવાય;
જવન યોગ્ય જે આહારાદિક, - તેના લોગ થકી જવાય. ॥૪૨૮॥

જવવું જગમાં સહેવું નહિં છે, નિર્જાળ લોહો મરતા જાય;
જવરાજો જવે જવાટે, એવો જગમાં દુદ્ધત ન્યાય. ॥૪૨૯॥

જવન શક્તિયો સદુ ચેગવ !, સદુના ઉપયોગે તે જોડ ! !
જવન શક્તિયો જ્યાં નહિં છે, - ત્યાં આંતે છે માયાકેદ. ॥૪૩૦॥

જવવું સૌના ઉપચરોથી, સર્વજવોને જ્યાં ત્યાં જાણ ॥;
જવવું સર્વજવોના હિતકર, - એવું જવવું દિલમાં આજી ॥ ॥૪૩૧॥

જીવી જલદયા તે જગ જલ્યા, જવતાં જે મર્યા પ્રમાણ;
જગમાં મર્યા પછી પશુ જવતા, સંતો ઉપકારી શુભાખાણ. ॥૪૩૨॥

જગજવોની જહારે ચક્રવું, જગજવોની કરવી સેવ;
જગજવોના મટે જવવું, થાવા સર્વજગતના દેવ. ॥૪૩૩॥

જગમાં અનંતજવોના તેડે, અનંતભવ હીધા ઉપકાર;
જગમાં આત્મન ॥ જગજવોની, - રસમાં નિજજવન માણ ॥ ॥૪૩૪॥

જગમાં એની સુ જે દરજા, - જવોની શક્તિયે ધ્યાની;
જગમાં એક સુખમાંની હાથે, - મેલી જાવે કર ॥ સદુકાર. ॥૪૩૫॥

જવવું પરમાત્મપદ વરવ, જેના અર્પને આજ જવન;
જવવું આત્મશુદ્ધિ રમવા, જવવું નેહનું દરજા દેવ. ॥૪૩૬॥

જીવનનો એ નિઃશ્વ દીધો, પરમાતમપદ વરવા બેસ;
 જીવીય સાધ્ય એને વરવા, - મોહાદિના ટાળી કચેસ. ॥૪૩૭॥
 જીવું સર્વજીવોના શુભમાં, પારમાર્થિક જીવન કહેવાય;
 જીવે જેઓ ખાવા માટે, - એવું યશુ જીવન કહેવાય. ॥૪૩૮॥
 જીવું તામસ્ શુષ્કર્મોથી, તામસ્ જીવન એ કહેવાય;
 જીવું રાજસ્ શુષ્કર્મોથી, રાજસ્ જીવન એક ગણાય. ॥૪૩૯॥
 જીવું પરમાતમપદ માટે, સાત્ત્વિક શુષ્કર્મોથી જેહ;
 જીવું એવું સાત્ત્વિક જાણો !!, જીવો એથી શુષ્કગુણેહ. ॥૪૪૦॥
 જીવે જે સાત્ત્વિક શુષ્કર્મે, તેઓ સાત્ત્વિકધર્મી ગણાય;
 જીવું સાત્ત્વિક શુષ્કર્મોથી, એ પણ સાધનતા સમજાય. ॥૪૪૧॥
 જીવું મોક્ષાર્થે એ સાચું, એવું ધ્યેય ધરી મહેં ચિત્ત;
 જીવું એવી સાધ્યદૃષ્ટિએ, કરીને મનવચ્ચ દેહ પવિત્ર. ॥૪૪૨॥
 જીવાનીમાં ધર્મ કરીલો!! જરામાં મનડું રહે ન સ્થિર;
 જીવાનીમાંહી જાળવ !! જોખન, સંકટ-દુઃખ સહી શા !! ધીર. ॥૪૪૩॥
 જીવાનીએ નદીરેલસમી જગ, ચંચલ વાનર અશ્વ સમાન;
 જીવાનીને જીત્યા જેઓ, નિર્દોષી જ્ઞાની ભગવાન. ॥૪૪૪॥
 જીવાનીના જોરને જાળવો!! કાયાદિના વીર્યને રક્ષ !!;
 જીવાનીમાં બ્રહ્મચર્યથી, આત્મવીર બને છે દક્ષ. ॥૪૪૫॥
 જીવાનીમાં સત્કાર્યો કરા!! જીવાનીમાં કામને વારા!!;
 જીવાનીમાં યોગ્યધર્મ કરા!! બૂલોથી જીવાની ન હાર. ॥૪૪૬॥
 જીવાનીમાં મનપરકાણૂ, - ધરીને સારા માર્ગે ચાલા!!;
 જીવાની પ્રભુપ્રાપ્તિ માટે, - જાણી પ્રભુમાં મનડું વાળા!! ॥૪૪૭॥
 જીવાનીમાં જૂતાં ખા !! નહીં, દેવશુરને હાય જે જોડ !!;
 જીવાનીમાં પાપની ટેવો, - ત્યજીને જૂઠી કર !! નહીં હોડ. ॥૪૪૮॥
 જીવાનીમાં છાકી જા !! નહીં, જીવાનીના મદને ત્યાગા!!;
 જીવાની મહાપુણ્યે પામી, - દેવશુરપર ધરજે રાગ. ॥૪૪૯॥
 જીવાનીની સ્તીમર તારી, ભવોદધિમાં સીધિ ચલાવા!!;
 જીવાનીમાં ભવોદધિને, - પેલીપાર ઉતારો !! નાવ. ॥ ૪૫૦ ॥

જરા અવસ્થા આવે જ્યારે, દિનક્ષિણ માંદો ચઇ જાય;

જેર ન જખરાઇ ત્યાં ચાલે, જ્યારે સામો કાલ જણાય. ॥ ૪૫૧ ॥

જેવી ભાવના તેવો તું છે, જેવી ભાવના તેવી સિદ્ધિ;

જેવો ધારીશ તેવો થાઈશ, પામીશ ધારીશ તેવી રિદ્ધિ. ॥ ૪૫૨ ॥

જેને જેવું રૂચે તેવું, મીઠું લાગે મનમાં જાણ!!;

જેને જેવી દશા છે તેવું, -મીઠું લાગે રૂચે માન. ॥ ૪૫૩ ॥

જેને જેવું રૂચે તેવું, લાગે ઇષ્ટ કરે તે કાજ;

જેને જેવી યોગ્યતા તેવું, તેના મનમાં છે સામ્રાજ્ય. ॥ ૪૫૪ ॥

જેનું તેનું ભલું ઇચ્છવું જેનું તેનું કર!! હિતકાર;

જેના તેના સારામાંહી, પોતાનું પ્રભુનું સામ્રાજ્ય. ॥ ૪૫૫ ॥

જૈનસૂત્રમાં મૂર્તિપૂજા, નામે અન્ય રચ્યો હિતકાર;

જગજીવોની પ્રીતિશુદ્ધિ, શ્રદ્ધા ભક્તિ વૃદ્ધિકાર. ॥ ૪૫૬ ॥

જગતિજ્યોત છે જ્ઞાનની શક્તિ, જગતિજ્યોત છે જીવતા સંત;

જગતા જીવતા સંતો સેવો!!, ચિદાનંદ પ્રાકટ્ય કરંત. ॥ ૪૫૭ ॥

જડતા મોહ નિવારો !! હુઃખકર, જડતા તે અજ્ઞાન પ્રમાદ;

જડતા તે બહિરાત્મદશા છે, જડતા જૂઠા તર્ક વિવાદ. ॥ ૪૫૮ ॥

જડતાને અંધારૂ જાણો!!; શુદ્ધગમજ્ઞાને જડતા ટાળ!!;

જડતા તે મિથ્યાત્વની ખુદ્ધિ, -ટાળી આત્મજ્ઞાનને ધાર!! ॥ ૪૫૯ ॥

જડતાથી પગ પગ હુઃખ-સંકટ, જડતાથી નહીં સુખ જણાય;

જડતા હુઃખનું કારણ જગમાં, જ્ઞાન થકી જડતા વણસાય. ॥ ૪૬૦ ॥

જાળવો!! આતમ!! તન મન શક્તિ, જાળવો!! આતમ!! શક્તિ વૃન્દ;

જાળવો! કાયનું વીર્ય વિવેકે, વિષયવૃત્તિના ટાળો!! ફેંદ. ॥ ૪૬૧ ॥

જાળવો! શરણાગત લોકોને, જાળવ!! વિશ્વાસીને ભવ્ય!!;

જાળવો! ફરજો ત્હારી સઘળી, જીવતાં સુધો કર !!! કર્તવ્ય. ॥ ૪૬૨ ॥

જાળવો! સહાય માગે તેને, હુઃખીયોનો કર !! ઉદ્ધાર;

જાળવો! ન્યાયે સૌને શકત્યા, ધર્મમારગની રક્ષા ધાર !! ॥ ૪૬૩ ॥

જૂનામાં ને નવીનમાંથી, સાચું સાઈં હોય તો ધાર !!;

જૂના નવાના પંથ કદાચડે, સાચું ને સાઈં નહીં હારી. ॥ ૪૬૪ ॥

જીર્ણોદ્ધાર કરે ॥ મુક્તેત્રનો, જીર્ણોદ્ધારે અનંત ધર્મ;
 જીર્ણોદ્ધારે પુણ્ય અનંત, જીર્ણોદ્ધારનાં કર ॥ શુભ કર્મ. ॥૪૬૫॥
 જરા અવસ્થા આબ્યા પૂર્વે, જીવાનીમાં તું કરી લે ॥ ધર્મ;
 જરા અવસ્થા જીર્ણોદ્ધારમાં, કરાય નહીં શુભ ધર્મનાં કર્મ. ॥૪૬૬॥
 જરા અવસ્થા દુઃખ ભરેલી, મન વચને કાય શિયિલ યાય;
 ત્યાંત્યાં ધર્મમાં સ્થિર નહીં મનકું, આમ શિયિલને ક્ષીણતા પાય. ॥૪૬૭॥
 જીવન યાત્રા કરીલે ॥ માનવ, આતમશુદ્ધિ કરવા કાજ;
 જીવન યાત્રા કરીલે ॥ માનવ, પામવા મુક્તિનું સામાન્ય. ॥૪૬૮॥
 જીવન યાત્રા સમ્યગ્જ્ઞાનને, ચારિત્રે કરવી જો શ્રેષ્ઠ;
 જીવે ॥ આતમ ॥ શુદ્ધસ્વભાવે, કદિ ન પડશે તેથી લેક. ॥૪૬૯॥
 જીવ્વા મળતી અનંતપુણ્યે, જીભથી સાચું સાચું જોલ ॥;
 જીવ્વાથી પાપો નહીં કરવાં, જીવ્વાથી સાચું તે જોલ ॥. ॥૪૭૦॥
 જીભલડીને રાખજો વશમાં, જીભલડીથી મોક્ષ સધાય;
 જીભલડીથી સ્વર્ગ નરક છે, જીવ્વાસંયમ અતિ મુખદાય. ॥૪૭૧॥
 જીભલડીમાં ઝેરને અમૃત, જીભલડીમાં પ્રેમ ને દ્રેષ;
 જીભલડીમાં મિત્ર ને શત્રુ, જીભલડીમાં શાન્તિ ને કલેશ. ॥૪૭૨॥
 જીભલડીમાં સ્વર્ગ સિંદ્ધાસન, જીભલડીમાં કુંડસી બાણ ॥;
 જીભલડીમાં મુખને સંકટ, જીભલડીમાં મરણ બાણ ॥. ॥૪૭૩॥
 જીભલડી લવલવ કરતીને, લવલવ કરતી વશમાં આણ ॥;
 જીભલડીના વશમાં પડ્યા, તે લોકો છે પશુ સમાન. ॥૪૭૪॥
 જીભને દલાવ ॥ સારા માર્ગે, રસમાં ફરતી વશમાં આણ ॥;
 જીભલડીથી ગા ॥ જીનવરને, સતોનું કરજો ગુણગાન. ॥૪૭૫॥
 જીભલડીને ગોપવ ॥ જ્ઞાને, વચનસમિતિ શુભિ ધાર ॥;
 જીભલડીથી સ્વર્ગને સિદ્ધિ, અનંતપુણ્યે રસના ધાર ॥. ॥૪૭૬॥
 જીભલડીને ધર્મમાં જોડા ॥, પાપમાર્ગથી કરજો દૂર;
 જીભલડીથી રે ॥ ઉપદેશો, —તેથી આતમપ્રભુ છે દગ્ધુર. ॥૪૭૭॥
 જીભલડી કાળી નહીં કરજો, મેલી કરજો કદિ ન ભલ્ય ॥;
 જીભલડી મળી મોક્ષને મારે, જીભલડીથી કર ॥ સત્કર્તવ્ય. ॥૪૭૮॥

હાલડીનું મૂલ્ય ન થાતું, અનંતપુણ્યે મળતી તેહ;
 જાણી એવું સાચું વદશે, હાલને કરશે ગુણગણતેહ. ॥૪૭૬॥
 હાલને વાપરો !! સત્કાર્યોમાં, પાપમાં વાપરજો નહીં લેશ;
 હાલથી ધર્મનાં વ્યાખ્યાનો દે !!, સર્વહવોનાં ટાળો !! કલેશ. ॥૪૮૦॥
 હા હા હા કર !! નહીં પાપમાં, હા હા હા કર !! ધર્મમાં બેશ;
 જરા જરામાં કોધી બન !! નહીં, જરી તરીમાં કર !! નહીં કલેશ. ॥૪૮૧॥
 જકડાતો નહીં જૂઠના માર્ગે, જંગી ભંગીનો સંગ નિવાર !!;
 જૂઠમે થા !! નહીં મોઢે કોધે, જૂઠ્ઠીને જગમાં ધિક્કાર. ॥૪૮૨॥
 જાવક આવક જોઈ વિચારી, વિવેકથી વાપરજો સર્વ;
 જમાં ઉધારના ખાતાં સરખાં, -કરીને ટાળો !! મોહનો ગર્વ. ॥૪૮૩॥
 જખરાઓથી નખળાઓને, બળ કળ શક્તિથીજ હવાડ !!;
 જગમાં જૂઠ્ઠીઓની સત્તા, -ખૂરી તોડી સત્ય લગાડ !!. ॥૪૮૪॥
 જગમાં સર્વહવોનું ક્યારે, એકમતો થયો થાય ન જાણ !!;
 જગમાં સર્વહવોના બુદ્ધા, -મતો થયા નહિં એકજ માન !!. ॥૪૮૫॥
 જગમાં સર્વહવોની સાથે, મૈત્રીભાવના પ્રેમે લાવ !!;
 જગને સુખીયું કરવા માટે, -તારી સઘળી ફરજ બજાવ !!. ॥૪૮૬॥
 જગહવો છે કર્મે બુદ્ધા, સર્વની ન્યારી ન્યારી બુદ્ધિ;
 જગહવોનું ભલું ઈચ્છજે, કરજે લાવ્યહવોની શુદ્ધિ. ॥૪૮૭॥
 જેઓમાંહી શુદ્ધપ્રેમને, જ્ઞાનાનંદની જયોતિ જગાવ !!;
 જગહવો સહુ સુખિયા થાવે, -એવા ઉપદેશો પ્રગટાવ !!. ॥૪૮૮॥
 જગહવો છે વિચિત્રકર્મે, કોના ઉપર દ્વેષ ન ધાર !!;
 જગહવોના ઉપકારાર્થે, -તાડું સઘળું છે નિર્ધાર. ॥૪૮૯॥
 જગહવોની જયજ્ઞા ધારો !!, આતમસમ માનો !! સૌ હવ;
 જગહવોમાં પ્રભુને દેખો, -તેથી વરશે અંતે શીવ. ॥૪૯૦॥
 હવવું અનંતહવન વરવા, માનવભવનો એ ઉદ્દેશ;
 જન્મી હવો પ્રજ્ઞમય યત્નને, રાગ રોષના ટાળો !! કલેશ. ॥૪૯૧॥
 હવો !! પ્રતિદિન અભિનવજ્ઞાને, આત્માનંદે જયોતિ જગાવ !!;
 જગહવોને ગણી નિજ સરખા, -તે પર કંઠેલા ભાવને લાવ !! ॥૪૯૨॥

જીવો ॥ કેવળજ્ઞાની થાવા, જન્મ જરા મૃત્યુ દુઃખ ટાળ ॥;
 જગલોકો ને રાક્ષસ સરખા, -તેઓની ચિત્તવૃત્તિ મુધાર ॥ ૪૬૩ ॥
 જીવો ને પશુસરખા જગમાં, રાક્ષસ સરખા લોકો જેહ;
 જીવન તેઓનાં મુધારો ॥, શુદ્ધજ્ઞાન આપીને સ્નેહ. ॥ ૪૬૪ ॥
 જીવ્યાનો ઉદ્દેશ ન જાણે, પશુસરખા તે જીવ્યા જાય;
 જીવન એવું મુખકર નહિં છે, રાગ રોષ ત્યાં પ્રગટ જણાય. ॥ ૪૬૫ ॥
 જીવવું પૂર્ણાંકને માટે, જ્ઞાનદે છે જીવન ઉદ્દેશ;
 જીવસ્વભાવ છે એહવો, મુખાર્થે કરતો સઘળું હમેશ. ॥ ૪૬૬ ॥
 જીવવું અસંખ્યપ્રદેશે નિજમાં, શુદ્ધોપયોગે જીવવું સત્ય;
 જીવવું એહવું પ્રગટ થયું તો, રહ્યું ન કરવાનું કંઈ કૃત્ય. ॥ ૪૬૭ ॥
 જગજીવોને નિજસમ દેખે, શત્રુ મિત્રમાં જેહ સમાન;
 જડ ચેતનમાં ને સમભાવી, જીવંતો તું છે ભગવાન. ॥ ૪૬૮ ॥
 જીવવામાટે જડવસ્તુઓ, બાહ્યજીવન ઉપયોગી થાય;
 જરજમીન અને ભેડ એ સહુ, બાહ્યજીવનના હેતુ મુદ્દાય. ॥ ૪૬૯ ॥
 જગ છે પદ્મવ્યોનું બનેલું, જગત્ સત્ય છે તત્ત્વથી જાણુ ॥;
 જગને જૂઠું કહેવું એતો, વૈરાગ્ય દૃષ્ટિએ પ્રમાણ. ॥ ૫૦૦ ॥
 ત્યાં સુધી જડનું આલંબન, -લેવાથી જગમાં જીવાય;
 જડની ઉપયોગિતા તાવત્, જડવસ્તુઓ નિમિત્ત થાય. ॥ ૫૦૧ ॥
 જડ દેહાદિક સઘળાં સાધન, આતમને ઉપયોગી જાણુ ॥;
 જડમાં આસક્તિવશ સઘળાં, મોક્ષાર્થે હેતુ છે માન ॥ ૫૦૨ ॥
 જગ છે જૂઠું એવું કહીને, પાપે નિજકાયા નહિં પોષ ॥;
 જગ છે જૂઠું એવું કહીને, રાગ રોષના ધરો ॥ ન દોષ. ॥ ૫૦૩ ॥
 જગ છે જૂઠું એવું કહીને, વિશુદ્ધપ્રેમનો કર ॥ નહિં નાશ;
 જગમાં સ્નેહ ને જ્ઞાનવિનાના, -લોકો જાણો ॥ દુઃખી દાસ. ॥ ૫૦૪ ॥
 જગમાં ત્યાં સુધી છે શત્રુ, -મિત્રનો મનમાં છે ભાવ;
 જગમાં તાવત્ મૂર્તિપૂજા, જડ આલંબન છે મુખદાવ. ॥ ૫૦૫ ॥
 જગમાં જેને મિત્ર ન દુરમન, નહિં શુભાશુભ જડમાં ભાવ;
 જડ ચેતનમાં સમતા જેને, -તેને નહિં છે નિમિત્ત દાવ. ॥ ૫૦૬ ॥

જ્યાં સુધી છે ખાવું પીવું, ત્યાં સુધી કર !! વપુથી કર્મ;
 જ્યાં સુધી છે રાગને રોષની, -વૃત્તિ તાવત્ ધર !! મન ધર્મ. ॥૫૦૭॥
 જ્યાં સુધી છે જીવવું જગમાં, તાવત્ તારી ફરજ બજાવ !!;
 જીવન પવિત્ર નિર્દોષી તુજ, દયાદિ કાર્યોથી પ્રગટાવ !. ॥૫૦૮॥
 જ્યાં સુધી મનમાંહી શુભાશુભ, -વૃત્તિયોના પ્રગટે ભાવ;
 ભણે તાવત્ નિમિત્ત કારણ, ઉપકારી છે ધર્મ પ્રભાવ. ॥૫૦૯॥
 જીવવું પાપે કદિ ન સારું, ધર્મે જીવવું સુખકર બેશ;
 જગજીવો છે બ્રહ્મસ્વરૂપી, આત્મસ્વભાવે દેખ !! હુમેશ. ॥૫૧૦॥
 જ્યાં સુધી છે નાત જાતને, દેહાદિકનો રાગને રોષ;
 ભણે !! તાવત્ જીવવું મોહિ, સાત્વિકગુણથી જીવન પોષ !!. ॥૫૧૧॥
 જેની તેની સાથે જગમાં, આત્મપ્રેમથી જીવન ગાળ !!;
 જગજીવોના ઉપર પૂરું, આત્મભાવે ધરવું બહાલ. ॥૫૧૨॥
 જીવતાં મારે ફુર્જનલોકો, સદ્ગુણી લોકો પૂજે પાય;
 જગમાં એવું જાણી આતમ !!, સાધો !! મોક્ષ તથાજ ઉપાય. ॥૫૧૩॥
 જાહેરમાં કોઈ નિંદે પૂજે, કરો !! ન તેપર રાગને રોષ;
 જાહેર જીવન ગાળો !! પ્રભુમય, -જેથી પ્રગટે શિવ સંતોષ. ॥૫૧૪॥
 જવલંત શક્તિયો પ્રગટાવો !!, જવલંત શક્તિથી જીવાય;
 જવલંત શક્તિ સ્વરાજ્ય ત્યાં છે, સમજીને સાચું સમજાય. ॥૫૧૫॥
 જગ છે ચેતન જડ બે તત્ત્વનું, જગ છે કાળ અનાદિ અનંત;
 જગમાં જીવો !! જીવતા જડથી, ચેતનથી જાણો !! મતિમંત. ॥૫૧૬॥
 જીવવું આંતર બ્રાહ્મશક્તિથી, બ્રાહ્મપદાર્થોથી જીવાય;
 જીવન બ્રાહ્મ છે આન્તર હેતુ, સમજે તે નહિં ખત્તા ખાય. ॥૫૧૭॥
 જીવવું બ્રાહ્મણ્યંતર બળથી, એવો છે કુદ્રતનો ન્યાય;
 જગની સહાયથી જીવે જીવો, જીવંત ધર્મ તે જૈન ગણાય. ॥૫૧૮॥
 જીવો જીવે છે જીવોથી, અજીવ જડથી જીવે જાણ !!;
 જડ અજીવ સહાયે જીવે, બ્રાહ્મજીવનમાં એહ પ્રમાણ. ॥૫૧૯॥
 જીવનસૂત્રો બ્રાહ્મણ્યંતર, જાણે તે જગ જીવ્યો જાય;
 જીવનસૂત્રો જે નહિં જાણે, -તેની હયાતી જગ ન રહાય. ॥૫૨૦॥

જીવન બાધાભયંતર સઘળું, - તેને વિશ્વ જીવાડે જેહ;
 જગમાં તેને હેતુ જાણો !!, આઠરે શક્તિ પામે તેહ. ॥૫૨૧॥
 જીવનું રતનત્રયી શુભ વરવા, વિશ્વજીવોનીં શુદ્ધિહેતુ;
 જીવન એવું પારમાર્થિક છે, સર્વજીવોનો શુભસંકેત. ॥૫૨૨॥
 જગવ્યવહારમાં બળીયા રહેવું, ધૂર્તીથી ધૂતાવું ન લેશ;
 જગમાં આજીવિકા જીવન, - અનેક ઉપાયે ધરવું બેશ. ॥૫૨૩॥
 જ્યોતિષવિદ્યાના કળમાંહે, એકાંતે ધર !! નહિં વિશ્વાસ;
 જ્યોતિષ જ્ઞાન છે બહુ ઉપયોગી, સાપેક્ષાએ જાણો !! ખાસ. ॥૫૨૪॥
 જંગલમાં રણમાં ધરમાંહી, સાગરમાં જે રહે ખાસ;
 જગરણક મહાપુરુષપ્રભુની, - કૃપાવિશે ધરજે વિશ્વાસ. ॥૫૨૫॥
 જેવું સ્પર્ધાવું સુધવું સુલવું, ખાવું નિરાશક્તિએ જાણ !!;
 જેને એવી યોગ્યતા આવી, નિર્લેપી યોગી તે મહાન. ॥૫૨૬॥
 જગમાંહી નભની પેઠે તું, અરૂપ સાક્ષી થે કર !! કર્મ;
 જગજીવોમાં જ્યોતિ જગાવો !!, આત્મસ્વભાવ તે સત્યધર્મ ॥૫૨૭॥
 જીવો જીવે, જીવો આશ્રયે, જીવોનું જીવોથી રાજ;
 જીવો શેઠ શુભાભો પરસ્પર, અજીવો જીવ બે જીવ સામ્રાજ્ય. ॥૫૨૮॥
 જયસિદ્ધિ છે પુરુષોદયથી, પાપે અપમંગલ પ્રગટાય;
 જરૂર વાંચો !! ધર્મનાં શાસ્ત્રો, - જેથી આત્મવિશુદ્ધિ થાય. ॥૫૨૯॥
 જરૂર સંતની સંગત કર્યો, દેવશુરને જરૂર સેવ !!;
 જરૂર ધ્યાનસમાધિ કર્યો, નિજઆત્મમાં પ્રગટે દેવ. ॥૫૩૦॥
 જરૂર જે આવરણકધર્મની, - કશી તેને પ્રતિદિન ધાર !!;
 જરૂર પાપથી દૂર રહેજે, જરૂર ધર્મને ધર !! નિર્ધાર. ॥૫૩૧॥

(સ)

કમળા કાલસમા જડ થાયો, તજીદો !! મિથ્યા ગ્રહણકર;
 વેર વિદોષો સપજાટાણો !!, પ્રગટે આત્મ !! મુખની લહેર. ॥ ૧ ॥
 ઝડો બરયોગવ્યો કહેવાયો, આઝાથી કર્યો નહીં હેર;
 દર્શનજ્ઞાન ચરણ પ્રગટાવો !!, વર્તો રહો !! નિબત્તમ ઘેર. ॥ ૨ ॥

આજલોકથી ઝેર કરો !! નહીં, જાડાથી નહીં ડરો !! લગાર;
 આકળ બિંદુસમ જીવતર છે, ચેતીલો !! મન !! નરનેનાર. ॥ ૩ ॥
 ઝુંડ સરીખા જડ નહિં જનવું, આડોતું કર !! રક્ષણ ભવ્ય !!;
 આઝો ઈન્દ્રિયોને પરિશ્રમ, -આપ !! નહીં કર !! સત્કર્તવ્ય. ॥ ૪ ॥
 આડુવાળે સેવાભક્તિ, -પ્રેમે તે નહીં નીચ ગણાય;
 આડુવાળે તે છે નીચો, જૂલમી-દ્રોહી કરે અન્યાય. ॥ ૫ ॥
 આઝ સરીખા સાધુસંતો, લોકોને તારે ભવપાર;
 આઝું જોલી કરે ન કાંઈ, જડ આંખરસમ એ નરનાર. ॥ ૬ ॥
 આજ સાથે વૈરને ઝઘડા, કરનારો અંતે મરનાર;
 આઝી કીડીયો સાપને તાણે, એ દૃષ્ટાંત ખરો મન ધાર !! ॥ ૭ ॥
 ઝેર તે રાગને રોષને ઈર્ષ્યા, કામવૈર છે જાણો !! સત્ય;
 ઝેર તે મિથ્યાબુદ્ધિ ભારી, અન્યાયે કરવાં કુકૃત્ય. ॥ ૮ ॥
 ઝઘડાખોરની સામા રહેવું, ખીવું નહીં તેથી તલભાર;
 ઝઘડો કરવો નહીં અન્યાયે, જૂલમીથી નહીં ખાવી હાર. ॥ ૯ ॥
 ઝઝણી પ્રગટે તેહ નિવારો !!, ઝુઝો હુષ્થી પામી શક્તિ;
 ઝટકી નાખો !! શત્રુને ફર, શત્રુપર નહીં કરો !! અનીતિ. ॥ ૧૦ ॥
 ઝટઝટ જીવન મુસાફરીમાં, આગળ ચાલો !! નરને નાર;
 ઝટાપટી અંતરશત્રુથી, -કરતાં ઉપયોગે નહીં હાર !! ॥ ૧૧ ॥
 ઝડપ વધારો આત્મોન્નતિની, -મુસાફરીમાં નરને નાર;
 ઝડપાઝડપીમાં સાવધ થૈ, આત્મિક શૌર્યથી આગળ ચાલો !! ॥ ૧૨ ॥
 ઝડાકો માર !! ન વિના વિચારે, સદ્વૃત્તિની ઝડીને ધાર !!;
 ઝેરસમા જે હુષ્વિચારો, -તેઓનો કર !! ઝટ પરિહાર. ॥ ૧૩ ॥
 ઝનૂન ખોટું છે પાપીનું, પરોપકારે ઝનૂન બેશ;
 ઝનૂન સદ્ગુણવૃદ્ધિ અર્થે, -ધારો !! આતમ !! પ્રેમે હમેશ. ॥ ૧૪ ॥
 ઝનૂની હર્ષુણ પાપોમાં જે, ખોટી રીતે તેહ ખરાબ;
 ઝપટ સારી છે ધર્મના માટે, હુષ્વિચારોપર દે !! દાબ. ॥ ૧૫ ॥
 ઝપાટો આત્મની શક્તિયોનો, પરોપકારે ચાલો બેશ;
 ઝબકારો કર !! આત્મપ્રજ્ઞનો, -જેથી નાસે સઘળા કલેશ. ॥ ૧૬ ॥

ઝળોઝળ મતતપ કર્મો કરવાં, પરોપકરો કરવા તેમ;
 ઝળોઝળ આતમશુષ્ણને ધ્યાવો ॥, પામો ॥ તેથી યોગને ક્ષેમ. ॥૧૭॥
 ઝાડુવાળી સાફ કરો ॥ દિલ, ઝાડુવાળી સ્વચ્છતા ધાર ॥;
 ઝાડુવાળે સેવાધર્મી, હૃદયશુદ્ધિ કરતો નિર્ધાર. ॥ ૧૮ ॥
 ઝાડા મૂત્રનો વેગ રોકતાં, ચક્ષુની ઘણીહાનિ થાય;
 ઝાડા મૂત્રાદિ વેગોને, -રોકે રોગો અનેક થાય. ॥ ૧૯ ॥
 ઝાડા સાફ ને ઉતરે તો તનુ, -આરોગી સુખકારી ગણાય;
 ઝાડા ન ઉતરે મળ ને રહે તો, -જ્વરાદિ રોગો સહુ પ્રગટાય. ॥૨૦॥
 ઝુંપડી જ્ઞાની સંતની સારી, -તેમાં વૈકુંઠ સુખડાં હોય;
 ઝુંપડીમાં તે મહેલે ન શાંતિ, સાપેક્ષાએ સમજે નેય. ॥ ૨૧ ॥
 ઝાર તે ભરતી આવી વિષુસે, ઝારની શક્તિનો છે ઝોટ;
 ઝારસમા પશુ ઝાડના હુંકે, બેઠા મર્યા ન રહ્યા કોટ. ॥ ૨૨ ॥
 ઝાલાવાડમાં ભેર ખુશામત, ધૂર્તતા જલને હવા છે બેશ;
 ઝાલાવાડમાં અતિથિસેવા, વિદ્યા પ્રેમને કુસુંપ કલેશ. ॥ ૨૩ ॥
 ઝાંખ છે નીચાં કાર્યકર્તાઓ, ઝાંખ છે ચોરી ભરી કર્મ;
 ઝાંખ ॥ અનીતિ જૂદમકર્તાથી, ઝાંખ છે આચરવાથી અધર્મ. ॥૨૪॥
 ઝાંખ છે આંખે નખખાઈથી, આંખનો કરતાં અતિ ઉપયોગ;
 ઝાંખ છે પાપીજીવન ધરતાં, ઝાંખ ॥ શક્તિ હુરૂપયોગ. ॥ ૨૫ ॥
 ઝાંખ છે સેવાભક્તિ ન કીધે, શુરૂજનનું કરતાં અપમાન;
 ઝાંખ ॥ શુરૂને દેશના દ્રોહ, સ્વાર્થે લેતાં અન્યનો પ્રાણ. ॥ ૨૬ ॥
 ઝાંખ છે કુલમાં કાઠ લગાડે, મત તપ સંયમ નાશથી જાણ ॥;
 ઝાંખ છે મોહના તાણે રહેતાં, યાવત્ વર્તે ઘટ અજ્ઞાન. ॥ ૨૭ ॥
 ઝાંખું મન હુરૂંજી વ્યસનોથી, ઝાંખું મન અપકૃત્યે થાય;
 ઝાંખો પડતો પાપી અધર્મી, પરાયો માલ જે જૂદમે ખાય. ॥ ૨૮ ॥
 ઝાઝ ચડે તો જલ્દી વારો ॥, ઝાંઝો અંધો જીવડો થાય;
 ઝાંઝે સત્યને આંચજ લાગે, ઝાંઝે સાચું નહીં જણાય. ॥ ૨૯ ॥
 ઝાંઝ ચડે તે કાલે ઝટપટ, મનમાં આવ્યું કર ॥ નહીં કાજ;
 ઝાઝ શમ્યા પછી લખવું વહવું, -કરવું તે થાતું સુખ સાજ. ॥૩૦॥

અંઝવાં સરખું જડવિષયોમાં, સુખની ખુદ્ધિ થાતી ફેક;
 અંઝવા જલસમ જડલોગોથી, છેવટ પડતી મોટી પોક. ॥ ૩૧ ॥
 અંપડી અંપડો દૂરે રહેતાં, પ્રભુભક્તોથી જ્યાં ત્યાં દેખ !!;
 અંઝી ને છે સઘળે આંધી, અનુભવ કરીને જ્યાં ત્યાં પેખ ॥ ૩૨ ॥
 ઝીંકો દુર્ગુણોને નીચા, મોહવૃત્તિને ઝીંકી માર !!;
 ઝીંકી દુષ્ટવિચારને મારો ॥, તુચ્છ છે દુષ્ટો દુર્જન ધાર ॥ ૩૩ ॥
 ઝીલો આનંદ જ્ઞાનને પ્રેમે, પ્રભુભક્તિમાં ઝીલવું શ્રેષ્ઠ;
 ઝીલવું સારામાર્ગે સાફ, શીખ ઝીલે તે પડે ન હેઠ. ॥ ૩૪ ॥
 ઝુકાવો !! સફળુણ સત્કાર્યોમાં, ઝુકાવવું ઉપકારમાં ખેશ;
 ઝુકાવને નહીં લોકોને જગ, કલેશવૃત્તિનું ક્ષણ છે કલેશ. ॥ ૩૫ ॥
 ઝુરાપો કરતાં શક્તિ ઘટતી, થાય ન તેથી સાફ કાજ;
 ઝૂરીઝૂરી જીવવું ખોટું, ઝૂર્યાથી નહીં રહેતું રાજ્ય. ॥ ૩૬ ॥
 ઝુલાવો !! આતમને પ્રભુ પ્રેમે, ઝુલાવો !! આનંદમાં નરનાર;
 ઝુલો તે જ્ઞાનને નીતિનો શુભ, ઝુલો સફળુણગુણનો સાર. ॥ ૩૭ ॥
 ઝુંટ ઝપટ મારીને અન્યનું, -લેશો નહીં જે દામને ચામ;
 ઝુંટી ન લેશો અન્યનું જીવન, ઝુંટથી મળતો નહીં આરામ. ॥ ૩૮ ॥
 ઝુંટી લેતાં અન્યની ભૂમિ, ઝીંકી ધન સત્તાને ઘરખાર;
 ઝુંટી લેનારા છે દુષ્ટો, પાપી જુદામી નરને નાર. ॥ ૩૯ ॥
 ઝુંટ કરે નહીં તે છે ધર્મી, ભક્ત સંત આસ્તિક શિરદાર;
 ઝુંટ વિના ઝુપડીમાં વસતા, મુકિતનું સુખ છે નિર્ધાર. ॥ ૪૦ ॥
 ઝુંટાઝુંટ છે જગમાં જ્યાં ત્યાં, સ્વાર્થથી દુર્મનિએ જગમાંથી;
 ઝખનો મહાગત્ર ન્યાય જગતમાં, નળખાનું બળિયાઓ ખાય. ॥ ૪૧ ॥
 ઝુંટાઝુંટ થતી અન્યાયે, જોરથી જુદામે સ્વાર્થે થાય;
 ઝુંટાઝુંટ કરે નહીં સત્તા, પ્રભુમયજીવને પ્રભુને પાય. ॥ ૪૨ ॥
 ઝુંડ છે દુષ્ટોને ને સફળુણનું ખોટું છે દુષ્ટોનું જીવન;
 ઝુંડ વધારે સુલવણ દાનિ, પાપીઝુંડ ને ગંદુ જુદ. ॥ ૪૩ ॥
 ઝુંડો દયાને સન્ધન; પ્રેમે વધારે !! પ્રેમે નર ને નાર;
 ઝુંડો મારી જાનાર ઝુંડો !! દુષ્ટુણ પાપનો કર !! સંહાર. ॥ ૪૪ ॥

હું ઠે ને જીતધર્મનો તેને, જગમાં ફરકાવો ॥ જ્યાં ત્યાંયં; . . .
 હું ઠે અધર્મ દુર્ગુણ દોષનો, -તેની ત્યાગો ॥ દુઃખની છાંય. ॥૪૫॥
 જીવું માતપિતા ગુરુપાદે, રાજ સંતને કરો ॥ પ્રણામ; . . .
 હું ઠે સરીખા દહાશહીઓ, કરે ન જગમાં સારાં કામ. ॥ ૪૬ ॥
 જીવો ॥ હું લાવો ॥ શુદ્ધપ્રેમના, -હિંચોળે સૌને ધરી પ્રેમ; . . .
 જમને વારી શાંતિ ધારી, પ્રગટાવો ॥ ઘટ યોગને ક્ષેમ. ॥ ૪૭ ॥
 ઝેર તે હિંસા જૂઠું ચોરી, બ્યભિચાર દુર્ગુણ આચાર,
 ઝેર તે દુષ્ટ વિચારો બ્યસનો, ક્રોધમાન મધ્યા પ્રવિચાર. ॥ ૪૮ ॥
 ઝેર તે માયા લોભ અનીતિ, કામ મોહના દુષ્ટવિચાર;
 ઝેર તે રાગને રોષ અહંતા, મિથ્યાબુદ્ધિના આચાર. ॥ ૪૯ ॥
 ઝેર તે દુષ્ટકથાયપ્રવૃત્તિ, ઝેર તે કુસંગ કાળો કેર;
 ઝેર તે મોહનું મનમાં વસવું, અજ્ઞાને વર્તે અન્ધેર. ॥ ૫૦ ॥
 ઝેર અનીતિ નાસ્તિકબુદ્ધિ, ધર્માધતાએ જૂઠુંમા યાય;
 ઝેર તે શયતાનીયતવૃત્તિ, જોર ચકી કરવો અન્યાય. ॥ ૫૧ ॥
 ઝેર તે મન તન પાપપ્રવૃત્તિ, દુષ્ટકામની પાપપ્રવૃત્તિ;
 ઝેર તે ખોટી શિક્ષા દેવી, ઝેર તે જૂઠું સ્વાર્થને બીતિ. ॥ ૫૨ ॥
 ઝેર તે બાહ્યાંતર બહુલેદે, ઝેરને મારી ખાય તે પુષ્ટ;
 ઝેર છે હવાને જલ જૂઠું તે, વિષસમ માનવ જાણો ॥ દુષ્ટ. ॥ ૫૩ ॥
 જાટો સાફ ન જેને આવે, તેને નળ મળ બંધનો કોષ;
 જાટો સાફતો અજીર્ણ મલ નહીં, મન આરોગ્ય છે તજતાં રોષ. ॥ ૫૪ ॥
 જાડું કાઠે નીચ ન કોઈ, ચોરી જારી કરે તે નીચ;
 જાડું કાઠવું સેવા ધર્મે, સાપેક્ષે સારી સહુ ચીજ. ॥ ૫૫ ॥
 જોખો આવે તેની પૂર્વે, ધર્મબક્તિ ને કરી લે ॥ સેવ;
 જોખો આવે તે પહેલાં તું, ભજ લે ॥ આવે જિનવર દેવ. ॥ ૫૬ ॥
 જાકળ જિંદુસમ આયુ છે, ટળતાં લાગે નહીં કંઈ વાર;
 જેરી જીવન ગાજ ॥ ન આતમ ॥, અમૃતરૂપી જીવન ધાર ॥ ૫૭ ॥
 જેરીલાથી સાવધ રહે, પ્રસંગ પડે વર્તો ॥ નરનાર;
 જેરીલું માણસ છે અજિ, જેરીનો વિધાસ ન ધાર ॥ ૫૮ ॥

ઝેરીલા સર્પેસમ જેઓ, - તેઓથી ચેતીને ચાલ !!;
 ઝેરીલાના પ્રેમમાં ઝેરી, - વૃત્તિનો પ્રગટે સંચાર.
 ઝોકાં ખા !! નહીં ધર્મ સુણતાં, સત્કાર્યોને કરતાં તેમ;
 ઝોકાં ખા !! નહીં જરૂરી કામમાં, ઝોકાં ખાતાં ન યોગને ક્ષેમ
 ઝરો અનુભવ જ્ઞાનનો પ્રગટે, તો તે કદિય ન થાય વિનાશ
 ઝરણાં સમતારસનાં પ્રગટ્યાં, આનંદ આપે કદે પ્રકાશ.
 ઝલક જે અંતરૂમાંહી પ્રગટી, જ્યાં ત્યાં પ્રસંગે થાય પ્રકાશ
 ઝવેરી તે જે આત્મપ્રભુરૂપ, હીરો પરજો સત્ય તે ખાસ.
 ઝળકારો પ્રભુધ્યાને પ્રગટે, તે પ્રભુ આંખીનો ઝળકાર;
 ઝળકી ઉઠે આત્મપ્રભુજી, ટળતાં મોહતણો વળગાર.
 ઝળહળો આતમ આપ પ્રકાશે, જડ ચેતન જગ કરો !! પ્ર
 ઝળહળ અનંત જ્યોતિર્મય તું, તારામાં સત્યાનંદ ખાસ.
 ઝંખના પ્રગટી આત્મપ્રભુની, તો તેથી પ્રભુનો જ પ્રકાશ
 આંખી પ્રભુની ઘટમાં થાતાં, આનંદ ઘટમાં પ્રગટે ખાસ.
 ઝાઝા સાથે ખાથ ન ભીડો !!, ઝાઝા સાથે કરો !! ન વેર;
 ઝાઝાથી ડરી જવું ન ક્યારે, ઝાઝામાં સાચું અન્ધેર.
 ઝાડોની વૃદ્ધિ રક્ષણથી, વૃદ્ધિ થાતી અનેક લાભ;
 ઝાડો સંત સમા ઉપકારી, વૃક્ષો નહિ ત્યાં વૃદ્ધિ અંલાભ.
 ઝાડી છે ઉપયોગી જગમાં, ઝાડીનો કરવો નહીં નાશ;
 ઝાડી જે હુરુણ વ્યસનોની, - તેની ટાળો !! જ્ઞાને ખાસ.
 ઝોકાં ખા !! નહીં નવરો ખેશી, ઝોકાં જ્યાં રસ પડે ન ત
 ઝોકાં ખાઈ જીવન ગાળે, - તે સમજે નહીં જીવનમાંદ્ય.
 ઝાઝા મનુષ્યો સંખી એકો, કરીને કરતા અનેક કાજ;
 ઝાઝા મનુષ્યો સત્કાર્યોમાં, - મળે તો તેથી શુભ સામ્રાજ્ય.
 ઝોળી સત્કાર્યોમાં સારી, ધર્મર્થે ઝોળી છે ખેશ;
 ઝોળી ન સારી અધર્મમાર્ગે, - જેથી વાઘે પાપને કલેશ.
 ઝાઝા જ્ઞાની સંતની સેવા, ભક્તિ કરશે મન વચ કાય;
 ક્ષણ પણ સાધુ સંગતિ થાતાં, - અનંતપાપો વિણસી જાય.

આત્મ ભવ્યો ગવ્યો તે નહી, આતમજ્ઞાનને પામે જેઠ;
આતમસમ સદુ જીવો જાણે, દયા દાન દમ ધારે જેઠ. ॥૭૩॥

ટ

ટટા જડપુદ્ગલના સુખમાં, ટળવળવું તે દુઃખની ખાણ;
ટાળે ॥ દુઃખકર કામવિકારો, આતમમાં સુખ નહી જાણ ॥ ૧૧ ॥
ટાહું ખાવું ટાદી કમાણી, પરાધીન ખાવું જે ધન;
ટટા ભવ્યા ગવ્યા ઠહેવાયો, ન્યાયે વાપરતાં મન તન. ॥ ૨ ॥
ટટું તારું શરીર સમજને, શરીર ટટુંને સંભાળ ॥;
ટાળી દે ॥ નબળાઇ સઘળી, કરે ॥ જેટ સત્યતણે ટંકારે. ॥ ૩ ॥
ટેટે કરે શું પુદ્ગલ મોઢે, સહન કરીને તડકો તાઢ;
ટટું ચલાવો ॥ સુક્તિ વાટે, રાગ રોષ વેરીને વાઢ ॥. ॥ ૪ ॥
ટોળું બકરાં હાથીઓનું, સિંહનું ટોળું હોય ન ઢેખ ॥;
ટોળું નહીં પ્રભુ સંતોનું છે, અશક્ત શક્ત સ્વભાવે પેખ. ॥ ૫ ॥
ટળવળતો જે પ્રભુને મળવા, ટાળે મનના રાગને રોષ;
ટળવળતો નહીં જગસુખખાટે, સ્વતંત્ર તે પામ્યો સંતોષ. ॥ ૬ ॥
ટાઈમસર જે કરતો કાર્યો, —તે જગમાંહી યાય મહાન્;
ટાઈમસર જે કાર્ય કરે નહીં, શક્તિમંત પણ પામે હાણ. ॥ ૭ ॥
ટાઢ તાપને ચરદી વેઠે, સહન કરે સંકટ તે શૂર;
ટાહું ખાય જે પરનું કમાયું, શક્તિપણથી તે જ દૂર. ॥ ૮ ॥
ટીટોળીએ ઉદધિ ઉલેચવા, સાહસ જે તે કર્યું હુદાન્ત;
ટીટોળી સરખા સાહસથી, કાર્ય કરે ॥ નહીં બનયો જ્ઞાન્ત. ॥ ૯ ॥
ટકટક વઢ ॥ નહીં વિના વિચારે, ટકટકવું નહીં જ્યાં ત્યાં રાખ ॥;
ટકવું સ્વાધિકારે સઘળાં, —કર્તવ્યોમાં જૂઠ ન ભાખ ॥. ॥ ૧૦ ॥
ટકાવ કરવો મહાપ્રયી, અનેક સંકટ સહીને ભવ્ય ॥;
ટકાવ કરીને યત્નોત્સાહે, કરને તારાં શુભ કર્તવ્ય; ॥ ૧૧ ॥
ટકોર ચાતાં સાવધ રહેયો, ટકોરથી ચેતીને ચાલ ॥;
ટકોર સહીને ચેતે નહીં તો, તેના ચાતા ખૂરા હાલ. ॥ ૧૨ ॥

ટકોરવું સમજીને સારું, ગમારને લાગે ન ટકોર;
 ટક્કર જીલો સાવધ થૈને, ઉભો રહીને ફેરવ જોર. ॥ ૧૩ ॥
 ટગમગ ચાલે એવાં બાળક, વય અઘ્યાસે મારે દોડ;
 ટગમગ ચાલકની હાંસીને, -કરવી નહીં કરતાં છે ખોટ. ॥ ૧૪ ॥
 ટચકો લાગે થા ॥ નહીં ક્રોધી, ટચકાનું પ્રતિકૂલ કર ॥ બેશ;
 ટચકા સારી રીતે સારા, બૂંડા ટચકે મૃત્યુ કલેશ. ॥ ૧૫ ॥
 ટટળાવો ॥ નહીં કોને ક્યારે, સ્વાશ્રયી થૈને રહો ॥ ટટાર;
 ટડપડ છંડી દેવી ખોટી, ટણક ન લાગે તેહ ગમાર. ॥ ૧૬ ॥
 ટણકો લાગે તો મન જાગે, સારી બાળતમાં તે બેશ;
 ટણકો ન લાગે સન્ત વા મૂઢને, ટણકો એ પણ છે ઉપદેશ. ॥ ૧૭ ॥
 ટપકિયું ટચકિયું છે પાપે, આયુષ્યનો આવે છે અંત;
 ટપકું સમજે તેજ ન સુકિત, પામે સમજે જ્ઞાની સંત. ॥ ૧૮ ॥
 ટપલી સારી શિક્ષા માટે, સમજે તેની બાગે બૂલ;
 ટપલી મારવી ટપલી સહુવી, ગુણ માટે મનમાં નહીં ફૂલ ॥ ૧૯ ॥
 ટમટમવું શુભ માટે સારું, આશાએ ટમટમવું થાય;
 ટહેલ છે આશાથી જ્યાંત્યાં જગ, ટહેલ છે ઉપકારે સુખદાય. ॥ ૨૦ ॥
 ટહેલવું નિર્દોષી તે સારું, વિશ્રામ શાંતિ અર્થે બેશ;
 ટળવળવું પ્રભુપ્રાપ્તિ માટે, સફળુ માટે નાસે કલેશ. ॥ ૨૧ ॥
 ટળી જતાં હુઃખો સહુ જગમાં, પુણ્યોદયથી ધર ॥ વિશ્વાસ;
 ટંકારા તે શુભહિતકર છે, -કરવા આણીને ઉઘાસ. ॥ ૨૨ ॥
 ટંકોટક જે નિયમિત ખાતા, ખરી બૂખ લાગે તે વાર;
 ટકી રહે આરોગ્યે જગમાં, અતિખાવાથી રોગ અપાર. ॥ ૨૩ ॥
 ટંટાખોરની સોળત ખરી, ટંટાખોર સ્વભાવને ત્યાગ ॥;
 ટંટાકણ્યા કલેશમાં રહેતાં, -હુઃખ છે જાણી મનમાં જાગ ॥ ૨૪ ॥
 ટાલક કરવા મનને તનને, ઉપાય લેજે થૈ હુશિયાર;
 ટાલ ગુણ સુખ માટે યતા, રોગહલે તે પણ નિર્ધાર. ॥ ૨૫ ॥
 ટાલું મનડું સારું ખોટું, સાપેક્ષાએ એમ કથાય;
 ટાલું મને ઝટ વાપર ॥ નાણું, સમજે તે નહીં ખત્તા ખાય. ॥ ૨૬ ॥

ટાપટીપ ઉપરથી કીધી, -પણમાંથી ને વર્તે પોણ;
 ટાપટીપ એવી જી જૂઠી, જેવું પોણું જગમાં ઢાલ. ॥ ૨૭ ॥
 ટાપણું જે લખણુંને વહણું, ટાપણું કર ॥ નહીં સત્યને ધાર ॥;
 ટકુંદા કરને સારા માટે, પરગણુના શિરપર છે ટાલ. ॥ ૨૮ ॥
 ટાળો મળતો આવે કર્મે, ભાવીભાવથી બણો ॥ ચિત્ત;
 ટાળો ॥ દુર્ગુણને બૂલોને, કરણું મનકું ગુણે પવિત્ર. ॥ ૨૯ ॥
 ટાંપુ ખાણું અન્યજનોના, -હિતનેખાતર તેહ છે બેશ;
 ટાંપુટેયું કથું જે ભાવે, કળ આપે છે ટાળી કલેશ. ॥ ૩૦ ॥
 ટિંખણ કરીને નાંખી રાખો ॥, સારા માટે કરીને યાદ;
 ટિંખણ ટાળો ॥ જૂઠાં સઘળાં, ટિંખણનો છે બૂણે સ્વાદ. ॥ ૩૧ ॥
 ટિંખણી થાણું કદિ ન સાઈ, ટિંખણીની કિંમત છે ધૂળ;
 ટીકાસારી ખોટી જગમાં, સારી ટીકાથી નહીં ફૂલ ॥. ॥ ૩૨ ॥
 ટીકા સત્યને હિતકર કરવી, દેશ કોમ હિતકારી જેહ;
 ટીકા સદ્ગુણે પર કરવી, જીવ બને જેથી ગુણગેહ. ॥ ૩૩ ॥
 ટીકા કોની જૂઠી દુઃખકર, -કરવી તેનો કરને ત્યાગ ॥;
 ટીકા સર્વજીવોની ઉત્તતિ, -માટે કરવી ધરી શુભ રાગ. ॥ ૩૪ ॥
 ટીકા મૈત્રી પ્રમાદ ભાવે, કર ॥ તું સત્યની દૃષ્ટિ ધાર ॥;
 ટીકા સાપેક્ષાએ સારી, ખોટી ચિત્ત વિરે વિચાર ॥. ॥ ૩૫ ॥
 ટીકાકર પોતાની પહેલી, -વિચાર ॥ ઠાર્યોપર મુખકાર;
 ટીકા અભિપ્રાયો જે શુભાશુભ, -તેમાં સમ રહી કાર્યને ધાર ॥. ॥ ૩૬ ॥
 ટીકાકાર તું બનવા પૂર્વે, સર્વપ્રકારનું લેજે જ્ઞાન;
 ટીકાકાર થણું છે દુર્લભ, અભિપ્રાયે મુજે નાદાન. ॥ ૩૭ ॥
 ટીટિયારો કરવો નહોં સારો, ટીપણી કરવી સારી બન્ય ॥;
 ટીપ તું કરને સત્યને હિતકર, ટીપનાં છે પરમાર્થે કર્તવ્ય. ॥ ૩૮ ॥
 ટીણું મંગલકારક કરણું, ટીણું ધર્મનું ચિન્હ વિચાર ॥;
 ટીણા ટપકા બાણ નિશાની, સદ્ગુણને અંતરમા ધાર ॥. ॥ ૩૯ ॥
 ટુંપો રે ॥ નહોં અન્યને સ્વાર્થે, ટુંપો રે ॥ ને લે ॥ નહોં પ્રાણ;
 ટુંપો ખા ॥ નહોં મોઢે ક્યારે, ખોટી રીતે શાદ ॥ ન બાન. ૫૪૦ ॥

દૂટ પડે જ્યાં મન નહીં મળતાં, સિદ્ધ સ્વાર્થથી થાતી દૂટ;
દૂટ પડે છે મોહથી જ્યાં ત્યાં, દૂટ ત્યાં કૂટને છુટાછુટ. ॥ ૪૧ ॥

ટેકથી આત્મોન્નતિ છે નક્કી, સત્યધર્મની મૂક ॥ ન ટેક;
ટેકને જાળવ ॥ દુઃખો સહીને, અંતરૂમાં પ્રગટાવી વિવેક. ॥ ૪૨ ॥

ટેક ન છંડીશ સંકટ પડતાં, પ્રતાપરાણુએ ધરી ટેક;
ટેકીલો કહેવાયો જગમાં, જગમાં ટેકથી રહેતી નેક. ॥ ૪૩ ॥

ટેકો ગમે તે રીતનો લેઈ, જીવે જીવે છે નિર્ધાર;
ટેકાવણુ દો રહે ન ઉભું, ટેકો આશ્રય છે સુખકાર. ॥ ૪૪ ॥

ટેકો દેવો લેવો પરસ્પર, સર્વજીવોની કુર્જ છે એહ;
ટેકાથી વેલડીઓ ઉચી, ચઢતી ઉભી રાખી દેહ. ॥ ૪૫ ॥

ટેકો સત્કાર્યોમાં દેવો, સર્વજીવોને હિત કરનાર;
ટેકો ટેકીથી જગ ચાલે, સર્વજીવોમાં એ વ્યવહાર. ॥ ૪૬ ॥

ટેંટાપણું નહીં સારું જ્યાં ત્યાં, અહિ પણુ દરમાં સિદ્ધો થાય;
ટેવો ખોટી નિજમાં જે જે, કાઢો ॥ તેઓને હિતલાય. ॥ ૪૭ ॥

ટેંટાં યથા જે લોકો તેઓ, જીવવામાટે સ્વાર્થે ખાય;
ટેંટેં કરતાં વળે ન કાંઈ, પરાક્રમે સંપત્તિ ને ન્યાય. ॥ ૪૮ ॥

ટોક વિના નહીં દોષ સુધરે, સૌને માથે સારી ટોક;
ટોકીને આતમ ॥ તું જાને, મનને મોહમાં જાતું રોક ॥ ૪૯ ॥

ટોકવું સન્માણે છે સારું, ટોક્યાવણુ નહીં ટળતી ખૂલ;
ટોકવું સારું ખોટું જ્યાં ત્યાં, સારી ટોકવું છે નહીં મૂલ્ય. ॥ ૫૦ ॥

ટોટો આવે એવાં કાર્યો, - કરવાં નહીં કરીને જ વિવેક;
ટોણા મહેણું સહીને ચેતન ॥, કર્તવ્યોથી ધરજે ટેક. ॥ ૫૧ ॥

ટોળ કરતાં અદ્ધ ઘણી છે, નકલે તેમાં નહીં લગાર;
ટોળ ન કરવી હાસ્યાદિની, ટોળિયો યાવમાં દુઃખ ભાર. ॥ ૫૨ ॥

ટુંકો જે લગાવી સાથે, હોદ્દા કરે તે પામે હાથ;
ટુંકે જીવતે મુનિો માથે, આત્મજાનથી એવું જાણુ ॥ ૫૩ ॥

ટુંકે સારી આત્મસમાને, અંતરૂમાં નહીં રહેતું વ્યાધ;
ટુંકેવો નહીં દેહને આરો, કદિ ન દેવી અન્યને માથ. ॥ ૫૪ ॥

દુઃક વખતમાં જાની થાવું, એમાં પૂર્વજન્મ સંસ્કાર; ૧૧
 દુઃકી સારી વાર્તાઓથી, સહેજે સમજે નરને નાર. ૧૨
 ટાળી દેવા દુર્ગુણ દોષો, ટાળી દેવાં વ્યસનો સર્વ; ૧૩
 ટાળો!! જુદમ અનીતિ રીતિ, ટાળો!! મિથ્યા પ્રગટ્યો ગર્વ. ૧૪

ઠ.

ઠૂઠા ઠાલી મોઢે ન ફૂલો!! આત્મજ્ઞાનવણ પડિત ઠોક; ૧
 ઠારો!! આંતરડી જીવોની, કલ્યાણે વાપરશે ઠોક. ૨
 ઠૂઠો ભણ્યા ગણ્યા ઠડેવાયો, પરિહરતાં સદુ જૂઠા ઠોક; ૩
 ઠોકડી બંધાતા પહેલાં જીવ!! પ્રભુને બજાવે!! પહેરેજ આઠ. ૪
 ઠૂઠા મરકરી કુટેવ ત્યાગો!! ઠોક રહો!! નહીં મેળવો જ્ઞાન, ૫
 ઠગાઈ કરશે નહીં દુર્લોભે, ગુરૂનો કપડો માને!! જ્ઞાન. ૬
 ઠોક કરી ફૂલો!! નહીં ઠાલી, દુઃખીઓની આંતરડી કાર!!; ૭
 ઠંઠી ગરમીમાં સાધનથી, દુઃખીઓની લે!! સંભાળ. ૮
 ઠાપી જેવાં માત પિતા ગુરૂ-તેવા કરશે પોતે કામ; ૯
 ઠરીને જોસે નહીં ગુરૂદ્રોહી, ઠીક નહીં જેનાં સદુ કામ. ૧૦
 ઠરેલ જનની સંગતિ કરવી, ઠુંઠાસમ માની ના થાવ!!; ૧૧
 ઠોકડીમાં બંધાતાં પહેલાં, આત્મપ્રભુને પૂર્ણ જગાવ!! ૧૨
 ઠાઠમાઠ લોકોના દેખી, ચેતન!! તેમાં લેશ ન મુંઝ!!; ૧૩
 ઠાઠમાઠથી થા!! નહી ઠોકડું,-તેથી પડશે સ.ચી સૂજ. ૧૪
 ઠોકર મારે અન્યોને જે,-તેઓ અતે ઠોકર ખાય; ૧૫
 ઠોકડું જે અહંકાર ન કરજે, ગર્વે ઠાઠાં જાગી બાય. ૧૬
 ઠંડુ ખાવું તે બીજની,-કમાણી ઉપર જીવવું જેઠ; ૧૭
 ઠંડુ ખાય ન સ્વાધથી લોકો, આપકમાણથી મારે દેઠ. ૧૮
 ઠારામાં રહો!! નહીં મિથ્યા માને, પેતાની એ કેટલી શક્તિ; ૧૯
 ઠામ ઠામને ઠામ વિના જગ, નહીં પેતાની વચાઈ વ્યક્તિ. ૨૦
 ઠારો ઠાલી સદા નહે નહી, સમજ લે!! સાચું જે કીક; ૨૧
 ઠરેલ જવુ નિર્દોષ જગ્યામાં, ધાર!! ન જુદી કોનો બીક. ૨૨

ઠગે ઠગારા લોક પ્રપંચી, ઠગાઓ !! નહીં ધૂતેથી ભવ્ય !!;
 ઠગશે નહીં સ્વાર્થે અન્યોનું, ઠગાઇમાં નહીં સત્કર્તવ્ય. ॥ ૧૨ ॥
 ઠગારા અંતરમાંહી વસે છે, કામ ક્રોધ માયા અહંકાર;
 ઠગારા દુર્ગુણ દુર્વ્યસનો છે, ચોરી જૂઠું ને વ્યભિચાર. ॥ ૧૩ ॥
 ઠગાઇ અન્યોને છેતરવું, વિવાદી થઈને નિર્ધાર;
 ઠગાઇ પરની કરવી તજતાં, ઠગાય નહીં પોતે નરનાર. ॥ ૧૪ ॥
 ઠકુરાઇ કાયાની તે છે, કાયાનું આરોગ્ય સુહાય;
 ઠકુરાઇ તે મનની સાચી, સાચું મીઠું વચન વદાય. ॥ ૧૫ ॥
 ઠકુરાઇ મનની તે જાણો !!, હયા દાન દમ સત્યને જ્ઞાન;
 ઠકુરાઇ આતમની સાચી, કેવલદર્શન કેવલજ્ઞાન. ॥ ૧૬ ॥
 ઠાકોર જે તે સ્વતંત્ર વર્તે, કરે નહીં જૂઝમો અન્યાય;
 ઠાવકા રહી દુર્ગુણ દુર્વ્યસનો, -ત્યાગી નીતિનું ધન થાય. ॥ ૧૭ ॥
 ઠાકોર તે મન વાણી કાયા, -ઉપર કાબૂ રાખે જેહ;
 ઠાઠમાઠ જૂઠા પરિહરતો, પવિત્ર રાખે મન વચ દેહ. ॥ ૧૮ ॥
 ઠાકોર તે સાચું ખાલે ને, ચોરી બારી કરતો ત્યાગ;
 ઠાકોર તે વિનયીને વિવેકી, ગુણીજનોપર સાચો રાગ. ॥ ૧૯ ॥
 ઠાકોર તે ઠકુરાઇ ધારે, ધરે ધર્મી આચાર વિચાર;
 ઠપકો આપી મનને સુધારે, ખાનદાન જે છે દાતાર. ॥ ૨૦ ॥
 ઠપકો મળે તેવું નહીં કરવું, ઠેકાણુ થઇ કર !! નહીં ગર્વ;
 ઠેર ઠેર જગમાં ધર કરજે, આત્મસમું જગ દેખે !! સર્વ. ॥ ૨૧ ॥
 ઠગખાણ શયતાનની જ્યાં ત્યાં, લોકોને ઠગતો શયતાન;
 ઠગખાણ કરી પેટ ન ભરવું, જીવંતા તે નરકનું સ્થાન. ॥ ૨૨ ॥
 ઠગના વિશ્વાસી નહીં થાવું, ઠગની વૃત્તિ લેશ ન ધાર !!;
 ઠગ્યા વિના નિજ આતમને કદિ, ઠગ થાતો નહીં સ્વયં વિચાર !! ॥ ૨૩ ॥
 ઠગવિદ્યાથી લખવું વદવું, કરવું તેથી મળે ન સુખ;
 ઠગવિદ્યામાં સુખની જ્ઞાતિ, અતે તો છે દુઃખનું દુઃખ. ॥ ૨૪ ॥
 ઠગ નહીં સ્વાર્થે ક્રોધે કપટે, માને લોકોને જ લગાર;
 ઠગ્યાવિના નીતિથી જીવન, ગાળજે પ્રભુમાં ધારી ખ્યાર. ॥ ૨૫ ॥

ક્ષ્માબાજીમાં નહીં સુખ છે, અનેક તેથી પ્રગટે કલેશ;
 ક્ષો કરતાં ઠોકર ખત્તા, - ખાવા પડતા શાંતિ ન લેશ. ॥ ૨૬ ॥
 ક્ષ્માખેરની સંગે રહેતાં, ઠોકર વાગેને હલકાઈ;
 ક્ષ્મા મશ્કરી કરવી ત્યાગે ॥, પ્રગટાવે ॥ નિજમાં પ્રભુતાઈ. ॥ ૨૭ ॥
 કાંકવેઠ નહીં જાય નકામી, નિષ્કામે કર અન્યની સેવ;
 કાંકા હીડી કરી શું ? જીવે, પ્રગટાવે ॥ આતમને દેવ. ॥ ૨૮ ॥
 કાંકારો જૂઠો લાભ ન આપે, શાંતિ સુખ આપે નહીં લેશ;
 કાંકમાઠ જૂઠાં સહુ છંડો ॥, - જેથી પ્રગટે લેશ ન કલેશ. ॥ ૨૯ ॥
 કલ્પકલ્પ અંતર પોલપોલા, બાહિરનો જૂઠો ત્યાં કાંક;
 કલ્પકો દુઃખનો ઘટમાં પ્રગટે, તો માનવ છે જગમાં કાક. ॥ ૩૦ ॥
 કપકો સહીને બૂલ સુધારો, ॥ કપકો મળતાં કરો ॥ ન ક્રોધ;
 કપકો સમજીને છે સારો, મનમાં પ્રગટાવે છે જોધ. ॥ ૩૧ ॥
 કમક કમક કરી ચાલે જેઓ, દુનિયામાં ચોખે મસ્તાન;
 કમકારામાં સુંઝ !! ન મૂરખ, - કર ॥ અંતરમાં આતમજ્ઞાન. ॥ ૩૨ ॥
 કરકાવાથી નિજ અન્યોને, - લાભ થતો નહીં જગમાં લેશ;
 કરવું સફળ સત્કર્મોથી, જેથી સઘળા નાચે કલેશ. ॥ ૩૩ ॥
 કરાવ સાચો મનમાં ધારી, સાધો !! સહુ સારા વ્યવહાર;
 કરીને તેથી બેસશે કામે, કરેલપણમાં શાંતિ સાર. ॥ ૩૪ ॥
 કસકાદાર બન્યાથી નહિં સુખ, કસકો ખોટો જલ્દી ત્યાગ ॥;
 કસાવી દે ॥ પ્રભુ પ્રીતિ સારી, આતમમાંહી જ્ઞાને જાગ ॥. ॥ ૩૫ ॥
 કંઠક જ્ઞાનને સમતાભાવે, ચાલી તેથી પ્રગટે મુક્તિ;
 કંઠક અન્તરૂની પ્રગટ્યાવણ, મુધરે નહીં આતમની રીતિ. ॥ ૩૬ ॥
 કંઠીમાં તનુ રક્ષણ કરવું, હવા વચ્ચે અગ્નિથી બેશ;
 કંઠીમાં ગરમીમાં જ્ઞાને, ઉપયોગે નહિ તનુના કલેશ. ॥ ૩૭ ॥
 કંઠા પાટો ॥ વૈર વિરોધો, ઝઘડા યુદ્ધોને કંઠાસ;
 કંઠા યાઓ ॥ ક્રોધ ટળીને, ધરી મનમાં પ્રભુનો વિદ્યાસ. ॥ ૩૮ ॥
 કંઠા સાત્વિક શુભકર્મોથી, તે છે કંઠા સાચા બેશ;
 કંઠા જેઓ મોક્ષમાર્ગમાં, તેઓના અંતરૂમાં કલેશ. ॥ ૩૯ ॥

ઠા છે પ્રભુ વિશ્વાસે પ્રેમે, સદ્વર્તનથી સૌને જાણુ ॥
 ઠા નહીં ચંચલ મનથી કોનો, -જેમાં નાચે છે શયતાન. ॥ ૪૦ ॥
 ઠાગો શુભ કાર્યોમાં સારો, પાપવૃદ્ધિમાં ગૂરો જાણુ ॥
 ઠાગો કરજે સત્કાર્યર્થે, ઠગીને લે ॥ નહીં અન્યના પ્રાણુ. ॥ ૪૧ ॥
 ઠાઠડી માંહી કેક ઠરાણા, મૈયતમાં કે ચાલ્યા જાય;
 ઠાઠમાઠ પડી રહેતો અહિંયાં, ક્યું હાથે તે સાથે જાય. ॥ ૪૨ ॥
 ઠામ ઠરે નહીં જૂઠા ચોરો, વ્યભિચારી જે નર ને નાર;
 ઠામ ઠરે નહીં ઘણાનો હુશ્મન, લોકવિરૂદ્ધ ધરે આચાર. ॥ ૪૩ ॥
 ઠામ ઠરે નહીં નિર્દય દુષ્ટો, કુરકામના જે કરનાર;
 ઠામ ઠરે નહીં અજ્ઞાનીઓ, કામી લોભી નરને નાર. ॥ ૪૪ ॥
 ઠામ ઠરે નહીં નંશુરા નાસ્તિક, નિઃસ્નેહી નશુણા જે લોક;
 ઠામ ઠરે પ્રભુ ભકતો સંતો, ઠરવા માટે મોહને રોક ॥ ૪૫ ॥
 ઠામો ઠામ કરો ॥ શુભ કાર્યો, ઉપકારો કરો ॥ ઠામો ઠામ;
 ઠારો ॥ હુઃખીની આંતરડી, જગમાં નશ્વર ઠાઠ તમામ. ॥ ૪૬ ॥
 ઠાકર જે અન્યોના થાતા, હામ-દામ આપીને રહાય;
 ઠાકર જે હુઃખીઓને પ્રેમે, જ્ઞાને હુઃખ ટાળી અન્યાય. ॥ ૪૭ ॥
 ઠાર્યા તેવા ઠરશે નક્કી, હુઃખીની આંતરડી ઠાર ॥
 ઠારક થાજે ગરીબ જનનો, મારીશ નહીં કોઈને ઠાર. ॥ ૪૮ ॥
 ઠાલું ખોલ ॥ ન ઠાલું લખ ॥ નહીં, ઠાલી કરજે નહીં કો વાત;
 ઠાલાની કિંમત નહીં જગમાં, ઠાલી વાતે ન કો રજિયાત. ॥ ૪૯ ॥
 ઠાવકાઈથી મનુષ્ય શોલે, નાત કોમમાં થાતું માન;
 ઠાવકાઈ ત્યાં હુઃખ ટળે છે, ઠાવકાઈમાં છે સન્માન. ॥ ૫૦ ॥
 ઠાવકો થા ॥ તું સઘળી વાતે, ઠાવકો થઈને કર ॥ ઉપકાર;
 ઠાવકો ટપકાં મહેણાં સહતો, આત્મજળે જીતે સંસાર. ॥ ૫૧ ॥
 ઠાવો મનુષ્ય જ્યાં ત્યાં સારો, ઠાગુ જ્યાં ત્યાં હડધૂત થાય;
 ઠાસંજોટી તે તજવી સારી, નિજ ભૂલ ટાળે સુખને પાય. ॥ ૫૨ ॥
 ઠીંગણાને ઉંચામાં સત્તવજ, ઠીંગા ઠાળી કલેશની માત;
 ઠીકઠાક આચાર વિચારો, -શોલે તેથી થાય ન ઘાત. ॥ ૫૩ ॥

હુંચથી સત્ય છે દૂરે જાણે, હુંચથી જૂઠી યાય બડાઈ;
 હુંચથી નિજનું સત્ય ન ચાલે, પ્રગટે છે તેથી હલકાઈ. ॥ ૫૪ ॥
 ઠેકડી ભે ધૂળીની કંરીએ, પગથી હણતાં ચિરપર ભંય;
 ઠેકડી ઠાને ન બહાલી ક્યારે, ઠેકડી કરતાં ઠીક ન થાય. ॥ ૫૫ ॥
 ઠેકાણું સારું તે કરવું, ઠેકાણું સારું સુખકારું;
 ઠેકાણાજ વિનાનો માણસ, ત્યાં ત્યાં જગમાં પામે હાર. ॥ ૫૬ ॥
 ઠેકનું સાધો ॥ પેટની સાથે, જાવો ॥ આતમ ॥ મુક્તિ ઠેક;
 ઠેકનો માણસ તેથી થેતો ॥, જેથી પડો ॥ ન તેની હેઠ. ॥ ૫૭ ॥
 ઠેકુ તારી પાછળ લાગ્યા, કામ ક્રોધ માંયાને માન;
 ઠેકુ મનનો મોહ છે જાલીમ, -તેથી થેતો ॥ ચતુર સુખલુ. ॥ ૫૮ ॥
 ઠેરઠેર નહીં સંતો જગમાં, ઠેરઠેર નહીં સારું હોય;
 ઠેરઠેર નહીં મિત્ર બંધુઓ, ઠેરઠેર નહીં શાંતિ ભેય. ॥ ૫૯ ॥
 ઠેલી દે ॥ અન્તરૂથતુને, ઠેલી દે ॥ જે દુષ્ટ વિચાર;
 ઠેલી દે ॥ દુઃખકરને આપો, દાલો ચોલે નહીં આચાર. ॥ ૬૦ ॥
 ઠેસ ન મારો ॥ શુભ કાર્યોમાં, પરાપકારી કાર્યો મંદા;
 ઠેસ જ્યાં વાગે ત્યાં સાવધ થે, વર્તે રહે ન દુઃખની છાંય. ॥ ૬૧ ॥
 ઠાકર બાવન જ્યારે વાગે, -ત્યારે વીરસમે જન થાય;
 ઠાકર ઠાને દેવી ન સારી, ઠાકર તે ॥ શિક્ષા ન્યાય. ॥ ૬૨ ॥
 ઠાકર શિક્ષક શુરૂ થીજ જેવી, થેતાવે છે બૂલ નિવારી;
 ઠાકને ઠાકર વાગે ઝાઝી, ઠાકર તે બૂલ દોષ વિચાર. ॥ ૬૩ ॥
 ઠોકો ॥ પ્રભુનાં દ્વારો પ્રેમે, ઉઘટે તેથી પ્રભુનાં દ્વાર;
 ઠોકો ॥ નહીં અન્યાયે ઠાને, ઠોકાવું નહીં સારું લગાર. ॥ ૬૪ ॥
 ઠોઠ તે બધ્યા છતાં નહીં જણિયો, ઠોઠ તે અજ્ઞાની કહેવાય;
 ઠોઠ તે સાચું સમજી બૂલે, દુઃખ પડે પણ વ્યસનો થાય. ॥ ૬૫ ॥
 ઠોઠ તે દુઃખના હેતુ સેવે, દુર્ગુણ વાટે દોડયો જાય;
 ઠોઠ તે સત્ય અસત્ય ન જાણે, સમજે તે નહીં ન્યાયાન્યાય. ॥ ૬૬ ॥
 ઠોઠ તે સેવા અભિ બૂલે, ઠોઠ તે પ્રભુને બૂલે નેદા;
 ઠોઠ તે વારંવાર જે બૂલે, દાખે નહીં શુરૂ પ્રભુને રોદ. ॥ ૬૭ ॥

ઠાભારી તે ધર્મ ન સમજે, સદાચાર નીતિથી દૂર;
 ઠાભારી તે પેટના માટે,-જીવે પાપ કરીને કૂર. ॥૬૮॥
 ઠાભલો માનવ તે કહેવાતો, જગમાં રણના રોઝ સમાન;
 ઠાભારી તે. ધર્માધર્મને,-જાણે નહીં પશુ સરખો જાણી. ॥૬૯॥
 ઠાંસાખાજી તોફાનીનો, બદમાસોનો ધંધો જાણી;
 ઠાંસાખાજી માંહી અનીતિ, શું ડાઘોનું કાર્ય પિછાની. ॥૭૦॥

(૬.)

ડકા ડાળ કરે શું મોહિ, મોહિ વળિયો દુઃખનો ઢાટ;
 ડહાપણુ ફુનિયાનું છે મિથ્યા, ડહાપણુ ધરજે ધર્મની વાટ. ॥ ૧ ॥
 પાપકર્મમાં ડાઘો થાવા, ડાંડપણું ત્યાગો ॥ ઝટવાર;
 ડકા ભણ્યો ત્યારે કહેવાશે, ડુખો !! નહીં ભવકૂપ મઝાર. ॥ ૨ ॥
 ડકા કરશે નહીં જગ ક્યારે, ધર્મકર્મ કરતાં જગમાંઘી;
 પાપકર્મથી ડરતા રહેશે,-તેથી મુક્ત થશે દુઃખ નાહિ. ॥ ૩ ॥
 ડાટો !! જૂઠી નિન્દા વાતો, ડાળાં છંડી પકડો ॥ મૂળ;
 ડાંડપણું કરશે નહીં ક્યારે, ડાહ્યા થઈ વર્તો ॥ તજ ॥ બૂલ. ॥ ૪ ॥
 ડાકડમાલે થતી ન ચડતી, ડાંડાખાજી દૂર નિવારો!!
 ડુંટીના વિચારો પ્રગટે, તેહ પ્રમાણે વર્તન ધાર!! ॥ ૫ ॥
 ડાડી વનસ્પતિસમ શીતલ, થઈને તાપમાં જીવો ॥ ભવ્ય ॥
 ડાળ સમા થઈ પરને ન ફેલો, ડાળ વિના કરશે કર્તવ્ય. ॥ ૬ ॥
 ડાકુ ઘાલો ॥ નહીં ચોરીમાં, ડહોળો ॥ નહિં નાહક પરમન;
 ડાકુ જનની સંગ ન કરશે, ડાકુનું લેશે નહિ ધન. ॥ ૭ ॥
 ડાઘ લગાડો ॥ નહીં કીર્તિમાં, ડાઘ લગાડો ॥ નહિ કુલ અંગ;
 ડામાડાળ કરો ॥ નહીં નિજ મન, ડાકલું ઘાલે રહે ન રંગ. ॥ ૮ ॥
 ડામ કપાલે ચોરી જારીથી, ડાઘાડુધી લખો ॥ ન લેખ;
 ડોંગ ન મારો!! વિના વિચારે, ડોંગ ન મારો સાચું પેખ ॥ ૯ ॥
 ડોળીયું દુર્લભ દુષ્કાળે છે, ડકુ ડબગરનો જગ ઉપયોગ;
 ડોળા કાઢી કોધ કરો!! નહીં, ડોખા જેવા રહો ॥ ન લોક. ॥ ૧૦ ॥

ડુંગર દૂર થકી રદિયાળા, પાસે જાતાં છે પાપાણુ;
 દૂર થકી સહુ સારાં લાગે, - પરિચયથી શુભદોષની જાણ. ॥ ૧૧ ॥
 ડરવું તો નહીં કાર્યને કરવું, કરવું તો નહીં ડરો ॥ લગાર;
 ડરવું પાપનાં કર્મો કરતાં, ડરવું નહીં ધર્મો નિર્ધાર. ॥ ૧૨ ॥
 ડાબા જેવા રહેા ન મૂખાં, ડાકુઓની સોજત વાર ॥;
 ડાજો ॥ નહિ ધર્મીનાં દીલકાં, કુતર્ક બુદ્ધિથી નર નાર. ॥ ૧૩ ॥
 ડાહી વેલકી દુઃખાલે તે, મનુષ્યને જહુ મોંઘી યાય;
 ડાહી ખાઈને કાળી લોકો, ગરીબ જીવે છે મુખમાંજ. ॥ ૧૪ ॥
 ડાહી ખાતાં રાગો કેટલા, -ટળે છે વેલો બોલેબોલ;
 ડાયર સરખા થયો ન નિર્દય, સત્યાસત્યનો કર્યો તોલ. ॥ ૧૫ ॥
 ડામીસ તે અન્યાયી જૂદમી, હિંસક જૂઠો ધૂર્ત ગણાય;
 ડામીસ ચાર ને વિશ્વાસઘાતી, ખૂની વ્યભિચારી કહેવાય. ॥ ૧૬ ॥
 ડામ કપાળે જેને પડિયો, વ્યવહારે ડામિસ કહેવાય;
 ડામીસ શુભ ધણા લોકો છે, અન્યોનું ચોરીને ખાય. ॥ ૧૭ ॥
 ડાકણ જેને આત્મસ્વરૂપ થયે, -તેને ડાકણથી નહીં ભીતિ;
 ડામાટાળ રહે મન જેવું, ડાકણ તેના મનની વૃત્તિ. ॥ ૧૮ ॥
 ઢાળો ન ઘાલો ॥ સતકાર્યોમાં, ડગમગતું મનહું કર ॥ સ્થિર;
 ઢાખ થતી દૂરે કર ॥ જાને, સત્યોપાયે થા ॥ તું વીર. ॥ ૧૯ ॥
 ઢગમગવું શુભમાં નહીં સાઈ, ઢગમગવાની વૃત્તિ ત્યાગ ॥;
 ઢગોમગો ત્યાં નિર્બલતા છે, સમજ નિશ્ચય બલથી ભગ ॥. ॥ ૨૦ ॥
 ઢગલું ભરજે પલપલ શુભમાં, પાપે ઢગલું ભર ॥ ન લગાર;
 ઢગલું ભરવું પહેલાં સમજ, ઢગલું ભરી પછી હિંમત ધાર ॥. ॥ ૨૧ ॥
 ઢગલું સાઈં ભર્યા પછીથી, શુભકાર્યે ડરવું ન લગાર;
 ઢગલું ભરજે જોમ વિચારી, મોહનો કાદવ જગમાં અપાર. ॥ ૨૨ ॥
 ઢગવું નહીં રણયુદ્ધ ચઢતાં, મોહને મારી જીતો ॥ યુદ્ધ;
 ઢગવું નહીં શત્રુઓથી કદિ, શિક્ષકપર થાવું નહીં કુદ્ધ. ॥ ૨૩ ॥
 ઢગવું નહીં મરતાં પણ ક્યારે, સત્યધર્મથી નર ને નાર;
 ઢગવું નહીં ધૂર્તોના ડગાવે. ડગી જતા તે ખાવે હાર. ॥ ૨૪ ॥

ડગળી ખસી બાવા નહીં દેજે, કોટિ કોટિ કરી ઉપાય;
 ડગળી ઢેકાણે રાખીને, કરજે તું નિજ પરનો ન્યાય. ॥૨૫૦॥
 ડકાંસ મારે થાય ન કીર્તિ, ઉલટી સંત્ય પ્રતિષ્ઠા બય;
 ડકાંસ મારે કાજ ન સિદ્ધે, આતમની શક્તિ વિઘટાય. ॥૨૫૧॥
 ડમાક, મૂરખા આગળ શોભે, ડમાક મારે તે હેવાન;
 ડમાકમાં અજ્ઞાનમાં જૂઠું, અધુરાપણું વર્તે જ્ઞાન. ॥૨૫૨॥
 ડર !! નહીં કોથી સત્યપંથમાં, પ્રાણ બચે તો ભીતિ ન ખાર !!;
 ડર !! નહીં કોનો ડરાવ્યો જગમાં, ડરકુને જ્યાં ત્યાં છે હાર. ॥૨૫૩॥
 ડર !! નહીં ધર્મના માર્ગમાં વહેતાં, ડર !! નહીં જૂઠી વાતે લેશ;
 ડર !! નહીં દુર્ગ બળવતાં ક્યારે, ડરતાં પડતા અનેક કલેશ. ॥૨૫૪॥
 ડર !! નહીં દુનિયાના બોલોથી, ડર !! નહીં પરાભિપ્રાયે લેશ;
 ડર તો કર !! નહીં કર તો ડર !! નહીં, સારામાટે શીખ છે બેશ. ॥૨૫૫॥
 ડરકુમિયાં સમ ડર ખાવાથી, દુષ્ટોથી નિજ થાતી હાર;
 ડરવાથી મરવાનું થાતું, મૃત્યુ અવશ્ય છે ડરને વાર !! ॥૨૫૬॥
 ડર !! નહીં ડરાવ !! નહીં અન્યોને, ડરામણાથી ડરી ન ભય;
 ડર !! ધરજે પાપોને કરતાં, કે જેથી છે દુઃખના દાવ. ॥૨૫૭॥
 ડરાવો તો પાપોથી ડરાવો !!, દુર્ગુણ દુર્વ્યસનોથી ડરાવ !!;
 ડર ખાવો નહીં સત્ય દયામાં, ધૃત્વરનો પાત્ર મનમાં લાવ !! ॥૨૫૮॥
 ડર નહીં માન પ્રતિષ્ઠાનો જગ, સંતોને ડર નહીં લગાર;
 ડરે ન દુનિયાના અભિપ્રાયે, સર્વવાસના ત્યાગી વિચાર !! ॥૨૫૯॥
 ડર !! નહીં દયા ને સત્ય વદતાં, ડરીને જૂઠું બોલ !! ન તોલ;
 ડર !! નહીં મૃત્યુ આવે તોયે, દર્શાવિના સાચું જગ બોલ !! ॥૨૬૦॥
 ડર !! નહીં દીર્ઘિ પ્રતિષ્ઠા ભયથી, ડર !! નહીં મુદ્દમાં ડરી પ્રવાય;
 દર્શાવી આંકિયું આવી જતાં, કોનો જગમાં બચે ન પ્રાય. ॥૨૬૧॥
 ડરીને હિંસા જૂઠું ન લેવો !!, ડરીને આદે દીનતા થાય.
 દુનિયાં નહ મનની શક્તિ, -ચંદની મુદ્દામાં પડ્યું પ્રમદન. ॥૨૬૨॥
 ડર !! નહીં દુઃખના દુઃસ્વપ્નમાં, દર્શાવિના નિજ કર્મ બચાવે.
 દર્શાવિના કર્મને, કરતા સ્વન જન ના પ્રાયે દહાવ. ॥૨૬૩॥

ડરવું દુર્ગુણ દુર્વ્યસનોથી, પાપોથી ડરીને જગ ચાલ ॥; !
 ડરવું ન પુણ્યનાં કાર્યો કરતાં, ડરકુ કોમળા છે બેહાલ. ॥૨૯૧॥
 ડર રાખો ॥ નહીં જમનો પણ કંઈ, સત્યમાં નિર્ભયતા સુખકાર; !
 ડરથી ડરની પરંપરા છે, સાચાથી ડરતો ન લગાર. ॥૪૦॥
 ડરાવો ॥ નહીં અન્યોને મિથ્યા, દુરુમનથી નહીં ડરો ॥ લગાર;
 ડર ॥ નહીં પ્રભુની સેવા ભક્તિ, ધ્યાનમાં રાખો ॥ પ્રભુઆધાર. ॥૪૧॥
 ડહાપણથી કર ॥ સારાં કાર્યો, ડહાપણ ધારી જગમાં ચાલ ॥;
 ડહાપણવણ છુવન પશુ સરખું, ડહાપણથી છે સાચો ખ્યાર. ॥૪૨॥
 ડહાપણ એજ છે કે જેથી નિજ, પરતું હિત ઉપયોગી સધાય;
 ડહાપણ એજ કે જેથી દુર્ગુણ, દુર્ભતિ ઝટ દૂરે થઈ જાય. ॥૪૩॥
 ડંખ ન રાખો ॥ વૈરનો કો'પર, ડંખે ઝેરની વૃદ્ધિ યાય;
 ડંખ ધર્માવણ ચતુરું પણ, કર ॥ સાફ થઈને નિર્ભય. ॥૪૪॥
 ડંઢાઈ ડંઢોની સાથે, દુનિયામાં કરતાં નરનાર;
 ડંઢાઈ નહીં ડંઢો સાથે, ત્યાગી સંતની દયા છે સાર. ॥૪૫॥
 ડંઢાઈ દુર્જલની રહેણી, અન્યાયીની રહેણી જાણ ॥;
 ડંઢાઈમાં સત્યનો ઘાત છે, ડંઢાઈમાં છે બહુ હાણ. ॥૪૬॥
 ડાકડમાક ન જૂઠો નભતો, સાચાને નહીં ડાકડમાક;
 ડાકડમાકને છંડી આતમ ॥, સાદાઈ ધરી યાવો ॥ પાક. ॥૪૭॥
 ડાકિયું આશા વૃષ્ટાદામી, મન પોતાનું છે નિર્ધાર;
 ડાકિયું મનડું ગમે તે કરણું, જ્યાં ત્યાં ભમણું લહે ન સાર. ॥૪૮॥
 ડાખણું તે ચંકાવાળું મન, ચંકાવાળું વિચારલેદ;
 ડાખણું વાધરીએજ વગાડે, ડાખણું ઘાલે પ્રગટે ખેદ. ॥૪૯॥
 ડાગળી ઠેકાણે રાખીને, કરવું તે કર ॥ આજસ ત્યાગ ॥;
 ડાગળી જેની ચસડી તેજ, એર જાતના પ્રગટે રાગ. ॥૫૦॥
 ડાપ લગાડો ॥ નહીં ચારિત્રે, શ્રીર્તિમાં નહીં ડાપ લગાડ ॥;
 ડાપ લગાડો ॥ નહીં સારામાં, ડાપ પડ્યો તે દૂરે કાદ ॥. ॥૫૧॥
 ડાપ ન પડવા દેજે ક્યારે, ન્યાય નીતિથી નાને ડાપ ॥;
 ડાપ ન લખવામાં-વહવામાં, -કરવામાં એવો ધર ॥ રાગ ॥ ૫૨ ॥

ડાચાબળિયો માનવ જીતે, સાચું બોલે ધરીને જ્ઞાન;
 ડાચાબળિયા રહેણી વિનાના, -તે તો જગમાં છે હેવાન. ॥ ૫૩ ॥
 ડાટ વળે છે વ્યસનો સેવ્યે, દાટ છે અનીતિ એ જગમાં;
 ડાટ છે મોહના કક્ષા પ્રમાણે, ચાડ્યાથી બહુ દુઃખની છાંય. ॥ ૫૪ ॥
 ડાટ છે દુર્બુદ્ધિ પ્રગટ્યાથી, અતિ ભોગે છે દુઃખનો ડાટ;
 ડાટ વળે છે અશક્તિયોથી, પાપોદયથી રહે ન ખાટ. ॥ ૫૫ ॥
 ડાટ વળે છે નહિ સમન્વયાથી, રોગ રોષથી વળતો ડાટ;
 ડાટ વળે નહિ સફળુષુ પ્રગટે, સદ્વર્તનથી સુધરે ઘાટ. ॥ ૫૬ ॥
 ડામીસ મન તે દુર્ગુણ બરિયું, ડામીસ તન તે કરતું પાપ;
 ડામીસ તે નિર્લજ્જ નફૂટને, ચોરની જેને પડી જગ છાપ. ॥ ૫૭ ॥
 ડામીસને નહીં ન્યાય ને નીતિ, સર્વપ્રકારે જેહ હરામ;
 ડરાવે જે સજ્જનને કપટે, ઝુંટવી ખાતો અન્યના દામ. ॥ ૫૮ ॥
 ડામીસને નહીં પ્રભુનો ભય છે, લુચ્ચાઈથી વર્તે જેહ;
 ડામીસની શોખત કરવાથી, ગગટે છે નિજનું મન દેહ. ॥ ૫૯ ॥
 ડાંગથી તનનું રક્ષણ દરવું, અન્યાયે મારો ॥ નહીં ડાંગ;
 ડાંગને હહાપણથી વાપરવી, કે જેથી થાવું નહીં શંક. ॥ ૬૦ ॥
 ડાંડની દોસ્તી કદિ ન સારી, ડાંડાઈથી સાડું ન થાય;
 ડાંડાઈથી પ્રભુ છે દૂરે, ડાંડાઈમાં હોય ન ન્યાય. ॥ ૬૧ ॥
 ડાંડના વિશ્વાસી થાવાથી. મન વાણી કાયા દાંડાય;
 ડાંડનો સંગી ડાંડ ગણાતો, ડાંડને પાપ ધણા બંધાય. ॥ ૬૨ ॥
 ડાંડમાં સદ્વર્તન નહીં રહેતું, ઘટે પ્રતિષ્ઠા આગરે બાય;
 ડાંડપણું જે નિજમઃ શું છે, શોધી કાઢો ॥ સુખ પ્રગટાય. ॥ ૬૩ ॥
 ડાંડિયા ટોળીમઃ ન દેવાવું, ડાંડિયા ટોળીને દે ॥ દાંડ;
 ડાંડની સામા ઉક્તિ રહીને, તોડો ॥ તેનું મહા ધર્મદ. ॥ ૬૪ ॥
 ડાંડ ને માખા મજન જતુ, કાટે રોગ દેહાવજ દાર;
 ડાંડ ને મજ્જર ધવા ન દેવા ડાંડને જરૂરી કહે વાર ॥ ૬૫ ॥
 ડાંડ ને નાવ્ય નિહાળિયે કંપ્યકેવનો છે બદબોઈ;
 ડાંડ ને મન નહિ નયનના મુદે. હ નહે તેવાં મુની નદેઈ. ॥ ૬૬ ॥

ડિંગળમાં જૂઠાણું ભારે, સત્ય વાતનો કંઈ કહેય;
ડિંગળથી ડિંગળીયા રીઝે, ડીંગલમાં વર્તે છે કહેય. ॥ ૬૭ ॥

ડિંગ જે ભારે જખી લોકો, ડિંગળીયા જગમાં કહેવાય;
ડિંગો ભારે તેઓ જૂઠા, ડિંગ ન ભારે !! તમે અન્યાય. ॥ ૬૮ ॥

ડિંડવાણું તજ મન કાયા ને, વાળીથી જેથી સુખ યાય,
ડિંડવાણું ત્યાં રહે !! ન ઉભા, સગળુને શિક્ષા સુખદાય. ॥ ૬૯ ॥

ડુક્કર આધ્યાત્મિકદૃષ્ટિએ, અતિવિષયની કામના ટેવ;
ડુક્કર તે વ્યભિચારી મનડું, દુર્ગુણની થાતી જે સેવ. ॥૭૦॥

ડુક્કર તે અતિકામી મનડું, ડુક્કર તે અતિકામનું કાજ;
ડુક્કરપણું વ્યસનોનું જાણી, છડો !! પામો !! સ્વર્ગનું રાજ્ય. ॥૭૧॥

ડુલવું થાતું પાપોદયથી, દુષ્ટબુદ્ધિથી ડુલવું યાય;
ડુલવું થાતું જ્ઞાનવિના જગ, ડુલવું થાતું જ્યાં અન્યાય. ॥૭૨॥

ડુંગળી પણ કોલેરા વખતે, કોલેરાનો કરે વિનાશ;
ડુંગળી ફૂલીને ને કપૂરના, -અર્કથી રોગ ટળે જી ખાસ. ॥૭૩॥

ડુંડીનો જે અવાજ ઉઠ્યો, -તેમાં સત્ય ઘણું પ્રગટાય;
ડુંડીના આશીર્વાદથી, બીજાનું બહુ વેગે યાય. ॥૭૪॥

ડુંડીથી જે નીકળે શાપો, -તેથી અન્યનું બૂડું યાય;
ડુંડીનાહ તે અંતરૂઢનિ છે, આત્મપ્રભુ પદગામ ગણાય. ॥૭૫॥

ડુંડીના જે સત્યવિચારો, પશપશ્યંતી ભાષા બાણ !!;
ડુંડીના જે સત્યવિચારની !!, -સ્ફુરણા તે વેદો સુપ્રમાણ. ॥૭૬॥

દૂધ ન પરની નિજની કાઢો !!, -જેથી તનમન શક્તિ રખાય;
દૂધથી હાનિ બગ ક્ષય પડતી, સમજી વર્તે તે સુખ પાય. ॥૭૭॥

ડેરા હરાયા દોરને માટે, નફરત દુષ્ટને થાતી હેડ;
ડેરા તેજ શુભામીપણું છે, ડેરા દેહ અરિ છંછેડા!!!. ॥૭૮॥

ડોટ દેખને ધર્મકર્મમાં, આગળ ધસતા તેજ મહાન;
ડોટ ન ભારે !! પાપના પથે, ડોટને ભારે !! જ્યાં કલ્યાણ. ॥૭૯॥

ડાહી વેલડી, ગરીબ ખાવે, આંખના કેટલા રોગો જાય;
 ડાહીથી ગુજરાન કરે છે, ગરીબ લોકો શાંતિ પાવ. ॥૮૦॥
 ડાખા જેવા લોકો જગમાં, જ્યાં ત્યાં અશક્ત થઈ કૂટાય;
 ડાખા જેવા મૂર્ખથી જગમાં, -શકતો આગળ નહીં જવાય. ॥૮૧॥
 ડાહું ખા !! નહીં પ્રમાદ ધારી, ડાહું તે બૂલોને જાણ !!;
 ડાલી જ !! નહિ ભરમાવ્યાથી, ડાળ ક્યારથી મળે ન માન. ॥૮૨॥
 ડાળ કરીને સત્ય ન હારો !!, જ્યાં ત્યાં જૂઠા કરો ન !! ડાળ;
 ડાળ ક્યારથી પ્રતીતિ જાવે, ડાળ ત્યાં અંતરમાંહી પોત. ॥૮૩॥
 ડાળ ક્યારેય સાદાઈથી, વર્તતાં છે નહીં હલકાઈ;
 ડાળધાણનો વિશ્વાસ જ રહે ? ડાંગથી ટળતી નિજ પ્રભુતાઈ. ॥૮૪॥
 ડાસા ડાસી ઘરડાંઓની, -સેવા કરવામાં છે ધર્મ;
 ડાસા ડાસી સેવા કરતાં, ઘરમાં પ્રગટે સાચું શર્મ. ॥૮૫॥
 ડાળ સરીખો જન દુઃખ પાતો, ડાળ મૂર્ખ રહેતાં દુઃખ થાય;
 ડાળી માંદાની કે પ્રભુની, હંડાણાજીમાં અન્યાય. ॥૮૬॥
 ડાળિયું ઘીના જેવું જગમાં, ગરીબ લોકોને છે જાણ !!;
 ડાળિયું જીવનમાં ઉપયોગી, -જેથી જીવે ધારે પ્રાણ. ॥૮૭॥
 ડાસા ડાસી માંદાઓની. અશક્તની સેવામાં ધર્મ;
 ડાળ કરીશ નહીં જૂઠો સ્વાર્થ, -તેથી પ્રગટે પાપનું કર્મ. ॥૮૮॥
 ડરાવવું તે હિંસા ભારી, ડરાવવા માંહી છે પાપ;
 ડરાવ !! નહિં અન્યોને શસ્ત્ર, ડરાવવામાં છે સંતાપ. ॥૮૯॥
 ડરાવ !! નહિ મૃત્યુ ભય દેઈ, ડરાવ !! નહિં દેહને દુઃખ;
 ડરાવવાથી કમંબંધ છે, ડરાવ !! નહિં આપો !! જીવમુખ. ॥૯૦॥
 ડર !! નહિ મૃત્યુ દેખી આતમ !!, ડરતાં મૃત્યુ થાય ન દર;
 ડરવાથી જગ અચે ન દોષ, ડરવાથી દુઃખ છે ભરપૂર. ॥૯૧॥
 ડરતે. તે ડરતે. નહા સિદ્ધિ, પાપથી ડરી ડરીને આદ !!;
 ડર !! નહિ મૃત્યુ ભયન વિચિત્ર, આપો આપ સ્વરૂપ નિદાન !! ॥૯૨॥
 ડરીને અ.કે. ' ' પાપન. જ્યાં ત્યાં, ડરાવ !! નહિ દોડીને લેક.
 ડરાવવાથી. પાપ ડરીશ નહ. ડરાવવામાં. કદ !! નહિ દેહન. ૧૯૯

॥ ૬ ॥

દફો ભણી ગણીને આતમ ॥, દફો જેવા રહેા ॥ ન ભવ્ય ॥;
ઢાલના જેવી પોલ ધરો ॥ નહીં, સફુણુનાં કરશે કર્તવ્ય. ॥ ૧ ॥

દુંદો સાચું જૂઠું ત્યાગો ॥, કામી થશે ના જેવું ઢાર;
ખાવું ઉંઘવું ચારે સંસાર, મોહ તણ પામો ॥ પ્રભુ તોર. ॥ ૨ ॥

ઢલને ભંગીથી તે નીચા, હિંસાદિઠ પાપો કરનાર;
દળી પથ્યા દુર્જલ્ય વ્યસનોમાં, ઢાંકયા રહેતા નહીં નરનાર. ॥ ૩ ॥

ઢાલ સરીખા અન્યની રહાયે, યાતા તે માનવ છે ઢાલ;
ઢાર થકી પણ માનવ હલકો, કરે નહીં જે પર ઉપકાર. ॥ ૪ ॥

ઢાંકયા રહેતા નહિ દુર્જલ્ય, દુરાચારથી ઢડથી નીચ;
ઢાંકો ॥ પરદોષોને માનવ ॥, દળો ॥ સજ્જનની સંગે ઉચ્ચ. ॥ ૫ ॥

ઢાલ સરીખી પોજ ધરો ॥ નહીં, દુર્જલ્યી દોષી કૂટા ઢાલ;
દમદમ વાગી ઢાલ કહે છે, રહે ન છાની ક્યારે પોલ. ॥ ૬ ॥

ઢીલ કરો ॥ નહીં ધર્મધર્મમાં, ઢીલા ચાઓ ॥ ન દુઃખ પડંત;
દફો રહેા ॥ ન આતમ ॥ જગમાં, દફો એવો ભણુયો સંત. ॥ ૭ ॥

દુંદાની કદિ ખાન ન જનશે, ઢાંગ ધર્તીગનો કરશે ત્યાગ ॥;
ઢાડી સરખી ખુશામતીથી, નિર્બલતાનો લાગે ઢાધ. ॥ ૮ ॥

ઢાંકણી માંહી પાણી ઘાલી, બૂટે બૂઠથલ દુષ્ટ દરામ;
ઢાંકયા રહેતા નહિ દાવારો, શૂરા રહેતાં તેનાં નામ. ॥ ૯ ॥

ઢોળો ॥ નહીં પરનું ઇર્ષ્યાથી, ઢંગ ધરો ॥ નહીં કૂટા ઢાલ;
ઢોલા આતમ ॥ નિજ પર આવો ॥, સમતા આનંદે રસરોજ. ॥ ૧૦ ॥

દ્યુપંચું મન ધરવું ન ધર્મે, દ્યુપંચું મન મૃત્યુ સમાન;
દફો ઢોઠ ન રહેવું સાડું, દફાઓ જગમાં નાદાન. ॥ ૧૧ ॥

દળી જતા જે સત્યથી તેઓ, જરૂરી કરતા સર્વ વિનાશ;
દગવું નહીં ઢાંધ વિના વિચારે, દગવું સત્યમાં ધરી ઉલ્લાસ. ॥ ૧૨ ॥

દગ ધડ વજ જન શું ચોળે, દગ ધડાવજુ મોટી દાનિ;
દંદારીથી દળી જવું નહીં, સર્વજ્ઞાનનું રાખો ॥ જ્ઞાન. ॥ ૧૩ ॥

ઢંઢેરો પ્રભુનો છે એવો, ન્યાય નીતિ ને ધર્મથી ચાલ!!;
 ઢંઢેરો પ્રભુનો છે સાચો, દયા સત્ય આચારો પાળ!! ॥૧૪॥
 ઢાલ સમા સંતો ભકતો છે, ઢાલ સમા મિત્રો જગ જાણ!!;
 ઢાલ સમા છે પરોપકારી, ઢાલ સમા બનશે રખવાળ. ॥૧૫॥
 ઢાલ સમા શૂરાઓ સાચા, ઢાલ સમા રક્ષક કહેવાય;
 ઢાલ છે સત્ય અહિંસા નીતિ, દાન ને ભક્તિ સાચો ન્યાય. ॥૧૬॥
 ઢાલ સમી છે પ્રભુની ભક્તિ, ઢાલ સમું સાચું ચારિત્ર;
 ઢાલ સમા છે શુરૂ ઉપકારી, -જેથી આતમ થતો પવિત્ર. ॥૧૭॥
 ઢાંકણ સૌના શિરપર સાડું, ઢાંકણ તે જાણે!! રખવાળ;
 ઢાંકણ તે શુરૂસાની સંત છે, ઢાંકણ જગતું શું છે ધાર!! ॥૧૮॥
 ઢાંકણ જેને છે તેને જગ, આશ્રય ને મળતો આનંદ;
 ઢાંકણથી દોષો ઢંકાતા, ટળતા આપત્તિના કુંદ. ॥ ૧૯ ॥
 ઢાંકો !! અન્યની કાળી બાબુ, ઘોળી બાબુ જગમાં ઉઘાડ!!;
 ઢાંક પીછોઢો ગમે તે રીતે, -કીધો પણ આવે છે બહાર. ॥ ૨૦ ॥
 ઢાંકયું પાપ તે નહીં ઢંકાતું, જ્યાં ત્યાં તેનો થાય પ્રકાશ,
 ઢાંકયું સાચું રહે ન છાતું, જગમાં કુદ્રત એવી ખાસ. ॥ ૨૧ ॥
 ઢીંચવું, વિવેકવણુ નહીં સાડું, ઢીંચી ખાય તે થાય ખરાબ;
 ઢીક ન મારો !! હાંસી કરીને, તેમાં છેવટ છે નહીં લાભ. ॥ ૨૨ ॥
 ઢીલુ મન તન કરી નહીં ચાલો!! , ઢીલાથી નહીં કાર્યો થાય;
 ઢીલ ન કરવી સત્કાર્યોમાં, ઢીલો જગમાં માર્યો જાય. ॥ ૨૩ ॥
 ઢીલા રહેતાં અશક્તિ પ્રગટે, ઢીલાનો નહીં કોઈ સખાઈ;
 ઢીલાને બહુ પાટુઆં વાગે, રહે નહીં સાચી મદાઈ. ॥ ૨૪ ॥
 ઢીલો થા !! નહીં ભીતિધારી, દુઃખ પડેલાં સહેવાં સર્વ;
 ઢીલા સ્વાર્થે અન્યાયે જે, બનતા તેનો મિથ્યા ગર્વ. ॥ ૨૫ ॥
 ઢીલા મનતનથી જે લોકો, દુઃખ પડતાં ભાગી જાય;
 ઢીલા તેઓ બને શુભામો, અન્યાયથી છુવી ખાય. ॥ ૨૬ ॥
 ઢીલા તે જે સત્ય ન આવે, બોલીને ફરી પાછા જાય;
 ઢીલા ને જુઠ્ઠીથી દમરા. બીનના સામા નહાં થાય. ॥ ૨૭ ॥

દીલા નામદો જગમાંદી, જગમાં જીવંતા મડદાલ;
 દીલાં પોચાં નલે ન જગમાં, નામદો યાતા બેહાલ. ॥ ૨૮ ॥
 દીલાઓ મક્કમ નહો રહેતા, બાગી જોને પામે હાર;
 દીલાઓ છે દેરથી નીચા, સત્ય શક્તિવણ ખાવે માર. ॥ ૨૯ ॥
 દીલા જે દુર્ગુણ વ્યસનોથી, -જીવંતા તે મૃતક સમાન;
 દીલા જે અજ્ઞાને મોહિ, -તેઓ પશુ સરખા છે બાણ ॥ ૩૦ ॥
 દીલા તેઓ કોષે માને, માયાએ લોભે જગ યાય;
 દીલાનું નહીં રાજ્ય જગતમાં, નળજાઓથી નહીં જીવાય. ॥ ૩૧ ॥
 દીલો યા ॥ નહીં સતપથ જાતાં, પાપથી દીલા લોકો યાય;
 દીલાઓના સંગી દીલા, દીલા અજ્ઞાની કહેવાય. ॥ ૩૨ ॥
 દીલાઓ તન મન વચ્ચે ધનનું, રક્ષણ કરે ન બાગી જાય;
 દીલા ધરખારી નહીં થોભે, તજ દીલાશને શક્તિ લાભ્ય ॥ ૩૩ ॥
 દળી પડીશ નહિ પક્ષપાતથી, દળીશ ॥ નહીં જૂઠામાં ભળ્ય ॥;
 દળી પડીશ નહિ નીચડશમાં, ઉચ્ચ દયાનાં કર ॥ કર્તવ્ય ॥ ૩૪ ॥
 દુટો ॥ સત્યને જ્યાં ત્યાં લોકો, દુંદી થોપી કરે ॥ અનેક;
 દુટો ॥ સત્યને નવનવ થોપી, પ્રગટાવે ॥ સાચોજ વિવેક. ॥ ૩૫ ॥
 દુટો ॥ જગને સુખ હિતકર સદુ, દુટો ॥ આત્મોત્તતિકર રેદ;
 દુટો ॥ પરમેશ્વરને તનુમાં, દેહ છતાં પણ જેદ વિદેહ. ॥ ૩૬ ॥
 દેખાજાથી પણ તે દલકા, પરનું ચોરીને જે ખાય;
 દેખાજા સરખો તું જૂઠો, દિંસક ચોર કરે અન્યાય. ॥ ૩૭ ॥
 દેહ છે દુર્ગુણી વ્યસની માણસ, ચામડી મોહિ કરે કુકર્મ;
 દેહ તે અંતરમાં જે નિર્દેશ, દેહ પ્રપંચી કરે ન ધર્મ. ॥ ૩૮ ॥
 દેહ બંગી જે દલદી જાતિ, તેઓ જાતે નીચ ગણાય;
 દેહપણું ત્યાં કર્મચદી છે, ધર્મ કરે દિલ ઉચ્ચ સુદાય. ॥ ૩૯ ॥
 દેહ છે અંતરમાં બાંધ્યાર તે, અન્યજીવોનું સુસે રકન;
 દેહ જોતો દુર્ગુણો છે, અંતર દેહપણું નહીં જાણ. ॥ ૪૦ ॥
 દેહપણું છે દિંસા પાપે, પવિત્રતા ત્યાં ફાઈ ન દેહ;
 દેહપણું છે પાપોથી જન, અંતરમાં જુલુજુલું રેદ ॥ ॥ ૪૧ ॥

ઢોંગથી આત્મપ્રભુ છે દૂરે, મોહ કરાવે ઢોંગ અનેક;
 ઢોંગ તને તે આપ પ્રભુ છે, ઢોંગ ત્યાં હોય ન સત્ય વિવેક. ॥૫૬॥
 ઢોંગીઓથી વિશ્વ કગાતું, ધર્મ કર્મ આદિમાં ભેય;
 ઢોંગીઓને મોહી દુનિયા, સ્વાર્થે પૂજંતી અવલોય. ॥૫૭॥
 ઢોંગ પ્રથમ પોતાના છ'ડો ॥, રાખો ॥ ન્યાં ત્યાં સાચા ઢંગ,
 ઢોંગ જે અંશે ટળે તે અંશે, આતમ ! ત્હારા મુધરે રંગ ॥ ૫૮ ॥
 ઢોંગીઓને શું ? ધિક્કારે ॥, તું નિજમાંથી ઢોંગ નિવાર ॥ ;
 ઢોંગ નિવારી સત્યની સન્મુખ, —ચાતાં પ્રગટે નહીં ધિક્કાર. ॥ ૫૯ ॥
 ઢોંગી જીવન અનેક ભવમાં, જૂતકાલના ઢોંગ વિચાર ॥;
 ઢોંગીઓને મુધારવાને, તું પોતાને પૂર્ણ મુધાર ॥. ॥ ૬૦ ॥
 દુ'ડો ॥ દેખો ॥ ખુણે ખાંચરે, સૂક્ષ્મ ઢોંગ પણ દૂરે કાઢ ॥;
 ઢોંગી કપટી થા ॥ નહીં મોહ, જ્ઞાને ઢોંગના મૂળને વાઢ ॥. ॥૬૧॥
 ઢોંગનો પિતા સ્વાર્થ છે પાપી, ઢોંગની માતા છે અજ્ઞાન;
 ઢોંગનો પ્રાણ તે મુખની જૂઠી, —લાલચ એવું કરને જ્ઞાન. ॥ ૬૨ ॥
 ઢોંગનો આશ્રય મન તન વચ છે, ઢોંગ તે અસંખ્ય પ્રકારે ભણ ॥;
 ઢોંગથી લખા ॥ નહીં-વદા ॥ નહીં-કર ॥ નહીં, ઢોંગથી નિર્જલતા બહુ માન ॥.
 ઢોંગથી સઘળા મોહી જીવો, પ્રભુને પણ છેતરવા ભય;
 ઢોંગથી અન્યાયો બહુ જૂદા, ઢોંગ તત્ત્વાથી શાંતિ થાય. ॥ ૬૪ ॥
 ઢોંગી પાંખડીઓ એ જ, ધર્મશાસ્ત્ર નામે પાખડ;
 ઢોંગ કર્યા તેમાં અજ્ઞાનને, રાગરોષનું મોટું બંડ. ॥ ૬૫ ॥
 ઢોંગી શાસ્ત્રમાં હિંસા જૂદું, ચોરી જૂદમ અને અન્યાય;
 ઢોંગીઓએ ધર્મના નામે, મોહને પૂજવો નિરખાય. ॥ ૬૬ ॥
 ઢોંગ ધતૂરા પાખડ ચાળા, ધર્મી નામે ન્યાં ત્યાં થાય;
 ઢોંગીઓથી અજ્ઞાનીઓ, કુસાઈને બહુ દુઃખને પાય. ॥ ૬૭ ॥
 ઢોંગી જીવન વિષ ભણીને, —છંડી પવિત્ર આતમ ॥ થાય ॥ ;
 ઢોંગી વિચારો પ્રવૃત્તિ સઘળી, —ત્યાગી પ્રમુખમાં સમી સમાવી. ॥૬૮॥
 ઢોંગ ન કિંચિત્ મનમાં પ્રગટે, —એવો આતમ ॥ ઉપયોગ ધાર ॥;
 ઢોંગ ન કર ॥ તું પૂજવવાને, નિર્દોષી જીવન મુખજાર. ॥ ૬૯ ॥

તાજે તે જેને નહીં દુર્ગુણ, દુઃખોની પીડા ન લગાર;
 ત્યાગી તે જેને મન મોહ ન, રાગ રોષ ત્યાગે મુખ સાર. ॥૧૨॥
 તપ ઉપવાસથી મન તન ઉપર, આતમનો પડતો શુભ ફાળ;
 તપથી આયુધ્ય લાંબુ મનની,—ઈચ્છાઓ પર રહેતો કાળ. ॥૧૩॥
 ત્યાગ તે દુર્ગુણ દુષ્ટ કર્મનો, રાગ રોષનો ત્યાગ તે ત્યાગ;
 ત્યાગ તે ધર્માર્થે સહુ સ્વાર્થણ, ત્યાગ તે સત્યને દિલ વૈરાગ્ય. ॥૧૪॥
 ત્યાગ તે પંચમહાવ્રત ધરવાં, તજવાં ધન કામિની ધરનાર;
 ત્યાગ તે નિષ્કામે સહુ કરણી, મોક્ષાર્થે આચાર વિચાર. ॥૧૫॥
 ત્યાગ તે કામાદિક વૃત્તિનો, અંતરથી કરવો પરિહાર;
 ત્યાગ્યા વધુ વિષયાદિક વાસના, વેષ ક્રિયાએ ન ત્યાગ વિચાર. ॥૧૬॥
 ત્યાગ તે અશુભ વિચારાચારનો, અશુભ કપાયોનો છે ત્યાગ;
 ત્યાગી અંતરમાં જરી દેખો ! !, મનમાં છે વૈરાગ્ય કે રાગ. ॥૧૭॥
 ત્યજ ! ! મનની ચિંતાઓ સઘળી, ત્યજ ! ! મનમાં પ્રકટયો જે શોક;
 ત્યજ ! ! દુઃખોનો સંગત જૂરી, દુઃખ ટળે નહીં પાડે પોક. ॥૧૮॥
 ત્યજ ! ! તૃષ્ણાના દુષ્ટ વિચારો, ત્યજ ! ! જૂઠી મમતાની વૃત્તિ;
 ત્યજ ! ! કુમિત્રની સંગ નહારી, ત્યાગો ! ! અધર્મની પ્રવૃત્તિ. ॥૧૯॥
 ત્યજ ! ! તું ગૃહસ્થ ત્યાગદશામાં, ગૃહસ્થ ત્યાગદશા અહંકાર;
 ત્યજ ! ! તું પરની આશાઓથી,—ગુલામી ઈચ્છાનો બંડાર. ॥૨૦॥
 ત્યજ ! ! તું જૂઠી સાક્ષી દેવી, સ્વાર્થલાભને મારી લાત;
 ત્યજ ! ! તું અધર્મ પાપનાં કાર્યો, ત્યજ ! ! તું પરની જૂઠી વાત. ॥૨૧॥
 ત્યજ ! ! તું વૈરીઓના વૈરને, તજ ! ! તું પ્રભુવણ જડ જગ સર્વ;
 ત્યજવું જૂઠું જે જે અંશે, તે અંશે ■■■ નહીં મન અર્થ. ॥ ૨૨ ॥
 તૃષ્ણાના ત્યાગે તું ત્યાગી, ત્યાગ્યનો અંતર વર્તે ત્યાગ;
 તૃષ્ણાથી ઉભરાતા છવો, કરતા જગમાં દ્વેષ ને રાગ. ॥ ૨૩ ॥
 તૃષ્ણાએને અશુભ માર્ગથી,—કાઠી પરમાર્થોમાં વાળ ! ! ;
 તૃષ્ણાએને સારા માર્ગે,—વાળી પછીથી તૃષ્ણા ટાળ ! !. ॥ ૨૪ ॥
 તૃષ્ણાએને સ્વપરધર્મના, માર્ગોમાં વિવેકે વાળ ! ! ;
 તૃષ્ણા, સેવા ભક્તિ માર્ગે, સારી સન્માર્ગોમાં વાળ ! !. ॥ ૨૫ ॥

તૃષ્ણાસાગર તરે તે ત્યાગી, સંતો ભક્તો ને મસ્તાન;
તૃષ્ણાસાગરમાં જે ડૂબે, તેઓ મોહી છે અજ્ઞાન. ॥ ૨૬ ॥

તૃષ્ણાનો કદી પાર ન આવે, નભ થકી તૃષ્ણા અનંત;
તૃષ્ણાવણ સંહુ સંગી છતાં પણ, ત્યાગી યોગી આતમ સંત. ॥ ૨૭ ॥

તૃષ્ણા ઈચ્છા આશા વાસના, મોહ પરિણતિ રૂપ અનેક;
તૃષ્ણાથી કદિ શાંતિ ન સુખ છે, જડ સુખ તૃષ્ણા ખૂરી ટેક. ॥ ૨૮ ॥

તૃષ્ણા જેવો તાપ ન જગમાં, તૃષ્ણા જેવું દુઃખ ન કોય;
તૃષ્ણા સર્વ પ્રકારની ત્યાગો ! !, આતમ અનંત શાંતિ હોય. ॥ ૨૯ ॥

તૃષ્ણા વણ આશુવિકા માટે, અહણ ત્યાગ જે બાહ્યમાં થાય;
તેમાં નિર્લેપી થઈ આતમ, સત્ય ત્યાગને પામી સુહાય. ॥ ૩૦ ॥

તક ન જવાદે ! ! આવી સારી, તક ચૂકે માનવ પસ્તાય;
તક ચૂકે તે ચૂકે સઘળું, તક સાધે તે જયને પાય. ॥ ૩૧ ॥

તકતકતું જ્યાં તેજ ત્યાં સઘળું, તકતકતું જગ પુણ્યે થાય;
તકતામાં શું જેવે સુખને, ન્યારો તું પ્રતિષ્ઠિત થી ન્યાય. ॥ ૩૨ ॥

તકરારોથી થાય ન શાંતિ, જૂઠી વાતે શી ? તકરાર;
તકરારોથી દૂર રહેતાં, ન્યાયે શાંતિ મળે નિર્ધાર. ॥ ૩૩ ॥

તકરારો જે યોગ્ય તે કરવી, જેથી ખોટી ટળે તકરાર;
તકરારોથી કામ પડે તો, બળબુદ્ધિથી છે જયકાર. ॥ ૩૪ ॥

તકલાદીની કિંમત જૂઠી, તકલાદી અંતે વિણસાય;
તકલીફ વેઠી અન્યાયીના, જૂદાં ટાળો ! ! ધારી ન્યાય. ॥ ૩૫ ॥

તકસીર ભૂલો જે જે થાતી, તેનું કારણ સમજી વાર ! !;
તકસીર પડતાં શુદ્ધ બનીને, આગળની પ્રગતિ નિર્ધાર. ॥ ૩૬ ॥

તકાદો કર ! ! ઉપયોગી ન્યાયી, નિજ પરને જેથી હિત થાય;
તકાદો કર ! ! નિજ સ્વાધિકારે, તેમાં કર ! ! નહીં કંઈ અન્યાય. ॥ ૩૭ ॥

તકાસતું નહીં પરતું ખૂરું, અન્યોતું નહીં વિત્ત તકાસ ! !;
તકાસતો જે પરતું ખૂરું, તેઓ અંતે પામે નાશ. ॥ ૩૮ ॥

તક છે શકને મહા દુર્લભ જગ, તકથી અનેક રોગો ભય,
તકથી આરોગી નરનારી, તકથી અનેક લાભ જણાય. ॥ ૩૯ ॥

તખ્ત તે ન્યાય પરાક્રમ નીતિ, દયા સત્યને પરાપકાર;
 તખ્ત તે શાંતિ શુદ્ધ પ્રેમને, સફળને રૂઢા આચાર. ॥ ૪૦ ॥
 તખ્ત તે સત્ય પ્રકાશની શક્તિ, ક્ષમા સરલતા હિતનાં કૃત્ય;
 તખ્ત તે સાર્વિક શુભ કર્મોથી, એવું તખ્ત તે જીવતું સત્ય. ॥ ૪૧ ॥
 તજવીજ કર તું આનંદાર્થે, સારી બાબતની ધરી બહાલ;
 તજ દેને જૂઠું લાગે તે, તજ !! કુટેવને દેવી ગાળ. ॥ ૪૨ ॥
 તજવું ગ્રહવું સાપેક્ષાએ, સાડું ખોટું જ્યાં ત્યાં થાય;
 તટસ્થ થઈને સત્ય વિચારે !!, તટસ્થ થઈને આપો !! ન્યાય. ॥ ૪૩ ॥
 તટસ્થ સાક્ષી થઈને જગમાં, ચલાવ !! ઉત્તમ શુભવ્યવહાર;
 તટસ્થ થઈને સ્વાધિકાર, કર્તવ્યો કર !! થઈ હું ચિવાર. ॥ ૪૪ ॥
 તટસ્થ થઈને નિજ મન તનનાં, કર્તવ્યોમાં સત્ય તપાસ !!;
 તટસ્થ થઈને નિરહંભાવે, કાર્યો કર !! ધારી શિવ આશ. ॥ ૪૫ ॥
 તટસ્થ થઈ નિજ સાડું ખોટું, તપાસી આગળનું કર કાજ;
 તટસ્થ થા !! નિર્લેપ સુજ્ઞાની, પામે !! શુદ્ધાત્મ સામાન્ય. ॥ ૪૬ ॥
 તટસ્થ ને શુભ ને જે બૂલો, નિજમાં તે સહેજે દેખાય;
 તટસ્થ કર્તા છતાં ન કર્તા, તટસ્થ થા !! આત્મ !! પ્રભુરાય. ॥ ૪૭ ॥
 તકપક્ષોમાં તટસ્થ રહીને, તકફર ખોટી જે તે ત્યાગ !!;
 તકોની એકતા કરવી સુધે, એવા કર્તવ્યે જગ ભગ !!. ॥ ૪૮ ॥
 તકકાવો નહીં અન્ય જનોને, નિજ શક્તિના ભેરે લેય;
 તકકાવવાનું કાર્ય છે ખૂંડ, તેથી પ્રગટે ખૂશ કલેશ. ॥ ૪૯ ॥
 તકકો છાંયલો વારાફરતી, આવે ને તે પાછો ભય;
 તકકા છાંયલા જેણે વેદવા, તેને ઘણા અનુભવ થાય. ॥ ૫૦ ॥
 તકકો છાંયલો જે ઉપયોગી, સૌના સ્થાને સદુ છે બેશ;
 તકકો છાંયલો જે શિક્ષક છે, શિક્ષા દે ટાળો !! સદુ કલેશ. ॥ ૫૧ ॥
 તકગડાટ ન કરવો કોપે, તકતકાટે કાર્ય ન થાય;
 તકપટ ખોટી જૂઠી છટો !!, તકપડ કરનાં કાર્ય હણાય. ॥ ૫૨ ॥
 તકફલુ પાપોદયથી છે, તેથી દુઃખ અશાંતિ અપાર;
 તકગડાટ ન કરો !! નક્ષત્રો, સમતાએ દુઃખ સદો એ સાર. ॥ ૫૩ ॥

તડભડ બોલે બીજાઓ પર, સારી ખોટી લાગણી થાય;
તડભડ બોલ ॥ ન ગમ બાઈને, - બોલે કાર્યની સિદ્ધિ સુઢાય
તડાકિયો થા ॥ નહીં જગમાંહી, તડાકા જૂઠા બોલ ન બો
તડાકા માર્યે વળે ન કાંઈ, ઉલટો ઘટતો નિજનો તોલ. ।

તડાકો મારો ॥ નહીં કેા કાળે, વિચારીને સાચું તે બોલ
તથ્ય પથ્ય હિતકર વાણીને, વિચારીને બોલે છે તોલ. ।

તણાવું હૃદની બહાર ન સારું, તણાઈને કર ॥ નહીં કાજ
તણાવું નહીં શકિતની બાહિર, તણાઈ જાતાં રહે ન લાજ. ।

તત્ક્ષણ ધર્મનાં કાર્યો કરવાં, તાબડતોબ કરો ॥ પરમાર્થ
તગાદો કર ॥ નહીં વિના વિચારે, અન્યઘાત ત્યાં ખૂરો સ્વાર્થ. ।

તત્ત્વને જાણો ॥ શુરંગમે જઈ, તત્ત્વજ્ઞાનમાં વસ તું સત્ય
તત્ત્વજ્ઞાની સાક્ષાત્ પ્રભુ છે, કેવલજ્ઞાની બાળે સત્ય. ।

તત્ત્વજ્ઞાનમાં ફેર પડે નહીં, ત્રણકાલમાં નહીં બદલાય;
તત્ત્વજ્ઞાન તે બે દુ ચારની, ગણતરી સરખો સાચો ન્યાય. ।

તત્ત્વજ્ઞાનની કરો ॥ પરીક્ષા, ખુદ્ધિ અનુભવ ગમ્ય તે સત્ય
તત્ત્વજ્ઞાનથી તત્ત્વો સાચાં, જણાતાં થાતાં સાચાં કૃત્ય. ।

તત્ત્વજ્ઞાનથી ધર્મચારો, મોક્ષાદિકની સિદ્ધિ થાય;
તત્ત્વ ફેરે નહીં ફેરે ક્રિયાઓ, આચારો પરિવર્તન પાય. ।

તત્ત્વ છે બે નવ સાત પ્રકારે, કેવલજ્ઞાની ભાખ્યાં સાર;
તત્ત્વજ્ઞાનપર જૈનધર્મનો, પાયો સાચો છે આધાર. ।

તત્ત્વજ્ઞાનીઓ શ્રુત કેવલિયો, ગીતાર્થ સૂરિવર જગ જયકાર
તત્ત્વજ્ઞાની છે સર્વ પ્રકારના, જ્ઞાનીઓમાંથી શિરદાર. ।

તત્ત્વમમિ મહા વાક્યને સમજે, અનેકાન્ત દૃષ્ટિએ જેહ;
તત્ત્વજ્ઞાની તે સમ્યક્ દૃષ્ટિ, સર્વ કદાચહ રહિત છે તેહ. ।

તત્ત્વ પર રહે ॥ નિજ કાર્યમાં આતમ ॥, તત્ત્વજ્ઞાનથી કર ॥
તડાકા માર્યે વળે ન કાંઈ, કરવામાં સાર જ છે લગ્ય ॥ ।

તત્ત્વ અસંખ્ય લેહો બાણી ॥, બાણીકર તત્ત્વ બહુ મેહ
તત્ત્વ કરવું જે કાળે ઘટે જે, - તે કર ॥ જેથી નામે ખેલ તત્ત્વ ॥ ।

તપ તે જેથી ચિત્તની શુદ્ધિ, મોહાદિક વૃત્તિનો નાશ;
 તપ તે દુષ્ટેચ્છાઓ તજવી, તપ તે ક્રુષ્ણે ધર્માભ્યાસ. ॥ ૬૮ ॥
 તપ તે વૃત્તિયોને દમવી, તપ તે ક્રુષ્ણ ધ્યાનનો નાશ;
 તપ તે મોક્ષાર્થે શુભ કરણી, - કરવી કરવા જે ઉપવાસ. ॥ ૬૯ ॥
 તપ તે જેથી કર્મો તપતાં, રાગ રોષનો યાવ વિનાશ;
 તપ તે સર્વેચ્છાઓ ઉપર, કાળુ મૂકવો યોગ્ય તે ખાસ. ॥ ૭૦ ॥
 તપ તે ક્રોધને માનને હણવો, આયા લોભનો હણવો જેહ;
 તપ તે વિષયની વૃત્તિ હણવી, દુષ્ટપ્રવૃત્તિ હણવી તેહ. ॥ ૭૧ ॥
 તપ તે કુર્ણુ વ્યસનો તજવાં, તપ તે લેવું પ્રાર્થાચિત્ત;
 તપ તે વિનય ને સેવા ભક્તિ, ધ્યાન કે જેથી ચિત્ત પવિત્ર. ॥ ૭૨ ॥
 તપ તે મન વચ કાનની જૂરો, પ્રવૃત્તિયોને તજવી તેહ;
 તપ તે ધર્મનાં શાસ્ત્રો ભણવાં, ધર્મક્રિયાઓ પ્રશસ્ત્ય જેહ. ॥ ૭૩ ॥
 તપ તે મનને વશ કરી વર્તવું, તપ તે પાપી વાંછા ત્યાગ;
 તપ તે જઠમાં સુખખુદ્ધિથી, - રાગને તજવો શુભ વૈરાગ્ય. ॥ ૭૪ ॥
 તપ તે ધાર્મિક પારમાર્થિક સહુ, કાર્યો કરવાં સહીને ક્રુષ્ણ;
 તપ તે સેવા ભક્તિ ધ્યાનમાં, - રહેતાં સહેલી તૃપાને જૂખ. ॥ ૭૫ ॥
 તપ તે દયા ને સત્ય અહિંસા, દમ સંયમ સાચું આચિત્ત;
 તપ તે દેહની મૂર્છા ત્યજીને, નિર્લેપી ને થવું પાવત્ર. ॥ ૭૬ ॥
 તપસ્વીઓ એવા ત્યાગીઓ, તેઓની કર !! પ્રેમે સેવ;
 તપ ને પરહિત માટે સ્વાર્થજી, કરતાં આતમ પ્રગટે દેવ. ॥ ૭૭ ॥
 તપસ્વીઓની સેવાભક્તિ, કરવામાં અર્પાઈ ભવ !!;
 તપસ્વીઓને પ્રસન્ન રાખો !!, દ્યો !! સેવાનો ભાવે દહાવ. ॥ ૭૮ ॥
 તપસ્વીઓ જે જ્ઞાની ધ્યાની, પરાપકારી ત્યાગી શ્રેષ્ઠ;
 તપસ્વીઓની આગળ ઘીભ, પામર જીવો છે સહુ હેહ. ॥ ૭૯ ॥
 તપસ્વીઓ જે જે અશે ભો, તે તે અશે તે સુખકાર;
 તપસ્વીઓને નિષ્કામે જે, સેવે તે પામે ભવપાર. ॥ ૮૦ ॥
 તપસ્વી યા !! આતમ !! નિષ્કામે, યથાયોગ્ય તપ સાધન સાધ્ય;
 તપ સાધન છે, મોક્ષ ધ્યેય છે, એ દૃષ્ટિએ તપ આરાધ્ય. ॥ ૮૧ ॥

(૨૪૬)

કક્ષાવાલિ સુખોષ-ત.

તપાસીને કર્તવ્ય કરો !! સહુ, શત્રુ મિત્રની કરો !! તપાસ;
તપાસ રાખી આગળ ચાલો !!, તપાસીને રાખો !! વિશ્વાસ. ॥૮૨॥
તપાસવું સહુ સૂક્ષ્મદૃષ્ટિથી, તપાસ ત્યાં નહીં નાશીપાસ;
તપાસ બંતે જેહ કહે તે, પામે છે જ્ય સુખ શિવ ખાસ. ॥ ૮૩ ॥
તપગચ્છ ખરતરગચ્છ આદિ સહુ, ચોરાશી ગચ્છો કહેવાય;
ત્યાગી જૈન શ્વતાંબર એ સહુ, તત્ત્વજ્ઞાનમાં ભેદ ન થાય. ॥ ૮૪ ॥
ત્યાગી તે જેણે મનમાંથી, કામેચ્છાનો કીધો ત્યાગ;
ત્યાગી તે જેણે શિવ હેતે, ધાર્યો અંતરમાં વૈરાગ્ય. ॥ ૮૫ ॥
ત્યાગી તે જે મોહને ત્યાગ્યો, વાર્યા સઘળા વિષય કવાય;
ત્યાગી તે જે ધંચ મહાવ્રત, -ધારી નિષ્કામી થઈ જાય. ॥ ૮૬ ॥
ત્યાગી તે જે જગહિત કરવા, તન ધન મનને અર્પે પ્રાણ;
ત્યાગી તે જે આત્મસ્વભાવમાં, -ધ્યાનવડે થાવે મસ્તાન ॥ ૮૭ ॥
ત્યાગી તે જે સર્વ શુભાશુભ, -પરિણામોની પેલી પાર;
ત્યાગી તે જે અધર્મ ત્યાગે, પ્રશસ્ય ધર્મને આચરનાર. ॥ ૮૮ ॥
ત્યાગી તે જે જડ વિષયોમાં, સુખ બુદ્ધિનો કરતો ત્યાગ;
ત્યાગી તે જે સર્વ શુભાશુભ, -વાસના ત્યજી પામે વૈરાગ્ય. ॥ ૮૯ ॥
તળીબી ધંધો જનહિતકારી, તળીબ જગ ઉપયોગી થાય;
તનુ રક્ષણ કરવા ઉપયોગી, તળીબી જ્ઞાન શ્રદ્ધા હિત લાય. ॥ ૯૦ ॥
તબિયત સારી તો સહુ સારું, તબિયત પર સૌનો આધાર;
તબિયત રાખો !! સારી સમજી, તનમન ચક્તિ વૃદ્ધિસાર. ॥ ૯૧ ॥
તમ અજવાણું કુદતી જે છે, ઉપયોગી જગને હિતકાર;
તમ પ્રકાશ જે નિયમિત રૂપે, જગની સેવા કરે મુખકાર. ॥ ૯૨ ॥
તમા ન જૈને તે છે ત્યાગ, તમા વિના જગજીવન કોય;
તમા મોટી મહાત્માને જગમાં, મહાત્માથી ન્યારા તે હોય. ॥ ૯૩ ॥
તમા ગમે તે પ્રકારનો છે, કોને કોઈને કોને કોય;
તમાઈ જીવે સઘળા પરસ્પર, સહાયથી જીવે છે જોય. ॥ ૯૪ ॥
તમા વિનાના જેઓ જગમાં, નિઃસ્પૃહ ત્યાગીઓ કહેવાય;
તમા તેઓ પ્રભુની ગરજ, તમા ધરે તેમ તનુની રક્ષાય. ॥ ૯૫ ॥

તમા વિનાનું કોઈ ન જગમાં, તમાથી જીવાતું જગ જાણુ !!;
 તમાઓ સારી ધર્મથી તે, -પરોપકારી મનમાં આણુ !!. ॥ ૯૬ ॥
 તમા દેહ મન આત્મપ્રભુની, દેહાદિક જીવનની ધાર !!;
 તમા ધરીને આગળ જાતાં, તમા ટળે જીવ મુક્ત ચનાર. ॥ ૯૭ ॥
 તમામ વિદ્યા ને કલાને જાણો !!, તપાસો અંતરમાં છે મહાન,
 તમાઓ માર !! ન શુરસો લાવી, તર્કેટ નહીં ત્યાં સાચું જ્ઞાન. ॥ ૯૮ ॥
 તર્કબુદ્ધિથી સત્ય તપાસો !!, તર્કથી અવળી બુદ્ધિ ન ધાર !!;
 તર્કનો દુરુપયોગ ન કરવો, શુદ્ધ તર્કનો કર !! પરિહાર. ॥ ૯૯ ॥
 તરકટી યદને તરકટ કર !! નહીં, તરકટ કરતાં લાગે પાપ;
 તરકટ વૃથાને રચનારા, પરભવમાં પામે સંતાપ. ॥ ૧૦૦ ॥
 તુલુ મણિમાં સમભાવી જેઓ, સમાન જેને રત્નને ધૂળ;
 તુલુ નહીં જઠની જેઓને, એવા સંતોતું નહીં મૂલ. ॥ ૧૦૧ ॥
 તરછોડી દે !! દુષ્ટ વિચારો, બૂરાઓની સોખત તેમ;
 તરછોડી દે !! જેથી હાનિ, -દુઃખ પડે તેને સ્વયમેવ. ॥ ૧૦૨ ॥
 તરતો થાઇશ શુદ્ધ વિચારે, સન્માર્ગે મન ધર !! વિશ્વાસ;
 તરતું વા ખરતું નિજથી છે, સમજીતરવા, ધર !! ઉદ્ધાસ. ॥ ૧૦૩ ॥
 તરફરતો થા !! પ્રભુને માટે, સઘળાં પાપો દૂર નિવાર !!;
 તરફડ એવી પ્રભુની પ્રગટે, -તો પ્રભુ મળશે નિશ્ચય ધાર !!. ॥ ૧૦૪ ॥
 તરફડીઆં ક્યાં જડ મુખ આશા, -ધારીને મારે છે બબ્બ !!;
 તરફડ !! તાલાવેલી લગાવી, કર !! પ્રભુ પ્રાપ્તિનું કર્તવ્ય. ॥ ૧૦૫ ॥
 તરફદારી પક્ષપાતથી, -જૂઠી કર !! નહીં સત્ય વિચાર;
 તરફદારી સાચી કરવી, સારામાં તરફેણને ધાર !!. ॥ ૧૦૬ ॥
 તરબોળ યર્ષજ !! પ્રભુભક્તિમાં, રહે ન જેથી જગનું જ્ઞાન;
 તરલપણું છંડીને આતમ !!, કર !! પ્રભુભક્તિરસનું પાન. ॥ ૧૦૭ ॥
 તરવારે ॥ રાજ્ય જગત્માં. બાહ્ય રાજ્યમાં શત્રો હોમ;
 તરવારે છે સાચું ખોદું, પુણ્ય પાપ બે સાથે જોય. ॥ ૧૦૮ ॥
 તરસને ટાળો !! સારી સઘળી, પાપી તરસને પ્રગટી વાર !!;
 તરસ શુભાશુભ જાણી જ્ઞાને, તરસ છીપાવો !! યદ્ય હુશિયાર. ॥ ૧૦૯ ॥

તરસ્યાને ઝટ પાણી પાળે, ભૂખ્યાને દે !! અન્નનું દાન;
 તરસ્યાંઓને જલ આદિથી, સહાય કરે પામે !! ભગવાન. ॥ ૧૧૦ ॥
 તરંગ સારા જૂઠા જગમાં, પુણ્ય પાપના બાણ !! તરંગ;
 તરંગ કરે તો સારા કરજે, જેથી વાધે આતમરંગ. ॥ ૧૧૧ ॥
 તરંગી સારા માર્ગે સારો, તરંગી પાપના પન્થે ખરાબ;
 તરંગીઓ મનમાં આવે તે, -કરતા જીવે ન લાભાલાભ. ॥ ૧૧૨ ॥
 તરાપ માર !! ન પરધન સ્ત્રીપર, તરાપ પાપી ! સઘળી ત્યાગ !!
 તરાપો ધર્મના માર્ગનો કરીને, ભવયાત્રામાં જ્ઞાને ભગ !! ॥ ૧૧૩ ॥
 તર્ક્કનાં સઘળાં શાસ્ત્રો બાણો !!, તર્કબાજ પામે નહીં હાર;
 તર્ક વિતર્કે જ્ઞાનની વૃદ્ધિ, તર્ક શકિત છે મન આહાર. ॥ ૧૧૪ ॥
 તર્જન કર !! નહીં અન્યને જૂઠું, તર્જનથી નહીં થવાય શ્રેષ્ઠ;
 તર્જન તાડન ખૂરી રીતે, કરવાથી દુઃખો છે ઠેઠ. ॥ ૧૧૫ ॥
 તલપ તે લાગી જેને જેની, -તેને તેવણ ગમે ન લેશ;
 તલપ તે ધર્મર્થિ છે સારી, ખૂરી તલપે પ્રગટે કલેશ. ॥ ૧૧૬ ॥
 તલપ જે વ્યસનોની હુર્થુણી, હુષ્ટેચ્છાઓની તે ટાળ !!;
 તલપ જે કુટેવોની તેને, -ટાળી શુભ શુણે અજવાળ ॥ ૧૧૭ ॥
 તલપ જે સર્વના સારા માટે, તલપ જે આત્મોન્નતિને હેતુ;
 તલપ જે પદોપકારો કરવા, તલપ જે પામી શુભ સંકેત. ॥ ૧૧૮ ॥
 તલપાપક થઈ જા !! પ્રભુ મળવા, તાલાવેલી તલજ લગાવ !!;
 તલસ !! પ્રતિપલ પ્રભુશુણ વરવા, નિજભૂલોને શોધી હઠાવ !! ॥ ૧૧૯ ॥
 તલસ !! નિજતમ ! પ્રભુલકિતમાં, આત્મસુખાર્થે તલસો !! ભવ્ય !!
 તલસ તું સેવા ભકિત કરવા, આત્મશુદ્ધિ એ છે પ્રાપ્તવ્ય. ॥ ૧૨૦ ॥
 તલ્લીન થા !! શુભ કર્તવ્યોમાં, હુષ્ટેચ્છાઓ વારી દૂર;
 તલ્લીન થા !! તું પ્રભુના ધ્યાને, અનુભવો પ્રભુ હજારાહુનુર. ॥ ૧૨૧ ॥
 તવાઈ જા !! નહીં હુષ્ટેચ્છાએ, તવાઈ જા !! નહીં કરીને યોગ.
 તસ્કરનો વિશ્વાસ ન કરવો, રણમધ્યે શું પાડવી પોક. ॥ ૧૨૨ ॥
 તહ સહુ શુભ બાબતના કરવા, તહનામા કર !! સારાં બેશ;
 તહનામા એવા નહીં કરવા, પાછળથી પ્રગટે ન્યાં કલેશ. ॥ ૧૨૩ ॥

તહોમત મૂક ! ! ન દેવે હોલે, સ્વાયેં અન્યાયેજ લગાર;
 તહોમત મૂક ! ! ન શત્રુ ઉપર, તહોમતનું કૃણ કડવું ધાર ! ! ॥૧૨૪॥
 તહોમતનું પ્રતિક્ષણ છે તહોમત, તહોમત દીધે થાય ન શાન્તિ;
 તહોમત નિજ પરઆઘ્યાં સહેવાં, તહોમત વૈરનું કાર્ય છે શાન્તિ. ॥૧૨૫॥
 તહોમતદાર ન કોને કહેવો, વિના વિચારે કહેતાં પાપ;
 તહોમત જૂઠાં દેવાથી અરે, અન્યભવે પ્રગટે સંતાપ. ॥ ૧૨૬ ॥
 તંત પકડ ! ! નહીં જૂઠો હઠથી, સાચા તંતમાં હઠ ! ! નહીં લેશ;
 તંતીલાઓ સારા ખોટા, પ્રગટાવે છે મુખ ને કલેશ. ॥ ૧૨૭ ॥
 તંત્રોના છે અનેક પ્રત્યે, અનેક જાતનાં તંત્રો જાણુ ! !;
 તસ્કર વિદ્યા પણ તંત્રજ છે, તંત્રો મુખદુઃખકારક માન ! ! ॥૧૨૮॥
 તંત્રો મંત્રને યંત્ર થકી પણ, કલિયુગમાં ચઢિયાતા જાણુ ! !;
 તંત્રોનો પાપે ઉપયોગ જે, -કરે'તે પાપે નહિ શિવજાણુ. ॥૧૨૯॥
 તંત્રી થાજે સત્કાર્યોમાં, પરમાર્યોમાં ચૈ હુંચિયાર;
 તંત્રી પ્રથમતું તનમનનો ચૈ, પોતાની જાણ નહીં હાર ! ! ॥૧૩૦॥
 તંબુનો તનુરૂપે જો નિજ, સાત ધાતુનો બન્યો છે બેશ;
 તાર છે તેના વિચારવાળા, વગાડ ! ! પ્રભુ ભક્તિમાં હંમેશ. ॥૧૩૧॥
 તાક ! ! ન કોનું જૂઠું ક્યારે, તાકીદે કર ! ! સારાં કાજ;
 તાકત અનુસારે કર ! ! કાર્યો, તાકતથી છે નિજ સાઆજ્ય. ॥૧૩૨॥
 તાશું તે સન્માર્ગે સારું, પાપ માર્ગમાં ખોટું જાણુ ! !;
 તાશું જ્યાં સમજે ત્યાં સારું, તાગમાં નળજાઈ પ્રધાન. ॥ ૧૩૩ ॥
 તાગહદિત્તા કર ! ! નહીં મૂખી, જૂઠી સલાહ લેશ ન ચાલ ! !;
 ત્યાગી દે ! ! તું જૂઠ પ્રપચો, તોફાનીનો જૂઠો ખ્યાર. ॥ ૧૩૪ ॥
 તાજ શકિત તાજ વિદ્યા, તાજું છે સૌને મુખકાર;
 તાજપાસે અન્યો આવે, તાજથી કરતા સહુ ખ્યાર. ॥ ૧૩૫ ॥
 તાજુબ થા ! ! નહીં દ્રશ્યો દેખી, તાજુબી જો નિજની માંઘ;
 તાહ સમો માને નિજ ઉચો, પણ શુણુ પણ ઉચો ન મુહાવ. ॥૧૩૬॥
 તાડુકો કરી મોહ હઠાવો ! !, દુઃખકારક છે રોગની તાણુ;
 તાણુ તાણુ ખોટી તજવી, ટુટી જાયે એવું ન તાણુ ! ! ॥ ૧૩૭ ॥

તાન લગાવો ! ! સત્કાર્યોમાં, પરમાર્થોમાં તાન લગાવ ! !;
 તાન લગાવો ! ! પ્રભુ ભજનમાં, અંતર આત્મ પ્રભુને જગાવ ! ! ॥૧૩૮॥
 તાન માનને જ્ઞાનને દાને, સાને ગાને શક્તિ જગાવ ! !;
 તાનથકી સન્માન જગતમાં પ્રભુતાને મળે આનંદ દહાવ. ॥૧૩૯॥
 તાપને ઠંડક બે ઉપયોગી, નર નારીની પેઠે જાણુ ! !;
 તરણિ શશી બે જગ ઉપયોગી, નિજ નિજ સ્થાને સહુનું માન. ॥૧૪૦॥
 ત્રિવિધ તાપથી મુક્ત થવાને, ગુરૂ સંતોના પગલે ચાલ ! !;
 તાપ ત્રયના નાશથી મુક્તિ, તાપ હરે તે તાપસ ધાર ! ! ॥ ૧૪૧ ॥
 તાપીનદી પર સુરત નગરી, જૈનોનું તે પવિત્ર ધામ;
 તાપી નર્મદા સાબરમતીનદી, ગુર્જર ભૂમિમાં સુખઠામ. ॥ ૧૪૨ ॥
 તાપુત કરતા મુસ્લીમો જગ, હસન હુસેનની યાદી હેત;
 તાપુત સરખા જડ જે રહેતા, તેના હાનિકર સંકેત. ॥ ૧૪૩ ॥
 તાબે માત પિતાના રહેવું, ગુરૂ તાબે રહી લેવું જ્ઞાન;
 તાબે રહેવું ઉચ્ચ વડીલના, -જેથી પ્રગટે સારી સાન. ॥૧૪૪॥
 તાબેદારી સુખ હિતકારક, પ્રગતિકારક કરવી બેશ;
 તાબેદાર ન જાનશે ક્યારે, મોહાદિકના પ્રગટે કલેશ. ॥ ૧૪૫ ॥
 તાબેદારી ખોટી તજવી, સારી તાબેદારી ઉઠાવ ! !;
 તાબેદારી ન કદિયે વહાલી, -કોમળે લાગે સમજો ! ! દાવ. ॥ ૧૪૬ ॥
 તાબો યોગ્યને સ્વોત્તતિ સુખકર, તેને ત્યાગી બનો ! ! ન હીન;
 તાબો ખોટો હુઃખકર તજવો, -જેથી આત્મ બનતો હીન. ॥૧૪૭॥
 તામસી પ્રકૃતિ ગુણ કર્મો, -કરતાં માનવ નીચ ગણાય;
 તાર પ્રેમનો પ્રભુની સાથે, -લગાવ ! ! જેથી સુખ પ્રગટાય. ॥૧૪૮॥
 તારક તીર્થંકર સૂરિવર જે, લવોદધિના તેને પૂજ ! !;
 તારકની શ્રદ્ધા ભક્તિથી, તરવાની ઝટ પડતી સૂજ. ॥ ૧૪૯ ॥
 તારણુ દેવ ગુરૂ સંતોની, ધર્મની સેવા ભક્તિ બેશ;
 તારતમ્ય સહુ વાતનું સમજો, -જેથી નાસે મિથ્યા કલેશ. ॥૧૫૦॥
 તારો ! ! આપ ને અન્યને તારો ! !, મોહે થશે નહીં તારાજ;
 તારા મૈત્રક શુદ્ધ પ્રેમ જ્યાં, -ત્યાં નહીં વિષય લોગ સામ્રાજ્ય. ॥૧૫૧॥

તારી નિજની મુણી ન હર્યો ॥, મુણી નિન્દા નહીં કર્યો ક્રોધ;
 ત્હોડું માડું જગ સહુ મિથ્યા, કરજે પ્રભુનો સાચો બોધ. ॥૧૫૨॥
 તાર્કિક શાબ્દિક વિદ્યાઓના, અંધડે કર્યો ન આવે સાર;
 તારી ઉત્પતિ તારા હાથે, સ્વાશ્રય શુણ્ણવડે છે ધાર ॥. ॥૧૫૩॥
 તાલાવેલીના ઉત્સાહે, ધારેલાં કાર્યો સહુ યાય;
 તાલાવેલી પ્રભુમાં લાગે, આત્મ પ્રભુ પ્રગટી પરંખાય. ॥૧૫૪॥
 તાલીમ દે ॥ મનતનુ શક્તિકર, તાલીમ લેને યા ॥ હુંશિયાર;
 તાલીમ બાજ બની શુભ કર્યો, હૃદયયોગ ન કરો ॥ લગાર. ॥૧૫૫॥
 તાલેવંત બની જે પરને, આપે દાન કરે ઉપકાર;
 તાલેવંત ખરો તે જગમાં, પરમાર્થે ધન વાપરનાર. ॥૧૫૬॥
 તાવ પ્રગટતાં લંધન કરવું, તાવી કરજે સત્યનો ખ્યાલ;
 તાવીજ સાચું વિનય પ્રેમને, કર્તવ્યો કરવાનું સાર. ॥૧૫૭॥
 તિતિસા ધરીને સર્વ લોકની, -સાથે મળીને કર ॥ શુભકાજ;
 તિતિસા જેણે સાચી ધારી, તે ખામ્યો આતમ સામ્રાજ્ય. ॥૧૫૮॥
 તિરસ્કાર કરવો નહીં કોનો, દુશુંલુ દોષો છે જ ખરાબ;
 તિરસ્કાર કરવા પૂર્વે તું, નિજ દોષોનો ઉત્તર આપ ॥. ॥૧૫૯॥
 તિલકાદિક છે ધર્મનાં ચિન્હો, તીર્થ છે સફળુ વૃન્દનું કામ;
 વીટાથી ખેતીને દાનિ, વીર્યની યાત્રા છે શુભ ધામ. ॥૧૬૦॥
 વીર્ય તે દુઃખોદધિથી તારે, તરીએ જેથી વીર્ય છે બેહ;
 વીર્ય તે સાધુ સાધ્વી શ્રાવક, શાવિકા સંઘ અતુર્ધિધ જેહ. ॥૧૬૧॥
 વીર્ય સમ્યગ્ શ્રુત યાત્રો છે, જૈનાગમ અન્યો સુખકાર;
 વીર્ય તે સમ્યગ્ મતિ શ્રુતજ્ઞાની, સંઘ સદા જગમાં હિતકાર. ॥૧૬૨॥
 વીર્ય તે વિદ્યાજ્ઞાનને શક્તિ, સમ્યગ્ દર્શનને ચાસ્તિ;
 વીર્ય તે સંયમ ધ્યાન સમાધિ, તરીએ જેથી વીર્ય પવિત્ર. ॥૧૬૩॥
 વીર્ય તે સત્યાચાર વિચારો, ગૃહસ્થ ત્યાગી ધર્મ સદાય;
 વીર્ય તે મન તપ જપ નિયમાદિક, -જેથી આતમ ગુદિ યાય. ॥૧૬૪॥
 વીર્ય તે સફળુ શુભ કાર્યો સહુ, જ્ઞાનાનન્દ છે વીર્ય મહાન;
 વીર્યને સ્થાપે તે વીર્યકર, વીતરાગ કેવલી ભગવાન. ॥૧૬૫॥

તીર્થની યાત્રા સેવા ભક્તિ, રક્ષાર્થે કરો !! સહુ કુર્માનઃ
 તીર્થને સેવી તીર્થ'કર રૂપ, ભવ્યજનો થાતા કુર્માન. ॥૧૬૬॥
 તીર્થને તીર્થ'કર નિજ આતમ, સત્તાએ છે કરશે વ્યક્ત;
 તીર્થ સ્વરૂપી આતમ કરવો, તીર્થકરના બનીને ભક્ત. ॥૧૬૭॥
 તુરુછ ન મન તન વાણી રાખો !!, તુરુછ બનો !! નહીં ક્યારે ક્યાંક
 તીવ્રસ્વભાવ તે શુભમાં સારો, તીવ્રતા ખોટી તજો !! દુઃખદામ. ॥૧૬૮॥
 તુરુછકારો !! નહીં જેને તેને, મન મળ્યા વણુ પડતી તૂટ;
 તૂટ પડે ત્યાં સ્નેહ રહે નહીં, સ્વાર્થેખ્યાએ જ્યાં ત્યાં ફૂટ. ॥૧૬૯॥
 તુતંગ નભે નહીં લાંબું ક્યારે, તુતંગથી નહીં કોઈ મહાન;
 તુર્ત તજો !! નિજ ભૂલો દોષો, તુર્ત કરો !! શુભ કાર્યો ધ્યાન. ॥૧૭૦॥
 તુર્વાવસ્થામાંથી આવી, તુર્વાતીત થવું ભગવાન;
 તુર્વાતીત દયામાં આતમ !!, પ્રભુ ચિદાનંદ સ્વયં પિછાન !!. ॥૧૭૧॥
 તુષ્ટ રહો !! સુખદુઃખ સંગોગે, તુષ્ટ રહો !! મળ્યું તેમાં જવ્ય !!
 તુષ્ટ રહો !! જે બને છે તેમાં, તુષ્ટ બની કરવાં કર્તવ્ય. ॥૧૭૨॥
 તુષ્ટિ માંતિ પુષ્ટિ એ વ્રણ, જેને હોય તે પ્રભુ સમ જાણુ;
 તુષ્ટ્ય તે કંઈદાદિથી જાણો !!, પ્રગટાવો !! વ્રણને મુખખાણુ. ॥૧૭૩॥
 તુલસી રોગને હરતી દિતકર, તુલસી આદ્ય તનુ દિતકર યાવ;
 તુલસી, સુલભતી કરી આતમ, બયોદધિ તર !! મુખ પ્રગટાય ॥૧૭૪॥
 તુલસી તું આતમ છે પરમાતમ, તન્યમનિસોઝઈ કર !! ધ્યાન;
 તુલુ મેષ્ટિ પર સુલભત પ્રગટાય, આતમ ને પ્રગટે ભગવાન. ॥૧૭૫॥
 તુલુ મુરુરતી પેટે જાણી, દેને વર્તે !! નરને નાર;
 તુલુ મેષ્ટિ !! આતમ !! અદ્ભુતવમ, તુલુ સુલભત મુખ નિર્ધારણ ॥૧૭૬॥
 તેજ પ્રગટ કર !! મન તન વચ્ચેમાં પ્રગટાવો !! આતમનું તેજ;
 તેજ તે જાણીને પ્રગટાવો તે જાણી નહીં સવ્ય બલિય. ॥૧૭૭॥
 તેજનના તુલુ જાણ. નહીં દેવ તુલુ મેષ્ટિ પ્રગટાય;
 તેજ જાણીને પ્રગટાવો. દેવ તુલુ મેષ્ટિ પ્રગટાય. ॥૧૭૮॥
 તેજ પ્રગટાવો જાણ. તુલુ પ્રગટાય. ॥૧૭૯॥
 તેજ પ્રગટાવો જાણ. તુલુ પ્રગટાય. ॥૧૮૦॥

તૈયારી કરી આગળ ચાલો ॥, સર્વ વાતમાં રહો ॥ તૈયાર;
 તોછડાઈ કરવી નહીં ક્યારે, તોટો પડે તે કાર્ય નિવાર ॥ ૧૮૦ ॥
 તોડને ઠાઠી આગળ ચાલો ॥, તોડ ભેડથી શાંતિ યાય;
 તોપ ને કુમ્ભ સમા શુભ કાર્યે, ધર્મે યાવું પાપ પલાય, ॥ ૧૮૧ ॥
 તોફાનો તજ ॥ તોર તણ દે ॥, તોળા યાય રહો ॥ નહીં ત્યાંય;
 તોળા જૂદમો સામે ઉભા, -રહીને મેળવો ॥ શકતે ન્યાય. ॥ ૧૮૨ ॥
 ત્યાજ્યને છડો ॥ આશ્યને પકડો ॥, ત્રસ્ત બનો ॥ નહીં પડે વિપત્તિ;
 ત્રાસ જૂદમને હિંસા ટાળો ॥, ત્રગટાવીને સઘળી શક્તિ. ॥ ૧૮૩ ॥
 ત્રિશંકુ જેવી દયા ધરો ॥ નહીં, ત્રેવડ રાખી ધર ॥ વ્યવહાર;
 ત્રિવિધ તાપને ટાળો ॥ તુર્તજ, ત્રાગાની રૂઢિને વાર ॥ ॥ ૧૮૪ ॥
 તંદુરસ્તી ઈચ્છું સર્વની, મુકંત્યર્થે વાધો ॥ આરોગ્ય;
 તંદુરસ્તી ધર્મીઓને, મુકત્યર્થે યાતી શુભ યોગ. ॥ ૧૮૫ ॥
 તપાસ કરીને શુંબ દોષોને, દિલથી દોષો કરવાં દૂર;
 તાલાવેલી દિલમાં લાગી, ત્રગટાવું અંતરમાં નૂર. ॥ ૧૮૬ ॥

થ

થથા થાકી જશે ન ધર્મે, ધર્મ કરો ॥ ઝટ છડો ॥ પાપ;
 થિરતા રાખો ॥ આતમ ધર્મે, ધર્મે મનડું વેળે થાપા ॥ ૧ ॥
 થથા એવું ભણે ગણે તે, થાતો સ્વયં પ્રભુ ભગવાન;
 થુથુને પામે નહીં એવું, આચરતાં થાતો ભગવાન. ॥ ૨ ॥
 થાકી જા ॥ નહીં દાનને દેતાં, થાકી જા ॥ નહિ કરતાં ધર્મ;
 થાકી જા ॥ નહીં વિદ્યા ભણતાં, થાક ખાઈ પાછું કર ॥ કર્મ. ॥ ૩ ॥
 થોડામાંથી થોડું દેવું, લેવું થોડામાંથી અલ્પ;
 થુંકી ગળી ન જઈએ ક્યારે, થુંકો ॥ નહીં શુભસ્થાને સ્વલ્પ. ॥ ૪ ॥
 થડને પકડો ॥ ઠાળાં છંટી, સર્વાચારના મૂળને જાણ ॥;
 થરથરવું નહીં ભયના માર્યા, યાકને લેઈ સુધારો ॥ પ્રાણ. ॥ ૫ ॥
 થાગ ન આવે શાસ્ત્રોનો કદિ, કદિ ન આવે મનનો યાગ;
 થાગ ન આવે દરથોનો કદિ, પરમેશ્વરમાં ધર ॥ ઝટ રાગ. ॥ ૬ ॥

થાગ ન આવે હુનિયાનો કદિ, પ્રભુમાંહી ઝટ મનડું વાળ !!;
 આકલો ખાઈ પુનઃ પુનઃ નિજ, -કર્તવ્યોમાં ધરજે ઠહાલ. ॥ ૭ ॥
 થાથા થાખડી હુનિયામાંહી, જ્યાં ત્યાં ઘટે ત્યાં તેવી થાય;
 થાથા થાખડી જૂઠાં ખુશામત, તજે તે ચોખ્ખો પાળે ન્યાય. ॥ ૮ ॥
 થાથા થાખડી ધર્મમાં સારી, સારા કાર્યોમાં હિતકાર;
 થાથા થાખડી પાપકાર્યમાં, નઠારી પાપની વૃદ્ધિકાર. ॥ ૯ ॥
 થાકયા પાકયાને વિશ્રાંતિ, આશ્વાસનને આપો !! સહાય;
 થાકયા પાકયાનો પ્રભુ ખેલી, પુણ્ય પ્રભુ મદદ કરે સુન્યાય. ॥ ૧૦ ॥
 થવાનું હોય તે થતું જે ભાવી, ફારફેર તેમાં નહીં થાય;
 થવાનું હોય તે થયા કરંતું, સમભાવે જો !! સહજે ન્યાય ॥ ૧૧ ॥
 થવાનું હોય તે થાતું નક્કી, નિમિત્ત તેવાં મળતાં જાય;
 થાય તે થાવા દે !! સાક્ષીએ, જો એવો છે પ્રભુનો ન્યાય ॥ ૧૨ ॥
 થયું તેની યાદીને છંડી, થાય છે તેમાં ધર !! સમભાવ;
 થશે જે તેની ચિંતા કર !! નહીં, કર !! નિષ્કામે કરણી દાવ. ॥ ૧૩ ॥
 થાય છે જે તેમાં તું સાક્ષીએ, સમભાવે રહી કર !! કર્તવ્ય;
 થાય છે તેમાં હર્ષ શોકવણ, વર્તજે ઠહાલા આતમ ભજ્ય !!. ॥ ૧૪ ॥
 થવાનું તે કદિ થતું ન મિથ્યા, પુરૂષાર્થ કર !! ઘટે તે ચોખ્ખું;
 થનાર આશે તેમાં આતમ !!, ઉપયોગે રહી કર્મો ભોગ !!. ॥ ૧૫ ॥
 થાપણ મૂકી કોની ન ઓળવ !!, બની પ્રમાણિક જીવન ગાળ !!;
 થાપણ ઓળવતાં હુનિયામાં, -મર્યા સમોજગમાં નિજ ભાળ !!. ॥ ૧૬ ॥
 થાપણ તહારી તારી પાસે, ધર્મકૃત્યની રહે સદાય;
 થાપણ એની ઓળવ !! નહીંકો, પરભવ માંહી કરે સદાય. ॥ ૧૭ ॥
 થોડા ભોજનમાંથી થોડું ગરીબને તું ભાવે આપ !! ;
 થોડું દાન કર્યાથી પ્રેમે, મુક્તિ પામીશ મનમાં છાપ !!. ॥ ૧૮ ॥
 થાતું હોય જો સાઈ કોનું, તો તેમાં તું આપ !! સદાય;
 થાતાં સારાં કાર્યો તેમાં, -સદાય કરતાં પુણ્ય જ થાય. ॥ ૧૯ ॥
 થરમામિટર અંતર મન છે, અંતર દૃષ્ટિથી તે દેખ !!;
 થંદક અંતર શાંતિ સુખ છે, દુઃખો ટળતાં મુક્તિ યેખ !!. ॥ ૨૦ ॥

યાપ મારોને લોગાઓને, હેતરવાથી લાગે પાપ;
 યાનક પામી બળ સત્તા છે, ખરાબ યાનકમાં સંતાપ. ॥ ૨૧ ॥
 યિયોસોડ્રી આદિ મંડલ જે, સાપેક્ષે તેમાં જે સત્ય;
 હીક સત્ય તે મહત્ત્વ જ્ઞાને, કરવું આતમ શુદ્ધિ કૃત્ય. ॥ ૨૨ ॥
 યુંક ને પ્રાણીઓ જીવે છે, યુંક છે જીવન રસ હિતકાર;
 યુંક ટળતાં મૃત્યુ યાતું, યુંક છે જીવન પુષ્ટિ કાર. ॥ ૨૩ ॥
 યુકે નહીં કૌનાપર દેવે, નકામું લેશ ન યુંક ઉઠાડ ॥;
 યુંક ઉઠાડે કાર્ય સરે નહીં, યુયુ અર્થ છે તિરસ્કાર. ॥ ૨૪ ॥
 યેકડો માર ॥ ન વિના વિચારે, યેકડો મારવો ઘટે ત્યાં માર ॥;
 યેલી રાખ ॥ તું સંભાળીને, નહીં બાઘાંતર ચોરનો પાર. ॥ ૨૫ ॥
 યોડું ભાલો ॥ ને ગમ ખાવો ॥, યોડી શિક્ષાને બહુ માન ॥;
 યોમાં પોયાં ખખ નહીં આવે, ખખમાં આવે દિલનું જ્ઞાન. ॥ ૨૬ ॥
 યોભાવો ॥ નહીં સારાં કાર્યો, શુંબ કાર્યોમાં વિખ ન નાખ ! ॥;
 યોભાવો ॥ કુટોનાં પાપી, -કાર્યોને સમજીને લાખ ॥ ॥ ૨૭ ॥
 યોલો ॥ નહીં સત્કાર્યો કરતાં, ખૂં કરતાં યોલી બાવ ! ॥;
 યોભાવી દો ॥ કૃષ્ટ વિચારો, કરી શુભ યોડું લેજે દહાવ. ॥ ૨૮ ॥
 યોભાતું નહીં પૂર નદીનું, યોલે નહીં ભક્તિનું પૂર;
 યોભાતું નહીં આયુષ્ય ખૂટ્યું, યોલે નહીં સતીયોનાં શૂર. ॥ ૨૯ ॥
 યંડા બને ન શૂરા લકતો, સન્તો સતીઓ જગ હિતકાર;
 યંડા જેઓ યાંત સ્વભાવે, તેઓનો ધન્ય છે અવતાર. ॥ ૩૦ ॥
 યંડા જેઓ પ્રમાદ યોગે, તેઓ મહદા સરખા બાણ ! ॥;
 યંડા સારા ખોટા બણે ॥, સાપેક્ષાએ કરશે જ્ઞાન. ॥ ૩૧ ॥
 યાદી બ ॥ નહીં દાનને દેતાં, યાદી બ ॥ નહીં કરતાં સેવ;
 યાદી બ ॥ નહીં ગુરુભક્તિમાં, યાક તે ખેદની ખૂરી ટેવ. ॥ ૩૨ ॥
 યોડું પલ્લુ જે ધર્મ કર્મ છે, યોડી સેવા ભક્તિ જ્ઞાન;
 યોડી એ સહુ મુક્તિ માટે, યાતું અંતે અવસ્થ બાણ ॥. ॥ ૩૩ ॥
 યોડું યોડું પુરય કરતાં, વધીને યોડું ચે જાય;
 યોડું યોડું પાપ કરતાં, વધીને દુઃખને દેતું ન્યાય. ॥ ૩૪ ॥

૬.

દયા દયા સમો નહીં ધર્મ છે, દયા વિષે સહુ ધર્મ સમાય;
 દયા વિષે છે દેવનો વાસો, દયાધર્મનું મૂળ કથાય. ॥ ૧ ॥
 દયાદાનદમથી દુઃખ ટળતું, આતમ પોતે થાવે દેવ;
 દાને વૈર સમે છે સઘળાં, દમથી નાસે દુર્ગુણ દેવ. ॥ ૨ ॥
 દુઃખથી દીનપણું નહીં ધરીએ, દુર્વ્યસનોના ખનો ॥ ન દાસ;
 દુર્ગતિ ટાળો ॥ દયા કરીને, દુર્બુદ્ધિને છંડો ॥ ખાસ. ॥ ૩ ॥
 દદાં ભણ્યા ગણ્યા કહેવાશે, મનદુર્બલતા કરશે દૂર;
 દુઃખી દીનની દયા કરો ॥ શુભ, પામો ॥ મનવંછિત ભરપૂર ॥ ૪ ॥
 દારૂપાન ન કરશે ક્યારે, દુર્મતિને અટ દેશે દંડ;
 દોડી દોડી સંતને સેવો ॥, દુધ્યાનિને વેગે છંડ ॥ ॥ ૫ ॥
 દેશદ્રોહ અને ગુરુદ્રોહથી, સર્વ પ્રકારે રહેશે દૂર;
 દુનિયામાં નિઃસંગે રહેવું, પ્રગટાવો ॥ આતમ સુખપૂર. ॥ ૬ ॥
 દૂર થશે નહીં દેવગુરુથી, દયાળુ થાશે નરને નાર;
 દ્રેષ કરો ॥ નહીં દગો કરો ॥ નહીં, દુઃખી સ્હાય કરો ॥ ને દયાળ. ॥ ૭ ॥
 દેહ છતાં શુદ્ધાતમ જ્ઞાને, વિદેહભાવે જીવે જેહ;
 મરણ જીવનની પેલી પારે, થયો પ્રભુ સુખ સત્યનો ગેહ. ॥ ૮ ॥
 દુઃખીનું જે દર્દ ન જાણે, દુઃખીઓની કરે ન સ્હાય;
 દયા વિનાના એવા લોકો, જીવંતા મુવેલા જણાય. ॥ ૯ ॥
 દાતારોનાં અમર નામ છે, કંબુસ જનનાં રહે ન નામ;
 દાનીનું દિલ દરિયા જેવું, દાન કરો ॥ જીવ ॥ થૈ નિષ્કામ. ॥ ૧૦ ॥
 દુનિયાદારી દુઃખની ક્યારી, દુનિયા દોરંગી રહેનાર;
 દુનિયા રંજે ટળે ન દુઃખો, પ્રભુ રીઝવ ॥ સુખ શાંતિ થનાર. ॥ ૧૧ ॥
 દરિદ્રતા દુઃખ શીખવે એવું, દુઃખીઓને આપો ॥ દાન;
 દેશે તેવું સામું લેશે, પ્રભુનો સાચો યોધ એ માન ॥ ॥ ૧૨ ॥
 દુઃખો પડતાં સુખ શિક્ષાર્થે, શિક્ષક સરખા દુઃખ સંયોગ;
 દીન ન બનવું દુઃખ પડતાં, દુઃખનું કારણ કર્મને રોક ॥ ॥ ૧૩ ॥
 દુર્વ્યસનોથી દૂર રહેવું, એવો આતમ નિશ્ચય લાવ ॥;
 દુર્વ્યસનોનો દાસ ન આતમ ॥, એવી આતમ શક્તિ જગાવ ॥ ॥ ૧૪ ॥

દુઃખના દહાડા સદા ન રહેતા, દુઃખ સમયમાં ધીરજ ધાર !!;
 દગા પ્રપંચો પાખંડ પાપથી, દૂર રહેતાં સુખ નિર્ધાર. ॥ ૧૫ ॥
 દગાખોરનો કદિ ન કરવો, -સ્વપ્નામાંહી પણ વિશ્વાસ;
 દેશમાં દુઃખ પડતાં પરદેશે, -ઝવાથી સુખની છે આશ. ॥ ૧૬ ॥
 દોડો !! ક્યાં મક્ષા ને કાચી, દિલમાં આતંગ પ્રભુ છે દેવ;
 દુર્ગુણ દુરાચારના ત્યાગે, -પ્રગટે દિલમાં પ્રભુની સેવ. ॥ ૧૭ ॥
 દુઃસ્વપ્નો છે પાપોદયથી, પુણ્યોદયથી શુભ પ્રગટાય;
 દૂતપણું કર !! ન્યાયે સાડું, આજીવિકા ધર્મે ન્યાય. ॥ ૧૮ ॥
 દુઃખથી બળબુદ્ધિ તન વિકસે, દુઃખથી આયુષ્ય વૃદ્ધિ થાય;
 દૂધ પીતું કરવાની પાપી, -રૂઢિયો દુઃખો પ્રગટાય. ॥ ૧૯ ॥
 દૂર થકી નહિ જનની પરીક્ષા, દૂરથી કુંગર લાગે બેથ;
 દૂરતું દૂર ને પાસતું પાસે, -સમજે તેને રહે ન કલેશ. ॥ ૨૦ ॥
 દૂષક, કાકની પેઠે જ્યાં ત્યાં, દોષને દેખી બહુ દુરખાય;
 દૂષિત લોકોપર કડ્ડળાની, -દષ્ટિ રાખો !! શુદ્ધજ થાય. ॥ ૨૧ ॥
 દહ રહો !! શુભ કર્તવ્યોમાં, દહતા મેરૂ સરખી ધાર !!;
 દહીભૂત કર !! મનને ઘેર્યે, -તેથી પ્રાયઃ થતી ન હાર. ॥ ૨૨ ॥
 દશમાન જડ પુત્રગણ બાજી, ક્ષાંત્રિક આવે નહિ નિજ સાય;
 દણ થા !! તું સાક્ષી બાવે, સવંનો બજ !! શ્રી ત્રિભુવનનાથ. ॥ ૨૩ ॥
 દણંતો ઉચા સારાં લે !!, લે !! નહીં પડનાનું દણંત;
 દણંતિક થા !! આતમ !! જાને, આદર્શો જીવન રજિયાત. ॥ ૨૪ ॥
 દષ્ટિ સારી શુભકર ધારો !!, દષ્ટિદોષથી ભૂલો થાય;
 દષ્ટિદોષની ભૂલ મુધારે, તે જગમા જાની કહેવાય. ॥ ૨૫ ॥
 દેખરેખ રાખો !! નિજ મનપર, દેખરેખથી કાયદો થાય;
 દેખો !! જ્યાં ત્યાં શુણને પ્રેમે, શુણદષ્ટિથી શુભો બઢાય. ॥ ૨૬ ॥
 દેખારો !! ફનિયાને સાડું, -મુખકર જેથી દુઃખો જાય;
 દેખો !! નહીં ને દેખારો !! નહીં, દુર્ગુણ દોષને અન્યાય. ॥ ૨૭ ॥
 દેખારેખી કરો !! ન કાર્યો, સમજી વિવેકે કર્યો કાજ;
 દેખારેખી માદરીયાની, -રાનિયો નહીં રિવ સામ્રાજ્ય. ॥ ૨૮ ॥

દેખાદેખી સમજ્યા વણુ પણુ, શુણીજનોની છે હિતકાર;
 દેખાદેખી પાપમાર્ગમાં, ખૂરી છે દુઃખની દાતાર. ॥ ૨૬ ॥
 દેહ દેરાસરમાં નિજ આતમ, અન્ય જીવો છે દેવ સમાન;
 દેરાસર જીવતાં દેહો, -તેમાં જીવો છે ભગવાન. ॥ ૩૦ ॥
 દેવતાઈ જે સંતોભકતો, ઢાંક્યા જગમાં નહીં ઢંકાય;
 દેવતા પેઠે બને પ્રકાશી, બહિર જગમાં જ્યાં ત્યાં થાય. ॥ ૩૧ ॥
 દેવનું દર્શન જાય ન નિષ્ફલ, દેવ ઉપર ધારો !! વિશ્વાસ;
 દેવહૂત છે સંતો ભકતો, પરાપાર પામ્યા પ્રભુ ખાસ. ॥ ૩૨ ॥
 દેવલોકમાં ધર્મી સંતો, -ભકતો જાતા નિશ્ચય ધાર !!;
 દેવને દેવી રૂપ નિજાતમ, આત્મપ્રભુમાં શક્તિ અપાર. ॥ ૩૩ ॥
 દેવું લેવું સહુ વ્યવહારે, ધર્મ્ય નીતિથી દેવું ધર્મ;
 દેશ છે તહારો અસંખ્યપ્રદેશી, ચિદાનંદ શક્તિ આધાર. ॥ ૩૪ ॥
 દેશ પ્રેમ અભિમાન જે શરૂપજ, ધર્મ્ય તે નીતિએ દિલધાર;
 દેશભૂમિ આદિની પ્રીતિ, ધર્મર્થે શક્તિ દાતાર. ॥ ૩૫ ॥
 દેશ જે નિત્ય ચિદાનંદ રૂપી, પોતાનાથી અભિન્ન જેહ;
 દેશ જે એવો તેમાં આતમ, -ચાલો !! રહેશે શુણનો ગેહ. ॥ ૩૬ ॥
 દુઃખીઓનાં દુઃખો દેખી, ખૂમો સાંભળી જે હરખાય;
 દૈત્ય કૂર રાક્ષસ છે તેઓ, નિર્દયી મુક્તિને નહીં પાય ॥ ૩૭ ॥
 દેવું ચૂકવ !! કર્મનું આતમ !!, હવેથી બન !! નહીં દેવાદાર;
 દેહ દેરાસરમાંહી આતમ, -પ્રભુને ધ્યાને લવ્ય !! નિહાળ !! ॥ ૩૮ ॥
 દેવું નકામું કર !! નહીં આતમ, દેવું ચૂકવે મુક્તિ થાય;
 દેવાં મહાવીર દેવે ચૂકવ્યાં, જ્ઞાનવૈરાગ્યે દેવું જાય. ॥ ૩૯ ॥
 દેવું પૈતું પણ નહીં સારું; દેવાદાર સમો નહીં હીન;
 દેવું લેવું વ્યવહારે છે, અપ્રમાણિક માનવ હીન. ॥ ૪૦ ॥
 દેશકાલ અનુસરીને ચાલો !!, જ્ઞાની જાણે દેશને કાલ;
 દેશ સમાજ ને સંઘ કુટુંબની, -સેવામાં ધરજે બહુ બહાલ. ॥ ૪૧ ॥
 દેશના દે !! લોકોને સુખકર, તારી એ છે સેવા ભકિત;
 દેશના દેવી કર્મ એ તહારી, ફેરવ !! તેમાં તારી શક્તિ. ॥ ૪૨ ॥

દેહીપણ તું દેહ નહીં છે, દેહથી મુક્તિને ઝટ સાધ્ય !!;
 દેહનો કર !! નહીં દુરૂપયોગજ, ચિદાનંદનિજપદ આરાધ્ય !!. ॥૪૩॥
 દેહ અમર નહીં રહે જગત્માં, દેહો વંશપરે બદલાય;
 દેહ ટળાંતાં નિઃસંગી રહી, નિર્ભય થા !! જિનરૂપ મુહાપ. ॥ ૪૪ ॥
 દેશ અસંખ્યપ્રદેશી તહારો, જ્ઞાનાનંદમયી શુભ ખાણ;
 દેશમાં ચાલી સ્થિર ત્યાં થાઓ !!, સ્વદેશ રાજ્યનો તું ભગવાન. ॥૪૫॥
 દેહ હંડ લોગવ !! સમભાવે, કર્મોદયથી આંધ્યા જેહ;
 દેહના હિપર સંયમ ધારી, કાયિક પાપ તજો !! શુભજેહ. ॥ ૪૬ ॥
 દેહાત્મવાદી નાસ્તિક લોકો, દેહાર્થે જગજીવે જેહ;
 દેહાત્મવાદી જડવાદીઓ, પરભવને માને નહીં તેહ. ॥ ૪૭ ॥
 દેહાત્મવાદી ખાણું પીણું, —તેમાંહી માને આનંદ;
 દેહ વિના બીજો નહીં આત્મ, ધર્મને તેહ ગણે છે કુંદ. ॥ ૪૮ ॥
 દેહાંત હંડથી જન નહીં મુધરે, ધર્મજોષથી મુધરે લોક;
 દેહાંતર થાતાં દુઃખ થાતાં, પાડ !! ન આત્મ !! દુઃખે પોક. ॥૪૯॥
 દેહાંતર કર્મે જીવેનાં, થયાં અને થાયે જગજીવ !!;
 દેહાંતરથી ધર્મીઓનું, મુક્તિમાં આગળ ચઢવું માન !!. ॥ ૫૦ ॥
 દેહાંતરથી ગમરાતો નહીં, દેહાંતરથી આગળ જાવ !!;
 દેહમાં નિઃસંગી ધર્મી તે, —મર્યા પછી પામે મુખ દહાવ. ॥ ૫૧ ॥
 દેહિયવ ધાર !! ન કોની ક્યારે, ભણ લે પરમેશ્વર ભગવાન;
 દેહથી ધાર્મિક કાર્ય કરી લે !!, દૈત્ય સમો બન !! નહીં હેવાન. ॥૫૨॥
 દૈત્ય તે નિર્ભય પાપી હિંસક, હિંસાદિક પાપોમાં રકત;
 દૈવની અકલકલા છે ન્યારી, દૈવને જાણે જાણી ભકત. ॥ ૫૩ ॥
 દુર્જલતા જે મન તનની તે, પાપ અધર્મને દોષો તેહ;
 દુર્જલતા તે ભય લજ્જાને, અનીતિ અતિશય કામ છે એહ. ॥૫૪॥
 દુર્જલતા તે અધર્મ્ય મુદ્દને, અધર્મ્ય લોગને અધર્મ્ય સ્વાર્થ;
 દુર્જલતા તે ખેદ અપ્રીતિ, —જેથી સધાય નહીં પરમાર્થ. ॥૫૫॥
 દુર્જલતા તે દેવને ઈર્ષ્યા, દામ ક્રોધ માયા અહંકાર;
 દુર્જલતા તે હિંસા જુહું, ચોરીના ધરવા આચાર ॥૫૬॥

દુર્બલતા તે વ્યાભચારીપણું, મિથ્યા બુદ્ધિને અસાન;
 દુર્બલતા તે આલસ નિંદા, અયોગ્ય લોજનને છે પાન. ॥૫૭॥
 દુર્બલતાને છંડો !! આતમ ! !, શક્તિમંતની પાસે ધર્મ;
 દુર્બલતા તે અધર્મ પાપજ, સળલપણાનાં કરશે કર્મ. ॥૫૮॥
 દુર્બુદ્ધિ જે પ્રસંગ પામી, મનમાં પ્રગટે તો ઝટ ટાળ ! !;
 દુર્બુદ્ધિની સલાહ મીઠી, ત્હોંયે તેમાં વિષ છે ભાળ ! !. ॥૫૯॥
 દુર્બુદ્ધિ એ અધર્મ ભારી, સર્વપાપનું મૂલ છે ભાણ ! !;
 દુર્ભાગ્યે દુઃખ પ્રગટે ભણી, ધર્મ કરી લે !! બની સુખાણ. ॥૬૦॥
 દુર્લભ માનવ ભવને પામી, આતમ !! ફેગટ નહીં શુભાવ !!,
 દુર્લભ ધર્મની સામગ્રી લહી, ધર્મક્રિયાના લેશે લ્હાવ. ॥૬૧॥
 દાન શીયલ તપ ભાવના ચારે, ધર્મના એ છે મુખ્ય પ્રકાર;
 દાન શીયલ તપ ભાવ ધરીને, ઉતરો !! ભવસાગરની પાર. ॥૬૨॥
 દુર્વ્યસનો દુર્ગુણો ન જેમાં, -તે નરનારી છે આદર્શ;
 દયા દાન દમ ધારે તેઓ, મહાયોગીઓ છે દુર્ધર્ષ. ॥૬૩॥
 દુવા ભલી લેજો સહુ કોની, કોના પણ લેશે નહીં શાપ;
 દેશે નહીં દોષને શાપો, ટાળો !! થાતા ત્રિવિધ તાપ. ॥૬૪॥
 દુવાધ પ્રભુને ગુરની મોટી, કદિ ન લોપો !! પ્રભુ હુહાધ;
 દયા ન માગો !! આજસુ થેને, દિલમાંથી ટાળો !! નખખાધ. ॥૬૫॥
 દુશ્મન કોના થવું ન ઇચ્છે, દુશ્મનનો ધર !! નહીં વિશ્વાસ;
 દિલમાં જે દુશ્મનનો વાસતો, સત્ય શાંતિનો અલે ન શ્વાસ. ॥૬૬॥
 દુશ્મન અંતરમાં તો બાહિર, -પ્રગટે એવા કુદ્રત ન્યાય;
 દુશ્મન રાગને રોપ ટગતા, અન્ય દુશ્મનના આધા બંધ. ॥૬૭॥
 દુશ્મનાવટને દૂર કરીને, શુદ્ધ પ્રેમથી જગમા વર્ત ! !;
 દુશ્મનને છૂંતો !! શુભ પ્રેમે. દયાએ દાને સત્યની શર્ત. ॥૬૮॥
 દુષ્ટમેાથી ત્વર્ગ મળે તે, -એવા સ્વર્ગને ઝટ તરછોડ !!;
 દુષ્ટમેાથી મુખ નહોં ચાલે, દુષ્ટમેામાં પ્રેમ ન જોડ !!. ॥૬૯॥
 દુષ્ટર કાંયે પણ કેસાં, વળે મુશ-બને છે જાણ ! !;
 દુષ્ટર કાંયે કરવ. મા. હા. બા. નવ. કન. ધર. થા. " બાળવાળ. ॥૭૦॥

દુસ્તર ભવોદધિને તરવો, સમ્યગ્જ્ઞાન શ્રદ્ધી ચારિત્ર;
 દુસ્તર ભવોદધિને તર !! ઝટ, મન વચ કાયા કરી પવિત્ર. ॥૭૧॥
 દુઃખદાયક પોતાની ભૂલો, નિબળે નિબળી યાતું દુઃખ;
 દુઃખદાયકથી દૂર રહેવું, સુખદાયક સંગે વરસુખ. ॥ ૭૨ ॥
 દેવચંદ્ર વાચકની ભક્તિ, કીધી તદ્દન્ય કરી પ્રકાશ;
 દેવચંદ્ર અન્યો ઉપકારક, કરતા આત્મ સ્વભાવ વિકાસ. ॥ ૭૩ ॥
 દોષીઓના દોષો દેખી, -તેઓને કર !! નહિં ધિક્કાર;
 દોષીઓના દોષો ધોવા, પ્રવૃત્તિ કર !! દે !! શિક્ષણ સાર. ॥૭૪॥
 દોષો નિજમાં જેહ રહ્યા છે, -તેની કર !! ઝટ આતમ !! યાદ;
 દોષ દૃષ્ટિને દૂર કરીને, પરશુણુ શ્રદ્ધવાનો લે !! સ્વાદ. ॥ ૭૫ ॥
 દેષી ઉપર દેષ ન કર !! મન, છવોમાંહી રાગને રોષ;
 દેષ તણ દે !! દેષીઓપર, પરશુણુ રાગે નિબળે પોષ !!. ॥ ૭૬ ॥
 દુનિયાદારી દોરંગીલી, દુનિયાનો મત એક ન યાય;
 દુનિયા રીઝવી નહીં રીઝાતી, પ્રભુ રીઝવતાં મોક્ષ સુહાય. ॥ ૭૭ ॥
 દુનિયાના અભિપ્રાયો ઝાઝા, તેમાં સુંઝ !! ન ચેતન !! ચેત !!;
 દવા કરો !! ડાહ્યા વૈદ્યોની, સમજો !! સ્થાનીનો સંકેત. ॥ ૭૮ ॥
 દુઃખો છે નિજ ભૂલથી નહીં, દુઃખ હેતુ અજ્ઞાનને દોષ;
 દોષો મોહાદિ છે ભલો !!, ટાળો !! પામો !! સુખ સંતોષ. ॥૭૯॥
 દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલને ભાવે, પરિવર્તન પામે સહુ ધર્મ;
 દ્રવ્યક્ષેત્રને કાલને ભાવે, ન્યાયને આહારાદિ સહુ કર્મ. . ॥ ૮૦ ॥
 દેહદેવળમાં આતમદેવ છે, ઘટઘટ વ્યાપક આતમરામ;
 દેહસંગી પણ દેહી નહીં તું, અસંખ્યપ્રદેશી તું શુણુધામ. ॥૮૧॥
 દુઃખની લાગણી જેને યાતી, -તેને દુઃખ ન આપો !! ભવ્ય !!;
 દુઃખની દેવાની ભુદ્ધિને, પ્રવૃત્તિ છંડી કર !! કર્તવ્ય. ॥ ૮૨ ॥
 દિલમાં પલપલ પ્રભુ સ્મરીને, કર !! કર્તવ્યો રહે ન પાપ;
 દિલદાર વિના દિલ મથાણુ જેવું, જ્યાં ત્યાં પ્રગટે બહુ સંતાપ. ॥૮૩॥
 દયાહુ લોકની સર્વ કાલમાં, યોગી સંખ્યા જગમાં હોય;
 દયા વિનાના નિર્દય લોકની, કોટિ અજ્ઞની સંખ્યા જોય. ॥ ૮૪ ॥

દષ્ટિ રાગ તે જાણે તોપણ, એકાંતે જે જૂઠો રાગ;
 દષ્ટિરાગનો ત્યાગ છે દુષ્કર, દષ્ટિ રાગને ત્યાગી જાગ !! ॥ ૮૫ ॥
 દાન કરી લે !! શક્તિ છતાં તું, નિષ્કામે પ્રતિદિન કર !! દાન;
 દાન કરીલે !! મોક્ષાર્થે જટ, મોક્ષાર્થે નિષ્કામ તે માન !! ॥ ૮૬ ॥
 દાન અનેક પ્રકારે જગમાં, અભયદાન છે સૌમાં શ્રેષ્ઠ;
 દાન અભયને કોઈ ન પહોંચે, -તેની આગળ બીજાં હેઠ. ॥ ૮૭ ॥
 દાન કર્યાથી ત્યાગ પ્રકટતો, દાને વૈરી રહે ન કોય;
 દાન તે પ્રભુની સેવાભક્તિ, સાત્ત્વિક દાને મુક્તિ હોય. ॥ ૮૮ ॥
 દાન તમોશુણી રત્નોશુણી છે, સાત્ત્વિક દાનમાં સ્વર્ગને મુક્તિ;
 દાનને ભાવે દેવું યોગ્યને, દાન ત્યાં સેવા અને છે ભક્તિ. ॥ ૮૯ ॥
 દમથી આતમશક્તિ પ્રગટે, દમથી પાપો બહુ રોકાય;
 દમથી ખૂરી ઇચ્છા ટળતી, દમથી અનેક રોગ હણાય. ॥ ૯૦ ॥
 દમ તે ઇચ્છાઓને દમવી, દમ તે મનને દમવું તેહ;
 દમ તે હર્ષણુ વ્યસનો દમવાં, દુષ્ટ વિચારનો નિરોધ જેહ. ॥ ૯૧ ॥
 દમ તે સંયમ શક્તિ જાણો !!, દમથી કર્મ ઘણું રોકાય;
 દમથી નવાં કર્મો નહીં આવે, દમથી મુક્તિ સહેજે થાય. ॥ ૯૨ ॥
 દયા દાન દમ એ ત્રણશુભથી, ક્ષણમાં મુક્તિ જાની પાય;
 દક્ષ તે દાન દયા દમ ધારે, તનમન આરોગ્યેજ સુઢાય. ॥ ૯૩ ॥
 દક્ષ તે સમય વિચારી ચાલે, જોલે જેથી પામે શક્તિ;
 દક્ષ તે લાભ ને હાનિ જાણી, -કરે વિવેકે સેવા ભક્તિ. ॥ ૯૪ ॥
 દક્ષ બનીને આતમ વર્તો !!, લાભાલાભનો કરો !! વિવેક;
 દક્ષ બનીને સ્વાધિકારે, કર !! કર્તવ્યને ધારી ટેક. ॥ ૯૫ ॥
 દમ્બસું એક દિન મરણ પડી છે, રમશ્યાન વા તે કથસ્તાન;
 દમ્બસું આવે તેની પૂર્વે, ચેની ધર્મ કરો !! શુભવાન. ॥ ૯૬ ॥
 દગો ન વિશ્વાસીનો કરજે, સ્વધર્મી સાથે દગો ન ધાર !!
 દગો ન કરજે મિત્રાદિકનો, દગો ન કર !! શુદ્ધી દુષ્ટાકર. ॥ ૯૭ ॥
 દગો ન દેવો ક્યારે દેને, દગાવિયે શયતાનનો પાસ;
 દગો ન દે !! તું કરી પ્રતિજ્ઞા, દગાથી અનિ થનો વિનાશ. ॥ ૯૮ ॥

દગો સગો નહીં કોનો જગમાં, - કરીને જો । । તું અંતે દુઃખ;
 દગા પ્રપંચીઓના સામા, - રહેવું જેથી શાંતિ મુખ ॥ ૯૮ ॥
 દગલબાજ લોકોથી ચેતી, - ચાલો ॥ જગમાં નરને નાર;
 દગલબાજ નમે સૌથી ઝાઝો, અતિવિનય ત્યાં દગા વિચાર. ॥ ૯૯ ॥
 દગાબાજની તલો ॥ પ્રતીતિ, સોગતથી વિશ્વાસ ન સત્ય;
 દગાબાજથી દબી જયો નહીં, દગાબાજથી ચેતી કર ॥ કૃત્ય. ॥ ૧૦૦ ॥
 દબી જાવું નહીં શરમાઈને, દબાયા વધુ કર્તવ્યને પાલ ॥;
 દબી જાવું નહીં ખોટી રીતે, સત્યને દાખો ॥ નહીં કો કાલ. ॥ ૧૦૧ ॥
 દાટી દો ॥ દુર્જીવ દોષોને, દયા સત્યથી સુકિત ધાર ॥;
 દાટી દો ॥ પાપોના કાર્યો, દમામ જૂઠો લેશ ન ધાર ॥. ॥ ૧૦૨ ॥
 દમામ કૃત્રિમ નલે ન લાંબો, દમામથી મળતા નહીં રામ;
 દમામ રાખો ॥ નહીં કદિ જૂઠો, દયામાં ખર્ચો ॥ વિત્ત તમામ. ॥ ૧૦૩ ॥
 દયાળુને દરકાર છે સારી, ત્યાગે પાપી સહુ દરકાર;
 દરજુજર કરે દયાળુ ગુન્હો, ત્યાગીને કોની દરકાર. ॥ ૧૦૪ ॥
 દરબાર સત્ય પ્રભુનો મોટો, અંતરમાં સાચો દરબાર;
 દરબારી મન તન હિતસાધક, - બને તો જાય નહીં ઘરબાર. ॥ ૧૦૫ ॥
 દરવાજો છે સત્યનો મોટો, પ્રભુનો દરબાર જ્યાં ત્યાં જાણ ॥;
 દરવાજી આતમપ્રભુ સાચો, જ્ઞાન તખ્તપર છે ભગવાન. ॥ ૧૦૬ ॥
 દરિદ્ર દીન ન માનો ॥ નિજને, તત્ત્વદેવજમાં તું ભગવાન ;
 દરિદ્ર શાને માની નિજને, શ્રાંતિથી થાતો હેરાન. ॥ ૧૦૭ ॥
 દરિદ્ર નહીં આતમ ॥ મ્હારા, તુજમાં અનંત જ્ઞાનાનંદ;
 દરિદ્ર નહીં તું તુજમાં આનંદ, બાહ્યમાં પ્રભુતાઈના કંદ. ॥ ૧૦૮ ॥
 દરિદ્રતાતું કારણ પૂર્વનો, - પાપોદય છે નક્કી જાણ ॥;
 દરિદ્રતા વિણસે છે પુણ્ય, દરિદ્રતા અજ્ઞાનથી માન ॥. ॥ ૧૦૯ ॥
 દરિદ્રી થા ! ! નહીં ઉત્સાહી જન ! !, ઉદયથી દારિદ્ર હણાય;
 દરિદ્ર પણુ જો ધર્મ કરે તો, ઈન્દ્રોથી મોટો કહેવાય. ॥ ૧૧૦ ॥
 દરિદ્ર બીખારીના ઘરમાં, પ્રભુ જ્યોતિનો યાય પ્રકાશ;
 દીનની પાસે પ્રભુ ઝટ આવે, ભક્ત દયાનો યતાં વિકાસ. ॥ ૧૧૧ ॥

દરિદ્ર દીન છે ઇન્દ્રો ભૂપો, જડ પુદ્ગલની ધારે આશ;
 દરિદ્ર તેઓ જેઓ જડમાં, સુખનો ગહુ ધાર્યો વિશ્વાસ. ॥૧૧૨૧॥
 દરિદ્ર દીન તેઓ જગ જાણો ॥, જડ ધન લોભી મહા કંજુસ;
 દીન તે જગમાં પર જડ ભોગમાં, સુખમાનીને બન્યા જે તુચ્છ. ॥૧૧૩॥
 દીન જે પ્રભુની આગળ સેવક, દાસ બનીને કરતો ધર્મ;
 દીન જે પ્રભુનો દાસ બનીને, કરે ન પાપોનું કંઈ કર્મ. ॥૧૧૪॥
 દીન તે સારો નિર્ધન ત્હોંયે, પ્રભુપર ખૂબ ધર્યો વિશ્વાસ;
 દીન તે સારો સર્વજીવોની, -સેવા કરતો ધરે ન આશ. ॥૧૧૫॥
 દીન તે જાણો ॥ ચક્રી છતાં પણ, આશા તૃણાનો થઈ દાસ;
 દીનપણું ધરી મોહ ગુલામી, -કરતો ધરે ન પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥૧૧૬॥
 દીન તે બૂરો ગરીબ છતાં પણ, અનેક પાપો કરતો ખાસ;
 દીન તે સારો ને બૂરો છે, દીન તે જેને જડસુખખ્યાસ. ॥૧૧૭॥
 દરિયો તો તેણે જગ તરિયો, કામને જીતી થયો અકામ;
 દરિયા જેવા જ્ઞાની સંતો, અનંત ગુણ રત્નોના ધામ. ॥૧૧૮॥
 દર્દ સહે તે મર્દ જગતમાં, મોહનું મોહું જગમાં દર્દ;
 દર્પ કરે જે મોહ તાજ્યા વણુ, મોહ જીતતો તે છે મર્દ. ॥૧૧૯॥
 દર્પણમાં દશ્યો હોય જેવાં, -તેવાં પ્રતિબિંબો દેખાય;
 દર્પણ સમ સમ્યક્ જે જ્ઞાન છે, તેમાં સમ્યક્ સદુ પેખાય. ॥૧૨૦॥
 દર્પણ સમ નિજ આત્મજ્ઞાન છે, મોહ ટળે તમ શુદ્ધિ થાય;
 દર્પણ સમ થા !! આત્મ !! જ્ઞાને, સાક્ષી સાવે સુખ વર્તાય. ॥૧૨૧॥
 દર્શક થા !! તું મોક્ષ માર્ગનો, દર્શકની આજ્ઞાએ ચાલ !!;
 દર્શન, સદ્ગુરુ સંતનાં કરતાં, પ્રભુથી પ્રગટે સાચું બદાલ. ॥૧૨૨॥
 દેખો !! સાદુ દેખાડો !! શુભ, -જેથી આવે દુઃખનો અંત;
 દેખો !! સુખ હિતકરને જાણે, દશ્ય છે આત્મ !! સાચા સંત ॥૧૨૩॥
 દમન કરે જે દમ્ય છે તેને. અદમ્યને દમતાં ન દમાય;
 દમન અને દમ્ય કાંતિ વને, તે કાંતે થતા અદમ્ય. ॥૧૨૪॥
 દમન કરે !! હદમ્ય બદાલે તે, વમ્ય દમન હિતકારી થાય;
 દમન કરે !! જ હદમ્ય હિતકારી અદમ્ય દમને હિતકારી થાય. ॥૧૨૫॥

દમન કરે નહીં દમવલ્લુ માનવ, અધર્મ પાપનું દમન છે બેશ;
 દમનમાં અભ્યાસે જ્યસિદ્ધિ, પછીથી ટળતા બૂરા કલેશ. ॥૧૨૬॥
 દંડ વિના નહીં શાસન ચાલે, દંડ વિના નહીં રાજ્ય કરાય;
 દંડથી ધર્મનું રક્ષણ થાતું, દંડ તે નીતિ ન્યાયે સુધાય. ॥૧૨૭॥
 દોડો !! મનને દુર્ધય જાતાં, ઇન્દ્રિયોને ઘો !! શુભ દંડ;
 દોડો !! દુષ્ટ વિચારને જાને, દંડ્યાનું રાખો !! ન ધર્મંડ. ॥૧૨૮॥
 દંડ તે સાત્વિક, સંતને સારો, જેને ઘટે તેને તે દંડ;
 દેતાં સર્વે નિયમમાં રહીને, વર્તે કરે ન પાપ પ્રચંડ. ॥ ૧૨૯ ॥
 દલાલ, શુભ કાર્યોમાં થાવું, ધર્મક્રિયામાં થાવ !! દલાલ;
 દલાલ, થા !! તું પદોપકારે, -જેથી પામે સુખકર માલ. ॥ ૧૩૦ ॥
 દલાલી કર !! તું ધર્મની વાટે, લોકો જેમી સદગુણી થાય;
 દયા દાન દમવૃદ્ધિ થાવે, વર્તે જગમાં નીતિ ન્યાય. ॥ ૧૩૧ ॥
 દલિતજનોને ઉંચા ચઢવા, તન મન ધનથી દેવી રહાય;
 દલિતકોમને સ્વતંત્ર કરવા, -આપો !! વિદ્યા શક્તિ ન્યાય. ॥૧૩૨॥
 દલીલ જે દિલ મુખ કફનારી તે, સર્વજીવોને ગ્રહવા યોગ્ય;
 દલીલ સત્કાર્યોમાં સારી, પાપમાર્ગમાં તેહ અયોગ્ય. ॥ ૧૩૩ ॥
 દલીલથી સમજે સમજી લોકો, અજાની જડને શું દલીલ;
 દલીલથી સમજે નહી તેને, દંડથી શિક્ષાની છે અપીલ. ॥૧૩૪॥
 દવા અજાજા વાયુ પ્રકાશે, દેહાયુધ્ધથી છુન્નું જાય;
 દવા થકી પણ દવા ચઢે છે, દવાએ દોગો દૂરે યાય. ॥ ૧૩૫ ॥
 દવા ન કરવી પટે કદાપિ, એવું તન મન ધર !! આદોષ્ય;
 દવા વેંચ દોગી બહુ લોકે, દવા ખરી જે ટાળે દોષ. ॥ ૧૩૬ ॥
 દવા કરીને મનની જાને, ચિત્તકલાયો દૂરે ટાળ !!;
 દવા ચાકરી કરતાં જાહિન, આવે પ્રભુ પ્રાપ્તિને ખ્યાલ. ॥ ૧૩૭ ॥
 દયા જે કાલે જેવી આવે, -તેને પામી બનો !! પ્રસન્ન;
 દયા જે સારી નહારી તેમાં, -સમજાવે રાખો !! નિજ મન. ॥૧૩૮॥
 દરીવીરી સદુ ઉપર આવે, સૌપર સુખદુઃખ વાયુ વાય;
 દયા ન એકસરીખી લોની, સદા ન રહેતી સમજે ન્યાય. ॥ ૧૩૯ ॥

દસ્ત સાફ નિર્મલ તો તન મન, આરોગી રહે સમજો ! ! સત્ય;
 દસ્ત ઉપર આધાર રહે છે, તન મનનાં કરવાનાં કૃત્ય. ॥ ૧૪૦ ॥
 દસ્તાવેજ કરો ! ! બહુ સમજી, ન્યાય નીતિને તજો ! ! ન લેશ;
 દસ્તાવેજ પ્રમાણિક પાળે, અનેક સંકટ સહીને કલેશ. ॥ ૧૪૧ ॥
 દસ્તાવેજ છે તારો એવો, જન્મ થતાંની સાથે જાણી ! !;
 દયા દાન દમ નીતિ સાચું, -ધારો ! ! પ્રગટાવો ! ! ભગવાન. ॥ ૧૪૨ ॥
 દહન કરો ! ! જે દહ છે તેને, પાપી રૂઢીયોને બાળ ! !;
 દહો ! ! જે કામની વાસના તેને, દીનો ઉપર થાવ ! ! દયાળ. ॥ ૧૪૩ ॥
 દહાડા આવે સુખ દુઃખના જગ, વળત વળતની બુદ્ધી છાંય;
 દયા પ્રેમ નીતિ પ્રભુલક્ષિત, સેવાથી દીન સફલા જાય. ॥ ૧૪૪ ॥
 દધિ પાચક ઉપયોગી છે બહુ, દહીથી ક્ષયદા અનેક થાય;
 દહી ઉપકારક રોગીઓને, અમુક રોગમાં શાંતિ દાય. ॥ ૧૪૫ ॥
 દંગો, મોહની વૃત્તિયોનો, -થતો પ્રથમથી શમાવી નાખ ! !;
 દગા ફિસાદો મોઢે જ્યાં ત્યાં, દંગો થાતાં હિંમત રાખ ! !. ॥ ૧૪૬ ॥
 દંડલોના દગાથી સાવધ, -રહીને પ્રભુમય જીવન ગાળ ! !;
 દંડલોને દબાવી શિક્ષા, -દેઈ તેઓને જ સુધાર ! !. ॥ ૧૪૭ ॥
 દંતકથાઓ સારી ખોટી, સુખ દુઃખકારક અનેક જાણી ! !;
 દંતકથામાંથી ગ્રહી સાચું, પરમેશ્વરની માનો આણી ! !. ॥ ૧૪૮ ॥
 દંતકથાઓ કલ્પિત સાચી, ગુણહિત કરનારી સાંભળ ! !;
 દંતકથાઓ વાંચી આતમ, -શુદ્ધિ સુખ શાંતિમાં વળ ! !. ॥ ૧૪૯ ॥
 દંપતી તે જે વિશુદ્ધ પ્રેમી, સામાસામી જે અર્પાય;
 દંપતી જે એકાત્મા થઈને, -વર્તે એક પ્રભુને રહાય. ॥ ૧૫૦ ॥
 દંપતી તે જે જ્ઞાની પ્રેમી, એક બીજામાં દેખે એકય;
 દંપતી તે જે અતિથિ સેવા, ભક્તિમાં અર્પાતાં નેક. ॥ ૧૫૧ ॥
 દંપતી તે જે ચામડી મોઢે, ભોગના મોઢે નહીં મુંઝાય;
 દેખે એક બીજામાં આતમ, જીવે મુક્તિ માટે ન્યાય. ॥ ૧૫૨ ॥
 દંપતી તે જે ગૃહાવાસમાં, સ્વાર્થ લેદથી ધરે ન લેદ;
 દ્વૈતપણાનો પ્રેમ ન ધારે, ટાળે અન્યો અન્યના ખેદ. ॥ ૧૫૩ ॥

દંપતીમાંથી દયા દાન દમ, સત્ય પ્રેમ નીતિ જો હોય;
 દેવલોકસમ દંપતી જીવન, આત્મ વિશુદ્ધિ માટે જોય. ॥ ૧૫૪ ॥
 દંભને ત્યાગો !! નિર્દોષ થાઓ !!, દંભથી દુઃખનો પ્રગટે પંથ;
 દંભથી તપ જપ સંયમ નિષ્કલ, દંભ ત્યાં કાંઈ નહીં નિર્મળ્ય. ॥ ૧૫૫ ॥
 દંભ તણ દે !! મોક્ષાર્થે તું, દંભથી ઈચ્છ્યું મળે ન સત્ય;
 દંભીઓથી ક્ષમાઈ જા !! નહીં, દંભ વિના કર !! ધર્મનાં કૃત્ય. ॥ ૧૫૬ ॥
 દંભથી જીત ને લક્ષ્મી પામે, -તો પણ તેથી શાંતિ ન થાય;
 દંભથી પ્રગટે સધળાં પાપો, દંભને ત્યાગે શાંતિ મુહાય. ॥ ૧૫૭ ॥
 દંભ પ્રપંથ મહ્યંત્ર પ્રપંથો, -કરીને જીતી નરકમાં જાય;
 દંભથી મોહતું જોર વધે છે, દંભ તણ દે !! મુક્તિ થાય. ॥ ૧૫૮ ॥
 દંશ તણ દે !! વૈરના ઝેરી, દંશ તણ દે !! શાંતિ થાય;
 દંશ ત્યાં દયા ન દેવ ન ધર્મ છે, દંશ તત્ત્વાથી મોક્ષ મુહાય. ॥ ૧૫૯ ॥
 દાવ જે સારો મુખકર આવ્યો, -તેને પ્રમાદથી ન શુભાવ !!;
 દાવને લેઇ સત્કર્મો કર !!, દુષ્ટના પાપી દાવ હઠાવ !!. ॥ ૧૬૦ ॥
 દાવને જાણે તે છે વિચક્ષણ, દાવને ભૂલે ભૂલ્યું સર્વ;
 દાવ મળ્યો છે મુક્તિ માટે, જૂઠા દાવના ત્યાગો !! ગર્વ. ॥ ૧૬૧ ॥
 દાની થા !! કાર્પણ્ય તણને, દીધું તેનું ફલ તો થાય;
 દાન કર્યાં ભાવી પ્રતિફલને, પ્રગટાવે એ સાચો ન્યાય. ॥ ૧૬૨ ॥
 દાની આપે તેથી અધિકું, પરમવમાં પામે નિર્ધાર;
 દાન મુપાત્રે દેતાં મુક્તિ, જ્ઞાનાનન્દ પ્રગટતા સાર. ॥ ૧૬૩ ॥
 દેવું જેવું લેવું તેવું, તરતમ ભાવઅપેક્ષા એજ;
 દેવું લેવું સર્વજીવોને, સ્વભાવે થાતું જાણો !! તેજ. ॥ ૧૬૪ ॥
 દેવું લેવું તેમાં જેને, દેવાલેવાની નહીં વૃત્તિ;
 દેવ સમો તે આત્મપ્રકાશે, પરાપાર પામે નિવૃત્તિ. ॥ ૧૬૫ ॥
 દીધા લોકોને ઉપદેશો, -જેથી લોકોનું હિત થાય;
 દીધા લોકોને ઉપદેશો, લોકો જેથી મુક્તિ પાય. ॥ ૧૬૬ ॥
 દીધા મુક્ત્યર્થે ઉપદેશો, મુક્તિવશુ નહીં કામના અન્ય;
 દઈ છું નિષ્કામે ઉપદેશો, લોકોમાં પ્રગટે સૌજન્ય. ॥ ૧૬૭ ॥

દઉં છું ઉપદેશો લોકોને, નામ રૂપાદિક વાસના ત્યાગ;
 દઉં છું દેઈશ વ્યાખ્યાનો સહુ, લોકોમાં પ્રગટે પ્રભુ રાગ. ॥૧૬૮॥
 દઉં છું ને દઉં જગમાંથી, -એવી નહીં અહંકારની વૃત્તિ;
 દેવું લેવું કુદ્રત રીતે, થાતી સ્વભાવિક એ રીતિ. ॥ ૧૬૯ ॥
 દાનત સારી રાખો !! આતમ !!, સ્વાર્થે દાનત નહીં જગાડ !!;
 દાનત સારી તો તું સારો, અંતરમાંહી પ્રભુ જગાડ !!. ॥ ૧૭૦ ॥
 દાનસ્તો દાનો શુભ શત્રુ, મૂર્ખ મિત્ર પણ નહીં હિતકાર;
 દક્ષપ્રાક્ષણે ભૂપ બચાવ્યો, મૂઢકપિથી હણાતો ધાર !!. ॥૧૭૧॥
 દાનાઈ દીનતા આવે પણ, દાનસ્તાની કદિ ન બચ;
 દાની દોસ્તોજગમાં ફુલ્લભ, મિત્ર જીવાડતાં જે અર્પાય. ॥ ૧૭૨ ॥
 દાનો માનવ બહુ હિતકારી, જગમાં બનીશ નહીં નાદાન;
 દાબ રાખજે દુષ્ટોપર શુભ, દાન નહીં દોઈ જ્ઞાનસમાન. ॥ ૧૭૩ ॥
 દામને રામને પૂર્વને પશ્ચિમ, જેટલું છેટું જગમાં જાણ !!;
 દામકામથી રામ છે ન્યારા, આતમ પ્રભુ તે રામ છે માન !!. ॥૧૭૪॥
 દામને માટે રામ ન વેચો !!, કામને માટે તજો !! ન રામ;
 દાટી દો !! જે હરામવૃત્તિ, સમજો !! આતમદશા નિષ્કામ. ॥૧૭૫॥
 દાયક છે તું દે !! તારું સહુ, અન્યોને નિજશક્ત્યનુસાર;
 દાતારી નહીં છાની રહેતી, દાયી આતમ સ્વભાવ સાર. ॥ ૧૭૬ ॥
 દારૂ પીતાં જુદિ બગટે, તનમન ધનનો થાય વિનાશ;
 દારૂમા સહુ હાખનો વાસ છે, દારૂપાની હાખનો દાસ. ॥ ૧૭૭ ॥
 દારૂપાની મહાઅજ્ઞાની, નાદાનેનો છે શિરદાર;
 દારૂથી કદી થાય ન સારું, દારૂથી નહીં શાંતિ લગાર. ॥ ૧૭૮ ॥
 દારૂથી મનદુઃખ નહાડે, ભાવથી દારૂ ને અર્ધકાર;
 દારૂ વ્યસનથી દૂરે રહેતાં શાંતિ તુષ્ટિ પુષ્ટિ અપાર. ॥ ૧૭૯ ॥
 દારૂ પીધો પાપને, એ પીધો દારૂપાનું પાપનું દયાન;
 દારૂપી... દારૂપી... નાચે કુદે છે અવધાન. ॥ ૧૮૦ ॥
 દારૂ... કેવળ દારૂ... ને ન્યાયથી ને પ્રત્યાય.
 દારૂ... હિત નહીં... જનમાદા વસંતક. ॥ ૧૮૧ ॥

દાસગોળાથી નહિં શાંતિ, હિંસાથી હિંસા ઉભર્યા;
 દુષ્ટશત્રુ હિંસકની સામે, સ્વરક્ષાર્થે છે હિતદાય. ॥ ૧૮૨ ॥
 દાસપેચ સત્યાર્થે સારા, દયાદિ માટે તે હિતકાર;
 દાસપેચ, પાપાર્થે બૂરા, હિંસાદિની વૃદ્ધિકાર. ॥ ૧૮૩ ॥
 દાવો દુનિયામાં રથો ત્હારો, દેહનો દાવો પણ નહીં સાચ;
 દાવો ત્હારો નિજ આતમપર, -જેમાં જ્ઞાનાનન્દ ત્યાં રાચ ॥ ૧૮૪ ॥
 દાસપણું શુરદેવનું સારું, -જેથી આતમ દેવ મુહાપ;
 દાસપણું જનનીને જનકનું, જ્ઞાનીનું કરતાં મુખ યાય. ॥ ૧૮૫ ॥
 દાસપણું નહીં કોને બહાણું, પ્રભુપણા પર સૌને બહાણ;
 દાસ તે બુદ્ધિ શક્તિ વિનાના, મોઢે જડપર ધારે ખ્યાર. ॥ ૧૮૬ ॥
 દાસ તે જડ લોગોના તાણે, -રહીને ઇચ્છે સાચું મુખ;
 દાસ તે અંતરમાં મુખ તેને, -મૂઠી પામે મોહથી દુઃખ. ॥ ૧૮૭ ॥
 દાસ તે તનુમન વચનની ઉપર, કાણુ શુભ ધારે નહીં તેહ;
 દાસ તે દુર્ગુણી વ્યસનીઓ છે, અજ્ઞાનીઓ ભણો ॥ ૧૮૮ ॥
 દાસ તે કામના તાણે રહેતા, પુણ્યલમાં મુખનો વિશ્વાસ;
 દાસ તે જડમાં મૂર્ખા ધારે, ધરે પુણ્યલમાં મુખની આશ. ॥ ૧૮૯ ॥
 દાસ તે મોહાદિઠ મરવશમાં, શુભામોના પશુ તેહ શુભામ;
 દાસ તે ઇન્દ્રો સમ્રાટો સહુ, કંચન કામિની શુભામ રયામ. ॥ ૧૯૦ ॥
 દાસ તે રાજાઓ મોહી જે, મુખાર્થે દુર્ગુણ વ્યસનના દાસ;
 દાસપણું મોઢે સહુ જીવો, -કરતાં ધરતા જડ મુખ આશ. ॥ ૧૯૧ ॥
 દાસપણું, સફળ મારે શુભ, દાસપણું ઇન્દ્રોને હોય;
 દાસપણું છે કર્મ છે યાવત, તાવત સાપેક્ષાએ જોય. ॥ ૧૯૨ ॥
 દાસ બને જે પ્રશસ્ય તે જગ, -પ્રભુ બને અંતે નિર્ધાર;
 દાસપણામાંથી પ્રભુ જનવા, ઉમંગ ધર ॥ પ્રભુપર કર ॥ ખ્યાર. ॥ ૧૯૩ ॥
 દાસપણું કર ॥ સફળ દેવનું, જ્ઞાની સંતોનો યા ॥ દાસ;
 દાસપણું કર ॥ ધર્મીઓનું, ધરી સેવા ભક્તિ વિશ્વાસ. ॥ ૧૯૪ ॥
 દાસપણું તે સેવાભક્તિ, -જેવા દાસના હિંદમાં દેવ;
 દાસને રાજાની વૃત્તિથી, બિજા છું જીવોની કર ॥ સેવ. ॥ ૧૯૫ ॥

દિવ્ય જ્ઞાન ને દિવ્ય ગુણ છે, દિવ્ય ચક્ષુથી શુદ્ધ દેખાયઃ
 દિવ્ય ચક્ષુથી તીર્થકરોએ, ઉપદેશ્યો તે ધર્મ સુધાય. ॥૨૧૦॥
 દિશા દેખાડી રહે શુદ્ધ શાસ્ત્રો, અનુભવ કરવો છે નિજ દાયઃ
 દિવ્ય અનુભવ દશા પ્રગટતાં, અનુભવો આગમનાથ. ॥૨૧૧॥
 દીક્ષા દીક્ષીને કેળવણી, -આપો !! બનાવો !! સચ્ચારિત્ર,
 દીક્ષા અનુભવી શુદ્ધ છે !! આપે, -ત્યારે આતમથાય પતિત્ર. ॥૨૧૨॥
 દીક્ષા, ત્યાગની કાના સદ્ગુરુ, મુખસાગર મદારાજ મદંતઃ
 દીક્ષાશુદ્ધે ત્યાગી બનાવો, બનાવ્યો મુજને જગમાં સંત. ॥૨૧૩॥
 દીક્ષાશુદ્ધ મુખસાગર પ્રભુ સમ, અન્યો નહીં છે દામા મહેયઃ
 દીક્ષાશુદ્ધ મુખસાગર વંદ, પ્રભુ, મારા ટાળ્યા કલેય. ॥૨૧૪॥
 દીર્ઘદર્શી થા !! દીર્ઘદૃષ્ટિથી, લાભાલાભનો કરે !! વિચારઃ
 દીર્ઘદર્શીને જ્ય ને સિદ્ધિ, થાવે દુઃખ ટળે નિર્ધાર. ॥૨૧૫॥
 દીર્ઘદૃષ્ટિથી કર !! કર્તવ્યો, દીર્ઘદૃષ્ટિથી અનુભવ ધાર !!
 દીર્ઘદર્શીના અનુભવો લેઈ, કર્તવ્યોનો ધર !! આચાર. ॥૨૧૬॥
 દીર્ઘસૂત્રી થા !! નહીં કર્તવ્યો, -કરવામાં નિશ્ચયથી ચાલ !!
 દીર્ઘાયુના ઉપાય સેવો !!, અંતર દીપ કરીને ભાગ !!. ॥૨૧૭॥
 દુઆ પ્રહો !! સંતોની સારી, દુઆથી દુઃખો દૂરે જાયઃ
 દુકાન ખાંટો !! ધર્મ શુભોની, આત્મિક શુભ ધન વૃદ્ધિ થાય. ॥૨૧૮॥
 દુકાળીઆને મદત કરો !! સદુ, પાપોદ્યે પ્રગટે દુઃકાલઃ
 દયા કરો !! દુઃકાલે ભાવે, દુઃખીનાં દુઃખોને ટાળ !! ॥૨૧૯॥
 દુઃખ ન કેને વ્હાણું લાગે, દુરમનને પણ પટો !! ન દુઃખઃ
 દુઃખી કરતાં અન્યજનોને, દુઃખ મળે નહીં મળતું સુખ. ॥૨૨૦॥
 દુઃખો ટાળો !! સર્વ જનોનાં, તિર્થંચનાં દુઃખોને ટાલ !! ;
 દુઃખ ન આપો !! કેને ક્યારે, દુઃખ હેતુને તલો !! દયાલ. ॥૨૨૧॥
 દુઃખ છે પાપોદ્યથી સ્વપરને, દુઃખનું કારણ કીધાં પાપઃ
 દુઃખકર પાપનું કારણ હિંસા, જૂઠું થોરી દોષ અમાપ. ॥૨૨૨॥
 દુઃખીઓને દેખી જેને, દયા કે લાગણી અન્ય ન થાયઃ
 દેત્ય તે અચવા ત્રિશુલાતીત તે, નિર્દયવા નિર્ગુણ સુધાય. ॥૨૨૩॥

દુઃખીનાં દુઃખ ટાળવા સેવા, - કરવાથી છે પુણ્યનો ખંધ;
 દુઃખીને દેશો તો દુઃખ લેશો, કુદ્રત પ્રભુનો ન્યાય અવંધ. ॥૨૨૪॥
 દુઃખીઓનાં દુઃખનાં કારણ, - જાણી તેઓને કર !! દૂર;
 દુઃખીઓની સેવા માંહી, આત્મપ્રભુ પ્રાકટ્ય હજૂર. ॥૨૨૫॥
 દુઃખનું કારણ અધર્મ હિંસા, અસત્ય ચોરીને વ્યભિચાર;
 દુઃખનું કારણ કામ ક્રોધને, લોભને દ્વેષ તથા અહંકાર. ॥૨૨૬॥
 દુઃખનું કારણ મિથ્યા બુદ્ધિ, મોહ કપટ ઈર્ષ્યા અજ્ઞાન;
 દુઃખનું કારણ કામોપલોભો, પાપ કર્મને પાપ વિચાર. ॥૨૨૭॥
 દુઃખ પ્રગટે આ લવ પરલવ, કૃતકર્મોના ઉદયે જાણ !!;
 દુઃખને ભોગવ !! સમ ભાવે-તું, દુઃખ ટળ્યા પછી સુખ છે માન !! ॥૨૨૮॥
 દુઃખ ન દેવું મન વચ તનુથી, કોઈને ક્યારે નિશ્ચય ધાર !!;
 દુઃખીઓને આપ !! દિલાસો, દુઃખના હેતુ વેગે વાર !! ॥૨૨૯॥
 દુઃખનો સર્વથા નાશ તે મુક્તિ, દુઃખ હરે તે ધર્મ કથાય;
 દુઃખ નાશમાં સર્વપ્રકારના, સત્ય ધર્મ સાધન સુખદાય. ॥૨૩૦॥
 દુઃખ સ્વપરને દેવું એ છે, હિંસા અધર્મ પાપ તે જાણ !!;
 દુઃખવવા જે અન્યજીવોને, હિંસા તે છે દિલમાં આણ !! ॥૨૩૧॥
 દુઃખ થાય જેથી જીવોને, - તે હિંસા મહાપાપ નિવાર !!;
 દુઃખ દેવાથી દૂર રહે તે, - ધર્મી સંત છે નર ને નાર. ॥૨૩૨॥
 દુઃખને ટાળો !! કોટિ ઉપાયે, સુખનું કારણ સુખ તે ધર્મ;
 દુઃખી થતા સહુ જાતિજીવો, કર્મે જાણી કર !! શુભ કર્મ. ॥૨૩૩॥
 દુઃખ પડે તે સમ્પ્રતિ ભોગવ !!, - નવાંકર્મનો કર !! નહીં અન્ધ;
 દુઃખ છે પાપોદયથી જાણી, પાપકર્મમાં થા !! નહીં અન્ધ. ॥૨૩૪॥
 દુઃખને ટાળી સુખને આપે, દ્રવ્ય ભાવથી ધર્મ તે જાણ !!;
 દ્રવ્યક્ષેત્રને કાલને ભાવથી, દુઃખ હેતુઓને જ પિછાણ !! ॥૨૩૫॥
 દ્રવ્ય ક્ષેત્ર ને કાલ ભાવથી, સુખ દુઃખ કારણ સઘળાં જાણ !!;
 દ્રવ્યાદિકની સાપેક્ષાએ, સુખ દુઃખ જાણી ધર્મને માન !! ॥૨૩૬॥
 હજી હનિયાદારીમાંહી, દુઃખ ટળે નહીં મળે ન દેવ;
 હનિયાદારી સ્વમા જેવી, ક્ષણિક જાણી પ્રભુપદ સેવ !! ॥ ૨૩૭ ॥

દુનિયામાં નિર્લેખી વર્તે, વ્યવહારે અંતર નિર્લેખ;
 દુનિયામાં નહીં રાગ રોષ તો, -કાર્યો કરે લાગે નહીં ચેષ. ॥૨૭૮॥
 દુનિયાદારી છે દોરંગી, એક મતો તેનો નહીં થાય;
 દુનિયામાં ત્રિગુણી જીવો છે, એક સરીખા થૈ નહિં જાય. ॥ ૨૭૯ ॥
 દુનિયાદારી માંહે રહીને ન્યારો વર્તે અંતરુ જોઈ;
 દુનિયામાં તે દેવ પ્રભુ છે, પ્રભુમય જીવને જીવે તેહ. ॥ ૨૮૦ ॥
 દુખજાને બહુ બગાઈ વળગે, માર ઉપર બહુ પડતો માર;
 દુખજાનું કો સંશુ ન થાયે, દુખજાને જ્યાં ત્યાં છે હાર. ॥ ૨૮૧ ॥
 દુર્ગલ લોકોની બહારે ચઢ ! !, દુર્ગલ અનાય લોકોને રક્ષ ! !;
 દુર્ગલનો જ્યાં ત્યાંજ મરો છે, દુર્ગલ તે જીવે જે દક્ષ. ॥ ૨૮૨ ॥
 દુખજાઓને જોર જૂઠમથી, શુભામ કરવા તે છે પાપ;
 દુખજાઓપર યત્ના જૂઠમને, ટાળો !! તેઓના સંતાપ. ॥ ૨૮૩ ॥
 દુઃખવ્યો નહીં અન્ય જનોને, સ્વાર્થે અનીતિ કરીને લેશ;
 દુઃખવતાં જગ અન્ય જીવને, અંતે પામો !! પોતે કલેશ. ॥૨૮૪॥
 દુઃખવામાં હિંસા પાપ છે, એવો છે પરમેશ્વર જોષ;
 દુઃખવો !! નહીં જીવોને ક્યારે, દુઃખનું કારણ કામને કોષ. ॥૨૮૫॥
 દુરસ્ત કર !! મન વાળી તનુને, દુરસ્ત કર !! જે ધાર્મિક કાજ;
 દુરસ્તીમાં ડહાપણ હુંશિયારી, અંતે પામો !! સુખ સામ્રાજ્ય. ॥૨૮૬॥
 દુરામહોને દુરાચરણથી, દુર્ગુણથી જીવતાં નર્ક;
 દુરામહોને દોષો ટાળો !!, જીવતાં અહીં પ્રગટે સ્વર્ગ. ॥ ૨૮૭ ॥
 દુરાચારને દુર્જનથી બટ, દૂર રહીને આગળ ચાલ !!;
 દુર્ગતિ છે પાપોદય યોગે, સદગુણથી સદગતિમાં મહાલ !!. ॥૨૮૮॥
 દુર્જન દુર્ગુણી દુષ્ટજનોને, દબાવી દે !! ગુણ શક્તે ભવ્ય ! !;
 દુઃખદશા ટલે ધર્મગુણોએ, ધર્મ જોજ છે તુજ કર્તવ્ય. ॥ ૨૮૯ ॥
 દૈવ જોગ બનવાનું બનતું, ચાલે નહીં ત્યાં કરો ઉપાય;
 દૈવ જોગથી દૈવજો પણ, -કમરે નહીં એવો છે ન્યાય. ॥ ૨૯૦ ॥
 દૈવત જ્યાં ત્યાં દૈવપણું છે, દૈવત જ્યાં ત્યાં જગ પૂજાય;
 દૈવત જ્યાં ત્યાં જાતે પ્રભુ છે, દૈવત અણધાર્યું પ્રગટાય. ॥ ૨૯૧ ॥

દૈવત છાતું રહે ન કયાંયે, દૈવતનો આદર સત્કાર;
 દૈવત તે પ્રભુ શકિતયો છે, જ્યાં ત્યાં તે પ્રગટેજ અપાર. ॥ ૨૫૨ ॥
 દૈવી માનવ, દેવની પેઠે, પૂજતો જગમાં નિધાર;
 દૈવી શકિતયોને ખીલવ ॥, આત્મ પ્રભુ તું પોતે સાર. ॥ ૨૫૩ ॥
 દૈહિક શત્રુઓને ટાળો ! !, આધ્યાત્મિક શત્રુને ટાળ ! !;
 દોટ મારીને પ્રભુના પંથે, સાચી એક લગનથી ચાલ ! !. ॥ ૨૫૪ ॥
 દોડ ! ! તું પ્રભુના પંથે પ્રેમે, પ્રભુ મળવાને પલપલ દોડ ! !;
 દોડદોડા કર ॥ નહીં પાપે, પાપમાર્ગમાં કર ॥ નહીં હોડ. ॥ ૨૫૫ ॥
 દોડમામ નહીં પાપમાં સારી, દોડધામ, ધર્મર્થિ શ્રેષ્ઠ;
 દોડા દોડ ન મોડે કરજે, નીતિથી પરનિજપર પેટ. ॥ ૨૫૬ ॥
 દોર ચલાવ ॥ ન અનીતિ જૂઠ્ઠમે, પાપીઓને ધર્મમાં દોર ॥;
 દોરવ ॥ અન્યોને પ્રભુ માર્ગે, દોલત ગર્વે થા ॥ નહીં દોર. ॥ ૨૫૭ ॥
 દોષીઓનાં દોષ પ્રદો ! ! નહીં, દોષીઓને નહિ ધિક્કાર;
 દોષીઓનાં ધુવો ! ! દોષને, દોષી લોકોને જ સુધાર ! !. ॥ ૨૫૮ ॥
 દોષીઓના દોષોને ઘે ! !, માતા સમ એને નિર્ધાર;
 દોષીઓને નિંદતાં પહેલાં, નિજ દોષોનો કર ॥ પરિહાર. ॥ ૨૫૯ ॥
 દોષીઓપર કરૂણા ભુદિ, પ્રેમને ધારો ! ! નરને નાર;
 દોષોમાંથી રસાર થાવ, ધૈર્ય શુભ ઈચ્છા નિર્ધાર. ॥ ૨૬૦ ॥
 દોષો અનેક જવમાં નદાર, આ જવમાં જે હાવ તે દેખ ! !;
 દોષીઓના દોષને ધારવ, વધાશકિત કર ॥ નહાં ઉવેચ ॥. ॥ ૨૬૧ ॥
 દોષો પહેલાં કરી દોડો, પછીથી નિરોપીઓ ધાર,
 દોષીઓને મુઠ્ઠી થવાના-ઠારો ખાલો ! ! કરી ઉપાય. ॥ ૨૬૨ ॥
 દોષો જે પોતાના દોષો ! !, તે પવન દોષો ! ! નિવાર;
 દોષો દોષો ને સુકિત કરી, મિત્ર નિર્લસ મનમાં ધાર ! !. ॥ ૨૬૩ ॥
 દોષો દોષોનેજ સુધારો ! !, નિજ દોષોને કરીને અપાર;
 દોષોને ધર્મો જ અનાદો ! !, દોષો કોપર ધારી વદ લીધો નર;
 દોષો ને સમાધારી દોષો, પ્રભુના પંથે દોષો નેર,
 દોષો ને સમાધારી દોષો, પ્રભુના પંથે દોષો નેર.

દોસ્ત તે જ્ઞાનને અરિત્ર સદ્ગુણ, — માર્ગે મિત્રને દોરી જાય;
 દોસ્ત તે આતમનો છે આતમ, આતમ બંધુ મિત્ર ગણાય. ॥૨૬૬॥
 દોસ્તોને દોરવ !! સન્માર્ગે, દોસ્તનો દ્રોહ કરીશ નહિં લેશ;
 દોસ્તી શુભી જનોની કરવી, દોસ્તીમાં કરજે નહીં કલેશ. ॥૨૬૭॥
 દોસ્તોના હુર્નુણને હરવા, દોસ્તોને કર !! સારી રહાય;
 દોસ્તોની નિંદા નહીં કરવી, દોસ્તી નલે નહીં જ્યાં અન્યાય. ॥૨૬૮॥
 દોસ્તીમાં લેવડ દેવડથી, પ્રસંગે મનહું ખેદી થાય;
 દોસ્તી પરમાર્થે છે સારી, શુભોની વૃદ્ધિ માટે ન્યાય. ॥ ૨૬૯ ॥
 દોહન કર !! સૌમાંથી સાફ, દોહન કર !! સૌમાંથી સત્ય;
 દોહન કર !! શુભનું જ્યાં ત્યાંથી, દોહન કરીને કર !! સત્કૃત્ય. ॥૨૭૦॥
 દોહિણું પણ ઉદ્ધમ ઉત્સાહે, બળ કળથી સુલભ ચે જાય;
 દોંગાર્થ ત્વજ !! નીતિને બજ !!, દુર્બલતા ત્યાગે !! અન્યાય. ॥૨૭૧॥
 દુર્બલતા છે મનના મોહ, દુર્બલતા અજ્ઞાનને દોષ;
 દુર્બલતા બાહ્યંતર ત્યાગી, ધર્મ શક્તિયોને કર !! પોષ. ॥૨૭૨॥
 ઘૂત તે જૂગટું વ્યસન છે મોટું, ઘૂતથી ચક્રી પણ દીન થાય;
 ઘૂતનો પન્થ તે દુઃખનો દરિયો, — તેમાં પડિયો ફૂળી જાય. ॥ ૨૭૩ ॥
 દ્રવ્યથી આત્મશુભો નહીં વધતા, દ્રવ્ય વિત્તથી મળે ન મોક્ષ;
 દ્રવ્ય તે તનુ આદિ હિત માટે, ધનની અતિ મમતાને રોક !!. ॥૨૭૪॥
 દ્રોહ ન કર !! હરમનનો પણ તું, ત્યાગીને કદિ ઘટે ન દ્રોહ;
 દ્રોહ ન કર !! તું ધર્મલેહથી, દ્રોહ જોજ છે મોટો મોહ. ॥૨૭૫॥
 દ્રોહ ન કર !! વિશ્વાસીઓનો, દ્રોહથી દ્રોહ વધે છે ખૂન;
 દ્રોહનાં વિષવૃક્ષો વાવીને, કદિ ન પામો !! આંખા લુંબ. ॥ ૨૭૬ ॥
 દ્રોહ ન કરજે દેષ ધરીને, દ્રોહીનું શુભ કર !! નિર્ધાર;
 દ્રોહીઓનું ભણું કરીને, પ્રબુપદને પ્રગટાવો !! સાર. ॥ ૨૭૭ ॥
 દ્રોહી થા !! નહીં દેવગુરૂને, સતોનો ને ધર્મનો લેશ;
 દ્રોહી પાને નહીં સ્થિર શાંતિ, દ્રોહી મનમાં નિશ્ચિન કલેશ. ૨૭૮
 દંદ સુદ ધર્માર્થે સાફ, પટપ્રીને મારો !! શયતાન;
 દંદ સુદ મુજ અંતર આવે, સહાયક મારા દો ભગવાન. ॥૨૭૯॥

દ્રેષ રહ્યો નહીં શત્રુઓ પર, નિંદક ઉપર રહ્યો ન દ્રેષ;
 દ્રેષ કરું નહીં કોપર ક્યારે, કરું ન કોની સાથે કલેશ. ॥ ૨૮૦ ॥
 દ્રેષ કરું નહીં દ્રેષીઓપર, ભલે જાય તન મનને પ્રાણ;
 દ્રેષ કરું નહીં દ્રેષીની ઉપર, પ્રગટાવું આતમ ભગવાન. ॥ ૨૮૧ ॥
 દ્રેષ કરું નહીં ધર્માન્ધક થૈ, પ્રતિપક્ષીપર કરું ન દ્રેષ ;
 દ્રેષનાં કારણુ રહ્યાં ન મનમાં, સામ્યભાવથી રહ્યા ન કલેશ. ॥ ૨૮૨ ॥
 દ્રેષીઓના દ્રેષને હણવા, આતમભાવથી દઉં ઉપદેશ;
 દ્રેષ ન રાગ ન જગમાં કોપર, એવો પામું આતમ દેશ. ॥ ૨૮૩ ॥
 દ્રેષ ન કોપર રહ્યો મુજને, સર્વજીવો મુજ આતમસમાન;
 દશા એવી કંઈ ઝળકી અંતર, પામીશ નહીં પ્રભુ ભગવાન. ॥ ૨૮૪ ॥
 દ્રેષ રાગનો ક્ષાયિક ભાવે, સર્વથા કરવા પૂરણ નાશ;
 દિલમાં જગી ઉઠયો ધ્યાને, અંતે થાશે પૂર્ણ પ્રકાશ. ॥ ૨૮૫ ॥
 દ્રેષ તણને સર્વજીવોને, ખમાવું કીધા સહુ અપરાધ;
 દુઃખા ત્યાગી સર્વજીવોને, ખમાવું કો નહીં કરું અપરાધ. ॥ ૨૮૬ ॥
 દેવ પ્રભુ પરમેશ્વર જ્ઞાતા, મારો કર ॥ પૂરો ઉદ્ધાર;
 દિલમાં દેવને રાખી પત્રપત્ર, કરું કરીશ હું સહુ વ્યવહાર. ॥ ૨૮૭ ॥
 દિલનાં દારો ખુલ્લાં થાઓ !!, થાઓ !! જ્ઞાનનો પૂર્ણ પ્રકાશ;
 દરિયા સમ દિલ બનો !! જ માઈ, ધાર્યો એક પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥ ૨૮૮ ॥
 દરિદ્રતાનું કારણુ આવસ, બધા સ્વાર્થને છે અજ્ઞાન;
 દરિદ્રતા હરણુ દોષોમાં, દરિદ્રતા ટાળે મુખ ખાણ. ॥ ૨૮૯ ॥
 દરિયા જેવું કરીને દીવદું, ગંભીરતા રાખીને આવ !!;
 દઈ સહી છે ॥ મદો બનને, દુઃખતા દહાડા પ્રભુમાં પ્રાપ્ત ॥ ૨૯૦ ॥
 દુઃખ ન દેવે કેને કિચિત્, દીલ દુઃખવડું દિ મા જાણ !!;
 દુઃખ ન કરવું કેને કોઈ, પરતા છે ॥ નહિ કેને પ્રાણ ॥ ૨૯૧ ॥
 દુઃખતા દહાડા સદા ન રહતા દુઃખે, બલે ને ને બલે;
 દુઃખ કેવે બલરૂપે ન જાણ, દુઃખતા જાતી સમતા પાળ ॥ ૨૯૨ ॥
 દુઃખને મુખમાં સમજાવે, ॥ ૨૯૩ ॥, કેવો દુઃખનાં ધન ॥ નહિ ॥ ૨૯૪ ॥
 દુઃખીઓ તો દાન, દાન ॥ ૨૯૫ ॥, નિજ કેવો ॥ ૨૯૬ ॥

દુઃખ પડતાં પાપોદયથી, દેગો પાપોદયથી થાય;
 દુઃખીથી ન્યાસે નિશ્ચય આતમ, સમજેને રિશતાને પાપ. ॥૨૬૪॥
 દુઃખવડું તે છે દીલ દિંસા, દુઃખના હેતુ સર્વ નિવાર ॥;
 દુઃખીઓને દિલામો દેજે, દુઃખીઓનો કર ॥ ઉદાર. ॥૨૬૫॥
 દુઃખ ન રૂથે જેવું નિજને.-તેવું બીજને પણ બધું ॥ ;
 દુઃખ ન ઉપજવો ॥ બીજને, દયા ધર્મ છે બિજ પ્રમાણ. ॥૨૬૬॥
 દુઃખીઓને દુઃખી જાણે, દુઃખીઓને કરતો બ્હાર;
 દુઃખીઓને યથાશક્તિથી, કરજે આતમ ॥ સદુ ઉપકાર. ॥૨૬૭॥
 દેવાં કર્મનાં ચૂકવવાનાં, પુણ્ય પાપનાં કીધાં જેઠા;
 દેવું ચૂકવવું તેમાં છે, સાહુકારી ને સમતા જેઠ. ॥૨૬૮॥
 દેવું લેવું ન્યાયથી કરજે, દેવામાં સમતાને ધાર ॥;
 દેતાં લેતાં હર્ષને ચિન્તા,-એવો આતમ ધર ॥ આચાર. ॥૨૬૯॥
 દેવું લેવું બ્યવહારે સહુ, ધર્મ પ્રગટ જેથી બહુ થાય;
 દાતા એવો થા ॥ નિશ્ચયથી, આતમ પરમાતમ પ્રગટાય. ॥૩૦૦॥
 દાનપણનો ગર્વ ન કરજે, દેવું લેવું કર્મે થાય;
 દીલમાં એવો નિશ્ચય ધરીને, વર્તે તો તું શાંતિ પાપ. ॥ ॥૩૦૧॥
 દાવાગ્નિ સમ કામના વેગો, જ્યાં પ્રગટે ત્યાં સર્વ વિનાશ;
 દાવાગ્નિ સમ કામને વારો ॥,-તેથી પ્રગટે પ્રભુપદ ખાસ. ॥૩૦૨॥
 દૈત્ય સમો ॥ દિંસક પાપી, અનીતિ જૂઠ્ઠોને કરનાર;
 દૈત્યપણું ત્યજ ॥ દીલમાંથી સહુ, સદ્ગુણી કર ॥ આતમ દેહાર. ॥૩૦૩॥
 દુર્ગુણ દેખો ॥ અંતરમાં સૌ,-દેખીને કરશે સહુ દૂર;
 દુર્ગુણ ક્ષાય ટાળો ॥ આતમ ॥, પામો ॥ વાંચિત સુખ ભરપૂર. ॥૩૦૪॥
 દ્રોહ ન કરશે કેનો ક્યારે, દ્રોહ કર્યાથી પડતી થાય;
 દ્રોહ ને દ્રેયથી અગગા થાવો ॥, સમજો ॥ એવું ચેતન રાય. ॥૩૦૫॥
 દ્રવ્યમાં ગુણ પર્યાય અનંતા,-એવાં બહુ દ્રવ્યો જગ બધા ॥;
 દ્રવ્યાર્થિક પર્યાયાર્થિક નય,-સમજી પ્રગટ કરો ॥ સૌ ખાણ. ॥૩૦૬॥
 દૂર ન તારાથી પ્રભુ ઈશ્વર, નાસ્તિકતાથી છે પ્રભુ દૂર;
 દૂર છે મોહીથી પ્રભુ ઘટમાં, જાની ઘટમાં છે ભરપૂર. ॥૩૦૭॥

દૂર ન શ્રદ્ધા ભક્તિથી પ્રભુ, ભક્તિથી પ્રભુ પાસે જાણ !!;
 દોડી દોડી જા !! શુર પાસે, અંતર માં પ્રભુ છે ભગવાન. ॥૩૦૮॥
 દયાળુમાં પ્રભુજી પરખાતા, રહીમ વસે ત્યાં છે રહેમાન;
 દયા એ પ્રભુનું સાત્વિક અંગ છે, સાકારી સંતો ભગવાન. ॥૩૦૯॥
 દયા ત્યાં પ્રગટ પ્રભુ છે, જાણો !!, પ્રગટ પ્રભુ જાણો !! ઠાતાર;
 દયા સાચી પ્રગટે જો તુજમાં, મુકિત પ્રગટતાં નહિં વાર. ॥૩૧૦॥
 દયા જે ગાંડી જ્ઞાન વિનાની, -તેથી આત્મ વિશુદ્ધિ ન થાય;
 દયાનું સમ્યગ્જ્ઞાન કર્યાથી, સમ્યગ્ જ્ઞાની દયાળુ થાય. ॥૩૧૧॥
 દંડનાઓ જૂઠું પાતાળે, પાતાળે પાપો દંડનાવ !!;
 દંડનાવી જાણે તે ડાહ્યા, આત્મજ્ઞાનનો જ્યાં છે ભાવ. ॥૩૧૨॥
 દાટી દો !! મિથ્યા સહુ ઝેરો, દમ દાટીની ભીતિ ત્યાગ !!;
 દાઢમાં ઘાલી પીલ !! ન કેને, દયાવંતને પાપે લાગ !!. ॥૩૧૩॥
 દુનિયામાં દુનિયાની રીતે, -રહેવાથી બાહે જીવાય;
 દુનિયા જેવી તેવું થાતાં, દુનિયામાંહી મેળ સુહાય ॥૩૧૪॥
 દુનિયામાંહી દુનિયા રીતે, સાધુ સાથે સાધુ રીત;
 દો નય સાપેક્ષા જે જાણે, -તેની દુનિયા માંહી જીત. ॥૩૧૫॥
 દુનિયામાંહી અંતર જાગે, બાહ્યથી ખેલે કર્મના ખેલ;
 દમામ રાખે નહિં અંતરથી, તેને ન લાગે કર્મનો મેલ. ॥૩૧૬॥
 દુનિયા જીતી નહિં જીતાતી, દુનિયા મુખ ગૌણું ન ઘલાય;
 દુનિયા સાફ ખોટું ખોલે, દુનિયાના બહુલા અભિપ્રાય. ॥૩૧૭॥
 દુનિયાના અભિપ્રાયો સામું, -જેતાં એકે કાર્ય ન થાય;
 દીલમાં પ્રભુને રાખી વર્તે, -તે દુનિયાને જીતી જાય. ॥૩૧૮॥
 દીર્ઘદષ્ટિથી કર !! સૌ કાર્યો, દીર્ઘદર્શી થઈ કર !! વ્યવહાર;
 દીર્ઘદર્શી થઈ જગમાં વર્તો !!, પાપ ત્યજી ધર !! પુણ્યાચાર. ॥૩૧૯॥
 દીર્ઘસૂત્રી થઈ દીર્ઘ વિચારો, -કરવાથી કંઈ સરે ન કાજ;
 દીર્ઘસૂત્રિતા ત્યજીને આતમ !!, -કર !! કર્તવ્યો ધર !! સામ્રાજ્ય. ॥૩૨૦॥
 દોડાદોડી કર !! નહિં પાપે, પાપ કર્મમાં દોડવું ત્યાગ !!;
 દોડીને કર !! સત્કાર્યો સૌ, દોડી સંતને પાપે લાગ !!. ॥૩૨૧॥

દોરવ ॥ સન્માર્ગે લોકોને, ધર્મના માર્ગે મારો ॥ દોટ;
 દોરવ ॥ પ્રગતિ પંથે સહુને, શક લોકોની ખા ॥ નહિં ચોટ ॥૩૨૨॥
 દુષ્ટાશય ત્યાં ધર્મ નહિં છે, દુષ્ટાશયથી રહેવું દૂર;
 દૂર રહેવું દુષ્ટજનોથી, દુરમન સામે થાજે શૂર. ॥૩૨૩॥
 દુરમન દુર્જન નિંદક લોકો, જ્યાં જાયો ॥ ત્યાં હોયને હોય;
 દુર્જનતાને દૂર કરીને, જગથી નડે ન કોને કોય. ॥૩૨૪॥
 દુર્જન વૈરી જાણો ॥ જ્યાં ત્યાં, બાહ્યાંતરમાં પાસના પાસ;
 દુનિયામાં શત્રુને મિત્રો, પાપે પુણ્યે હોયજ ખાસ. ॥૩૨૫॥
 દુર્જન વૈરીથી નહિં બીવું, તેના વચમાં વસીને જીવ ॥;
 દૈવ પ્રમાણે ધાતું મુખદુઃખ, મિથ્યા ખોટી પાક ॥ ન રોવ. ॥૩૨૬॥
 દુષ્ટો સાથે કામ પડે તો, જળ કળ બુદ્ધિ શક્તિ ઉપાય;
 દિવ્ય યુક્તિથી જીવી જીવો ॥, તરતમ ચોગે જીવન ન્યાય. ॥૩૨૭॥
 દેવી ધર્મ્યાળુઓ સૌના, -શિરખર કોઇ હોયને હોય;
 દેવી નિંદક, ભંગી ધોળી, -જેવા દોષને ટાળે જોય. ॥૩૨૮॥
 દુઃખ વિના નહિં મુખની કિંમત, દુઃખ વિના નહિં ધર્મ જણાય;
 દુઃખજ શિક્ષક સર્વથી મોટો, -જેથી મુખનો માર્ગ જણાય. ॥૩૨૯॥
 દુઃખ છે અંધારા સમ મોહું, મુખ છે જગમાં મહા પ્રકાશ;
 દુઃખ વિના નહિં શર્મ મહત્તા, દુઃખથી મુખની રૂચિતા ખાસ. ॥૩૩૦॥
 દુઃખથી શિક્ષા મળતી સાચી, -જેથી દુર્ગુણ નાશ કરાય;
 દુઃખથી શિક્ષા મળતી સાચી, -પાપના પંથે નહિં જવાય. ॥૩૩૧॥
 દુઃખ મળે છે પાપોદયથી, પાપ કર્યાથી દુઃખો થાય;
 દુઃખનું કારણ પાપ છે જાણો ॥, પાપ ત્યજ્યાથી દુઃખ નહિં થાય. ॥૩૩૨॥
 દુઃખ પડે જે જ્ઞા બવમાંહી, પરબવ કૃત પાપોદય જાણ ॥;
 દુઃખનાં કારણ પાપ વિચારો, પાપ પ્રવૃત્તિ ત્યજ ॥ અભિમાન. ॥૩૩૩॥
 દુઃખનું કારણ નિજ ભૂલો છે, દોષ કર્યાથી દુઃખો થાય;
 દુઃખનું કારણ અનીતિ વર્તન, કૃદત્ત વિરૂદ્ધ વર્તન થાય. ॥૩૩૪॥
 દુઃખ છે પાપે પુણ્યથી મુખ છે, મુખ દુઃખ કારણ આપોઆપ;
 દુઃખના કારણ સમજી છોડો ॥, -જેથી થાયે નહિં સંતાપ. ॥૩૩૫॥

દુઃખનું કારણ ક્રોધ, માન છે, માયા લોભ ને કામ વિકાર;
 દુઃખનું કારણ રાગ રોષ છે, સમજી સમતા ધર !! નિર્ધાર. ॥૩૩૬॥
 દુઃખનું કારણ મોહ પ્રવૃત્તિ, આળસ ઉંઘ અને અજ્ઞાન;
 દુઃખનું કારણ જાણી છ'ડો !!, પુણ્ય ધર્મને ધરજો ધ્યાન. ॥૩૩૭॥
 દુઃખ હોત જો નહિં દુનિયામાં, તો ઇચ્છત નહિં કોઈ મુક્તિ;
 દુઃખથી દુનિયાના લોકોમાં, પુણ્ય ધર્મની વર્તે રીતિ. ॥૩૩૮॥
 દુઃખની વેળા આવી પડે પણ, કૃત કર્મોદય મનમાં જાણુ !!;
 દુઃખનું કારણ નિજની ભૂલો, -જાણી ધરજો સમતા ધ્યાન. ॥૩૩૯॥
 દુઃખથી ખીને ધર્મ કરે સહુ, પાપ કર્મનો થાતો ત્યાગ;
 દુઃખ છે મહા ભૈરવ સમ શિક્ષક, -સમજાવે કર !! ધર્મનો રાગ. ॥૩૪૦॥
 દુઃખ વિના કદિ જ્ઞાન ન આવે, દુઃખ પડતાં પ્રગટે જ્ઞાન;
 દુઃખને વેદો સમતા ભાવે, અંતરમાં ભજશે ભગવાન. ॥૩૪૧॥
 દુઃખ પડે છે ભલા-ભલાને, ધર્મીને પણ દુઃખ પડતં;
 દુઃખ પડે છે અણુધાર્યાં સહુ, સમજી ધર્મ કરે છે સંત. ॥૩૪૨॥
 દુઃખ પડે હિંમત નહિં હારો !!, દુઃખની પાછળ સુખ છે જાણુ !!
 દુઃખ થકી સુખની છે પરીક્ષા, દુઃખથી ધર્મની ખુદ્ધિ માન !! ॥૩૪૩॥
 દુઃખની ઠોકર વાગે ત્યારે, સુખની સત્ય પરીક્ષા થાય;
 દુઃખથી સુખમાં જાવા માટે, દુઃખીઓ સહુ ધર્મને રહાય. ॥૩૪૪॥
 દુઃખ પડે છે હર્ષણુ દોષે, દુઃખનું કારણ પોતે જાણુ !!;
 દુઃખ પડે ત્યારે મુજ આતમ !!, કરજો ભારે ધર્મનું ધ્યાન. ॥૩૪૫॥
 દુઃખની વેળા સદા ન રહેતી, સુખદુઃખના ફરતા બહુ ફેર;
 દુઃખની પાછળ સુખડાં આવે, શાતાની પાછળ અંધેર. ॥ ૩૪૬ ॥
 દુઃખને ઉત્સવ સમગણી વર્તો !!, જેથી કર્મની નિર્જરા થાય;
 દુઃખોદયમાં નિજ ઉપયોગે, ચિદાનંદ મસ્તી ઉભરાય. ॥ ૩૪૭ ॥
 દુઃખને રડતાં દુઃખ ટળે નહિં, દુઃખ રહામા થાતાં દુઃખ જાય;
 દુઃખનાં નાટક ભોગવે જેઓ, દુઃખની પારે જ્ઞાને જાય. ॥ ૩૪૮ ॥
 દુઃખીઓને આપ !! દિલાસો, દુઃખીઓને આપો !! દાન;
 દુઃખીઓને ધર્મ કરતાં, કરો !! રહાય મન તજી અભિમાન. ॥૩૪૯॥

દુઃખ ન દેવું એ છે નહિં સા, બૂઝું ધ્રુવું હિં સા બાણુ !!;
 દુઃખીઓને સુખોષ આપી, તેઓના રક્ષો !! શુભ પ્રાણુ. ॥૩૫૦॥
 દુઃખીઓને ડરાવ !! નહિં કંઈ, દુઃખીઓને ભય નહિં આપ !!;
 દુઃખની કરનારી ભીતિનાં, -વચનોની છે હિં સા છાપ. ॥ ૩૫૧ ॥
 દોષ ન દેજે કોની ઉપર, પોતાના દોષો જ વિચાર !!;
 દોષીઓ સરખો તું પૂર્વે, હોતોજ તેનું કર !! નિર્ધાર. ॥૩૫૨॥
 દોષીની સ્થિતિ એકલા સહુને, તેમાંથી સહુ ચતા પસાર;
 દોષ પછી નિર્દોષતા આવે, -એવો ધર્મ અનુક્રમ ધાર !!. ॥૩૫૩॥
 દિલાસો આપો !! સહુને સુખકર, સહુને નિર્ભય આપ !! વિચાર;
 દિલાસો એ છે દાન મળનો, દિલાસામાંથી ધર્મ અપાર. ॥ ૩૫૪ ॥
 દિલાસો આપી દુઃખને ટાળો !!, દિલાસો આપે શાંતિ થાય;
 દિલાસો આપે તે ઉપકારો, જગમાંથી તે ધર્મી મુહાય. ॥ ૩૫૫ ॥
 દિલાસો આપી ભયને ટાળો !!, દિલાસો એ છે દયાને દાન;
 દિલાસામાંથી દેવનો વાસો, સમજે તે નહિં છે ચયતાન. ॥ ૩૫૬ ॥
 દિલાસો આપજે સુખનો સહુને, એ સુખ આતમ તુજ કર્તવ્ય;
 દિલમાં નિશ્ચય કરીને વર્તો !!, ધર્મક્રિયામાં વર્તો !! ભવ્ય !! ॥૩૫૭॥

ધ

ધદા ધર્મ કરો !! જગ સાચો, સત્ય ધર્મ માંથી છે સાર;
 જીવવું ધર્મ વિનાનું નકામું, મન વચ કાય પવિત્રતા ધાર !!. ॥૧॥
 ધર્મવિનાનું જીવવું ધૂળ છે, પ્રાણાંતે પણ તને !! અધર્મ;
 ધૂર્તપણું અને ઢોંગને છોડો !!, ધર્મ ધ્યાન ધ્યાવો !! શિવ ધર્મ. ॥૨॥
 આત્મસ્વભાવ છે ચિદાનંદ શુણ, દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્ર;
 જૈનધર્મને સ્વાધિકારે, સેવી કરવો આત્મ પવિત્ર. ॥૩॥
 ધામધૂમને ધમાધમીથી, દૂર રહી સફળ પ્રગટાવ !!;
 ધદો ભણ્યો ત્યારે ઠહેવાયે, ધર્મ ધર્મમાં પ્રગટે ભાવ. ॥૪॥
 ધદા ધધો કર !! નીતિયે, ધર્મ ધર્મ કર !! ધારી ધીર;
 ધન ધાન્યાદિક ધણીનો કર !!, સદુપયોગ બનીને વીર. ॥૫॥

ધણીનું ખૂંડું લેશ ન ચિંતવ !!, ધીરજ ધારો !! સંકટ કાલ;
 ધીમે ધીમે સત્ય વિવેકે, કાર્ય કર્યાથી મંગલ માલ. ॥૧૧॥
 ધીંગા મસ્તી તળે !! ધમાધમ, ધાપ ન મારો !! ધારો !! ધર્મ;
 ધીંગાણાથી દૂરે રહેતાં, બંધાતાં નહિ પાપનાં કર્મ. ॥૧૨॥
 ધિક્કારે કયાં અન્ય લોકના, દોષોને દેખી અરે જીવ !!
 ધિક્કારીશ જો નિજ દોષોને, તો તું જીવનો ચાર્મશ શિવ. ॥૧૩॥
 ધ્યાન છે બે લેદે શાસ્ત્રોમાં, વિકલ્પને નિર્વિકલ્પ જાણ !!;
 ધ્યાન વિકલ્પક મન સંબંધે, નિર્વિકલ્પે નહીં મન !! માન !! ॥૧૪॥
 ધ્યાન છે રૂપી અરૂપી લેદે, રૂપી સાકારીનું જાણ !!;
 ધ્યાન અરૂપી નિરાકાર નિજ, -આત્મસ્વરૂપનું સત્ય પ્રમાણ. ॥૧૫॥
 ધ્યાન છે સાલંબન સાકારી, નિરાલંબમાં લેદ ન અન્ય;
 ધ્યાન તે એકાગ્રવૃત્તિ સ્થિરતા, ચિત્તનો વૃત્તિ નિરોધ અનન્ય. ॥૧૬॥
 ધિક્કારીશ નહિ દોષીઓને, દોષી હોતો એક કાલ વિચાર;
 ધિક્કારે જગ કોઈ ન સુધરે, સમજાવે સુધરે નરનાર. ॥૧૭॥
 ધાંધળીયો થા !! નહિં તું આતમ !!, સ્થિરતા જાંતથી કર !! નિજ કાજ;
 ધમાલ છંડી કરી વ્યવસ્થા, કાર્ય કરતાં સુધરે સાજ. ॥૧૮॥
 ધોળું તેટલું હુબ્બ ન જગમાં, પીળું તેટલું સોનું ન જાણ !!;
 ધોળું કાળું પરિચય કરતાં, પરખાતું નિશ્ચય દિલ આણ !! ॥૧૯॥
 ધૂણી ધખાવી ચૌટા વચ્ચે, બેસે તેમાં કોઈક સંત;
 ધૂણી તાપે તપસી પાણું નહીં, સદ્ગુણ યોગે તપસી મહંત. ॥૨૦॥
 ધન્ય ધન્ય તે પરોપકારી, સંતો દાતારો ને વીર;
 ધન્ય તે જગમાં ધોર વિપત્તિ, -પડતાં તજે ન આતમ ધીર. ॥૨૧॥
 ધર્મ તે આત્મસ્વભાવે સાચો, દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્ર;
 ધર્મ તે સહજ સ્વભાવે જાણો !!, શુદ્ધ ધર્મથી બનો !! પવિત્ર. ॥૨૨॥
 ધર્મ તે સ્વાભાવિક આતમમાં, ઉપાદાનને નિમિત્ત લેદ;
 ધર્મ તે વસ્તુ સ્વભાવજ કહીએ, સત્યધર્મથી ટળતા બેદ. ॥૨૩॥
 ધર્મ તે ત્યાગી જુહસ્થ બે લેદે, ધર્મ તે નિશ્ચયને વ્યવહાર;
 ધર્મ તે દ્રવ્યને ભાવથી જાણો !!, સાત નયોથી ધર્મ વિચાર. ॥૨૪॥

ધર્મ તે અનંત જ્ઞાનનન્દ છે, આત્માસંખ્યપ્રદેશમાં જોય;
 ધર્મ તે આતમ શુભ પર્યાયો, ધર્મ તે દુઃખાભાવન હોય. ॥ ૨૦ ॥
 ધર્મ તે સુખ છે પાપ તે દુઃખકર, પુણ્ય કર્મ પશુ ધર્મ ગણાય;
 ધર્મ તે મન ઇન્દ્રિય વચ કરવી, કરવો નહીં કોને અન્યાય. ॥૨૧॥
 ધર્મ તે જો છે કે જેથી જગ,-લોકો કરતા દુઃખનો નાશ;
 ધર્મ તે શુભ જ્ઞાનજ છે સાચું,-જેથી આતમ શુદ્ધિ ખાસ. ॥૨૨॥
 ધર્મ તે સદ્ગુણ ધર્માચારો, શુદ્ધ વિચારો ધર્મ છે જાણી !;
 ધર્મ તે યત તપ સંયમ યાત્રા, અનેક સુખકર જપને દાન. ॥૨૩॥
 ધર્મ તે પાપથી પાછા હઠવું, પુણ્ય કર્મની જેહ પ્રવૃત્તિ;
 ધર્મ છે અસંખ્ય પ્રકારે સાચો, સાપેક્ષાએ દુઃખ નિવૃત્તિ. ॥૨૪॥
 ધર્મ તે કર્મથી ન્યાય થાવું, કરવી આતમ પૂરણ શુદ્ધિ;
 ધર્મ તે મન વચ તન શુદ્ધિને, સાત્ત્વિક ધર્મની ધરવી શુદ્ધિ. ॥૨૫॥
 ધર્મ તે દાન શીયલ તપ ભેદે, આવક સાધુ ધર્મ બે ભેદ;
 ધર્મ તે સમકિત ચરણ બે ભેદે, નય સાપેક્ષે ધર્મને વેદ !. ॥૨૬॥
 ધર્મ તે દેવ ગુરુને સંઘની,-સેવા ભક્તિ માંહી પ્રવૃત્તિ;
 ધર્મ તે નીતિ સત્યાચારો, ત્યાગવી પાપી સઘની અનીતિ. ॥૨૭॥
 ધર્મ તે આ ભવ પરભવમાંહી, સુખ આપે ને ટાળે દુઃખ;
 ધર્મ વિના જગ પલ નહીં રહેવે, ધર્મનું ફલ તે સાચું સુખ. ॥૨૮॥
 ધર્મ તે સાચો જેથી સૌનો, સુખકારક થાવે ઉદ્ધાર;
 ધારણ કરે જે સુખશાંતિમાં, દુઃખ ટાળે તે ધર્મ વિચાર. ॥ ૨૯ ॥
 ધર્મ જોજ કે જેથી લોકો, પામે સુખ શાંતિ ને શકિત;
 ધર્મ જોજ કે જેથી દુર્ગુણ, વ્યસનોની નાસે સહુ જ્ઞાંતિ. ॥ ૩૦ ॥
 ધર્મ તે સર્વજ્ઞે ઉપદેશ્યો, અહિંસાને સત્યમાં ધર્મ;
 ધર્મ તે સંવર નિર્જર કરણી,-જેથી નાસે આસવ કર્મ. ॥ ૩૧ ॥
 ધર્મ તે સાચો દયા સત્યમય, ચોરીને વ્યભિચારનો ત્યાગ;
 ધર્મ તે સાચો પરોપકારી, સત્કાર્યોને શુભ વૈરાગ્ય. ॥ ૩૨ ॥
 ધર્મ તે મોહનો નાશ જ કરવો, ક્રોધ કામ માયાનો નાશ;
 ધર્મ તે ગર્વને લોભને હણવા, સર્વ વાસના હણવી ખાસ. ॥૩૩॥

- ધર્મ તે આતમને પરમાતમ.—કરવા અનેક સાધન જાણ !!;
- ધર્મ તે સુખરૂપ સુખકારક છે, કેવલ દર્શન કેવલજ્ઞાન. ॥ ૩૪ ॥
- ધર્મ તે રાગને રોષને હણવા, કરવો શક્તિયોનો પ્રકાશ;
- ધર્મ તે આતમ શુભપર્યાયની,—પ્રકાશતા જાણો !! તે ખાસ. ॥ ૩૫ ॥
- ધર્મો અનેક જ્યાં ત્યાં જગમાં, સૌમાંથી સાપેક્ષે સત્ય;
- ધારે સમ્યગ્દ્રષ્ટિ જૈનો, જૈનધર્મનાં કરતા કૃત્ય. ॥ ૩૬ ॥
- ધર્મના નામે જેઓ ખીજા,—ધર્મીઓનો કરતા ઘાત;
- ધર્મના નામે પ્રભુને પશુને, આપે તે નહીં સત્ય છે વાત. ॥ ૩૭ ॥
- ધર્મના નામે સાચું જૂઠું, પુણ્ય પાપ ઘોટાળો જેહ;
- ધર્મી સાચો સત્યધર્મનો, નિશ્ચય કરીને છંડે તેહ. ॥ ૩૮ ॥
- ધર્મપ્રતાપે પૃથ્વી સ્થિર છે, શશી રવિ બે કરે પ્રકાશ;
- ધર્મપ્રતાપે વાયુ વાતો, ધર્મથી વર્તે શાંતિ વિલાસ. ॥ ૩૯ ॥
- ધર્મ પ્રજ્ઞ્યો મહાવીરદેવે, કેવલજ્ઞાને જગ સુખકાર;
- ધર્મ તે વિશ્વજીવોને સુખકર, જૈનધર્મ નામે જયકાર. ॥ ૪૦ ॥
- ધર્મ તે સર્વજીવોની અહિંસા, ધર્મ તે હિંસાદિકનો ત્યાગ;
- ધર્મ તે ન્યાયથી પ્રભુપદ વરવા, વર્તવું ધારીને વૈરાગ્ય. ॥ ૪૧ ॥
- ધર્મ પ્રતાપે જગમાં શાંતિ, અર્ધમથી ઉત્પાતો થાય;
- ધર્મથી સુખને અધર્મથી દુઃખ,—પરભવ કીધાં અહીં આં ન્યાય. ॥ ૪૨ ॥
- ધાર્મિક આચારો ને વિચારો,—તેથી કર !! આતમની શુદ્ધિ;
- ધર્મ પ્રકટ કર !! જ્ઞાનક્રિયાથી, શ્રદ્ધાથી ધર !! ધર્મની શુદ્ધિ. ॥ ૪૩ ॥
- ધર્મીઓ સદ્ગુણી લોકો છે, સદાચારને ધારે ન્યાય;
- ધર્મીઓનું રક્ષણ કરવું,—તેથી સેવા ભક્તિ થાય. ॥ ૪૪ ॥
- ધર્મીઓની રક્ષા માટે, મંથિર સમ ઉત્તમ અવતાર;
- ધર્મી મહાપુરુષો જાણો !!, અધર્મને હણતા નિર્ધાર. ॥ ૪૫ ॥
- ધર્મી મહાપુરુષો કહેવું,—અવતારી પ્રભુસમ પૂજય;
- ધર્મોદ્ધાર કરી લોકોને. મુક્તિમાર્ગ મા લેજો જાય. ॥ ૪૬ ॥
- ધર્મનું મૂલ છે સમ્યગ્જ્ઞાન જ, દયા દનથી ધર્મનો વૃદ્ધિ;
- ધર્મની માતા દયાન. મુક્તિ અહિંસા ધર્મની શુદ્ધિ ॥ ૪૭ ॥

ધર્મ છે દુઃખીનાં દુઃખ ટાળે, ધર્મ તે કષાય નાશે થાય;
 ધર્મ છે પરતું ભણું કરવામાં, ધર્મ કે જેથી મુખ પ્રગટાય. ॥૪૮॥
 ધર્મ છે જગની રક્ષાકારક, ધર્મ વડે સદુ દુઃખો જાય;
 ધર્મી બન ॥ તું સમ્યગ્જ્ઞાને, પરમેશ્વર ભજતાં મુખ થાય. ॥૪૯॥
 ધર્મ છે જીવન સાચું જગમાં, ધર્મથી સઘળાં દુઃખનો નાશ;
 ધર્મીઓની સેવાભક્તિ, - તે પ્રભુ સેવા ભક્તિ ખાસ. ॥ ૫૦ ॥
 ધર્મ માર્ગમાં ડગલું ભણું જે, નિષ્કળ ક્યારે તે નહીં થાય;
 ધર્મથી પરલવમાં મુખવેળા, ધર્મકર્મ નહીં નિષ્કળ જાય. ॥૫૧॥
 ધર્મી થા ॥ પણ વિધર્મીઓને, ધર્મ લેઈથી જા ॥ નહીં ધાત;
 ધર્મી થા ॥ પણ અન્યધર્મીનો, ધાત ન કર ॥ એ સાચી વાત ॥૫૨॥
 ધર્મી થા ॥ પણ શત્રુઓના, - હુમલાથી કર ॥ સ્વાત્મ જચાવ;
 ધર્મી થા ॥ પણ સંઘ દેશને, કુદુંબ રક્ષણમાં ધર ॥ ભાવ. ॥૫૩॥
 ધર્મી થા ॥ પણ અન્યોના બળ, - સામે રહી જીવિતને ધાર ॥;
 ધર્મી થા ॥ પણ ધર્મીઓનો, - રક્ષાર્થે બળ ધર ॥ હથિયાર. ॥૫૪॥
 ધર્મી બનીને સ્વાત્મની શુદ્ધિ, - કરવા કોષાદિકને જીત ॥;
 ધર્મીઓએ અધર્મીઓનું, - ભણું કરવાની ધરવી રીત. ॥ ૫૫ ॥
 ધર્મી બનીને સર્વજીવોના, શ્રેયમાં નિજનું જીવન ધાર ॥;
 ધર્મી થેને અધર્મીઓને, - દોષીઓને નહીં ધિક્કાર. ॥૫૬॥
 ધર્મ તે સમ્યગ્જ્ઞાનને નીતિ, શુદ્ધપ્રેમ ને ધર્માચાર;
 ધર્મ તે મન વચ કાચની શુદ્ધિ, પાપકર્મનો જે પરિહાર. ॥૫૭॥
 ધર્માન્ધક મોહિ થેને તું, ધર્મ લેઈથી કર ॥ નહીં શુદ્ધ;
 ધર્માન્ધકતા સારી ભૂરી, - સમજીને આગળ જા ॥ જુદ. ॥૫૮॥
 ધર્મી તે જે આત્મપ્રભુને, - પ્રગટાવી કરતો શુભ કૃત્ય;
 ધર્મી થા ॥ નિજાત્મપ્રભુને, દિઝમાં પ્રગટાવીને સત્ય. ॥૫૯॥
 ધર્મી તું થા ॥ આત્મ પ્રભુની, - શુદ્ધિ કર ॥ કરી દૂર કષાય;
 ધર્મી થા ॥ નિજ અધિકારે તું, કતંગ્યો કર ॥ ધરીને ન્યાય. ॥૬૦॥
 ધર્મી થા ॥ નિજ આત્મોપયોગે, કર્મ હણીને શુભ પ્રગટાવ ॥;
 ધર્મી થા ॥ તું સ્વાત્મ પ્રભુને, - પરમાત્મ કરવા ધર ॥ ભાવ. ॥૬૧॥

ધર્મી તું થા !! મોહને મારી, હિંસાદિકની ત્યાગી બુદ્ધિ;
 ધર્મી થા !! તું જ્ઞેનાગમનાં, -ધર્મશાસ્ત્ર શ્રદ્ધા ધરી શુદ્ધિ. ॥૬૨॥
 ધર્મી થૈને નાસ્તિક પાપી, અન્યધર્મીની કરજે સેવ;
 ધર્મ ત્યાં પ્રગટયો જ્યાં સહુ જીવો, -આત્મ સરીખા વર્તન દેવ. ॥૬૩॥
 ધર્મ ત્યાં પ્રગટયો જ્યાં સહુ જીવો, -ભાસ્યા સાચા પ્રભુના બાલ;
 ધર્મ ત્યાં પ્રગટયો જ્યાં દુશ્મનને, નાસ્તિક ઉપર પણ બહુ બહાલ. ॥૬૪॥
 ધર્મ ત્યાં પ્રગટયો જ્યાં પ્રભુ પ્રીતિ, દયા દાનને સત્ય પ્રકાશ;
 ધર્મી આદિ સર્વલોકના, -શ્રેયમાં નિજ વર્તન છે ખાસ. ॥૬૫॥
 ધર્મ ત્યાં પ્રગટયો પ્રભુ ત્યાં પ્રગટયા; દયા પ્રવૃત્તિ સત્ય પ્રકાશ;
 ધર્મી તે પ્રગટયો નિશ્ચયથી, શુણ્ણો ધરે ધરી પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥૬૬॥
 ધર્મી તેમાં આત્મ પ્રભુજી, તરતમ શુણ્ણ યોગે પ્રગટાય;
 ધર્મ સુવાસં ન છાની રહેતાં, પાગલ થાતાં પ્રગટ સુઢાય. ॥૬૭॥
 ધર્મી તે જે ધર્મનાં ભેદે, અન્યધર્મીથી કરે ન કલેશ;
 ધર્મી તે જે ધર્મભેદથી, અન્યો ઉપર ધરે ન દ્રેષ. ॥૬૮॥
 ધર્મીમાં સેવા ભક્તિને, જ્ઞાન ઉપાસના ખીલે ત્યાગ;
 ધર્મીમાં ઉત્સાહને ઉદ્ધમ, આત્મ પ્રભુને પ્રગટે રાગ. ॥૬૯॥
 ધર્મી તે જે દુર્ગુણ દોષો, -તજવાનો કરતો અભ્યાસ;
 ધર્મી તે જે કર્મ સ્વરૂપને, જાણી ધારે પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥૭૦॥
 ધર્મી તે જે પ્રભુને પ્રાર્થે, મોહને હણવા કરે પ્રયાસ;
 ધર્મ્ય કર્મ વ્યવહારને ધારે, દેવ શરૂને સેવે ખાસ. ॥૭૧॥
 ધર્મીઓથી વિશ્વમાં શાન્તિ, ધર્મી દિલમાં પ્રભુ હજૂર;
 ધર્મ જ્યાં સાચો પ્રગટ્યો તેમાં, મુખપર આનંદ વર્ષે નૂર. ॥૭૨॥
 ધર્મી સત્ય અસત્યને જાણે, અધર્મને માને નહીં ધર્મ;
 ધર્મી, શ્રદ્ધાએ પ્રભુ ધ્યાવે, ત્યાગે વેગે પાપનાં કર્મ. ॥૭૩॥
 ધર્મશરૂને દેવપરીક્ષા, -કરીને સાચા ધર્મને ધાર !!;
 ધર્મ વિનાની જીંદગી મોહ, પ્રમાદે ચેતન !! લેશ ન હાર !!. ॥૭૪॥
 ધર્મ વિના જીવીશ નહીં ક્ષણ પણ, દુનિયા આ તો સ્વપ્ન સમાન;
 ધર્મનું જીવન સદાય ધર !! તું, દિલમાં પ્રગટાવો !! ભગવાન. ॥૭૫॥

ધર્મના ભેદો અનેક જાણી, નાસ્તિક જડતા લેધ ન ધાર ! !
 ધર્મમાં ગુરૂમાં દેવમાં શ્રદ્ધા, -લાવી દુર્ગુણ દોષને ટાળ ! ! ॥૭૬॥
 ધર્મનું મૂળ છે શ્રદ્ધા જાણો ! !, શ્રદ્ધા વણ મરવાનું થાય,
 ધર્મમાં જડતા શુદ્ધિપણું તજ ! !, બુદ્ધિ ગમ્ય ધર્મે શિવ ન્યાય. ॥૭૭॥
 ધર્મનાં તત્ત્વો સઘળાં જાણો ! !, બુદ્ધિ અનુભવગમ્ય તે સત્ય;
 ધર્મપ્રભુમાં કૃતર્ક ખોટા, સ્વાન્ય હિતાર્થનાં કર ! ! શુભ કૃત્ય. ॥૭૮॥
 ધર્મી ધવામાં પૂર્વજ્ઞાના, -સંસ્કારો બળવાન મુહાય;
 ધર્મી ધવામાં ગુરૂની સેવા, -ભક્તિ હેતુ જગ મુખ્ય ગણાય ॥૭૯॥
 ધર્મી બન ! ! એવો કે જેથી, પરમેશ્વરની ઝાંખી થાય;
 ધર્મી બન ! ! એવો કે જેથી, આત્મપ્રભુ પ્રગટ્યા સમજાય. ॥૮૦॥
 ધર્મી બન ! ! એવો કે જેથી, મરતાં રહે ન મૃત્યુ ભીતિ;
 ધર્મી બન ! ! એવો કે જેથી, સ્વપ્નામાં નહીં થાય અનીતિ ॥૮૧॥
 ધર્મી બનવું છે તુજ હાથમાં, આપોઆપનો કર ! ! ઉદ્ધાર;
 ધર્મી બનવું નહીં ધારો ! !, કર ! ! સંતોથી સાચો પ્યાર. ॥૮૨॥
 ધર્મી બન ! ! સદુ અધર્મ છાંડી, દુનિયા સમજી સ્વપ્ન સમાન;
 ધર્મી બન ! ! તું જાહોલતિમાં, મુખની આથા ત્યાગી સુખજ. ॥૮૩॥
 ધર્મી બન ! ! તું પ્રભુ મહાવીર, -વાટે ચાલીને શુભપાણ;
 ધર્મી બન ! ! તું સંતની સંગે, જ્યાં ત્યાંથી શુભશ્રદ્ધી પ્રમાણ. ॥૮૪॥
 ધર્મી બન ! ! તું ધર્મમાં મુખ છે, એવી પૂર્ણ કરીને પ્રતીત;
 ધર્મી પલાની ત્યજ અહંતા, ધર્મને કર ! ! ત્યાગીને ભીતિ. ॥૮૫॥
 ધક્કા માર ! ! ન અન્ય જીવને, દુઃખ ॥ નહીં અન્યોનું ચિત્ત;
 ધડક તણ દે ! ! મોહથી ચાલી, પ્રભુ યશસ્વી બનો ! ! પવિત્ર. ॥ ૮૬ ॥
 ધ્વજ ચઢાવો ! ! આત્મશુદ્ધિના, સ્વરાજ્યપર શાંતિ બેશ;
 ધટો લેવો ઉત્તમ શુભીઓને, -જેથી નાસે સઘળા કલેશ. ॥ ૮૭ ॥
 ધણી ન જડ જગ વસ્તુનો તું, જડની અહંતા મમતા ત્યાગ ! !;
 ધત્તિંગોથી આત્મિક મુખ નહીં, દેવ શરૂપર ધરજે રાગ. ॥ ૮૮ ॥
 ધન સાચું ! ! દર્શન જ્ઞાનને, અનંતશક્તિ ને ચારિત્ર;
 ધન એવું દિઝમાં પ્રગટાવો ! !, મનને કર્યો પૂર્ણ પવિત્ર. ॥ ૮૯ ॥

ધનપતિ આતમ ધનનો થા ! ! તું, ધર્મધનુષ્યથી મોક્ષને સાધ્ય;
 ધમકી કેને આપ ! ! ન જૂરી, સત્ય ધર્મને ઝટ આરાધ્ય ! ! ૬૦ ॥
 ધર્મધુરાને ધર ! ! નિજ શિરપર, ધર્મક્ષેત્રમાં ધનને આપ ! !
 ધર્મગુરુ થઈ સત્ય પ્રજોધો ! !, તજ ! ! ઝટ મિથ્યા જોધતું પાપ. ॥ ૬૧ ॥
 ધર્મદાન સમ દાન નહીં કે, ધર્મપરાયણ પ્રતિક્ષણ થાવ ! !
 ધર્મશાસ્ત્રને ગુરુગમ યોગે, વાંચી સત્યનો લેજે લહાવ. ॥ ૬૨ ॥
 ધર્મયુદ્ધના નામે યુદ્ધો, હિંસાદિક કરે પાપની વૃદ્ધિ;
 ધર્મયુદ્ધ અંતરમાં મોહથી, કરતાં થાતી આતમ શુદ્ધિ. ॥ ૬૩ ॥
 ધર્મોપદેશ તે દોષરહિત દે ! !, સાંભળ ! ! પાપ રહિત ઉપદેશ;
 ધંધો કર ! ! એવો કે જેથી, તનમનના સહુ નાસે કલેશ. ॥ ૬૪ ॥
 ધાડ ન પાપની પાડો ! ! કે પર, આત્મિક ધર્મની સાચી ધાત,
 ધાતુ ક્ષય નહીં થાવે એવું, -વર્તન ધારો ! ! કથો ! ! સુવાત. ॥ ૬૫ ॥
 ધામ તમારું આતમ ! ! દેખો ! !, શિવપુર તેમાં લેશ ન હુઝ;
 ધામ પરમપદ અનંત ગુણમય, અનંત વર્તે છે જ્યાં સુખ. ॥ ૬૬ ॥
 ધારણ કર ! ! તું આતમગુણોને, મોહ પરિણતિ દૂર નિવાર ! !;
 ધારણા ધર ! ! તું આતમ પ્રભુમાં, ધાર્યું કર ! ! પ્રભુ વરવા સારા. ॥ ૬૭ ॥
 ધાર્મિક કર્તવ્યો કરવામાં, -ત્યાગો ! ! આલસ આદિ પ્રમાદ;
 ધર્મ શોધતાં કુતર્ક બુદ્ધિ, છંડો ! ! મિથ્યા દુષ્ટ વિવાદ. ॥ ૬૮ ॥
 ધારતી તણ દે ! ! મરણ જીવનની, લાવી હોય તે અવશ્ય થાય;
 ધાંધલ કર ! ! નહીં ધર ! ! હિમ્મતને, સમતાને તું મનમાં લાવ્ય. ॥ ૬૯ ॥
 ધિક્કારો નહીં અન્યજનોને, ધિક્કાર્યાથી હિંસા થાય;
 ધિંગાણું લાગે તે તજ ! ! ઝટ, ધીર જની નિર્ભયતા લાવ્ય. ॥ ૭૦ ॥
 ધીરે ધીમે ધર્મકાર્યથી, પ્રભુ પન્થમાં આગળ ચાલ ! !;
 ધૂર્તપણાથી અન્ય જનોને, છેતર ! ! નહીં ધર ! ! ગુણનું બહાલ. ॥ ૭૧ ॥
 ધૂન લગાવો ! ! પરમાત્મમાં, આતમશુદ્ધિ કરવાને હેત;
 ધૂન જો લાગે ધર્મમાં ત્યારે. નિશ્ચય સુક્ષિત પદ સંકેત. ॥ ૭૨ ॥
 ધૂન જો ભક્તિમાંહી લાગે, પ્રગટે દિલમાં પ્રભુ હજૂર;
 ધૂપ ટળે મન દોષાનાં સહુ, પ્રગટે ધરમાં આનંદ પૂર. ॥ ૭૩ ॥

ધૂળને સોનું સમ મન જાણે, -ત્યારે આત્મશુદ્ધિ પ્રગટાય;
 મૃદ થતો નહીં વિના વિચારે, વિવેકે મૃદપણું સુખદાય. ॥૧૦૪॥

ઘોળી થા !! તું નિજ દોષોને, -ઘોષને કરવા આત્મપવિત્ર;
 ઘોળી થેને આત્માની ઝટ, શુદ્ધિ કર !! ધર !! ચોખું ચિત્ત. ॥૧૦૫॥

ધ્યાન કરીલે !! પરમાત્મનું, ધ્યાન તે યોગ સમાધિ વિચાર;
 ધ્યાન આર્તને રોદે જે ત્યાગી, ધર્મધ્યાનમાં મનને ધાર !! ॥૧૦૬॥

ધ્યાન જે શુકલ તે સૌથી મોટું, -તેથી પ્રગટે કેવલજ્ઞાન;
 ધ્યાન, પદ સ્થાનાદિક ચઈ ભેદે, -ધરતાં મળતું મુક્તિ સ્થાન. ॥૧૦૭॥

ધ્યાન મરૂં પ્રભુ તારૂં પ્રેમે, તારૂં એક છે સાચું ધ્યાન;
 ધારણા ધ્યાન સમાધિ યોગે, આત્મપ્રભુ પ્રગટે ભગવાન. ॥૧૦૮॥

ધારણા ધ્યાન સમાધિ એ ત્રણ, સંયમના નામે કહેવાય;
 ધ્યાનનો ભેદ સમાધિ જાણે. ધ્યાનની ભાવના છે સુખદાય. ॥૧૦૯॥

ધ્યાતા ધ્યાનને ધ્યેયની એકતા, સમાધિ તે પ્રગટાવે મોક્ષ.
 ધ્યાતા ધ્યેયને ધ્યાનદશાથી, પ્રભુ રહેતા નહીં લેય પરોક્ષ. ॥૧૧૦॥

ધ્યાન જે ભેદે છે સાલંબન, નિરાલંબનનું સમજો !! સત્ય;
 ધ્યાન જે રાગને રાષ રહિતતે, નિર્વિકલ્પ છે સાધો !! કૃત્ય. ॥૧૧૧॥

ધ્યાન દશામાં મુક્તિ સુખનો, -અનુભવ ધ્વનિદયાવીત થાય;
 ધ્યાન દશાની આત્મ પ્રતીતિ, મુક્તિનો અનુભવ પ્રગટાય. ॥૧૧૨॥

ધ્યાનના અધિકારી ધર્મી છે, મુમુક્ષુ સંતો જે નરનાર;
 ધ્યાનથી અનુભવ ગમ્ય બને છે, આત્માદિક તત્ત્વો નિર્ધાર. ॥૧૧૩॥

ધ્યાનના અધિકારી નરનારી, જ્ઞાન પ્રમાણે ધ્યાનતો થાય;
 ધ્યાનથી સાચી ચરણદશાનો, -અનુભવ પ્રગટે મુક્તિ મુદાય. ॥૧૧૪॥

ધ્યાનીઓની સેવા ભક્તિ, -કરવી ધ્યાનીઓ કર !! સંગ;
 ધ્યાનીઓને !! સાચાઓ છે, -તેની સંગે વાધે રંગ. ॥૧૧૫॥

ધ્યાતા થા !! તું પરમેશ્વરનો, પાપનું ધ્યાન તે દૂર નિવાર !!,
 ધ્યેયની રાખી સાધ્ય દૃષ્ટિને, ધ્યાનધરીને આગળ ચાલ !! ॥૧૧૬॥

ધ્યેય ન ભૂલો !! સાધન ભેદે, કદોરો સાધનને એક ધ્યેય;
 ધ્યેયના સામી દૃષ્ટિ ધરીને, સાધન મળજે સદુ આદેય. ॥૧૧૭॥

ધ્યેય તે આતમ પૂરણ શુદ્ધિ, - કરવી તે ધાર્યું નિર્ધાર;
 ધ્યેયને વરવા અસંખ્ય યોગો, જાણ્યા હવે ન પામું હાર. ॥૧૧૮॥
 ધર્મનાથ તીર્થ કર વંદુ, ગાવું ધ્યાવું સુખ કરનાર;
 ધર્મ પ્રરૂપો જગમાં સાચો, ધર્મે લોકોનો ઉદ્ધાર. ॥ ૧૧૯ ॥
 ધર્મ પસાચે સુખને શાન્તિ, ધર્મ પસાચે ધાર્યું થાય;
 ધર્મથી સુખીયા લોકો જગમાં, ધર્મથી ધનની વૃદ્ધિ થાય. ॥૧૨૦॥
 ધનની કમાણી કર !! નીતિયે, નીતિનું ધન સુખ કરનાર;
 ધનથી મોટાઈ નહિં માનીશ, ધન છે બાહ્ય જીવન હિતકાર. ॥૧૨૧॥
 ધનને વાપર !! સત્કાર્યોમાં, ધર્માર્થે ધન સુખ કરનાર;
 ધર્મે વાપરતાં ધન વધતું, ધનનું દાન કરો !! નરનાર. ॥ ૧૨૨ ॥
 ધનનો મદ-અભિમાન કરો !! નહિં, ધન આવે ને ચાલ્યું જાય;
 ધન ખર્ચ્યું લેજો સૌ આવે, નહિં ખર્ચે તે બહુ પસ્તાય. ॥ ૧૨૩ ॥
 ધન મેળવતાં પાપ કરો !! નહીં, અનીતિ જૂઠ્ઠા કરો !! નહિં લેશ
 ધન મેળવતાં જૂઠ વદો !! નહીં, ધનપતિ ઉપર ધરો !! ન દેશ. ॥૧૨૪॥
 ધન છે આજીવિકાદિકના, - સાધન માટે નિશ્ચય જાણ !!;
 ધનમાં મુંઝાઈશ નહિં માનવ, ધનાર્થે લે !! નહિં અન્યના પ્રાણ. ॥૧૨૫॥
 ધનાર્થે હિંસક યુદ્ધો કર !! નહિં, ધનાર્થે ચોરી કર્મને ત્યાગ !
 ધનાર્થે કારસ્થાનો કર !! નહીં, નીતિથી ધન મેળવી જાગ !! ॥૧૨૬॥
 ધનના ઉપર મૂર્છા ધર !! નહીં, શુભક્ષેત્રમાં દેજે દાન;
 ધનના લોભનો પાર ન આવે, ધન તૃષ્ણા છે નલ સમ જાણ !! ॥૧૨૭॥
 ધનના માટે ક્રોધ કરીશ નહીં, ધનાર્થે ત્યજ !! કપટાદિક પાપ;
 ધન આદિમાં નિઃસંગી થઈ, -વર્તો !! ટાળો !! મન સંતાપ. ॥૧૨૮॥
 ધાડ પડે તો સ્હામો ધાજે, અશક્ત લોકોને ઉદ્ધાર !!;
 ધાડુ પાડુને શીખ દેઈ, સર્વ લોકનો માલ ઉગાર !! ॥ ૧૨૯ ॥
 ધર્મ કરતાં ધાડ પડે તો, કૃત કર્મોદય જાણો !! ત્યાંય;
 ધાડ પડતાં ધૈર્ય ધરીને, -ચાલો !! આગળ હુઃખ ન ક્યાંય. ॥૧૩૦॥
 ધાડે જેની ધરણી મૂજે, -તેવાઓ પણ ચાલ્યા જાય;
 ધાગા વણ નાગા જન ચાલે, અંતે પ્રાણ ત્યજ પસ્તાય. ॥ ૧૩૧ ॥

ધારકો દોષને પાડ ! ! ન જ્ઞાતમ ! !, મરણ ધારકો મોટું પાપ;
 ધારકામાંહી દિ'સા ભારે, ધારકો પાડતાં સંતાપ. ॥ ૧૩૨ ॥

ધારકો દોષને પાડ ! ! ન ભયથી, ધારકે બહુ કર્મો જંભાય;
 ધર્મધર્મામાં ધર્મ ન કયારે, ધામધૂમમાં મોઢ સદાય. ॥ ૧૩૩ ॥

ધામધૂમથી સત્ય મળે નહિં, ધામધૂમ આડંબર ત્યાગ ! !;
 ધમાલ કર ! ! નહોં ધર્મમાં જૂઠી, સત્યનો ભયાં ત્યાં કરજે રાગ. ॥ ૧૩૪ ॥

ધાડ પડતાં ભાગી જા ! ! નહોં, દેહ ધાતુનું રક્ષણ લેય,
 ધનુર્વિદ્યા આદિ સઘળી, -વિદ્યાઓથી દૂરજે કલેય. ॥ ૧૩૫ ॥

ધાતુનું રક્ષણ સુખકારી, યોગ્યાદ્યાશદિકથી યાય;
 ધર્મની વૃદ્ધિ દાન દયાને, દમથી શમથી પ્રેમથી ન્યાય. ॥ ૧૩૬ ॥

ધનપતિની ખુશામત કર ! ! નહિ, ધનપતિની અદેખાઈ ત્યાગ ! !;
 ધનપતિની લાલચ નહિ રાખીશ, નિઃસ્પૃહતાથી સત્યે જાગ ! !. ॥ ૧૩૭ ॥

ધંધો કર ! ! તું ધનાર્થ ન્યાયે, ધંધો કર ! ! તું ધારી નીતિ;
 ધંધો કર ! ! તું પ્રામાણિકથી, ધંધામાં ત્યજ ! ! લાભની ભીતિ. ॥ ૧૩૮ ॥

ધંધો કર ! ! નહિં પાપવૃદ્ધિકર, દોષિત ધંધાઓ સૌ ત્યાગ ! !;
 ધંધામાંહી અદેખ દોષને, -મહાલાભ વિવેકે જાગ ! !. ॥ ૧૩૯ ॥

ધંધો કરતાં ખાદ જો આવે, -તો તેમાં પાપોદય ધાર ! !;
 ધંધો કરતાં ખાદ પડયાથી, ડરકુ થઈ દિ'ગત નહિ હાર ! !. ॥ ૧૪૦ ॥

ધંધો આભવ પરભવમાંહી, સુખકારી તે કરજે ભવ્ય ! !;
 ધંધો સર્વજીવોના હિતકર, ધર્મ કર્મનાં કર ! ! કર્તવ્ય. ॥ ૧૪૧ ॥

ધંધો કરતાં ડોંગ ન કરવો, જૂઠું ચોરી હિંસા ત્યાગ ! !;
 ધંધો કર ! ! તું ધરી પ્રભુદીલમાં, સદ્ગુણવૃન્દમાં ધરીને રાગ. ॥ ૧૪૨ ॥

ધાપ ન મારો ! ! ચોરી કર્મથી, પાપી સર્વે છડો ! ! ધમાલ;
 ધમાલ ત્યાગી શાંતિ સમતા, -ધારી કર ! ! ધંધાનો ખ્યાલ. ॥ ૧૪૩ ॥

ધાન્ય પાણી છે દેહનું રક્ષણ, ધાન્ય પાણીથી જગ જીવાય;
 ધાન્ય પાણી છે અમૃત સરખાં, ધાન્ય વિના નહિં લેશ જીવાય. ॥ ૧૪૪ ॥

ધાન્યનું દાન કરો ! ! નરનારી, ધાન્યે સૌ જીવો રક્ષાય;
 ધાન્યના કીડી સરખા જીવો, ધાન્ય વિના તે મરતા ન્યાય. ॥ ૧૪૫ ॥

ધાન્યને આપો !! હુકાળ માંહી, ભૂખ્યાંઓને લોજન આપ !!;
 ધરણીમાંહી ધાન્ય દાન સગ, -કોઈ ન મોટું દિલમાં છાપી. ॥૧૪૬
 ધામ પ્રભુનું પામો !! આતમ !!, વૈકુંઠ ધામમાં અનંત સુખ;
 ધરણીમાંહી જ્યાં ત્યાં હુઃખ છે, ધાન્યથી ટાળો !! સૌની ભૂખ. ॥૧૪૭
 ધામ છે તારું અનંત સુખમય, અસંખ્યપ્રદેશી ધામ તપાસ !!;
 ધ્રુવતામય છે નિત્ય નિરંજન, પૂરો ધર !! તેનો વિશ્વાસ. ॥૧૪૮
 ધામ છે તારું સિદ્ધ સનાતન, અરૂપ થઈને તેને પામ !!;
 ધામ છે મુક્તિનું નિર્ણય તુજ, અનંત જ્યોતે તેમાં જામ !!. ॥૧૪૯
 ધામ જગત્નાં ક્ષણિક મ્હેલો, -તેમાં કર !! નહીં રાગને રોષ;
 ધૂળના ઢગલા જેવા ધામો, -તેમાં માન !! નહીં સંતોષ. ॥ ૧૫૦
 ધામ ન બાદમાં કોઈ સાચું, અનંત અચ્યુત ધામ નિહાળ !!;
 ધામ છે દર્શનજ્ઞાન ચરણમય, શુદ્ધાતમ નિજ માંહી લાળ !!. ॥૧૫૧
 ધારો !! સદ્વિદ્યાને દિલમાં, ધારો !! અંતરૂ સાચું જ્ઞાન;
 ધારો !! આતમ શુદ્ધ ગુણોને, -તેથી પ્રભુ થાશે લગવાન. ॥૧૫૨
 ધારો !! સૌનું સાડું જગમાં, ધરજો !! તેવા થાશે લભ્ય !!;
 ધારણા ધ્યાન સમાધિ યોગે, પરમાતમ પદ છે કર્તવ્ય. ॥ ૧૫૩
 ધારણા ધ્યાન સમાધિ યોગે, આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ જાય;
 ધ્યાન સમાધિ સાચી પ્રગટે, -તો કેવળ ઘટમાં પ્રગટાય. ॥ ૧૫૪
 ધારી રાખો !! દિલમાંહી પ્રભુ, -તેથી શુદ્ધ હૃદય થઈ જાય;
 ધાર્યું કરશે સાડું જગમાં, પાપ નહિં તારું દિલમાંહી. ॥૧૫૫
 ધાવો !! સારા માટે જ્યાં ત્યાં, સદ્ગુણ પ્રાપ્તિ માટે ધાવ !!;
 ધાવો !! પરોપકારે જલ્દી, પરનું હિત હૈયામાં લાવ !!. ॥ ૧૫૬
 ધિઠાઈ ત્યજી સાદાર્થ ધર !!, ધિઠપણું નહીં છે સુખકાર;
 ધિઠાઈથી દુર્બળતા છે, ધૃષ્ટપણું ધર્માર્થે સાર. ॥ ૧૫૭
 ધિક્ ધિક્ પાપી જીવાને છે, હિંસકનો ધિક્ ધિક્ અવતાર;
 ધિક્ ધિક્ ચારને વ્યભિચારીને, ધિક્ ધિક્ વેશ્યા જનનો પ્યાર. ॥૧૫૮
 ધિક્ ધિક્ પ્રતિજ્ઞા ભાંગે તેને, મિત્રદ્રોહીનો ધિક્ અવતાર;
 ધિક્ ધિક્ ધર્મનો દ્રાહી તેને, ધેક્ ધેક્ જૂઠાં નર ને નાર. ॥ ૧૫૯

ધિદ્ ધિદ્ પાપમાં રચ્યાં પચ્યાં ને, રાક્ષસનો છે ધિદ્ અવતાર;
 ધિદ્ ને પાપી પ્રભુ ગણે નહિં, ધિદ્ માંસાદિકના અવતાર. ॥ ૧૬૦ ॥
 ધન્ય ધન્ય જે પ્રભુને માને, ધન્ય ધન્ય જે જોલે સત્ય;
 ધન્ય ધન્ય જે દયાને પાળે, ધન્ય ધન્ય જે કરે સત્કૃત્ય. ॥ ૧૬૧ ॥
 ધન્ય ધન્ય બક્ષયારી જગમાં, દમ દાનીનો ધન્ય અવતાર;
 ધન્ય જે પ્રભુ વિશ્વાસથી જીવે, કરે ન પાપાચાર વિચાર. ॥ ૧૬૨ ॥
 ધન્ય ધન્ય જે શૂરને નિર્ભય, સત્કાર્યોમાં અર્પે પ્રાણ;
 ધન્ય ધન્ય પ્રભુ ભકતોને જગ, ધન્ય યોગી જે પામ્યા જ્ઞાન. ॥ ૧૬૩ ॥
 ધન્ય ધન્ય ધણીનું હિત વાંચે, શૂરનો દ્રોહ કરે ન લગાર;
 ધન્ય ધન્ય જે કરે ન નિંદા, ધારે સૌ પર સાચો પ્યાર. ॥ ૧૬૪ ॥
 ધન્ય ધન્ય જે સૌના સારા, -માંહી અર્પે નિજના પ્રાણ;
 ધન્ય ધન્ય જે દુઃખીઓનાં, દુઃખો ટાળે થઈ શુભપ્રાણ. ॥ ૧૬૫ ॥
 ધીમે ધીમે મન સધાતું, ધીમે ધીમે મન વશ થાય;
 ધીમે ધીમે આગળ ચાલો !!, દુઃખે પાછા ભરો !! ન પાય. ॥ ૧૬૬ ॥
 ધીમા વેગે વધશે આગળ, મનમાં હિંમત રાખો !! ખૂબ;
 ધીમાથ ઠાઠી નાંખો !! મનથી, પામો !! તેથી મુખની લૂંખ. ॥ ૧૬૭ ॥
 ધર્માચાર્યો તેહ ગણાતા, ત્યાગી વૈરાગી મહાશૂર;
 ધર્માચાર્યો તેહ ગણાતા, જ્ઞાની યોગી ને નહિં કૂર. ॥ ૧૬૮ ॥
 ધર્માચાર્યો તેહ ગણાતા, ધર્મનું રક્ષણ કરતા બેથ;
 ધનની કામિની ભોગ ન ઇચ્છે, ટાળે સર્વજીવોના કલેશ. ॥ ૧૬૯ ॥
 ધર્માચાર્યો તેહ ગણાતા. ધર્મર્થે જે આપે પ્રાણ;
 ધનનો મોહ કરે નહિં મનમાં, સર્વવિશ્વને શિખવે જ્ઞાન. ॥ ૧૭૦ ॥
 ધર્માચાર્યો જ્ઞાની ધ્યાની, ધારે સારા ધર્માચાર;
 ધર્માચાર્યો ધર્મોદ્ધારક, -સર્વે સ્વાર્થલુના કરનાર. ॥ ૧૭૧ ॥
 ધર્માચાર્યો શુભી વૃત્તિને, તપસી નિર્દોષી શુભગેહ;
 ધર્માચાર્યો સંત મહતો, કૃત અજથી પોરે દેહ. ॥ ૧૭૨ ॥
 ધર્મશુદ્ધો મન તપ ધારી, -કરતા કંચન કામિની ત્યાગ;
 ધર્મશુદ્ધો ઠોંગ ધરે નહિ, ધારે પરમેશ્વર પર રાગ. ॥ ૧૭૩ ॥

ધર્મર્થિ જેઓ જગ જીવે, ધર્મપ્રવર્તક ગુણ કાતાર;
ધર્મગુરુઓ જ્ઞાની યોગી, નિઃસ્વાર્થી જગ તારણહાર. ॥ ૧૭૪ ॥

ધર્મર્થિ જે અર્પાયા ને, કરતા દેશને ધર્મોદ્ધાર;
ધ્યાન મુખાધિ ધારક પૂરા, પાપકર્મના ટાળનહાર. ॥ ૧૭૫ ॥

ધર્મગુરુઓ ધીરા વીરા, ધર્મર્થિ મરવા તૈયાર;
ધર્મી જનાવે વિશ્વજનોને, શુદ્ધપ્રેમના ધારણહાર. ॥ ૧૭૬ ॥

ધર્મગુરુઓ નીતિ રથે, અનીતિ દોષો ટાળે જેહ;
ધર્મગુરુઓ ધર્મી થઇને, -પહેલાં પોતે વર્તે તેહ. ॥ ૧૭૭ ॥

ધર્મગુરુ પદ મૌઘી મોટું, વિષયભોગની જ્યાં નહિ આશ;
ધર્મગુરુઓ આતમ માંહી, સત્ય સુખ માને વિશ્વાસ. ॥ ૧૭૮ ॥

ધર્મગુરુઓ મોદને ત્યાગે, કામ ક્રોધને કાઢે દૂર;
ધર્મને ધારે પાપને ટાળે, ચિદાનંદ મસ્તી ચક્ર્યૂર. ॥ ૧૭૯ ॥

ધર્મગુરુઓ માયા લોભને, -રાગ રોપનો કરતા ત્યાગ;
ધર્મગુરુઓ જીવ. પ્રગટે !! -જેમાં જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય. ॥ ૧૮૦ ॥

ધર્મગુરુઓ ધર્મી થઈને કહે ! ! જો, ભયથી પાછા દોહો ! ! ન લેશ;
ધર્મગુરુઓ ધર્મી થઈને કહે !! આગળ, પ્રગટાવો !! શુભ શક્તિદમ્ભેશ. ॥ ૧૮૧ ॥

ધર્મી તે જે વૈર્યને ધારે, ભય આવે નહિં બાગી જાય;
ધર્મી તે જે દયા દાનને, દમ પાળતાં મહુદ્ધર્માય. ॥ ૧૮૨ ॥

ધર્મી તે જે વહેમ ધરે નહિં, અધર્મીઓની ધરે ન ભીનિ;
ધર્મી તે જે શત્રુઓના, -સામે વહીને ગણે નીતિ. ॥ ૧૮૩ ॥

ધર્મી તે જે હિંસા ત્યાગે, વૃદ્ધ અને ત્યાગે વ્યભિચાર;
ધર્મી તે જે ચોરી કરે નહિં, પામે નહિં દુશ્મનથી હાર. ॥ ૧૮૪ ॥

ધર્મી તે જે હિંસા ધારે, ધર્મર્થિ જે અર્થ પ્રાપ્ત;
ધર્મીઓના વચ્ચે મારે, તત્ત્વ ધર્મ કરતાં જો કુપાત. ॥ ૧૮૫ ॥

ધર્મી તે જે ક્રમ જાવથી, શક્તિયોને પીડવે નેહ;
ધર્મી તે દુર્મુખ વચ્ચેના, ત્યાગે ધારે દોષો દંભ. ॥ ૧૮૬ ॥

ધર્મી તે જે મુલ્ય ધીરતા કરવે, નેહિં ત્યાગે ન ધર્મ;
ધર્મી તે જે હિંસા કરવે, -ચાર, કરે ન પાપન કરવે. ॥ ૧૮૭ ॥

ધર્મી તે જે મૃત્યુ થાય પણ, તને ન ધર્મને ધીર મહાન;
 ધર્મી તે જે સંકટ સમયે, ધર્મ તને નહિં ગુણની ખાણ. ॥૧૮૮॥
 ધર્મી ધરણારી ને ત્યાગી, ગુણવંતાં જે નર ને નાર;
 ધર્મ માર્ગમાં ચાલે સૌના, ઉપર કરતાં શુભ ઉપકાર. ॥ ૧૮૯ ॥
 ધર્મી તે જે દેવ ગુરૂને, ધર્મની સાધના કરતો ભવ્ય !!;
 ધર્મી તે જે આત્મપ્રભુને, પ્રગટાવવાનું કરતો કૃત્ય. ॥ ૧૯૦ ॥
 ધીર તે કૌથી ઠરે ન ક્યારે, સૌના રક્ષણમાં તૈયાર;
 ધીર તે ધર્મીજી જગ જીવે, પદોપકારે જે તૈયાર. ॥ ૧૯૧ ॥
 ધર્મી થા ! ! પણ ધર્માધકતા, ત્યાગીને કરવાં શુભ કર્મ;
 ધર્માધક તે સત્ય લહે નહિં, ધર્મના નામે ધરતો ભર્મ. ॥ ૧૯૨ ॥
 ધર્માધક થાવું નહિં સાચું, ધર્માધકથી પાપો થાય;
 ધર્માધકથી હિંસા થાતી. અધર્મી યુદ્ધો બહુ સેવાય. ॥ ૧૯૩ ॥
 ધર્માધકમાં ન્યાય ન નીતિ, ધર્માધકમાં છે શયતાન;
 ધર્માધકમાં સફળુદિ નહિં, સમજે નહિં તે સાચું જ્ઞાન. ॥ ૧૯૪ ॥
 ધર્માધક છે ધર્મ જનુની, કરતો દયા ને બુદ્ધિ નાશ;
 ધર્માધકમાં સત્યપણું નહિં, અજ્ઞાની જે ધર્મનો દાસ. ॥ ૧૯૫ ॥
 ધર્માધકમાં ધર્મ ધહેલછા, વિધર્મીઓનો કરતો ધાત;
 ધર્મમાં અંધો મોહિ બનતો, સમજે નહિં તે પ્રભુ સાક્ષાત. ॥ ૧૯૬ ॥
 ધર્માધકમાં પક્ષપાત છે, ધર્મજનુનથી કરતો પાપ;
 ધર્મની જાણે નહિં ઉદારતા, અન્યોને દેતો સંતાપ. ॥ ૧૯૭ ॥
 ધૂળ સમું તેનું જીવન છે, પાપકર્મથી જીવે જેહ;
 ધૂળ સમું જગ તેનું તન છે, વ્યભિચારથી ધારે દેહ. ॥ ૧૯૮ ॥
 ધૂળ સમું તેનું જીવન છે, રાત દિવસ કાંઈ કરે ન ધર્મ;
 ધૂળ થકી પણ હલકો તે છે, પાપ માર્ગનાં કરતો કર્મ. ॥ ૧૯૯ ॥
 ધૂળ થકી પણ હલકો તે છે, હિંસક જૂઠો ચોર તે બાણુ ! !;
 ધૂળ સમો થઈ ધર્મને હારે, પાપાર્થ જે ધારે પ્રાણ. ॥ ૨૦૦ ॥
 ધેનુઓનું રક્ષણ કરવું, ધેનુઓ ધન સાચું જાણ ! !;
 ધેનુઓ પણ રક્ષણ માટે, કરશે લોકો આ કુર્બાન. ॥ ૨૦૧ ॥

ધેનુઓનું ધન વિણસાતું, રક્ષણ માટે થા !! તૈયાર;
 ધેનુઓ રક્ષે તે ક્ષત્રી, બીજા બાયલા બુકથલ ધાર !! ॥ ૨૦૨ ॥
 ધેનુઓ પાળે તે ધર્મી, ધેનુ રક્ષક દેવ ગણાય;
 ધેનુ રક્ષક રાજા છે શુભ, ધેનુથી જગ જીવ્યું જાય. ॥ ૨૦૩ ॥
 ધેનુ હુનિયાની માતા છે, નિજમાતાની માતા એક;
 ધેનુ હુનિયાની દેવીઓ, -તેહની રક્ષા ધર્મનું ગેહ. ॥ ૨૦૪ ॥
 ધેનુઓનું રક્ષણ કરવું, પશુઓનું રક્ષણ કર !! ભવ્ય !!
 ધેનુ પાળે આર્ય !! તે ધર્મી, ધર્મીનું એ શુભ કર્તવ્ય. ॥ ૨૦૫ ॥
 ધેનુઓ મરતીજ બચાવો !!, ધેનુ રક્ષે તે દેશાધિ;
 ધેનુ રક્ષે તે પ્રાદેશ છે, દેશ કોમની કરે ભલામી. ॥ ૨૦૬ ॥
 ધણીનું ભલું ઈચ્છો !! સૌભાવે, ધણીનું આર્ષને નહિં જોઈ !!
 ધણીના સારામાં રહો !! રાજ, ધણીને દેખી ધાર !! પ્રમોદ. ॥ ૨૦૭ ॥
 ધણીનું આર્ષ તેના માટે, તનમન ધનને કર !! કુર્ણન;
 ધણીની સેવા ચાકરીમાંડી, અર્પાઈ જા !! દેઈ પ્રાણ. ॥ ૨૦૮ ॥
 ધસ !! આગળ સૌ ધર્મના માર્ગે, આગળ ધસ !! અબ્યુદય હેત;
 ધસ !! આગળ સૌ સંકટ વેડી, -જેથી પામો !! મુખ સંકેત. ॥ ૨૦૯ ॥
 ધસ !! આગળ ચાલોમ કરોને, અંતરમા ઉત્સાહ જગાવ !!;
 ધસ !! આગળ શ્રદ્ધા પ્રીતિથી, સંકલ્પોમાં લગન લગાવ !!. ॥ ૨૧૦ ॥
 ધસ !! આગળ તું માર્ગ ધરીને, સૌની પહેલા આગળ ચાલ !!;
 ધીર વીર ને યોગી બનીને, પ્રભુના પથે પ્રેમ દાઢ !! ॥ ૨૧૧ ॥
 ધસ !! આગળ તું ધર્મની ઘાટે, અધર્મથી જટ લટકાવ !! કંઠ
 ધસ !! આગળ તું ધર્મને ધારી, -પામો !! પ્રભુ સાચું નર ॥ ૨૧૨ ॥
 ધસ !! આગળ તું મરણ જીવનમાં, મમભાવી ધર્મને જગ મૂલ.
 ધનાઢ્યની પલ્લુ પરવા ધર !! નહિં, શક્તિયોગી થા !! ભરપૂર ॥ ૨૧૩ ॥
 ધસ !! આગળ હુમ પડે ને, કદાપિ કદે મૃત્યુ આવ,
 ધીર બનીને તેડીએ આગળ, -ધસ !! નેથી પ્રભુપદ પર આવ. ॥ ૨૧૪ ॥
 ધસ !! આગળ આનંદજનિ હેતે, વિદેહજનિ કર !! ધર્મને આજ
 ધસ !! આગળ નિમ્ન કામને, -જે પદ દાર !! ન દેઈ કા દાર ॥ ૨૧૫ ॥

ધસ !! આગળ ને ધસાવ !! સૌને, એવો નિશ્ચય ધરીને ચાલ !!;
 ધર્મ ઈર્મથી ધસતાં આગળ, -અંતે શાન્તિ મંગળમાલ. ॥૨૧૬॥
 ધમણી પેઠે ચળવળ કરવી, બેસી રહેવું નહિં લગાર;
 ધમણી તનુમાં શિખવે એવું, કષ્ટ કષ્ટ પ્રગતિ મારગ ચાલી. ॥૨૧૭॥
 ધમણી શિખવે સ્ફૂર્તિ ધારો !!, સ્ફૂર્તિથી જગમાં છવાય;
 ધમણી પેઠે ધર્મ છવાડે, એવો છે કુદતનો ન્યાય. ॥૨૧૮॥
 ધમણીનું શિક્ષણ ધર !! ઘટમાં, ધમણી પેઠે ધર્મવિધાસ;
 ધરતાં આત્મોત્તતિ મુકિત છે, -ધારજે એવો દિલ વિશ્વાસ. ॥૨૧૯॥
 ધર !! ધર્મથી સહુ છવનને, કર !! સૌ જાતનો ધર્મોદાર;
 ધરવા સફળ હરવા દુર્ગુણ, -એ તારું કર્તવ્ય વિચાર !!. ॥૨૨૦॥
 ધરવું સહુ સારું તે દિલમાં, જૂઠું તે સહુ કરવું દૂર;
 ધર્મની વાટે પલપલ વહેવું, છવન એવું કરો !! જરૂર. ॥૨૨૧॥
 ધાર્યા નહિં જો !! પ્રભુને દિલમાં, દેવગુરુને શર્યા ન દીલ;
 ધારણ કીધો માનવ ભવ પલ, તહોંયે છું વગડાનો ભીલ. ॥૨૨૨॥
 ધારી મત તપ ત્યાગદશાને, આતમ !! અંતરમાંહી ન ફૂલ !!;
 ધાર્યાનો અભિમાન કરતાં, ધર્મ કરતાં ધારી બૂલ. ॥૨૨૩॥
 ધર્યું પ્રભુનું ધ્યાન હૃદયમાં, દિલમાં ધર્યો ન તારણહાર;
 ધર્મને હાર્યો જન્મી માનવ, માટે ચેલી યા !! તૈયાર. ॥ ૨૨૪ ॥
 ધાક ન પાટો !! ખોટી કો પર, -જેથી અન્યને દુખડાં યાજ;
 ધાક છે સારી ધર્મના માટે, -જેથી લોક તજે અન્યાય. ॥ ૨૨૫ ॥
 મૂછ ઉઠો !! પાપને ભણી, મૂજો !! પાપ કરતાં ભવ્ય !!;
 મૂછ પાપ કરો !! નહિ ક્યારે, કરજો ધાર્મિક સૌ કર્તવ્ય. ॥ ૨૨૬ ॥
 મૂછ ઉઠો !! નહિં ભય પામી, પીર જની કર !! રક્ષણ ભવ્ય !!;
 મૂજવ !! સક્રોધે સહુ આગમ, નિર્ભયતાથી કર !! કર્તવ્ય. ॥૨૨૭॥
 નિગમ કર !! નહિ ધર્મના માર્ગે, અશક્તનાં સૌ ધતિંગ ટાળ !!;
 નિગમ દોગથી પાપ વધેને, દુઃખી યાનાં નરને નાર. ॥ ૨૨૮ ॥
 ને નના પયે નહિ ચાલો !!, ધતિંગ લાગે તે સૌ ત્યાગ !!;
 જનોનો સ જ નહિ સારો, ધર્મજનોથી ચેલી જાગ !!. ॥૨૨૯॥

ધૂર્તાઈમાં પાપ ઘણું છે, ધૂર્તાઈમાં ઢોંગની વૃત્તિ;
 ધૂર્તાઈથી થાય ન ધાર્યું, વાદે બહુલી પાપ અનીતિ. ॥ ૨૩૦ ॥
 ધૂર્ત જનો વિશ્વાસ્ય ન થાવે, દુઃખકારક તે જગમાં બધું ! ;
 ધૂર્તની વિદ્યા બહાલી લાગે, -તો પણ તે ત્યાગી સુખ મ્હાણું ॥ ૨૩૧ ॥
 ધૂર્તની વિદ્યા ધૂર્તપ્રવૃત્તિ, જૂઠાણું એ જગમાં બધું !!
 ધર્મ કરતાં જૂઠને ત્યાગી, સત્ય ધરીને શિવસુખ માણું ॥ ૨૩૨ ॥
 ધૂર્તાઈથી વંચાતા મૂર્ખા, લોભી બેમીના અવતાર;
 ધર્મ ઢોંગને ધૂર્તાઈથી, અંતે જલવું નફના દ્વાર. ॥ ૨૩૩ ॥
 ધૂર્તપણું ત્યજી ધારો !! સરલતા, સત્ય માર્ગમાં જ્ઞાની ચાલ !!;
 ધૂર્તાઈથી ધર્મ કર્મમાં, જગમાં ધ્રુવ છે ધર્મનો સાર. ॥ ૨૩૪ ॥
 ધર્મધૂરાને વહેશે આતમ !!, ધર્મધૂરધર ધર્મી ગણાય;
 ધર્મધૂરાને ધારે જેઓ, -તે સુક્રિતમાં બેલા જાય. ॥ ૨૩૫ ॥
 ધર્મધૂરાને વહન કર્યાથી, માનવ ભવ સફળો જ ગણાય;
 ધર્મધૂરાને ધારે ધોરી, નળજાઓ તો ભાગી જાય. ॥ ૨૩૬ ॥
 ધીધન સરખું ધન નહિં કોઈ, જ્યાં જાવે ત્યાં આવે સાથ;
 ધીધન સરખું કોઈ ન જગમાં, જગમાં તેની મોટી ઓથ. ॥ ૨૩૭ ॥
 ધીધન વાપર્યું કદિ ન ખૂટે, આપ્યાં બહુલું વધતું જાય;
 ધીધનની મોટાઈ જગમાં, -તેમાં સુખ શાન્તિને ન્યાય. ॥ ૨૩૮ ॥
 ધીધનથી સુક્રિત જ પમાતી, પ્રભુનાં સમ્યગ્ દર્શન થાય;
 ધીધન પરભવ સાથે આવે, -તેથી દુઃખ અનંતાં જાય. ॥ ૨૩૯ ॥
 ધૂણી ધખાવી બાળ તપસ્યા, -કરવાથી નિર્જરા અકામ;
 ધૂણી અગ્નિથી આત્મ વિશુદ્ધિ, -થતી ન જ્ઞાને વિશુદ્ધ રામ. ॥ ૨૪૦ ॥
 ધૂન લગાવો !! આતમ !! જ્ઞાને, પરમાત્મમાં થાતી સુક્રિત;
 ધૂન લગાવો !! અંતરૂ માંહી, પ્રભુપદ વરવાની એ રીતિ. ॥ ૨૪૧ ॥
 ધૂનથી તાલાવેલી લાગે, આત્મ પ્રભુમાં પ્રગટે તાન;
 ધૂન લગાવો !! પ્રભુસક્તિમાં, -તેથી પ્રગટાતા ભગવાન. ॥ ૨૪૨ ॥
 ધૂન એ !! લાગે પ્રેમથી પ્રભુમાં, -તો પ્રભુ જ્યાં ત્યાં છે સાક્ષાત;
 ધૂનની વાતો અવધન જાણે, જ્ઞાનીઓ એ જાણે વાત. ॥ ૨૪૩ ॥

ધૂમકેતુ છે કામની વૃત્તિ, ધૂમકેતુ વ્યભિચાર જ જાણુ ! ॥
 ધૂમકેતુ છે લોભની વૃત્તિ, હિંસા જૂઠને ચોરી જાણુ ॥ ૧. ॥ ૨૪૪ ॥
 ધ્વનિ અંતરમાં સત્ય જ્ઞાનની, - પ્રગટે તો ઇન્ધર પરખાય;
 ધ્વનિયો અનેક જાતની જાણો ॥, જ્ઞાનીને સર્વે સમજાય. ॥ ૨૪૫ ॥
 ધૂપ તે આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ, ધૂપ તે જાણો ॥ ત્રિવિધ તાપ,
 ધૂપમાં ધૈર્ય ધરે તે મોટો, પ્રગટ્યા હરતો સૌ સંતાપ. ॥ ૨૪૬ ॥
 ધૂપ બીલિથી ડરી ન જાણુ, ધૂપના સામો રહીને જીવ ॥
 ધૂપ સદ્ગાથી ધર્મ વધે છે, આતમ પામે છે પદ શિવ. ॥ ૨૪૭ ॥
 ધ્વંસ થતો નહિં આતમનો કદિ, દેહાદિકનો યાંય છે ધ્વંસ;
 ધ્વંસ થતો નહિં ભક્તિનો કદિ, વૈયાવૃત્ત્યે યતો ન જંશ. ॥ ૨૪૮ ॥
 ધૂમ સરીખું અજ્ઞાન જ છે, ધૂમ ત્યાં પ્રગટે વહ્નિ પ્રકાશ;
 ધૂમાજ્ઞાન પછીથી ઘટમાં, સમ્યગ્જ્ઞાનનો થતો ઉજાસ. ॥ ૨૪૯ ॥
 ધરતા અભિનવ જ્ઞાનને સંતો, પ્રભુ ધ્યાને તે નહિં ધરાય;
 ધૃતિથી જ્ઞાની ચાલે આગળ, દુઃખ પડે પણ નહિં ગમરાય. ॥ ૨૫૦ ॥
 ધીંગો આતમપ્રભુ પ્રગટાયો ॥, - જે છે ત્રણભુવનનો નાય;
 ધીંગધણી જેના શિર ગાળે, - તે ભક્તો છે સદા સનાય. ॥ ૨૫૧ ॥
 ધગધ હૃદયમાં ધર ॥ સત્કાર્યો, - કરવા માટે જાણ ॥ હંમેશ;
 ધગધથી ધગતો રહે પવપત તું, ટાળો ॥ સર્વ જીવોના કલેશ ॥ ૨૫૨ ॥
 ધમદીઓ બીજાઓ આપે, - તેથી બીજું નહિં લગાડ;
 ધમદીઓ જૂઠી નહિં આપે ॥, અન્યોને દો ॥ નહિં ધિક્કાર. ॥ ૨૫૩ ॥
 ધર્મ કરો ॥ આતમ જગ વૃદ્ધિ, - હેને જગમાં નરને નાર;
 ધારકો પાટો ॥ નહિં અન્યોને, ધૈર્યથી વર્તો ॥ નરને નાર. ॥ ૨૫૪ ॥
 ધર્મલેદથી વિધર્મીઓનો, - નાશ કરો ॥ નહિં ધરીને દેવ;
 ધર્મલેદથી અન્યધર્મીની, - સાચે જૂઠો કરો ॥ ન કલેશ. ॥ ૨૫૫ ॥
 ધન તન સત્તા દેહ ધરી પણ, - ધર્મની ઉપર પૂરણ રાગ;
 ધરીને જગમાં ચાલો ॥ આતમ ॥, જૂઠો ધર ॥ નહિં મન વૈરાગ્ય. ॥ ૨૫૬ ॥
 ધરા ધરીને રાજ્ય ધરી પણ, - ધર્મની ઉપર ધર ॥ ॥ જહુ રાગ;
 ધર્મ કરનાં દુનિયાં તજવી, - પડે તો તેનો કરજે ત્યાગ. ॥ ૨૫૭ ॥

ધર્મ મોહી થઈ અન્યધર્મીના, - ગળાં ન રેંસો નરને નાર;
 ધર્મ કરો !! પણ નાસ્તિક ઉપર, કદાપિ ધરજે નહિં ધિક્કાર. ॥૨૫૮॥
 ધર્મ કરો !! પણ ધર્મના નામે, અન્યજનોનાં કરો !! ન ખૂન;
 ધર્મ કરો !! પણ ધર્મગર્વથી, જૂઠું ધર !! નહિં ધર્મજનૂન. ॥૨૫૯॥
 ધર્મ સત્ય એ સર્વવિશ્વપર, આત્મસમો ધરવો શુભ પ્રેમ;
 ધર્મ ખરો છે વિશ્વજીવોના, કલ્યાણાર્થે ધરવી રહેમ. ॥૨૬૦॥
 ધર્મ ખરો છે નિજના સરખું, સર્વજીવોનું હિતકર્તવ્ય;
 ધર્મ ખરો છે શુણાતીત એ, આત્મિકશુદ્ધિનું કર્તવ્ય. ॥૨૬૧॥
 ધર્મ ખરો છે વિશ્વપ્રેમથી, વિશ્વની સાથે અલેહ ભાવ;
 ધરવો ધર્મ એ જૈનધર્મ છે, આત્મનો જ્યાં શુદ્ધ સ્વભાવ. ॥૨૬૨॥
 ધર્મ કમાણી રોકડ નાણું, આત્મ શુણનો સત્ય પ્રકાશ;
 ધર્મ રોકડો એ છે સાચો, નિજમાં બ્રહ્માનંદ વિલાસ. ॥૨૬૩॥
 ધર્મ કરો !! પણ લેશ ન કૂલો !!, કીર્તિ માટે કરો !! ન ધર્મ;
 ધર્મ જ્ઞાન છાનાં સૌં સારાં, ધર્મનાં નામે ધરો !! ન ભર્મ. ॥૨૬૪॥
 ધર્મની વ્યાખ્યા અનંત લક્ષણે, અસંખ્ય નયથી પૂરી થાય;
 ધર્મની વ્યાખ્યા નભના સરખી, વર્ણવતાં નહિં પૂરી થાય. ॥૨૬૫॥
 ધર્મને પ્રભુતું વર્ણન કરતાં, નેતિ નેતિ મુખ ઉચ્ચરાય;
 ધર્મ સ્વરૂપ છે અંતરૂ નભસમ, કોનાથી પૂરું ન કથાય. ॥૨૬૬॥
 ધર્મને કેવલજ્ઞાનથી જાણે, - તો પણ પૂરણ કહે ન તેહ;
 ધર્મના નામે શુદ્ધ ન સારું ધર્મીજન જીવંત વિદેહ. ॥૨૬૭॥

॥ ન ॥

નન્ના ન્યાયથી વર્તો !! નિશદ્દિન, અન્યાયે નહીં જીવન ગાળ !!;
 નિર્ગુણ નશુરા રહો !! ન ક્યારે, નેક ટેકથી જીવન ગાળ !!. ॥૧॥
 નિર્મલ મન વચ તતુને રાખો !!, નિયમ પ્રતોને પ્રેમે પાળ !!;
 નાના થઈને શુભીજન સેવો !!, નિર્દોષી થાઓ !! જેમ આળ. ॥ ૨ ॥
 નાણું મળે પણ મળે ન ટાણું, નિષ્કામે કરશો સહુ કાજ;
 નત્રા ભણ્યા ગણ્યા સમજશો !!, પામો !! આત્મશુણનું રાજ્ય. ॥૩॥

નેત્રિય નિર્વેદી નિજ આતમ ! !, વિષયવાસના દૂર નિવાર ! !;
 નિર્ભય નિજ આતમને સમજી, -ભયાદિ વૃત્તિયોને ટાંજી ॥ ૪ ॥
 નિત્ય નિરંજન આતમ આત્મા, દેહો વસ્ત્ર પરે બદલાય;
 કર્મથી દેહો યાય ને વિલુપ્તે, -સમજી ધર્મ કરો ॥ સુખદાય. ॥૫॥
 નમ્ર બનીને જગમાં વર્તો ॥, નશુરા નિર્ગુણ બનો ॥ ન ભવ્ય ॥;
 નદ્રક્ટ યાચો નહીં રહો ॥ ન્યાયે, નિત્ય કરો ॥ ચોગ્યજ કર્તવ્ય. ॥૬॥
 નિરાસકત રહી કરવાં કાર્યો, નિજબૂલો દેખો ! ! નરનાર;
 નિજહિત શિક્ષા પ્રેમે મહુચો, ન્યાય સંમજો ॥ તત્તુ ધરનાર. ॥૭॥
 નીતિ રીતિ જીવન ગાળો ! !, નેહ નભાવો ॥ સન્નન-સાય;
 નૌકા સમ ગુરુ સેવો ! ! સ્નેહે, નેહે ભજ્યો ત્રિવનનાથ. ॥ ૮ ॥
 નિંદા કર ॥ નહિ અન્યજીવેની, નિંદક ચોથો ॥ ચાલે;
 નિંદો ॥ ગર્હો ॥ નિજદોષોને, -તેથી આતમશુદ્ધિ યનાર. ॥ ૯ ॥
 નારી નહીને નશુરા નખીનો, નદ્રક્ટનો ધર ! ! નહીં વિશ્વાસ;
 નિર્જીવી નારિતક નિંદકજનના, -વિશ્વાસે નહીં જીવન આશ. ॥૧૦॥
 નિર્ભય ઉધે શત્રુ છતાં જો, નરનારી રજુરોજ સમાન;
 નાગાનો વિશ્વાસ કરતાં, નહારથી ભવે કો દિન પ્રાણ. ॥ ૧૧ ॥
 નિર્ભજને નાદાનની સોબત, -કરતા કો દિન જીવિનાથ;
 નિર્ભલનું શરણું કરવાથી, જીવ્યાની નહીં કો દિન આશ. ॥ ૧૨ ॥
 નવરા બેઠી ખાતાં કોટિ, -સોનેયા પણ ખૂટી ભય;
 નવરાને આજસ ઉધેઈ, ફોલી ફોલી ને બહુ ખાવ. ॥ ૧૩ ॥
 નિજની બૂલ દોષોને ભણો ! !, નિજદોષોને દૂર નિવાર ! !;
 નિંદા કર ! ! તું નિજદોષોની, -તેથી નિજ શુદ્ધિ યાનાર. ॥ ૧૪ ॥
 નારીદેહના રૂપને દેખી, યાવત્ મનમાં પ્રગટે કામ;
 નહીં પામ્યો તું તાવત્ નિજસુખ, કામ નરામન એકજ કામ. ॥૧૫॥
 નારીબોગની સ્વપ્નામાં પણ, ધંધાથી મન તત્તુ વિકાર;
 નિર્ભલ પ્રભુનો સંત ન તાવત્, સમજી નારીમેહ નિવાર ! !. ॥૧૬॥
 નારી દેહના આમણી રૂપમાં, મોહ્યા તે પરતંત્ર શુભામ;
 નિરખે નહીં નિજ આતમ રૂપને, -સમજી આતમ યા ॥ નિંદામ. ॥૧૭॥

નારી ચામડી લોગવવાથી, ચામડિયા નર લહ્યા ન સુખ;
નાહક શું સુ ઝેછે મૂરખ, આજલગી સૌ પામ્યા હુઃખ. ૧૧૯૦

નવરો બેઠો નખોદવાળે, નવરાં બેસો !! નહીં નરનાર;
નવરો નિજપરને છે નકામો, નવરો સૌ પહેલાં મરનાર. ૧૧૯૧

નાણું દેખી નહાલ ન થાશે, નાણાંને ઢોરો નહીં ખાય;
નર રળતો નાણાને દેખો !!, નાણાથી નર નહીં ઉપજાય. ૧૧૯૨

નિર્ભય થૈને કર !! સહુ કાર્યો, સત્કાર્યોમાં ભય નહીં ખાર !!;
નિર્ભય થા !! લોકોના બોલે, નિંદાદિક ભય દૂર નિવાર !!. ૧૧૯૩

નખળી ગાયને બગાઈઓ બહુ, સખળીને લાગે ન બગાઈ,
નખળાને ભય હુઃખો આવે, સખળાને સુખ કીર્તિ વડાઈ. ૧૧૯૪

નખળાથી જીવાય ન જગમાં, સખળાથી જગમાં જીવાય;
ન્યાય છે કુદ્રતનો એ સાચો, નિર્વીર્યોથી કથું ન થાય. ૧૧૯૫

નાત કરે મરનારની પાછળ, જીવંતાંની કરે ન સેવ;
નાહક એવી નાત ન કરવી, જીવંતાં સેવો !! ગુરૂદેવ. ૧૧૯૬

નવરો બેઠો નખોદવાળે, નવરો ધનથી ખાલી થાય;
નવરામાં નિર્ભલતા હર્ણુણ, હર્ણુદિ પ્રગટે હુઃખદાય. ૧૧૯૭

નિર્ધન તે કંજુસ લોકો છે, છતી શક્તિએ નહીં દાતાર;
નિર્ભલ તે છે સ્વાર્થ ને ભયથી, જૂઠું બોલે જે નરનાર. ૧૧૯૮

નફરત છે તે લાજને ત્યાગી, વારંતાં પણ કરતા દોષ;
ન્યાય નીતિ શિક્ષા નહીં માને, હર્ણુણ દોષનો કરતા પોષ. ૧૧૯૯

નાક જવા દે !! નહીં જગ તહાઈ, નાક જતાં શોભા નહીં લેશ;
નાક જાય છે સત્તને છંદે, દેવાળું કાઢ્યાથી દુમેશ. ૧૨૦૦

નાક જાય છે દેવું ન દેતાં, વ્યભિચાર ચોરીથી બાણ !!;
નાક જાય છે દરી પ્રતિજ્ઞા, નહીં પાળતાં જગમાં માન !!. ૧૨૦૧

નાક જાય છે નામદીથી, અપકીર્તિનાં કરતાં કાજ;
નાક જાય છે અનીતિ દોષે, અન્યાયે જગ કરતાં રાજ. ૧૨૦૨

નાક જાય છે લાજ વજ્યાથી, અપ્રમાદિત વર્તન દોષ !!;
નાક જાય તે કથું ન કાંઈ, ન્યાયે નાક જતું નહીં ખેંચ !!. ૧૨૦૩

નિર્જશતત્વ તે બાંધ્યાં કર્મને, ખેરવવાં બાજો ! ! નરનાર;
 નિર્જશતત્વના બાર લેહ છે, દબ્યવાવથી નિર્જશ માર ॥ ૧૩૨ ॥
 નમ્ર બનીને સૌની સાથે, વર્તો ! ! મારા આતમ ॥ અન્ય ॥;
 નામદાર્પ દૂર કરીને, પ્રભુ મળવાનું કર ॥ કર્તવ્ય. ॥૩૩॥
 ન્યાય નીતિ છે મુક્તિ માર્ગજ, ન્યાયથી નિજ જીવન ગાળ ! !;
 ન્યાયથી પ્રભુના પથે ચાલો ॥, ન્યાય કરો ॥ નિજને મુખકાર. ॥૩૪॥
 ન્યાયથી ધર્મના શાસ્ત્રવિચારો, નીતિથી જગમાંહી જીવ ! !;
 નીતિ વિનાનું જીવન જૂઠું, નીતિથી પામો ॥ ઝટ શિવ. ॥૩૫॥
 નશુરો રહે નહીં નશુરો થા ॥ નહીં, નશુરો ધૂળથી પણ નીચ;
 નશુરાને પ્રભુ મળે ન ક્યારે, સશુરો સૌની જગમાં ઉચ્ચ. ॥૩૬॥
 નશુરો થા ॥ નહીં કૃતજુષુ જ્ઞાને, પરાપકારીપર ધર ॥ પ્રીત;
 નશુરા નશુરો પતિત બને છે, એવી કુદતલી છે રોત. ॥૩૭॥
 નમિનાથ તીર્થંકર વંદુ, નેમિનાથ તીર્થંકર દેવ;
 નમું સ્તવું પ્યાવું શુભ ગાઉં, આત્મોપયોગે કરું હું સેવ. ॥૩૮॥
 નકદુ તે નિર્લજ્જ છે જગમાં, જેને નહિં સજ્જુષુનો રાગ;
 નકદો થા ॥ નહિં કદિ ન માનવ ॥, નકદાર્પમાં ધર ॥ નહિં રાગ. ॥૩૯॥
 નકલી તે અસલી સમ નહિં છે, નકલી તે કૃત્રિમ સૌ બાજુ ! !;
 નકલીની કિંમત છે યોદ્ધા, નકલીમાં ચેતન ॥ નહિં પ્રાણ. ॥૪૦॥
 નકામું જગમાં કોઈ નહિં છે, નકામું પણ ઉપયોગી બાજુ ! !;
 નકામું જે પોતાના માટે, અન્યના માટે કિંમતવાન. ॥૪૧॥
 નકામું જીવન ગાળ ॥ ન આતમ ॥, નકામા બેસે તે દુઃખપાય;
 નકામું જીવન ગાળે જેઓ, તેઓની સજ્જુદિ ઠટાય. ॥૪૨॥
 નકામી વાતો કર ! ! નહિ ક્યારે, જગમાં નકામું છે નહિં કોઈ;
 નકામું બોલ ॥ ન આતમ ॥ ક્યારે, ઉપયોગી બોલો ॥ સૌ જોઈ. ॥૪૩॥
 નકામું અન્યનું દિલ નહિ દુઃખવ ॥, નકામો અન્ય ત્યાં બેસ ॥ ન જા ॥;
 નકામો અન્ય ત્યાં જવું ન ક્યારે, નકામું તે છે હું ટાણું. ॥૪૪॥
 નકામું પરધર જવું ન ક્યારે, નકામું ગાળ ॥ ન મન વચ દેહ;
 નકામું છે જગ દોષી જીવન, સમજું તે ચાલે શુભગેહ. ॥૪૫॥

નછી કરવા લાયક કરવું, નછી ખોલવા લાયક ખોલ !!;
 નકકી કરજે સત્ય તે જગમાં, સંતની આગળ પડદો ખોલ !! ॥૪૬॥
 નખોદવાળે નવરો ખેઠો, નવરાની કિંમત નહિં લેશ;
 નખોદીયું ખાવા જે ઇચ્છે, -તેના જીવનમાં છે કલેશ. ॥૪૭॥
 નખોદ વાળ !! ન કોઈનું ચેતન !!, હુશ્મનનું પણ લેશ ન ખોદ !!;
 નખોદીયાની સંગત ત્યાગો !!, ગુણી જન ઉપર ધાર !! પ્રમોદ. ॥૪૮॥
 નગાર્ સંતરૂ નાદનું સાર્, સાંભળ !! તેનો સત્ય અવાજ;
 નગાર્ જયસિદ્ધિનું વાગે, સંતરૂમાં જો !! તું સામ્રાજ્ય. ॥ ૪૯ ॥
 નશુણો જન તે ગુણ નહિં માને, કરે ઉપકારો પર અપકાર;
 નશુણા નશુરા લોકો ધિક્ક ધિક્ક, જૂઠો તેઓનો અવતાર. ॥ ૫૦ ॥
 નશુણને નહિ ગુણની કિંમત, માને નહિ ગુણનો ઉપકાર;
 નશુણા સ્વાર્થી મૂઢજનો છે, પશુથી હલકા તે નિર્ધાર. ॥ ૫૧ ॥
 નશુણા ગુણનો તેમ અવગુણનો, -લેદ ન જાણે મનમાં લેશ;
 નશુણા મૂઢજનો છે જગમાં, નિશદિન તેના મનમાં કલેશ. ॥ ૫૨ ॥
 નશુરાની કિંમત નહિં જગમાં, નશુરો પામે નહિં કદિ સુકિત;
 નશુરો તે ગુરુગુણ ઉત્થાપે, નશુરાની અવળી છે રીતિ. ॥ ૫૩ ॥
 નશુરાની સિદ્ધિ નહિ થાતી, કૃતઉપકારનો લોપક જેડ;
 નશુરા ગુરુ કર્યાવણુ ક્યારે, પામે નહિં વૈકુંઠ વિદેહ. ॥ ૫૪ ॥
 નગ્નપણું નિર્દોષાનંદે, લઘુ બાળકમાં સત્ય સુહાય;
 નગ્નપણું જ્યાં નગ્ન સત્યથી, નગ્ન સાધુતા ત્યાં પ્રગટાય. ॥ ૫૫ ॥
 નગ્નપણું સાર્ ને ખોટું, પુણ્ય પાપમાં જાણો !! ભવ્ય !!;
 નગ્નપણું છે અસંખ્ય લેદે, કર !! પોતાનું શુભ કર્તવ્ય. ॥ ૫૬ ॥
 નચાવ્યો મોહથી નાચ !! ન આતમ !!, મોહે નચાવ !! નહિ જગતો !!
 નચાવ !! નહિં નિજમનને મોહે, મોહ નાચથી દુઃખની પોક. ॥ ૫૭ ॥
 નજરને રાખો !! ઉમદા પ્રતિદિન, સારી નજરથી સાર્ થાય;
 નજરે દેખી કાર્ય તપાસો !! -જેથી ભૂલ ચૂક દૂરે જાય. ॥ ૫૮ ॥
 નજરચૂકથી ભૂલો થાતી, નજરચૂકથી હાનિ થાય;
 નજરચૂકથી ઘાતો થાતી, ચેત્યાથી કદિ ચૂક ન થાય. ॥ ૫૯ ॥

નજરોનજર નિહાળો ॥ સધણું, તપાસી જોયો સધળાં કાજ, ॥ ૬૦ ॥
 નજરે દીકું પણ કંઈ જૂઠું, નજરચૂકથી રહે ન લાજ. ॥ ૬૦ ॥
 નઠારું તે દુઃખકારક જાણો ॥, મનને અગ્રિય દુઃખકર થાય; ॥ ૬૧ ॥
 નઠારું તે દુર્ગુણનું ભાજન, નઠારું રહેવું નહિ સુખદાય. ॥ ૬૧ ॥
 નઠારું તે ખ્યારું નહિ લાગે, યથા બુદ્ધિચક્રિતથી જાણ ॥ ; ॥ ૬૨ ॥
 નઠારાં હિંસાદિક સહુ પાપો, -તેને દૂર કરી સુખ માણ ॥. ॥ ૬૨ ॥
 નઠારું પણ ખ્યારું જો લાગે, -તો નિજ પાપી બુદ્ધિ જાણ ॥ ; ॥ ૬૩ ॥
 નઠારી સંગત નઠારાં કૃત્યો, -કરતાં અંતે દુઃખને હાણ. ॥ ૬૩ ॥
 નિપુર થા ॥ નહિં ભજન ત્યાગી, નઠાર થા ॥ નહિં ત્યજીને પ્રેમ; ॥ ૬૪ ॥
 નિપુર હિંસક થા ॥ નહિં માનવ ॥, દિઝમાં ધારો ॥ સાચી રહેમ. ॥ ૬૪ ॥
 નઠારને સમજણ નહિં આવે, નઠારને લાગે નહિં જોધ; ॥ ૬૫ ॥
 નઠારને નહિં કીર્તિ ઠંઠાલી, નઠાર મનમાં હિંસા કોધ. ॥ ૬૫ ॥
 નઠારને શિક્ષા નહિં લાગે, નઠારને આવે નહિં સાન; ॥ ૬૬ ॥
 નઠાર નિજનું જ્ઞાન ખુવે ને, -દુર્ગુણથી થાતો હેવાન. ॥ ૬૬ ॥
 નઠાર ને આવે શુભ લેતાં, આગળ ચઢતાં નઠાર થાય; ॥ ૬૭ ॥
 નઠાર સધળી દૂર નિવારો ॥, ઉત્સાહે નઠાર દુઃખ જાય. ॥ ૬૭ ॥
 નઠાર ડગલે ડગલે આવે, -તોયે આતમ ॥ ધિરજ ધાર ॥ ; ॥ ૬૮ ॥
 નઠારના રહામા થાવાથી, નઠાર વિષ્ણો દૂર જનાર. ॥ ૬૮ ॥
 નઠે ને આગળ ચઢતાં શુભપર, શુભસ્થાનકમાં નઠે ને દોષ; ॥ ૬૯ ॥
 નઠાર જો સહુ દૂર નિવારો ॥, નિજ આગમને શુભથી પોષ ॥. ॥ ૬૯ ॥
 નઠાર આવે સહુને ચઢતાં, નઠારવણ કોઈ લહે ન સુખ; ॥ ૭૦ ॥
 નઠાર તે અંતરાય ને વિષ્ણો, નઠાર તે અવશુણે દુઃખ. ॥ ૭૦ ॥
 નઠાર આવે સર્વકાર્યને, -કરતાં જોવું નક્કી જાણ ॥ ; ॥ ૭૧ ॥
 નઠાર આવી વીરપ્રભુને, પ્રગટ્યા ઉપસર્ગો દુઃખખાણ. ॥ ૭૧ ॥
 નઠાર તે જો દૂરે જાતું, ધર્મોદય ઉત્સાહે જોય; ॥ ૭૨ ॥
 નઠારનાની સામાં પગલાં, -લેતાં રંગના નઠાર કલેશ. ॥ ૭૨ ॥
 નઠાર પાપથી સુખને શાન્તિ, નથી પાપથી સ્વર્ગને મોક્ષ; ॥ ૭૩ ॥
 નઠાર જગતમાં સુખ ને સાચુ, મનિ મૂળજ્ઞાને સુહિત પરીક્ષ. ॥ ૭૩ ॥

નક્ષી કરવા લાયક કરવું, નક્ષી ખોલવા લાયક ખોલ !!;
 નકકી કરજે સત્ય તે જગમાં, સંતની આગળ પડદો ખોલ !! ॥૪૧॥
 નખોદવાળે નવરો બેઠો, નવરાની કિંમત નહિં લેશ;
 નખોદીયું ખાવા જે ઇચ્છે, -તેના જીવનમાં છે કલેશ. ॥૪૨॥
 નખોદ વાળ !! ન કોઈનું ચેતન !!, હુશ્મનનું પણ લેશ ન ખોલ !!;
 નખોદીયાની સંગત ત્યાગો !!, ગુણી જન ઉપર ધાર !! પ્રમોદ. ॥૪૩॥
 નગાર્ં અંતર નાદનું સાર્, સાંભળ !! તેનો સત્ય અવાજ;
 નગાર્ં જયસિદ્ધિનું વાગે, અંતરમાં જો !! તું સામ્રાજ્ય. ॥ ૪૬ ॥
 નગુણો જન તે ગુણ નહિં માને, કરે ઉપકારો પર અપકાર;
 નગુણા નગુરા લોકો ધિક્ક ધિક્ક, જૂઠો તેઓનો અવતાર. ॥ ૫૦ ॥
 નગુણને નહિ ગુણની કિંમત, માને નહિ ગુણનો ઉપકાર;
 નગુણા સ્વાર્થિ મૂઢજનો છે, પશુથી હલકા તે નિર્ધાર. ॥ ૫૧ ॥
 નગુણા ગુણનો તેમ અવગુણનો, -લેદ ન જાણે મનમાં લેશ;
 નગુણા મૂઢજનો છે જગમાં, નિશદિન તેના મનમાં કલેશ. ॥ ૫૨ ॥
 નગુરાની કિંમત નહિં જગમાં, નગુરો પામે નહિં કદિ સુકિત;
 નગુરો તે ગુરુગુણ ઉત્થાપે, નગુરાની અવળી છે રીતિ. ॥ ૫૩ ॥
 નગુરાની સિદ્ધિ નહિ થાતી, કૃતઉપકારનો લોપક જેહ;
 નગુરા ગુરુ કર્યાવણુ ક્યારે, પામે નહિં વૈકુંઠ વિદેહ. ॥ ૫૪ ॥
 નગ્નપણું નિર્દોષાનંદે, લઘુ ખાળકમાં સત્ય સુહાય;
 નગ્નપણું જ્યાં નગ્ન સત્યથી, નગ્ન સાધુતા ત્યાં પ્રગટાય. ॥ ૫૫ ॥
 નગ્નપણું સાર્ ને ખોદું, પુણ્ય પાપમાં જાણો !! ભવ્ય !!;
 નગ્નપણું છે અસંખ્ય લેદે, કર !! પોતાનું શુભ કર્તવ્ય. ॥ ૫૬ ॥
 નચાવ્યો મોહથી નાચ !! ન આતમ !!, મોહે નચાવ !! નહિ જગલોક;
 નચાવ !! નહિં નિજમનને મોહે, મોહ નાચથી દુઃખની પોક. ॥ ૫૭ ॥
 નજરને રાખો !! ઉમદા પ્રતિદિન, સારી નજરથી સાર્ થાય;
 નજરે દેખી કાર્ય તપાસો !!, -જેથી ભૂલ ચૂક દૂરે જાય. ॥ ૫૮ ॥
 નજરચૂકથી ભૂલો થાતી, નજરચૂકથી હાનિ થાય;
 નજરચૂકથી ઘાતો થાતી, ચેત્યાથી કદિ ચૂક ન થાય. ॥ ૫૯ ॥

નબળાઈ તે મૃત્યુ બીજી, મરવાથી ડરવું તે ભણી ॥ ;
 નબળાઈ તે દેહાધ્યાસજ, પાપવટે ધરવા નિજ પ્રાણ. ॥૮૮॥
 નબળાઈ તે હિંસા ધોરી, વ્યભિચારને જૂઠો મર્વ;
 નબળાઈ તે બીવું ડરવું, જડમાંથી ગણવું નિજ મર્વ. ॥૮૯॥
 નબળાઈ તે જૂઠી અમતા, સ્વાર્થમાંથી રહેવું શુભતાન;
 નબળાઈ તે પરાપકારે, વાપરવું નહિં તન ધન પ્રાણ. ॥૯૦॥
 નબળાઈ તે પરાશ્રયી થઇ, શુભામી જીવન ગાળવું જોઈ;
 નબળાઈ તે પરતંત્રતા, લોભાસક્તિ ગળી જી તેહ. ॥૯૧॥
 નબળાઈ તે નીતિ તજવી, અધર્મ પારણ કરવો કામ;
 નબળાઈ તે ધૂર્તપણું છે, અંતરૂ રહેવું નહિં નિષ્કામ. ॥૯૨॥
 નબળાઈને ટાળો ॥ આતમ ૧, પારો ॥ આતમની સબળાઈ;
 નબળાઈ નામદર્પણું છે, તેથી પડતી છે દુઃખદાઈ. ॥૯૩॥
 નામદર્પો કહિ સંત ન થાવે, નામદર્પો પામે નહિં જ્ઞાન;
 નામદર્પો ભક્તો નહિં થાવે, નામદર્પોમાં છે નહિં તાન. ॥૯૪॥
 નામદર્પો મરવાથી બીવે, જુદુસ્યને ત્યાગી નહિં થાય;
 નામદર્પો જીવનના સ્વાર્થી, પડતીમાંથી ચાડ્યા જાય. ॥૯૫॥
 નામદર્પોમાં શક્તિ નહિં છે, નામદર્પોમાં નહિં વૈરાગ્ય;
 નામદર્પોમાં દયા હાન નહિં, સાહસ શૂરપણું નહિં જ્ઞાન. ॥૯૬॥
 નામદર્પો છે ગાહરીયા સૌ, જ્યાં ત્યાં બીવે નાશી જાય;
 નામદર્પો ભાગે છે બયથી, કર્તવ્યોથી જાણ થાય. ॥૯૭॥
 નામદર્પો રક્ષે નહિં ઠેને, સબળાઓના બને શુભામ;
 નામદર્પો જર જોર ન રક્ષે, નામદર્પો રક્ષે નહિં હામ. ॥ ૯૮ ॥
 નામદર્પો ધરનાર ન રક્ષે, નામદર્પો રક્ષે નહિં ધર્મ;
 નામદર્પો નહિં દેશને રક્ષે, નામદર્પોમાં ભારે ભર્મ. ॥ ૯૯ ॥
 નામદર્પો અતિકામી જૂરા, દેશ કામનો કરે વિનાશ;
 નામદર્પો ત્યાગી નહિં ચાતા, પારે નહિં પ્રભુમાં વિશ્વાસ. ॥ ૧૦૦ ॥
 નામદર્પોમાં દૈન્યપણું છે, મૃત્યુ બીજથી ભાગી જાય;
 નામદર્પો રણમાંથી ભાગે, જીવનના સ્વાયોને રહાય. ॥ ૧૦૧ ॥

નામદો છે બાંધલા જેવા, જડ આતમ સુખ બેથી બ્રહ્મ;
 નામદોથી દેશ શુભામી, નામદો છે ધર્મથી બ્રહ્મ. ॥ ૧૦૨ ॥
 નામદોમાં ન્યાય ન નીતિ, પરમાર્થે અર્પાઈ ન બ્રહ્મ;
 નામદો જે નર ને નારી, -તે જીવંતાં દાસ ગણાય. ॥ ૧૦૩ ॥
 નામદો નિજ ક્રુરજ ન ધારે, કર્તવ્યોથી ચૂકી બ્રહ્મ;
 નામદોમાં જ્ઞાન ન સેવા, નહિં ઉત્સાહને શૌર્ય સદાય. ॥ ૧૦૪ ॥
 નામદોને મર્દ બનાવો ! !, મર્દ બનીને જગમાં જીવ ! !;
 નબીશ નહિં નામદોઈથી, જગમાં એવું જાણુ ! ! સદીવ. ॥ ૧૦૫ ॥
 નામદોઈને કર ! ! ફરે, મર્દ બનીને સહીલે ! ! દર્દ;
 મર્દ મરીને સ્વર્ગને પામે, આ ભવમાં સુખ પામે મર્દ. ॥ ૧૦૬ ॥
 નભવું જ્ઞાનક્રિયાથી જગમાં, નભતા નહિં નિર્મલ નાદાન;
 નભવું શક્તિયોથી જગમાં, નભવામાટે ધર ! ! શુભજ્ઞાન. ॥ ૧૦૭ ॥
 નભવું શુભકર્મોથી થાતું, આત્મશક્તિથી નભવું થાય;
 નભવાનાં સહુ કારણ જાણી, ઉદ્યોગી થા ! ! દુઃખો જાય. ॥ ૧૦૮ ॥
 નમુ નમુ શ્રી માત પિતાને, પાળી પોખ્યો જેણે દેહ;
 નમુ નમુ શ્રી સદ્ગુરુવરને, જેણે નિજને કર્યો વિદેહ. ॥ ૧૦૯ ॥
 નમુ નમુ જગ ઉપકારીને, જેઓએ કીધા ઉપકાર;
 નમુ નમુ દુર્ગન લોકોને, નિંદી શિક્ષા આપે સાર. ॥ ૧૧૦ ॥
 નમુ નમુ સ્વજનોને પ્રેમે, -જેણે મુજ પર ધારી પ્રીત;
 નમુ નમુ બાંધવ મિત્રોને, -જેણે દેખાડી શુભ રીત. ॥ ૧૧૧ ॥
 નમુ નમુ સાધુ સંતોને, -જેણે આપ્યો સારો બોધ;
 નમુ નમુ હું સંતજનોને, -જેથી પામ્યો ઉત્તમ શોધ. ॥ ૧૧૨ ॥
 નમુ નમુ હું સર્વ જીવોને, મુજ પર સોનો છે ઉપકાર;
 નમુ નમુ ઉપગારી સહુને, ઉપગારીના ધન્ય અવતાર. ॥ ૧૧૩ ॥
 નમુ નમુ હું સર્વ વિધને, સદા વિચ મુજ ગુરુસમ બેશ;
 નમુ નમુ હું શિષ્યોને મહુ, ઉપગારી જે પુરા હમેશ. ॥ ૧૧૪ ॥
 નમુ નમુ હું જ્ઞાન-અને, યોગીઓને કરું પ્રણામ;
 નમુ નમુ મરીને સહુને મહુ મહુ ગુણદિન દામ. ॥ ૧૧૫ ॥

નમસ્કાર શુભિયોને થાશે, નમે ગમે તે સૌને જાણુ !!;
 નમવામાં અભિમાન કર્યું તો, માણી માગી લાવું જાન. ॥ ૧૧૧ ॥
 નમાલો થા !! નહિં આતમ કયારે, દુર્ગુણીઓમાં પણ છે માલ;
 નમાલું જીવન ગાળ !! ન આતમ !!, સદ્ગુણથી લે !! નિજ સંભાળ. ॥ ૧૧૨ ॥
 નમાવે શત્રુને તે જોનો, દ્રવ્યભાવ અરિ જીતે જેહ;
 નમી નમાવી દે !! શત્રુને, અનંત શક્તિથી જીત દેહ. ॥ ૧૧૩ ॥
 નમ્ર બનો !! શુભીઓની આગળ, નમ્ર બન્યાથી શુભ પ્રગટાય;
 નમ્ર બન્યાથી જૂલ જણાતી, વિનયથી વેરી વશ થાય. ॥ ૧૧૪ ॥
 નમ્ર બનીને જગમાં ચાલો !!, આતમ !! કરશે નહિ અહંકાર;
 નમ્ર બનીને પ્રભુને ધ્યાવો !!, સર્વજીવોથી ધર !! સહકાર. ॥ ૧૧૫ ॥
 નમ્ર બનીને ગર્વને ટાળો !!, વૃદ્ધશુભનો ધરવો નહિં ગર્વ;
 નમ્ર બન્યા પણ ભર્મ ન ભાળે, આતમ સમું દેખી દ્યો !! સર્વ. ॥ ૧૧૬ ॥
 નમ્ર બની જા !! શુભીની આગળ, ભક્ત સંતનો બની જા !! દાસ;
 નમ્રપણમાં પ્રભુ ઘટ પ્રગટે, એવો ધારી લે !! વિશ્વાસ. ॥ ૧૧૭ ॥
 નમ્રપણથી શુભ સહુ પ્રગટે, અવશુભ પ્રગટયા વિલુપ્તી જાય;
 નમ્ર બનો !! આતમ !! જગભારા, નમ્રપણથી મુખમાં થાય. ॥ ૧૧૮ ॥
 નયને નિરખી દ્યો !! જગ સારું, નિરખીને સહુ અહંકારો સત્ય;
 નયન મળ્યાં છે સારા માટે, નયનવટે કરજે શુભ કૃત્ય. ॥ ૧૧૯ ॥
 નયનવટે પુણ્યોને પાપો, થાતાં એવું જગમાં જાણુ !!;
 નયનને સારા માર્ગે વાપર !!, તેથી તું થાશે ભગવાન. ॥ ૧૨૦ ॥
 નયનમાં કંઈપણ દેખ ન રાખો !!, નયનમાં રાખીશ નહિં દુષ્ટામ;
 નયનમાં રાખીશ નહિં દુર્ગુણને, પરના ધનને જાણુ !! દુરામા. ॥ ૧૨૧ ॥
 નર તે જાણો !! મર્દ શુભોથી, નર તે જાણો !! દિગંભવાન;
 નર તે જાણો !! સાદસી શૂરો, સ્વાર્થે પરાર્થે આપે પ્રાણ. ॥ ૧૨૨ ॥
 નર તે દાની દયાવંતને, સચ્ચારિત્રો શિરઃ પ્રધાન;
 નર તે જ્ઞાની યોગી ભક્તને, નારીરક્ત શુભી મદાન. ॥ ૧૨૩ ॥
 નર તે નિર્ભય અધ્યભિચારી, સન્યસો પાલક ધારે ન્યાય;
 નર થાવું દુર્લભ છે જગમાં, સદ્ગુણ કર્મો નરના થાય. ॥ ૧૨૪ ॥

નારી તે જે શીયળવંતી ને, સત્ય પ્રેમનો જે ભંડાર;
 નારી તે જે હયાની દેવી, સેવામાં અર્પાઈ જનાર. ॥ ૧૩૦ ॥
 નારી તે જે ભક્તિમંતી, સર્વે કળાની જે છે ખાણ;
 નમ્ર અતિમે વિનયશીલ જે, સંતતિ અતિથિ પોષક જાણ. ॥ ૧૩૧ ॥
 નારી તે મહાઈ ધરે ને, ઘરમાં જગમાં દેવી થાય;
 નારીના શુભ કર્મે રહેતી, નિરાસકત કર્તવ્ય સુહાય. ॥ ૧૩૨ ॥
 નરનારી જે સ્વાધિકારે, -કરતાં ધર્મ અને શુભ કર્મ;
 નરનારી શ્રાવું ફલભ છે, પ્રગટાવી નરનારી ધર્મ. ॥ ૧૩૩ ॥
 નરનારીના ધર્મ પ્રકાશે !!, નરનારીની કરવી સેવ;
 નરનારી તે પ્રભુપદ પામે, નરનારી તે થાવે દેવ. ॥ ૧૩૪ ॥
 નરનારીમાં શુભની વૃદ્ધિ, -કરવા માટે ફરજ બળવ !!;
 નરનારીને જો !! પ્રભુ ભાવે, સહુમાં આત્મપ્રભુતા ભાવ !!. ॥ ૧૩૫ ॥
 નર્ક તે પાપથી પુણ્યથી સ્વર્ગજ, પામે છે જગ નરને નાર;
 નર્કનું કારણ પાપને રોકે !!, નિષ્કામે ધર !! પુણ્યાચાર. ॥ ૧૩૬ ॥
 નગ્નપણામાં શ્વેતપણામાં, કષાય મુક્ત થવાથી મુક્તિ;
 નૈયાયિક આદિ દર્શનીયો, મુક્તિ લહે ધરી સમતા વૃત્તિ. ॥ ૧૩૭ ॥
 નર્મશો છે ઉચ્ચદશા નિજ, કડકપણાથી છે અહંકાર;
 નમ્ર બનીને નવનવ શુભ લે !!, નમ્ર બની કર !! ભક્તિ ખ્યાર. ॥ ૧૩૮ ॥
 નવનવ શોધો થાય જગતમાં, નવા જુની કર્મ થઈને થાય;
 નવનવ જ્ઞાન વધે છે સૌમાં, નવનવ સમજતા પર્યાય. ॥ ૧૩૯ ॥
 નવયૌવનમાં ખત્તા ખા !! નહિ, નવયૌવનમાં ખા !! નહિ ઠેસ;
 નવયૌવન છે ગદ્દા જેવું, -જેવી તોફાની થઈ લેંસ. ॥ ૧૪૦ ॥
 નવયૌવન છે રેલના જેવું, નવયૌવન વિદ્યુત ચમકાર;
 નવયૌવનમાં તોફાનો બહુ, નવયૌવનમાં રસ પણ સાર. ॥ ૧૪૧ ॥
 નવયૌવનમાં ખસી પડો !! નહિ, ક્ષણક્ષણ યૌવનને સંભાળ !!;
 નવયૌવનમાં ધર્મ કરો લે !!, દેવગુરૂ પર ધરજે ખ્યાર. ॥ ૧૪૨ ॥
 નવધા ભક્તિ કરવી સુખકર, નવધા ભક્તિ વિશ્વ પ્રચાર;
 નવધા ભક્તિ સમ્યક્ સમજે !!, કરશે મોહાદિક સંહાર !!. ॥ ૧૪૩ ॥

નવધા ભક્તિની શુભ પૂજા,—૨થી સમજાવ્યું ભક્તિસ્વરૂપ;
 નવધા ભક્તિ જેઓ ધારે,—તેઓ પડતા નહિં ભવદૂષ ॥૧૪૪॥
 નવરસ આધ્યાત્મિક છે જૂઠા, જ્ઞાનધ્યાનથી નવરસ સ્વાદ;
 નવરસ મૂળ પશુ આતમરસ છે, પામતાં નહિં વાદવિવાદ. ॥૧૪૫॥
 નવરસ રૂપી આતમરસ જે,—પામ્યો તે જગધરે ન મોહ;
 નવરસ ક્ષણ ક્ષણ આતમ જ્ઞાને,—પામે તેને હોય ન દ્રોહ. ॥૧૪૬॥
 નવરસ આતમ જ્ઞાને પામે, વિષયરસો તસ છૂટી જાય;
 નવરસ રાજસ તામસ સાત્વિક,—આત્મિક સમજે તે સુખપાય. ॥૧૪૭॥
 નવરાસે કર !! ધર્મનાં કાર્યો, નવરાસે કર !! પ્રભુથી પ્રેમ;
 નવરાસે કર !! સંતની સેવા, નવરાસે કર !! સાચી રહેમ ॥ ૧૪૮ ॥
 નવરા બેસી રહેવું ન ક્યારે, નવરા બેઠ્યાં નખોદ જાય;
 નવરા બેઠાં કુર્ણુણ આવે, વ્યસનો પશુ દિલમાં પ્રગટાય. ॥ ૧૪૯ ॥
 નવરામાં આજસ બહુ આવે, નિદ્રા વિકથા થાય પ્રવેશ;
 નવરા રહેતાં ખાદ પડે બહુ, પ્રગટે બીજા મોહો કલેશ. ॥ ૧૫૦ ॥
 નવાઈ પામ !! જ્યાં સફળુષ દેખે, નવાઈ પામજે દેખી જ્ઞાન;
 નવાઈ પામજે નવનવ શોધે, નવાઈ પામ !! મળે ભગવાન ॥૧૫૧॥
 નવાઈ જેવું છે નહિં જગમાં, જેની અસ્તિ તે પ્રગટાય;
 નવાઈ લાગે છે અજ્ઞાને, જ્ઞાનવડે અચરજ નહિં સાય. ॥ ૧૫૨ ॥
 નવું જગ સહુ પર્યાયે થાતું, દ્રવ્યપણે જગ એહનું એહ;
 નવું ને જૂનું પર્યાયે સહુ,—સમજે એવું જ્ઞાની જેહ. ॥ ૧૫૩ ॥
 નસીબ તારૂં જેવું તેવું, સંપ્રતિ તેવું સુખ દુઃખ થાય;
 નસીબ માની બેસી ન રહેવું, ઉદયમથી નસીબજ બંધાય. ॥૧૫૪॥
 નસીબ પ્રારબ્ધજ બે એક છે, ઉદયમાં આવ્યાં કર્મ તે જાણ !!;
 નસીબનો જે પડદો જાણે,—તેને પ્રગટે અનુભવ જ્ઞાન. ॥ ૧૫૫ ॥
 નહાવું પીવું ખાવું પીવું, ચાલવું દોડવું કર્મથી થાય;
 નાસવું ને સ્થિર રહેવું કર્મ, કર્મ દેહાદિક પર્યાય. ॥ ૧૫૬ ॥
 નથી દુનિયામાં તારૂં કાંઈ, મારૂં મારૂં કરે શું ? ચેત !!;
 નહીં તારૂં ત્યાં શું ? શું ? ચિરપર કાળ જપાટા દેત. ॥૧૫૭॥

નહીં જ્યાં સુખની આશા કિંચિત્, જડમાં ત્યાં શું સુખની આશ
 નહીં જ્યાં સુખ ત્યાં દુનિયા લોકો, -ધરતા સુખબુદ્ધિ વિધાસ. ॥૧૫
 નહીં જ્યાં તન મન પ્રાણ ખરેખર, આતમ !! તારો ત્યાં છે વાસ
 નહીં ત્યાં જન્મ જરાને મરવું, ત્યાં તારું ઠેકાણું ખાસ. ॥૧૫૬
 નહીં જ્યાં આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ, ત્યાં પૂર્ણાનંદ તું છે ખાસ;
 નહીં જ્યાં પુણ્યલના પર્યાયો, ત્યાં તું અસંખ્ય પ્રદેશી વાસ. ॥૧૬૭
 નહીં જન્મને નહીં જ્યાં મરવું, ત્યાં તારો મુક્તિ છે ખેશ;
 નહીં એવું નિશ્ચય કરીને, પામો !!, મુક્તિ સર્મ હમેશ ॥૧૬૮
 નાક ગયું તો ગયુંજ સવળું, સ્વાર્પણ કરીને નાકને રાખ !!;
 નાકને માટે સારા લોકો, જીવે છે તું સાચું સાખ !!. ॥૧૬૯
 નાક સરલ તો સરલપણું છે, નાકની ઉપર ધર !! નહિં ડાગ;
 નાકની ઉપર માંખી ન જોસે, -એવો ધર !! તું રાગ વિરાગ ॥૧૭૦
 ના કૌવન જગમાં નહિં જીવે, ના કૌવતથી લોક ગુલામ;
 ના કૌવન ત્યાં ધર્મ નહિં છે, કૌવન ત્યાં છે ધર્મનું ધામ. ॥૧૭૧
 નાખી દે !! જે દુર્યુધ સવળા, ના કૌવનને કાઢો !! દુર
 નાખવું રાખવું વિવેક ધારી, -તેથી સુખ પ્રગટે કારપૂર. ॥૧૭૨
 નામના સુખ લે !! જે તું સારા, વ્યવહારે ધર !! નહિં નાગર્મ,
 નામને ભેડે કોઈ કરો !! નહિં, સાધુ ભેડે ધર !! સાદાર્મ. ॥૧૭૩
 નામના જાવા પવન સુખવંતા, કંચન કમિની ત્યાં જ ત્યામ;
 નામ એવા પરોપકારી, સદા સંત ત્યાં પ્રભુનો રામ ॥૧૭૪
 નાચું રહેવું જગ નહિં સાડું, નહિં દોષ મુદિત ન આચ;
 નિર્મલોચી સમતા પ્રગટે, -તો જડમાં મુદિત વિદાય. ॥૧૭૫
 નાચવું આતમ સુખથી ભારે, નહિં નાચવું મૂઢું ભારે !!
 નાચવું જોડી, જાનમરુદ્ધી, -તેથી જાનમરુદ્ધિ નિર્મલોચી ॥૧૭૬
 નાચવું કાલુ મેં કોઈ અનન્ય નિષ્કલેષ રહે, મુનિદાસ
 નાચવું જોડી ભારે નિર્મલોચી, -તેથી જાનમરુદ્ધિ નિર્મલોચી ॥૧૭૭
 નાચવું જોડી ભારે નિર્મલોચી, -તેથી જાનમરુદ્ધિ નિર્મલોચી ॥૧૭૮
 નાચવું જોડી ભારે નિર્મલોચી, -તેથી જાનમરુદ્ધિ નિર્મલોચી ॥૧૭૯
 નાચવું જોડી ભારે નિર્મલોચી, -તેથી જાનમરુદ્ધિ નિર્મલોચી ॥૧૮૦

નાટકયાગા દુનિયા સવળી, નાટકયાગા મનડું જાણુ ! !;
 નાટકીયો તું પોતે આતમ !!, કર્મોદયથી વિશ્વ વખાણુ !!. ૥૧૭૨॥
 નાટકીયો તું નવનવ નાટક, - કરતો ભવમાંહી ભટકાય;
 નાટક તારું સૌ દુઃખકારક, નિજ કીધાં નિજને વેદાય. ૥૧૭૩॥
 નાટક નાથો ! ! એવું આતમ ! !, કે જેથી ભવ દુઃખો જાય;
 નાટક નાથો ! ! નાટકીયા થૈ, નાટકયાગા વિષ્ણુસી જાય. ૥૧૭૪॥
 નાટક સાચું જ્ઞાન ચરણુ છે, નાટક સાચું સેવા બક્ષિત;
 નાટક સાચું ક્રિયા યોગ છે, - જેથી પ્રગટે પ્રભુપદ વ્યક્તિ. ૥૧૭૫॥
 નટ નાગર થૈ નાટક નાથો ! !, અંતરમાં ધરો સાક્ષી ભાવ;
 નાટકીયા પેઠે જગ વર્તો ! !, જ્યાં ત્યાં ધરો ! ! ન મમતા ભાવ. ૥૧૭૬॥
 ન્યારો રહી તું નાટક કરજે, કર્મોદયના ખેલો ખેલ ! !;
 ન્યારું નાટક આતમ શુણુનું, - કરજે પ્રગટે રસની રેલ. ૥૧૭૭॥
 નાટક કર્મને આતમભાવનું, - ખે જાણી નાટકપદ ધાર ! !;
 નાથો ! ! રાથો ! ! આતમપદમાં, શુભ પર્યાયનું નાટક સાર. ૥૧૭૮॥
 નાક તંપાસી કરવાં કાર્યો, નાક તંપાસી ઔપધ આપ ! !;
 નાક ન જાણે દુઃખ ન જાણે, - તે પામે છે દુઃખની છાપ. ૥૧૭૯॥
 નાક ન જાણે તે દિલ જાણે, નાક થકી સમણું પરખાય;
 નાકી જ્ઞાનનું રહસ્ય જાણે, ઉપકારો તે જગમાં થાય. ૥૧૮૦॥
 નાદાની ત્યજ ! ! ધરો પરાક્રમ, નાદાની ત્યજ ! ! દેઈ દાન;
 નાદાની ત્યજ ! ! કરીને સ્વાર્થણુ, નાદાની ત્યજ ! ! પામી જ્ઞાન. ૥૧૮૧॥
 નાદાની ત્યજ ! ! ઉદારતાથી, નાદાની ત્યજ ! ! આપી લોગ;
 નાદાની તે નમજાઈ છે, નાદાનીના ત્યજ ! ! સંયોગ. ૥૧૮૨॥
 નાણુક કર ! ! સૌ દુષ્ટ વિચારો, નાણુક કરજે અચક્ષિત દોહ;
 નાણુક કરજે ઇર્ધ્યાગિને, મોક્ષ પગથીએ કર ! ! આરોહ. ૥૧૮૩॥
 નાણુક કર ! ! બહિરાત્મપણુને, નાના દોષો કર ! ! સૌ દ્રર;
 નામના કરતા સુક્ષ્મભાટે, કર્તવ્યોને કર ! ! યથ શૂર. ૥૧૮૪॥
 નાનુ પણ ઉપયોગી સારું, અનુપયોગી મોટું ત્યાગ ! !;
 નાનુ મોટું જે ઉપયોગી, - તેના ઉપર ધરજે રાગ. ૥૧૮૫॥

નાનાની કદિ કરો !! ન હાંશી, નાનામાંથી મોટું થાય;
 નાનામાંથી મોટા થાતા, સર્વે એ કુદ્રતનો ન્યાય. ॥૧૮૬॥
 નાત જાતનું બહુ ચિંતવો !!, નાત જાતનું કરો !! હિત કાળ;
 નાની કોમો સઘળી રહો ! !, સ્વતંત્ર રક્ષણમાં સામ્રાજ્ય. ॥૧૮૭॥
 નાતોના ભેદે નહિં લડવું, નાત ભેદથી કરો ! ! ન કલેશ;
 નાત છે, સર્વજીવોની એકજ, સમિત્યદાનંદ રૂપ હમેશ. ॥૧૮૮॥
 નાથ નિરંજન અરિહંત દીન, વીતરાગ જીનવર પ્રભુ દેવ;
 નાથ પ્રભુ એવો જ્યાં શિરપર, ત્યાં પ્રગટે છે ભક્તિ સેવ. ॥૧૮૯॥
 નામાંકિત થતાં તે લોકો, -જેઓ કરતા પરોપકાર;
 નામાંકિત થતા ભક્તો સૌ, વિશ્વ જીવોના પાલણહાર. ॥૧૯૦॥
 નામું ઠામું સાચું રાખો ! !, સાચો રાખો ! ! સૌ વ્યવહાર;
 નામા ઠામાનો ગોટાળા, જ્યાં અંતે ત્યાં પડતી ધાર ! !. ॥ ૧૯૧ ॥
 નારાજ ધર ! ! નહિં દિલમાંહી, દુઃખમાંહી પણ સુખને ભાવ ! !;
 નારાજ ને રાજ એ સહુ, પાપ અને છે પુણ્યના લ્હાવ. ॥ ૧૯૨ ॥
 નાલાયકની સંગ કરો ! ! નહીં, નાલાયકનો ત્યજ !! વિશ્વાસ;
 નાલાયકને લાયક કરવા, ઉપદેશો આપો ! ! શુભ ખાસ. ॥ ૧૯૩ ॥
 નાશ કરીશ નહિં ઉપયોગીનો, પ્રાણીઓનો કર ! ! નહિં નાશ;
 નાશ કરતાં લાલાલાલનો, -વિચાર કરજો દિલમાં ખાસ. ॥ ૧૯૪ ॥
 નાશ ન થાતો આત્મ તત્ત્વનો, -એવો મનમાં નિશ્ચય ધાર ! !;
 નાશ કરતાં પહેલાં દિલમાં, દયા ધર્મનો કર ! ! સુવિચાર. ॥૧૯૫॥
 નાસ્તિકની છે માન્યતા જૂઠી, માને નહિં ઈશ્વરને મુક્તિ;
 નાસ્તિકને છે આશ્ચર્યવૃદ્ધિ, નાસ્તિક કરતો મિથ્યા મુક્તિ. ॥૧૯૬॥
 નાસ્તિકની છે અવળી બુદ્ધિ, સવળુ પણ અવળુ પ્રણમાય;
 નાસ્તિક સાથે વાત કરતાં, અંતે તેને લાલ ન થાય. ॥ ૧૯૭ ॥
 નાસ્તિકને પ્રતિજોધે જ્ઞાની, અતિશયવંતા જેઓ સંત;
 નાસ્તિક બુદ્ધિથી જગમાંહી, પાપાચાર વિચાર વહંત. ॥ ૧૯૮ ॥
 નાહક કોઈને દુઃખ ન દેજે, નાહક કોને નહીં સતાવ ! !;
 નાહક કોને પીડા કર !! નહિં, નાહક કોથી કર !! નહિં દાવ. ॥૧૯૯॥

નિકટ રહેલા લોક સુધારે ॥, નિકટ રહ્યાની કર ! ! સંભાળ; ॥૨૦૦॥
 નિકટ રહ્યાની કરી પરીક્ષા, નિકટ રહ્યા પર ધરજો ઝહાલ. ॥૨૦૧॥
 નિમ્ન કરજો ઇન્દ્રિયોનો, મનનો નિમ્ન કર ! ! ઘડ શૂર ; ॥ ૨૦૨ ॥
 નિમ્ન કરતાં શક્તિ પ્રગટે, દિશ્માં પ્રગટે આનંદ પૂર. ॥ ૨૦૩ ॥
 નિર્ભય થઈને કર ! ! સહુ કાર્યો, જીવન મરણમાં નિર્ભય થાવ ! ! ॥ ૨૦૪ ॥
 નભની પેઠે આતમ જાણી, નિર્ભય નિર્ભયતાને લાવ ॥. ॥ ૨૦૫ ॥
 નિર્ભયતા છે આતમ નિશાની, નિર્ભયતાનાં કારણ સેવ ! ! ॥ ૨૦૬ ॥
 નિર્ભયતા જો ॥ સાચી પ્રગટી, -તો તું જાતે નિર્ભય દેવ. ॥ ૨૦૭ ॥
 નિર્ભયતા છે ત્યાં દુઃખ નહિં છે, નિર્ભયતા ત્યાં છે આનંદ ; ॥ ૨૦૮ ॥
 નિર્ભયતા ત્યાં શૂરવીરતા, જીતિના સહુ નાસે દંડ. ॥ ૨૦૯ ॥
 નિહર અને છે જ્ઞાની યોગી, નિહર અને છે શૂરા લોક ; ॥ ૨૧૦ ॥
 નિહર અને છે સંતો ભજો, દુઃખ મહત્ત્વાં પાઠે નહિં પોક. ॥ ૨૧૧ ॥
 નિહરપણું છે પ્રભુકૃપાથી, જ્ઞાનધકી નિર્ભયતા થાય ! ॥ ૨૧૨ ॥
 નિર્ભયરૂપે તેલ અને છે, -જેના દીશમાં પ્રભુ પ્રગટાય ॥ ૨૧૩ ॥
 નિત્ય નિરંજન આતમ ! ! તું છે, દેહ વિનાયે આતમ નિત્ય ; ॥૨૧૪॥
 નિત્યાતમનો નાશ ન થાવે, -જેવી પ્રજ્ઞા રાખ ! ! પવિત્ર. ॥૨૧૫॥
 નિદાન જાણો ! ! રોગાદિકેનું, સર્વકાર્યનું જાણ ! ! નિદાન ; ॥૨૧૬॥
 નિદાનજ્ઞાને કાર્યનીસિદ્ધિ, -જેવું અંતરમાંથી માન ! ! ॥ ૨૧૭ ॥
 નિદિધ્યાસન કરજો જાણે, આતમજ્ઞાની થાય પ્રતીતિ ; ॥૨૧૮॥
 નિદિધ્યાસન થોડું સમાધિ, મળવી જ્યોતિમાંથી જ્યોતિ. ॥૨૧૯॥
 નિદેશ સમજો જ્ઞાનીજ્ઞાનો, જ્ઞાનીજ્ઞાનો આજ્ઞા માન ! ! ॥ ૨૨૦ ॥
 નિદેશમાં અર્પણ જાણ, આતમશુદ્ધિ કર ! ! સુખજાણ. ॥૨૨૧॥
 નિદા પશુ ઉપયોગી સારી, નિદાવસ્થા શક્તિસાર ; ॥ ૨૨૨ ॥
 નિદાસમ વેરી નહિં કેઈ, નિદા સુખ ને દુઃખ કરનાર. ॥ ૨૨૩ ॥
 નિદા દેહ દયલી પર્યંત, નિદાવશ જગ નહિં જવાય ; ॥ ૨૨૪ ॥
 નિદા ઉપયોગી છે સારી, અનુપયોગી દુઃખકર ન્યાય ॥ ૨૨૫ ॥
 નિદા જીવન ને મૃત્યુ, જાપેલાએ સમજો ! ! સત્ય ; ॥ ૨૨૬ ॥
 નિદાન સારા પાથી દોરો, -કરે ન જંધો જે દુઃખન્ય. ॥ ૨૨૭ ॥

નિર્ધન આજસુ અજ્ઞાનીઓ, અનુદમી લોકો છે જાણ !!;
 નિર્ધનતા છે પૂર્વકર્મથી, આ ભવના પણ દોષ પિછાણ !!. ॥૨૧૩॥
 નિપજ પ્રમાણે અર્ચ કરે જે, વિવેકથી તે લહે ન દુઃખ;
 નિપાત ન થાય તેનો ક્યારે, વિવેકથી વર્તતાં સુખ. ॥ ૨૧૪ ॥
 નિપાત થાતો ગુણબ્રહ્મોનો, વ્યસનીઓનો થાય નિપાત;
 નિપાત થાતો દુર્ગુણીઓનો, પ્રતિજ્ઞા લોકે થાય નિપાત. ॥ ૨૧૬ ॥
 નિપાત કરવો છે નિજ હાથમાં, ઉંચે ચઢવું છે પણ હાથ;
 નિપાતને દુઃખકારક જાણી, કદિ ન કરશે તેનો સાથ. ॥ ૨૧૭ ॥
 નિપુણ ખનીને જગમાં વર્તો !!, નિપુણ બંન્યાથી જગ જીવાય;
 નિપુણ વિનાના મૂર્ખાઓથી, -જ્યાં ત્યાં દાસ્યપણું જ કરાય. ॥૨૧૮॥
 નિપુણ તરે છે વ્યસનો સર્વે, નિપુણ તરે છે દુર્ગુણ સર્વ;
 નિપુણ ભજે છે સદ્ગુણ સર્વે, કરતો નહિં સત્તાદિક ગર્વ. ॥૨૧૯॥
 નિબંધ સારા ગુણકર વાંચો !!, પ્રભુ પ્રાપ્તિકર વાંચ !! નિબંધ;
 નિબંધ લખશે સારા ગુણકર, પાપનિબંધે થશે ન અંધ. ॥૨૨૦॥
 નિભાવ કરજો આશ્રિતોનો, શરણાગતને પૂર્ણ નિભાવ !!;
 નિભાવ કરજો સ્નેહીઓનો, નિભાવ કરવા ગુણ પ્રગટાવ !!. ॥૨૨૧॥
 નિભાવની શક્તિ પ્રગટાવો !!, ધર્મમાર્ગમાં સત્ય નિભાવ !!;
 નિભાવી લેજો સામાન્યોને, ઉદારતાનો લાવી ભાવ. ॥ ૨૨૨ ॥
 નિભાવી લેજો જેવું તેવું, દ્રવ્યાદિક શક્તિ અનુસાર;
 નિભાવ !! કરજો સ્વાન્યોનો જગ, નિભાવવાની શક્તિ ધાર !!. ૨૨૩
 નિભાવવા જે અન્યોને તે, સહેલું નહિં છે કાર્ય લગાર;
 નિભાવી જાણે તેને ધન્ય છે, નિભાવવામાં શક્તિ અપાર. ॥૨૨૪॥
 નિભાવવામાં આત્મલોગ છે, ક્ષમા ધીરતા ઉદાર ભાવ;
 નિભાવવું સદ્ગુણથી થાતું, નિભાવવાનો ગુણ પ્રગટાવ !!. ॥ ૨૨૫ ॥
 નિભાવવું સૌ સારા માટે, સાફે મધ્યમું કરજો નિભાવ;
 નિભાવ સંબંધી લોકોને, પ્રગટયા ગુણને રક્ષ !! નિભાવ. ॥ ૨૨૬ ॥
 નિમકહરામી ન થાજે ક્યારે, નિમકહરામીને ધિક્કાર;
 નિમકહરામી કૃતજ્ઞ લોકો, જ્યાં ત્યાં પામે બહુ ધિક્કાર. ॥૨૨૭॥

નિમક ન થાજે પ્રભુભક્તિમાં, નિમક ન થઈ સંતોને સેવં !;
 નિમમ્નતા છે કાર્ય સિદ્ધિકર, સત્કાર્યોમાં સાચી દેવ. ॥ ૨૨૮ ॥
 નિમાજ પઠતા સુસ્ત્રીમ લોકો, કરે ખુદાની પ્રાર્થના નિત્ય;
 નિમાજ તે પ્રભુ ભક્તિ સ્તંભના, -જેથી મનહું થાય પવિત્ર. ॥ ૨૨૯ ॥
 નિમિત્ત જેવાં પામે આતમ, અંતર આતમ તેવો થાય;
 નિમિત્ત સારાં સેવો ॥ આતમ ॥, -જેથી હુર્જી દોષો જાય. ॥ ૨૩૦ ॥
 નિમિત્ત સામગ્રી સહુ સારી, -ત્યાં છે મુખનો આવિર્ભાવ;
 નિમિત્ત વધુ મુખે નહિ કોઈ, નિમિત્ત વધુ નહિં કાર્યનો લ્હાવ. ॥ ૨૩૧ ॥
 નિયમિત સ્વપ્નાં કાર્યો કરવાં, નિયમિત ચલાવો ॥ સહું બ્યવહાર;
 નિયમિત રીતે કાર્યકર્યાથી, માનવ થાતો જમ હું સિયાર. ॥ ૨૩૨ ॥
 નિયમિત રીતે કાર્યકર્યાથી, અનેક કાર્યો રીઝ સધાય;
 નિયમિત રીતે જેઓ વર્તે, પ્રામાણિક તે જગમાં થાય. ॥ ૨૩૩ ॥
 નિયુક્ત કરજે કાર્યમાં મનહું, -જેથી કાર્યની સિદ્ધિ થાય;
 નિયુક્ત નિશ્ચલતાવળુ માનવ, અનધિકારે બહુ અયહાય. ॥ ૨૩૪ ॥
 નિરખો ॥ નિમત્તમ સમ સૌને, માતાસમ પરનારી દેખ ॥;
 નિરખી હ્યો ॥ સાઈ સહું જગમાં, હુર્જી દોષો દૂર ઉવેખ ॥. ॥ ૨૩૫ ॥
 નિરધારીને કર ॥ કર્તવ્ય, સમકિતનો કરજે નિરધાર;
 નિરધારો ॥ સદ્ગુણગણ મનમાં, સત્યાસત્યનો કર ॥ નિરધાર. ॥ ૨૩૬ ॥
 નિરપેક્ષી જ્ઞાનીઓ કિંચિત્, સાધુઓ છે નિઃસ્પૃહ કોઈ;
 નિરંકુશ જ્યાં નરને નારી, -ત્યાં હુઃખી જન રહેતા રોઈ. ॥ ૨૩૭ ॥
 નિરંકુશ સારા નહિં મૂઠો, નિરંકુશ પાપી હુઃખકાર;
 નિરંકુશ રહેવું નહિ સાઈ, યાવત્ છે અજ્ઞાન લગાર. ॥ ૨૩૮ ॥
 નિરંકુશ જ્યાં દેશ કોમ છે, -ત્યાં અજ્ઞાને પઠતી યાય;
 નિરંકુશતા સારી ખોટી, સાપેક્ષિક જ્ઞાને સમજાય. ॥ ૨૩૯ ॥
 નિરંજન છે નિર્ભવ આતમ, નિરંતર તસ કરજે ધ્યાન;
 નિશ્ચલ અસંખ્યપ્રદેશી તું છે, ધ્યાન ધરીને થા ॥ લગવાનું. ॥ ૨૪૦ ॥
 નિરાકરણ કર ॥ સત્યતત્ત્વનું, મુખનો નિશ્ચય કરીને ચાલ ॥ ;
 નિરાધાર આતમ ॥ પણ તું છે, સર્વ જગતનો પ્રભુ આધાર. ॥ ૨૪૧ ॥

નિરાશ થા ॥ નહિ સત્કાર્ગોથી, મોક્ષાશાએ જગમાં જીવ ॥
 નિરાશ થાવું તે મૃત્યુ છે, આશા અમૃત જાણુ ॥ સ્ત્રીવ. ॥ ૨૪૨ ॥
 નિરાશ છે અંધકાર ઘણો જગ, અંધારાનું પણુ છે અંધાર;
 નિરાશ જન ॥ નહિ પ્રભુ પ્રાપ્તિમાં, આશાથી પ્રગટે ઉજ્જ્વલ. ॥ ૨૪૩ ॥
 નિરાશ થાતાં અશક્તિયો છે, આશામાં શક્તિ ને સુખ;
 નિરાશ એ છે મૃત્યુ નક્કી, નિરાશમાંહી પ્રગટે દુઃખ. ॥ ૨૪૪ ॥
 નિરાશ કર ॥ નહિં શ્રદ્ધાળુને, નિરાશના બોલો નહિં બોલ ॥
 નિરાશના નહિં કરો ॥ વિગારો, આશાનો મોટો છે જોલ. ॥ ૨૪૫ ॥
 નિરાશ કર ॥ નહિં વિશ્વાસીને, નિરાશ કરતાં હિંસા થાય;
 નિરાશના છે અનેક સેદો, —સમજે તેની જ્ઞાતિ જાય. ॥ ૨૪૬ ॥
 નિરાંતવાળી એમ્મી એ નહિં, પરમાર્થીને નહિં નિરાંત;
 નિરાંત સારી ખોટી જોવા ॥, નિરાંત નહિં સમજો ॥ એકાંત. ॥ ૨૪૭ ॥
 નિરાંત તે વિશ્રામો સારો, નિરાંતથી પ્રગટે પુરુષાર્થ;
 નિરાંત લેવી જગ રક્ષાર્થ, સ્વાર્થે ગણુ એ છે પરમાર્થ. ॥ ૨૪૮ ॥
 નિરીક્ષણ કરી આત્મમાંહી, હર્ષણુ ટાળી શુભ પ્રગટાવ ! ॥
 નિરીક્ષણ કરતાં નિર્મલતા, કાર્યસિદ્ધિનો છે સદ્ભાર. ॥ ૨૪૯ ॥
 નિરીક્ષણ કર ॥ રાત્રી દિવસમાં, —કર્મ કાર્યનું ધરી વિવેક;
 નિરીક્ષણથી શુભ પ્રગટના, પ્રગટે પ્રતિકમળની ટેક. ॥ ૨૫૦ ॥
 નિરંતર રહેવું તે સાર, —ખોટું આપણાએ જાણુ ! ॥
 નિરંતરના સેદો લેવા છે સમજે સારા મનમાં આણુ ! ॥ ૨૫૧ ॥
 નિરંતરની જીવન જગટે, મનમાં જાગ્ય કરના પાપ;
 નિરંતરની નહિં જીવિ નહિ, પ્રગટે તેને બહુ સંતાપ. ॥ ૨૫૨ ॥
 નિરંતર રહનામાં રહેવું, —તેથી જ્ઞાન્તિ રહે હમિય;
 નિરંતરનાં કાર્યનાં કરવાં —રહિત; નાને ભરવાં કહેવું. ॥ ૨૫૩ ॥
 નિરંતર આત્મ સુધિ છે સાર, —સેદો સેદો, સેદો મહાપાપ;
 નિરંતર જાતનાં જાત રહિત, —આત્મ સુધિ છે સાર, —સેદો મહાપાપ. ॥ ૨૫૪ ॥
 નિરંતર —સારનાં પર નહિં જાણુ, —સારનાં નહિં, —સાર નિરંતર;
 નિરંતર નિરંતર —સારનાં જાણુ, —સારનાં નહિં, —સાર નિરંતર. ॥ ૨૫૫ ॥

નિર્જન સ્થાનમાં ચોખી રહેતા, અવધૂતોને કે મસ્તાન;
 નિર્જન સ્થાનમાં મિંદો રહેતા, હિંસક ચોરો ને ચણતાન. ॥૨૫૬॥
 નિર્જય કરીને પડેલો જ્ઞાને, - પછીથી કાર્યનો કર । । આરંભ;
 નિર્જય કરીને ફરી જવામાં, અશક્તિને વર્તે છે દંભ. ॥ ૨૫૭ ॥
 નિર્જય કરીને ફરી જવાથી, અશક્તિ ને નિજ દાંથી યાય;
 નિર્જય પણ સંશયમાં રહેતાં, વિનાશતા જ્યાં ત્યાં દેખાય. ॥૨૫૮॥
 નિર્જય કરીને વર્તો । । ધર્મે, નિર્જય કરીને કર । । કર્તવ્ય;
 નિર્જયથી છે કાર્યની સિદ્ધિ, - એવો નિશ્ચય લાવજે બધે ॥. ॥૨૫૯॥
 નિર્જય ઉપર પડેલાં આવો । !, - પછીથી કરજે શુભ શરૂઆત;
 નિશ્ચયવલુ નહિં આતમ બગ છે, નિશ્ચય તે જીવ્યાનું પાત્ર. ॥૨૬૦॥
 નિશ્ચયવલુ સંશયી બેઠીબો, - કર્તવ્યોથી વિમુખ થાય;
 નિશ્ચયવલુ નહિં પુરુષાર્થતા, સંશયથી કાર્યો છેદાય. ॥ ૨૬૧ ॥
 નિશ્ચય સંકલ્પે છે સિદ્ધિ, કરી નિર્જય ને આગળ ચાલ । !;
 નિર્ણીત કાર્યો કરી વધ ॥ આગળ, શ્રદ્ધા પ્રીતિથી જગ હાલ ॥. ॥૨૬૨॥
 નિશ્ચય બુદ્ધિ નિશ્ચલ પ્રજ્ઞા, નિશ્ચય કાર્ય પ્રવૃત્તિ બેચ;
 નિશ્ચય કરી વ્યવહારે વર્તો । !, - તેથી નાસે સધળા કલેશ. ॥ ૨૬૩ ॥
 નિશ્ચય કીધો ટકે ન જેનો, મરેલો તે જગમાંહી બાણ । !;
 નિશ્ચય મોક્ષાદર્શ ન જેનો, તેના ભવમાં વર્તે પ્રાણ. ॥ ૨૬૪ ॥
 નિર્જય ફર ને શક્ષ્મ બજો । !, દયાવંત લોકો છે દેવ;
 નિર્જય થા । ! નહિં ક્યારે આતમ, દયાવૃત્તિથી કરજે સેવ. ॥૨૬૫॥
 નિર્દોષી સર્વજ્ઞો સાચા, જગજીવો સૌ દોષી બાણ ॥ ;
 નિર્દોષી કરવાને આતમ ॥, દર્શન ચરણ ધરો ॥. શુભ જ્ઞાન. ॥૨૬૬॥
 નિર્દોષી થવાને આતમ, દોષો હરવા કર । ! અભ્યાસ;
 નિર્દોષી આતમ સત્તાયે, મોહ દોષ છે બાણ । ! ખાસ. ॥૨૬૭॥
 નિર્દોષી જીવો જે અંશે, તે અંશે કર । ! તેનું જ્ઞાન;
 નિર્દોષી જે પૂરણ અંશે, તે અંશે પૂરણ ભગવાન. ॥ ૨૬૮ ॥
 નિર્જળ તે હિંસક ને જૂઠા, ચોરી વ્યભિચારી કરનાર;
 નિર્જળ તે કીધી માનીને, માયા લોભીના અવતાર. ॥ ૨૬૯ ॥

નિર્જળ તે કામી ને દેખી, હેઠાસકિતલજા ધરનાર ;
 નિર્જળ તે મરવામાં થીવે, નિર્જળ અતિસ્વાર્થી નરનાર. ૫૪૦
 નિર્જળ ને નિંદક કામીને, ધર્મ દ્રોહ આદિ ધરનાર ;
 નિર્જળ તે અજ્ઞાની બહેમી, નાસ્તિક મૂઠ ને પાપાગાર. ૫૪૧
 નિર્જળ ને નિજ ફર્જ ધરે તહિ, કર્તવ્યોપી થાતો આદ ;
 નિર્જળ ને જગમા તહી જીવે, માને જે તહિં પ્રભુ આદ્ય. ૫૪૨
 નિર્જળ મનિ જીવે !! આનમ !!, બાય પરવાથી તહિં જીવાય ;
 નિર્જળ મન જીવત, મરવાં, આત્માનંદપત્તે વર્તાય. ૫૪૩
 નિર્જળ જ્યાં જગમાં નંદવું, અત્યંત રાગતું એ કે પ્રાપ્ત ;
 નિર્જળ જે જગમાં મોડો, કેપકલી અંગરૂ નિષ્વામ. ૫૪૪
 નિર્જળ જુગમાં જીવત, મનદાસે ને કેવળજાત ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં નંદે, જગમાં જીવે !! ધર્મજીવે જગવાત, ૫૪૫
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૪૬
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૪૭
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૪૮
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૪૯
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૦
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૧
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૨
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૩
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૪
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૫
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૬
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૭
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૮
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૫૯
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે થાય ન જામ ;
 નિર્જળ કોઈ જગમાં જીવત, જગમાં કયાંયે નંદે ન જામ. ૫૬૦

નિવાસ તારો નિર્ભય, નિવાસ તારો મુખમય જાણી ! ! ;
 નિવાસ તારો દુઃખ રહિત છે, જાણી નિમ્નપર કરી ! ! કથ્યાણુ ॥૨૮૪॥
 નિવાસ તારો ચાર ગતિમાં, અનાદિકાલથી જાણુ જાણાય;
 નિવાસ તારો અસંખ્ય પ્રદેશે, -થાવે તો નહિં મૃત્યુ યાય. ॥૨૮૫॥
 નિવાસ જગમાં માન્યા જે જે, -કદમ્યા જે તે જૂઠા ખાસ;
 નિવાસ સાચન જે કોઈ આવે, -તેમાં ધર ! ! તું નહિં વિશ્વાસ. ॥૨૮૬॥
 નિવૃત્તિમય જીવન ગાળો ! ! , નિવૃત્તિમય ચેતન ધર્મ;
 નિવૃત્તિ વરવાને માટે, નિમ્નમે કર ! ! સારાં કર્મ. ॥૨૮૭॥
 નિવૃત્તિથી મુક્તિ મળતી, વૃત્તિથી બંધાવું યાય;
 નિવૃત્તિને આત્મસ્વભાવે, આત્માપયોગે તે વેદાય. ॥૨૮૮॥
 નિવૃત્તિને અર્થે પ્રવૃત્તિ, -કરવી તે છે મુક્તિ હેતુ;
 નિવૃત્તિનાં સાધન સધળાં, નિમિત્ત પ્રવૃત્તિ જાહેર. ॥૨૮૯॥
 નિવેદો લાવો ! ! ન્યાય નીતિથી, કર ! ! શુરને નીવેદન સર્વ;
 નીવેદ શુભ અશુભ સૌ કીધું, શુર નીવેદ રહે ને ગર્વ. ॥૨૯૦॥
 નીશદિન આગળ ચાલો ! ! આતમ, આગળ ધસ ! ! ધરીને ઉત્સાહ;
 નીશદિન મુક્તિ પંથે ચાલો ! !, સમાવીને મહાકામના ઢાઢ. ॥૨૯૧॥
 નીશદિન ધર્મ કરી દ્યો ! ! આતમ, નીશદિન કર ! ! આવશ્યક કર્મ;
 નીશદિન જ્ઞાન ચરણને ધારો ! !, -તેથી પામો ! ! મુક્તિ સર્મ. ॥૨૯૨॥
 નીશદિન ઉગ્મર ઘટતી જાતી, કરવું હોય તે કરી લે ! ! ભવ્ય ! ! ;
 નીશદિન આતમ શુદ્ધિ કરવાં, સંવર નિર્જર શુભ કર્તવ્ય. ॥૨૯૩॥
 નીશા ને દિવસ બે ઉપયોગી, -કરે તે જગમાં મુખિયો યાય;
 નિશ્ચય આત્મિક સુખને પામી, મુક્તિદશાને અનુભવ પાય. ॥૨૯૪॥
 નિશાન લક્ષમાં રાખી વર્તો ! !, પલ પલ જૂલોશ નહીં નિશાન;
 નિશાની તારી જ્ઞાનાનંદ છે, પ્રગટાવે તુજ છેજ પીછાણુ. ॥૨૯૫॥
 નિશાની ત્હારી આનંદરૂપી, વિષયાનંદની પેલી ધાર;
 નિશાળ માંહી નિશાની ત્હારી, જોગણી તું પોતાને ધાર ! !. ॥૨૯૬॥
 નિશો કરીશ નહીં વ્યસનનો ક્યારે, નિશો કરતાં આવે ખાદ;
 નિશો મળનો આતમ સુખનો, અનુભવ જ્ઞાન થકી આસ્વાદ ! !. ॥૨૯૭॥

નિશ્ચય સમકિત ગુણ પ્રગટાવો ! !, નિશ્ચય ચારિત્ર ગુણ પ્રગટાવ ! !;
 નિશ્ચય જ્ઞાનને ઘટ પ્રગટાવી, નિશ્ચય સમતાને મન લાવ ! !. ॥૨૯૮॥
 નિશ્ચય ધ્યાન સમાધિ રહેતાં, શ્વાસોશ્વાસમાં મુક્તિ થાય;
 નિશ્ચય ટાળ્યો ટળે જેહનો, -તે ક્ષણમાં મુક્તિને પાય. ॥૨૯૯॥
 નિશ્ચય નયદ્રષ્ટિને ધારી, અંતરૂ ધર ! ! આતમ ઉપયોગ;
 નિશ્ચય નયથી આતમ લાવો ! !, સાધો ! ! એવો નિશ્ચય યોગ. ॥૩૦૦॥
 નિશ્ચિન્ત થાજે ધર્મ ધરીને, આત્મોપયોગે નિશ્ચિન્ત થાવ ! !;
 નિશ્ચિન્ત થાવું છે તુજ હાથે, આત્મપ્રભુમાં લગની લગાવ ! !. ॥૩૦૧॥
 નિષિદ્ધ પથે જવું ન ક્યારે, નિષિદ્ધ કર્મો કર ! ! નહિં લેશ;
 નિષિદ્ધ લાગે અનુભવથી જે, -તેમાં કરવો ન લેશ પ્રવેશ. ॥૩૦૨॥
 નિષ્કપટીને પાપ ન લાગે, નિષ્કપટીની થાય ન હાર;
 નિષ્કપટી જે મનહું થાવે, તો લાગે છે પ્રભુપર ચ્યાર. ॥૩૦૩॥
 નિષ્કલંકી ચરિત્ર ધરવું, નિષ્કલંકી ધર ! ! મન કાય;
 નિષ્કલંકી રહેવા માટે, ધરજે પ્રેમે નિત્યે ન્યાય. ॥૩૦૪॥
 નિષ્કામીને જીવન્મુક્તિ, આવવું અહિં અનુભવાય;
 નિષ્કામીનું જીવન સઘળું, પરમાર્થિક કાર્યે હોમાય. ॥૩૦૫॥
 નિષ્કામી થા ! ! આતમ જ્ઞાને, નિષ્કામી થૈ સાચું જીવ ! !;
 નિષ્કામી થૈ પ્રભુપદ વરશે, અંતરૂમાં પ્રગટાવો ! ! શીવ. ॥૩૦૬॥
 નિષ્કામે પ્રવૃત્તિ કર ! ! સહુ, ભવ મોક્ષે સંભાવન ધાર ! !;
 નિષ્કામી થૈ આત્મોપયોગે, પરમ પ્રભુતા ને ઉદ્ધાર. ॥૩૦૭॥
 નિષ્કારણ થાવું નહિં વૈરી, નિષ્કારણ કરવો નહિં કલેશ;
 નિષ્કારણ પરધેર ન જાવું, નિષ્કારણ જાવું ન વિદેશ. ॥૩૦૮॥
 નિષ્ઠા સાચી રાખી ચાલો ! ! સાચી નિષ્ઠાએ જય થાય;
 નિષ્ઠા નીતિ જેની સારી, -તે દુઃખોની પારે જાય. ॥૩૦૯॥
 નિષ્ઠા સારી રાખો ! ! આતમ ! !, રાગ રોષથી રહેશે દૂર;
 નિષ્ઠા પ્રામાણિકતા સત્યે, , વાંચિછત સુખ મળશે ભરપૂર. ॥૩૧૦॥
 નિષ્કુર નિર્દય નગુણો થા ! ! નહિં, નિષ્કુરતાથી દુર્ગતિ થાય;
 નિષ્કુરતાથી હિંસા પાપો -વિભરાતાં નહિં શાંતિ લહાય. ॥૩૧૧॥

નિમ્ન થાતાં કર ॥ નહિ ચિંતા, સદ્ગ થતાં નહિં ધરવો હર્ષ;
 નિમ્ન થાતું પાપોદયથી, પુણ્યોદયથી છે ઉત્કર્ષ. ॥ ૩૧૨ ॥
 નિઃસંગી થે વર્તો !! ચેતન !!, દુનિયામાં નિઃસંગને ધાર !!;
 નિઃસંગી જે સર્વસંગમાં, જીવન-મુક્ત તે નરને નાર. ॥ ૩૧૩ ॥
 નિઃસંગી થા !! સર્વવસ્તુમાં, સર્વવસ્તુનો કર !! ઉપયોગ;
 નિઃસંગી થે સર્વવસ્તુમાં, -રહેતાં અંતર નહિં સંયોગ. ॥ ૩૧૪ ॥
 નિશાસો કોનો લે !! નહિં ક્યારે, દુઃખીના લેજે નહિં શાપ;
 નફરતનો વિશ્વાસ ન કરજે, નિષ્કારણ કરજે નહિં પાપ. ॥ ૩૧૫ ॥
 નિશાસો લે ॥ નહિં હિંસક થઈને, નિશાસો લે ॥ નહિં કરીને પાપ;
 નિશાસો લે ॥ નહિં જીવન કરીને, અન્યજીવોને નહિં સંતાપ. ॥ ૩૧૬ ॥
 નિશાસો ને શાપ હાય જે, -અંતરની મહા અગ્નિ બાણ !!;
 નિશાસો લેનારાઓતું, અંતે થાતું બહુ તુક્યાન. ॥ ૩૧૭ ॥
 નિઃસ્પૃહ થઈને આગળ ચાલે ॥, નિઃસ્પૃહતાથી શાંતિ યાય;
 નિઃસ્પૃહતાથી પાપ ન થાવે, નિઃસ્પૃહી જ્ઞાની કહેવાય. ॥ ૩૧૮ ॥
 નિઃસ્પૃહીના હાથમાં મુક્તિ, જીવન મરણમાં નિઃસ્પૃહ જેહ;
 નિઃસ્પૃહીને આંતમ આનંદ, -મગટે તેમાં નહિં સંદેહ. ॥ ૩૧૯ ॥
 નિઃસ્પૃહીમાં શુભગણ વૃદ્ધિ, નિઃસ્પૃહી નહિં થાતો દાસ;
 નિઃસ્પૃહી સ્વાતંત્ર્યને ધારે, નિઃસ્પૃહી રહેતો ન ઉદાસ. ॥ ૩૨૦ ॥
 નિઃસ્પૃહીને તૃણવત સઘળું, -તેને કોની નહિં દરકાર;
 નિઃસ્પૃહી ત્યાગી મહાસંતો, દેહાદિક અર્પણ કરનાર. ॥ ૩૨૧ ॥
 નિંદક લોકો ધોળી જેવા, નિંદક લોકો ભંગી ધાર ! !;
 નિંદકની ઉપયોગિતા બહુ, પરમલને જે દૂર કરનાર. ॥ ૩૨૨ ॥
 નિંદકથી સહુ લોકની શુદ્ધિ, નિંદકથી સહુ ચેતે લોક;
 નિંદક અન્યની શુદ્ધિ કરવા, ભંગી પેઠે પાઠે પોક. ॥ ૩૨૩ ॥
 નિંદક સાફ કરે છે મનને, અન્યોનાં તે ધોળી પેંઠ;
 નિંદક લોકો અન્ય જનોની, દુર્જીવરૂપી ખાવે ઝાંઠ. ॥ ૩૨૪ ॥
 નિંદકની છે ઠાકની દષ્ટિ, અન્યોના દોષો જોનાર;
 નિંદક મહારા જેવો તેવો, મહારી શુદ્ધિના કરનાર. ॥ ૩૨૫ ॥

નિંદકની છે અવળી બુદ્ધિ, માંસાહારીથી પણ દુષ્ટ;
નિંદકથી ગુણ નહિં દેખાતાં, દોષદષ્ટિથી થાતો તુષ્ટ. ॥ ૩૨૬ ॥

નિંદકથી ખીવે નહિં સજ્જન, નિંદક ઉપર ધરે ન રોષ;
નિંદક ઉપર દયાને ધારે, નિંદકના પણ બુવે ન દોષ. ॥ ૩૨૭ ॥

નિંદક ઉપર દ્વેષ ન ધારે, ભક્તોપર નહિં કરતો રાગ;
નિરંજન તે જ્ઞાની યોગી, -જેને રાગ નહિં મન ત્યાગ. ॥ ૩૨૮ ॥

નિંદા કોની કર !! નહિં આતમ, નિંદા !! ગર્હો !! નિજના દોષ;
નિજ ભૂલો ને દેખો !! ત્યાગો !!, -તેથી થાશે શુભ સંતોષ. ॥ ૩૨૯ ॥

નિંદા નિજની કરવી સારી, અન્યની નિંદા કરવી વાર !!;
નિંદક તે ચંડાળજ ચોથો, નિંદાનું મહાપાપ નિવાર !! ॥ ૩૩૦ ॥

નિઃસ્નેહી છે નિર્હય સૂકો, નિઃસ્નેહીમાં જડતા ધાર !!;
નિઃસ્નેહી છે જડના જેવો, -સમજે નહિંજે સાચો ખ્યાર. ॥ ૩૩૧ ॥

નિઃસ્નેહીમાં શુભો ન વિકસે, સુજે નહિં તેને ઉપકાર;
નિઃસ્નેહીમાં સ્વાર્થે ઘણો છે, કઠોરતાનો છે અવતાર. ॥ ૩૩૨ ॥

નિઃસ્નેહીમાં ભક્તિ ન વિકસે, નિઃસ્નેહીને થાય ન જ્ઞાન;
નિર્મળ સ્નેહે આતમ વિકસે, અંતે તે થાવે ભગવાન. ॥ ૩૩૩ ॥

નીચ કંચના ભેદો જાણો !!, નીચ દુષ્ટનો ત્યજ !! વિશ્વાસ;
નીચો હિંસક ગૃહો ચાર છે, અમિયારી દુર્ગુણધર ખાસ ॥ ૩૩૪ ॥

નીચથી કોંઈ મના માયી, લોખી ફરને ઘાતક જેહ;
નીચ તે ઉપકારોને નૂકે, ધારે નહિં તે સાચા સ્નેહ. ॥ ૩૩૫ ॥

નીચ તે નમુને નમુણા મનવ નાચને દયા ન દિાય ભગસ;
નીચ તે ઉપકારાનું મુકુ -નવાના રહેતો તૈયાર. ॥ ૩૩૬ ॥

નીચ તે દુષ્ટનું અનુભવ પૂરે, વિશ્વાસના ઘાતક જેહ;
નીચ તે દેશનું નિરંજન દ્રુહ, ગૃહી નાશી પૂરે તેહ. ॥ ૩૩૭ ॥

નીચ તે હિંસાદશ્ય શુભ ગૃહન અનર્થ કરતે, જેહ;
નીચ તે બાલ મુનહી દરજા, કવ જલો પરના દેહ. ॥ ૩૩૮ ॥

નીચ તે દુષ્ટનું અનુભવ પૂરે, વિશ્વાસના ઘાતક જેહ;
નીચ તે નાશક નિરંજન દરજા, કવ જલો પરના દેહ. ॥ ૩૩૯ ॥

નીચું સુખડું જેથી થાવે, -એવાં કુદૃત્યો તજ ॥ સર્વ;
 નીચું સુખ રાખીને જીવડું, ને કરવો મન ફેગટ ગર્વ. ॥ ૩૪૦ ॥
 નીતિનાં સહુ શાસ્ત્રો વાંચો ॥ નીતિના સહુ વેદ વિચાર ॥;
 નીતિ ધારો ॥ દેશકાલથી, હાનિ દહાવનો વિવેક ધાર ॥ ॥ ૩૪૧ ॥
 નીતિનું જીવન ઉપયોગી, નીતિથી ચલવો ॥ વ્યવહાર;
 નીતિ ન્યાય વિનાનું જીવન, -ધરણું તેથી દુઃખ અપાર. ॥ ૩૪૨ ॥
 નીતિ રીતિ પ્રીતિ ધારો ॥, નીતિથી કરજે કર્તવ્ય;
 નીતિની રહેણીમાં રહેવું, નીતિનું ભણતર છે ભવ્ય. ॥ ૩૪૩ ॥
 નૃત્ય કરીને જીવડું ન્યાયે, પણ અન્યાયી જીવન ત્યાગ ॥;
 નાચો ॥ પ્રભુની પ્રાપ્તિ માટે, સારા વર્તનમાં ધર ॥ રાગ. ॥ ૩૪૪ ॥
 નેક ટેકથી જીવો ॥ જગમાં, નેક ટેકડું જીવન બેશ;
 નેક રહીતો અનેક મળતાં, નાસે સઘળાં દુઃખો કલેશ. ॥ ૩૪૫ ॥
 નેહી નકામી જાય ન ક્યારે, નેહીથી કર ॥ સહુ વ્યવહાર;
 નેહીથી ધર ॥ વર્તન સાચું, માન મહત્તા વધશે સાર. ॥ ૩૪૬ ॥
 નેહી રાખી જીવો ॥ જગમાં, નેહીથી દુઃખ સઘળાં જાય;
 નેહી રાખે દુઃખ પડે પણ, અંતે શુભવેળા પ્રગટાય. ॥ ૩૪૭ ॥
 નેહીથી જે ઠંઠો વાગે, સ્નેહીને સુખ શાન્તિ થાય;
 નોખત વાગે સત્યની બ્યાં ત્યાં, સત્યથી વર્તતાં દુઃખ જાય. ॥ ૩૪૮ ॥
 નૌકા તારી ચલાવ ॥ જ્ઞાને, ભવસાગરનો પામે પાર;
 નૌકા આતમ જીવનરૂપી, સમજે તો શિવપુર છે સાર. ॥ ૩૪૯ ॥
 ન્યૂનપણું રાખો ॥ નહિં કિંચિત્, ધર્મ કર્મ કરવામાં ભવ્ય ॥;
 ન્યાય નીતિથી જ્ઞાને સઘળાં, -સમજીને કરશે કર્તવ્ય ॥ ૩૫૦ ॥
 ન્યાય ન ધારો ॥ દુઃખ પડતાં, પ્રાણ પડે પણ ત્યજ ॥ અન્યાય;
 ન્યાયી સ્વર્ગના રાજ્યને પામે, અન્યાયી તે નર્ક જાય. ॥ ૩૫૧ ॥
 ન્યાયનાં સઘળાં શાસ્ત્રો વાંચો ॥, કુતર્કો ને ત્યજો ॥ વિવાદ;
 ન્યાયી જીવન ધારણ કરતાં, આભવ પરભવ જશે ન ખાદ. ॥ ૩૫૨ ॥
 ન્યાયી જીવન ધારણ કરવું, આતમ તારો એ છે ધર્મ;
 ન્યાયથી બોલો ॥ ન્યાયથી ચાલો ॥, ન્યાયથી કરજો ન્યાયી કર્મ. ॥ ૩૫૩ ॥

ન્યાય અને અન્યાયો જાણે, -એવો ન્યાયી ધારે ન્યાય;
 ન્યાયધીશ થવું મહા હર્લિશ, ત્યજશે આતમ સહુ અન્યાય. ॥૩૫૫॥
 ન્યાયતણા સહુ ભેદો જાણો !!, સત્ય રહેણીમાં સાચો ન્યાય;
 ન્યાય કરતાં બૂલોને ખોજે, અંતરૂથી સમજાય છે ન્યાય. ॥૩૫૬॥

પ

પપ્પા પ્રભુથી પ્રીતિ ધારો !!, વિષય સ્વાર્થમાં પ્રેમ ન સત્ય;
 પાપ કર્મ સઘળાં પરિહરશે, નિષ્કામે કરો !! પુણ્યનાં કૃત્ય. ॥ ૧ ॥
 આતમને પરમાતમ કરવા, પ્રગટયો માનવભવ નિર્ધાર;
 પવિત્રતા કર !! મનની જ્ઞાને, દેવગુરુ પર કર !! બહુ પ્યાર. ॥ ૨ ॥
 સર્વજ્ઞતાનાં પાખંડ છંદો !!, પગલાં ભરજે ધર્મને હેત;
 પુદ્ગલ માયા મોહ તણ દો !!, મુક્ત થવાનો એ સંકેત. ॥ ૩ ॥
 પુદ્ગલ કર્મથકી તું ન્યારો, અરૂપ અનામી આતમરામ;
 અનંતગુણ પર્યાયમયી તું, અનંત શક્તિતું તું ધામ. ॥ ૪ ॥
 પપ્પા ભણ્યા ગણ્યા કહેનાશે, પ્રભુથી પુરો પ્રેમ લગાવ !!;
 પરખો !! આતમ !! રાજ પોતે, અલખ અકલ આતમને જગાવ !!. ॥૫॥
 પ્રેમ કરો !! પરમેશ્વર ઉપર, પરસ્ત્રી પરધન પ્રેમ નિવાર !!;
 પરધન પત્યર પરસ્ત્રી માતા, -માની વર્તો !! મુક્તિ થનાર. ॥ ૬ ॥
 પ્રકર્ષ કરશે આતમગુણોનો, - પ્રગટાવો !! નિજ ગુણ પર્યાય;
 પિતા ભક્તિ કરવી બહુ પ્રેમે, પુત્રાદિક પાલન છે ન્યાય. ॥ ૭ ॥
 પાપી હુર્જન સંગ કરો !! નહી, પાપીને ઘો નહી ધિક્કાર;
 પરોપકારો નિશ્ચયિન કરશે, પ્રભુ સ્મરો !! પત્તપલ નિર્ધાર. ॥ ૮ ॥
 પુણ્ય કર્મ કરશે મુક્ત્યર્થે, પુરો દુઃખી જનની આશ;
 પાપાચાર વિચારો !! તજશે, પરતંત્ર જનશે નહીં ખાસ. ॥ ૯ ॥
 પૂજો !! દેવ ગુરુ સતીને, પંડિત થાવા ધરશે ખંત;
 પહેલ કરો !! શુભ શાસ્ત્રમાં વહેલી, પોલ ન રાખો !! સેવા સંત. ॥૧૦॥
 પાપધો પહની પુણ્યથી ચડતી, પરદારા ભોજે દુઃખરાશિ;
 પરતંત્ર હુર્ણવી મનમોટી, પ્રગટ કરો !! આતમ ગુણવાસ ॥ ૧૧ ॥
 પરમેશ્વરની ભક્તિ કરવી, પરમેશ્વર દિલમાં ધરવા;
 પંચ પ્રમાણિત માનવ ન્યાયમાં, પરમેશ્વર પ્રેમ વરવા. ॥ ૧૨ ॥

પ્રાણાયામ કરે ॥ નિયમસર, મનને દેહની પુષ્ટિ થનાર;
પૃથ્વીમાં સહુ સાથે દગીગગી, -રહેવું સમજે ॥ નરને નાર. ॥૧૩॥

પૃથ્વી પાણી વાયુ અગ્નિ, વનસ્પતિને મહાઆકાશ;
પ્રકાશ છે સહુજીવો માટે, -તેથી જીવો જીવે જાસ. ॥ ૧૪ ॥

પાણીનો ઉપયોગ કરે ॥ શુભ, પાણી જાતાં રહું ન કાંચ;
માણી જાવા ઘોનહીં ક્યારે, પાણીવિના નહીં કિંમત થાય. ॥૧૫॥

પાણીથી છે સહુની કિંમત, પાણી રાખો ॥ નરને નાર;
પાણીનું રક્ષણ કર્યો સહુ, પાણી પ્રભુચક્રિત નિર્ધાર. ॥૧૬॥

પુષ્ટિ કરીએ તત્તુને મનની, હવા હવાને સફલાવે;
પૂર્ણપૂર્ણ આતમમાં જાણી, પૂર્ણ જનો ॥ આતમભાવે. ॥૧૭॥

પરમાતમ જ્યોતિ ગન્ધ કીધો, પરમાતમ દર્શન સુખકાર;
જે શ્રેયને ભાવે વાંચે, -તે ખામે આનંદ અપાર. ॥૧૮॥

પરમાણુઓનું જન્યું પુણ્ય, તત્તુ, પરમાણુ ધૂળ થનાર;
પુણ્યભાં શી મમતા પ્રીતિ, અનંત તત્તુ બદલ્યાં નિર્ધાર. ॥૧૯॥

પટેલાઈ કરે શી ? પંચાતે, પોતાના શુભ દોષ વિચાર ॥;
પર પંચાતે થા ॥ ના ડાહ્યો, પોતાની ભૂલોને વાર ॥. ॥૨૦॥

પુણ્યોદયથી દુઃખ ન પ્રગટે, પુણ્યે ખાપનો યાચ વિનાશ;
પાપોદયથી દુઃખ થતાં પલ્લ, પુણ્ય કરે ॥ સુખ શાંતિ આશ. ॥૨૧॥

પાપે પડતી પુણ્યે ચડતી, પાપની ઈચ્છા પ્રગટી વાર ॥;
પ્રભુ મળે છે પુણ્યધર્મથી, પટે દુઃખ પલ્લ ધર્મને ધાર ॥. ॥૨૨॥

પાણીના પરપોટા જેવી, કાયા માયા વિલુપ્તી જાય;
પરને પોતાનું માને પલ્લ, પોતાનું ક્યારે નહીં થાય. ॥૨૩॥

પલ પછીની નહીં ખબર પડે તુજ, પલપલ પ્રભુને દિલ સંભાર ॥;
પલ પલ પ્રભુને વિચારીશ નહીં, પ્રભુની લગની પાકી ધાર ॥. ॥૨૪॥

પ્રતિક્રમણ તે પાછા ફરવું, દુરાચાર દોષથી જોહ;
પ્રતિક્રમણ મતમાં લાગ્યા, દોષની નિંદા ગર્હાં તેહ. ॥૨૫॥

પ્રતિક્રમણ છે પંચ પ્રકારે, દુર્ગુણ દોષોનો પક્ષાત્તાપ;
પ્રેમે કર ॥ આતમની શુદ્ધિ, યાચે જીવી નિશ્ચય છાપ. ॥૨૬॥

પ્રત્યાખ્યાન આવશ્યક જાણો !!, શુભાશુભ ઇચ્છા પરિહાર;
 પુણ્યલ ખાનને પાનની ઇચ્છા, આદિ સહુને જ્ઞાને વાર !! ॥૨૭॥
 પોપાખાઈનું રાજ્ય ન ચલવો !!, સદા નલે નહીં પોલંપોલ;
 પાપને પાતાળે ઘાલો !! પણ, -પ્રગટ થતું કર !! સત્યનો તોલ. ॥૨૮॥
 પલપલ આયુ ઓછું થાતું, ગયો સમય નહીં પાછો આવ;
 પામર જીવડા ચેતી લે !! ઝટ, પરભવમાંહી ધર્મ સહાય. ॥૨૯॥
 પત્ની તે પતિપર છે પ્રેમી, સ્વાર્પણ કરતી પતિને સર્વ;
 પતિ સાથે સુખદુઃખ સહચારી, વિનય વિવેકે ટાળે ગર્વ. ॥૩૦॥
 પુસ્તક વાંચો !! સાંભળશો શુભ, પરમેશ્વરનું કરશો જ્ઞાન;
 પાઠ્ય પુસ્તકો ગુરુગમ લેઈ, નક્કી કરી વાંચો !! શુભવાન ॥ ૩૧ ॥
 પૂજા સંગ્રહ ભાગ રચ્યા બે, પૂજાઓને વાંચો !! ભવ્ય !!;
 પૂજક પૂજ્ય બને પૂજ્યો, એવું દર્શાવ્યું કર્તવ્ય. ॥ ૩૨ ॥
 પ્રભુ થાવું જ્ઞાન ચારિત્રે, જ્ઞાનાનંદ છે પ્રભુનું રૂપ;
 પ્રભુ પ્રેમની લગની લાગે, તો નિજ પ્રગટે પ્રભુસ્વરૂપ. ॥ ૩૩ ॥
 પ્રશસ્ય, ધર્માર્થ ઉપયોગી, ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ;
 પ્રસંગ પડતાં કરવા સારા, અશુભ કષાયોને ઝટ થોભ !! ॥ ૩૪ ॥
 પુણ્યાર્થે મુક્ત્યર્થે દેવને, ગુરૂની ધર્મની ભક્તિ હેત;
 પ્રકૃતિનું અવલંબન છે, જ્ઞાનીને શુભ કર !! સંકેત. ॥ ૩૫ ॥
 પંડિતાઈ એ શા ? ખપની, -જેથી ટળે ન આપદ દુઃખ;
 પંડિતાઈ એ છે ખપની, -જેથી પ્રગટે સાચું સુખ. ॥ ૩૬ ॥
 પુત્ર ખરો તે માત પિતાને, વૃદ્ધ ગુરૂની કરતો સેવ;
 પિતાદિ વર્ગનાં દુઃખો ટાળે, માતાપિતા ગુરૂ માને દેવ. ॥ ૩૭ ॥
 પદવી માટે તજો !! ખુશામત, ધરે હિતમ શુભવતને કર્મ;
 પ્રગટ કરે જે આનંદ જ્ઞાનને, -તે પામ્યો જાણો !! સહુ ધર્મ. ॥૩૮॥
 પવિત્ર થા !! તજ !! પાપ વિચારો, પાપાચારોનો કર !! ત્યાગ;
 પવિત્ર કર !! તન મન વાણીને, પવિત્ર ચેતે કર !! પ્રભુ રાજ. ॥૩૯॥
 પવિત્ર તે જ દુર્ગુણ દોષો, -દુર્વ્યસનોથી રહેતા દુર;
 પ્રકટ પ્રભુ તે જીવંતો જગ, પ્રગટાવ્યું સુખ અનંત નર. ॥ ૪૦ ॥

પ્રકટ પ્રભુ સાક્ષારી સંતો, -જેઓનું સહુ ધર્મ સ્વરૂપ;
 પૂજા કર !! તેઓની પ્રેમે, પડાય નહિં જેથી દુઃખદૂષ. ॥૪૧॥
 પ્રભુને પરખો !! પ્રભુમાં હવો !!, પ્રભુરૂપે થૈ જગમાં જીવ !!;
 પ્રભુ શરણ છે પ્રભુપદ અર્થે, શુભ કર્મોથી જીવ સદીવ. ॥ ૪૨ ॥
 પ્રભુને દેખી પ્રિયજ નહિં કોઈ, પ્રભુનો સર્વ ઉપર સમભાવ;
 પ્રભુનું એ ભગવદ્ ગીતામાં, -કથન છે સાચું જ્ઞાને લાવ !!. ॥ ૪૩ ॥
 પ્રેમ તે સાચો પ્રભુ શુરને, સત્ય ધર્મની ઉપર યાય;
 પ્રેમ ન સાચો તે કહેવાતો, મૈથુન લોગાર્યે પ્રગટાય. ॥ ૪૪ ॥
 પ્રેમ નહીં તે ચામડી રૂપે, ચામડી સ્પર્શે જે પ્રગટાય;
 પ્રેમ નહીં તે વિષય સ્વાર્થમાં, ધન સત્તામાંથી જે યાય. ॥ ૪૫ ॥
 પતિ પત્ની આદિ જગજીવે, નિષ્કામે પ્રભુ પામવા હેત;
 પ્રેમ કરે તે સદ્ગુણ ઉપર, તે પ્રેમે સાચા સંકેત. ॥ ૪૬ ॥
 પ્રેમ હૃદય રૂપ પંડિતાઈ, તે તો મગજ સમી છે જાણ !!;
 પ્રેમની કિંમત પ્રેમી આંકે, પ્રેમ પ્રવીતે પ્રભુ પ્રમાણ. ॥ ૪૭ ॥
 પ્રેમ ન આશુક માશુકનો જે, -મૈથુન કામે સ્વાર્થે યાય;
 પ્રેમ ન પુણ્યલપર જે યાતો, પ્રેમ જે આતમપર પ્રગટાય. ॥ ૪૮ ॥
 પ્રભુપ્રેમીની પાસ ન હૈયું, સહુજીવો પ્રભુરૂપ જણાય;
 પ્રભુપ્રેમીની આંખો ન્યારી, શ્રદ્ધાપ્રેમ તે ભક્તિ મુદાય. ॥ ૪૯ ॥
 પ્રેમ ત્યાં બીતિ દેષ ન લજ્જા, પ્રેમ ત્યાં પ્રભુજી હજસહજૂર;
 આત્મપ્રભુ પ્રગટાવે પ્રેમી, પ્રેમીને પ્રભુ છે નહીં દૂર. ॥ ૫૦ ॥
 પતિ આદર્શ જે પત્ની સાથે, શુદ્ધપ્રેમથી વર્તે નિત્ય;
 પરમમદાપર પ્રેમ ન ધારે, પત્ની મુખ દુઃખમાં સમચિત્ત. ॥ ૫૧ ॥
 પ્રેમ શુદ્ધવશ પતિ પત્ની નહીં, લિપ્ત સ્વાર્થે મનની જૂદાઈ;
 પ્રેમ જ્યાં ચામડી લોભે રૂપે, દુઃખ-સંકટમાં જે ન સખાઈ. ॥ ૫૨ ॥
 પ્રાચીન સાચું હાલનું જૂઠું, જૂઠો એ છે વાદ વિવાદ;
 પ્રાચીન સમપ્રતિમાં સાચું ને, જૂઠું જન્મે છેજ હયાત. ॥ ૫૩ ॥
 પોર્વાત્યોનું સાચું સંપત્તિ, પાશ્ચાત્યોનું સર્વ અસત્ય;
 પદિત એવું કદિ ન માને, જન્મેમાં છે સત્યાસત્ય. ॥ ૫૪ ॥

પ્રતિજ્ઞાપાલન અન્થ રચ્યો મેં, પ્રતિજ્ઞાપાલન ગુણને હેત;
 પ્રભુપદ વરવા કરો !! પ્રતિજ્ઞા, ધર્મ્ય પ્રતિજ્ઞા સુખને દેત. ॥ ૫૫ ॥
 પાલન કરતા જેહ પ્રતિજ્ઞા, શકિતયો પ્રગટાવે બેશ;
 યાજો !! આતમ કરી પ્રતિજ્ઞા, -તેથી દુઃખના નાસે કલેશ. ॥ ૫૬ ॥
 પાપ પ્રતિજ્ઞા કરો !! ન ક્યારે, પાપ પ્રતિજ્ઞાનો કર !! ત્યાગ;
 પરને નિજ ઉપયોગી હિતકર, કરી પ્રતિજ્ઞા પ્રેમે જાગ !! ॥ ૫૭ ॥
 પરાક્રમોને પરાપકારે, આતમ !! જગમાંહી તું જીવ !!;
 પગ પહેલા ઉપાડો !! આતમ !!, પાડે જીવો જ્યાં દુઃખરીવ. ॥ ૫૮ ॥
 પડતીમાં નહિ શોકને કરજે, ચડતીમાં નહીં ગર્વને ધાર !!;
 પડતી ચડતી સર્વજીવોની, કર્મોદયથી છે નિર્ધાર. ॥ ૫૯ ॥
 પડતી ચડતીમાં સમલાવે, સત્કાર્યોમાં જીવન ગાળ !!;
 પતિત થા !! ના પ્રાણ પડે પણ, આતમસમા સહુ જીવો ભાળ !! ॥ ૬૦ ॥
 પાલકનો કદિ દ્રોહ ન કરજે, છુપાવ !! ના પરના ઉપકાર;
 પૂજ્યજનોની સેવા કરજે, નિઃસ્વાર્થે કર !! પરાપકાર. ॥ ૬૧ ॥
 પ્રભુ માટે જો !! પ્રભુ માટે રો !!, પ્રભુનો કર !! પૂરો વિશ્વાસ;
 પ્રભુપ્રેમી થા !! પ્રભુટેકી થા !!, પ્રભુમય થઈ જગજીવ તું ખાસ. ॥ ૬૨ ॥
 પ્રભુરૂપ થઈને જીવ !! તું જગમાં, સર્વજીવોને નિજરૂપ દેખ !!;
 પ્રભુમાં નિજમાં સર્વજીવોમાં, આત્મોપયોગે દેખ !! તું ઐક્ય. ॥ ૬૩ ॥
 પ્રભુપદ વરવા કર્તા લોકતા, કરણીમાં ' હું ' લાવને ત્યાગ !!;
 પરમબ્રહ્મધ્યાને તું પણ તે, તત્ત્વમસિ ધ્યાને ઘટ જાગ !! ॥ ૬૪ ॥
 પ્રભુ પ્રભુ વદ !! પ્રભુ પ્રભુ સ્મર !!, શુદ્ધાતમ અર્હું તું ખાસ;
 પેષો !! પરમાતમજ્યોતિ અન્થ, કીધો પ્રભુસ્વરૂપ પ્રકાશ. ॥ ૬૫ ॥
 પ્રીતિ શ્રદ્ધારૂપ છે લલિત, લલિત પણ છે પ્રભુનું રૂપ;
 પ્રેમ જે વ્યાપક શુદ્ધ તે નક્કી, આત્મપ્રભુનું સાધનરૂપ. ॥ ૬૬ ॥
 પ્રભુ છે સર્વજીવોની પાસે, અજ્ઞાને દેખાતો દૂર;
 પ્રભુ છે પાસે જ્ઞાને ઘટમાં, સંતોના દિલ પ્રભુ હજૂર. ॥ ૬૭ ॥
 પ્રભુથી કોટિ ગાઉ દૂરે, પાખંડી નાસ્તિક અજ્ઞાન;
 પ્રભુમય થઈને જીવે જેઓ, પ્રભુ છે તેઓ પામ્યા જ્ઞાન. ॥ ૬૮ ॥

પ્રભુની સાથે પ્રેમ ન તેનો, જડ ગૈયુન સુખમાં ગુસ્તાન; .....
 પરજીવોના પ્રાણને ચૂસે, પાપ કરે જસ ઘટ અજ્ઞાન. ॥ ૬૬ ॥
 પ્રભુમાં જીવોમાં ને નિજમાં, શુદ્ધપ્રેમથી ધારે ॥ ઐક્ય;
 પ્રકટ પ્રભુ થાવાને જીવ ॥ તું, ઉપયોગે પલ પલ જીવ ટેક. ॥ ૭૦ ॥
 પ્રભાતમાં ઉડીને આતમ ॥, આત્મપ્રભુના કરે ॥ વિચાર;
 પ્રગટ ગુણો દોષો કયા નિજમાં, વિવેકે તેનો કર ॥ નિર્ધાર. ॥ ૭૧ ॥
 પ્રેમ જે શુદ્ધ તે આત્મપ્રભુમાં, નરસી દેહમાં નહીં તે થાય;
 સ્ત્રીને નરપર નરને સ્ત્રીપર, પ્રેમ અશુદ્ધ તે જાણ્યો જાય. ॥ ૭૨ ॥
 પરની વાતોમાં કયાં પડતો, ચોતાનું ચોતે સંભાળ ॥ !;
 પહેલો સુધર ॥ તું આતમ ॥ ચોતે, અન્યો તારો લેશે ખ્યાલ. ॥ ૭૩ ॥
 પ્રયત્ન ઉત્સાહ ખંતને ઉદ્યમ, બુદ્ધિકળથી કાર્યસધાય;
 પુરુષાર્થથી દેવો રહાયે,--આવે એવો નિશ્ચય લાખ્ય. ॥ ૭૪ ॥
 પડતીનું લક્ષણ છે કુસંધ; અનીતિ જૂઠ્ઠાને દુર્ગુણીસંગ;
 પાપપ્રવૃત્તિ વ્યસનપ્રવૃત્તિ, બહાલો લાગે દુર્જનસંગ. ॥ ૭૫ ॥
 પડતી લક્ષણ નવરા રહેવું, હિંસા જૂઠ્ઠા અને વ્યભિચાર;
 પરતું અન્યાયે ધન લેવું, ચોરી જૂઠ્ઠાનો વ્યાપાર. ॥ ૭૬ ॥
 પ્રામાણ્યજન મનવચ્ચ કાયાથી, સત્ય પ્રમાણિક જે નરનાર;
 પ્રતીતિ તેની કરવી પ્રેમે, બનો ॥ પ્રમાણિક ધરી વ્યવહાર. ॥ ૭૭ ॥
 પ્રતીતિ કર ॥ નહીં જૂઠ્ઠા જનની, જૂઠ્ઠાના સોગન નહીં માન ॥ !;
 પ્રેમ તે જૂઠ્ઠાનો છે જૂઠ્ઠો, જૂઠ્ઠો કે દિન લેતો પ્રાણ. ॥ ૭૮ ॥
 પ્રેમને શ્રદ્ધાવળ શી ભક્તિ, સેવા સગપણને શું ॥ મેળ;
 પ્રેમને શ્રદ્ધાવળ લૂખાજન, લૂખાંમંદિર માળિયાં મહેલ. ॥ ૭૯ ॥
 પ્રેમને શ્રદ્ધા, જ્ઞાનવિનાની, સંયોગોથી આવે જાય;
 પ્રેમને શ્રદ્ધાવળ જે જ્ઞાન તે, શુદ્ધજ્ઞાન જગમાં કહેવાય. ॥ ૮૦ ॥
 પુણ્યબંધથી શાતામુખ છે, નવહેતુથી પુણ્યનો બંધ;
 પુણ્યબંધ છે અનેક સીતે, પુણ્યવડે ઉત્તમ સંબંધ. ॥ ૮૧ ॥
 પુણ્યના બેતાલીય લેદો છે, પુણ્યોદય ફલ લેદો જાણ્યો ॥ !;
 પુણ્યે નરભવ ધર્મની પ્રાપ્તિ, પુણ્યે શુભ સંયોગો માન ॥ ॥ ૮૨ ॥

પુણ્યે ઈચ્છિત વસ્તુ મળતી, પુણ્યે રણમાં મંગલ થાય;
 પુણ્યે રામ ત્યાં નગરી અયોધ્યા, પુણ્યે પગ પગ ઋદ્ધિ સહાય. ॥૮૩॥
 પુણ્ય અપેક્ષાએ પ્રભુ રીઝ છે, પાપ અપેક્ષાએ પ્રભુ કોપ;
 પુણ્ય તે કર્મ પ્રભુની દૃષ્ટિ, પુણ્યનાં બીજે જગમાં રોપ ॥. ॥૮૪॥
 પુણ્ય તે સુવર્ણ બેડી સરખું, પાપ તે લોહની બેડી સમાન;
 પુણ્ય પાપ એ બેના ક્ષયથી, આત્મ પ્રગટે છે ભગવાન. ॥ ૮૫ ॥
 પુણ્ય પાપ બેના ક્ષય યોગે, આત્મ પ્રભુ પામે નિર્વાણ;
 પુણ્યેચ્છાવણુ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ, નિષ્કામે કરે ધર્મ સુખાણ. ॥ ૮૬ ॥
 પુણ્યેચ્છાવણુ પુણ્યનાં કાર્યો, -કરવાથી નિજ મુક્તિ થાય;
 પુણ્યેચ્છાવણુ કાર્યો કરતાં, સુખ પામે ને સ્વર્ગે જાય. ॥ ૮૭ ॥
 પાપનાં સ્થાનો અઢાર મોટાં, અશુભ વિચારે પાપનો અંધ;
 પાપ ઉદયમાં બ્યાસી પ્રકારે, -આવે છે સમજે ॥ એ ધંધ. ॥ ૮૮ ॥
 પાપ અપેક્ષાએ પ્રભુ કોપ છે, પાપવૃત્તિ શયતાન મહાન;
 પાપનાં કારણ સર્વે છંડો ॥, પાપે દુઃખને દુર્ગતિ જાણ ॥. ॥ ૮૯ ॥
 પાપે સંકટ રોગ શોક સહુ, પાપે દુઃખી સહુ અવતાર;
 પાપે અણધાર્યા દુઃખ પ્રગટે, પાપે અપકીર્તિને હાર. ॥ ૯૦ ॥
 પાપ તે અશુભ કષાય વિચારો, દુર્ગુણ દુર્વ્યસને છે પાપ;
 પાપથી પાપ વધે છે જાણે, પાપોદયે પ્રગટે સંતાપ. ॥ ૯૧ ॥
 પાપ વિચારો પાપારો, છંડો ॥ અનેક રીતે ભવ્ય ॥;
 પાપ તણને પુણ્ય ધર્મનાં, સ્વાધિકારે કરો ॥ કર્તવ્ય. ॥ ૯૨ ॥
 પાપીઆ પાપથી મરતા, પાપીઓને પાપ જ ખાય;
 પુણ્યે જલ થલ શત્રુ ને રણમાં, -પુણ્યવંતની રક્ષા થાય. ॥ ૯૩ ॥
 પેટને ભરવા ધર્મ્ય પ્રવૃત્તિ, - કરતા તે ધર્મી કહેવાય;
 પેટને ભરવા પાપ પ્રવૃત્તિ, -કરતા લોહી નીચ ગણાય. ॥ ૯૪ ॥
 પેટને ભરવા અગાઉથી જ, સહુચર્યાની કમાઈ કૃત્ય;
 પ્રપંચ પાપો કરતા લોભે, પાપીઆ તેનાં હૃદય. ॥ ૯૫ ॥
 પેટ ભરીને ખાતાં પશુ જે, લોભે તૃણાએજ તણાય;
 પેટને માટે અન્ધાર્યોને, પાપો કરતાં નરકે જાય. ॥ ૯૬ ॥

પેટ ભરાયા પછીથી પશુઓ, આનંદે લેતાં વિશ્રામ;
 પેટ ભરાયા છતાં મનુષ્યો, લોભે કરતાં બૂરાં કામ. ॥ ૯૭ ॥
 પેટ-ઉદર ભરવાને માટે, -કર ।। પ્રમાણિક નીતિ પ્રવૃત્તિ;
 પાપે પેટનું પોષણ કરવું, અધમજીવનની એ છે રીતિ. ॥ ૯૮ ॥
 પેટ ભરાયા પછીથી સિંહો, પશુઓનો નહીં કરે શિકાર;
 પાપી સિંહથી જન તે પાપી, લોભે કરતો દુષ્ટાચાર. ॥ ૯૯ ॥
 પેટને માટે અનેક પાપો, -કરતાં જમમાં નર ને નાર;
 પેટને ઉત્સર્ગે અપવાદે, -ભરતા જ્ઞાની ધર્મી સાર. ॥ ૧૦૦ ॥
 પત્યર તેવા જનથી સારો, જેહ કરે નહીં પરોપકાર;
 પુત્રને બહલે પત્યર જન્મ્યા, માતાપતાપાતક અવતાર. ॥ ૧૦૧ ॥
 પાપાણ્ણો કરતાં તે કાઠાં, નિર્દય દ્વિંસક નરને નાર;
 પિતા માતની કરે ન સેવા, પ્રભુ સંત પર લેશ ન આર. ॥ ૧૦૨ ॥
 પુણ્યવંત તે નરને નારી, દયા સત્ય ધરે હમ ને હાન;
 પુણ્યવંત જ્યાં પગલાં ભરતો, ત્યાં પ્રગટે છે સ્વર્ગ વિમાન. ॥ ૧૦૩ ॥
 પ્રત્યાખ્યાન તે સર્વ શુભાશુભ, વાસના ઇચ્છાઓનો ત્યાગ;
 પ્રત્યાખ્યાન તે ઇચ્છાઓ પર, કાબૂ ધરવો દિલ વૈરાગ્ય. ॥ ૧૦૪ ॥
 પ્રત્યાખ્યાન છે અસંખ્યલેદે, દવ્યભાવ નિત્યેય વ્યવહાર;
 પ્રતિક્રમે અતિચારાદિકને, આન્મશુદ્ધિ કરી ધર ॥ આચાર. ॥ ૧૦૫ ॥
 પતિ થવાને યોગ્ય તે જમમાં, જળ બુદ્ધિ કળ દુસ્તર બાણ ॥;
 પ્રેમી શૂરને પત્ની આદિ, -રક્ત ગૃહપતિ શુભમણ્ણાણ. ॥ ૧૦૬ ॥
 પતિ યોગ્ય જે નહીં ન પુસક, ઉમર લાયક નીતિ સુખણ;
 પ્રવીણ સર્વકલામા પૂરો, નપુંસકને શું કન્યાદાન. ॥ ૧૦૭ ॥
 પતિ થવું શુભ કર્મોએ શુભ, નભાવે જે પરણી નાર;
 પતિ થવું સાત્વિક શુભ કર્મ, પત્ની યોગ્ય પરણે મુખકાર. ॥ ૧૦૮ ॥
 પતિ યોગ્ય જે મન વાણી ને, કાપાથો નિર્દોષ જંદ;
 પત્ની પણ નિર્દોષ યોગ્ય છે, દયા પ્રેમ વિનયદિ મેદ. ॥ ૧૦૯ ॥
 પત્ની યોગ્ય તે શુભ કર્મો શુભ, પતિથી જેને ભિન્ન ન સ્વાર્થ;
 પતિ પત્ની મન મેઝ વિના નદિ, સદગુણો દંપતીમા પમ્પાથ. ॥ ૧૧૦ ॥

પતિ પત્ની થવું ગુણ કર્મોને, ધર્મ સામ્યથી તે છે યોગ્ય;
 પતિ પત્ની બન્નેમાં લેદે, દંપતી માટે તેહ અયોગ્ય. ॥ ૧૧૧ ॥
 પરણ્યાવણુ રહેવું તે સાઝું, ગુણકર્મોવણુ લગ્ન ન બેશ;
 પતિ પત્ની જ્યાં ચામડી મોઢે, થાતાં ત્યાં પછીથી છે કલેશ. ૧૧૨
 પતિ પત્ની સાર્વિક ગુણ કર્મે, સમાનધર્મે સ્વર્ગી જાણ !! ;
 પતિ પત્ની જે તમોગુણી ત્યાં, -જીવતાં નરકનું પ્રગટે સ્થાન. ॥ ૧૧૩ ॥
 પૂર્વ ને પાશ્વર્ય મેળ મળે નહિ, બન્નેની જ્યાં દિશાએ ફેર;
 પુણ્યને પાપને મેળ મળે નહીં, અમૃતને તેમ જાણો !! ઝેર. ॥ ૧૧૪ ॥
 પાપી અને ધર્મી એ બેને, ગુણી દુર્ગુણીને મળે ન મેળ;
 પવિત્ર મેલાં ને નહિ બનતું, સરખામાં છે મેળનો ખેલ. ॥ ૧૧૫ ॥
 પરાક્રમે વણુ કોઈ ન માને, પરાક્રમોથી જગ જીવાય;
 પરાક્રમીઓ સ્વતંત્ર જીવે, નિર્જલ જગમાં માર્યો જાય. ॥ ૧૧૬ ॥
 પરાક્રમી તે જગમાં સાચો, દયાદાન દમ ધારે જેહ;
 પાપકર્મીનાં પાપો ટાળે, પાપે પોષે નહીં નિજ દેહ. ॥ ૧૧૭ ॥
 પરાક્રમી તે દુષ્ટ પાપીને, અન્યાયીને દેતો દંડ;
 પરાક્રમી તે અન્યલોકની, -ચઢતો સ્હાયે બની પ્રચંડ. ॥ ૧૧૮ ॥
 પરાક્રમી તે દુઃખીઓને, સંકટવેળા કરતો સ્હાય;
 પશુ પંખી જન રક્ષા કરતો, સંકટ ખૂમે બેલો ધાય. ॥ ૧૧૯ ॥
 પવિત્ર તે જે મન વચ કાયથી, હિંસાદિકને ત્યાગે જેહ;
 પવિત્ર તે જે પાપ કરે નહિ, પાપે પોષે નહીં નિજ દેહ. ॥ ૧૨૦ ॥
 પવિત્ર તે જે રાગ રોષને, કામ ક્રોધ વ્યભિચારથી દૂર;
 પરને મારી પેટ ભરે નહીં, અનીતિ જૂઝમે થાય ન કૂર. ॥ ૧૨૧ ॥
 પવિત્ર થા !! આતમ !! ઘટમાંથી, ત્યાગી પાપાચાર વિચાર;
 પવિત્રતાઈ માંહી પ્રભુ છે, -એવો નિશ્ચય કરીને ચાલ !!. ॥ ૧૨૨ ॥
 પવિત્ર રહો !! શયતાન નિવારી, જો !! તુજ આતમરૂપ પવિત્ર;
 પવિત્ર થાતાં આતમપ્રભુ છે, -જાણી ધારો !! પવિત્ર રીત. ॥ ૧૨૩ ॥
 પ્રસન્નતા ધર !! સાંપ્રત સ્થિતિમાં, પ્રસન્નભાવે જીવન ગાળ !!;
 પ્રગટે-થાતું તે સહુ ભાવી, ઉન્નતિ માટે માની ચાલ !!. ॥ ૧૨૪ ॥

પ્રભુમાં રહેવું એનો અર્થ છે, શુદ્ધાત્મમાંહી ઉપયોગ;
 પ્રભુમાં રહેવું-આત્મોપયોગજ, પ્રભુસ્મૃતિનો જે સંયોગ. ॥૧૨૫॥
 પ્રભુમાં રહેવું એનો અર્થ છે, પ્રભુ ઉપયોગી થવું જ એહ;
 પ્રભુમાં રહીને કાર્ય તે કરવું,-નિષ્કામે પ્રભુક્ષે તેહ. ॥ ૧૨૬ ॥
 પ્રભુમાં રહેવું એટલે આત્મ,-શુદ્ધ સ્વરૂપનું સ્મરણ છે સત્ય;
 પ્રભુમાં રહીને જોવું વદવું,-લખવું બીજાં કરવાં કૃત્ય. ॥ ૧૨૭ ॥
 પ્રભુમાં રહેવું એટલે પ્રભુમાં, નામ રૂપાદિક શાગનો ત્યાગ;
 કરીને પ્રભુને દિલમાં ધરવા, મોહાભાવે મન વૈશમ્ય. ॥ ૧૨૮ ॥
 પ્રભુમાં જીવવું એટલે પ્રભુમાં,-આત્મનો ધરવો ઉપયોગ;
 પ્રભુમય જીવન તે પ્રભુરૂપે, ઉપયોગે થાવું નિર્લોગ. ॥ ૧૨૯ ॥
 પ્રભુમય જીવન તે પ્રભુ સદૃશજી,-પ્રગટાવીને જીવવું જેહ;
 પ્રભુમય જીવન તે સમકિત ને, જ્ઞાન ચરણ તે ભાવ વિદેહ. ॥૧૩૦॥
 પ્રભુમય જીવન તે શુદ્ધાત્મ,-નિર્વિકલ્પદશા પ્રગટાવ ॥;
 પ્રભુ તે અસંખ્યપ્રદેશી આત્મ, અંતરમાંહી લગની લગાવ ॥. ॥૧૩૧॥
 પદ્મપ્રભુને પાર્શ્વજિનેશ્વર, વંદુ પૂજું ધ્યાવું જૈય;
 પાપો ટળતાં પ્રભુ સ્મરતાં, વર્તે પૂર્ણનિઠ હમેશ. ॥૧૩૨॥
 પકડી વશમાં રાખો !! મનને, સંતનો પાલવ પકડી ચાલ ॥;
 પકડા!! સાશ માર્ગો સઘળા, સદૃશજી દેખી થાને નહાલ. ॥૧૩૩॥
 પકડાયો નહિં દુર્ગુણ જાળમાં, પશુપદે પકડાવું વાર ॥;
 પરતંત્રતા પકડાવામાં, પકડીશ નહિં મિથ્યા જંજાળ. ॥૧૩૪॥
 પકવ બનો !! સેવા ભક્તિથી, પકવપણીની કિમત થાય;
 પકવો જ્ઞાનાદિક સદુ ગુણને, પકવ અનુભવ સત્ય મુદાય. ॥૧૩૫॥
 પક્ષાર્થ ધારો !! અનુભવથી, પક્ષાર્થના પથે ચાલ !!;
 પક્ષાર્થથી નહિં કવ્યાણ, પક્ષાર્થમાં અનુભવ ભાળ ॥. ॥૧૩૬॥
 પકવાનુભવ સગી થાવું, પાકે વય તવ અનુભવ થાય;
 પાકયામાં મિદામ આવે, કાચામાં ખટ્ટાશ મુદાય. ॥૧૩૭॥
 પાકયા તેની કિમત નહિં છે, પાકયા પ્રભુને પરખ્યા જેહ;
 પાકયા જ્ઞાની યોગી ભક્તો, દેહ છતાં જે થયા વિદેહ. ॥૧૩૮॥

પાકે અનુભવે પક્ષપક્ષ માનવ, અનેક ભવમાં પાકયો ભય;
 પક્ષાર્ધ જે પ્રભુની પ્રગટે, તો એ વિશ્વ પ્રેમી સુહાય. ॥૧૩
 પાકું કાચું બેના ભેદો, અનુભવમાંહી પરખ્યા ભય;
 પકવ ન બોલે કાચો બોલે, બચ્ચાને ઇંડાનો ન્યાય. ॥૧૪
 પાકો થા !! તું ક્ષણક્ષણ આતમ !!, મોહને છૂટી જ્ઞાન પચાવ !!
 પાકો મોહને છૂટે તે છે, ચાલે નહિં શયતાનના દાવ. ॥૧૪
 પકવ થવું જગમાં મહાદુર્લભ, સંતની સંગે પકવ થવાય;
 પાકો તે છે કાળથી ન્યારો, કાચાઓને કાળજ ખાય. ॥૧૪
 પક્ષ ન પકડો !! જૂઠો ક્યારે, પ્રભુ અનુભવ પક્ષ છે સત્ય;
 પક્ષાપક્ષી મોહિ જૂઠી,—કરવું તે ઉચે જાવાનું કૃત્ય. ॥૧૪
 પક્ષ જે સાચો તેને જીહીયે, જૂઠા પક્ષથી રહીએ દૂર;
 પક્ષાપક્ષીમાં મરવાનું, નિર્પક્ષે છે પ્રભુ હજૂર. ॥૧૪
 પક્ષ વિચારો સાપેક્ષે સહુ, સદ્ગુણીઓનો કરજે પક્ષ;
 પક્ષ કરી લે !! ધર્મનો સાચો, દુર્ગુણ છૂટવા થાજે દક્ષ. ॥૧૪
 પક્ષપાતમાં જગ બંધાણું, કરીને પક્ષની તાણાતાણ;
 પક્ષપાત તજ !! અંતર દેખી, નિર્પેક્ષે છે કેવલજ્ઞાન. ॥૧૪
 પક્ષો મત પંથો સઘળા જે, અનેકાંતમાં તેહ સમાય;
 પક્ષપાત પણ નય સાપેક્ષે, ન્યાયકર્યાથી ધર્મ જણાય. ॥૧૪
 પક્ષપાતી જે અજ્ઞાનીઓ, કરી કદાચહુ થઈ ન સત્ય;
 પક્ષવાદીની સર્વ બાબુઓ,—તપાસીને કર !! સાચું કૃત્ય. ॥૧૪
 પક્ષવાદી એકાંતે જેઓ,—પાખંડીઓ તેહ ગણાય;
 પરનું સત્ય થઈ નહિં મોહિ,—સમજી કદાચહી જે થાય. ॥૧૪
 પગપર ઉભા રહીને ચાલો !!, પરાશ્રયી થાવો !! નહિં લેશ;
 પરની આશા ધરી ન મુઝો !!, પ્રભુવિશ્વાસે થા !! તું બેશ. ॥૧૫
 પગસમ સેવાધર્મ વિચારો, પગસમ સેવા ધર્મનાં કૃત્ય;
 પગવણ ઉભું રહે ન કોઈ, સેવા ધર્મનું એવું સત્ય. ॥૧૫
 પરસ્પરે ઉપકાર કરીને, એક બીજાની સેવા થાય;
 પગસમ પ્રજ્ઞાંડે સેવાનાં,—કૃત્યોથી જગ જીવતું થાય. ॥૧૫

પગને પકડે ! ! પહેલા પ્રેમે, પગની પહેલી મેવા થાય;
 પગસમ પહેલાં સેવા કૃત્યો, - કરવાથી પ્રભુમાં છવાય. ॥૧૫૩॥
 પગ પૂજતા સ્ત્રી ત્યાં પહેલા, મેવાનો એ મહિમા બાજુ ! !;
 પગ અટકે, તો અટકે સધળું, સમજી સેવા કર ! ! ગુણબાજુ. ॥૧૫૪॥
 પગના ઉપર ઉભો રહીને, જગતજા શુદ્ધિ જ્ઞાનથી છવ ! !;
 પગથી સદુ, કર્તવ્ય કરીને, થા ! ! તું આતમ ! ! ભારે ચિત્ત. ॥૧૫૫॥
 પગથી આ સમ સેવા પામે, ધર્મપગથીએ મૂકે ! ! પાદ;
 ધર્મપગથીએ પાદ પડ્યા તો, અંતરમાં પ્રગટે આલ્લાહ. ॥૧૫૬॥
 પગથીઆં બહુ મુક્તિનાં છે, અસંખ્યભેદે બાજો ! ! તેહ;
 પગથીઆં જેમ હંચા આવે, ચડતાં પ્રગટે ગુણગણ ગેહ. ॥૧૫૭॥
 પગથીએ ચડવું તો પ્રતિદિન, ચડતાં પાછો પગ નહિં મૂક ! !;
 પગલે પગલે દૃષ્ટિ રાખી, - ચડતાં પ્રભુને લેશ ન ચૂક ! !. ॥૧૫૮॥
 પ્રત્યાખ્યાન તે ઈચ્છારોધે, ઈચ્છારોધ તે પ્રત્યાખ્યાન;
 પ્રત્યાખ્યાન તે મોહને ફણવો, સમતાએ થાવો ! ! ભગવાન. ॥૧૫૯॥
 પ્રત્યાખ્યાન તે ઈચ્છાઓને, વારી ધરવો ગુણ સંતોષ;
 પ્રત્યાખ્યાન કરીને આતમ ! !, ચિદાનંદ પ્રભુતાને પોષ. ! !. ॥૧૬૦॥
 પચન થાય. એવું સદુ ખાવું, - જેથી અણર્થ રોગ ન થાય;
 પચાવીને આગળનું ખાવું, - જેથી માદા નહિં પડાય. ॥૧૬૧॥
 પચાવવાથી પ્રભુ શક્તિ છે, ગુરુગમ જ્ઞાનને પૂર્ણ પચાવ ! !;
 પચાવવું કરતો તે પૂરો, લેતો તે પ્રભુ પદના દહાવ. ॥૧૬૨॥
 પચાવવામાં આનંદ શક્તિ, નહિં પચે ત્યાં કલેશો થાય;
 પચાવવામાં કૃપા પ્રભુની, નહિં પચાવે મરી તે ભાય. ॥૧૬૩॥
 પચાવવું વિરલા કોઈ બાજે, કાચો પારો છરવે જેહ;
 પચાવે તે પાકા ચમ્ર બાજા, તેનો પ્રભુમાં સાચો સ્નેહ. ॥૧૬૪॥
 પચાવીને બૂખ લાગતાં જે, - ખાવે પચેજ એટલું જેહ;
 પુષ્ટિ પામે અનુભવ પામે, આરોગી રહેતો જગ તેહ. ॥ ૧૬૫ ॥
 પચાવ ! ! કાચો પારો ઉરમાં, શક્તિયોથી સર્વ પચાવ ! !;
 પચાવ ! ! ગુરુગમ જ્ઞાન ચહીને, પ્રભુપદ લેવાના એ દહાવ. ॥૧૬૬॥

પછડાઇશ નહિં ગર્વ કરીને, કોઢે અન્યને નહિં પછાડ ! ! ;
 પછાડવું નહિં કોઈને સાડું, ઉચ્ચ થવામાં પ્રેમ લગાડ ! ! ॥૧૬૭॥
 પ્રેમ ત્યાં આંતરે છે નહિં ક્યારે, પ્રેમ ત્યાં પટંતરે નહિં થાય;
 પ્રેમ ત્યાં ખાલી પટુતા છે નહિં, પ્રેમ ત્યાં ખોટા છે નહિં ન્યાય. ॥૧૬૮॥
 પ્રેમની વાતો પ્રેમી જાણે, વાગ્યાં જેને પ્રેમનાં ખાણે;
 પ્રેમના ખ્યાલા પીધા જેણે, પ્રભુમાં તેહ થયા મસ્તાન. ॥ ૧૬૯ ॥
 પ્રેમીઓને પ્રેમી જાણે, પ્રેમનાં જગમાં નહિં બજાર;
 પ્રેમ ત્યાં મરવું લેદ નહિં છે, શુદ્ધ પ્રેમ ત્યાં નહિં વિકાર. ॥૧૭૦॥
 પ્રભુથી પ્રેમ જો લાગ્યો પૂરો, વિશ્વપ્રેમી આત્મ થઇ જાય;
 પ્રેમમાં પડદો રહે ન ક્યારે, અનુભવીને અનુભવ થાય. ॥ ૧૭૧ ॥
 પઠન કરો ! ! સહુ વિદ્યાઓનું, પઠન કર્યાથી જ્ઞાન સુધાય;
 પઠતાં પઠતાં વિદ્યાવૃદ્ધિ, મૂર્ખાઓ પણ જ્ઞાની થાય. ॥ ૧૭૨ ॥
 પડછાયો છે માયાનો બહુ, માયા પડછાયો કર ! ! દૂર;
 પડતી માયા પડછાયામાં, ચડતી ભક્તિમાંહી સમૂળ. ॥ ૧૭૩ ॥
 પડતી થાતી દુર્ગુણથી, સદ્ગુણથી ચડતી થાય;
 પડતીનાં લક્ષણ છે દુર્ગુણ, દુર્વ્યસનોમાં મન મલકાય. ॥ ૧૭૪ ॥
 પડતીનાં અજ્ઞાન ને આગસ, ચડતીમાંહી જ્ઞાન ને શૂર;
 પડતીમાંહી કુસંપ કળ્યા, ચડતીમાંહી સંપત્તિ નૂર. ॥ ૧૭૫ ॥
 પડતી સ્વાર્થને જૂઠા મોઢે, ચડતી આત્મપરાક્રમે થાય;
 પડતી ત્યાં મતલેદો ઝાઝા, ચડતીમાં મતલેદ ટળાય. ॥ ૧૭૬ ॥
 પડતી ચડતીનાં સહુ લક્ષણ, દ્રવ્ય ને ભાવ થકી છે અનેક;
 પડતીનાં સહુ લક્ષણ છંડી, ચડતી કરશે ધરીને ટેક. ॥ ૧૭૭ ॥
 પડતી દશામા પૂણેત્સાહે, ચડતીના સહુ કરો ! ! વિચાર;
 પડતીની પાછળ છે ચડતી, -એવા નિશ્ચય કરીને ચાલ ! ! ॥૧૭૮॥
 પડતી દશામા પ્રમુનં ભજવે ! !, પડતીદશામાં ધર્મ ન ચૂક ! ! ;
 પડતીદશામાં દીન બનો ! ! નહિં, સદ્ગુણનાં કાર્યો નહિં મૂક ! ! ॥૧૭૯॥
 પડતીમાંહી પ્રભુનાં શ્રદ્ધા, -પ્રીત ધરીને આગળ ચાલ ! ! ;
 પડતી પાપોદયથી થાનો. ધમ માર્ગમાં જીવન ગાળ ! ! ॥૧૮૦॥

પડતી ચડતી છે નિજ હાથે, સમજી સાચો મારગ આવ ! !;
 પડવું ચડવું છે નિજ સાથે, સમજીને ત્યજ ! ! જૂઠા ખ્યાલ. ॥૧૮૧॥
 પડતી ચડતી લક્ષણ જાણી, ચડતીના સહુ કરો ! ! ઉપાય;
 પડિત લોકોની જ સલાહે, ચડતીના સમજતા ન્યાય. ॥ ૧૮૨ ॥
 પડતી પાપોદયથી થાતી, ચડતી પુણ્યોદયથી થાય;
 પડતીનાં કારણ છે પાપો, ચડતી કારણ ગુણો ગણાય. ॥૧૮૩॥
 પ્રતિક્રમણ તે પાપ કરેલાં, -તેનો કરવો પશ્ચાત્તાપ;
 પ્રતિક્રમણ તે આત્મદયા તરફ, વળવું હરીને સહુ સંતાપ. ॥૧૮૪॥
 પ્રતિક્રમણ તે આત્મવિશુદ્ધિ, -કરવાના આચાર વિચાર;
 પ્રતિક્રમણ તે આસવમાર્ગથી, પાછા ફરવું તે નિર્ધાર. ॥૧૮૫॥
 પતન થતું ક્રોધે ને કામે, માયાલોભથી થવાય બ્રહ્મ;
 પતનથી ઉઠ્યા ચઢીને પડવું, ઉચ્ચદયાથી થાવું બ્રહ્મ. ॥૧૮૬॥
 પતન થતું વારો ! ! સહુ જીવન, પતિતોનો કરવો ઉદ્ધાર;
 પડતાઓને સહાય આપી, ચડતા કરશે કરી ઉપકાર. ॥૧૮૭॥
 પતન તે પાપ વિચારાચારે, જગમાં સર્વ જીવોનું થાય;
 પતન તે અજ્ઞાને અનુદોષે, આજસ ઈર્ષ્યાથી સમજાય. ॥૧૮૮॥
 પતાવવા બધા સહુ ન્યાયે, પતવો ! ! દેવાં દીધાં સર્વ;
 પતંગ પેઠે મનહું જાણી, -વશમાં કરજે ત્યજીને ગર્વ. ॥૧૮૯॥
 પતિતદયા મિથ્યાત્વે થાતી, પતિત દયાનું કારણ મોહ;
 પતિતદયાનું કારણ મૂર્છા, કામ ક્રોધને માયા દોહ. ॥૧૯૦॥
 પતિતોદ્ધારક પરમ શુદ્ધ છે, પતિતોદ્ધારક ઈશ્વર દેવ;
 પતિતોને ઉઠ્યા જે લાવે, તેની સાત્વિક સુખકર સેવ ! !. ॥૧૯૧॥
 પ્રતીતિથી પ્રભુ ઝાંખી થાવે, પ્રતીતિ ત્યાં વર્તે છે નિત્ય;
 પ્રતીતિથી છે સેવા ભક્તિ, પ્રતીતિથી છે ધર્મની રીત્ય. ॥૧૯૨॥
 પ્રતીતિ ચક્રે સહુ ચક્રાતું, પ્રતીતિ નામે આત્મવિનાશ;
 પ્રભુપ્રતીતિવશ જીવે સહુ, -કુઁખી જગમાં જને ઉદાસ. ॥૧૯૩॥
 પરતંત્ર છે જીવો કરશે, જ્યા ત્યા જગમાં રહે શુભામ;
 પરતંત્ર લોકો છે કુઁખી, જનના અશક્તિનું તે દામ. ॥૧૯૪॥

- પરતંત્રતા અજ્ઞાને છે, કુસંપ કલેશને દ્વેષથી જાણુ !!;
 પરતંત્રતા કુસંપ મોહે, ઐક્ય વિના જગમાં તે માન !!. ॥૧૬૫॥
- પરતંત્રને દુઃખ સદા છે, પરતંત્રતા નરકનીવાસ;
 પરતંત્રતા બેડી તોડી, સ્વતંત્ર થાવામાં સુખ ખાસ. ॥૧૬૬॥
- પરતંત્રથી જીવે શુભામો, પરતંત્રનું જીવન ટાળ !!;
 પરતંત્રતા વિષયના રાગે, પરતંત્રતા દુઃખની જાળ. ॥૧૬૭॥
- પરતંત્ર જે દેશને કોમો, -તેનું જગમાં રહે ન નામ;
 પરતંત્રની નહિં હયાતી, પરતંત્રનું નહિં છે કામ. ॥૧૬૮॥
- પરતંત્ર તે પામર નિર્બાળ, પરની આશાયે જીવંત;
 પરતંત્ર તે યથુના સરજો, દેહ છતાં પણ તેહ મરંત. ॥૧૬૯॥
- પરતંત્રતા ટાળો !! નિજની, સર્વલોકને કરો !! સ્વતંત્ર;
 પરતંત્રતા ચડો !! ન કોની, સ્વતંત્રતાના કુંકો !! મંત્ર. ॥૨૦૦॥
- પરતંત્રતા છે અંધારું, સર્વદુઃખનું કારણ જાણુ !!;
 પડતી કરણ અશક્તિ હેતુ, પરતંત્રતા છે દુઃખખાણુ. ॥૨૦૧॥
- પરતંત્રતા સર્વપ્રકારની, -ટાળી સ્વતંત્રતા પ્રગટાવ !!;
 પ્રભુસમ થાવા સ્વતંત્રતાના, -આચારોને વિચારો જગાવ !!. ॥૨૦૨॥
- પતિ પત્નીના શુદ્ધ કર્મેણે, સમજી વર્તે તે સુખપાય;
 પતિ થવું જગના મહાદુર્લભ. પતિપાત્રું શક્તિજ સુદાય. ॥૨૦૩॥
- પતિ થતો સ્વતંત્ર જે માનવ, પત્ની પણ પતિ પ્રેમી સુદાય;
 પત્ની રક્ષણ કરે પતિ તે, પામરથી નહિં પતિ થવાય. ॥૨૦૪॥
- પતિ થવું છે સ્વાર્પણ ભાગે, પત્ની સાથે અંકુશ ભાવ !!;
 પતિ સાત્ત્વિક સત્ત્વિક પન્નાયો, સ્વન સનું છે જગ સુખ દાવ. ॥૨૦૫॥
- પ્રેમાર્પણથી પત્ની સુદાની, પતિના કેપન અપાય,
 પતિને આનંદપ્રમુદ સદુ માને. જગના સંતોષના તે મુદાય. ॥૨૦૬॥
- પત્ની પદ છે શુદ્ધ કર્મેણી. સાત્ત્વિક પત્ની દલી સમાધાન.
 પતિની સાથે સુખ દુઃખમાંથી. જગના સનું છે જગ સુખ દાવ. ॥૨૦૭॥
- સ્વર્ગમાં નિજ આત્મ દેવિ. તે પતિ પદાવ સંપદ મુદાય.
 પ્રદીપિ મેલે પત્નીના જે, પ્રેમવા. નિવિરત પદ મુદાય. ॥૨૦૮॥

પતિની કરણી દુર્લભ જગમાં, પત્ની: કરણી દુર્લભ જાણી ! !;
 પતિ પત્ની જ્યાં પ્રેમે એક છે, ત્યાં સાત્વિક મુખની છે ખાણ. ॥૨૦૯॥
 પતિપણું જ્યાં આમડી મોઢે, પતિપણું તે સત્ય ન જાણી ! !;
 પત્નીપણું જ્યાં આમડી મોઢે, તે કેવળ છે દુઃખની ખાણ. ॥૨૧૦॥
 પ્રેમ પ્રતીતિ બંનેને નહિં, બંનેના જ્યાં સ્વાર્થો સિત્ત;
 પતિને પત્ની ત્યાં નહિં સાચા, વિષય સ્વાર્થથી બંને દિત્ત. ॥૨૧૧॥
 પતિવૃતાનો ધર્મ છે મોટો, પત્ની વૃત્તનો ધર્મ મહાન;
 પતિવૃતાના શુભ કર્મોથી, પત્નીયો થાવે ભગવાન. ॥૨૧૨॥
 પતિવૃતાઓ જગ દેવીયો, દેશ ઠામમાં જ્યાં ઉભરાય;
 પ્રગટ પ્રભુ શકિતયો ઉછળે, જ્ઞાનાનંદની લીલા થાય. ॥૨૧૩॥
 પરબ્યા એટલા પતિ ન સાચા, પરણી એટલી પત્ની ન જાણી ! !;
 પતિ પત્નીપણું ધર્મ પ્રેમથી, ધર્મ્ય લગ્ન આચારે માન ! !. ॥૨૧૪॥
 પત્ની દુઃખો ટાળે પતિ તે, પતિની બહારે પત્ની ધાય;
 પતિ પત્ની જ્યાં સાત્વિકભાવે, ગૃહસ્થ દયાનું મુખ પ્રગટાય. ॥૨૧૫॥
 પતિ પત્ની જ્યાં સ્વાર્થજી ભાવે, અરુપરસમાં છુપે તેહ;
 પતિ પત્ની જ્યાં ધર્મ્ય પ્રેમથી, ધર્મમાર્ગમાં વર્તે તેહ ॥૨૧૬॥
 પતિ પત્ની જ્યાં વિષય લોગની, માત્રેમ્ભાયે ત્યાં નહિં મુખ;
 પતિ પત્ની જ્યાં અન્યો અન્યમાં, જાણને દંખે ત્યાં નહિં દુઃખ. ॥૨૧૭॥
 પતિ પત્ની જે શબ્દ તામસ, સાત્વિક લેટે નરને નાર;
 પતિ પત્ની જે સાત્વિક પ્રેમે, વર્તે તો વૈકુઠ જનાર. ॥૨૧૮॥
 પથ્થને પાળો ! ! પથ્થથી વર્તો ! !, ધારો ! ! પથ્થ વિચારાચાર;
 પુષ્ટિ કરવા પથ્થ મળાનું, આચરનાં છે મુખ નિર્ધાર. ॥૨૧૯॥
 પદજલ થાતા નિર્જળ જન, નમજાળે જે ધરનાર;
 પદજલને મુખ શાન્તિ નહિં, દુઃખ કલેશને પામે દાર. ॥૨૨૦॥
 પદવી ઉંચી ત્હારી આવમ ! !, ત્હારી પદવીને સંભાળ ! !;
 પદવી જાળવી રાખો ! ! સારી, પદવીને પામી નહિં દાર ! !. ॥૨૨૧॥
 પદવી જે તે મુખ કરનારી, જ્ઞાન પ્રકાશક પદવી જાણી ! !;
 પદવી જે નિરૂપાધિ દયા છે, બંનેમાંથી પ્રગટે નિર્વાણ. ॥૨૨૨॥

પદને ગદ્યમાં લખવું સાદું, પદને ગદ્યથી સાચું બોલ !!;
 પદ્ધતિ આત્મસ્વભાવની ધારો !!, તેથી પ્રભુ સમ થાશે તોલ. ॥૨૨૨
 પરગળુમાં છે સ્વાર્પણ શક્તિ, પરગળુ માંડી છે પરમાર્થ;
 પરગળુ પ્રભુને પામે પૂરા, અંતે રહે ન તેમાં સ્વાર્થ. ॥૨૨૩
 પરોક્ષને પ્રત્યક્ષના ભેદે, -કરો !! ન જગમાં વાદ વિવાદ;
 પરોક્ષ વા પ્રત્યક્ષદશામાં, પ્રભુ ગુણોનો લેવો સ્વાદ. ॥૨૨૪
 પરચો પૂરે પ્રભુ તે જાણો !!, પરદુઃખભંજક પ્રભુ ગણાય;
 પરદુઃખોને દૂર કર્યામાં, ધર્મી પણાની શક્તિ સુહાય. ॥૨૨૫
 પરદેશી વા નિજદેશીની, આતમભાવે કરવી સેવ;
 પરને પોતાનામાં આતમ !!, આતમ તે પરમાતમ દેવ ॥૨૨૬
 પરધર્મીનું સાદું ગ્રહવું, પરધર્મીના ગુણને ધાર !!;
 પરધર્મીની કરો !! ન હિંસા, સ્વધર્મ શ્રદ્ધા પૂરી ધાર !! ॥૨૨૭
 પરબો માંડો !! જ્યાં ત્યાં સુખકર, પરબો માંહે ધર્મ છે બેશ;
 પરબો અનેક પ્રકારે જાણો !!, સારી પરબો ધરો !! હંમેશ. ॥૨૨૮
 પરબડીયો છે દયાનું ખાતું, પરબડીયો છે દયાનું સ્થાન;
 પરબડીયોથી પ્રભુ પ્રગટાશે, થાતાં સત્ય દયા મસ્તાન. ॥૨૨૯
 પરબ્રહ્મ છે અનંત શક્તિ, અનંત ગુણ પર્યાયનું ધામ;
 પરબ્રહ્મ જે દીલમાં પ્રગટે, કર્મી છતાં આતમ નિષ્કામ. ॥૨૩૦
 પરબ્રહ્મની અનંત શક્તિ, -તેનો મહિમા અપરંપાર;
 અનંત નામે અનંત રૂપે, નિરાકાર નહિં તે સાકાર. ॥૨૩૧
 પરમાર્થોમાં જીવન ગાળો !!, પરમાર્થોથી જીવ્યું ગણાય;
 પરમાર્થી સમ કોઈ ન મોટું, પરમાર્થોમાં પ્રભુ પ્રગટાય. ॥૨૩૨
 પરમાર્થી છે ભક્તને શૂરો, પરમાર્થીને હોય ન ભેદ;
 પરમાર્થી નિર્મોહ થા !! તું, પરમાર્થીમાં સ્વાર્થ ન ખેદ. ॥૨૩૩
 પરમાર્થી ભય કાળને જીતે, સર્વજાતના જીતે ખેદ;
 પરમાર્થી સહુ ધર્મી ગણાતો, વિશ્વ ટ્રેમી નિશ્ચયથી વેદ. ॥૨૩૪
 પરમાર્થ જીવ્યું તે જીવ્યું, બાકી જીવ્યું નિષ્ફળ જાણ !!;
 પરમાર્થોમાં આતમ મારા, અર્પાઈ જા !! પામી જ્ઞાન. ॥૨૩૫

પરમાર્થે છે સર્વ મળેલું, પરમાર્થે વાપર ! ! નિષ્કામ;
 પરમાર્થે કરવામાં આતમ ! !, તારૂં શિવપુર નિશ્ચય કામ. ॥૨૩૭॥
 પરમાર્થી થા ! ! સ્વાર્થ તણને, પરમાર્થે પ્રગટાતા દેવ;
 પરમાર્થે પરમેષી પદ છે કરજે પંચ પ્રભુની સેવ. ॥ ૨૩૮ ॥
 પરમેષીમાં આતમ તુ છે, જેઠ પ્રહ્લ સિદ્ધાતમ ધ્યાવ ! !;
 પરલોકે છે ધર્મ સદાયક, આતમસ્વરૂપમાં લયને લાગ્ય ! ! ॥૨૩૯॥
 પરવશ થા ! ! નહિં મોહે જ્યાં ત્યાં, કામે પરવશ આતમ શુભામ;
 પરવશતા છે કામ વિચારે, કરવાનું તેથી નહિં કામ. ॥૨૪૦॥
 પરવશ કામે ચક્રી ઈન્દ્રો, પરવશતામાં પ્રેમ ન હોય;
 પરવશતા છે દેહધ્યાસે, અસ્થિર મનડું જ્યાં ત્યાં જોય. ॥૨૪૧॥
 પરવશતા છે આમડી મોહે, નામ રૂપ મોહે પરતંત્ર;
 પરતંત્રને જ્ઞાન ન નિજનું, નિર્મોહી છે શુદ્ધ સ્વતંત્ર ॥૨૪૨॥
 પરવશ કર્મે સર્વજીવો છે, સ્વતંત્ર સિદ્ધાતમ જીનરાય;
 પરતંત્રતા ત્યાં નહિં મુખ છે, સ્વતંત્રતા ત્યાં મુખડું ઉભરાય. ॥૨૪૩॥
 પરવશ થાવાનાં સદુ કારણ, ચેતન સમજ દૂર નિવાર ! !;
 પરવશ થાવું ત્હને ઘટે નહિં, આતમ આપ સ્વરૂપ સલાહ ! !. ॥૨૪૪॥
 પરવશતા છે કામિની મોહે, પરિમોહે પરવશતા ધાર ! !;
 પરવશ થાવું નરકના સરખું, સ્વતંત્રતામાં મુખ નિર્ધાર. ॥૨૪૫॥
 પર્વ સરિખા સંતજનો છે, પર્વ સરિખો ધ્યાનનો કાળ;
 પર્વ થકી પલ્લુ અધિકી જાણે ! !, -આતમ ભાવના મુખકરનાર. ॥૨૪૬॥
 પર્વાનો શિવ જાણા માટે, સર્વ લોકને છે નિર્ધાર,
 પર્વાનો છે પ્રભુ પદ લેવા, જ્ઞાનને ધ્યાન થકી નિર્ધાર. ॥૨૪૭॥
 પરસેવો વાગી જે કાયો, -કરતા તેઓ ઉત્પતિ પાય;
 પરસેવો વાળ્યા વલ્લુ કાર્યની, -સિદ્ધિ જગમાં કદિ ન થાય. ॥૨૪૮॥
 પરસેવો નવગજ વાળે જે, પ્રભુ આદિ મુખપદને પાય;
 પરમાર્થે સ્વાર્થે જે ઉત્તમ, -કરતા તે ઈચ્છત ને પાય. ॥૨૪૯॥
 પરસ્વામીન થાયો નહિં ક્યારે, સ્વપ્ને નહિં પરતંત્રને મુખ;
 પરિહાર ! ! પરવશતાનાં કારણ, આતમસ્વભાવે સહેજે મુખ. ॥૨૫૦॥

પરિહર !! મોહાદિ વૃત્તિયો, પરિહર !! મમતા રાગને રોષ;
 પરિહર !! પડતીનાં સહુ કારણ, પરિહર !! પોતાના સહુ દોષ. ॥૨૫૧॥
 પરિહરજે સહુ દુઃખનું કારણ, આત્મશક્તિઓ સહુ પ્રગટાવ !!;
 પરિહરવું ને ગ્રહવું એ બે, તેથી ન્યારો આતમ ભાવ !! ॥૨૫૨॥
 પરાક્રમોથી જીવો !! જગમાં, પરાક્રમી છે આતમ રાજ;
 પરાક્રમો પરમાર્થે વાપર !!,-તેથી મળશે શિવપુર રાજ્ય. ॥૨૫૩॥
 પરાક્રમીયોનું જીવ્યું સફળું, પરાક્રમી જ્યાં ત્યાં પરખાય;
 પરાક્રમો કરવામાં જીવન,-ગાળી જીવો !! આતમ રાય. ॥૨૫૪॥
 પરંપરાનું સત્ય ગ્રહો !! સહુ, પરંપરા સાચી તે ધાર !!;
 પરંપરા જે સ્વોત્તતિકર છે,-તેના યોગ્ય ધરો !! આચાર. ॥૨૫૫॥
 પરાભવોથી દીન બનીશ નહિં, પરાભવોથી થાવ !! સચેત;
 પરાભવોથી ઉઠી આતમ !!, પ્રભુ થાવાના ધર !! સંકેત. ॥૨૫૬॥
 પરાભવોથી ગભરાતો નહિં, પરાભવો છે ઉન્નતિ હેત;
 પરાભૂત થઈ શક્તિ જગાવે,-તેના બળીયા સહુ સંકેત. ॥૨૫૭॥
 પરાભૂત થઈ જીવે જેઓ, સ્વતંત્ર થાવા કરે ન કાજ;
 પરાભૂત તે મહદા સરખા, જગમાં રહે ન તેની લાજ. ॥૨૫૮॥
 પરિક્રમણુ છે ધર્મે સાડું, સેવાભક્તિમાં સુખકાર;
 પરિક્રમણુ કર !! જ્ઞાને આતમ !!, કર !! મોહાદિકનો પરિહાર. ॥૨૫૯॥
 પરિગ્રહે પ્રભુ દૂર વસે છે, પરિગ્રહે પ્રભુ નહીં પરખાય;
 પરિગ્રહ મોહીથી પ્રભુ ન્યારો, ગરીબતા ત્યાં પ્રભુ પ્રગટાય. ॥૨૬૦॥
 પરિગ્રહ ગ્રહના સરખો દુઃખકર, પરિગ્રહમોહે મુક્તિ ન થાય;
 પરિગ્રહ મમતા પ્રીતિ જ્યાં ત્યાં, પ્રભુ પ્રીતિ ત્યાં નહિં સુહાય. ॥૨૬૧॥
 પરિગ્રહ રાગે પ્રભુ મળે નહિં, પરિગ્રહ ત્યાગે પ્રભુ હજીર;
 પરિગ્રહીને સ્વપ્ને સુખ નહિં, અંતે તેમાં ધૂળની ધૂળ. ॥૨૬૨॥
 પરિગ્રહ લાલચ ગુલામી ત્યાં છે, પરિગ્રહ મોહે પાપો થાય;
 પરિગ્રહીને ધર્મ ન સુઝે, પરિગ્રહી છે નહિં નિર્માય. ॥૨૬૩॥
 પરિગ્રહ બાહ્યાંતર બે ભેદે, આંતર મમતા પરિગ્રહ ત્યાગ !!;
 પરિગ્રહ ત્યાગે સાધુના પણ, પ્રભુ સરખો મન ધરજે રાગ. ॥૨૬૪॥

પરિગ્રહ મોહ તજ્યાથી અંતરૂ, આત્મપ્રભુનો અનુભવ થાય;
 પરિગ્રહ માટે પ્રભુ ભજે તે, જડનો કાગી મૂઢ ગણાય. ॥ ૨૬૫ ॥
 મત તપ જપ કિરિયાની મમતા, અહંતા તે પણ પરિગ્રહ જાણી ॥
 પરિગ્રહ સાત્વિક ભાવનો ત્યાગે, શુદ્ધ શુદ્ધ થાતો ભગવાન. ॥ ૨૬૬ ॥
 પરિચય કરીને મનુષ્ય પરજો ॥, પરિચયથી શુભ દોષ જણાય;
 પરિચય કરીને શ્રદ્ધા ધારો ॥, પરિચય થાતાં નિશ્ચય થાય. ॥ ૨૬૭ ॥
 પરિણામે છે બંધ છવોને, શુભાશુભ પરિણામ તે જાણી ॥;
 પરિણુમવું આતમમાં સાઈ, -તેથી પ્રગટે કેવળજ્ઞાન. ॥ ૨૬૮ ॥
 પશને પરિતાપક નહિં બનયો, પદોપકારો કરીને વર્ત. ॥;
 પરિત્રાણ કર ॥ અન્યછવોનું, મોક્ષ જવાની એછે શર્ત. ॥ ૨૬૯ ॥
 પરિપાલન કર ॥ પ્રેમે સહુનું, પરિપૂર્ણ નિજ પ્રદાને ભાવ ॥;
 પરિપૂર્ણતા છે નિજમાંહી, નિશ્ચય એવો અંતરૂ લાભ. ॥ ૨૭૦ ॥
 પરિબ્રમણ છે કર્મ જગતમાં, અજ્ઞાને પરિબ્રમણો થાય;
 પરિબ્રમણ છે મોહોદયથી, પરિબ્રમણ ધર્મે સુખદાય. ॥ ૨૭૧ ॥
 પરિબ્રમણ સાઈ ને જોઈ, કરજે તેનો સત્ય વિવેક;
 પરિબ્રમણ કર ॥ પ્રભુને માટે, ધારી સંત શુરની ટેક. ॥ ૨૭૨ ॥
 પરિવર્તન આચાર વિચારે, અનંત જગમાં યયાં ને થાય;
 પરિવત ન પર્યાયે સહુમાં, સમય સમય દ્રવ્યે વર્તાય. ॥ ૨૭૩ ॥
 પરિવર્તન સારાં ને જોઈ, સર્વદેશમાં યયાં ને થાય;
 પરિવર્તનશીલ જગ સહુ જાણી ॥, એવો છે કુદતનો ન્યાય. ॥ ૨૭૪ ॥
 પર પરિવાહ ન જોલો ॥ જગમાં, પશની નિંદા કરવી વાર ॥;
 પરનાં મર્મો નહિં પ્રકાશે ॥, પશના સહુશુભ હૃદયે ધાર ॥. ॥ ૨૭૫ ॥
 પરિશ્રમ કર ॥ નિજ દિતને માટે, પદોપકારે પરિશ્રમ ધાર ॥;
 પરિશ્રમ કરીને આગળ જાવું, -એવો નિશ્ચય દીલમાં ધાર ॥. ॥ ૨૭૬ ॥
 પરિષ્ઠ બનીને કરો ॥ પરીક્ષા, સત્ય જૂઠનો નિશ્ચય ધાર ॥;
 પદોપકારો કર ॥ નિષ્કામે, આનંદમાં મન ॥ છવન ગાગ ॥. ॥ ૨૭૭ ॥
 પદોપકારીનો પ્રતિ બદલો, -વાળવા માટે સર્વે ત્યાગ ॥;
 પદોપકારી સમકિત ઠાતા, શુરપર ધરજે પુરણ રાગ. ॥ ૨૭૮ ॥

પર્યાપ્તિ શક સમજો !! જ્ઞાને, પર્યાપ્તિનું કરજો જ્ઞાન;
 પર્યાપ્તિ નિજપરના સમજો, -તેને પ્રગટે સમ્યગ્જ્ઞાન. ॥ ૨૭૬ ॥
 પર્યાપ્તિય કરો નિજ ગુણની, શુદ્ધિ કરવા ધર !! ઉમંગ;
 પર્યાપ્તિ નિજના સહુ જાણો !!, બ્રહ્મ લાવમાં ધારો !! રંગ. ॥ ૨૮૦ ॥
 પર્વ પલ્લુસણ જગમાં મોહું, જૈનકોમનું પર્વ મહાન;
 પર્વ પલ્લુસણ પામી આતમ !!, તપ જપ સંયમ કરજો ધ્યાન. ॥ ૨૮૨ ॥
 પર્વત-દ્વરથી મોટા લાગે, પાસે જાતાં તે પાપાણ;
 પર્વત સમજી ઉંચા માને, -તેમાં વર્તે છે અજ્ઞાન. ॥ ૨૮૨ ॥
 પલટો ખાવો સારો જોટો, ધર્મને માટે પલટો બેશ;
 પલટાઈ જઈશ નહિ મોહો, ધર્મના પલટે ટળતા કલેશ. ॥ ૨૮૩ ॥
 પવિત્ર થાવા જ્ઞાનને ધારો !!, જ્ઞાન સમું નહિ વિશ્વ પવિત્ર;
 પવિત્ર થા જો !! આતમજ્ઞાને, જ્ઞાને પ્રગટે શુદ્ધ ચરિત્ર. ॥ ૨૮૪ ॥
 પવિત્રતા પ્રગટાવો !! આતમ !!, ધૈર્યોત્સાહ ધરીને ઉમંગ;
 પવિત્રતા માટે જગ જીવો !!, -ધારો !! આતમ !! સદ્ગુણ રંગ. ॥ ૨૮૫ ॥
 પવિત્રતા છે મોહ વિનાશે, પવિત્રતાના ધર !! આચાર;
 પવિત્રતાના કરો !! વિચારો, પવિત્રતા નિશ્ચયથી ધાર !!. ॥ ૨૮૬ ॥
 પશુસમ અજ્ઞાની લોકો છે, પશુબળ ધરીને કરો !! ન પાપ;
 પશુબળથી માનવ છે હલકો, પશુઓના હરશે સંતાપ. ॥ ૨૮૭ ॥
 પશુઓ જગમાં બહુ ઉપયોગી, ઉપકારી પશુઓ નિર્ધાર;
 પશુઓના ઉપકાર સ્મરીને, પશુઓનો કર !! નહિ સંહાર. ॥ ૨૮૮ ॥
 પશુઓની કરવી શુભ રક્ષા, પશુઓને મરતાંજ બચાવ !!;
 પશુઓનાં માંસને રકતને ખાતા, હિંસક જાણો !! કૂર સ્વભાવ. ૨૮૯
 પશુ પંખીની રક્ષા કરવી, નિજ આતમ સમ માની બેશ;
 પશુપંખીની રક્ષા કરતાં, નાશે અનંતભવના કલેશ. ॥ ૨૯૦ ॥
 પશુઓના નાશે જગમાંહી, -અનેક રોગો દુઃખ પ્રગટાય;
 પશુપક્ષીની દયા કરતાં, સ્વર્ગતણા સુખ માનવ પાય. ॥ ૨૯૧ ॥
 પશુઓની કતલો બહુ થાતી, માંસાહારી તેને ખાય;
 પશુઓને રક્ષા !! ઉપયોગે, જીવદયા ત્યાં ધર્મ સુહાય. ॥ ૨૯૨ ॥

પશુ પંખી આદી સહુ જીવની, દયા કરતાં પ્રગટે ધર્મ;
 પશુપંખીની રક્ષા કરતાં, દેશકોમમાં પ્રગટે શર્મ. ॥૨૯૩॥
 પશ્ચાત્તાપ કરો ॥ બૂલોનો, પાપનો કર ॥ ઝટ પશ્ચાત્તાપ;
 પશ્ચાત્તાપથી આતમ શુદ્ધિ, ટળતા અનેક ભવ સંતાપ. ॥૨૯૪॥
 પરા પરચંતી મધ્યમા વૈખરી, ચારેનું કર ॥ ઉત્તમ જ્ઞાન;
 પરા પરચંતી જ્ઞાનને જાણો ॥, અંતરૂ નાદથી સમ્યગ્ જ્ઞાન. ॥૨૯૫॥
 પરા પશ્યંતીમાં જે પ્રગટે, સત્ય વિચારો તે સહુ જાણ ॥;
 પરા વિચારો આત્મ અવાજ છે, સમજે જ્ઞાની જન મસ્તાન. ॥૨૯૬॥
 પશ્ચાત્યોને પૂર્વાત્યોમાં, જ્ઞાન ક્રિયામાં છે મતભેદ;
 પરાપૂર્વથી ચાહ્યા આવે, સમજે તેને રહે ન ખેદ. ॥૨૯૭॥
 પસંદ કરજે સુખકર સાઈ, ઉપકારીપર યાવ ॥ પ્રસંત;
 પસંદ કરવું સાચું સાઈ, વશમાં રાખો ॥ ચંચળ મન. ॥૨૯૮॥
 પસ્તાવો કરી ભૂલ તણ દે ॥, ધર્મ કરતાં કરજે પહેલ;
 પહેલાં યાવું નિર્મલ પોતે, પછીથી કરવી અન્યની ટેલ. ॥૨૯૯॥
 પંડિત તે જે શાસ્ત્ર વિચક્ષણ, સ્વપર શાસ્ત્ર લેહાલિક જાણ ॥;
 પંડિત તે જે સ્થિર પ્રજ્ઞાવંત, સર્વશાસ્ત્રનું જેને જ્ઞાન ॥ ૩૦૦ ॥
 પંથે ચાલો ॥ આતમ ॥ જ્ઞાને, હજવે હજવે પંથ કપાય;
 પંથે જનનો મેળો મળીયો, પંથ વચે ચો ? મેળ કહાય. ॥ ૩૦૧ ॥
 પંથી તું છે આતમ ॥ નક્કી, પંથ વિષે નહિં કરો ॥ પ્રમાદ;
 પંથમાં ચાલો ॥ ઉપયોગી યજ્ઞ, પંથમાં મોઢે છે ઉન્માદ. ॥ ૩૦૨ ॥
 પાખંડ ત્યાગી પંથે ચાલો ॥, પાખંડીનો તજ ॥ વિશ્વાસ;
 પાખંડોતું સ્વરૂપ સમજો ॥, પંથી યજ્ઞ નહિં રહો ઉદાસ. ॥૩૦૩॥
 પાક મહોબત પ્રભુની સાચી, પાક દોસ્તી કર ॥ પ્રભુની સાચ;
 પાક સદા તું આતમ ॥ ચિદ્ધન, ભાવે ભજ ॥ તું ત્રિભુવનનાથ. ॥૩૦૪॥
 પાગળ યજ્ઞ પ્રભુને ઝટ ચોધો ॥ પ્રભુ ચોધક પાગળ શુભ જાણ ॥;
 પાગળ સારા ખોટા જનમાં, પાગળ પ્રભુનો દોસ્ત મુજાણ. ॥ ૩૦૫ ॥
 પાછા યા ! ! ના પ્રમુજકિતમાં, પાછા તે છે પ્રમુથી દૂર;
 પાછપણું ઇંઠવાથી આતમ ॥ આપો આપ પ્રભુજી અનૂર. ॥૩૦૬॥

પાણી પ્રભુતા છે દૂરે, પાણી જન છે દીનમાં દીન;
 પાણી મોઢે વસે છે દુઃખી, વિત્તાદિક યોગે પણ ખિન્ન. ॥ ૩૦૭ ॥
 પાટુ માર ॥ ન કોધે કોને, પાટુ મારે હિંસા થાય;
 પાટુ વિવેકની છે સારી, -જેથી બોધને શાંતિ થાય. ॥ ૩૦૮ ॥
 પાટુ મારે તે પશુ સરખો, સમજી પાટુ મારવી વાર ॥;
 પાઠ ભણાવો ॥ સહુને સારા, સારા પાઠો ભણવા ધાર ॥ ૩૦૯ ॥
 પાઠક તે સદ્ગુણી જ્ઞાની છે, વિશ્વ લોકને આપે જ્ઞાન;
 પાઠક જે તે મનને બોધે, ગુણી કરે જે થઈ ગુણવાન. ॥ ૩૧૦ ॥
 પાઠક દ્રવ્યને ભાવથી થાજે, આત્મ તે પાઠક નિર્ધાર;
 પાઠક થા ॥ તું નિજનો પ્રેમે, પછીથી અન્યોનો હિતકાર. ॥ ૩૧૧ ॥
 પાડ માનજે ઉપકારીનો, જ્યાં ત્યાં ગુણીનો માનજે પાડ;
 પાડ માનીને પાડ કરતાં, ગુણુ પ્રગટતા હાડોહાડ. ॥ ૩૧૨ ॥
 પાણી રાખો ! ! આત્મ સમર્પી, પાણીવણ નહિં જીવ્યું જાય;
 પાણીવણ કિંમત નહિં કોની, પાણી વિના નહિં કિંમત થાય. ॥ ૩૧૩ ॥
 પાણી જ્યાં ત્યાં નહિ નાદાની, પાણીવણ જીવંત મરેલ;
 પાણીવણ મડદા સમ લોકો, પાણીવણ નહિ કોઈ ઠરેલ. ॥ ૩૧૪ ॥
 પાણીવણ જ્ઞાની નહિં શોભે, પાણીવણ નહિં શૂર કથાય;
 પાણીવણ નહિં ખડ્ગની કિંમત, પાણીવણ નહિં અશ્વ સુહાય. ૩૧૫
 પાણીથી સહુ જગમાં જીવે, પાણી અમૃતરૂપ સુહાય;
 પાણી ગયું તો ગયુંજ સઘળું, પાણી વિના નહિં જીવ કથાય. ॥ ૩૧૬ ॥
 પાણી ઉતરે ઉતર્યું સઘળું, પાણી ચઢતાં ચડ્યુંજ સર્વ;
 પાણી નહિં ત્યાં અજ્ઞાનીયો, -કરતા મોહ વડે બહુ ગર્વ. ॥ ૩૧૭ ॥
 પાણી દ્રવ્યને ભાવથી જ્યાં છે, ત્યાં છે દ્રવ્યને ભાવથી પ્રાણ;
 પ્રાણીનું જીવન પાણી જીવો ॥, પાણીવણ પ્રાણી નાદાન. ॥ ૩૧૮ ॥
 પાણી રાખ્યું શૂર થયા તે, પાણી રાખ્યું થયા તે સંત;
 પાણી રાખે તે છે ભક્તો, રાજ્ય યોગી સત્ત્વ મહંત. ॥ ૩૧૯ ॥
 પાણી લગ્ન્યું તેહ મરેલા, પાણી લગ્ન્યે રહે ન પ્રાણ;
 પાણી ન રાખે તેહ મરેલા, પાણી વિનાના સહુ નાદાન. ॥ ૩૨૦ ॥

પાણી ધારી જીવો ॥ જગમાં, પાણી વિના જીવું તે ફેલ;
 પાણી વિના નહિં શુભગણ પ્રગટે, પાણી ધારી ફર્જીલ રોક!! ॥૩૨૧॥
 પાણી આતમનું છે અનંતું, પાણી વડે સહુ જીવ જીવાડ ॥;
 પાણી પ્રગટાવીને આતમ ॥,-પરમ પ્રભુમાં થા ॥ મસ્તાન. ॥૩૨૨॥
 પાણી ફેરથી હવા દવાળી, મુધરે દેહાદિક આરોગ્ય;
 પાણી ફેર છે સારો ઓટો,-સમજે વર્તે નિરોગ લોગી. ॥ ૩૨૩ ॥
 પાતક લાગ્યાં ફરે કરજે, સઘળાં પાતક ફર નિવાર ॥;
 પાતકીની સંગત નહિં કરજે, સફળથી જનની સંગતધાર ॥૥૩૨૪॥
 પ્રાણ પડે પણ પાતકી થા ॥ નહિ, પાતક કર્મો સઘળાં ભણ ॥;
 પવિત્ર થાવા કર ॥ સહુ યત્ને,-ધર ॥ સહુ ધર્માચાર પ્રમાણ. ॥૩૨૫॥
 પાત્ર બની કર ॥ શુભ સહુ કાર્યો, મુપાત્ર થા ॥ તું ત્યજીને દોષ;
 પાત્રતા જેવી તેવી ચઢતી, ભણી ત્યજ દો ॥ સઘળા રોષ. ॥ ૩૨૬ ॥
 પાત્ર પરભવનું જાંધી લે ॥,-જેથી પરભવ મુખડાં થાય;
 પંથમાં વહેતાં જાતું સાડું,-જેથી આનંદ ઘટ પ્રગટાય. ॥ ૩૨૭ ॥
 પાદને પૂજે ॥ શુદ્ધ સંતોના, શુદ્ધ સંતોના પાદને સેવ ॥;
 પાદને પૂજે ॥ દેવના પ્રેમે, ટાળે ॥ સઘળી ફર્જીલ ટેવ. ॥ ૩૨૮ ॥
 પાદ થકી જર ॥ ધર્મનાં કાર્યો, ધર્માર્થે વાપરજે પાદ;
 પાદ અમૂલ્યા ધર્મીઓના, પાદવડે મળતો આદહાદ. ॥ ૩૨૯ ॥
 પાદ થકી સંવરને ધરજે, પાદ થકી કર ॥ નિર્જર કૃત્ય;
 પાદ થકી કર ॥ ધાર્મિક કૃત્યો,-સમજીને વર્તો ॥ સહુ સત્ય. ॥૩૩૦॥
 પાન કરીલે ॥ સફળ શોધનું, દેવશુદ્ધ શુભ કરજે ગાન;
 પાન વિનાની સફળ પ્રગટે, પ્રગટાવો ॥ ઘટ શુભનું તાન. ॥૩૩૧॥
 પાપનાં સ્થાનક સઘળાં વારી, ધર્મના સ્થાનક સઘળા ધાર ॥;
 પાપના સઘળા વિચાર વિચારો ॥, વારી ભજ ॥ પ્રભુને નિર્ધાર. ॥૩૩૨॥
 પાપી મનકું રાખ ॥ ન ક્યારે, પાપીઓની સંગત ત્યાગ ॥;
 પાપીઓને પ્રતિષેધ દઈ, નિષ્કામે પ્રભુ ભાવમાં ભગ ॥. ॥૩૩૩॥
 પાપીઓના પાપો ટાળો ॥, પાપીઓને દો ॥ ઉપદેશ;
 પાપીઓને સમજાવીને, ધર્મની કરતાં શાંતિ હમેશ. ॥૩૩૪॥

પાપીઓને ધિક્કાર્યાથી; પાપીઓ થતા નહિં શુદ્ધ;
પાપીઓને જ્ઞાન સમર્પી, - કરજે સર્વચારિત્ર પ્રખુદ્ધ. ॥૩૩૫॥

પાપ તણને થા !! નિપાપી, મનવચ તનથી પાપ નિવાર !!;
પાપ પુણ્યનું સ્વરૂપ સમજી, સત્કર્મો કર !! આત્મ સુધાર !!. ॥૩૩૬॥

પાપોથી જગમાં છે દુઃખો, જ્યાં ત્યાં રોગ અને દુષ્કાળ;
પાપથી દુઃખનાં કારણ સઘળાં, - મળતાં એવું નિશ્ચય ધાર !!. ॥૩૩૭॥

પામર થા !! નહિં પાપ કરીને, પાપીજન પામર નિર્ધાર;
પામર તે પશુખળનો ધારક, આત્મ શક્તિનો ધરે ન પ્યાર. ॥૩૩૮॥

પામર જન છે મોહ શુભામો, પામર જડની આંશ ધરંત;
પામર પ્રભુથી પ્રેમ કરે નહિં, જડના રાગી નિત્ય મરંત. ॥૩૩૯॥

પાયમાલ થાતા જડ પામર, પામર અજ્ઞાની આસક્ત;
પામર આત્મપ્રભુથી દૂરે, - થાતો નહિં જે પ્રભુનો ભક્ત. ॥૩૪૦॥

પામર જડ વસ્તુથી જીવે, ધારે જડમાં સુખની આશ;
પામર બહિર આત્મ અજ્ઞાની, દેહાદિક જડ વસ્તુ દાસ. ॥૩૪૧॥

પાયો ધર્મનો પક્ષો ચણજે, પાયો પક્ષો કરી લે !! બેશ;
પાર પામ !! તું પ્રભુનો પ્રેમે, - તેથી સઘળા ટળશે કલેશ. ॥૩૪૨॥

પાર થજે આત્મ !! કર્મોથી, ભવોદ્ધિનો કર !! ઝટ પાર;
પાર થવું છે તારા કરમાં, આપો આપને ઝટ ઉદ્ધાર !!. ॥૩૪૩॥

પારતંત્ર્ય તે મોહદશા છે, મરવામાં ભીતિ તે જાણ !!;
પારતંત્ર્ય છે જડ આસક્તિ, પારતંત્ર્ય તે છે અજ્ઞાન. ॥૩૪૪॥

પારતંત્ર્ય તે નળખાઈ છે, હર્ષણુ દુષ્ટાચાર વિચાર;
પારતંત્ર્ય તે અસક્તિયો છે, કુસંપ દ્રોહ ને ઇર્ષ્યાચાર. ॥૩૪૫॥

પારદની શક્તિયો ઝાઝી, પારદ રસેન્દ્ર તત્ત્વ કથાય;
પારદ તત્ત્વને જાણી વર્તે, - તે રોગની પારે જાય. ॥૩૪૬॥

પારમાર્થિક કાર્યો કરવામાં, - અર્પાઈ જાતા તે સંત;
પરોપકારે પ્રાણ સમર્પે - તે વિરલા કષ્ટ સંત મહંત. ॥૩૪૭॥

પારમાર્થિક કાર્યોને કરવાં, - તન મન ધન અર્પીને પ્રાણ;
પારમાર્થિક કાર્યો જે કરતાં, - તેનું જાણ્યું સદ્ગુણ પ્રમાણ. ॥૩૪૮॥

પરભવ જાતાં પહેલાં માનવ, અન્યધર્મનાં કરી લે ॥ કૃત્ય;
 પરભવ જાતાં પહેલાં માનવ, -પરખીને પામી લે ॥ સત્ય. ॥૩૪૯॥
 પારિતોષિક હરિ કૃપા છે, પારિતોષિક સંતની સેવ;
 પારિતોષિક સત્કાર્યો છે, -સમજ પ્રેમે જાણ લે ॥ દેવ. ॥૩૫૦॥
 પાસે તેને પ્રભુ છે નહીં.-જેને પ્રભુનો છે વિશ્વાસ;
 પાસે છે સુકૃતિને સ્વર્ગજ, સેવાભક્તિની જો પ્યાસ. ॥૩૫૧॥
 પાસે તીર્થો અંતરમાં છે, જ્ઞાન અને આનંદ છે પાસ;
 પાસમાં મિત્રો શત્રુઓ છે, સાપેક્ષાએ સમજો ॥ ખાસ. ॥૩૫૨॥
 પાંગો બે છે દર્શન જ્ઞાનને, -તેથી શિવપુર પ્રતિ જવાય;
 પાંગો આતમ ॥ ચારિત્ર વણુ છે, પાંગો ચારિત્ર વણુ કહેવાય. ૩૫૩
 પાંગો અક્રિય માનવ પોતે, પ્રવૃત્તિ વણુ પંચુ સર્વ;
 પાંગો પરમ ઉદાસ બને છે, મિથ્યા તેનો જગમાં ગર્વ. ॥૩૫૪॥
 પાંચ ઇંદ્રિયો પૂરી જેને, અંગોપાંગે પૂરણુ જેહ;
 પુણ્ય પ્રભાવક ધર્મી જે નર, પુણ્યવંત છે જગમાં તેહ. ॥૩૫૫॥
 પંચ તે પરમેશ્વરનો વાસો, પંચ ત્યાં કાર્યની સિદ્ધિ યાય;
 પંચ ત્યાં પ્રભુની શક્તિ પ્રગટે, -પંચ ત્યાં પ્રભુનો ન્યાય સુદાય. ॥૩૫૬॥
 પાંચ જ્યાં જ્ઞાની માનવ બેસે, જગમાં સાચું પંચ ગણાય;
 પંચ જ્યાં ઉત્તમ લોકનું, ત્યાં તો, સર્વ શક્તિ બુદ્ધિ પ્રગટાય. ॥૩૫૭॥
 પાંજરાપોજો જગમાં જ્યાં ત્યાં, -ખાંધો ॥ તેથી પુણ્યનો અંધ;
 પાંજરાપોજો દયાનાં રથાનક, દયા ધર્મ નહિં જગમાં અંધ. ॥૩૫૮॥
 પિતા યવું જગમાં મહાહર્ષજ, પાલક રક્ષક પિતા મુખેય;
 પિતા પ્રભુસમ ઉપકારક છે, સંતતિના તે ટાળે કલેશ. ॥૩૫૯॥
 પિતૃસેવા ભક્તિ મોટી, પિતૃભક્તિમાં રહેશે રક્ત;
 પિતાની આજ્ઞાઓ સહુ માનો ॥, મોક્ષાર્થે શુભી યાશે ॥ ૩૬૦ ॥
 પીળા મીળો સમ જગમાં મોટા, -ચાવાનાં સહુ કરશે કાજ;
 પીન બને ॥ શક્તિયો પામી, -તેથી પિંડનું છે સામ્રાજ્ય. ॥૩૬૧॥
 પુન્દ્રો ॥ સશુરજોને પ્રથમ, પુન્દ્રી નિર્ણય કરશે સત્ય;
 પુન્દ્રયા વણુ ઉત્તર નહિં મળતો, પુછીને કરશે શુભ કૃત્ય. ॥૩૬૨॥

પુત્રો ॥ જ્ઞાનીઓને પ્રેમે, દયાળુ આગળ કર ॥ પોકાર;
 પુણ્યનાં કાર્યો કરનારાઓ, અંતે વૈકુંઠમાંહી જનાર. ॥ ૩૬૩ ॥
 પુત્ર છે સાચો માતૃપિતાને, શુદ્ધજનોની કરતો સેવ;
 પુત્રજ સાચો જ્ઞાન ચરણને, શક્તિથી જે થાતો દેવ. ॥ ૩૬૪ ॥
 પુત્રોને કેળવણી દો ॥ જૂઠા, આપો ॥ પુત્રોને શુભજ્ઞાન;
 પુત્રીઓને શિક્ષા આપો ॥, બળવંતી પાકે શુભખાણ. ॥ ૩૬૫ ॥
 પુનઃ પુનઃ ભવ લેવા પડતા, કર્મચક્રી જગમાંહી અનેક;
 પુનર્ભવો નહિં લેવા પડતા, -એવો તું પ્રગટાવ ॥ વિવેક. ॥ ૩૬૬ ॥
 પુરા તત્ત્વની શોધો કરવી, પુરા તત્ત્વનાં સ્થાપો ॥ સ્થાન;
 પુરા તત્ત્વનાં શિક્ષણ આપો ॥, -તેથી સત્ય પ્રગટશે જ્ઞાન. ॥ ૩૬૭ ॥
 પુરાણ સહુ ઇતિહાસિક ગ્રંથો, વાંચો ॥ બાઈબલ અને કુરાન;
 પુરાવો એથી સત્યનો જઠરો, જૈનાગમનાં સત્ય પ્રમાણ. ॥ ૩૬૮ ॥
 પુરૂષાર્થથી પુરૂષ ગણાતો, પુરૂષાર્થથી પ્રકટે શક્તિ;
 પુરૂષ થવું જગમાં દુર્લભ છે, પુરૂષપણને કરશે વ્યક્ત. ॥ ૩૬૯ ॥
 પુરૂષ બનો ॥ જગમાં સહુ શૂરા, નપુંસક વૃત્તિ દૂર નિવાર ॥;
 પુરૂષાર્થવણ માન નહિં છે, પુરૂષપણને લેશ ન હાર ॥. ॥ ૩૭૦ ॥
 પુરૂષો મોહને જીતે તે છે, મૃત્યુ ભીતિ જીતે જેહ;
 પુરૂષની જગમાં કિંમત છે, સમજી થાશે ॥ શુભગુણગેહ. ॥ ૩૭૧ ॥
 પુષ્ટ બનો ॥ જગમાં નર નારી, પુષ્ટિવણ નહિ જગ જીવાય;
 પુષ્ટિ તે મન તનની શક્તિ, આત્મિક બળની પુષ્ટિ સુહાય. ॥ ૩૭૨ ॥
 પુષ્ટિમાર્ગ છે કસરત સારી, પુષ્ટિમાર્ગ છે જ્ઞાનને ધ્યાન;
 પુષ્ટિમાર્ગ છે સેવા ભક્તિ, શુદ્ધ પ્રેમને સાચું જ્ઞાન. ॥ ૩૭૩ ॥
 પુષ્ટિમાર્ગ છે મરજીવાનો, શૂરા લોકો પુષ્ટિ પાય;
 પ્રેમમાં પુષ્ટિ લહે ન સાચી, વિષય પ્રેમમાં જે મકલાય. ॥ ૩૭૪ ॥
 પુષ્ટિ કરશે મન તન પ્રાણની, જ્ઞાનાદિકની કરશે પુષ્ટિ;
 પુષ્ટિ સમજી પુષ્ટ બનો ॥ સહુ, -તેથી થાશે શાંતિ તુષ્ટિ. ॥ ૩૭૫ ॥
 પુસ્તક છે સંતોની પુંજ, પાંડિત અનુભવ સંગ્રહ બેશ;
 પુસ્તક છે વિશ્વોત્થતિને, પુસ્તક આપે સુખને કલેશ. ॥ ૩૭૬ ॥

પુસ્તક મુખકર સારાં ધર્મી, અધમા પુસ્તક દુઃખકર ભણુ !!;
 પુસ્તક સારાં જોતાં સમજી, -સારાં તે આચારે આણુ !!. ॥ ૩૭૭ ॥
 પુસ્તક સઘળાં જ્ઞાનાર્થે છે, સારું જોઈું તેથી જણાય;
 પુસ્તકમાંથી સારું ગ્રહણું, સ્વોત્તતિકર મોક્ષાર્થે ન્યાય. ॥ ૩૭૮ ॥
 પુંજ ધર્મકમાણી સાચી, ધનની પુંજ જૂડી ભણુ !!;
 પુંજ પરમવ સાથે આવે, મુખકારી આચારે આણુ !!. ॥ ૩૭૯ ॥
 પુંજ સેવા ભક્તિ તે છે, જ્ઞાન ઉપાસના યોગ પ્રમાણ;
 પુંજ આતમની આતમમાં, કર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર વખાણ. ॥ ૩૮૦ ॥
 પુંજ તે છે જ્ઞાનને આનંદ, શાંતિ પુષ્ટિ તુષ્ટિ ભણુ !!;
 પુંજ તંદુરસ્ત તબીયત છે, દેહારોગ્યજ પુંજ માન !!. ॥ ૩૮૧ ॥
 પુંજ સર્વપ્રકારની વિદ્યા, પુંજ ધર્મચાર વિચાર;
 પુંજ ધીરજ શુદ્ધ પ્રેમ છે, ઉત્સાહી જીવન ઉર ધાર !!. ॥ ૩૮૨ ॥
 પુંજ આત્મિક શુદ્ધિ તે છે, પુંજ સંવર નિર્જર તરવ;
 પુંજ જ્ઞાનને ધ્યાન સમાધિ, સાત્ત્વિક શુભ કર્મોને સત્વ. ॥ ૩૮૩ ॥
 પુંજ દુઃખ કરનારી જૂઠું, મુખ કરનારી પુંજ સત્ય;
 પુંજ દુર્ગુણ દોષની જોડી, પુંજ પુણ્યનાં કરવાં કૃત્ય. ॥ ૩૮૪ ॥
 પુંજ પુણ્યશ્રવણી મુખકર, પરોપકાર છે પુંજ બેય;
 પુંજ પરમાતમની ભક્તિ, -જેથી શાંતિ હોય હમેય. ॥ ૩૮૫ ॥
 પુંજ આત્મશુદ્ધિની સાચી, કેવળદર્શન કેવળજ્ઞાન;
 પુંજ તે નિરૂપાધિકમુખ છે, આત્મની પુંજ જીવી માન !!. ॥ ૩૮૬ ॥
 પુંક ન દેને સત્કાર્યોમાં, પરોપકારે દે !! નહિં પુંક;
 પુંક ન દેને સહાય કર્ત્તા, અંતરમાંથી યા !! નહિં દુષ્ટ. ॥ ૩૮૭ ॥
 પુંક ન દેને બીડ ઘડને, દાનકર્મોમાં દે !! નહિં પુંક;
 પુંક સમજી વર્તી !! પુંક, ચલવો નહિં વર્તનમં જૂઠું. ॥ ૩૮૮ ॥
 પુંક યા !! જ સરજી વર્તનો, -પુંક યા !! ગુરુદેવનો સત્ય;
 પુંક પવન વરવ ને માટે, પુંકનાં શુભ ધર !! ને દુષ્ટ. ॥ ૩૮૯ ॥
 પુંક કરને શ્રદ્ધા પ્રેમે, પુંકનાં શુભને ગ્રહણે ભણુ !!;
 પુંક પાતે પુંક યા છે, કુદરતી પુંક કર્તવ્ય. ॥ ૩૯૦ ॥

પૂર્ણ સ્વયં તું આત્મબ્રહ્મ છે, સંગ્રહ નય સત્તાયે જાણુ !!;
 પૂર્ણ બ્રહ્મ પ્રગટ કરવાને, કરજે આત્મસમાધિ ધ્યાન. ॥ ૩૬૧ ॥
 પૂર્ણ સ્વરૂપે નિજને જાણ્યો, તો સંતોષ હૃદયમાં થાય;
 પૂર્ણ થતાં નહિં રહે ઈચ્છાઓ, પ્રભુ પામે ઈચ્છાઓ જાય. ॥ ૩૬૨ ॥
 પૂરું કર !! પોતાનું ભાવે, અન્યોને પણ પૂરું આપ ! !;
 પૈગંબર નિજ અંતર આતમ, -છે એવી નિશ્ચયથી છાપ. ॥ ૩૬૩ ॥
 પેટનું કરજે ઠેઠનું કરજે, પેટ વિના નહીં ઠેઠનું થાય;
 પેટને માટે કર !! નહીં પાપો, ધર્મે પેટ ભરી લે ન્યાય. ॥ ૩૬૪ ॥
 પેટને માટે હિંસા જૂઠું, -ચોરી આદિ પાપ નિવાર ! !;
 પેટને માટે થા !! ન અધર્મી, પેટથી ઠેઠનું કર !! નિર્ધાર. ॥ ૩૬૫ ॥
 પોઠ મૂકીને રોઈ રહીશ નહિ, પુરૂષાર્થથી કર !! સફળાય;
 પોઠ મૂકીને પ્રભુ સ્મરતાં, અંતે થાતી પ્રભુની સહાય. ॥ ૩૬૬ ॥
 પોઠારો સુણીને દુઃખીના, દુઃખીઓની વ્હારે દોડ ! !;
 પોઠારો કર !! ધર્મર્થિ શુભ, સત્કર્મોમાં અન્યને જોડ !!. ॥ ૩૬૭ ॥
 પોથીમાંના રીંગણાં જેવું, -વર્તન ધરવાથી શું થાય;
 પ્રવૃત્તિ કર !! સારી કે જેથી, કથનીપર વિશ્વાસ ધરાય. ॥ ૩૬૮ ॥
 પોથી વાંચો !! સારા માટે, હૃદયજીને કાઢો !! દૂર;
 પુસ્તક વાંચી શુભો અદ્યાવણુ, કદિ ન બનતું આતમ શૂર. ॥ ૩૬૯ ॥
 પોમલા જેવા નિર્બળ ધનથી, દુનિયામાંહી નહીં જીવાય;
 પૂરાઓ જગમાં જીવતાં, બળ બુદ્ધિ ધરી સત્તા ન્યાય. ॥ ૪૦૦ ॥
 પોલંપોલા શુભ રહેલી, અંતે તેનો થાય પ્રકાશ;
 પોલંપોલા ચલાવજે નહી, -અંતે તેથી દુઃખ વિલાસ. ॥ ૪૦૧ ॥
 પોલંપોલા દૂર કરીને, સત્યને આગળ કરીને ચાલ ! !;
 પાખંડીથી કદિ ના ડરજે, સર્વજીવપર થા !! તું દયાલ. ॥ ૪૦૨ ॥
 પૌષધશાળા જ્ઞાન ધ્યાનને, સંયમ ગુણનું સાધક સ્થાન;
 પૌષધશાળામાં ગુણ વરવા, સંયમજ્ઞાનને કરજે ધ્યાન. ॥ ૪૦૩ ॥
 પૌષધ તે ગુણ પુષ્ટિકારક, આત્મગુણો જેથી પોષાય;
 પૌષધ તે શુદ્ધાત્મદશની, -સિદ્ધિ સાધના સત્ય કથાય. ॥ ૪૦૪ ॥

પોષધ દ્રવ્યને ભાવથી જાણો !!, જ્ઞાનાનંદ છે પોષધ એય;
 પોષધ શાખામાંહી પોષધ, -કરીને ટાળો !! તન મન કલેશ. ॥૪૦૫॥
 પોષક થાને સદ્ગુણી જનનો, પોષ્ય વર્ગનો પોષક થાવ !!;
 પોષક થાને સ્વાધિકારે, પોષક થઈને ગર્વ હઠાવ ! !. ॥ ૪૦૬ ॥
 પોષક થા !! તું આત્મશુદ્ધોનો, સાત્વિકવૃત્તિનો કર !! પોષ;
 પોષક થા !! તું જ્ઞાનાનંદનો, મોહભાવના ટાળો !! દોષ. ॥૪૦૭॥
 પોષ્ય તહાડું ધર્મમાં વાપર !!, સત્સંગતની ધરને ખ્યાસ;
 ખ્યાસ કરી પ્રભુ શુભ વરવાની, જ્યાં પુદ્ગલની છૂટે આશ. ॥૪૦૮॥
 ખ્યાસને ધરને મોહાર્થે તું, પ્રભુ પામવા ધરને ખ્યાસ;
 ખ્યાસ ખરી જે પ્રભુની લાગે, મનની સઘળી ટળે ઉદાસ. ॥ ૪૦૯ ॥
 પ્રગટ કરી લે !! આત્મ શુદ્ધોને, પ્રગટ કરી લે !! નિજ પર્યાય;
 પ્રગટ કરી લે !! સર્વ શક્તિયો, પ્રગટ શુદ્ધોએ સિદ્ધતા યાય. ॥૪૧૦॥
 પ્રગટ શુદ્ધો જ્યાં જ્ઞાનાનંદ છે, પ્રગટ પ્રભુ તે સંતો જાણુ ! !;
 પ્રગટ પુરૂષ જ્ઞાની શુદ્ધ સંતો, સાકારી પ્રભુઓ તે માન !!. ॥૪૧૧॥
 પ્રગટ શુદ્ધો ત્યાં પ્રેમી થાવું, શુભ પર્યાયને ઘટ પ્રગટાવ ! !;
 પરમ સ્વભાવ છે જ્ઞાન ખરો નિજ, તે પ્રગટાવવા લક્ષ લગાવ !!. ૪૧૨
 પ્રગટ્યા શુભ છાના નાહ રહેતા, પ્રગટદશા અંતર પરખાય,
 પ્રગટ્યા સમક્ષિત આદિ સદ્ગુણ, -તેનો સ્વયં અનુભવ યાય. ॥૪૧૩॥
 પ્રગટાવો !! શુભ પૂર્ણપ્રેમથી, મોહભાવને દૂર હઠાવ ! !;
 પ્રગટપણે થા !! આત્મસ્વરૂપે, આપ સ્વરૂપે આપ સુહાવ. ॥૪૧૪॥
 પ્રકર્ષ પોતાનો કર !! ભાવે, અન્યનો કરવો નહિં અપકર્ષ;
 પ્રકર્ષમાંહી પ્રગટ પ્રભુતા, નિજપરનો કરવો ઉત્કર્ષ. ॥ ૪૧૫ ॥
 પ્રકાશ કરને સાડું જે તે, નહાડું તે સહુ દૂર નિવાર ! !;
 પ્રકાશી થા !! તું ભાનુ પેઠે, દુર્ગુણ તમને ઝટ પરિહાર !!. ॥૪૧૬॥
 પ્રકાશને તું આત્મ !! નહી, અંધકાર તે છે અજ્ઞાન;
 પ્રકાશરૂપી નિશ્ચય તું છે, કર !! પોતાનું પોતે જ્ઞાન. ॥ ૪૧૭ ॥
 પ્રકૃતિને પુરૂષ એ જાણે, કાળ અનાદિ અનંત જાણુ ! !;
 પ્રકૃતિ; સુખ અવલંબીને, આત્મ નિજ સુખ જ્ઞાનને માન !!. ॥૪૧૮॥

પુદ્ગલ સુખ અનુભવ્યા પછીથી, આતમ સુખનો અનુભવ થાય;
 પુદ્ગલ સુખ જગમાં છે તાવત્, આત્માનંદ ન યાવત્ થાય. ॥૪૧૬॥
 પુદ્ગલ સુખ છે શાતાવેદની, દેહાદિકથી તેનો ભોગ;
 પુદ્ગલ સુખ છે પુણ્યના યોગે, દેહીઓને તેનો યોગ. ॥ ૪૨૦ ॥
 પુદ્ગલ સુખ પણ સાચું જગમાં, સાપેક્ષાએ તે કહેવાય;
 પુદ્ગલ સુખ છે સર્વજીવોને, અનુભવે છે દેહે ન્યાય. ॥ ૪૨૧ ॥
 પુદ્ગલ સુખ છે અનિત્ય જગમાં, સદા નહિં કોને રહેનાર;
 પુદ્ગલ સુખ છે ક્ષણિક નક્કી, આત્મિક સુખ સાચું નિર્ધાર. ॥૪૨૨॥
 પુદ્ગલ સુખની પેલી પારે, આતમસુખનો અનુભવ થાય;
 પુદ્ગલ સુખની વાસના છૂટે, આતમ અનંતસુખિયો થાય. ॥ ૪૨૩ ॥
 પુદ્ગલ સુખનો મોહ ન છૂટે, આત્મિકસુખ પ્રાપ્તિવશ જાણ ! !;
 પરમબ્રહ્મ સુખ અનુભવ આવે, પુદ્ગલ સુખનું રહે ન ભાન. ॥ ૪૨૪ ॥
 પ્રકૃતિ સુખ અવલંબીને, જગમાં જીવે જીવે સર્વ;
 પરમબ્રહ્મ સુખ અનુભવ્યાથી, પુદ્ગલ સુખનો રહે ન ગર્વ. ॥ ૪૨૫ ॥
 પુદ્ગલ સુખ છે ક્ષણિક તેથી, સુખ થોડું અને દુઃખ અનંત;
 પુદ્ગલ માંહી સુખની બ્રાન્તિ, માની સુંઝે કો નહિ સંત. ॥ ૪૨૬ ॥
 પુદ્ગલ સુખનો ભોગ છતાં પણ, જ્ઞાની તેમાં નહિં સુંઝાય;
 પુદ્ગલ સુખની પેલી પારે, આત્મિક સુખમાં તે હર્ષાય. ॥ ૪૨૭ ॥
 પુદ્ગલ સુખની ઇચ્છા ટળતી, આત્મિક સુખ પામે નિર્ધાર;
 પુદ્ગલ સુખની વાસના રહેતી, આત્મિક સુખ પ્રાપ્તિ વશ ધાર. ॥ ૪૨૮ ॥
 પુદ્ગલ સુખની રહે ન ઇચ્છા, આત્મિક સુખ પ્રગટયાથી જાણ ! !;
 પરમબ્રહ્મ સુખ પામવા માટે, તપ જપ સંયમ કરીલે ! ! ધ્યાન. ॥ ૪૨૯ ॥
 પ્રકૃતિ છે અવલંબન યાવત્, -તાવત્ પ્રકૃતિ રહે છે સંગ;
 પ્રકૃતિમાંહી નિઃસંગી થૈ, -રહેતાં પ્રગટે આતમરંગ. ॥ ૪૩૦ ॥
 પ્રજ્ઞાલન કર ! ! નિજ દોષોનું, મન તન વાણી દોષ પગાલ ! !;
 પ્રખ્યાતિ કર ! ! આત્માની જગ, નામ રૂપના મોહને ટાળ ! ! ॥ ૪૩૧ ॥
 પ્રગતિ કર ! ! તુ પલપલ સાચી, પ્રગતિ પંથે આગળ ચાલ ! !;
 પ્રગતિ કરવામાં ઉત્સાહી, ઉમંગી નિજ જીવન ગાળ ! ! ॥ ૪૩૨ ॥

પ્રગતિ કરી! તું યત્નોદયમયી, સર્વ જ્ઞાતિ પ્રગતિ શુભ ધાર !!;
 સર્વજ્ઞતિના પ્રગતિ વિચારો, મોક્ષાર્થે તે સત્યાચાર. ॥ ૪૩૩ ॥
 પ્રચાર કર ॥ તું ધર્મપંથનો, હૃદયે દોષોને દુર્વાર !!; ॥ ૪૩૪ ॥
 પ્રચંડ થાજે ધર્મર્થે તું, પ્રગલ્ભતાને વેગે વાર ॥ ॥ ૪૩૫ ॥
 પ્રભ વિના નહિં રાજા ક્યારે, પ્રભ વિષે છે ઉત્તરિત તંત્ર;
 પ્રભજ શોભે સ્વાતંત્ર્યે જગ, પ્રભપતિના ઉજ્જત તંત્ર. ॥ ૪૩૬ ॥
 પ્રભ અને રાજા બેથી જગ, શાંતિ વર્તે છે નિર્ધાર;
 પ્રભ અને રાજા બે સદ્ગુણી, રાષ્ટ્રોન્નતિ છે ત્યાં નિર્ધાર. ॥ ૪૩૭ ॥
 પ્રજાનો મદ કરી નહિં ક્યારે, પ્રજાનો કર ॥ સદુપયોગ;
 પ્રજાની વૃદ્ધિ કરવાને, સર્વજ્ઞતાના ધરજે યોગ. ॥ ૪૩૮ ॥
 પ્રભુ જગત્માં વિધે અમૃત, પ્રભુ યદ્રી છે સુખ ને દુઃખ;
 પ્રેમ બે પ્રભુની સાથે લાગે, નિરૂપાધિ પ્રગટે છે સુખ. ॥ ૪૩૯ ॥
 પ્રભુપાત કરી સદ્ગુણોને, વિનયવડે વિધાને શીખ ॥;
 પહોંતીના મારગ રોકારો, ક્યારે પડે ન માગવી લીખ. ॥ ૪૪૦ ॥
 પ્રતિકૃતિ કરી! સારી જગમાં, પ્રતિકુળ લાગે તેને ટાળ ॥;
 પંડિતોનાં પ્રણીત ચાહો, -તે પર ધર ॥ અભ્યાસે ઠંડાલ. ॥ ૪૪૧ ॥
 પ્રતાપ સારો જગમાં વધશે, ટળશે દુઃખકર સહુ સંતાપ,
 પુણ્ય પ્રતાપે સુખને, શાંતિ, ત્યાગો ॥ સમગ્રી જાતનાં પાપ. ॥ ૪૪૨ ॥
 પ્રેમે કરી પ્રતિજ્ઞા પાળે ॥, સર્વજીવોને દો ॥ પ્રતિભાષ;
 પ્રતિજ્ઞા ખીલવ ॥ યોગાભ્યાસે, હૃદયવિચારો સર્વે રોધો. ॥ ૪૪૩ ॥
 પ્રતિમાપૂજા પ્રેમે થાતી, પ્રેમ છે પ્રતિમા પૂજા હેતુ ;
 પ્રભુની પ્રતિમા પૂજી શુભ લે!!, પ્રતિમા પૂજા છે ભવસેતુ. ॥ ૪૪૪ ॥
 પ્રતીતિ જ્યારે પ્રભુની થાતી, -ત્યારે જડપર રહે ન રાગ;
 પ્રભુનો અનુભવ પ્રત્યક્ષ થાતાં, -રહે ન જડ માયાનો રાગ. ॥ ૪૪૫ ॥
 પ્રત્યાહારને ધારણાવાને, સમાધિથી આગળ તું ચાલ ॥;
 પ્રભુ પ્રાપ્તિનાં સાધન તે છે, -તે પર ધરજે પ્રેમે ઠંડાલ. ॥ ૪૪૬ ॥
 પ્રત્યાહારાદિક સાધનથી, શુદ્ધાત્મ ન્યાયે છે જાણ !!;
 પૂર્ણ અસંખ્યપ્રદેશી આત્મ, જ્ઞાનાનંદી છે ભગવાન. ॥ ૪૪૭ ॥

પ્રદીપ પેઠે પ્રકાશી તે છે, આતમ સ્વપર પ્રકાશી જાણુ !!;
 પ્રથમ પ્રભુને અંતરૂમાંહી, સમજી રાખો !! સર્વે સાન. ॥ ૪૪૭ ॥
 પ્રતિજ્ઞા પાલન અંથ રચીને, પ્રકારથું ત્યાંજ પતિજ્ઞા સ્વરૂપ;
 પ્રતિજ્ઞા પાલન અંથ જાણુ તે, ટાળે સર્વપ્રકારની ધૂપ. ॥ ૪૪૮ ॥
 પ્રતિષ્ઠા નિજની પૂરી પામો !!, પ્રતિષ્ઠા યોગ્ય કરો !! શુભક્રોધ;
 પ્રતિષ્ઠાવણુ કિંમત નહીં જગમાં, પ્રતિષ્ઠાયોગે છે સામ્રાજ્ય. ॥ ૪૪૯ ॥
 પૂર્ણપ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરો !! સહુ, જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપી જેહ;
 પ્રતિષ્ઠા રક્ષણુ માટે સ્વાર્થણુ, -કરવું એછે શુભગુણેહ. ॥ ૪૫૦ ॥
 પ્રબળપણું પ્રગટાવો !! નિજમાં, પ્રબળપણુથી મળતી સહાય;
 પ્રબળપણુમાં સર્વે શક્તિ, પ્રબળપણુ રક્ષાતો ન્યાય. ॥ ૪૫૧ ॥
 પ્રબોધ પ્રગટાવો !! અંતરૂમાં, પ્રબોધથી સિદ્ધિ સહુ થાય;
 પ્રબોધ પ્રગટે એવા સર્વે, -ગુરૂગમથી સહુ લ્યો !! ઉપાય. ॥ ૪૫૨ ॥
 પ્રભાત તે અંતરૂ છે અનુભવ, પ્રભુના સાક્ષાત્કારનું જ્ઞાન;
 પ્રભાત પ્રગટાવો !! અંતરૂમાં, -જેથી પ્રગટે કેવલજ્ઞાન. ॥ ૪૫૩ ॥
 પ્રભાત પહોરમાં પ્રભુ જાણુલો !!, પ્રગટાવો !! સ્વોન્નતિ પ્રભાત;
 પ્રભાતકાળે શક્તિ સ્ફુરાવી, અંતરૂમાં થાશે !! રળિયાત. ॥ ૪૫૪ ॥
 પ્રભુનું સ્મરણુ કરીલે !! પલપલ, પ્રભુમાં પૂરણુ ધર !! વિશ્વાસ;
 પ્રભુમાં રહીને પ્રભુમય જીવને, જીવવું એ આદર્શ છે ખાસ. ॥ ૪૫૫ ॥
 પ્રભુવિના નહીં અન્યની ઇચ્છા, ઉત્તમ ભક્તો ઇચ્છે એમ;
 પ્રભુની પ્રાપ્તિ માટે જગમાં, સેવાભક્તિ ધર્મને નેમ. ॥ ૪૫૬ ॥
 પ્રભુ અંતરૂમાં પ્રગટ સદા છે, ધ્યાનસમાધિ ભાવે દેખ !!;
 પ્રભુને પ્રભુ સ્વરૂપે દેખી, જડની માયા સર્વે ઉવેખ !!. ॥ ૪૫૭ ॥
 પ્રભુમાં પૂરણુ શ્રદ્ધા પ્રીતિ, -ધરીને ફરજે સર્વે જાણવ !!;
 પ્રભુ ભૂલ્યો તો ભૂલ્યો સઘળું, પ્રમુલજ્ઞામાં સુરતા લાગ્ય !!. ॥ ૪૫૮ ॥
 પ્રભુ ઘટમાં તો સહુ છે પાસે, પ્રભુ પાસે તો સૌ છે પાસ;
 પ્રભુ દૂરેતો દૂરે સહુ છે, પ્રભુજાણુલે !! શ્વાસોવાસ. ॥ ૪૫૯ ॥
 પ્રભુ અસંખ્યપ્રદેશી આતમ, અકળકળાવંત નહીં કળાય;
 પ્રભુ છે જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપી, અલખ અગોચર જ્ઞાતા થાય. ॥ ૪૬૦ ॥

પ્રભુ ॥ પુણ્યભાવથી ન્યારો, સામેક્ષાએ રૂપારૂપ;
 પ્રભુને જાણે પ્રગટ પ્રભુ તે, નેતિ જાણીયા ॥ મન ચૂપ. ॥ ૪૬૧ ॥
 પ્રભુનો મહિમા નહીં કળાતો, પ્રભુ મહિમા છે અપરંપાર;
 પ્રગટ પ્રભુ આતમ કરવાને, તત્ત્વમસિ ઉપયોગને ધાર ॥ ૪૬૨ ॥
 પ્રભુપદ પામે વીતરાગી જેમ, પ્રભુપદ પામે સંત કૃષ્ણ;
 પ્રભુપદ પામે જેનો જ્ઞાને, અંતરૂ પ્રગટાવે મહાવીર. ॥ ૪૬૩ ॥
 પ્રમત્તદયાને દૂર નિવારી, ઉપયોગે સદુ કર ॥ કર્તવ્ય;
 પ્રમત્તતા તે મૃત્યુ જાણો ॥, સર્વપ્રકારે પરિહર્તવ્ય. ॥ ૪૬૪ ॥
 પ્રમાદી થા ॥ નહીં ક્યારે આતમ, વાર ॥ તું પ્રગટતો સદુ પ્રમાદ;
 પ્રમાણ તર્કની માથાફૂટી, ધરીને કર ॥ નહિં શુષ્ક વિવાદ ॥ ૪૬૫ ॥
 પ્રમાણ સાચાં સર્વે જાણો ॥, સત્ય પ્રમાણે તત્ત્વ વિચાર ॥;
 પ્રભાવકાર્યો ॥ અંતરૂમાંહી, પ્રભારૂપ નિજ આત્મને ધાર ॥ ૪૬૬ ॥
 પૂર્ણ પ્રમાણિક જનીને આતમ, મનુષ્યભવતું જીવન ગાળ ॥;
 પ્રમાણિક જીવગી કર ॥ તારી, પ્રગટ પ્રભુનો યાચે ખ્યાલ. ॥ ૪૬૭ ॥
 પ્રયત્ન કરીને કર ॥ કર્તવ્યો, સ્વેચ્છાતિ માટે કર ॥ પ્રયાણ;
 પ્રયાણ કરીને જીવન યાત્રા, - કરવાતું ધારો ॥ શુભ જ્ઞાન. ॥ ૪૬૮ ॥
 પ્રવાસ તારો જ્ઞાનનંદી, - જીવન માટે જગમાં જાણ ॥;
 પ્રયોગ સધળા પરંપરા એ, મોક્ષાર્થે મળીયા છે માન ॥ ૪૬૯ ॥
 પ્રવીણ થા ॥ તું કર્તવ્યોમાં, પ્રયોજનોનો સાર વિચાર ॥;
 પ્રવૃત્તિ કર ॥ ધર્મર્થે તું, પ્રવચન સાર સુશોનને ધાર ॥ ૪૭૦ ॥
 પ્રવેશ કરીને શુદ્ધતા દિલમાં, સમાધિમાંહી કરી પ્રવેશ;
 પ્રવેશ કરીને પ્રભુપદમાંહી, સર્વપ્રકારના ટાળો ॥ કલેશ. ॥ ૪૭૧ ॥
 પ્રવેશ યોગ્ય ઘટે તે સારો, દુષ્ટપ્રવેશો દૂર નિવાર ॥;
 પ્રશસ્તિ પોતાની કર ॥ સારી, પ્રશંસા વાસના કર ॥ પરિહાર. ॥ ૪૭૨ ॥
 પ્રસંગ પડે પરખાતા લોકો, સારા જોડા દુષ્ટને મિત્ર;
 પ્રસંગ પડે મિત્રો પરખાતા, પ્રસંગ પડે પરખાતું ચિત્ત. ॥ ૪૭૩ ॥
 પ્રસંગ પડ્યાવણુ થાય ન કિંમત, પ્રસંગ પડ્યાથી સત્યપ્રકાશ;
 પ્રસંગ પામી આગળ વધતું, ધરીને મનમાંહી ઉત્સાહ. ॥ ૪૭૪ ॥

પ્રસાદ તે દેવગુરૂ કૃપા છે, પ્રસાદથી શુભ સ્વોત્તતિ થાય;
 પ્રસાદ પામી પ્રભુપદ વરવું, પ્રસન્ન કરતાં પ્રસાદ થાય. ॥૪૭૫॥
 પ્રસિદ્ધ થાતો વિશ્વમાં આતમ, યોગી જ્ઞાની જગં હિતકાર;
 પ્રસિદ્ધ થાતા જિન વીતરાગો, દયાવંત જે નરને નાર. ॥૪૭૬॥
 પ્રેમે ધર્મ પ્રસારો !! જગમાં, સદ્ગુણરૂપ શુભ ધર્મ પ્રસાર !! ;
 પ્રચાર કર !! તું જૈનધર્મનો, પ્રસાર કર !! સાત્વિક આચાર. ॥૪૭૭॥
 પ્રસ્તાવો સઘળાજ તપાસી, આત્મશુદ્ધિ કર ધર !! પ્રસ્તાવ;
 પ્રસ્તાવો સારા સ્વોત્તતિકર, -તેમાંહી નિજ ચિત્ત લગાવ !!. ॥૪૭૮॥
 પ્રાગલ્ભ્ય અંતરમાં પ્રભુનું, જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપ છે જાણુ !! ;
 પ્રગટપણે વેદીલે !! તેને, -તેથી તું થાશે લગવાન. ॥ ૪૭૯ ॥
 પ્રાચીનને અર્વાચીનમાં જે, -સાડું તેનો આદર ધાર !! ;
 પ્રાચીનને અર્વાચીનમાં જે, -સાચું તેનો ધરજે પ્યાર. ॥ ૪૮૦ ॥
 પુરાતત્વનો જ્ઞાની થાજે, પ્રાચીન તત્ત્વનું કરજે જ્ઞાન ;
 પ્રાચીન ઇતિહાસોને જાણો !!, સાચી શોધ પ્રભુની માન !!. ॥૪૮૧॥
 પ્રાણ જનીને સદ્ગુણ વરજે, સદ્વર્તનને ઘટ પ્રગટાવ !! ;
 પ્રાણપણમાં ગર્વદશા નહિ, -એવી પ્રાણદશા મન લાગ્ય !!. ॥૪૮૨॥
 પ્રાણને પોપો !! પ્રામાણિકથી, પ્રાણાયામ કરો !! નરનાર ;
 પ્રાણાયામથી શરીર પુષ્ટિ, -થાશે સમજો !! મન નિર્ધાર. ॥ ૪૮૩ ॥
 પ્રાણાયામથી પ્રાણની પુષ્ટિ, મનની નજગાઈ દૂર જાય ;
 પ્રાણાયામ કર્યાથી માનવ, પ્રત્યાહારને યોગ્ય ગણાય. ॥ ૪૮૪ ॥
 પ્રાણાયામ કરો !! નરનારી, શરીર વીર્યના રક્ષણ હેત ;
 પ્રાણાયામથી શક્તિ વધશે, -એવા જ્ઞાનીના સંકેત. ॥ ૪૮૫ ॥
 પ્રાપ્તિ કર !! તું સ્વાધિકારે, સર્વગુણોની ધરીને પ્રેમ ;
 પ્રમજપણું પ્રગટાવી યત્ને, -પામો !! સાચો યોગને શ્રેમ. ॥૪૮૬॥
 પ્રાયશ્ચિત્ત કરીને આતમ !!, મન વચ કાયની સિદ્ધિ ધાર !! ;
 પ્રાયશ્ચિત્તથી મનની શુદ્ધિ થાતી, -એવો છે સાચો નિર્ધાર !!. ૪૮૭
 પ્રારબ્ધ વેદજે સમજાવે તુ, -તેથી આતમ શુદ્ધિ થાય ;
 પ્રારબ્ધ કર્મોમાં આતમ !!, સમજાવે રહે તો શિવ પાપ. ॥ ૪૮૮ ॥

પ્રાર્થનાં કર ॥ તું પ્રભુનો ભાવે, પ્રભાતમાંથી પ્રાર્થના ધાર ॥ ;
 પ્રાર્થના કર ॥ તું ભક્તિ ઉમંગકે, પ્રભુની સાથે એકતા ધાર ॥ ૪૮૮ ॥
 પ્રાર્થના કર ॥ તું નિજ મનમાંથી, -આત્મા વિચારથી ધરી પ્રેમ;
 પ્રાર્થના દૃઢયનું ભક્તિ અરણ્ય, -તેથી વધશે યોગ ને શેમ. ॥ ૪૮૯ ॥
 પ્રેરક થા ॥ તું નિજનો નિજથી, આત્મશુદ્ધિમાં નિજને પ્રેર ॥ ;
 પ્રેરક થા ॥ તું પ્રભુપદ લેવા, પ્રેરણા જ્ઞાનની મુખમય લેર. ॥ ૪૯૦ ॥
 પ્રેરણા બીજને અંતર પ્રગટી, પરાજ્ઞાનની પ્રેરણા ધાર ॥ ;
 પરાભક્તિ સેવાની પ્રેરણા, -સમજ કરજે વિશ્વોદ્ધાર. ॥ ૪૯૧ ॥
 પરા ભક્તિમાં પ્રભુજી ભાસે, પરા જ્ઞાનમાં પ્રભુ હજીર;
 પરા પશ્યંતી રહસ્ય જાણી, -યવું ન ક્યારે પ્રભુથી દૂર ॥ ૪૯૨ ॥
 પરા પશ્યંતી મધ્યમા પૈખરી, ચારનું રહસ્ય સમ્યક્ જાણુ ॥ ;
 પરા વિચારે તે પૈગામાં, પ્રેરિત પ્રભુનાં ગીત તે માન ॥ ॥ ૪૯૩ ॥
 પરા પશ્યંતીમાંથી પ્રગટે, ધ્યાન સમાધિયે જે સત્ય;
 પ્રભુની પ્રેરણા વેદ તે જાણુ ॥ , સત્ય પૈગામાંનું એ કૃત્ય. ॥ ૪૯૪ ॥
 પરબ્રહ્મ શુદ્ધાત્મ જ્ઞાને, નિર્વિકલ્પ દશાએ જેહ; .
 પરામાં પ્રગટે સત્ય વિચારે, પ્રભુ ઉપદેશો જાણુ ॥ એહ. ॥ ૪૯૫ ॥
 પરા પશ્યંતીમાં જે ઉતર્યો, ધ્યાન સમાધિથી જે ભવ્ય;
 પ્રેરણા પામ્યો પ્રભુની સાચી, જાણે તે સમ્યક્ કર્તવ્ય. ॥ ૪૯૬ ॥
 પરા પશ્યંતીમાં જે ઉતર્યો, શગને રાષ હણીને જેહ;
 પિંડમાં આત્મ શુદ્ધ કરે તે, -જિન અર્હતપદ પામે તેહ. ॥ ૪૯૭ ॥
 પરા પશ્યંતી પેલી પારે, પરાજ્ઞાનની પેલી પાર;
 પ્રભુ મહાવીર જે કેવલજ્ઞાની, સમજાવે સાચું જયકાર. ॥ ૪૯૮ ॥
 પરાજ્ઞાનની પેલી પારે, અંતરમાં છે કેવલજ્ઞાન;
 પરબ્રહ્મ આત્મ પ્રગટાવો ॥ , -એથી સ્વયં થશે ભગવાન. ॥ ૪૯૯ ॥
 પ્રમદા વનમાં મોહ ન પામે, પ્રમદા દેખી ચહે ન કામ;
 પ્રમદામાં નિષ્કામી રહે તે, -જીવંતો સાચો મુનિ રામ. ॥ ૫૦૦ ॥
 પ્રમોહ ભાવના હિંસમાં ધારી, સર્વજીવોના ગુણ લેનાર;
 પ્રભુપદ પામવા યોગ્ય બને છે, સર્વજીવોપર પ્રભુસમ આર. ॥ ૫૦૧ ॥

પ્રમોદ ભાવના જેણે ધારી, સમકિત પામ્યો નિશ્ચયે જાણુ !!;
 પ્રમોદ ભાવે શ્વાન દંતને, શંશ્યા કૃણ્ણે શાસ્ત્ર પ્રમાણુ. ॥૫૦૩॥
 પ્રમોદ ભાવે ગુણ સહુ ખીલે, અન્યના દોષો નહિં અહાય;
 પરની નિંદા દોષ ટળે છે, આતમ શિવપુર પંથે જાય. ॥૫૦૪॥
 પલપલ પ્રભુતું ભજન કરીલે !!, ભજન કરીલે !! શ્વાસોચ્છવાસ;
 પલક પછીની ખખર પડે નહિં, તણદે !! પરપુદ્ગલ વિશ્વાસ. ॥૫૦૫॥
 પલપલ ધર્મ કરીલે !! સાચો, પલપલ આતમ !! ભાવે જગ !!;
 પલમાં અણુધાર્યું સહુ થાતું, પ્રભુ ઉપર કર !! સાચો રાગ. ॥૫૦૬॥
 પાગલ થા !! તું પ્રભુને માટે, દુનિયા સાથે ડહાપણુ ધાર !!;
 પ્રભુના પાગલ ભડતો મોટા, અવધૂતો મસ્તો નિર્ધાર. ॥૫૦૭॥
 પાણુથા !! નહિં કળુંસ થઈને, પાણુ થા !! નહિં ધરી પ્રમાદ;
 પાણુપણુની વૃત્તિયોને, -છોડી દે !! તું જોટા વાદ. ॥૫૦૮॥
 પરાણુ પ્રેમ થતો નહિં કોઈથી, પરાણુ કોઈ થાય ન મિત્ર;
 પરાણુ તાણી તોષી કરવું, -તેમાં નહિં કોઈ રસની રિત. ॥૫૦૯॥
 પાપ પંકમાં પગ નહિં મૂકે !!, પરનારીમાં ધર !! નહિં રાગ;
 પરધનને પત્થર સમ ગણુજે, પ્રભુપદ મગશે નિશ્ચય જગ !!. ॥૫૧૦॥
 પડાઈ લે !! નહિં કોણું દેવે, વૈરે પરના લે !! નહિં પ્રાણુ;
 પરણુવોનું ભલું કરવામાં, -ટાળી દે !! મનથી શયતાન. ॥ ૫૧૧ ॥
 પરણુવોને દુઃખ ન દેજે, પરના હિતમાં નિજહિત માન !!;
 પરણું ભલું કરવામાં આતમ !!, -હોમી દે !! નિજતનમન પ્રાણુ. ॥૫૧૨॥
 પુઠંની પાછળ શત્રુની પણુ, નિંદા કરજે નહિં તલભાર;
 પોતાની પણુ ખૂલ હોય તો, -સમજી તેનો કર !! પરિહાર. ॥ ૫૧૩ ॥
 પરના પેટને ઠારજે પ્રેમે, પરનાં હૈયાં નહિં સંતાપ !!;
 પરનાં દીલડાં નહિં દુભવજે, મનથી પણુ નહિં કરજે પાપ. ॥૫૧૪॥
 પટેલાઈ જૂડી કરવાની, -છંડી દઈ નિજગુણને ધાર !!;
 પરની પંચાતે ડાઘો થઈ, -પાપવિશે નહિં આયો હાર !!. ॥૫૧૫॥
 પુણ્ય થઈ માનવભવ પામ્યો, -તેને એળે લેશ ન હાર !!;
 પ્રમાદ કર !! નહિં પામર !! ચેતન !!, ખૂદ્યો તો ભટકીશ બહુવાર. ॥૫૧૬॥

પ્રમાદ આઠ પ્રકારના ત્યાગો ! !, ધરીને આતમનો ઉપયોગ,
 પ્રમાદથી ૬ પામરતા બહુ, પ્રમાદસમ બીજો નહિં રોગ. ॥ ૫૧૭ ॥
 પ્રમાદસમ શત્રુ નહિં કોઈ, પ્રમાદથી બહુ પડતી થાય;
 પ્રમાદ પ્રકટયો જ્ઞાની બણે, મૂઢજનોને નહિં સમજાય. ॥ ૫૧૮ ॥
 પ્રમાદ ત્યાગે તે ચારિત્રી, અણુપ્રમાદી સુકિત પાય;
 પ્રમાદ જેને બહાલો લાગે, દુર્ગતિમાંથી તે ભટકાય. ॥ ૫૧૯ ॥
 પ્રમાદી જીવન ઝેરના જેવું, પ્રમાદી જીવન છે અંધકાર;
 પ્રમાદી જીવન હાડે જેવું;—સમજ પ્રમાદ કર ! ! પરિહાર. ॥ ૫૨૦ ॥
 પ્રમાદી થા ! ! નહિં પલ્લવજી મોહો, અણુપ્રમાદે જીવનગાળ ! !;
 પ્રભુને પામવા માટે નક્કી,—જેવું જીવન છે ભયકાર. ॥ ૫૨૧ ॥
 પ્રભુને પામે પૂરા સંતો, થાય ન દુનિયાં માંડી અંધ;
 પ્રમાદ કરીને બંધાતા નહિં, સર્વ સંબંધે તેહ અબંધ. ॥ ૫૨૨ ॥
 પડતી મૂકો ! ! જૂઠી વાતો, પડતા મૂકો ! ! દુષ્ટ વિચાર;
 પડતાને પાડુ નહિં ગારો ! !, પડતાનું નહિં જૂઝ ધાર ! !. ॥ ૫૨૩ ॥
 પડતી ચડતી સદુની આવે, પડતી ચડતીના દેર અનંત;
 પડતાઓને સદાય કરીલે ! !,—સમજ વતેં તેઓ સંત. ॥ ૫૨૪ ॥
 પડતીમાં પાપોદય ભારી, પોતાનું પણ પારકું થાય;
 પોતાનાં પણ સહામાં આવે, દુઃખે પાટે ચેતન કાય. ॥ ૫૨૫ ॥
 પડતીમાં ભગવાનું છે બેલી, પ્રભુ ભજન કર ! ! તું તે સત્ય;
 પડતી કારણ પૂરો ! ! ન પાપો,—સમજ તજી દે ! ! પાપનાં દૃત્ય. ॥ ૫૨૬ ॥
 પાછો પડ ! ! નહિં પ્રભુ ભજનમાં, પડતી થાતાં પણ નિર્ધાર;
 પડતીમાં પણ પ્રભુ ભજ્યાથી, આતમ મુખ શાંતિ જયકાર. ॥ ૫૨૭ ॥
 પડતાઓનું ઓઢું લઈને,—દુર્મુખમાંથી ન પડતું મૂક ! !;
 પડતાઓનું ઓઢું લઈને—દેહ ધવાનો માર્ગ ન ચૂક ! !. ॥ ૫૨૮ ॥
 પડતાઓનું ઓઢું લઈને, પાપાચાર વિચાર ન ધાર ! !;
 પડતાઓને સદાય આપી, મુખી કરજે ધરીને પ્યાર. ॥ ૫૨૯ ॥
 પતિતજનોપર પ્રેમને ધરજે, પતિતજનોપર ધર ! ! નહિં દેશ;
 પતિતજનોને ધિક્કાર ! ! નહિં, કંટલા ભાવના ધારો ! ! બેશ. ૫૩૦

પતિત જનોની સેવા કરજે, દુઃખીઓનો કર !! ઉદ્ધાર;
 પતિત થાતાં કર્મોદ્ધયથી, - જાણી કરજી ભાવ વિચાર !! ॥ ૫૩૧ ॥
 પતિત થવાનાં કારણ છંડો !!, પતિત થવાના પંથો ત્યાગ !!;
 પતિત જનોને ઉદ્ધરવાને, - ઉપકારી થેને કર !! રાગ. ॥ ૫૩૨ ॥
 પાછળ પડ !! નહિં મોહ પ્રમાદે, આગળ જવા સ્વાર્થથી ધાર !!;
 પાછળ પડતાં પસ્તાવાનું, - સમજી આગળ જા !! નિર્ધાર. ॥ ૫૩૩ ॥
 પાછળ પડ !! નહિં કોની ક્યારે, પાછળ પડતાં રહે ન લાજ;
 પાછળ પડવું છોડી દઇને, - પોતાનું રક્ષો !! સામ્રાજ્ય. ॥ ૫૩૪ ॥
 પડવું થાતું ભૂલ પ્રમાદે, પડે નહિં તે આગળ જાય;
 પુણ્ય પાપના હેતુ વિચારી, પુણ્ય કરે તે સદ્ગતિ પાપ. ॥ ૫૩૫ ॥
 પડતું મૂક !! ન જાણી જોઈ, પડતીના હેતુ સહુ ત્યાગ !!;
 પાપીઓની પણ કર !! શુદ્ધિ, અંતરમાં જે પ્રભુનો રાગ. ॥ ૫૩૬ ॥
 પહેલાં પોતે શુદ્ધ બને તો, - ખીજાઓની શુદ્ધિ થાય;
 પહેલી કર !! પોતાની શુદ્ધિ, - જેથી થાતી અન્યને સહાય. ॥ ૫૩૭ ॥
 પિંડ સુધારે જે જન પહેલાં, તે બ્રહ્માંડ સુધારે જાણ !!;
 પિંડની શુદ્ધિ કરવા માટે, - હોમી દે !! તું તન મન પ્રાણ. ॥ ૫૩૮ ॥
 પ્રથમ પ્રભુપદ વરવા માટે, - કરજે મન વચ કાયા શુદ્ધિ;
 પ્રગટ પ્રભુ સંતોની સેવા, - કરજે ધરજે નિર્મળ શુદ્ધિ. ॥ ૫૩૯ ॥
 પ્રથમ પ્રભુપદ વરવા માટે, - સર્વજીવોપર કર !! ઉપકાર;
 પદોપકારી પહેલો થા !! તું, - તેથી પ્રભુપદ છે તૈયાર. ॥ ૫૪૦ ॥
 પોતાનું હિત કરીને પહેલાં, - અન્યલોકના હિતને ધાર !!;
 પહેલી અવસ્થા એવી સાચી, પ્રભુપદ વરવા છે નિર્ધાર. ॥ ૫૪૧ ॥
 પંડિત જન તે જાણી વર્તે, સુખ દુઃખમાંથી ધરે સમભાવ;
 પલક ન ભૂલે પ્રભુને દીલથી, ખેલે નટ નાગરના દાવ. ॥ ૫૪૨ ॥
 પ્રજ્ઞાનો મદ કર !! નહિં ક્યારે, વિદ્યાગર્વથી લાલ ન થાય;
 પ્રજ્ઞામદ કરવાથી સાચું, કેવળજ્ઞાન નહિં પ્રગટાય. ॥ ૫૪૩ ॥
 પ્રજ્ઞામદ કરવાથી હાનિ, ખીલે નહિં સાચું ચારિત્ર;
 પ્રજ્ઞામદ ત્યાગીને આતમ !!, થાજે પોતે શુદ્ધ પવિત્ર. ॥ ૫૪૪ ॥

પડછાયા સમ જગની માયા, વિદ્યા તન ધન સત્તા જાણી ! ;
 પડછાયા સમ પુણ્ય મુખડાં, -તેમાં મુઝે નહિં કટ્યાણુ. ॥ ૫૪૫ ॥
 પડછાયા સમ લક્ષ્મી સત્તા, -તેની પાછળ પડાં નહિં જાણી ! ;
 પડછાયાની પાછળ પડતાં, જૂલીશ પ્રભુપદનું કર્તવ્ય. ॥ ૫૪૬ ॥
 પનોતિ તે પાપોદય બારી, દુઃખની વેળા જેથી થાય;
 પનોતિ તે નિજ પાપ કરેલાં, -સમય પામી જે પ્રગટાય. ॥ ૫૪૭ ॥
 પનોતિ તે કુમતિ કુસંગત, પનોતિ તે દુર્ગુણ વ્યભિચાર;
 પનોતિ તે દુર્ગુણ દુર્ચસનો, -સમજી દૂર કરે ॥ નરનાર ॥ ૫૪૮ ॥
 પનોતિ તે કુમિત્રની સોબત, પોતાના ઢોલો જે ભૂલ ! ;
 પનોતિ ટાળવી સત્કૃત્યોથી, પનોતિના વહેમે નહિં મૂર ॥ ૫૪૯ ॥
 પુછી લે ॥ શુદ્ધિને સાચું, જ્ઞાનીઓને સાચું પુછ ! ;
 પ્રત્યુત્તરથી કરી ખુલાસો, પકડીશ નહિં પછી ગદાપુચ્છ. ॥ ૫૫૦ ॥
 પોતાનામાં શુભ ને અવશુભ, કયા કયા છે તેહ વિચાર ॥ ;
 પોતાની જૂલોને પોતે, -દેખી તેનો કર ! ! પરિહાર. ॥ ૫૫૧ ॥
 પોતાનું સાડું જે કરવું, -તે તો છે પોતાના હાથ;
 પોતાનું તું કરી લે ॥ પોતે, પરાશ્રયી થાતાં દુઃખ સાથ. ॥ ૫૫૨ ॥
 પોતાની પ્રગતિના માર્ગો, પોતે તેનો કર ॥ નિર્ધાર;
 પોતાના સમ જાણ નહિં દેખ, કરી નિશ્ચયને ધર ॥ વ્યવહાર. ॥ ૫૫૩ ॥
 પોતાને પોતે ઉદારો ! !, પોતાને પોતે તું તાર ! ! ;
 પોતાના પગ ઉપર રહીને, -ચલાવ ॥ પોતે સદુ વ્યવહાર. ॥ ૫૫૪ ॥
 પોતાના માટે દુનિયાના, -અભિપ્રાયો જે હોય હજાર;
 પણ તેમાં તું મુઝાયાવણ, -કર્તવ્યો કર ! ! સ્વાધિકાર. ॥ ૫૫૫ ॥
 પોતાનો નિશ્ચય તે સાચો, -તેમાં શક્તિ જાણ પ્રગટાય;
 પરના નિશ્ચયમાંથી જાણ નહીં, સ્વનિશ્ચયમાં જાણ મુખદાય. ॥ ૫૫૬ ॥
 પોતે પોતાને ભયાસી, -થઈને આતમ ! ! આગળ ચાલ ! ! ;
 પોતે જેવું કરીશ તેવું, -પામીશ એવો ધર ! ! મન ખ્યાલ ॥ ૫૫૭ ॥
 પિંડે તે જાણાં છે સત્ય, પિંડ વિશે પ્રભુને પ્રગટાવ ! ! ;
 પિંડમાં આતમ તે પરમાતમ, -સમજી ધ્યાન અમાધિસ્રાવ ॥ ૫૫૮ ॥

પદ્માસન આદિ સહુ આસન, સિદ્ધ કરી કર !! પ્રાણાયામ,
 પ્રત્યાહારને ધારણા ધ્યાતાં, ધ્યાન સમાધિ સિદ્ધિ ઠામ. ॥ ૫૫૬ ॥
 પરિષદ પ્રગટ્યા સર્વ સહીને, સમતાલાવે ધર !! ચારિત્ર;
 પાપોદયથી પરિષદ પ્રગટે, આતમ છે તેથી અતિરિકત. ॥ ૫૬૦ ॥
 પવિત્ર રહેજે મન વચ કાયથી, સંખંધીઓને કરો !! પવિત્ર;
 પવિત્ર મનમાં પ્રભુજી પ્રગટે,—એવી અનાદિ કૃત કુલરીત. ॥ ૫૬૧ ॥
 પડાવી લે !! ના અન્યના ધનને, અન્યને ખાડામાંહી ન પાડ !!;
 પડવાના હેતુ સહુ ત્યાગો !!, પંથ ચલતાં ત્યજ !! વઢવાડ. ॥ ૫૬૨ ॥
 પરની સાથે સદા પ્રમાણિક, પ્રથમથી નિજ જીવન ગાળ !!;
 પરના સારામાં નિજ સારૂ,—સમજી પ્રભુથી કરજે ંહાલ. ॥ ૫૬૩ ॥
 પ્રાણાન્તે ત્યજ !! નહીં સંસ્વર્તન, પ્રાણાન્તે પણ ત્યજ !! નહીં ધર્મ;
 પ્રાણાંતે પણ પાપ કરીશ નહીં, પ્રાણાંતે પણ કર !! શુભ કર્મ. ॥ ૫૬૪ ॥
 પર્વાદિકમાં આનંદી થઇ, નિર્દોષે નિજ જીવન ગાળ !!;
 પંચાતોમાં માર !! ન માથું, પંચાતે છે જૂઠા જ્યાલ. ॥ ૫૬૫ ॥
 પવિત્ર થઈને જગમાં રહેવું, મન વાણીને ધાર !! પવિત્ર;
 પવિત્ર પાસે સદા પ્રભુ છે, રૂડાં તેનાં સદા ચરિત્ર. ॥ ૫૬૬ ॥
 પવિત્ર રહેવા પલપલ પ્રભુને, પૂર્ણ પ્રેમથી હીલ સંભાળ !!;
 પૂરાઓની સંગત કરતાં,—પ્રગટે હીલમાં પવિત્ર જ્યાલ. ॥ ૫૬૭ ॥
 પદ્મપ્રભુને પાર્શ્વનાથજીન, ભજીને આતમ !! કર !! દિનરાજ;
 પાર્શ્વ પ્રભુ ઉપયોગે પાસે, આત્મદૃષ્ટિથી ઘટમાં રાજ્ય. ॥ ૫૬૮ ॥
 પૂજાસંગ્રહ ગ્રંથ રચીને, પ્રભુ પૂજાતું કથ્યું સ્વરૂપ;
 પૂજાસંગ્રહને વાંચી ભવ્યો !!, ટાળો !! મિથ્યા મોહની ધૂપ. ॥ ૫૬૯ ॥
 પલપલ આતમ !! પ્રભુને જગાવો !!,—ધારી આતમનો ઉપયોગ;
 પ્રવૃત્તિ કર !! સહુ સાક્ષી થઈને,—યોગ છતાં પણ રહી અયોગ. ॥ ૫૭૦ ॥
 પ્રકાશ કરજે જગની આગળ, સાચું લાગે તે હિતકાર;
 પ્રકાશ સાચો જગને દેવો, અંધકારને દૂર નિવાર !!. ॥ ૫૭૧ ॥
 પ્રગટાવો !! પ્રગતિના પંથો, પ્રગતિ પંથે આગળ ચાલ !!;
 પ્રકર્ષ તેથી આતમ ત્હારો,—થાશે એવો નિશ્ચય ધાર !!. ॥ ૫૭૨ ॥

પરમાનંદ સ્વરૂપ છે ત્હારું, ત્હારામાં છે મંગલમાલ;
પ્રેમ પ્રતીત પ્રગટાયો !! તે, તુજ અનંત શક્તિ વિશાલ. ॥ ૫૭૩ ॥

(ફ)

ફેફસાં કુલણ થઈ નહીં કુલો ॥, ફજેતીકારક છ ટા ॥ દોષ;
દોગડ જડમાં સુખની ખુદિ, તજ્યો ધર્યો મન સંતોષ. ॥ ૧ ॥
ફાતડા સરખા બનેા ॥ ન બદ્ધ, ફેલી ખાયો નહીં પરવિત;
ફેફસાં બહુતર એ બહુયો, -તેથી થાયો વિવ પવિત્ર. ॥ ૨ ॥
ફાગણ માસના હોળી રાત્ર, -સરખા થયો ન મોઢે લેશ;
ફાવડી સરખી વહો ॥ ન વાણી, ફરજ અદા કરો ॥ રહી નિર્દોષ. ॥ ૩ ॥
ફેંદા માયાના લગ્ન કાઠે, ફસાવ્યો ॥ નહીં તેમાંથી લગાર;
ફીર થાયો પ્રીત તણને, જૂઠો ગણો ॥ સઘળો સંસાર. ॥ ૪ ॥
ફાકી ભર્યો અનુભવ જ્ઞાનની, ફાંકો ધરો ॥ ન ગુણનો કોઈ;
ગુણધર્મથી આતમ ફાલો ॥, ઉપયોગે રહો ॥ આતમ જોઈ. ॥ ૫ ॥
ફાવે તે કર્યો શુભ કાર્યો, -કરો ॥ નહીં ક્યારે બદલ;
ફાંદ વધારો ॥ નહીં આલસથી, કુલસમા થઈ કરો ॥ ન સહેલ. ॥ ૬ ॥
ફળની આશા રાખ્યાવણ સહુ, સ્વાધિકારે કર્યો કાજ;
ફરજ દો પોતાના કેળવો ॥, સ્વાતંત્ર્યે નિજ કર્યો રાજ્ય. ॥ ૭ ॥
ફીરોને સંતોષી રાખો ॥, ફીરોની લેશો નહિં હાય;
ફીર ગરીબ હાય શાપથી, વંચ કુલનો નાશજ થાય. ॥ ૮ ॥
ફીરીમાંથી સુખ છે સાચું, અમીરીમાં સુખ નહીં તેણું;
પ્રીત વિના સુખ મસ્તી પ્રગટે, ફીરી માંથી ફરતા રહેણું ॥ ૯ ॥
પ્રીત તજે જે સર્વજ્ઞતાની, સર્વ વિકલ્પશક્તિ થઈ જાય;
ફીર ખરો તે પરા પારનો, પ્રભુનો સત્ય અનુભવ થાય. ॥ ૧૦ ॥
પ્રીત વિના જે કરે કર્તવ્યો, ચિંતા ચોક શક્તિ થઈ જાય;
પ્રીત વિનાનો આતમ બળિયો, જગમાં અનંત શક્તિ પાય. ॥ ૧૧ ॥
પ્રીત તણને કર ॥ કર્તવ્યો, પ્રભુ ધરીને દિલ વિવિધ;
ફાંદ થઈને જગમાં ફરણું, રહેણું નહિ ફાણમાત્ર ઉઠાસ. ॥ ૧૨ ॥

શ્રીકર કર્યાથી મન તન હાનિ, શ્રીકર કર્યાથી કાર્ય ન થાય;
 શ્રીકરની ફકી ભરે ફકીર તે, કર્મયોગે થઇ જ્ઞાની સુહાય. ॥ ૧૩ ॥
 શ્રીકર વિનાનો માનવ બળિયો, મરણભીતિ જેને નહિં હોય;
 શ્રીકર વસે ત્યાં ફકીરાઇની, શ્રીકર ટાળતાં પ્રભુતા જ્ઞેય. ॥ ૧૪ ॥
 ક્ષણ થઇને તું જગમાં ફરજે, રાગ રોપને કરીને દૂર;
 ફરજે ત્યાં નહિં દુનિયામાંહી, નિજમાં આનંદનું છે પૂર. ॥ ૧૫ ॥
 ફરજેતી મોહ વિના નહિં બીજી, મોહથી આતમ !! થાય ફરજેત;
 ફરજેતી નહિં પ્રભુમાં જો મનડું, -સમજી જ્ઞાની શુભ સંકેત. ॥ ૧૬ ॥
 ફટકા પડતા દુઃખના સહુને, -તેથી સર્વે પામે શીખ;
 ફટકા સહુને શિક્ષાદાતા, ફટકાવણુ પામે સહુ ભીખ. ॥ ૧૭ ॥
 ફટકા ઠોકર વાગે ત્યારે, -મનમાં પ્રગટે છે શુભ સાન;
 ફટકા ઠોકર સહુને વાગે, -સમજે નહિં તે છે નાદાન. ॥ ૧૮ ॥
 ફરજ બળવો !! આતમ નિજની, ફરજ બળવે સિદ્ધિ થાય;
 ફરજ વિનાનું માણસ નબળું, સાધ્ય વિના જ્યાં ત્યાં ભટકાય. ॥ ૧૯ ॥
 ફરજ બળવે શક્તિ પ્રગટે, ફરજ બળવે છે આનંદ;
 ફરજ બળવ્યા વિના ફરજેતી, બળિયો પણ જગ થાતો મંદ. ॥ ૨૦ ॥
 ફરજ જે સ્વાધિકારે ધર્મ તે, ફરજ બળવે શાંતિ થાય;
 ફરજને ચૂકે નિર્બળ આતમ !!, સખો ફરજ બળવી જાય. ॥ ૨૧ ॥
 ફરજ જે આવશ્યક તે કરવી, ફરજ થકી જન સુકિત પાય;
 ફરજને નિષ્કામે જે બળવે, જગમાં સહુથી શ્રેષ્ઠ ગણાય. ॥ ૨૨ ॥
 ફરજ બળવો !! સ્વાર્પણ કરીને, -તેથી પ્રભુપદ વરશે સત્ય;
 ફરજ બળવતાં ભાગી જાવે, -તેનાં તન મન નબળાં કૃત્ય. ॥ ૨૩ ॥
 ફરજ બળવે પ્રભુતા પ્રગટે, સેવા ભક્તિ સિદ્ધિ થાય;
 ફરજ વિનાનો માણસ પશુસમ, જીવતાં મડદાં તે ગણાય. ॥ ૨૪ ॥
 ફરજ બળવો !! સમભાવી થઈ, રાગરોપને કરીને દૂર;
 ફરજ બળવતાં મૃત્યુ આવે, -તોપણ પામશે આનંદ પૂર. ॥ ૨૫ ॥
 ફરજ બળવતાં ભીતિ તજવી, ચિન્તા શોકનો કરવો ત્યાગ;
 ફરજ બળવતાં હિમ્મત ધરવી, ધરવો પ્રભુપર પૂરણ રાગ ॥ ૨૬ ॥

૧૨૪ બળવતાં ઉદાર થાવું, ભેદ બુદ્ધિનો કર !! પરિહાર;
 ૧૨૫ બળવતાં મૃત્યુ થાવે, -તો પણ હિમ્મત લેશ ન હાર !! ॥૨૭॥
 ૧૨૬ બળવો !! પ્રભુ વિશ્વાસે, ફરજ તે માનો !! પ્રભુની શક્તિ;
 ૧૨૭ તે માનો !! પ્રભુની સેવા, ફરજ તે માનો !! પ્રભુની રીતિ. ॥૨૮॥
 ૧૨૮ તે માનો !! અધિધર્મ છે, અધિધર્મનો તે પણ ભાગ;
 ૧૨૯ તે સ્વાધિકારે સમજે, કર્મચોગી જ્ઞાની વડ ભાગ. ॥૨૯॥
 ૧૩૦ ફરજને જાણી ફરજ અદા કર !!, ફરજને જાણવી છે મુશ્કેલ;
 ૧૩૧ જાણાવી સમ્યક્જ્ઞાને, -તેથી શિવપુર પ્રાપ્તિ. મહેલ. ॥૩૦॥
 ૧૩૨ અદા કરી પ્રભુમાં જીવો !!, પ્રગટાવી ઘટ પરમાનંદ;
 ૧૩૩ ફરજનું જીવન જ્ઞાનનંદે, પ્રકટાવો !! નાસે સહુ દુઃખ. ॥૩૧॥
 ૧૩૪ ફરજનું મુકલ્યથે જગમાંહી, ફરજનું પરમાનંદને હેત;
 ૧૩૫ ફરજનું સફળુ પ્રાપ્તિ કરવા, સત્કૃત્યોનાં જ્યાં સંકેત. ॥૩૨॥
 ૧૩૬ ફરજનું પરોપકારે જગમાં, ફરજનું સફળુ લેવા કાજ;
 ૧૩૭ ફરજનું પ્રગતિ માટે સાફ, પ્રગટે આત્મિક શુભ સામ્રાજ્ય. ॥૩૩॥
 ૧૩૮ ફરજનું મગતાં પરોપકારે, -કરશે જગમાં નરને નાર;
 ૧૩૯ ફરી જશે નહિ બોલો બોલી, ફરી જવું તે મોટી હાર. ॥૩૪॥
 ૧૪૦ ફરી જવું તે સાફે જોઈ, પુણ્ય પાપ વૃત્તિ સાપેક્ષ;
 ૧૪૧ ફરી જવું નહીં ધર્મનું બોલી, સંતજનોનો એ ઉપદેશ. ॥૩૫॥
 ૧૪૨ ફાટફૂટ એ બહુલી હાનિ, ફાટફૂટથી સર્વનો નાશ;
 ૧૪૩ ફાટફૂટથી પડતી થાવે, કુસંપ ત્યાં છે એહ વિલાસ. ॥૩૬॥
 ૧૪૪ ફાટફૂટે છે પાપની વૃત્તિ, ફાટફૂટમાં છે શયતાન;
 ૧૪૫ ફાટફૂટ છે પડતી આજા, ઈર્ષ્યાનાં સઘળાં તોફાન. ॥૩૭॥
 ૧૪૬ ફાટફૂટથી થાય ન શાંતિ, જ્યાં ત્યાં દુઃખો બહુ ઉભરાય;
 ૧૪૭ હિંદમાં દાખલા એના બહુલા, હિંદમાં એથી પડતી જળાય. ॥૩૮॥
 ૧૪૮ ફાનસ સમ સાત્વિક વૃત્તિને, -કરીને જ્ઞાનદીપક પ્રગટાવ ! !;
 ૧૪૯ ફાગટ તમો રજો શુભ માંહી, બૂલીશ નહિ ધર !! આત્મિક દાવ. ॥૩૯॥
 ૧૫૦ ફાંફાં મારે ક્યાં તું જડમાં, ફાંફાં માર્યે થાય ન શાંતિ;
 ૧૫૧ ફાંફાં માર્યે મજે ન મુખડાં, ઉલટી વધતી મોહની પ્રાંત. ॥૪૦॥

કાંસ ન મારો !! પરહિતમાંહી, પરોપકારે માર !! ન કાંસ;
 કાંસી તે કુમતિ છે અંતર, ચિંતા શોક તે કાંસી માન !! ॥ ૪૧ ॥
 શ્રીટકારો દે !! નહિં પાપીને, પાપોને તું દે !! શ્રીટકાર;
 શ્રીટકારોનું પ્રતિક્ષ છે તેવું, ચામણ કર !! સહુનો સત્કાર. ॥ ૪૨ ॥
 શ્રીલસુદ્ધ થઈને પ્રભુ પ્રેમી થા !!, શ્રીલસુપ્રી તે શુભ સેવા ભક્તિ;
 શ્રીલસુદ્ધ સાચો પ્રભુને પરજો, ટાળો કર્મનાં પાપ અનીતિ. ॥ ૪૩ ॥
 ફૂટાફૂટ કરી રાજી થા !! નહિં, શત્રુઓમાં કર !! નહિં ફૂટ;
 ફૂટાફૂટથી કોનું ન સાહે, ફૂટાફૂટની લે !! નહિં છૂટ. ॥ ૪૪ ॥
 ફેરતા રહેવું જગમાં જ્યાં ત્યાં, -સાહે લેવા દેવા કાજ;
 ફેરફાર છે સર્વજીવોમાં, કર્મ પ્રભુ છે એ સામાન્ય. ॥ ૪૫ ॥
 ફેરો ખાવો ધર્માર્થે શુભ, પરોપકારે ફેરો ધાર !!;
 ફેરો કરીને પરતાતો નહિં, ફેરો કરતાં પુણ્ય આપાર. ॥ ૪૬ ॥
 ફેરી કરતાં પેટની માટે, -મનમાંહી લજ્જતને ધાર !!;
 ફેરી કરવી સારા માટે, ફેગટ મોટાઈ નહિં ધાર !! ॥ ૪૭ ॥

(૮)

બળ્યા બહાદુર બળિયા બનશે, બળવંતાથી જગ જીવાય;
 બળ કળથી સહુ કાર્યની સિદ્ધિ, બળપણથી બલ પામે !! ન્યાય. ॥ ૧ ॥
 બરોબરિયાની સાથે લડવું, વિશેષ બળથી સલાહ રીતિ;
 બકવાદિ નહીં થવું કદાપિ, બ્રહ્મચર્ય ધરવું મહાનીતિ. ॥ ૨ ॥
 વીશ વર્ષની ઉપર ધરવું, બ્રહ્મચર્ય સહુ શક્તિ મૂલ;
 બ્રહ્મચર્યવળુ સર્વથા પડતી, ચડતામાંહી પડતી ધૂળ. ॥ ૩ ॥
 વીશ વર્ષપર્યંત બાલક સહુ, બ્રહ્મચારી રહેતાં જ્યકાર;
 દેશ કોમને ધર્મની ચડતી, અન્યથા પડતી છે નિર્ધાર. ॥ ૪ ॥
 સાત્ત્વિક ગુણને કર્મથી બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મજ્ઞાની બ્રાહ્મણ કહેવાય;
 જ્ઞાન વિના નહિં બ્રાહ્મણ કોઈ, બ્રહ્મજ્ઞાન કરતાં સુખ થાય. ॥ ૫ ॥
 બાલક બાલિકાને કેળવો !!, બ્રહ્મચારી રાખી નરનાર;
 બાળો !! મિથ્યા કામ વિચારો, જશે નહીં સદ્ગુણની બહાર. ॥ ૬ ॥

બારીઓ મદુ મનની જોડો !!, - સ્ત્રીઓ આવે જાનમકાશ;
 છુંદ એક પગ વિદનું રહેા !!, - સ્ત્રીઓ જનુ છુંદો !! જગ ખામ. ॥ ૭ ॥
 બૂરા ક્ષત્રકર્માદિ મેધુન દોષો, - છોડી રહેા જનુ જગ. ૧૦;
 બાળવંતો મહિનમંત્રાથી, - છવાનું જગમાં રંગનંત. ॥ ૮ ॥
 બાકી રાખો !! નહીં ગુણ લેવા, બરબાદી નહીં કરો !! લગાર;
 બરડી આદિ મીઠાં જોજન, નજનમાં આરોગ્ય રહેનાર. ॥ ૯ ॥
 બાહિર અંતર બેઠાવવળ, - વર્તો ! ! સત્યપણે નરનાર;
 બુદ્ધિ ધર્મ શુભોની ધારો ! !, બહુ જોડનાં દુઃખ અપાર. ॥ ૧૦ ॥
 બાહિરભવતે તજીને આતમ !!, અંતર આતમપદને પાવ !! ;
 બગિયા પરમાતમપદ પામે, પારમાતમપદ પ્રેમ જગાવ !!. ॥ ૧૧ ॥
 બહોતેર આદિ સર્વકલાનું, - ભવનર ભવનાં જે નરનાર;
 તે બૃહથલ જગમાં રહેાં, બને બાહોરા સદા ન્યકાર. ॥ ૧૨ ॥
 બહોતેર ઉપર ધર્મકલા છે, જૈનધર્મ જગમાં આધાર;
 બથે દુર્ગુણ દોષોથી તે, જૈનપણ સ્વતંત્ર વિચાર ॥. ॥ ૧૩ ॥
 જોડો !! સારા જોલ વિચારી, આતમ તારો !! આપો આપ;
 બખ્યા ભવ્યા ગખ્યા કહેવાયો, વર્તનની જગમાં છે છાપ. ॥ ૧૪ ॥
 બાહુથી પુરુષાર્થ કરીને, - જીવો !! જગમાં નરને નાર;
 બાજીગર બાજીસમ દુનિયા, - સમજી ધર્મ કરો !! મુખકાર. ॥ ૧૫ ॥
 બુદ્ધિસાગર આતમ તું છે, નામરૂપથી ભિન્ન છે જલ ! !;
 બુદ્ધિસાગર પ્રલય પ્રભુ તું, દેહાદિક સાધન તુજ માન ! !. ॥ ૧૬ ॥
 બાવન અક્ષર બાહિર તું છે, બુદ્ધિસાગર આતમ જલ ! !;
 બાવન બાહિર બાવન જોડો, અનામી તું નામ પ્રમાણ. ॥ ૧૭ ॥
 બાવન અક્ષરનાં જે નામો, - જોવાં તારાં અનંત નામ;
 બુદ્ધિથી તે જલે પણ તું, ભિન્ન છે તેથી સત્ય અનામ. ॥ ૧૮ ॥
 બુદ્ધિસાગર નામ તે ક્ષત્ર, દેહને જોગખવાને કાજ ;
 બાવન બાહિર આતમ અનામી, શબ્દોથી ન્યારું મુજ શાન્ત. ॥ ૧૯ ॥
 બાહ્યાકૃતિ પુરુષ કાયાની, દેહરૂપાદિકથી હું ભિન્ન ;
 બુદ્ધિસાગર ચિદાનંદમય, આતમપ્રભુ તેમાં હું લીન. ॥ ૨૦ ॥

- શુદ્ધિસાગર આદિ અનંતાં. નામને રૂપોએ જે વેદાય;
 પ્રજા સ્વરૂપી રૌ સાંહીને, -ગૌથી ન્યારો ચેતનરાય. ॥ ૨૧ ॥
- પ્રજા સ્વરૂપ સ્વરૂપ જગ્યાનું જો, -તેને વંદુ કોટિવાર;
 શુદ્ધિસાગર આતમ બાણ્યો, નામરૂપ નિઃશંગ વિચાર. ॥ ૨૨ ॥
- જીવતઓના દોષો દેખે, દેખે જે નહીં નિજના દોષ;
 બહુલ મૂર્ખ છે જે બૂલ દોષને, શુણ્ણુપે કરતો ઘટ પોષ. ॥ ૨૩ ॥
- બાહિર અંતર આતમ ધ્યાવો !!, બાવનથી પણ બાહુર બાણ્ય !!;
 બાવનને જે જોલે બાણ્ય, બાવન પણ તેથી અજ્ઞાન. ॥ ૨૪ ॥
- શુદ્ધ તે શુદ્ધાતમ જિનવર છે, સિદ્ધસ્વરૂપી શુણ્ણુધરનાર;
 શુદ્ધ તે સત્તા એ નિજ આતમ, વંદુ અણુમું વારંવાર. ॥ ૨૫ ॥
- બાહ્ય થકી પ્રજાચારી તે નર, વીર્ય નૂરથી નિતરે અંગ;
 પ્રજાચારી નૈષ્ઠિક તે સાચો, નહીં મૈથુન લોગેચ્છારંગ. ॥ ૨૬ ॥
- પ્રજાચર્ય તે દેહ વીર્યનું, -જિંદુ ન ખરતો સ્વપ્નથી લેશ;
 પ્રજાચારી તે નરને નારી, -જેને નહીં મન કામનો કલેશ. ॥ ૨૭ ॥
- પ્રજાચારી નર નારીઓનું, સત્યારોગ્યને ચળકે દેહ;
 પ્રજાચારી તે કાયથી મનથી, જિંદુ ખરે નહીં કામ ન રેહ. ॥ ૨૮ ॥
- પ્રજાચારી જે નરને નારી, વીશ વર્ષ સુધી રહેનાર;
 પ્રજાચર્ય છે દ્રવ્યને ભાવથી, દ્રવ્ય તે ભાવનો હેતુ સાર. ॥ ૨૯ ॥
- પ્રજાચર્યની રક્ષણકારક, નવવાડો સાચી હિતકાર;
 પ્રજાચર્યનો અનન્ત મહિમા, પ્રજાચર્યની શક્તિ અપાર. ॥ ૩૦ ॥
- બાળલગ્ન તે પશુ યજ્ઞ છે, બાળલગ્નથી સર્વ વિનાશ;
 બાળલગ્નથી દેશ કામની, -પડતી થાતી સમજે !! ખાસ. ॥ ૩૧ ॥
- બાળલગ્ન હિંસા યજ્ઞમાં, બાલક હોમે જે નરનાર;
 બાલક હત્યાનાં કરનારાં, આ ભવમાંહી દુઃખી થનાર. ॥ ૩૨ ॥
- બાલલગ્નથી ક્ષયાદિ રોગો, સંતતિ નળળી રોગી થાય;
 બહાદર સંતતિ તેથી ન પાકે, ગુણામ સંતાનો જગ થાય. ॥ ૩૩ ॥
- બાલલગ્નથી પરંપરાએ, પ્રબલ મેધને રાષ્ટ્રનો નાશ;
 બાલલગ્નની હિંસા ટાળો !!, -સમજીને નરનારી ખાસ. ॥ ૩૪ ॥

બંધ તત્ત્વ તે આતમ સાથે, રાગે રાગે કર્મનો બંધ;
 બંધ છે આર પ્રકારે જાણો !!, અજાની કર્મે છે બંધ. ॥ ૩૫ ॥
 બંધનું કારણ મુખ્ય મોહ છે, બંધ છે જેનો તેની મુદ્ધિ;
 બંધ સમયમાં ચેતો !! આતમ !!, કર્મબંધમાં નિજ અશક્તિ: ॥ ૩૬ ॥
 બંધનો કર્તા આતમ પોતે, જ્ઞાને કરતો બંધનો નાશ;
 બંધાતાં નહીં નવીન કર્મો, જ્ઞાને અને વૈરાગ્યે ખાસ. ॥ ૩૭ ॥
 બાંધે તે છે છોડવા શક્ત જ, આત્મોપયોગે છે નહીં બંધ;
 બંધાતા નહીં જ્ઞાની ભકતો, અનાદિ કર્મને છૂટ સંબંધ. ॥ ૩૮ ॥
 પ્રાણી તે જે પ્રણને જાણે, સાત્ત્વિક વિદ્યા સાત્ત્વિક કર્મ;
 બુદ્ધિ સાત્ત્વિક પ્રણાનુભવ, અનુભવતો જે પ્રણનું શર્મ. ॥ ૩૯ ॥
 પ્રાણી તે જે પ્રણથી વૃત્તિ, -કરતાં ગાળે આયુઃ સર્વ;
 બાહ્યાંતર મહાશુભને પામે, શુર શિક્ષક ચે કરે ન ગર્વ. ॥ ૪૦ ॥

મ

ભજના ભજનર ભજ્યો પ્રભુનું, ભગવંતપર મૂકો !! વિશ્વાસ;
 ભજો !! ભક્તિ સેવાનાં કાર્યો, ભાગ્યદશાનો તેથી પ્રકાશ. ॥ ૧ ॥
 ભક્ત ભક્ત પણ આત્મા જાતા, અમર રહે નહીં જગમાં કોય;
 ભગિનીસમ પરબ્રાંને માને, વર્તે તે જગ મુખિયો જોય. ॥ ૨ ॥
 ભણ્યા ગણ્યાનો ગર્વ ન કરશે, ભણ્યો બૂલતો નક્કી માન !!;
 ભાગીદાર પ્રમાણિક કરવો, ભજો !! નહીં બૂલી નિજ જાન. ॥ ૩ ॥
 ભાજન દ્વન્દ્વ ધરો !! બૂખ લાગે, -ત્યારે ભોજન જમશે ખાસ;
 ભય રાખો !! ચોરી નારીનો, પ્રભુના સાચા બનશે દાસ. ॥ ૪ ॥
 બૂંડું પરનું કરો !! ન ક્યારે, કરો !! ભલામનાં સદુકાજ;
 ભીક વખતમાં ગભરાવું નહીં, ભીડું બનતાં યાય ન રાજ્ય. ॥ ૫ ॥
 ભાલાની ટોટડીસમ કાયા, -પોતાની ક્યારે ન થનાર;
 ભકિત કરતાં ભય લજ્જાને, ખેદને તથાએ ચે દુઃશિયાર. ॥ ૬ ॥
 ભાવો !! ભાવના બાર ચારને, ભાવથી પ્રગટે કેવલજ્ઞાન;
 ભગવદ્ ભજન કરતાં દુઃખો, -પટે તેથી નહીં ચળો !! લગાર. ॥ ૭ ॥

બાળો !! ગુણને લાવના લાવો !!, કદિ ન છંડો !! સત્ય બલાઈ;
 ભરણા એવું લાણુતાં ગણુતાં, ભગવંત મળવાની છે વધાઈ. ॥ ૮ ॥
 બલાકાર્યમાં ભાગજ લેશો, રાખો !! નિજ આતમતું બાન;
 બહું કરતાં શિવપુર જાશે, આપો આપ થશે ભગવાન. ॥ ૯ ॥
 બલાં ધર્મનાં કાર્ય ન ભાંગો !!, ભોળા થાશે નહીં અજ્ઞાન;
 બૂંડામાં કદિ ભાગ ન લેશો, ભાષણ કરવાં ખની ગુણવાન. ॥ ૧૦ ॥
 ભોળા જન ભરમાતા ભર્મે, ભોળા થાશે !! નહીં નરનાર;
 ભોળાને દુનિયા છે તરવી, ભાંડપણું તજશે નિર્ધાર. ॥ ૧૧ ॥
 ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્યની, રચના કીધી મેં સુખકાર;
 ભારતની સત્યોત્તતિ કરવા, -વાંચો !! પ્રેમે નરને નાર; ॥ ૧૨ ॥
 ભજનસંગ્રહના ભાગ એકાદશ, રચિયા મેં કરવા ઉપકાર;
 ગુરૂગમ શ્રદ્ધા એ જે વાંચે, -વર્તે તે પામે ભવપાર. ॥ ૧૩ ॥
 ભાષાસમિતિ સમજી વર્તો !!, -કરી વિચારો સાફ ખોલ !!;
 ભાષાગુપ્તિથી ગુણ પ્રકટે, સત્ય વાતનો કર !! મન તોલ. ॥ ૧૪ ॥
 ભગિની સાથે પણ અણુજાણ્યા, -ચૌટામાં સાથે નહીં ચાલ !!;
 ભય આવે એવાં સ્થાનકને, -વર્જે સુખ શાંતિ નિર્ધાર. ॥ ૧૫ ॥
 ભારત સહકાર શિક્ષણ કાવ્યે, -દીધી મેં જગલોકને શીખ;
 ભણે ગણેને જેહ પ્રવર્તે, -તે માગે નહીં જગમાં ભીખ. ॥ ૧૬ ॥
 ભારતમાં સેવા ભક્તિ છે, આત્મજ્ઞાન વિધાને દાન;
 ભકતો જાનીઓ ખડું પાકે, આલસ ઇર્ધ્યા કુસંપ માન !!. ॥ ૧૭ ॥
 ભારત ગુરૂસમ સર્વખંડમાં, ભારત જાગ્યાથી જગ શાન્તિ;
 ભારતમાં બળકળ બુદ્ધિને, -સંપ શોધ !! વધતાં વિજ્ઞાન. ॥ ૧૮ ॥
 ભારત આતમ જ્ઞાનની આગળ, યૂરોપ આદિ દેશે ખાલ;
 ભારતદેશની ચડતી થાશે, સફળુણ વૃન્દે મન કર !! ખ્યાલ. ॥ ૧૯ ॥
 ભંગીઓ અન્યજ તે જાણો !!, વ્યભિચારી કરે દારૂપાન;
 ખૂંડું કરવામાં જે શૂરા, દ્રોહી નાસ્તિક દુર્ગુણખાણ. ॥ ૨૦ ॥
 ભગી તે નિન્દક મહાપાપી. ભગમાં સુખ માને નિર્ધાર;
 ભક્તિ સેવા ધર્મ ન ધારે, જ્ઞાન ત્યાગને સત્યાચાર. ॥ ૨૧ ॥

ભીતિ દે !! નદી કેને ક્યારે. બીનિ ને દિસાનું કાજ;
 ભીતિ દેનાં બીનિ થાવં. બીનિ ને દિસા આચાજ. ॥ ૨૨ ॥
 ભય પમાડો !! નદી જગ કેને, મૃત્યુ બીનિ લેઝ ન આપ !!
 બીનિ નહીં મૃત્યુમમ કેને, મૃત્યુભય મહાદુઃખની છાપ. ॥ ૨૩ ॥
 ભયથી કોણને મળે ન માંનિ. ભય દેનાયા મૃત્યુ થાય;
 ભય પામેલાં લોકો ઉતારો ! !, નિર્ભયતાથી મુખ મુદાય. ॥ ૨૪ ॥
 ભય નહિ ધરવો મૃત્યુ થતાં પણ, નિર્ભયતાથી કર ! ! મો કાજ.
 ભીતિ છે દિસાનું કારણ, બીનિથી દુઃખી છે મમાજ. ॥ ૨૫ ॥
 ભય કરતાં દિસા ક્યા પામીશ, ભયથી બીનિ ક્યા નિમાર;
 ભય આપો !! નહિ મૃત્યુને પણ. ભયથી મૃત્યુ મનું મન ધાર !! ॥ ૨૬ ॥
 ભીતિમાંથી દુઃખ વસે છે, બીનિનું કારણ અતાન;
 ભીતિનું કારણ મમતા છે, બીનિ દેનારો મયનાન. ॥ ૨૭ ॥
 ભીતિ મંકાયા મૃત્યુ છે, બીનિથી છે દેહ વિનાશ;
 ભીતિ જેને લેઝ ન લાગે, -તે જાનો છે અવધન ખાસ. ॥ ૨૮ ॥
 બીનિ સર્વજ્ઞોની ટાણો !!, અમપદાનથી એવ ઉમાર !! ;
 ભીતિ ત્યાં ત્યાં મન નિર્ભયતા, પ્રભુભયનથી ભીત નિવાર !! ॥ ૨૯ ॥
 ભીતિ મૃત્યુપ્રદ નહિ આપો ! !, ભયની વૃત્તિને સંહાર ! !;
 ભીતિ પમાડી ભયને પામીશ, ભય પામેલાં લોકો ઉમાર ! ! ॥ ૩૦ ॥
 ભયસો ધર ! ! તું પ્રભુનો પૂરો, કર્મવિના નહિ મૃત્યુ થાય;
 ભીતિ ધર ! ! નહિ કેની ફાગટ, ભીતિથી નહિ શાંતિ પાય. ॥ ૩૧ ॥
 ભીતિ ધરે છે ફાગટ થાને, -કર્મે લગ્યું તે નિશ્ચય થાય;
 ભીતિ કરતાં મળે ન કાંઈ, ભીતિ તે પ્રભુ પ્રેમે ભય. ॥ ૩૨ ॥
 ભીતિથી કાર્યો નહિ થાતાં, બીજણથી શું ? જગ જીવાય;
 ભીતિ મૃત્યુની પણ ધર ! ! નહીં, નિર્ભયતાથી જીવું ભય. ॥ ૩૩ ॥
 ભયથી આયુષ્ય વીર્ય ઘટે છે, એકદમે મૃત્યુ થઈ ભય;
 ભીતિની કદિ રીતિ ધર !! નહિ, ભીતિ એ છે મૃત્યુ ઉપાય. ॥ ૩૪ ॥
 ભયસો ધર ! ! તું પ્રભુનો પૂરો, ભયથી ક્યાં તું હાંસી ભય;
 ભય તજને ચાલો ! ! આગળ, નિર્ભયતામાં શાંતિ મુદાય. ॥ ૩૫ ॥

લયથી ડરતાં લાંગી જતાં, લય સામે આવી દેખાય;
લયની સામે કુસ્તી કરતાં, ભીતિ હુઝો લાગી જાય. ॥૩૬॥

ભીતિ વિચારો દે !! નહિં કોને, મૃત્યુની ભીતિ નહિ આપ !!;
લય પમાડી નળજાઓને, હુઝનું કારણ લેશ ન છાપ !!. ॥૩૭॥

લય ટળતાં નિર્ભયતા પૂરી, નિર્ભયતાથી સુખને શાંતિ;
ભીતિના વિચારો સઘળા, લયકાર્યોમાં મોહની બ્રાંતિ. ॥૩૮॥

લલા લલા પણ લયને પામે, મૃત્યુ સામું જળ દેખાય;
લય નહિં પામે મૃત્યુ દેખી, તળ તે જ્ઞાની ભક્ત સુહાય. ॥૩૯॥

લાગી જા !! નહિં લયથી જ્યાં ત્યાં, થનાર હોય તે નિશ્ચય થાય;
લાગી જતાં લય નહિં ટળતો, -એવું અંતમાં હી લાભ્ય !!. ॥૪૦॥

લયની મોટી ભૂલ ભૂલામણી, લલા લલા ત્યાં કરતા ભૂલ;
લયને સર્વપ્રકારે ત્યાગી, -આત્મપ્રભુમાં થા !! મશ્કુલ. ॥૪૧॥

લય છે સારો જોટો જગમાં, પાપથી ખીને પાપ નિવાર !!;
ભીતિ ધર !! નહિં ધર્મ કરતાં, પાપથી ડરવું તે સુખકાર. ॥૪૨॥

લયથી હિંસા લયથી જૂઠું, લયથી ચારી કરવું થાય;
લય ત્યાગ્યાથી હિંસાદિક નહીં, લય ટળતાં પ્રભુમાં હી ભજાય. ॥૪૩॥

લણતર લણ !! નહિં લયનું ક્યારે, નિર્ભયતાનું લણતર ધાર !!;
લણવું ગણવું નિર્ભય થઈને, મૃત્યુ લયને તજ !! અહંકાર. ॥૪૪॥

ભીતિના આચારો જોટા, ભીતિથી વિશ્વાસ હણાય;
ભીતિથી નિર્ભયતા પ્રગટે, ભીતિ મહા સમી ગણાય. ॥૪૫॥

લયને ત્યાગી નિર્ભય થા !! ઝટ, મૃત્યુ લયને દૂર નિવાર !!;
લાવી ભાવ બને છે સર્વ, લય મળે નહિં શાંતિ લગાર. ॥૪૬॥

લોળો થઈને લય શું કર !! તું, આત્મ-ઝટપટ નિર્ભય થાવ !!;
લાવી આગળ લય-શું કરતો, નિર્ભયતાની ભાવના ભાવ !!. ॥૪૭॥

લયથી ભરમાઈશ નહિં ક્યારે, લય પમાડે તે કર !! દર;
લાવી ભાવ હશે તે થાશે, મનમાં નિશ્ચય ધર !! ભરપૂર. ॥૪૮॥

લાવી ભાવ પ્રમાણે થાનું, બીવાથી નહિં જીવ્યું જાય;
લયથી ન્યાયે આત્મ ભાની, જાની નિર્ભયતાને પાવ. ॥૪૯॥

શ્રીતિવશુ તું કાર્ય કરે જા ! !, પાપથી કર ! ! નેપાપ નિવાર ! !;
 ભર્યો ગર્યો તું ત્યારે સાચો,—નિર્ભયતા પ્રગટે સુખકાર. ॥૫૦॥
 ભાવી ભાવ હશે તેમ થાશે,—માની ઉદમ લેડ ન છંડ ! !;
 ભાવી ભાવ ત્યાં ઉદમ ત્યાં છે,—જાણી ધર્મોદમમાં મંડ ! ! ॥૫૧॥
 ભાવી ભાવનો નિશ્ચય કર ! ! પશુ, ઉદમથી નિજ કાર્યને સાધ્ય;
 ભવિતવ્યતા જેવી તેવી,—ઉદમની પુદ્ધિ આરાધ્ય ! !. ॥૫૨॥
 ભયસંજ્ઞાને ત્યાગો ! ! આતમ ! !, ભયસંજ્ઞા છે મોહનું કામ;
 ભયસંજ્ઞા ત્યાં નિર્ભયતા નહિ, ભયસંજ્ઞા ત્યાં દુઃખ છે જામ. ॥૫૩॥
 ભય કરતાં મરવાનું થાતું, પ્રાણુદિકનો યાય વિનાશ;
 ભય નહિ આતમપ્રભુને ક્યારે, નિર્ભય આતમપ્રભુ છે ખાસ. ॥૫૪॥
 ભય છે સાત પ્રકારે જાણો ! !, સાત પ્રકારે ભયને ત્યાગ ! !;
 ભયને આતમ ઉપયોગે હણુ ! !, આતમપ્રભુમાં ધારી રાગ. ॥૫૫॥
 ભૈરવ થા ! ! તું મોહને હણના, કાલતણો પશુ ભૈરવ કાલ;
 ભૈરવ આતમપ્રભુ તું પોતે, પોતાની શક્તિ સંભાળ ! !. ॥૫૬॥
 ભય પામીશ નહિ કાલયક્રી તું, આતમપ્રભુ છે નિત્ય અકાલ;
 ભય પામીશ નહિ મૃત્યુ થકી તું, મરે નહિ તું આતમ ! ! જાળ. ॥૫૭॥
 ભૂંડું કર ! ! નહિ કોનું ક્યારે, ભૂંડા સર્વવિચારે ત્યાગ ! !;
 ભૂંડાનું પશુ ભૂંડું કર ! ! નહિ, ભૂંડા ઉપર ધર ! ! પ્રભુ રાગ. ॥૫૮॥
 ભૂંડાઈમાં નહિ છે નાહી, ભલાઈમાંહી સ્વર્ગ છે માન ! !;
 ભૂંડા સાથે ભૂંડા નહીં થા ! !, ભલાઈમાંહી છે ભગવાન. ॥૫૯॥
 ભૂંડાઓનું ભણું કરવામાં, ઉત્તમ સંતપણું છે જાણુ ! !;
 ભૂંડા સાથે ભૂંડાં યાતાં, ભૂંડાઈનું પોતે કથાન. ॥૬૦॥
 ભૂંડાઓનું ભણું પ્રિયું,—તેથી પ્રગટે છે ભગવાન;
 ભૂંડાઈથી લોક બચાવો ! !, ભૂંડાઈથી છે બહુ હાણ. ॥ ૬૧ ॥
 ભૂંડાઓને સારા કરવા,—એમાં સંતપણું છે સત્ય;
 ભૂંડાઓનું ભૂંડું કરવું,—એવું છે મોહીનું કૃત્ય. ॥ ૬૨ ॥
 ભૂંડાઈની વાસના બૂરી,—રાઈ રાઈને તેને ત્યાગ ! !;
 ભૂંડાઈના પંથો બૂરા,—ને પર કદિ ન કર્યો રાગ. ॥ ૬૩ ॥

મૂંડાઈમાં ભૂંડપણું છે, ભૂંડાઈ એ છે ચંડાળ;
 મૂંડાઈમાં ભણો !! ન ક્યારે. બહાઈમાં ધરતે બહુ બહાઈ. ॥ ૧૪ ॥
 બહાઈ કરતાં હુઓ પડતાં. ચંતરૂં નહિ લાગ !! બહાઈ
 બહાઈમાંથી પ્રગુ પરગટ છે. પરમાત્મની મળે વધારી. ॥ ૧૫ ॥
 બહાઈમાં બહુતર સહુ બહુતાં, બહાઈમાં કરવાં સૌ કાજ;
 બહાઈ જોનારી બહારે ચડતું, -તેથી પ્રગટે શિવ સામાન્ય. ॥ ૧૬ ॥
 બહાઈ જવાં બાંધ નહિ ધરવો, તજવત ખેદને દૂર નિવાર !!
 બહુ જવામાં પ્રાણ સમયો !!, બહુ કરવામાં સંકો !! તૈયાર. મારવા
 બહુ જવામાં બાંધ નહિ !! જતનું, બહાઈમાંથી લે !! જરૂર બાંધ
 બહુ જવામાં બાંધ પડે પડે, બહાઈમાંથી છોડ !! નહિ સંકો. ॥ ૧૭ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! સાચી મર્મ બહાઈ,
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! સાચી મર્મ કમાઈ. ॥ ૧૮ ॥
 મારે દુરંત નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય.
 બહુ જવામાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૧૯ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય.
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૦ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૧ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૨ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૩ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૪ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૫ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૬ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૭ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૮ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૨૯ ॥
 બહાઈમાં બાંધ નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય, કલેષો !! નહિ જાય. ॥ ૩૦ ॥

જમણા ટાળો !! મનની જૂડી, જઠમાં મુખની જમણા ત્યાગ !!;
 પ્રાંતિ ત્યાગો !! જોમની જૂડી, આતમમુખથી ઘટમાં જાગ !!. ॥૭૮॥
 ભોળો થા !! નહિ દુનિયાં માંદી, વિવેકથી કર !! સૌ કર્તવ્ય;
 ભજન કરી લે !! પદપદ પ્રેમે, સદા હૃદયમાં પ્રભુ સ્મરતો. ॥ ૭૯ ॥
 ભાગી જા !! નહિં ભીડ થઇને, સત્કર્તવ્યો કર !! નિર્ધાર;
 ભીડ જીવી શકે ન જંગમાં; ભીડનું જીવન ધિક્કાર. ॥ ૮૦ ॥
 ભીડ થા !! નહિં દુઃખો પડતાં, મૃત્યુ થતાં નહિં ભીતિ ધાર !!;
 ભલું કરતાં ભીતિ ધર !! નહિં, ભીડનો યાજે રખવાળ. ॥ ૮૧ ॥
 ભીડજોને શૂરા કરવા, ભીડજોને દેવી સહાય;
 ભીડજોની બહારે ચઢવું, ભીડને શીખામણ ન્યાય. ॥ ૮૨ ॥
 ભીડ થઇને વગ !! નહિં પાછો, મૃત્યુ થતાં પણ આગળ ચાલ !!;
 ભીડજોનો સંગ કરીને, શૂરા કરવા ધરજો ખ્યાલ. ॥ ૮૩ ॥
 ભીડ થાતાં ભય નહિં જાવે, મરતાં કરવું નહિં લગાર;
 ભાવી ભાવ તે નક્કી બનતું, -ભાટે ભીતિ કરવી ધાર !!. ॥ ૮૪ ॥
 ભીડજોને મળે ન મુજિત, ભીડજો કહિં થાય ન સિદ્ધ;
 ભીડજો કહિં બને ન બહાદુર, ભીડજોને મળે ન રિદ્ધ. ॥ ૮૫ ॥
 ભીડજો ધર્મ મરવામાં જે, -ભીતિ ધરતાં નરને નાર;
 ભલાઇનું તે કાર્ય કરે નહિં, -શુભાચીનું જીવન ધરનાર. ॥ ૮૬ ॥
 જાદ ન થાવું ધર્મ કર્મથી, -એવો આતમ નિશ્ચય ધાર !!;
 જાદ થવું નહિં પ્રાણ પડતાં, મરણે પણ નિર્ભયતા ધાર !!. ॥ ૮૭ ॥
 જાદ ન થાય તે લણી ગળીને, ધર્મમાર્ગમાં રહો !! પવિત્ર;
 જાદોને કહિં ધિક્કારો !! નહિં, જાદોનું ભલું કર !! શુભ રીત. ॥ ૮૮ ॥
 જાદજનોનું ભલું કરવામાં, -નન મન ધન અરપી દો !! પ્રાણ;
 જાદોને નહિં હેડા પાડો !!, દેવાં તેને પ્રગતિ દાન. ॥ ૮૯ ॥
 જાદોને પણ આગળ ચઢવા, -ખુદ્દાં મૂકો !! સર્વે દ્વાર;
 જાદ બનીને સન્મતિ યોગે, -જાદોનો યાતો ઉદાર !!. ॥ ૯૦ ॥
 ભણતર આતમ શુદ્ધિનું શુભ, -સર્વજોકને સત્ય ભણાવ !!;
 ભણી લે !! એકડે એક આતમ !!, પરમેશ્વરને દીક્ષ પ્રગટાવ !!. ॥ ૯૧ ॥

મ

મન્મા મેહનત કરીને જીવો ॥, મહાન થવાનાં કર ॥ સહુ કાજ
 મજબૂત બનશે વીર્યને રક્ષા ॥, મન વશ કરતાં મુકિતરાજ. ॥ ૧ ॥
 મતલેદે કદિ મોહ ન કરીએ, સત્યને ખેંચી લેવું સાર;
 મમતા માયા છંડો ॥ આતમ ॥, મરતાં નિર્ભય ભાવને ધાર ॥ ૧૨ ॥
 મન વશ કરીને આતમ બળથી, -નિષ્કામે કર ॥ સઘળાં કર્મ;
 મન તે સ્વર્ગ નરક છે જાણી, મન વશ કર ॥ થાવે શિવ શર્મ. ॥ ૩ ॥
 મનની મારામારી જગમાં, મન સાધતાં સાધ્યું સર્વ;
 મન મરતાં મુક્તિ સુખ અહીં છે, મન જીત્યું એમ કરો ॥ ન ગર્વ ॥ ૧૪ ॥
 મર્દ બનીને મર્દ સહો ॥ સહુ, મર્દો મરજીવા વખણાય;
 મર્દ વિના મહદાલ જનોથી, -દેશ સંઘની પડતી થાય. ॥ ૫ ॥
 મન ઇન્દ્રિયો દુર્ગુણ વશમાં, મર્દ નહીં તે જગ કહેવાય;
 મરતાં ખીવે મર્દ નહીં તે, નામદોથી કશું ન થાય. ॥ ૬ ॥
 મજામોજમાં રાચ ॥ ન આતમ ॥, મર્યાદા સારી નહીં મૂક ॥;
 માગણી અન્યો કરે તેહને, નિજ શક્તિયે કદિ ન ચૂક ॥ ૭ ॥
 મતિ ધર્મમાં ધારણ કરજે, મદ સહુ જાતના વેગે ત્યાગ ॥;
 મનનો મેલ નિવારો ॥ આતમ ॥, મુનિ ગુરૂપર ધરજે રાગ. ॥ ૮ ॥
 માટીની કાયા માટીમાં, -મળતી સહુની નજરે દેખ ॥;
 મમતા કરી શું મુંઝે આતમ ॥, પરભવ ચાલે જીવો પેખ ॥ ૯ ॥
 મરજીવા ચૈ જીવો ॥ જગમાં, સાક્ષી ભાવે રહીને સત્ય;
 મરવું આતમજ્ઞાને કરવું, સ્વાધિકારે કરીને કૃત્ય. ॥ ૧૦ ॥
 માનપૂજા કીર્તિની ઇચ્છા, ત્યાગી આતમભાવે વર્ત ॥;
 માયાથી ન્યારો ગણી આતમ ॥, વર્તો ॥ મુક્તપણાની શર્ત. ॥ ૧૧ ॥
 માંડે તાંડે જગમાં કરે શું ? મૂકી સઘળું સર્વે જનાર;
 મુક્તિ માટે માનવ ભવ છે, મૂર્છા સઘળી જ્ઞાને વાર ॥ ૧૨ ॥
 મુંઝ ॥ ન આતમ ॥ જગમાં ક્યાંયે, નામ રૂપથી તું છે ભિન્ન;
 જડ દેહાદિક તે તું નહીં છે, ચિદાનંદ આતમ ॥ તું ખીન. ॥ ૧૩ ॥

મૃત્યુ ભય આદિ સહુ ભયને, આતમજ્ઞાને ફર નિવાર ॥ ;
 અમર આત્મા મરે નહીં તું, દેહને પ્રાણનો નાશ વિચાર ॥ ૧૪ ॥
 મુનિવરને વંદો ॥ ને પૂજો !!, મુનિની સંગે મુક્તિ યાય;
 અનંત ભવનાં કર્મો વિણસે, મુનિ શુભ આચારે નિર્માય. ॥ ૧૫ ॥
 મેળો જગમાં સર્વજીવોનો, અનંત સગપણ કીધા મેળ;
 પણ આતમવણ કોઈ ન સાથે, મોહનો સઘળો કર્મનો ખેલ. ॥ ૧૬ ॥
 મોહ શયતાનની સાંધે લટીને,—આતમ થા !! મુક્તિનો બૂધ;
 મોહની સઘળી વૃત્તિ વારી,—આતમ થા !! તું આપસ્વરૂપ. ॥ ૧૭ ॥
 મોહને છોડે છૂટું સંઘર્ષું, મોહ વશી સહુ જીવો ઢાંસ;
 મડદા સરખા જીવંતા તે, કામિનીલોભોમાં મુખઆશ. ॥ ૧૮ ॥
 મોહને મારે તે જગ મંદો, બીજી સઘળી માયાકુટ;
 જગમાં રાગને રાખ ભાવથી, મોહ કરે છે સહુની લૂંટ. ॥ ૧૯ ॥
 મંદો !! આતમશુદ્ધિ કરવા, પામો !! તેથી મુક્તિ મહેલ;
 મનમાં પ્રગટી દુષ્ટેઆજ્ઞો,—વારો !! કરશો !! નિજ શુભ સહેલ. ॥ ૨૦ ॥
 મળિયો માનવ ભવ નહીં હારો !!, મોહ મારીને જીવો !! ભવ્ય !!;
 મળ્યો જ્યોતિર્જ્યોતે ધ્યાને, પરમાત્મપદ તુજ કર્તવ્ય. ॥ ૨૧ ॥
 માયા મમતા મારીને જે, આત્મોપયોગે વર્તે તેહ;
 મોટા જગમાં તેઓ નક્કી, દેહ છતાં જે હોય વિદેહ. ॥ ૨૨ ॥
 મિત્ર તે આતમ અલેહ ભાવી, આપત્તમાં અર્પે ધન પ્રાણ;
 મન તન જીવં આતમ ઐક્ય જ્યાં,—મિત્રપણું ત્યાં સાચું માન !! ॥ ૨૩ ॥
 મિત્ર તે મિત્રભક્ષામાં જીવે, નિષ્કામી મિત્રો છે સત્ય;
 મિત્રવિના સૂનું જગ જાણો !!, મિત્રપણાનાં મોટાં કૃત્ય. ॥ ૨૪ ॥
 મિત્ર ખરા દુર્લભ છે જગમાં, મિત્ર વિના છે સૂનું સ્વર્ગ;
 મિત્ર કર્યાં આચ્યા મુનિવરને,—તેને મળતું શિવ અપવર્ગ. ॥ ૨૫ ॥
 મિત્રમૈત્રીના નામે મેં રચિયો,—અન્ય લોકના બહુ હિતકાર;
 મિત્ર સ્વરૂપનું વર્ણન તેમાં,—જોયો ત્યાંથી બહુ અધિકાર. ॥ ૨૬ ॥
 મરતા પહેલાં મોહને મારો !!, મરવું પડે નહીં બીજીવાર;
 મૃત્યુ જન્મ્યા તેનું થાતું, મૃત્યુ અણધાર્યું નિર્ધાર. ॥ ૨૭ ॥

મલિનાથ તીર્થકર જેવા,—કપટે પામ્યા સ્રી અવતાર;
 માયા ત્યાગથી કરમાં સુક્રિત, આતમ !! કર !! માયા પરિહાર. ॥૨૮॥
 મનસુખા કંઈ કરો !! કરોડો,—તેથી થાય ન કાર્યની સિદ્ધિ;
 મનમાં નિશ્ચય કરી પ્રવર્તો !!, આતમ સુખ પામો !! સમૃદ્ધિ. ॥૨૯॥
 મહુડો કળતો દીઠો નાગો, આંગે કળ તો ઢાંકયો દેખ !!;
 મોટા નીચાનું એ અંતર, સ્વભાવથી સમજાતું પેખ !!. ॥ ૩૦ ॥
 મહાવીર પ્રભુને વંદુ ધ્યાવું,—સર્પ ડસ્યો પણ કરી ન રીસ;
 મોહ મહામદલ જેણે જીત્યો, તીર્થકર છેલ્લા જગદીશ. ॥ ૩૧ ॥
 મહાવીર પ્રભુએ જૈનધર્મને,—સ્થાપ્યો ટાળ્યાં સૌનાં દુઃખ;
 મહાવીર પ્રભુજી કેવલજ્ઞાની, પરમેશ્વર જગ આપે સુખ. ॥ ૩૨ ॥
 મહાવીર પ્રભુનાં શાસ્ત્રો વાંચ્યાં,—તેથી થયો હું પ્રભુનો ભક્ત;
 મહાવીર પ્રભુજી દેવ છે મારા,—જ્યાપી રહ્યા દેહમાં મહાશક્ત. ॥૩૩॥
 મારા શુદ્ધાદર્શ મહાવીર, પરમેશ્વર સાચા ભગવાન;
 મહાવીરરૂપમાં જીવું જ્ઞાને, મહાવીરમાં બનિયો મસ્તાન. ॥ ૩૪ ॥
 મહાવીર પ્રભુએ તત્ત્વ પ્રકાશ્યાં,—તેમાં પૂરણ સુજ વિશ્વાસ;
 મહાવીર આતમ અસંખ્ય પ્રદેશી, અધ્યાત્મ મહાવીર હું ખાસ. ॥૩૫॥
 મહાવીર ચૈત્તે મહાવીર સેવું,—ધ્યાવું આતમ મહાવીર દેવ;
 મહાવીર પરમબ્રહ્મ પરમાતમ, સાત નયોથી કરું હું સેવ. ॥ ૩૬ ॥
 મહાવીર પ્રભુમાં સર્વે સ્વાર્પણ, મહાવીર ભાવે જીવવું સત્ય;
 મહાવીર સેવા ભક્તિ અર્થે, તન મન વાણી સઘળાં કૃત્ય. ॥ ૩૭ ॥
 મનમાં પ્રગટ્યા રાગ રોષને,—મારે તે જન મહાવીર થાય;
 મહાવીર થાતો આતમ પોતે, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રે ન્યાય. ॥ ૩૮ ॥
 મહાવીર પ્રભુરૂપ આતમ જાણે,—વર્તે તે મહાવીરજ થાય;
 મન જીત્યાથી મહાવીર આતમ, પૂર્ણ શુદ્ધિએ સ્વયં સુહાય. ॥૩૯॥
 મોહ કર્મ છે આઠ કર્મમાં,—જગવંત ગયતાનજ તે જાણ !!;
 મોહને મારે તે પ્રભુ પોતે,—ફરે ન લાખ ચોરાશી ખાણ. ॥ ૪૦ ॥
 મોહ રાજ્યના જીવો સેવક. યુદ્ધયુદ્ધ મોહિ યાય;
 મોહની પ્રકૃતિ અઢાવીશ,—હજી તે યોગી પ્રભુ સુહાય. ॥ ૪૧ ॥

મોહને પ્રભુને કરેડ ગાઉનું, છેડું અંતર સમજો ॥ ભલ્ય ॥;
 મનમાં મોહ પ્રવેશી કરાવે, -તેવાં કરે ॥ ન પાપનાં કૃત્ય ॥ ૪૨ ॥
 મોહને મારે તે છે સુનિ ઋષિવર, નામને વેચે યાય ન કાજ,
 મનમાં મયા મોહ તો બાદથી, ખોટાં મોટાં કરવાં રાજ્ય. ॥૪૩॥
 મીઠી બરણી ધારી ન ઘેબર, મીઠી ના લાગે મન દ્રાખ;
 મીઠું મનમાં જેહ રૂથે તે, રૂચિ સમું મીઠું નહીં ચાખ ॥ ૪૪ ॥
 મીઠું ન સ્વાર્થ સમું કેા જગમાં, જ્યાં જેની રૂચિ તે મિષ્ટ;
 મીઠી ઘેવાને વિષા છે, રૂચિ વિના ખીભું છે અમિષ્ટ. ॥ ૪૫ ॥
 મીઠું ખાવું મીઠું પીવું, મીઠું ઉધવું મીઠું જોલ ॥;
 મીઠું કરવું મીઠું દરવું, સત્ય મિષ્ટ અંતર્માં તોલ ॥ ૪૬ ॥
 મૈથુન સેવન કામે કોપે, રાગે લોભે સ્વાર્થે યાય;
 મૈથુન ભયથી જડ સુખ મોહિ, -જીવોવડે જગમાં સેવાય. ॥ ૪૭ ॥
 મૈથુનસંસાર મોહ સ્વરૂપી, મૈથુનથી સુખ કદિ ન થાય;
 મૈથુનથી દુઃખ પરંપરા છે, મૈથુનાર્થે લગ્ન કરાય. ॥ ૪૮ ॥
 મૈથુન જે કાયા મનનું છે, -તેમાં હોય ન વિશુદ્ધ પ્રેમ;
 મૈથુનવશ જગ સુખિયા સંતો, મૈથુન છંટે શાંતિ સેમ. ॥ ૪૯ ॥
 મનતનુ વાળી શુભિ ધારે ॥, આતમ ॥ જ્ઞાને નિજ ઉપયોગ;
 મુક્તિનાં સુખ અહિયાં લોગવ ॥, પુદ્ગલલોગને માની રોગ. ॥૫૦॥
 મૂર્તિપૂજા માન્યતા લાખી, -જનશાસ્ત્ર આગમમાં પાક;
 મૂર્તિપૂજા પ્રેમીઓને, -પ્રથમ દશમાં છે શુભહાટ. ॥ ૫૧ ॥
 મૂર્તિપૂજા શુભી જિનવરની, જિનવર શુભ લેવાને હેત;
 મૂર્તિપૂજા મુક્તિ પગથિયું, શુભ લેવાનો શુભ સંકેત. ॥ ૫૨ ॥
 મનમાં પરણ્યા મનમાં રાંઝ્યા, -તેથી ન સિદ્ધે કાર્યલગાર;
 મનમાં લાવી કાર્યને કરજ, મનથી સ્વર્ગને નરક વિચાર ॥ ૫૩ ॥
 મનની ગતિને કોઈ ન પહોંચે, મન જીતે જીત્યો સંસાર;
 મનને અશ્વની પેઠે હગવે, -હગવે વશ કર ॥ તું નિર્ધાર. ॥ ૫૪ ॥
 મનવાળી તનુ ઈન્દ્રિયોથી, આતમ ॥ ન્યારો છે ભગવંત;
 મન આદિ સાધનને બાળી, મુક્તિ સાધ્ય ॥ તું યેને સંત. ॥ ૫૫ ॥

મનવચ કાયા ત્રણમાં એકજ, સંતો સજ્જન તે કહેવાય;
 મનતન વચને જૂઠું જૂઠું, હૃદયન હૃદયો તેહ કથાય. ॥ ૫૧ ॥
 માગણ સરખો કો નહીં હલકો, માગે જે ખોઈ નિજલાજ;
 માગણથી પણ અંધમ નીચ તે, માગણને કરતો નારાજ. ॥ ૫૨ ॥
 માગણ રંકની પાસે માગે, તે અંધમાધમ નીચો જાણુ !!;
 માગણ વેળા મહાગુલામી, -વૃત્તિથી પોપાતા પ્રાણુ. ॥ ૫૩ ॥
 મુંજ સરીખા રાજાએ પણ, -મોહે માગી ઘરઘર ભીખ;
 મોહ નચાવે નાચો !! સહુને, સમજીને લાગે મન શીખ. ॥ ૫૪ ॥
 મનુષ્યપણું છે સત્કર્મોથી, સદ્ગુણ શક્તિથી નિર્ધાર;
 મનુષ્ય, પ્રભુનો પ્રતિનિધિ પેખો !!, અનેક ગુણનો જે ભંડાર. ॥ ૫૫ ॥
 મનુષ્યપણું વિધાને જ્ઞાને-સદ્ગુણથી ખીલવો !! નરનાર.
 મનુષ્ય તરીકે જન્મમાત્રથી, મનુષ્યત્વ પ્રગટે નહીં સાર. ॥ ૫૬ ॥
 મનુષ્યત્વ પ્રગટાવવું જ્ઞાને, ચારિત્રે કરી આત્મવિકાસ;
 મનુષ્ય તે સર્વજ્ઞ બને છે, તીર્થંકર આદિપદ ખાસ. ॥ ૫૭ ॥
 મનુષ્ય સર્વગુણોએ ખીલે, આતમને તે કરતો દેવ;
 માનવભવ પામીને આતમ !!, કર !! સદ્ગુણ સત્કાર્યની સેવ. ॥ ૫૮ ॥
 મોટાઓમાં મોટી પોલો, નાનાઓમાં નાની પોલ;
 મોટાઓનું સઘળું મોટું, કરે વિવેકે જ્ઞાની તોલ. ॥ ૫૯ ॥
 મેતાર્ય મુનિવરને ધનધન્ય, કોની ઉપર કર્યો ન દાપ;
 મમતા દેહની છંટી સમતા, -ભાવે પામ્યા શિવ સંતોષ. ॥ ૬૦ ॥
 મેઘકુમાર મુનિવર મોટા, છંદયું દેહનું જેણે મમત્ય;
 મેઘરથરાજ મહા મોટું, -દયા ધરીને રાખ્યું સત્ય. ॥ ૬૧ ॥
 મહાવીર પ્રભુના કાને ખીલા, -માર્યા ગોપે ધરીને કોધ;
 મનમાં નેહ્યે સમતા ધારી, ધન્યધન્ય મહાવીરનો ગોધ. ॥ ૬૨ ॥
 મનાઃકલ્પના અનેક રીતે, કંઈકરૂપો ઘટે અનેક;
 મનાઃકલ્પના પેટી પાદે, કંઈકર સમજો !! ધરી વિવેક. ॥ ૬૩ ॥
 મનુષ્યને નહીં અગાધ્ય જગમા, મનુષ્ય ધારે કરે તે સર્વ;
 મનુષ્યની કિમત નહીં યાત્રી, મનુષ્ય દારે કરીને સર્વ. ॥ ૬૪ ॥

મોક્ષ તે મૂકાવું મહુકર્મથી, એવંમૂલ નયે એ મુક્તિ;
 મોક્ષ તે કર્મગ્રંથથી મુક્તિ, સાત નયેથી મોક્ષની મુક્તિ; ॥ ૭૦ ॥
 મોક્ષ તે આત્મની પૂરણ શુદ્ધિ, મોક્ષ તે પૂરણ જ્ઞાનાનન્દ;
 મોક્ષ તે સર્વથા દુઃખથી છૂટવું, ટાળવો સર્વથા મોહનો ફેદ; ॥ ૭૧ ॥
 મનુષ્ય તે મનુષ્યલવમાં ધ્યેય છે, સર્વધ્યેયનું મુખ્ય તે ધ્યેય;
 મોક્ષધ્યેયવલુ બીજા ધ્યેયો, મોક્ષ દૃષ્ટિએ છે આદેય. ॥ ૭૨ ॥
 મન છે બંધ ને મોક્ષનું કારણ, મન છે સ્વર્ગ ને નરક પિછાણ ! !
 મન જેવું તેવા છે જીવો, મનથી મત્તની તાણાતાણ. ॥ ૭૩ ॥
 મન ક્ષણમાં જ્યાં ત્યાં બહુ લમતું, મનને જીતે તે છે મર્દ;
 મન વશમાં તો ઘટમાં મુક્તિ, મનથી સવળાં જગમાં દર્દ. ॥ ૭૪ ॥
 મન તે સ્વર્ગ છે દયા દાન દમ. પ્રેમ બંધિત સાત્વિકગુણખાણ;
 મન તે નરક છે હિંસા વ્યૂહ, દારીવારું દુર્ગુણ કાણ. ॥ ૭૫ ॥
 મન સમજાવી વશમાં કરના, તે વીરો લજ્જા છે સંત;
 મન ના વશ તે શુભામ હલકા, દુર્ગુણી દુઃખી છે પરનંત. ॥ ૭૬ ॥
 મન વશ કરનારા મહાવીરો, કર્મોદયિ તરી પારે જાય;
 મન વશ થાતું હજીવે હજીવે, અશ્વને ગજની પેઠે ન્યાય. ॥ ૭૭ ॥
 માન છે દ્યાર પ્રકારે મોહું, માનથી નૃત્યગુણો ન મહાધ;
 માનથી અંધા પાટા આંખે, માને શુભ આખ્યા તે જાય. ॥ ૭૮ ॥
 માનથી જગમાં રાણુ હાર્યો, માને દુર્યોધનની દાર;
 માને વિદ્યા વિનય ન આવે, દુર્ગુણો વધના અંધાર. ॥ ૭૯ ॥
 માને અંતર બાદમાં થતું, માને દિલમાં છે અંધાર;
 માને મનની છે નમગાર્ધ, નિર્માને આતમશુભ ધાર ! ! ॥ ૮૦ ॥
 માન સે જ્ઞાંતિ માન તે રાગ છે, અજ્ઞાને દિલ પ્રગટે માન;
 માન ટપે આત્મજ્ઞાન વણ, જ્ઞાનદોને માન છે જલજ ! ! ॥ ૮૧ ॥
 માન છે અજ્ઞાની લોભને, બૂવેલાએને છે માન;
 માનમાં જુદી છે મોટાઈ, માન કરનાં ને નાદાન. ॥ ૮૨ ॥
 માન કરે અહંકાર નજીક ! !, અહંકાર દુષ્ટ નિર્મ આતમજ્ઞાન;
 મહાતા શુદ્ધાત્મ જાણે છે, આત્મ ! ! નિર્મમાં સર્વ ન જાણ્ય ! ! ॥ ૮૩ ॥

માયા કપટ તે નળળાઇ છે, આત્મશક્તિયોની છે હાન;
 માયાથી અંતરમાં પ્રભુની,—સાથે મળતાં પડદો જાણુ !! ॥ ૮૪ ॥
 માયા ચાર પ્રકારે જાણુ !!, શુભાશુભ માયાના ભેદ;
 માયાથી આત્મ !! પ્રભુ દ્વરે, અંતર્માં હી વર્તે ખેદ. ॥ ૮૫ ॥
 માયાથી તપ જપ વ્રત કિરિયા, આરિત્ર પાળ્યું નિષ્ફલ જય;
 માયાથી સ્ત્રીના અવતારો, આત્મપ્રભુ પ્રાકટ્ય ન થાય. ॥ ૮૬ ॥
 માયા ટાળ્યામાં મર્દાઈ, માયામાં છે નામર્દાઈ;
 માયા ટાળો !! મોક્ષાર્થે જન,—તેથી વધશે આપ વડાઈ. ॥ ૮૭ ॥
 મર્દ તે અંતર શત્રુ જીતે, દોષોની ટાળે નળળાઈ;
 મર્દ તે ગર્વ ને માયા જીતે, વ્યભિચાર ટાળે દુઃખદાઈ. ॥ ૮૮ ॥
 મર્દ તે દુર્ગુણ દોષ ન સેવે, મોહવૃત્તિનો કરે વિનાશ;
 મર્દ તે પરમાર્થે દે પ્રાણુ, નિલેય કદિ રહે ન ઉદાસ. ॥ ૮૯ ॥
 મર્દ તે કામને ક્રોધને જીતે, દુઃખીઓની કરતો સહાય;
 મર્દ તે ખૂરી કામના જીતે, મર્દ તે કરે નહીં અન્યાય. ॥ ૯૦ ॥
 મર્દ તે શુભામી બંધન તોડે, મરવાથી ડરતો નહીં લેશ;
 મર્દ જનો !! નિજ આત્મ શૂરા, ટાળો !! રાગ અને મહાદ્રેષ. ॥ ૯૧ ॥
 મર્દ જનીને જગમાં જીવો !!, મર્દોથી જગમાં જીવાય;
 મર્દાઈવણુ જનો મરેલાં, જાણુ !! જીવંતાં એ ન્યાય. ॥ ૯૨ ॥
 મર્દાઈ નહીં શિકાર ખેલે, નળળાઓનો કરે વિનાશ;
 મર્દાઈ નહીં જૂઠ્ઠા ડર્યામાં, સાત્ત્વિક મર્દનો સ્વર્ગમાં વાસ. ॥ ૯૩ ॥
 મર્દ તે મન ઇન્દ્રિયો જીતે, સહે નહીં જૂઠ્ઠા અન્યાય;
 મર્દ તે દુઃખીજનની બહારે,—દોડે પ્રાર્થકને દે સહાય. ॥ ૯૪ ॥
 મર્દ પરાક્રમગુણથી શોભે, નામર્દામાં સ્વાર્થ ને ભીતિ;
 મર્દાઈ છાની નહીં રહેતી, નામર્દાઈમાં હી અનીતિ. ॥ ૯૫ ॥
 મૃત્યુ છે દુનિયાનો શિક્ષક, મૃત્યુ લયથી પ્રભુ લગ્નય;
 મૃત્યુલય સમ ભીતિ ન કોઈ, મૃત્યુ લયથી ધર્મ સધાય. ॥ ૯૬ ॥
 મૃત્યુ સામું ખડું કરીને, વર્તે કે જંઘા થાય ન પાપ;
 મૃત્યુ ઓચિંતું જરૂર આવે, પાપીને મરણો સંતાપ. ॥ ૯૭ ॥

મૃત્યુકાલે પ્રભુમાં મન ધર !!, પાપોનો કર !! પશ્ચાત્તાપ;
 મૃત્યુકાલે સર્વજીવોને, ખમાવી લે !! તજ !! મોહનો પાપ. ॥ ૯૮ ॥
 મૃત્યુબચ જેને મન લાગે, -તે ચેતી કરતો પ્રબુધ્યાન;
 મૃત્યુ પૂર્વે આતમ !! સાચું, -ધર્મ કર્મ કરી લે !! મન માન. ॥ ૯૯ ॥
 મૃત્યુના પડદાની પાછળ, સત્યધર્મીને આનંદ શાંતિ;
 મૃત્યુકાલે મહોત્સવ તેને, પ્રભુમાં મન ટળી જેની જાંતિ. ॥ ૧૦૦ ॥
 મૃત્યુને મહોત્સવસમ લેખે, જ્ઞાની બકતો યોગી સંત;
 મૃત્યુ તે આતમની ઉત્પતિ, હેતે જલ્દે મુનિ મહંત. ॥ ૧૦૧ ॥
 મૃત્યુથી નિર્ભય છે જ્ઞાની, પાપીઓ બચ પામે ખૂબ;
 મૃત્યુસમ શિક્ષક નહીં કોઈ, મૃત્યુ છે ગુણ શિક્ષા હુંબ. ॥ ૧૦૨ ॥
 મૃત્યુના પડદાની પાછળ, સારા ખોટા બહુ અવતાર;
 મૃત્યુથી આગળ નિજભાવી, કર્મનું ફળ ભોગવવું સાર. ॥ ૧૦૩ ॥
 મૃત્યુ પહેલાં સફળ સધળા, સત્કર્મો કરીલે !! નિર્ધાર;
 મૃત્યુ પહેલાં આતમ !! ચેતી, ધર્મ કરી લ્યો !! તૈયાર. ॥ ૧૦૪ ॥
 મૃત્યુ પ્રતિપક્ષ સામું રાખી, -પ્રભુભક્તિ કરશે નરનાર;
 મૃત્યુ સ્મરતાં અનેક પાપો, -ટળતાં મૃત્યુબચે નિર્ધાર. ॥ ૧૦૫ ॥
 મૃત્યુ દેહ ને પ્રાણ વિયોગે, યાતું વ્યવહારે કહેવાય;
 મૃત્યુ ન આતમનું નિશ્ચયથી, અજર અમર આતમ લેખાય. ॥ ૧૦૬ ॥
 મૃત્યુપૂર્વે મોહને મારો !!, મર્યા પછી નહીં જન્મો થાય;
 મૃત્યુ વખતે મનિ તેવી ગતિ છે, પ્રભુબળતાં દુઃખો બચ. ॥ ૧૦૭ ॥
 મહાન્ મોટો લક્ષ્મી રાજ્યથી, સત્તાથી માને તે ફાક;
 મોટાઈ જે બાહ્ય સંબંધે, -તેને જ્ઞાની સમજે પોક. ॥ ૧૦૮ ॥
 મોટાઈ દુનિયા દિલ્લે, જૂઠી તે છે સ્વપ્ન સમાન;
 મોટાઈમાં બહુ નજગાઈ, વધે ન તેથી આતમવાન. ॥ ૧૦૯ ॥
 મેળ ખરો ન્યાં મળે નહીં ત્યાં, સગવળ સ્નેહનો નહિ સંબંધ;
 મેળ મળ્યાવળ લમ નકામાં, શુદ્ધ પ્રેમ ત્યાં મેળનો વંધ. ॥ ૧૧૦ ॥
 મેળ મળ્યાવળ પત્ની સાથે, પતિ સાથે દુઃખદાયી લમ;
 મેળ ન્યાં સફળ સત્કર્મોથી, પતિપત્ની સુખમાંથી મગન. ॥ ૧૧૧ ॥

મેળ વિના ઉપરથી મળવું, - તેથી થાય ન મનમાં હર્ષ;
 મેળ તે વિશુદ્ધ શ્રદ્ધા પ્રેમે, - થાતો ત્યાં પ્રગટે ઉત્કર્ષ. ॥૧૧૨॥
 મેળ ન જ્યાં મનમાં માયાને, લિપ્ત સ્વાર્થથી મળવું થાય;
 મેળ ન બકરી સિંહનો ક્યાંયે, સરખા સરખી મેળ સુહાય. ॥૧૧૩॥
 મેળ ન ગરીબ લક્ષ્મીવંતનો, મેળ ન સ્વામી શેઠનો થાય;
 મેળ ન ઉંચા નીચા ભાવે, લિપ્ત ધર્મીમાં મેળ ન ક્યાંય. ॥૧૧૪॥
 મેળ ન સામા સાસી સ્વાર્થે, દયાળુ નિર્દયનો નહીં મેળ;
 મેળ ન ઘરડાને બાલકનો, સમાનતાએ મેળનો ખેલ. ॥૧૧૫॥
 મેળ મળે છે સ્વભાવ વચને, ગુણકર્મો જ્યાં સરખાં ત્યાંય;
 મેળ મળે નહીં લિપ્ત વિચારે, વિરૂદ્ધ મેળે સુખ નહીં ક્યાંય. ॥૧૧૬॥
 મેળ ખરો જ્યાં આત્મસ્વભાવે, સર્વજીવોથી મળવું થાય;
 મેળ પ્રભુથી પ્રભુરૂપ થાતાં, ઐક્યભાવમાં મેળ સુહાય. ॥૧૧૭॥
 મેળ જે મનનો તે મન ફેરે, મેળ ફેરે છે અસંખ્ય વાર;
 મન તનના સઘળા મેળો તે, - ક્ષણિક છે દેખો !! નરનાર. ॥૧૧૮॥
 મેળ જે શુદ્ધાત્મ પ્રીતિથી, આતમથી મળે આતમ જ્યાંય;
 મેળ તે શુદ્ધાતમનો સાચો, ચિદાનંદ પ્રભુ પ્રગટે ત્યાંય. ॥૧૧૯॥
 મેળ પરસ્પર પ્રેમને શ્રદ્ધા, સામ્યગુણો કર્મોથી થાય;
 મેળ ન બળિયાથી નિર્બળનો, બરાબરીમાં મેળ સુહાય. ॥૧૨૦॥
 મન આતમ મળે ત્યાં છે મેળા, કર્મે સર્વજીવોથી મેળ;
 મનથી કીધા વાર અનંતી, મનના મેળા નાટક ખેલ. ॥૧૨૧॥
 મેળો સકામભાવે દુઃખકર, સુખકર નિષ્કામે છે મેળ;
 મેળ કરો !! તો પ્રભુને સંતથી, - ગુરૂથી મેળ કરો !! સુખરેલ. ॥૧૨૨॥
 મેળ કર્યાની પહેલાં મેળનો, - અનુભવ કરશો સાચી શીખ;
 મેળ છે સ્વર્ગને નરકસમાનકુ, મેળના સાચા બનો !! પરીખ. ॥૧૨૩॥
 મેળ જે આતમ પ્રેમ વિનાના, સ્વાર્થે તે દુઃખના દાતાર;
 મેળ જે મોહની સાથે કરવો, ડગલે ડગલે દુઃખ દેનાર. ॥૧૨૪॥
 મેળ ન અજ્ઞાનીઆ બલે, સ્વાર્થીઓને બૂઠો મેળ;
 મેળ આમડી ભોગના સ્વાર્થે, - તેમાં દુઃખદાયક છે એવ. ॥૧૨૫॥

મેળ જે લક્ષ્મી સત્તા આપે, - તેમાંથી જાગતું છે મગ્ધાણ;
 મેળ જે કામે લોભે થાતો, હવેતાં તે ક'મ સમાન. ૥૧૨૬૥
 મેળ જે સદ્ગુણી સત્કર્મીનો, અરુપરસ ત્યાં મુખની દહેર;
 મેળ જ્ઞાનાનન્દ સ્વભાવે, - વર્તે નહીં ત્યાં કંઈ અન્ધિર. ૥૧૨૭૥
 મેળ છે આત્મસ્વભાવે મારે, સર્વજ્ઞવેદી અંતર જોશ;
 મળ્યો પ્રભુથી વિશ્વથી જ્ઞાને, વિશુદ્ધ પ્રેમ રહ્યો ન કલેશ. ૥૧૨૮૥
 મુનિમુક્ત જિનવર જ્યકારી, વીરમ તીર્થકર મુખકાર;
 મુક્તિ મુખદાતા પ્રભુ પૂરણ, જન્મ મરણ દુઃખના હરનાર. ૥૧૨૯૥
 મેળ કરીને આત્મસાધે, જગમાં હુળીમળીને ચાલ ! !;
 મગતા વિચારે સદ્ગુની આવે, મળીને રહેવું નિશ્ચય ધાર ! !. ૥૧૩૦૥
 મગતા વિચારોને આચારો, - જે નહીં આવે અન્યની સાથ;
 મતલેદો ત્યાં દેવ ન કરવો, દેવે મળે ન ત્રિભુવનનાથ. ૥૧૩૧૥
 મગતા જે જે અંશે આવે, અન્યોના આચાર વિચાર;
 મગતા તે તે અંશે રહીએ, અન્યોથી શુભ એ વ્યવહાર. ૥૧૩૨૥
 મતપંથ દર્શન ધર્મ ઘણા જગ, મતલેદોથી લડવું ફોક;
 મતપંથ દર્શન ધર્મ રહ્યો, - જાણે એવા લડે ન લોક. ૥૧૩૩૥
 મનની હયાતી મુખી જગમાં, મતિ મતામત રહે હયાત;
 મન મર્યા પછી શુદ્ધાત્મમાં, મતો કદાચ રહે ન જાત. ૥૧૩૪૥
 મતપંથોને ધર્મોને જે, - સાત નયોથી જાણે જેહ;
 મત આદ્યાર્ય તો સાપેક્ષાએ, - જાણી જોઈ જાને ગુણગેહ. ૥૧૩૫૥
 મત ધર્મોની મારામારી, અનાર્થ લોકોમાં બહુ થાય;
 મહાવીર પ્રભુનાં તત્ત્વો જાણે, - તો વીનરાગદશા જીવ પાય. ૥૧૩૬૥
 મતિશ્રુત અવધિ ને મનઃપર્યવ, પંચમ વ્યાપક દેવજ્ઞાન;
 મહાવીર પ્રભુએ પાંચે જ્ઞાનનું, સ્વરૂપ પ્રકારયું મુખકર જાણ ! !. ૥૧૩૭૥
 મગતા રહીએ મગતા બ્રાધ, સદ્ગુણ આત્માયે જ્યાં ત્યાંય;
 મળીએ હળીએ મત્રીલાવે, મિત્રલાવ ધર ! ! જીવોમાંધ. ૥૧૩૮૥
 માહું કહેવું કેને ન મીહું, - જાગે મનમાં નિશ્ચય ધાર ! !;
 મીહું ખાવું પીવું મીહું, કહેવું રહેવું સુવું સાર. ૥૧૩૯૥

મીકું વર્તન મીકી વાણી, મીકી મિત્રાચારી રાજ ! !;
 મીકું કહેતાં કાર્યસરે તો, -કડવું નહી નિજપુત્રને લાજ ! ! ॥૧૪૦॥
 મીકું જેને જે રૂચે તે, મીકું તે પણ જીવું ન કાંઈ;
 મન જીજ્ઞાસી મીકું તે પણ, કડવું અપેક્ષાએ દુઃખદાઈ. ॥૧૪૧॥
 મીકું પણ કડવું પરિણામે, કડવું પણ પરિણામે મિષ્ટ;
 મીકું કડવું સહુ ઉપયોગી, સાપેક્ષાએ ઇષ્ટાનિષ્ટ. ॥૧૪૨॥
 મજીઠ રાગથકી પણ અધિક, -દેવ ગુરૂપર લાગે રાગ;
 મનની શુદ્ધિ ત્યારે થાતી, -પ્રગટે યોગ અને વૈરાગ્ય. ॥૧૪૩॥
 મેલ જે મનનો તેથી મેલાં, જગમાં જાણો ! ! નરને નાર;
 મેલા દેહથી મનથી નિમલ, એ મેલા નહી જાણ ! ! લગાર. ॥૧૪૪॥
 મહેલ ખાગ વાડી ને ગાડી, લાડી પુત્રાદિક પરિવાર;
 મૂકી જાવું અંતે પરભવ, -માટે ધર્મનું શરણું ધાર ! ! ॥૧૪૫॥
 મુંજ કંબુસથી પણ માગણ, ઉદારતાથી છેજ મહાન;
 મુંજ ખાવે પીવે ન દેવે, જગમાં તે મોટો હેવાન. ॥૧૪૬॥
 મજીમીચુસની પાસે માગે, -તે માગણ પણ છે નાદાન;
 માગણની પાસે જે માગે, -નાદાનોનો તે શયતાન. ॥૧૪૭॥
 માગણથી પણ હલકો તે છે, -માગણ પાસે માગી ખાય;
 માગણને જે આપે નહીં તે, -માગણથી હલકો કહેવાય. ॥૧૪૮॥
 માકું જગમાં માગવું તે છે, મુખવાણી મન દીનતા થાય;
 મત્યુથકી પણ માગવું બંડે, જીવંતાં મૃત્યુ કહેવાય. ॥૧૪૯॥
 મૃત્યુ દેહાદિકનું થાતું -મોકું વહેલું જગમાં જાણ ! !;
 મૃત્યુદશાની પૂર્વે જ્ઞાને, નિર્ભયતાને દિલમાં આણ ! ! ॥ ૧૫૦ ॥
 મૃત્યુ પ્રસંગે આત્મોપયોગી, નિર્ભય થૈ ધર ! ! સમતા ભાવ;
 મૃત્યુ પછીથી ધર્મ પ્રતાપે, જ્ઞાનાનંદના પ્રગટે લહાવ. ॥ ૧૫૧ ॥
 મૃત્યુ શિક્ષક સરખું સૌને, સુખદુઃખ શીખામણ દે સાર;
 મૃત્યુ જીવન એ બે પાંચી ગથી અનંત ધાર ! ! ॥ ૧૫૨ ॥
 મૃત્યુ દેતાં મૃત્યુ ક્રાંતિ એને ઉગાર ! !;
 મરનારાને :જા િ ॥ ૨૫૩ ॥

મરનારાને નિર્ભય કરશે, પ્રભુ ધર્મનો આપી બોધ;
 મરવાનું કોને નહિ કહેશે, મૃત્યુ કારણ અંતર શોધ ! ! ॥ ૧૫૪ ॥
 મરવું એવો શબ્દ ન કોને, —સારો લાગે જગમાં જાણ ! !;
 મરવાનું તું કહે નહિ કોને, જગમાં સૌને બહાલા પ્રાણ. ॥ ૧૫૫ ॥
 મરણ ભીતિથી દુઃખી જેઓ, —તેઓને નિર્ભયતા આપ ! !;
 મરણ દુઃખથી દુઃખીઓનાં, —દુઃખોને વેગે તું કાપ ! !. ॥ ૧૫૬ ॥
 મરણ થકી રજો ! ! સૌ જીવે, —તેથી પુણ્ય ઘણું બંધાય;
 મરનારાની સેવા કરતાં, —પ્રગટ પ્રભુ નયને નિરખાય. ॥ ૧૫૭ ॥
 માર ! ! ન કોને કોષે ક્યારે, જીવેને દે ! ! નહિ અંતાપ;
 મારતાં નહિ ધર્મ પ્રગટતાં, માર્યામાં છે ઝાઝું પાપ. ॥ ૧૫૮ ॥
 મર ! ! એવો કહિ શબ્દ બોલ ! ! નહિ, —કોંધાદિકથી આતમરાજ ! !;
 મારવું મરાવવું અનુભોદવું, —એ સૌ પાપ તણાં છે કાજ. ॥ ૧૫૯ ॥
 મૃત્યુ પોતાને બહાણું નહિ, —એવું બીજાનું તું જાણ ! !;
 મરકી આદિ રોગથી મરના, જીવેના રજો ! ! શુભ પ્રાણ. ॥ ૧૬૦ ॥
 મરવું શિષો ! ! ધર્મમાર્ગમાં, મરનાં અમર જીવે થઈ જાવ ! !;
 મરીને અન્ય બચાવો ! ! જીવે, મારણ વૃત્તિ વેગે હઠાવ ! !. ॥ ૧૬૧ ॥
 મરતાં નિર્ભય આતમ કરવું, અમર આતમ જાણી નિન્ય;
 મરે તે દેહાદિક છે પ્રાણો, દેહ વિનાશી સદા અનિન્ય. ॥ ૧૬૨ ॥
 મનની મારા મારી જગમાં, મનથી મરવું જીવવું યાય;
 મન તે જાણો ! ! સ્વર્ગ નરક છે, મનથી ભવની મુકિત પમાય. ॥ ૧૬૩ ॥
 મનથી મરવું મનથી નરવું, મનથી જગમાં હારને જીવ;
 મનને જીવ્યાં જીવ્યાં સપજી, જાને મનને ધાર ! ! પવિત્ર. ॥ ૧૬૪ ॥
 મનકુ જેવું તેવું ભાસે, —દુનિયામાં સૌ નિશ્ચય જાણ ! !;
 મનની બૂલ બૂલામણી જગમાં, મનવશ કરનાં મુકિત માન ! !. ॥ ૧૬૫ ॥
 મનમા મેલ તો મેલુ સૌ છે, પવિત્ર મન તો સર્વ પવિત્ર;
 મન શુદ્ધ જ તો આતમપ્રભુ છે, —એવી જગજો ! ! મનની દીન. ॥ ૧૬૬ ॥
 મનકુ હગવે હગવે વગમાં, —ધાનું. એવો નિશ્ચય ધાર ! !;
 મન વગમાં તો દેવ છે પામે, જનવગમાં નીચો નિરધાર. ॥ ૧૬૭ ॥

મન વચ કાયા સાધન સઘળાં, આતમની શુદ્ધિ છે સાધ્ય;
 મનને વશમાં રાખી આતમ !!, પરમાતમપદને આરાધ્ય !! ॥૧૬૮॥
 મનમાં પ્રગટ્યા દોષ હઠાવો !!, મનમાં પ્રગટ્યા ટાંગ !! કષાય;
 મન છુટ્યાવણુ થાય ન મુક્તિ, મનને આતમ સન્મુખ વાળ્ય !! ॥૧૬૯॥
 મનનો મોહ તજી દો !! આતમ !!, માંડે તાંડે સત્ય ન કોઈ;
 માંડે તાંડે મોહિ માની, -હુનિયા લોકો રહ્યા છે રોઈ. ॥ ૧૭૦ ॥
 મનમાં પ્રગટ્યો ક્રોધ નિવારો !!, મનમાં પ્રગટ્યો છંડો !! માન;
 મનમાં પ્રગટી માયા છંડો !!, છંડો !! લોભ તણાં સૌ સ્થાન. ॥૧૭૧॥
 મનમાં પ્રગટ્યો કામ નિવારો !!, કામોદયથી મુખ નહિ થાય;
 મનની જૂઠી કામના છંડો !!, જડલોગે નહિ શાંતિ મુકાય. ॥૧૭૨॥
 મનના સંબંધ સર્વે ખોટા, વાસના જેવાં જન્મો થાય;
 મનની કામના દુઃખ કરનારી, -તેથી સારું મુખ ન ન્યાય. ॥ ૧૭૩ ॥
 મનની સઘળી ભ્રમણા ત્યાગો !!, આતમપ્રભુમાં ધારો !! પ્રેમ;
 મરજીવાથી મુક્તિ પામે !!, પ્રભુને ભજતાં યોગ ને શ્લેષ. ॥ ૧૭૪ ॥
 મૃત્યુથી ભય ધારણ કરતાં, મૃત્યુથી જગ બચે ન કોય;
 મનમાં મૃત્યુ ભય નહિ ધારીશ, ભવિતવ્યતા અવશ્ય હોય. ॥૧૭૫॥
 મન છે મરકટ જેવું ચંચળ, મોહ હાડે પીને મસ્તાન;
 મરકટ જેવું દોડે જ્યાં ત્યાં, ભૂટીને નિજ આતમ ભાન. ॥ ૧૭૬ ॥
 મોહિ જન્મ મરણ છે જગમાં, મોહિ આતમપ્રભુ છે દૂર;
 મોહિ અનંત દુઃખો પ્રકટે, મોહિ મનકું ગાંકું તૂર. ॥ ૧૭૭ ॥
 મોહને છુટ્યો તે જગ છપક, મોહથી હાર્યો તેહ શુભામ;
 મોહની મારામારી જગમાં, મોહ ત્યાં લેશ ન સમજો !! રામ. ॥૧૭૮॥
 મોહ ત્યાં ઘેર અંધારું જગમાં, નિમોહિ છે આતમપ્રકાશ;
 મોહને મારી જગમાં છવો !!, મોહ છાવા કર !! અભ્યાસ. ॥૧૭૯॥
 મોહને છુટો !! આતમજ્ઞાને, આતમજ્ઞાનથી મોહ હણાય;
 મોહ મૂઢને છાવા કાઢે, -પાન્યો માનવ જવ મુખદાય. ॥ ૧૮૦ ॥
 મનુષ્ય ભવને હાર !! ન આતમ ! !, રત્નત્રયી તું ઘટ આરાધ્ય !!;
 મનમાં સાધ્યનું હૃદય જ રાગે, આત્મોપયોગે મુક્તિ સાધ્ય !! ॥૧૮૧॥

મૈથુન સંજા ત્યાગો !! આતમ !!, મૈથુનથી નહીં મુખની આશ;
 મધુબિન્દુ દ્વંદ્વોન્તે જાણો !!, મૈથુન મુખનો ત્યજ !! વિધાસ. ॥૧૮૨॥
 મૈથુન દુઃખનું કારણ પહેલું, ક્ષણિક મુખને દુઃખ અનંત;
 મૈથુનસંજા ટળતાં આતમ !! પરમાતમ થાતોજ સ્વતંત્ર. ॥૧૮૩॥
 મૈથુનસંજા ભવનું કારણ, મૈથુન સંજા એ સંસાર;
 મૈથુનસંજા પરિહરવાધો, આતમ પામે ભવનો પાર. ॥૧૮૪॥
 મૈથુનસંજા વેદજ જાણો !!, શુભ સ્થાનક દશમાએ અંત;
 મૈથુન ત્યાગે આત્મપ્રજુજ, પ્રગટપણે વર્તે ભગવત. ॥૧૮૫॥
 મૈથુનસંજા છૂતીતો પછી, -આવે જઠ્ઠી ભવનો અંત;
 મૈથુનસંજા મનમાં વર્તે, -ત્યાં સુધી નહીં કોઈ સંત. ॥૧૮૬॥
 મૈથુનસંજાથી જગ છવો, -કપાય વશ થઈ કરતા પાપ;
 મૈથુનસંજાથી જગ છવો, -પામે જગમાં ઝંદુ સંતાપ. ॥૧૮૭॥
 મૈથુનસંજા છૂતે જોઓ, -તે છૂનવર છે યોગી મહંત;
 મૈથુનસંજા ત્યાગ્યાવણ્ણતો, -કદિ ન આવે ભવનો અંત. ॥૧૮૮॥
 મૈથુનના જગછવો દાસો, મૈથુન માટે છૂબ્યા જાય;
 મૈથુનસંજા મરતાં આતમ !!, અનંત શાન્તિ મુખને પાય. ॥૧૮૯॥
 મૈથુનવૃત્તિ ત્યાગો !! આતમ !!, મૈથુનમાં દુઃખ વાણી સર્વ;
 મૈથુનસંજા ટળતાં નહીં, -થાશે શાશ્વત મુખ અપવર્ગ. ॥૧૯૦॥
 મૈથુનસંજામાં નહીં મુંઝો !!, મૈથુન વૃત્તિ વેગે ટાળ !!;
 મૈથુનના વિચારે શેષી, -આતમમુખમાં મનડું વાળ !!. ॥૧૯૧॥
 મૈથુનનું નહીં સ્વપ્ન આવે, સ્વપ્નામાં નહીં મૈથુન લોગ;
 મારી નાંખો !! કામની વૃત્તિ, -તેથી પ્રગટે મુખ મેયોગ. ॥૧૯૨॥
 મૈત્રી ભાવના ભાવો !! આતમ !!, સર્વજીવો છે મિત્ર સમાન;
 મિત્ર સરીખા છવો માનો !!, -તેથી થાશે !! છૂન ભગવાન. ॥૧૯૩॥
 મૈત્રીભાવે જગમાં વર્તો !!, અન્યજીવને શત્રુ ન ધાર !!;
 મિત્ર સરીખી દુનિયા થાતાં, આતમ પામે ભવનો પાર. ॥૧૯૪॥
 મૈત્રી આદિ ચારે ભાવના, ભાવતાં પ્રગટે છે મુક્તિ;
 મિત્રભાવજો !! સર્વજીવોપર, -પ્રગટે તો ગ્રાસિતપદ મુક્તિ. ॥૧૯૫॥

મૈત્રીભાવના સિદ્ધિ થાતાં,—જગમાં વૈરી રહે ન કોય;
 મૈત્રીભાવના સિદ્ધિ થાતાં,—હિંસા ગુદિ રહે ન જોય. ॥૧૯૬॥
 મૈત્રીભાવના સિદ્ધિ થાતાં,—આ-મસરું જગ મન વર્તાય;
 મૈત્રીભાવના સિદ્ધિ થાતાં,—વ્યક્ત પ્રભુ આતમ થૈં જાય. ॥૧૯૭॥
 મનને મિત્ર કરીને આતમ !!, સદ્ગુણગણમાં તેને વાળ્ય !!;
 મન જો મિત્રસમું થયું તો પછી,—રહેતી નહીં લવદુઃખ જંજળ. ॥૧૯૮॥
 મનથી મિત્રો મનથી અમિત્રો, મનથી ઉઠી સૌ જંજળ;
 મનને મારતાં સુદ્ધિ છે, સર્વધર્મમાં એવો જ્યાલ. ॥૧૯૯॥
 મિત્ર કરો !! આતમને આતમ !!, આતમ મિત્ર તો મુકિત પાસ;
 મિત્રાઈ શુદ્ધાતમની શુભ, આતમમિત્રમાં ધર !! વિશ્વાસ. ॥૨૦૦॥
 મિત્રાઈ જો પ્રભુની પ્રગટે, રહે ન મૃત્યુ ભીતિ લેશ;
 મિત્રપણું આતમનું સાચું,—પ્રગટે તો નહીં રાગને દ્રેષ. ॥૨૦૧॥
 મરવું જીવવું બેમાં જેને,—હર્ષ વા શોક નહિજ લગાર;
 મરણ જીવનમાં સમભાવી જે,—ધન્ય ધન્ય તે નરને નાર. ॥૨૦૨॥
 મરવું જીવવું દેહને પ્રાણે, આતમભાવે નહિ લગાર;
 મરવું જીવવું ધર્મથે જ્યાં,—આત્મોન્નતિ ત્યાં છે નિર્ધાર. ॥૨૦૩॥
 મરવામાં કદિ શોક કરીશ નહિ, મૃત્યુ પાછળ તું છે નિત્ય;
 મનમાં આવો નિશ્ચય રાખી,—મનવચ કાયને કરો !! પવિત્ર. ॥૨૦૪॥
 મરવાથી કદિ ડર !! નહિ આતમ !!, મૃત્યુ પાછળ આત્મપ્રકાશ;
 માનો !! જ્ઞાનપ્રતાપે નક્કી, ધારી લે !! પ્રભુનો વિશ્વાસ. ॥૨૦૫॥
 મરવું પંડિત મરણે સાફ, અજ્ઞાની મૃત્યુ દુઃખકાર;
 મૃત્યુ પણ મહોત્સવ સમ થાતું,—સંતોને જાણો !! નિર્ધાર. ॥૨૦૬॥
 માનો !! સર્વજીવોને નિજસમ, સર્વ લોકને દે !! સત્કાર;
 મદાઈ ધરી કર!! સત્કાર્યો, માનવભવ એજો નહિ હાર !! ॥૨૦૭॥
 માખીને પણ દુઃખ નહિ દે !!, શત્રુને પણ દે !! નહિ માર;
 મારદેવને જીતી આવો !!, પરમેશ્વર પર ધરીને પ્યાર. ॥૨૦૮॥
 મુસાફરીમાં આગળ ચાલવું, ઉઘો !! નહિ મારગમાં લવ્ય !!;
 માનવ !! તું મુસાફર જગમાં. મુસાફરીનાં કર !! કર્તવ્ય. ॥૨૦૯॥

માનવભવનું મૃત્યુ ન થાતું, માનવ ભવથી મૃત્યુ વિનાશ;
 માનવભવથી મુક્તિ થાતી, પ્રભુમાં પૂરણ ધર !! વિશ્વાસ. ૥૨૧૦૥
 માનવભવની મુસાફરીમાં, -કરી લે!! સાચી ધર્મ કમાઈ;
 માનો !! સઘળી જાતના સરખા, સૌમાં દેખો !! પ્રભુ વડાઈ. ૥૨૧૧૥
 માનવ જાતને ધિક્કારો !! નહીં, વળીદિ ભેદોથી લેશ;
 માનવજાતિને સંહારો!! નહીં, માનવના હર !! સઘળા કલેશ. ૥૨૧૨૥
 માનવ મોહું સર્વજીવોમાં, સર્વજીવોનો છે રખવાળ;
 માનવ ઇશ્વર રૂપ બને છે, સર્વલોકનો તારણહાર. ૥૨૧૩૥
 માનવ જાતને દુઃખો !! નહિં કદિ, પણ પંખીના જીવો ઉગાર !!;
 મનમાં જીવો ધ્રુવે છે તો પણ, મરવું તેનો કરો !! વિચાર. ૥૨૧૪૥
 મનમાંથી છે જીવવું લેંચે, મરવું શાથી થાય વિચાર !!;
 મનપર કોની સત્તા એવી, -ચોપો !! તેને શોધનહાર. ૥૨૧૫૥
 મરણ જીવન બેથી જે ન્યાડું, બેમાં રહીને ખેલે ખેલ;
 મરણાદિકનો સાક્ષી રહે તો, -એવો આતમપ્રભુ સહેલ. ૥૨૧૬૥
 મુજ પર સત્તા બીજી વર્તે, -એ સત્તાનો કરજે ખ્યાલ;
 મોટી સત્તા જગમાં એ કણ, મોઘ કરી લે !! થઈ તૈયાર. ૥૨૧૭૥
 મોટામાં મોટો પ્રભુ ઇશ્વર, સર્વવિષ્ણુનો તારણહાર;
 મોટાઈ એની આગળ શું તારી, મનમાંથી ટું જરી વિચાર!! ૥૨૧૮૥
 મોટાઈથી કૂલે ફોગટ, મૃત્યુ આગળ શી મોટાઈ;
 મૃત્યુ આગળ ચલે ન તુંજ દંઈ, ફોગટ કરે શું આપ વડાઈ. ૥૨૧૯૥
 મોટાઈ તજ !! જૂઠી મિથ્યા, પ્રભુની આગળ લથુપા ધાર!!;
 માન મહત્તા દુનિયાની મહુ, જૂઠી ધારી લે !! નિર્ધાર. ૥૨૨૦૥
 મરવું એક દીન સૌને નક્કી, માફ તાફ કરવું ફોક;
 માફ તાફ સ્વપ્નની બાજી, -જાણી મોહની વૃત્તિ રોક !! ૥ ૨૨૧૥
 મરવું આગળ પાછા સૌને, ફોગટ કરવી મારામાર;
 મૃત્યુ થાતાં કોઈ ન સાથે, -આવશે એવો નિશ્ચય ધાર !! ૥૨૨૨૥
 મૃત્યુ થાતાં પરભવમાંથી, પુણ્ય પાપ જે આવે સાથ;
 મૃત્યુ થાતા પહેલાં પ્રેમે, -જાણ લે !! અનમ !! ત્રિભુવનનાથ. ૥૨૨૩૥

માંડે તાંડે કરે શું મોહિ, પડતું રહેશે અહીંઆં સર્વ;
 મારામારી કરે શું મોહિ, મૃત્યુ આગળ ચલે ન ગર્વ. ॥ ૨૨૪ ॥
 માંડે માંડે કરી શું મુંઝો !!, ત્હાંડે જગમાં છે નહિ કોય;
 મૃત્યુ થતાં ત્હાંડે નહિ કોઈ, પુણ્ય પાપ બે સાથે જોય. ॥ ૨૨૫ ॥
 માથાફટ કરે શું મોહિ, માયા મમતા દૂરે મૂક !!;
 મનમાં પ્રભુનો પ્રેમ ધરી લે !!, પ્રભુ સ્મરણને દ્વણ નહિ ચૂક !! ॥ ૨૨૬ ॥
 મોહને છોડે તે મર્દો છે, નામર્દો તે મોહ ગુલામ;
 મૂઠ તે મોહના તાબે રહેતો, -પાપનાં કરતો ખૂરાં કામ. ॥ ૨૨૭ ॥
 મોહની સંગે મૂઠ બનો !! નહિ, શરણ કરી લે !! આતમરામ;
 મર્દાઈ સાચી પ્રગટાવો !!, કરી દેવો !! સાચાં ધર્મનાં કામ. ॥ ૨૨૮ ॥
 મોજ મજામાં ભૂલ !! ન આતમ !!, આતમ ગુણોને ઝટ પ્રગટાવ !!;
 મર્દ બનીને દર્દ સહી લે !!, નામ રૂપના જૂઠાં દાવ. ॥ ૨૨૯ ॥
 મોહની સાથે કુસ્તી કરતાં, -હળવે હળવે મોહ છોડાવ;
 મનમાં પ્રભુનો નિશ્ચય ધારી, આતમ પરમાત્મ થઈ જાય. ॥ ૨૩૦ ॥
 મુંઝ !! ન આતમ !! મોહ વિચારે, ત્હાંડે શુદ્ધ સ્વરૂપ વિચાર !!;
 મળવું પ્રભુની સાથે ધારી, -મુસાફરીમાં થા !! તૈયાર. ॥ ૨૩૧ ॥
 મળશે મુજને સંત સમાગમ, મળશે મુજને ઇશ્વર દેવ;
 મળશે મુજને પ્રભુ લડતો બહુ, મળશે મુજને સાચી સેવ. ॥ ૨૩૨ ॥
 મેળો થાશે સંતની સાથે, મળશે મુજને આતમ પ્રકાશ;
 મળશે મુજને નિર્ભય પ્રભુતા, રહો !! સદા મુજ પ્રભુ વિશ્વાસ. ॥ ૨૩૩ ॥
 મળશે સદ્ગુરૂ જોધો સાચા, મળશે શુદ્ધાત્મ ચારિત્ર;
 મળશે પ્રભુની ભક્તિ સેવા, મળશે જ્ઞાની સંત પવિત્ર. ॥ ૨૩૪ ॥
 મળશે આતમ મિત્ર મજાના, મળશે કેવળજ્ઞાની દેવ;
 મળશે મુજને જ્ઞાની લોકો, -જેથી નાસે કર્મ કુટેવ. ॥ ૨૩૫ ॥
 મળશે નિર્ભય પ્રભુની પ્રીતિ, પ્રભુની સાથે મળશે મેળ;
 મળશે જ્ઞાનાનંદની મસ્તી, ટળશે મોહ દશાના દેલ. ॥ ૨૩૬ ॥
 મળશે મુક્તિ ચિદાનંદમય, પૂર્ણપ્રદ મળો !! મુખકાર;
 મળશે આપોઆપને આતમ !!, અસંખ્યપ્રદેશી પ્રભુ નિર્ધાર. ॥ ૨૩૭ ॥

મગ્ધો પરમાત્મપદ પ્રાપ્તિ, દગ્ધો અનંત કર્મનાં દુઃખ,
મગ્ધો પૂર્ણનિદમયી પ્રભુ. અનંત આત્મ મગ્ધો મુખ. ॥ ૨૩૮ ॥

(ય)

યાગ્ય થે પ્રભુપદને યાચો ! !, જર મુખ યાચના જુડી જાણ ! !;
જરમુખયાચક સૌથી હલકો, મરજીલ યાચો ! ! પામી જ્ઞાન. ॥ ૧ ॥

યજ્ઞ નિષારો ! ! હિંસામય મદુ, યજ્ઞની હિંસા દુઃખદાતાઈ;
પ્રભુને પશુની કુર્બાનીની, -જર છે નહીં સત્ય વિચાર ! !. ॥ ૨ ॥

યજ્ઞને દેવીને નહીં ખપ છે, -પશુરક્ષાનો સમજો ! ! સત્ય
પશુ યજ્ઞો હિંસામય છેડે, યજ્ઞ અહિંસા મુખકર કૃત્ય. ॥ ૩ ॥

યારી કર્યો નહીં દુર્જનની, નહીં નાદાનની યારી ભેશ;
યજ્ઞે ! ! પ્રભુ ગુરુ સંત જનોને, -જેથી નાસે દુઃખકર કલેશ. ॥ ૪ ॥

યુક્તિ સત્યની સમજ ! ! આચી, મુષકદશાને બહુ સંભાળ ! !;
યૌવન નદીની વેલ મરીખું, યૌવન પામી દુર્જીલ ટાળ ! !. ॥ ૫ ॥

યૌવનની મસ્તી સંભાળો ! !, હગલે હગલે ધરી વિવેક;
યધ્યા ભણ્યા ગણ્યા કહેવાયો, નિત્ય નિયમ ધારીને ટેક. ॥ ૬ ॥

યુદ્ધો જગમાં થાતાં વારો ! !, યુદ્ધોથી મુખશાંતિ ન થાય;
યુદ્ધથી પડતી સંપત્તિ ચડતી, યુદ્ધથી દુઃખો જગ ઉભરાય. ॥ ૭ ॥

યાદી ક્ષણ ક્ષણ પ્રભુની કરવી, પ્રભુની યાદી સુરતા જાણ ! !,
યોગર્મે આઠ પ્રકાર ધારો ! !, યોગી થાતાં મુખ નિર્વાણ. ॥ ૮ ॥

યોગના કરજે ધર્મ કર્મની, પલપલ આત્મપ્રભુ સંભાર ! !;
યોગેશ્વર પ્રભુ અરિહંત છે, મહાવીર વંદો ! ! કોટિવાર. ॥ ૯ ॥

યોગાભ્યાસે જીવન ગાળો ! !, રાજયોગથી મુક્તિ થનાર;
હઠયોગે લન પ્રાણની પુષ્ટિ, ઉપયોગજ છે સદુ શિરદાર. ॥ ૧૦ ॥

યોગ દીપક શુભ અન્ધની રચના, કરીને દીપ્તિ યોગપ્રકાશ;
યોગાભ્યાસી નરનારીનો, -તેથી થાતો આત્મવિકાસ. ॥ ૧૧ ॥

યુદ્ધ કરે ગયતાનની આથે, જીતે તેને તેજુ છે યોધ;
યોધા મોહને માટે તે છે -અમર મન ગયતાનને કેપ. ॥ ૧૨ ॥

યોગીઓ સાચા કહેવાના, સાધે પરમાત્મનો યોગ;
 યુવતીઓના રૂપને સ્પર્શનો, સ્વાનામાં ધરજે નહીં ભોગ. ॥ ૧૩ ॥
 યુવતીઓના રૂપને સ્પર્શથી, સ્વાનામાં કદિ સુખ નહીં થાય;
 યુવકદશામાં કર !! નહીં દોષો, મનકપિને વશ કર !! સુખ થાય. ॥ ૧૪ ॥
 યૌવનવય હતો તે હત્યો છે, યૌવન હાર્યો તે મહાહા,
 યશસંપત્તિ વિદ્યા પ્રભુભક્તિ, યૌવનમાં ધર !! કરી સંભાલ. ॥ ૧૫ ॥
 યુવોપમાં વિદ્યા વિજ્ઞાનને, હુલ્લર બળ કળ સ્પર્ધા માન !!;
 મુક્તિ પ્રમુક્તિ મુક્તને વિદ્યા, ભૌતિક જડ સુખ સેવક જાણ !!. ॥ ૧૬ ॥
 યશોવિજયજી વાગક જાની, હરિભદ્ર ચરણો અવતાર;
 યમ કીર્તિને પ્રતિષ્ઠા જેની, જેનોમાં જેની નિર્ધાર. ॥ ૧૭ ॥
 યજ્ઞ તે ઉપકારો છે પરસ્પર, પરોપકારને ધર્મનું દાન;
 યજ્ઞ તે સુખ ઉપકારો કરવા, યજ્ઞ તે સેવા ભક્તિ માન !!. ॥ ૧૮ ॥
 યજ્ઞ તે સર્વજીવોની સેવા, પરોપકારો હોમવા પ્રાણ;
 યજ્ઞ તે પ્રભુમાં સર્વજીવોદિત, -અર્પણ જાવું સાચું માન !!. ॥ ૧૯ ॥
 યજ્ઞ તે મુક્તિ સંતની સેવા, દેવ ધનની સેવા જાણ !!;
 યજ્ઞવા માન વિદ્યા ઉપકારી, -વર્ગને સાચા ભાવે માન !!. ॥ ૨૦ ॥
 યજ્ઞ તે ભુવ્યસ્યોને ભોજન, તરત્યાઓને પાણી દાન;
 યજ્ઞ તે ધર્મી જનનું રક્ષણ, કરવું આત્મી નિજના પ્રાણ. ॥ ૨૧ ॥
 યજ્ઞ તે સર્વજીવોને પ્રભુરૂપ, -ભક્તી કરવું રક્ષણ મેશ;
 યજ્ઞ તે પરમથિત દુન્યા સદુ દુઃખી લીનના કરવા કૃતિશ. ॥ ૨૨ ॥
 યજ્ઞ અદિતો સત્ત્વગુણે છે, કામચંદ્ર દમ ને છે દાસ;
 યજ્ઞ તે તરત્યા સત્ત્વ સંતોષ, યજ્ઞ અદિતો આત્મસત્ત્વ. ॥ ૨૩ ॥
 યજ્ઞ તે નર વચ્ચે કરવા કલ્પે, વિદ્યોને, જે મહુરુચિય;
 યજ્ઞ તે ઉપકારીને સેવા, ભક્તિ નિષ્કલિપ પ્રવેશ. ॥ ૨૪ ॥
 યજ્ઞ તે સર્વજીવોને તરત્યા, વિદ્યોને, જે મહુરુચિય;
 યજ્ઞ તે નર વચ્ચે કરવા કલ્પે, વિદ્યોને, જે મહુરુચિય. ॥ ૨૫ ॥
 યજ્ઞ તે સર્વજીવોને તરત્યા, વિદ્યોને, જે મહુરુચિય;
 યજ્ઞ તે નર વચ્ચે કરવા કલ્પે, વિદ્યોને, જે મહુરુચિય. ॥ ૨૬ ॥

- યુગપ્રધાન છે યુગમાં મોટા, ધર્મપ્રવર્તક તારણહાર;
યુગપ્રધાનો સૈકે સૈકે, -ચાતા ચારિત્રી મુખકાર. ॥૨૭॥
- યુગપ્રધાન તે યુગમાં સૌથી, પ્રધાનતાને ધારે જોડ;
યુગમાં ઉદ્ધારક પ્રગતિમય, કર્તવ્યોને કરતો તેહ. ॥૨૮॥
- યુગપ્રધાનથી ધર્મ પ્રવર્તે, અધર્મ દુર્ગુણ થાય વિનાશ;
યુગપ્રધાનો તે તે કાલે, અંગે ધર્મોદ્ધારક ખાત્ર. ॥૨૯॥
- યુગપ્રધાનો જૈન જગતમાં, હજાર બેને ઉપર ચાર;
યુગમાં પંચમ આરામાંહી, ધર્મ પ્રવર્તક મુનિવર ચાર. ॥૩૦॥
- યુગે યુગે જન્મે છે મોટા, યુગપ્રધાનો સૌમાં એક;
યુગમાં મુખપણે છે ધાર્મિક, નેતાઓ બીજા તમ હેક. ॥૩૧॥
- યુગપ્રધાન છે જ્ઞાની ધ્યાની, ચારિત્રી ઉપદેશક ધીર;
યુગપ્રધાન છે પ્રભાવશાલી, નરકાલીન વીરમાં વીર. ॥૩૨॥
- યુગમાં સાધુવૃન્દમાં મોટા, શૂન્યજ્ઞાની ગીતાર્ય મહાન;
યુગમાં ધર્મપ્રવર્તક શક્તિ, પુણિ ધારક પ્રભુ શુભવાન. ॥૩૩॥
- યુગપ્રધાનની સેવા ભક્તિ, -રતાં આતમ શુદ્ધિ થાય;
યુગપ્રધાન સરિ મળુ આજ્ઞા, -ધારનાં પાપો દૂર થાય. ॥૩૪॥

(૨)

- રંગદમયો આતમ શુભમાં, રહેા !! દેવભાવે ધરી ઉપયોગ;
રતિલહો !! નિજઆતમ રસની, રજરજમો શુભ દાખો !! ભોગ. ॥૧॥
- રમિયા બનયો પ્રભુ શુભ રાગે, આતમરામ ભગે !! ભગવંત;
રામને કામ રહે નહીં સાથે, રાજ થાના પ્રભુપર મંત્ર. ॥૨॥
- રહેમ કરો !! સહુજવા ઉપર, -તેથી થાયો પ્રભુ રહિમાન;
રાગ ને રાપ નિવારે મુક્તિ, અરિહંત ભાષે ભજવાન. ॥૩॥
- રાગ ધરો !! અરિહંત શુભપર, ધર્મ ઉપર મુક્તિને દેન;
રતિ રાખો !! ધર્મ કર્મની. દેવો !! પ્રભુમાટે શિવનકેન ॥૪॥
- રીજ આતમ !! દુનિયા ખીચની, -પરવા કર્યો નહીં લગાર;
રજ ધરો !! પ્રભુ પાને નિશ્ચલિન, રક થનાં નહીં શેઠનું ધાર !! ॥૫॥

રાજી રહેવું પ્રભુને લજતાં, સુખ દુઃખમાં નહીં હર્ષને શોક;
 રજી એવું લણતાં ગણતાં, કદિ ન પડતી દુઃખની પોક. ॥ ૬ ॥
 રાગીઓના રાગ નિવારો !!, દવા ઔષધ આદિથી ભવ્ય !!;
 રાગીઓની સેવા કરવી, -માનવ !! તારું છે કર્તવ્ય. ॥ ૭ ॥
 રાજી મેઘસમો નહીં કોઈ, સર્વવિદ્ય જીવાડે જેહ;
 રંક તો માગણસમો ન કોઈ, હાથ ધરી પોષે નિજ દેહ. ॥ ૮ ॥
 રાજી તે રૈયત રક્ષણમાં, તન મન ધન ને આપે પ્રાણ;
 રાણી તે પુત્રી સમ રૈયત, -માની સ્વાર્પણ કરે મુજાણ. ॥ ૯ ॥
 રોવું તેની આગળ સાડું, -છાનો રાખી ટાળે દુઃખ;
 રાજી થાવું તેને દેખી, -સહાય કરે ને આપે સુખ. ॥ ૧૦ ॥
 રામ તે શુદ્ધાતમ અર્હન પ્રભુ, ઘટ ઘટ વસતો આતમ રામ;
 રામ રામ નિજ આતમ લજતાં, રાગ રોષને વિણુશે કામ. ॥ ૧૧ ॥
 રામ રામ જપે પંથુ જે લોકો, રામના સરખો ધરે ન ન્યાય;
 રામના સરખા ગુરુ નહીં ધારે, રામ ભજે તેનું શું થાય. ॥ ૧૨ ॥
 રામ એક દશરથ નંદન છે, ઘટ ઘટ વ્યાપક આતમરામ;
 રામ એક દશપ્રાણનો ઉપજે, વ્યવહારે તે આતમનામ. ॥ ૧૩ ॥
 રામ રામ એમ પોપટ બોલે, રામનાં કરે ન ગુણ ને કૃત્ય;
 રામ ભજી તે સત્ય ન પામે, રામ ત્યાં કામ નહીં હુષ્કૃત્ય. ॥ ૧૪ ॥
 રામ છે સાત્વિક આતમ પોતે, કર્માતીત શુદ્ધાતમ રામ;
 રામ ને સમજી રામ ભજે તે, -રામ બને ગુણ અનંતધામ. ॥ ૧૫ ॥
 રામ જે આતમ સીતા સમતા, મોહ તે રાવણ અંતર જાણુ !!;
 રામાયણ અધ્યાત્મ સ્વરૂપે, -સમજી વર્તે તે ભગવાન. ॥ ૧૬ ॥
 રાજ્ય તે રામના રાજ્ય સરીખું, -પ્રજા ભૂપના સરખા ન્યાય;
 રાજ્ય ખરું જ્યાં નહીં અનીતિ, પ્રજા ઉપર જૂઠ્ઠો નહીં થાય. ॥ ૧૭ ॥
 રાજ્ય ખરું જ્યાં રાજી રૈયત, -ગન્નેથી આલે સદુ કાજ;
 રાજ્ય તે જૂઠું રાજ પ્રજાની, અરજ્ય રસ નહીં થાતી સાજ. ॥ ૧૮ ॥
 રાજ્યમાં વિપત્તિયો કર ખડુ, અન્યાયે રૈયત ખીડાય;
 રાજ્ય તે નાજી રાજ્ય સરીખું, -એવું રાજ્ય ટળે સુખ થાય. ॥ ૧૯ ॥

રાજ્ય જ્યાં ભૂપના લોભે સ્વાર્થે, - યાતું રૈયતનો પોકાર;
 રક્ષણ કરનારો જ્યાં મારે, રાજ્ય તે જીતું નરક ને ધાર ! ॥ ૨૦ ॥

રાજા રૈયત બન્ને ન્યાયે, સંપી કાર્ય કરે તે રાજ્ય;
 રાજ્યનો રાજા નોકર જેવો, સાપેક્ષાએ છે સામ્રાટ. ॥ ૨૧ ॥

રાજા નહી રાજથી રૈયત, બકરાં ઉપર જેવો વાઘ;
 રાજ્ય કરે જે રાજા એવો, - રૈયત પર તે પાપી નાગ. ॥ ૨૨ ॥

રાજા કરે નહીં રૈયતને જે, - રાજ્ય નહીં તે નિશ્ચે બેચ;
 રાજ્ય જ્યાં આત્મિક, સ્વતંત્રતા ત્યાં, સુખ શાંતિ શક્તિયો હમેશ. ॥ ૨૩ ॥

રાગો પ્રગટે રા !! નહીં આતમ !! જાણજે રાગનું સત્ય નિદાન;
 રાગનું કારણ પ્રથમથી વારો !!, કર્મોદયે રાગો છે જાણ !! ॥ ૨૪ ॥

રાગ તે શિક્ષક સરખો જાણો !!, આપે શિક્ષા કર !! નહીં ભૂલ;
 રાગથી રા !! નહીં રાંક બની ને, રાગે ચિંતામાં નહીં ફૂલ !! ॥ ૨૫ ॥

રાગનાં કારણો સર્વે સમજો !!, વેદકનું કરી સાચું જ્ઞાન;
 રાગનું ઔપધ કરવું યત્ને, રાગીને દે !! ઔપધદાન. ॥ ૨૬ ॥

રાગીઓની સેવા કરતાં, પ્રભુ ભક્તિ છે નિશ્ચય જાણ !!;
 રાગીઓના રાગ નિવારણ, - માટે કરજો યોગ્યજ દાન. ॥ ૨૭ ॥

રાગ થયાથી આર્તધ્યાનને, - રોદધ્યાન યાતું ઝટ વાર !!;
 રાગથી સમજે સાચું તેને, સફળ સન્મતિ યાતી આર. ॥ ૨૮ ॥

રહેણીવણ કહેણી છે મિથ્યા, રહેણીની નહીં કિંમત થાય;
 રીઝો !! રહેણીથી નરનારી, કચનીમાત્રથી પણ ન કાંચ. ॥ ૨૯ ॥

રાત ને દિન બે ઉપયોગી છે, નિવૃત્તિ ને પ્રવૃત્તિ હેન;
 રજા સરખી પણ છે ઉપયોગી, જ્ઞાની ગુપ્ત લહે સંકેત. ॥ ૩૦ ॥

રીજ પડે જ્યાં જ્યાં પ્રીતિ, - તેને ત્યાં નિશ્ચય મન ધાર !!;
 રીજની રીજના અનન લેદો, અધિકારે રીજના આચાર. ॥ ૩૧ ॥

(લ)

લક્ષણ પ્રભુની લગની લગાવો !!, પ્રભુ ભક્તિમાં ધરો !! ન લાજ;
 લક્ષુના દુનિયાની સદુ છોડો !!, લાભ ન માને !! મનનાં રોજ. ॥ ૩૨ ॥

લાસાલાસે સમના ધારો !! લાલન જડ સુખની સદુ મુખઃ
 લાખીયો તરમન નહીં ધારો !! સર્વ દુઃખનું મોહ છે મૂલ. ૫૨ ૫
 લાલન યાત્રો વિનય વિવેક, લોભ વાસના હરે વાર !!
 લોભે લાલન સુખ સદુ વિવેકે. લોભથી પાપો થાય અપાર. ૫૩ ૫
 લોભ એ સવગા પાપનું કારણ, લોભ તજી પ્રભુ લગની લાભ !!
 લગતા જેવું બાળી બાળીને, આનમ પ્રભુને પ્રેમ જગાવ !! ૫૪ ૫
 લોભ ન લોભે લાલન પારી, જોડી લઈ લાલનને વાર !!
 લોભ ન લોભે બલિય બાલિય, લોભથી નહીં જન નિર્ધાર. ૫૫ ૫
 લુપ્ત મોહ !! બુદ્ધિ-જનના બાળી, જુદી પાળી પુરતે જ્યોત !!
 ભરતોને, ભરત ન કરત, બાળીયન ધરતે વેસાવ. ૫૬ ૫
 ભરતી ભરતે પોતે ન વિચિત, કલિતસાગર પારને પાવ !!
 ભરત ન ભરતે !! કમ્પ મુંડાને આ મળેપાને જડ પ્રમદાવ !! ૫૭ ૫
 ભરતને કરી કોણ !! ન ભરતી, મુચ્ચાઈથી મળે પાવ.
 ભરત ભરતે કમ્પ જવાય ન કોણ !! ભુચ્ચાઈથી છે લેનાવ. ૫૮ ૫
 ભરત ન ભરતે કમ્પ ન કરે છે, કમ્પનાથી ભરતે અર્ધપાવઃ
 ભરત ભરતે નહીં ભરતે ન ભરત, ભરતી નિભયા બારિ પાવ !! ૫૯ ૫
 ભરતે ભરતે નહીં ભરતે નહીં, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ભરત !!
 ભરતે ભરતે !! ભરતે, ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરત !! ૬૦ ૫
 ભરત ન ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૧ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૨ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૩ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૪ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૫ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૬ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૭ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૮ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૬૯ ૫
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે
 ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે, ભરતે ભરતે ભરતે ભરતે ૭૦ ૫

લખું વાંચું-ઉપદેશું સર્વે,-કરું તે પ્રભુપદ પ્રાપ્તિ હેતુ;
લખાણ આદિ આત્મશુદ્ધિની,-સેવાના નિશ્ચય સંકેત. ॥૧૬॥

લગની આત્મપ્રભુની પૂરી,-શુદ્ધિ માટે પ્રગટી છે જ;
લક્ષ્ય ધ્યેય પ્રભુપદને વરણું, જ્ઞાન ક્રિયા એ યોગ છે સ્હેજ. ॥૧૭॥

(વ)

વળા વશ મન તનને કરવું, ઇન્દ્રિયો વશ કરયો સર્વ;
વળશે સુકિતપુરીની-વાટે,-વધતાં શક્તિ કરે !! ન ગર્વ. ॥ ૧ ॥

વચન વિચારીને લખી બોલો !!, વળ સરીખું કરયો દિલ;
વડભાગી થાશે વૈરાગ્યે, બ્યભિચારથી જીવો દીન. ॥ ૨ ॥

વનમાં ધરમાં ધર્મે મંગલ,-થાશે અંતે ધર !! વિશ્વાસ;
બહાલ કરો !! આત્મ સમ સધગા,-જીવો ઉપર જનો !! ન દાસ. ॥૩॥

વર્ણમેદથી ખેદ ન કરયો, સર્વજીવો ગણ !! આત્મ સમાન;
વઢો !! ન કોની સાથે વૈદે, વર્જે !! વિષય વિકારનું ધ્યાન. ॥૪॥

વહેમે મિથ્યા દૂર નિવારો !!, વસો !! આત્મશુભ મુખની માંઢા;
વકપણું ત્યજી સરલ જનો !! ઘટ,-વૈરીને પણ કરયો સ્હાય. ॥૫॥

વાતો આરી હિતકર કરવી, સાંભળવી શુભ ધર્મની વાત;
વાદ કરો !! નહીં શકની સાથે, કરો !! નહીં વિશ્વામીધાન. ॥૬॥

વાસના કામાદિક દોષોની,-વારો !! આત્મ આપોઆપ;
હોધાદિકની તલે !! વાસના, દળશે તેથી ત્રિવિધ તાપ. ॥ ૭ ॥

વિનય સમું નહીં વશીકરણ કોઈ, વિનયે વિદ્યા પ્રાપ્તિ થાય;
વિનયે વૈરી થાતા વશમાં, ધર્મનું મૂલ છે વિનય સદાય. ॥૮॥

વૃદ્ધજનોને માનપિવાનો,-શુદ્ધે વિનય કરો !! નરનાર;
વિદ્યા લણશે ઈન ધર્મની, દુઃખીઓની કરશે બંદાર. ॥૯॥

વ્યાપાર રહો !! અન્ય પ્રમાણિક, વિમ્ન દળે છે ધર્મે જાણ !!;
વેશ્યાની સંગત નહીં કરયો, બ્યભિચારી દોષે દુઃખ ખાણ. ॥૧૦॥

વિષયવાસના વારો !! આત્મ !!, વિષયવાસનાથી સદુઃખ;
વિષયવાસના કામે ન તૃપ્તિ, વિષય મોહ દળતાં છે મુખ. ॥૧૧॥

વ્યસન નિવારે !! સર્વજ્ઞતનાં, વ્યસન થકી પરતંત્ર શુભામ;
 દાડ માંસને વેશ્યા જૂગટું, ચોરી પરચી તબે !! તમામ. ॥૧૨૦॥
 વાંક ન કરશે ગરીબનો પાણુ, વૈર અને ત્યાગો !! વઢવાડ;
 વિરોધ વારે !! નાનો સરખો, વ્યાલથી ખેલ ન સારા ભાગ !! ॥૧૩૧॥
 વિચાર કરશે પળપળ સારા, વૈરીનો કર !! નહિ વિશ્વાસ;
 વાસ ન કરવો દુશ્મન ઘરમાં, વિવેકથી વર્તો !! જગ ખાસ. ॥૧૪૧॥
 વીર્યની રક્ષા પ્રહ્લચર્યથી, -કરશે જગમાં નરને નાર;
 વીર્ય ગયું તો સર્વ ગયું એમ, -સંમજી વીર્યનું રક્ષણ ધાર !! ॥૧૫૧॥
 વિના વીર્ય કોઈ વીર ન બનતો, વિના વીર્ય જીવો મડદાલ;
 મન વચ તનુ આતમના વીર્યનું, -રક્ષણ કરવા ધરશે બહાલ. ॥૧૬૧॥
 વિષયલોગ મૈથુનકર્મે જે, વીર્યાદિકનો કરતો નાશ;
 જગમાં જીવંતાં જ મરેલો, હડકાયા કુતરાસમ ખાસ. ॥ ૧૭ ॥
 વત્સવાસના નિયમ વિના જે, વીર્યને હારે નરને નાર;
 દેશ કોમને ધર્મની પડતી, -કરતાં તેઓને ધિક્કાર. ॥ ૧૮ ॥
 વિષયવાસના હડકવાયુ, -વારે !! કોટિ કરી ઉપાય;
 વામા દેખી વિષય ન જાગે, પ્રહ્લચર્ય ત્યારે સુખદાય. ॥ ૧૯ ॥
 વ્યભિચારની વૃત્તિ છે જગ, હડકાયા કુતરાસમ ખાસ;
 વ્યભિપાત વ્યભિચાર છે જાણે !!, વ્યભિચારનો કરશે નાશ. ॥ ૨૦ ॥
 નાથયકી પણ વ્યભિચારની, -વૃત્તિથી મરણાં છે અનંત;
 વ્યભિચારસમ કોઈ ન વૈરી, નિજ ભૂલ ટાળે તેહ મહંત. ॥ ૨૧ ॥
 વૈરથી વૈર વધે જગમાંહી, -વૈરથી વૈરી ન વશમાં થાય;
 વૈર શમાવો !! પ્રેમને દાને, -વિનયે વૈરી લાગે પાય. ॥ ૨૨ ॥
 વૈરી ઉપર પ્રેમ કરીને, -વૈરીનું કરતા શુભકાજ;
 વિવેકી સાધુઓ તે જગમાં, -પામ્યા માનો !! પ્રભુ સામ્રાજ્ય. ॥ ૨૩ ॥
 વેશ્યા વૈદ્યને વક્રીલ તણ્યે, -રોકડીયાં છે વિશ્વમજાર;
 વણિક વેશ્યા વૈદ્ય વક્રીલથી, -માયા પ્રગટી જગ નિર્ધાર. ॥ ૨૪ ॥
 વાસ ન કરવો વૈરી ઘરમાં, હિંસક લોભી ધૂર્તાવાસ;
 વિશ્વાસથી યા " ના ધતોનાં, વ્યસની વૈરીના તજ !! વાસ. ॥ ૨૫ ॥

વાટે વિદ્યાપીની સાથે, — જાણું કરી પરીક્ષા સાર;
 વાટવિષે અતિ સાવધ રહેવું, જીવોથી મરે જીવ અપાર. ॥ ૨૬ ॥
 વ્યાધિ વ્યાજ જે વધતાં જાતાં, વાધ વ્યાધ સરખાં દુઃખકાર;
 વધતું વારો !! વ્યાધિ વ્યાજને, વૈરને વારો !! ધારી પ્યાર. ॥ ૨૭ ॥
 વાડામાંથી બકરાં આદિ, — રહેતાં સમજો !! નરને નાર !!;
 વાડો વળે નહીં મસ્ત મુનિનો, મન પન્થોના વાડા ધાર !!. ॥ ૨૮ ॥
 વાધનો વાડો થતો ન ક્યારે, મનમતાંતર વાડા જાણ !!;
 અવહારે વાડાઓ વળતા, નિશ્ચયથી નહિ વાડા માન !!. ॥ ૨૯ ॥
 વૈકુંઠ છે નિજ આતમમાંથી, જ્ઞાનાનન્દ પ્રગટતા બેશ;
 વૈકુંઠનું મુખ આતમમાં છે, જ્યાં નહીં દુઃખને બીતિ કલેશ. ॥ ૩૦ ॥
 વૈકુંઠ તે નિજ આતમ શુદ્ધિ, મોહાદિ દોષોનો નાશ;
 વિવેકથી મુન્કર્મો દરવાં, પ્રગટે આતમ મુખ પ્રકાશ. ॥ ૩૧ ॥
 વૈરી વિદોષી લોકો સાથે, — દારા નેમાં તારો દોષ;
 વગર વિચારે કાયા વાળીથી. — મોહ !! ન મનમ રાખ !! ન દોષ. ॥ ૩૨ ॥
 વૈરી વા બહાલો કરવો તે, — આતમ !! નારા દાયમ જાણ !!;
 વિવેક વિનયને બહાલથી વળો !!, વૈર વિદોષીની છે હાજી ॥ ૩૩ ॥
 વ્યાપક યદ્દા પ્રીતિ ભક્તિ, — યાને આતમ વ્યાપક થાય,
 વ્યાપક ભક્તિમાં પ્રભુ પ્રગટે, આતમ પરમાતમ તથા ॥ ૩૪ ॥
 વિષ્ણુ શુદ્ધાતમ પ્રભુ અર્હન, કેવલજ્ઞાને વ્યાપક સર્વ,
 વૈર મોહ દૈન્યોને દરવા તો, — નારાં શક્તિ જ્ઞાને સર્વ. ॥ ૩૫ ॥
 વિશ્વરૂપ વૈરાટ પ્રભુ તે, સર્વવિશ્વજ્ઞાનો મુખ.
 વિશ્વરૂપ પ્રભુ સાધેજ્ઞાને, વિશ્વરૂપ પ્રભુનું દુઃખ અંત ॥ ૩૬ ॥
 વિશ્વરૂપ પ્રભુ આતમ તુ મુ, સર્વજ્ઞ જીવ જ્ઞાપેજ્ઞાનન્દ;
 વિશ્વમાં હુંને મુજમ વિશ્વ છે, વિશ્વરૂપે મુજ જીવન દૈન્ય ॥ ૩૭ ॥
 વિશ્વ જ્ઞાનોના નથ તે વિશ્વ. — જ્ઞાની નેવે વિશ્વ મોહ;
 વિષ્ણુ સ્વરૂપે આતમ પાને કેવલજ્ઞાને પ્રગટે તેહ ॥ ૩૮ ॥
 વિષ્ણુ તે દુઃ આતમ અર્હન. — દરવર અતમ વિષ્ણુ જ્ઞાન
 વૈરાગ્ય ત્યજે. — ભક્તિજ્ઞાને, અર્હન વિષ્ણુ દૈન્ય દૈન્ય ॥ ૩૯ ॥

વાસુ પૂજ્ય તીર્થંકર ખારમા, વિમલનાથ છે તેરમા દેવ;
 વૈરાગી થૈ પ્રભુને લજતાં, સર્વ કર્મની ટળે કુટેવ. ॥ ૪૦ ॥

વાડામાં બકરા આદિ રહે, સિંહનો વાડો હોય ન ક્યાંય;
 વાડા નહીં જ્ઞાની સન્તોના, મસ્ત લક્ષ્મીનો એવો ન્યાય. ॥ ૪૧ ॥

(૨)

શસ્શા શત્રુ મિત્રના લેહો, - સમજી વર્તો !! થૈ હુશિયાર;
 શત્રુનો વિશ્વાસ કરો !! નહીં, શાણપણું પામે !! નરનાર. ॥ ૧ ॥

શુભાશુભ સહુ સમજો !! જ્ઞાને, શાણા જનનો કરીએ સંગ;
 શાણાજનની સલાહ લેવી, શૌર્ય ધરીને રાખો !! રંગ. ॥ ૨ ॥

શાસ્ત્રો સઘળાં વિવેક યુદ્ધિ, - ગુરૂ ગમથી વાંચો !! નરનાર;
 શકજનનો વિશ્વાસ કરો !! નહીં, શંકાનો કરો !! ઝટ પરિહાર. ॥ ૩ ॥

શનૈઃ શનૈઃ મન વશમાં આવે, શાપ દીજે નહિં કરીએ ક્રોધ.
 શાહુકારી રાખીને વર્તો !!, શ્વાસોચ્વાસે ધરો !! શુભ યોધ. ॥ ૪ ॥

શીખામણ સજ્જન સંતોની, - અનુલવીની માનો !! બેશ;
 શિક્ષા ગુરૂજન આપે તેથી, - કદિ ન કરીએ મનમાં કલેશ. ॥ ૫ ॥

શિષ્યને શિક્ષા મત્ત આપવું, શીર પડતાં પણ કરો !! ન પાપ;
 શાહ રંકનો ન્યાય મરીખો, - થાતો ત્યાં ટળતો સંતાપ. ॥ ૬ ॥

શરીર સાફ રાખો !! સમજી, શર્મને ધારો !! સારા હેતુ;
 શાથી જન્મ્યા શાથી મરવું. - તેનો સમજો !! ઝટ સંકેત. ॥ ૭ ॥

શ્મશાન ધોરમા અત્યંત જનના, - શરીરોની થકી ગઈ છે ધન;
 ગુલા થૈને ધર્મને ધારો !!, જન ધન સસારે નહીં કુલ. ॥ ૮ ॥

શૌચ વાપરો !! ધન કાવત્તા પાપકાર્યમાં ગનો !! ન શુર;
 શિક્ષા દેવ. રીત ન કરીએ. શક્તિથી જીવો !! ભરપુર. ॥ ૯ ॥

શક્તિયા નવ જન આતનની. પ્રગટાવો !! કરી કાદિ ઉપાય;
 શક્તિ વિનાનું કુલવું શાનું. શક્તિયે મુખ સઘળાં થાય. ॥ ૧૦ ॥

શક્તિયે ને નરજાની. નેત્રી થાવું શક્તિમત;
 શક્તિ વિના નહીં વન જ રંકનો. શક્તિવિના જીવો પરદાર. ॥ ૧૧ ॥

શૂન્ય છે જીવન શક્તિ વિનાનું, જીવંતી શક્તિ પ્રગટાવ ! !;
 આતમની શાક્રતયો સધળું, -શૌર્ય ધરીને જીવ ! ! જગાવ ! !. ॥ ૧૨ ॥
 શૂનીનું સિંહાસન થાવે, શીયલ પાળતાં નરને નાર;
 શીયલ પાળતાં શક્તિ પ્રગટે, શીયલ વિના નહિ શક્તિ લગાર. ॥ ૧૩ ॥
 શાણી સતીઓ શીયલવંતીઓ, શીયલથી વખણાઇ બેશ;
 શીયલથી સંકટ સહુ ટળતાં, શીયલ પાળે નાથે કલેશ. ॥ ૧૪ ॥
 શાંતિ બાદ્ધાંતરની પામે ! !, શુદ્ધિ આતમની કરશે;
 શાંત બનીને શુદ્ધ વિચારે, -કરશે ભવસાગર તરશે. ॥ ૧૫ ॥
 શાહની શાખે જાઓ ચાલે, શાખ પ્રતિષ્ઠા નહીં ગુમાવ ! !;
 શાહપણું છે સત્યથી વર્તે, સત્ય પ્રમાણે વર્તન લાવ ! !. ॥ ૧૬ ॥
 શૌચને સંયમ આતમશુદ્ધિ, -યાચાથી પ્રભુ મુક્તિ મેળ;
 શત્રુ નિવારી સર્વજાતનાં, શુદ્ધોપયોગે આતમ ! ! ખેલ ! !. ॥ ૧૭ ॥
 શયતાનજ મન મોહ છે મોટો, શયતાન જ છે શત્રુ મહાન;
 તેને મારે ! ! પ્રભુ પદ મળશે, -આપોઆપ થશે ભગવાન. ॥ ૧૮ ॥
 શ્રવણ કરીને શુદ્ધમુખ શાઓ, સાંભળીયે સહુ સારાં તત્ત્વ;
 શ્રદ્ધાથી શક્તિયો પ્રગટે, શ્રદ્ધાથી પ્રગટે છે સત્ત્વ. ॥ ૧૯ ॥
 શ્રદ્ધા એ છે ધર્મનો પાથો, શ્રદ્ધા ગુણથી પ્રગટે સર્વ,
 શકના કુતર્કવાદને છંદી, -શ્રદ્ધા ધારે ! ! તજીને ગર્વ. ॥ ૨૦ ॥
 દેવશુદ્ધને ધર્મની શ્રદ્ધા, ઈશશાસ્ત્ર શ્રદ્ધા ધરનાર;
 શ્રાવક ધર્મી કહેવાતો તે, સમક્ષિત વ્રત ગુણ પાલણુહાર. ॥ ૨૧ ॥
 શોક ન કરીએ સંકટ પડતાં, જુઓ ! ! નહીં નવરસ મૃગાર;
 શોધી લેજીએ સત્યને જ્ઞાને, આતમ શોભા પામે ! ! સાર. ॥ ૨૨ ॥
 શુભ પોતાનું ધરતું કરવું, શુભાશુભે ધારે ! ! સમભાવ;
 શિવ વરવાની એક નિધાની, શાણાઓ સમજે ! ! શુભ દાવ. ॥ ૨૩ ॥
 શુદ્ધોપયોગે આતમ રહેશે ! !, શુભાશુભ પરિણામને ત્યાગ ! !;
 જ્ઞાનાનન્દમયી આતમ તું, ધર ! ! પોતાનો પોતે રાગ. ॥ ૨૪ ॥
 શ્વાનો પણ નિજ સ્વામી માટે, -નિવામાંદી છટે પ્રાણ;
 સંતેલ શઃ એવો જે સેવક, -શ્વાનથી નીચો પાપી બળુ ! !. ॥ ૨૫ ॥

શ્લોક લણે પણ શીખ ન સમજે, સદ્વર્તનઃ ધારે નહીં જોડ;
શાસ્ત્રો લણીને શાસ્ત્રી થતાં પણ, -અજ્ઞાનીમાં પહેલો એહ. ॥૨૬॥

શાણપણું જેનામાં આવ્યું, લણ્યો તેહ માનો !! સહુ અન્થ;
શાણુની સંગત કરવાથી, -વિપત્તિના જાશે પન્થ. ॥ ૨૭ ॥

શેઠ થવાનો નિશ્ચય ઇચ્છા, -તો તું સેવક પહેલો થાવ !!;
શ્રેષ્ઠ કાર્ય આચાર વિચારે, શ્રેષ્ઠપણું નિજમાં પ્રગટાવ !!. ॥ ૨૮ ॥

શઠપ્રતિ શાક્ય કરવું એ તો, -દુનિયાના લોકોની નીતિ;
શઠપ્રતિ સજ્જનંતોને સત્યતા, સંત મુનિવરની એ રીતિ. ॥ ૨૯ ॥

શઠતા છંડી શાહુ બનો !! જીવ !!, સન્તજનોનો એ પ્રભુ પન્થ;
શાહુપણું ધારો !! વર્તનમાં, વળે શું ? વાંચે દ્રોગટ અન્થ. ॥૩૦॥

શહેનશાહી ત્રણ્યંભુવનની, આતમ અનુભવ જ્ઞાને જોય;
શહેનશાહી દુનિયાની જે, દુઃખ સંકટમય ક્ષણક્ષણ હોય. ॥ ૩૧ ॥

શૂરાઓ જગ તે કહેવાતા, જીતે મનવર્તી શયતાન;
શૂરા નહીં મારે નગજાને, શૂરાનાં થાતાં સન્માન. ॥ ૩૨ ॥

શયતાને સહુ જગ જીવોને, નિજ વશમાં ક્રીધા નિર્ધાર;
શયતાનીયતથી થયા જે ન્યારા, -તે સંતો પ્રભુ પામે સાર. ॥ ૩૩ ॥

શ્રાવક તે કહેવાતો સાચો, શ્રદ્ધા વ્રત ગુણ ધરે વિવેક;
સવાવસાની દયા ધરે ને, -જૈનધર્મની સાચી ટેક. ॥ ૩૪ ॥

શ્રાદ્ધ કરે જે મરેલ વર્ગનું, જીવંતાની કરે ન સેવ;
શ્રાદ્ધ નહીં તે શ્રદ્ધા હીનનું, સેવે ના જે સદ્ગુણી દેવ. ॥ ૩૫ ॥

શ્રાદ્ધ ખરું જીવંતી માની, -પિતા વૃદ્ધની કરવી ભક્તિ;
શ્રદ્ધાવણુ બળ શક્તિ ન પ્રગટે, શ્રદ્ધાવણુ રહેતી ના નીતિ. ॥ ૩૬ ॥

શક્તિ ખીલવવી તનુમન વચની, ખીલવ !! સર્વ પ્રકારની શક્તિ;
શરીરને કસરતને કવાયતે, ખીલવ !! સર્વ પ્રકારની નીતિ. ॥ ૩૭ ॥

શિષ્યોપનિષદ્ અન્થ રચ્યો મેં, શિષ્ય ધર્મ સમજાવ્યો સાર;
શિષ્ય જે ગુરૂમાં અપાંચો તે, -શિષ્ય બને છે ગુરૂ નિર્ધાર. ॥ ૩૮ ॥

શરીર ગાડી ઇન્દ્રિય અશ્વો, મનકું સારથિ સંયમ રાશ;
શિવપુર પન્થે ગાડી ચલાવો !!, -આતમ સાહિજ !! સુખ પ્રકાશ. ॥૩૯॥

શિવપુર પ-થે આત્મપ્રમુખ, ગરીર ગારી વેગે ચલાવ !!;
 સ્વયંગદર્શન જ્ઞાન જે આંગે, - દેખી શત્રુ દૂર હઠાવ !! ॥ ૪૦ ॥
 શિષ્યો પાંચમે સ્કંધક સૂરિના, - સમા ધરી પામ્યા નિર્વાણ;
 સમનાથી નિજ આત્મભાવ્યો, - ધન્ય ધન્ય સાધુ ભગવાન. ॥ ૪૧ ॥
 શિવસ્વરૂપ મુજ દેહપિતાથી, શિવ નામે ઉપકારી મહાન;
 શિવાર્થ મુજને ભણતાં સહાયક, - બન્યા દયાળુ સદ્ગુણવાન. ॥ ૪૨ ॥
 શિવસ્વરૂપ મુજ આત્મ કરવા, - થયા તમારા જે ઉપકાર;
 શતભવમાં પણ વાળી શકું નહીં, શાન્તિ મળો !! તમને નિર્ધાર. ॥ ૪૩ ॥
 શિક્ષકસમું આદર્શ જીવન, - મર્થે બાધ્યાવસ્થામાંહિ;
 શિક્ષાઓ દેનારા સહાયક, જનક સ્નેહ નહીં જગમાં ક્યાંહિ. ॥ ૪૪ ॥
 શહેનશાહી ફકીરીમાંહી, દુનિયા માયા મોહ ન બ્યાંય;
 શહેનશાહ સાચા સંતો છે, - સમ જલ પીવે જ્ઞાનને ખાય. ॥ ૪૫ ॥
 શિષ્યોપનિષદ્ અન્ય સ્વયે મેં, શિષ્યોને હિત મુખકરનાર;
 શિષ્યના શુભ કર્તવ્યો જણાવ્યાં, - શ્રદ્ધા પ્રીતિથી હિતકાર. ॥ ૪૬ ॥
 શ્રાવકધર્મસ્વરૂપ જણાવ્યું, જે ભાળોમાં શુભ કરનાર;
 શ્રાવકધર્મ સ્વરૂપને વાંચી, - શ્રાવકો સદ્ગુણ લહે આચાર. ॥ ૪૭ ॥
 શ્રદ્ધા વિવેક સત્ કિરિયાથી, - શ્રાવક સ્વાધિકારે શ્રેષ્ઠ;
 શ્રદ્ધાવળ સંશય મિથ્યાત્વથી, - નળળો આત્મ હલકો ઠેક. ॥ ૪૮ ॥
 શ્રદ્ધાવળ નહીં કાર્યની સિદ્ધિ, સંશયમાં સઘળી નળળાઈ;
 શ્રદ્ધાસમ જાગ કોઈ ન જગમાં, શ્રદ્ધામાં સઘળી સળળાઈ. ॥ ૪૯ ॥
 શ્રદ્ધાવળ છે આત્મ મહદું, શ્રદ્ધાવળ નહીં ધર્મની શક્તિ;
 શ્રદ્ધાવળ મહદા સમ માનવ, શ્રદ્ધાવળ નહીં સળળી વ્યક્તિ. ॥ ૫૦ ॥
 શ્રદ્ધાથી સમકિત શુભ પ્રગટે, શ્રદ્ધા એ છે તંત્રને મંત્ર;
 શ્રદ્ધાથી સળળો છે આત્મ, શ્રદ્ધામાંથી પ્રગટે ચંત્ર. ॥ ૫૧ ॥

(૫)

પટકારક પટ્યકો સમજે !!, પડ્ધત્યોનું કરચો જ્ઞાન;
 આત્મદ્રવ્યનું જ્ઞાન કરીને, ઉપયોગે થાવો !! મસ્તાન. ॥ ૧ ॥

પડ્દર્શન પણ જૈનધર્મનાં, સાપેક્ષાએ અંગો સત્ય;
પડ્દરિપુને જીતે તે સાચો, -જૈન જની કરતો શુભકૃત્ય. ॥ ૨ ॥

પડ્ આવશ્યક કર્મો કરવાં, પોડશ ત્યાગો !! દુષ્ટ કષાય;
પડ્ લેશ્યાનું સ્વરૂપ સમજી, -ઉત્તમ લેશ્યા ધર !! સુખદાય. ॥ ૩ ॥

પડ્ ગુણ હાનિ, પડ્ ગુણ વૃદ્ધ; પડ્દ્રવ્યોમાં સદા રહંત;
પટ્ કાયોના જીવની રક્ષા, -કરતા ઉત્તમ જ્ઞાની સંત. ॥ ૪ ॥

પટ્ સંપત્તિ જ્ઞાનને દર્શન, સચ્ચારિત્રને સમતા લાવ;
ક્ષમા અને નિઃસંગતા પામે !!, અહિંયાં તેથી મુક્તિ દહાવ. ॥ ૫ ॥

પડ્દ્રવ્યોનું જ્ઞાન થવાને, -અન્ય રચ્યો પડ્દ્રવ્ય વિચાર;
પડ્દ્રવ્યોનું સ્વરૂપ લાખ્યું, આત્મતત્ત્વ સમજાવ્યું સાર. ॥ ૬ ॥

સ

સસ્સા સમજો !! સત્ય તત્ત્વને, સત્ય ન છડો !! પડતાં પ્રાણ;
સત્યને વહીએ સત્યને કરીએ, -તેથી પ્રભુપદ પામે !! જ્ઞાન. ॥ ૧ ॥

સાદાં વસ્ત્રો સાત્ત્વિક લોજન, સાત્ત્વિક પાન કરો !! નરનાર;
સાત્ત્વિક શાસ્ત્રો સાત્ત્વિક કર્મો, સાત્ત્વિક બુદ્ધિ ધરશે સાર. ॥ ૨ ॥

સમજણ સારી નિશદિન લેવી, સમય વિચારી કરવું કૃત્ય;
સમય વિચારી જોલો !! વર્તો !!, સાપેક્ષાએ સમજો !! સત્ય. ॥ ૩ ॥

સત્યને છંડીએ નહીં સાડું, સગપણને સાચવીએ વિવેક;
સહાય કરીએ અન્યજીવોને, પ્રભુપદ વરવા ધરીએ ટેક. ॥ ૪ ॥

સલાહ સાચી લઈએ દઈએ, સાચી શિખામણને ધાર !!;
સાચા સંત ને સાધુ સેવો !!, સંતની સંગતિ ક્ષણ સુખકાર. ॥ ૫ ॥

સુખદુઃખમાં સમલાવે રહીએ, સમતાલાવે સહીએ દુઃખ;
શત્રુ મિત્રપર સમતા ધારો !!, -એથી મળતું મુક્તિ સુખ. ॥ ૬ ॥

સર્વની સાથે સંપી વર્તો !!, સ્વપ્ના સમ જાણો !! સંસાર;
સાચું સમજી સાચું વર્તો !!, સમલાવી પ્રભુનો અવતાર. ॥ ૭ ॥

સદ્ગુણ સવળા સમજી સાર, -પ્રગટાવીએ કરી પુરૂષાર્થ;
સદ્ગુણથી સુખશાંતિ સારી, સદ્ગુણ સમજો !! સારો સ્વર્થ. ॥ ૮ ॥

સર્વજ્ઞવેને આતમ અરખા,—માનીને વતો !! સંસાર;
 મુખ છે આતમમાંહી સાચું, જઠમાં મુખની જુદી વાર !! ॥ ૬ ॥
 મુખનો દરિયો આતમ લરિયો, કામભોગથી મુખ ન થાય;
 કામભોગથી દુઃખના દરિયા, સંતો સમજી શાંતિ પાય. ॥ ૧૦ ॥
 સદ્ગુણી સન્નન સંગત કરવી, સટેલ શકનો કરો !! ન સંગ;
 સાડું તે માડું માનીને,—સાચું કર સાડું કર !! અંગ. ॥ ૧૧ ॥
 સાધુ સતીની સેવા કરવી, સાધુ સતીને નહીં સંતાપ;
 સાધુ સતીની હાય ન લેશો, સંત સતાવતાં પ્રગટે પાપ. ॥ ૧૨ ॥
 સેવા કરશે શુદ્ધ સંતોની, માતપિતાની કરશે સેવ;
 સેવા કરતાં દેવ મળે છે, નિજ આતમ થાતો ઘટ દેવ. ॥ ૧૩ ॥
 સદ્ગુણ કરો !! દુઃખ સંહત પડિયાં, સમકિત જ્ઞાન ઘડી નરનાર;
 સમતાભાવે કર્મવિપાકો,—ભોગવતાં નિજમુક્તિ થનાર. ॥ ૧૪ ॥
 સૌની સાથે હજીમજીને,—રહેવું આ સંસાર મજાર;
 સર્વધર્મીઓ સાથે સમધી,—વર્તનાં મુકિત નિર્ધાર. ॥ ૧૫ ॥
 સદ્ધિજી વૃત્તિ ખીલવો !! દિલમાં, ધરો !! ન ધર્મના લેદે ખેદ;
 સદ્વિચારો કરો !! પ્રતિજ્ઞા, હર્વિચારોને અટ છેદ !! ॥ ૧૬ ॥
 મુધર્યા તે સાચા જગ જાણો !!, દુર્ગુણ દુર્વ્યસનોથી દર;
 સદ્ગુણ સદાચારમાં રહેતાં,—પામ્યા આતમ આનંદ પૂર. ॥ ૧૭ ॥
 મુધરેલા નામે ખગટેલા,—કુધદા નાસ્તિક ને સટેલ;
 દુરાચાર દુર્ગુણથી સટેલા,—શાના તેઓ દેગવાયેલ. ॥ ૧૮ ॥
 સદ્વર્તનવળ કોઈ ન મુધર્યા, સદ્વર્તની છે ધર્મી ગ્રેશ;
 સદ્વર્તનવળ સંગ ન સાધુ, સાધુ જેને રાગ ન દેખ. ॥ ૧૯ ॥
 સાક્ષી થીને વર્તો !! જગમાં, સ્વાર્પણ કરીને સેવો !! સંગ;
 સૌના સારામાં નિજ સાડું,—માની વર્તો !! જુદિમંત. ॥ ૨૦ ॥
 સત્ય સલાહો લેશે દેશે, સત્યે વર્તો !! નરને નાર;
 સત્ય જ પ ને ગાનિ મુખ છે. સપથી શક્તિ વધે અપાર. ॥ ૨૧ ॥
 સારી સંગને સારા સંગે,—પ્રજુપદ પામે !! નરને નાર;
 સમજી કરો !! અરિદન મહાપીર,—પ્રજુતું જગજ એ છે નાર. ॥ ૨૨ ॥

સિદ્ધિયોમાં નહીં સુખતાં,--સાધો !! આતમ !! ધ્યાન સમાધિ;
 આધિ ઉપાધિ વ્યાધિમાંહી, સમભાવે વર્તો !! શિવસાધ્ય. ॥ ૨૩ ॥
 સ્વાર્થ થકી અન્યાયને પાપો,--હિંસા કરશે નહીં નરનાર;
 સ્નેહ કરી દ્યો !! સાચી રીતે, ધર્મસ્નેહથી દોષ જનાર. ॥ ૨૪ ॥
 સંયમ સાધે તે સાધુઓ, સંસારે નહીં માને સાર;
 સંસારે નહીં સ્નેહ ધરે તે,--ઉતરે ભવસાગરની પાર. ॥ ૨૫ ॥
 સ્મરણ કરો !! પદપલ અરિહંતનું, સુરતા સાધો !! આતમસાર;
 પ્રભુ સ્મરણથી પાપ ન પ્રગટે, આતમ થાતો ત્રિભુવન નાથ. ॥ ૨૬ ॥
 સોડહં સોડહં આતમ સમરો !!, આત્મસ્મરણ સુરતાજ વિચાર;
 સોડહં સોડહં ષટ્ચક્રોમાં,--ધ્યાને આતમ શુદ્ધિ ધાર !! ॥ ૨૭ ॥
 સિદ્ધ બુદ્ધ પરમાતમ થાવું,--આતમ તારો સાચો ધર્મ;
 ચિદાનંદ તે આત્મસ્વરાન્ય છે, સ્થિરતા ધારો !! નાસે કર્મ. ॥ ૨૮ ॥
 સાગર જેવા ગંભીર થાશે, સાગરવર ગંભીર સંત;
 સાચને આંચ ન ક્યારે લાગે, સત્યથી શક્તિ સિદ્ધિ મહંત. ॥ ૨૯ ॥
 સ્વર્ગના દાસ થવાથી સારું, નરકના રાજા થાવું એહ;
 સંતનું દાસપણું છે સારું, મૂર્ખ ભૂપ થાવું દુઃખગેહ. ॥ ૩૦ ॥
 સ્વતંત્રતાને સ્વછંદતામાં, મેરૂ સર્પ સરળા ફેર;
 મનતનુ ઇન્દ્રિયો વશ કરવી,--સ્વતંત્રતા એવી સુખ લેર. ॥ ૩૧ ॥
 મનતનુ ઇન્દ્રિયો વશ થાવું, દુર્ગુણદોષના થાવું દાસ;
 સ્વચ્છંદતા એવી મન ઇચ્છા,--વર્તન તેથી દુઃખપ્રકાશ. ॥ ૩૨ ॥
 સાખરમતી ગુણ શિક્ષણ કાવ્યમાં,--લાગી મેં શિક્ષાઓ બેશ;
 સમજીને જે એમ પ્રવર્તે,--તેના નાસે સઘળા કલેશ. ॥ ૩૩ ॥
 સરસ્વતીના પુત્રો જ્ઞાની,--નિર્ધન પણ સુખિયા તે થાય;
 લક્ષ્મી પુત્રો જડ ધનવંતા,--અંતર સુખિયા નહીં સમજાય. ॥ ૩૪ ॥
 સંવર ભાવે રહેતાં સુખ છે, સ્વતંત્રતા પ્રગટે છે બેશ;
 સ્વરાન્ય સત્ય સ્વદેશની પ્રાપ્તિ,--આનંદ તેથી હોય હંમેશ. ॥ ૩૫ ॥
 સરળા સર્વે સિદ્ધ સ્થાનમાં, કર્મે જીવો નહીં સમાન;
 સુન્દરતા આતમમાં દેખો !!, સ્વપ્ના સમ દુનિયા સહુ જાણ !! ॥ ૩૬ ॥

સત્ય તથ્યને પચ્યને જોલો !!, અત્યને જોલો કરગો અન્યઃ
 સંકટ પડતાં સત્ય ન છડો !!, સન્નનનાનાં કરગો મૃત્ય. ॥ ૩૭ ॥
 સરવર વૃક્ષને સંતસાધુઓ,—હવીને કરતા પરમાર્થ;
 સધળું સ્વાર્પણ ઉપકારાર્થે, ઇચ્છે નહીં તે બીજે સ્વાર્થ. ॥ ૩૮ ॥
 સત્તા સાહિબી સાતા ચોલા, સલામ કરતા શૂદ્રી લોક;
 સંગી બંધે પુણ્ય દાખ્યાથી,—અંતે પાછળ પડશે પોક. ॥ ૩૯ ॥
 સત્તાએ છાકી ના જાતો, સ્વમ મરીબી સત્તા જાણ !!;
 સાહિબી તારી સદા ન રહેશે, સત્ય પ્રભુને દિલમાં આણ !!. ॥ ૪૦ ॥
 મારો નિજને લોકો જોલો,—તેથી આતમ !! લેશ ન કુલ !!;
 મારી શિક્ષા દેતાં કોપે,—અમજો !! તેનું જીવન ધૂળ. ॥ ૪૧ ॥
 મુખમુખા નાહી જળ ચાલે,—ત્યારે સંકટપો સહુ ત્યાગ !!;
 મમતા ભાવે આતમ ધ્યાવો !!, આતમ ઉપયોગે દિલબગ !!. ॥ ૪૨ ॥
 આમાયક તે મમતા ભાવ છે, જડ જીવોમાં રાગ ન રોષ;
 આમાયક એવું મુખમય છે, સાચ્યે આતમ શુભને પોષ !!. ॥ ૪૩ ॥
 સંઘની પ્રગતિ કરવા માટે, સંઘ પ્રતિ નામે શુભ અન્ય;
 સર્વ સંઘ સેવાર્થે રચનાં,—આતમ વળિયો મુક્તિ પન્થ. ॥ ૪૪ ॥
 સર્વજીવો સત્તા એ પ્રભુ છે,—જાણી કર !! તું સર્વની સેવ.
 સર્વજીવો નિજ આતમ મરખા,—સેવા કરતાં બનીશ દેવ. ॥ ૪૫ ॥
 સત્ય સ્વરૂપ નામે એક પુસ્તક, રચ્યું છે સર્વજીવોના હેત;
 દયા ધર્મની વાત કરી મેં,—જેમાં મુક્તિના સંકેત. ॥ ૪૬ ॥
 મુખસાગર ગુરૂગીતા રચી મેં, સફળશુભળને કર્યો પ્રકાશ;
 મુખસાગર રૂપ આતમ મુક્તિ,—વાંચો !! વર્તે પામો !! ખાસ. ॥ ૪૭ ॥
 ક્નેહ થકી છે સગપણ સાચું, ક્નેહ વિનાનો સગો ન કોય;
 ક્નેહ ન છુપાતો જે સાચો, ક્નેહ જણાવે આંખો જોય. ॥ ૪૮ ॥
 સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા, સંઘ અનુવિધ વિશ્વ મહાન;
 સંઘની સેવાભક્તિ કરવી, સંઘને નમના જિન ભગવાન. ॥ ૪૯ ॥
 સંઘ છે પચ્ચીશ્રમે તીર્થંકર, સંઘની સેવાભક્તિ ધાર !!;
 સંઘની સેવાભક્તિ કરતાં,—મુક્તિપદ મળતું નિર્ધાર. ॥ ૫૦ ॥

સંઘથી શાસન ચાલે જગમાં, સંઘ હયાતીમાં સહુધર્મ;
 સંઘના સંપે સંઘવૃદ્ધિથી, જૈનધર્મ પ્રગતિનાં કર્મ. ॥ ૫૧ ॥
 સંઘની સંખ્યા વૃદ્ધિનાં સહુ, - ડારે જ્ઞાને શીઘ્ર ઉઘાડ !!;
 સંઘના નાશે જૈનધર્મના, - નાશને જાણી જૈન જગાડ !!. ॥ ૫૨ ॥
 સંપે ચડતી પ્રગટે સુખડાં, સંપે પ્રગટે શક્તિ સર્વ;
 સંપવિના પડતી સહુ વાતે, - જાણી ત્યાગો !! ખોટો ગર્વ. ॥ ૫૩ ॥
 સાંખ્યો !! સૌની નિંદામહેણાં, સહો !! વિપત્તિ સંકટ દુઃખ;
 સમતા હિંમત શૌર્યને ધારે !!, - અંતે પ્રગટે આતમસુખ. ॥ ૫૪ ॥
 સંયમથી શક્તિયો પ્રગટે, સંયમ ચૂકો !! નહીં લગાર;
 સંયમખળથી મોહને છોતો !!, - સમતા એજ સમાધિધાર !!. ॥ ૫૫ ॥
 સ્વરની પેઠે આતમ આંખો, પુણ્ય પાપ તનુ વ્યંજન જાણ !!;
 સ્વર વ્યંજનની સૃષ્ટિ દ્વિધા છે, આતમજ્ઞાનથી સત્ય તે માન !!. ॥ ૫૬ ॥
 સ્વધર્મના સહુ અન્યો પહેલા, - વાંચી સાંભળો !! પામો !! જ્ઞાન;
 સ્વધર્મ સર્વજ્ઞે ઉપદેશ્યો, સત્યદેવ છે નિજ ભગવાન. ॥ ૫૭ ॥
 સુધારકોમાં સઘળું સાચું, - એવો મત નહીં ખાંધો !! કોઈ;
 પ્રાચીન નવીન સુધારક સહુનું, - સમજી કરશે નિર્ણય જોઈ. ॥ ૫૮ ॥
 સત્યવિચારાચારે ભયલજન તને !!, સત્યતેમાઈમાની ચાલો !! ભવ્યજો;
 સત્ય સલાહો લીજે લીજે સત્યનાં, - કરશે પ્રેમે ભવ્યો !! સત્કર્તવ્ય જો.
 સત્યને કરશે સત્ય વદો !! નરનારીઓ; ॥ ૫૯ ॥
 સુખ છે સાતાવેદની ઇન્દ્રિય, - દેહાદિકયોગે થાનાર;
 ક્ષણિક સુખ તે જાણો !! દિલમાં, - વિષય ભોગથા થયું મન ધાર !!. ॥ ૬૦ ॥
 સત્ય છે સ્થાયી શાશ્વત સુખ જો, - સ્વભાવે આતમમાં નિધાર;
 સમાધિજ્ઞાને આતમસુખને, - પ્રગટાવો !! ઘટમાં નરનાર ॥ ૬૧ ॥
 સર્વજીવોને સુખ છે જહાલું, સર્વજીવોને દુઃખ અનીષ્ટ;
 સમજી સુખકર સર્વજીવોને, - કોઈનું કર !! નહીં ક્યારે રિષ્ટ. ॥ ૬૨ ॥
 સર્વ શક્તિયો ખીલવ !! આતમ !!, સર્વજીવોને ઘટ પ્રગટાવ !!;
 સ્વદેશ સંઘને સ્વજન હિતાર્થે, - કર્તવ્યો કરવા મનલાવ્ય !! ॥ ૬૩ ॥
 સ્વાધ્યયે જીવો !! આતમ યત્ને, સ્વાધ્યયે જીવે તેહ સ્વતંત્ર;
 સ્વાધ્યયવણુ પરની આશાએ, - જીવવું તે જાણો !! પરતંત્ર. ॥ ૬૪ ॥

- સ્વતંત્રતાને સ્વચ્છંદતામાં, - નભને પૃથ્વી સરખો ફેર;
સ્વધર્મ માટે સ્વાર્પણ કરવું, જેનોને શિક્ષામુખ હોર. ॥ ૬૫ ॥
- સંઘની સેવા ભક્તિ કરવી, સ્વદેશ સમાજનાં કરશે કર્મ;
સ્વધર્મી જાંધુ સેવા કરવી, સત્ય છે આતમ !! મુક્તિ ધર્મ ॥ ૬૬ ॥
- આચી આરી શીખ દેનારા, - ઉપર કદી ન કરજે રીસ;
આરી શીખદેનારા હર્ષભ, - કદાચ તે છે વીશ પચીસ. ॥ ૬૭ ॥
- આચારને કોઈ ખોટું માને, - તેમાં તેના કર્મનો દોષ;
સત્ય વિચારને સદાચારથી, શુભ્રાવડે આતમને પોષ ॥ ૬૮ ॥
- સાચાને કહિ આંચ ન આવે, આવે તો તે દૂર પલાય;
સત્ય ન છોડો !! સંકટ પડતાં, સત્યમાં જીવે શક્તિ ન્યાય. ॥ ૬૯ ॥
- સકામ સેવા ભક્તિ કરતાં, અનંતશુભ્ર ઉંચી નિષ્કામ;
સકામમાં જડ પુદ્ગલ મુખની, સ્વાર્થેચ્છા તે બળ ॥ સકામ. ॥ ૭૦ ॥
- સમ્યગ્દષ્ટિ સમક્ષિત જ્ઞાની, જેનોને સેવા નિષ્કામ;
પરંપરાએ આજીવિકાદિ, કર્મો પણ થાવે નિષ્કામ. ॥ ૭૧ ॥
- અર્ચક મહાવીર પ્રભુનાં, - તરવો સદાચરે સમ્યગ્દષ્ટિ;
સમક્ષિત તે અરિહંત શુદ્ધી, - ધર્મની શ્રદ્ધા પૂર્ણ પ્રતીતિ. ॥ ૭૨ ॥
- સમ્યગ્દષ્ટિ સમક્ષિતવંતા, - જેનોતું છે મુક્તિ ધ્યેય;
અર્ચ વિચારાચાર છે તેને, નિષ્કામે આદર્શદેય. ॥ ૭૩ ॥
- સમ્યગ્દષ્ટિ પ્રગટે તેને, - પરમાતમ આદર્શ જણાય;
આધ્યની સાપેક્ષાએ સઘળું, - નિષ્કામે પરિણમતું બલ્ય. ॥ ૭૪ ॥
- સકામ સઘળું નિષ્કામાર્થે, - સમ્યગ્જ્ઞાનીને પ્રભુમાય;
સકામ પછી નિષ્કામ છે ભક્તિ, - અધિકાર અનુક્રમે પ્રગટાય. ॥ ૭૫ ॥
- સેવાભક્તિ કરતાં સંકટ, - દુઃખ પડે ને ટળતો સ્વાર્થ;
સહન કરી જે કર્મો કરતો, - નિષ્કામી મહુ તમ પરમાર્થ. ॥ ૭૬ ॥
- સાકારપ્રભુ સાચા છે સંતા, - નિષ્કામે કરે અધર્મો કૃત્ય;
સાકારપ્રભુની પાસે રહેતાં, - સેવાથી સદુ પ્રગટે અન્ય. ॥ ૭૭ ॥
- સાકારપ્રભુરૂપ આતમ થાતાં, - નિરાકાર થાતો પશ્ચાત,
સાકારપ્રભુ અરિહંતને મરિ, - વાયક સાધુઓ સાક્ષાત. ॥ ૭૮ ॥

સ્વદેશઉપર પ્રેમ કરે !! પણ, -અન્યદેશપર ધરે !! ન દેખ;
 સ્વધર્મઉપર પ્રેમ કરે !! પણ, -અન્ય ધર્મપર ધરે !! ન કલેશ. ॥૭૬॥
 સર્વવિધમાં સર્વજાતિના, -જીવોપર જે પ્રેમજ થાય;
 સાર્વિક વ્યાપક પ્રેમને જાણે, -વ્યાપક પ્રેમે પ્રભુ પ્રગટાય. ॥ ૮૦ ॥
 સર્વકળાનું શિક્ષણ સારું, સર્વ ભાષા જાણે !! જોશ;
 સાયન્સ આદિ જ્ઞાન કર્યાથી, -જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય હંમેશા; ॥ ૮૧ ॥
 સાત્ત્વિકજ્ઞાનને સાત્ત્વિકલકિત, સાત્ત્વિકસેવા સાત્ત્વિકકર્મ;
 સાત્ત્વિકલોજન પાનના યોગે, પ્રગટે મુક્તિ નિશ્ચય શર્મ. ॥ ૮૨ ॥
 સાત્ત્વિકજ્ઞાનાદિક ગુણથી પણ, જૂઠું આતમ !! કેવલજ્ઞાન;
 સાત્ત્વિકસુખથી જૂઠું આતમ, -સુખ છે અનુભવ આવે જાણે !! ॥૮૩॥
 સત્યાચારિની નરનેનારી, -જીવ્યાં મરીને જગમાં તેહ;
 સ્ત્રીતા દ્રૌપદી દમયંતી શુભ, -સતીયો સ્મરે !! જે ગુણગણુગેહ. ॥૮૪॥
 સતીઓ પતિવ્રતા દેવીઓ, સાત્ત્વિક ગુણવ્રત કર્માધાર;
 સન્તો સતીઓથી જગ શોભે, સ્વર્ગ સમું જાણે !! સુખકાર. ॥૮૫॥
 સત્યપંથમાં ચાલે સજ્જન, દુર્જન દુર્ગુણ પન્થે જાય;
 સુરસરળા સજ્જન સન્તો છે, અસુર પાપોથી પરખાય. ॥ ૮૬ ॥
 સ્વાર્થ સંબંધે સગપણુ ધારે, સ્વાર્થ થકી જે ધારે રાગ;
 સ્વાર્થ સંબંધે સગા થતા જે, -એવા તેથી મનમાં જાગ !! ॥ ૮૭ ॥
 સ્વાર્થ ભોગ જે આપે સ્નેહે, સત્ય મગા પોતાના ધાર !!;
 સગાં બહાલાં અવસરે સમજતાં, સંકટ પડતાં સ્નેહ વિચાર !! ॥૮૮॥
 સર્વવાતમાં સર્વકાળમાં, -પહેલું કર્તવ્ય જ સત્સંગ;
 સત્સંગ જો ક્ષણ એકંની થાવે, -તેથી સુધરે સઘળા રંગ. ॥ ૮૯ ॥
 સાહિબી ચકવર્તિને ઇન્દ્રની, -મળે તો પણ તેથી નહીં રાચ !!;
 સત્સંગ આગળ તે સહુ જૂઠું, સત્સંગે મુક્તિ છે સાચ. ॥ ૯૦ ॥
 સત્સંગતિવણુ ક્ષણ જે થાવે, -તેથી કર !! મન પશ્ચાન્તાપ;
 સત્સંગતિને સહ્યુર સેવા, સહ્યન્થોથી નાસે પાપ. ॥ ૯૧ ॥
 સત્સંગ જ્યારે મળે નહીંતો, -સહ્યન્થો વાંચી ગુણુ ધાર !!;
 સહ્યુર બોધ પ્રસંગ મળે તો, -તદા અન્થવાંચનને નિવાર !! ॥૯૨॥

મુખસાગરગુરુ દીક્ષા દાયકું, -ગ્રાંતં અનેક ચં શુભનું ધામ:
 મુખસાગર ગુરુ મહોપકારી, -વંદુ. પૂર્ણ કરૂં પ્રણામ. ॥ ૬૩ ॥
 સહાયકો ઉપકારી મારા, -તેનાં નિગદિન સ્મરૂં સુનામ;
 મંત મુનિયો ગ્રિયક ધ્રાવક, -સહાયકો સમરૂં છું તમામ. ॥ ૬૪ ॥
 સેવાલક્ષિત ધર્મકાર્યમાં, -અદ્ય દોષને ધર્મ મહાન:
 સાધ્યદિષ્ટિએ જાણી વર્તો !!, -આતમ થાતો પ્રભુ ભગવાન. ॥ ૬૫ ॥
 સર્વવિશ્વમાટે મુજ શુભન, સર્વવિશ્વ છે મારૂં અંગ;
 સર્વવિશ્વનું અંગ હું આતમ, નય સાપેક્ષે સમજુ અંગ. ॥ ૬૬ ॥
 સર્વવિશ્વવર્તિ શુભોને, -પરસ્પરે નરો ઉપકાર;
 સર્વવિશ્વશુભોને જાણો, -શુભોનો ઉપકાર છે માર. ॥ ૬૭ ॥
 સ્વર્ગત્રતાવલુ રાજા શાનો ? સ્વર્ગત્રતાવલુ નર્દી સ્વરાજ્ય;
 સ્વર્ગત્રતાવલુ લોકો સધળા, -મરેલ સરખા ખાય અનાજ. ॥ ૬૮ ॥
 મારૂં તે થોડું જગમાંહી, નહારૂં તે જગમાં બહુ જાણુ !!
 મારા લોકો ધર્મી થોડા, અધર્મી કાટિ અજા પ્રમાણ. ॥ ૬૯ ॥
 મારાજન થોડા દેખીને, -અધર્મીલોકમાં ભજો !! ન ભય;
 મુવલું થોડું લોકું બહુ છે, -અમજુ કર !! માર્યાં કર્મજી. ॥ ૭૦ ॥
 મતો થોડા અધર્મી અજાને, અનાદિકાલથી એ ન્યાય;
 સર્વવિશ્વલોકો કોઈ જાણે, સર્વે અંત જાણી નર્દી જાણ. ॥ ૭૧ ॥
 સ્વર્ગ તે દેહનું શુભ આદિગ્યજ, સાત્ત્વિક આહારે તનુ પાપ !!;
 સ્વર્ગ તે દેહનું પ્રભવચર્ચને, -સારા કૃત્યોથી સનોપ. ॥ ૭૨ ॥
 સ્વર્ગ તે દેહનું પાપ ન કરવું, ધર્મકાર્યમાં તનુ વપગજ,
 સ્વર્ગ તે વાણીનું વચ સમિતિ, સત્યવચનને જોડવું ખાત. ॥ ૭૩ ॥
 સ્વર્ગ તે મનનું સાત્ત્વિકશુભને, સાત્ત્વિક વૃત્તિયોના પિચાર;
 સ્વર્ગ તે આતમનું સાત્ત્વિકજ્ઞાનને, સાત્ત્વિક અનંદરસની ધાર. ॥ ૭૪ ॥
 સિદ્ધિ તે નિજ આતમશુભોનો, -પૂર્ણ પહે જે થયે પ્રકાશ
 સિદ્ધિપણું તે સર્વકર્મના, -નાયે શુભપર્યાવરણ. ॥ ૭૫ ॥
 સરસ્વતી જ્યાં પડે ત્યાં ધરવું, સરસ્વતી જ્યાં છેદાય,
 સમજુ સરસ્વતીને સમજે, જલે વૃક્ષ જ્યાં છેદાય. ॥ ૭૬ ॥

સહાય નિષ્કામે શુભ કરવી, છતી ગંજિત ગોપવ ॥ નહીં ભવ્ય ! !;
 સહાય દેતાં સહાય મગશે, સહાયે કર ! ! તારું કર્તવ્ય. ॥૧૨૧॥
 સહાયકોને અવસર આવે, -દેવી તન ધન શક્તિ સહાય;
 સહાયકોની સેવા કરવી, સહાય કર ॥ નહીં ધરી અન્યાય. ॥૧૨૨॥
 સહાયકો પરમાર્થી સારા, પરમાર્થે જગમં. જીવંત;
 સારાએ જગ સારું કરતા, અપકારીનું ભહું કરંત. ॥૧૨૩॥
 સહકારો સરવર નદી ધનવત્, -સંતો નિષ્કામે કરે સહાય;
 સહાયનો બદલો ઇચ્છ્યાવણુ, -સહાય કરતા શુભી સદાય. ॥૧૨૪॥
 સહામાનું બળ અધિકું જ્યાં ત્યાં, -સામા પડતાં ચાલી ખોટ;
 સામાનું બળ અધિક જ્યાં ત્યાં, -કળ યુક્તિથી વિજય સચોટ. ॥૧૨૫॥
 સામાસાની બળ જ્યાં સરખાં, લાભને હાનિ હોય સમાન;
 સામાનું બળ ઘટતું ત્યાં તો, -યુદ્ધ કર્યાથી ચરતી ભણ ॥ ૧૨૬॥
 સમાનતા જ્યાં વર્ણ ધર્મને, વિદ્યા કર્મ શક્તિની ભેદ;
 સખ્ય ત્યાં પ્રકૃતિ સામ્યે રહેતું, -અન્યથા દુઃખ વિપત્તિ ક્ષેત્ર. ॥૧૨૭॥
 સંભવ મુખતિ મુખાર્ધ મુનિધિ, શીતલને ગ્રેયાંસ જિનેશ;
 માંતિનાથ તીર્થેશ ધ્યાવું, પ્રભુભક્તિથી નાસે ક્ષેત્ર. ॥૧૨૮॥

હ

હઠ્ઠા હરદમ પ્રભુ ભજી ક્યો ! !, હજી છે હાથમા બાજી મુધાર ! !,
 હજી પલ્લ ચેતી લે ॥ ચેતન ॥ તું, હજી પલ્લ આયુ એજે ન હાર ॥ ૧ ॥
 હારી જા ॥ ના છેડી બાજી, હૈયામાં ધર ॥ ધર્મ વિચાર;
 હર્ણવ દાંષો હરે તે હરિ છે, -આનમ ॥ એવો નિશ્ચય ધાર ॥ ૨ ॥
 હણતો કામને લોભને માયા, -ક્રોધ માનને હર કહેવાય;
 હવે સમજીને ધર્મ કરી ક્યો ॥, હીન ન ચાર્યો ધારો ॥ ન્યાય ॥ ૩ ॥
 હલકા મોહથી મોટા જ્ઞાનથી, -સમજાનું મજા લે ॥ હથિયાર;
 હાંતી કર ॥ નહીં દોની કપારે, હાજી હા જુદાની ચાર ॥ ૪ ॥
 હાર્યા મોહી હર્ણવે વ્યવની, જીન્ધા ધર્મી જાની સંત;
 હાજર દેહદેવગમાં આનમ, દેવ છે તેને સેવ ! ! બદલ ॥ ૫ ॥

હુશિયારી ધરં !! સદ્ગુણ ધર્મે, હોળી રાજ મોટી હુદ્દ;
 હેલના કરશે નહિ સાધુની, હેમના મોહિ થશે ન પુષ્ટ !! ॥ ૬ ॥
 હિંમતની કિંમત નહીં થાતી, હિંમત ધરી કર !! સારાં કાજ;
 હિંમતથી નહિ હીરા મોટા, હિંમતથી રહેતી જગલાજ. ॥ ૭ ॥
 હઠો !! નહીં સત્કાર્યો કરતાં, હઠીલા થઈ કરશે શુભ કામ;
 પાપકર્મમાં હઠ નહીં કરશે, -કાર્યો કર !! ધારીને હામ. ॥ ૮ ॥
 હોંશ થકી કર્તવ્યો કરવાં; હોંશીલા થઈ કર !! કર્તવ્ય;
 હુશિયારીને હોંશથી આતમ, -કર !! કાર્યો સુખકર હે લવ્ય !! ॥ ૯ ॥
 હિંસકનો વિશ્વાસ ન કરવો, હિંસકથી રહો !! સાવધ નિત્ય;
 હરામીનો વિશ્વાસ ન કરવો, -અસ્થિર મન જેનું જે અમિત્ર. ॥ ૧૦ ॥
 હળવું મળવું સૌની સાથે, હરામખોરથી સાવધ થાવ !!;
 હાર્યો હિંમત જેણે ત્યાગી, હાર !! ન આતમ ગુણ પ્રગટાવ !! ॥ ૧૧ ॥
 હરિ તે આતમ કર્મ હરે તે, -અન્તરાત્મ પરમાત્મ જાણ !!;
 હરિ તે આત્મપ્રભુ દિલ દેખો !!, કર્મ હરે હર આત્મ પ્રમાણ. ॥ ૧૨ ॥
 હિંસકનો વિશ્વાસ ન કરવો, હિંસકથી રહો !! સાવધ નિત્ય;
 હરામીનો વિશ્વાસ ન કરવો, અસ્થિર મન જેનું જે અમિત્ર. ॥ ૧૩ ॥
 હિંસા ક્રોધે માને કપટે, લોભે કામે સ્વાર્થે થાય;
 હિંસા લયને હાસ્યે થાતી, પાપનું મૂળ હિંસા અન્યાય. ॥ ૧૪ ॥
 હિંસા કરનારા જીવોને, -પાપ કર્મ લારે બંધાય;
 હિંસાથી નહીં સુખ ને શાન્તિ, હિંસાથી દુઃખો પ્રગટાય. ॥ ૧૫ ॥
 હિંસા સુખને માટે કરતાં, દુઃખ વિપત્તિ અંતે થાય;
 હિંસા મન વચ કાયથી તજતાં, -સુખ શાંતિ જગ વર્તે ન્યાય. ॥ ૧૬ ॥
 હે પ્રભુ મારી વહારે આવો !!; મારો કરશે ઝટ ઉદ્ધાર;
 હે પ્રભુ તું છે વિશ્વનો પાલક, તુજ શક્તિ છે અપરંપાર. ॥ ૧૭ ॥
 હે પ્રભુ તારો પાર ન પામું, મારા દોષ કરો !! સદુ માફ;
 હે પ્રભુ તારો પાલક જાણી, -મારું હૃદય કરો !! ઝટ સાફ. ॥ ૧૮ ॥
 હે પ્રભુ તારા માટે જીવવું, તુજવળ સુજને ગમે ન ક્યાંય;
 હે પ્રભુ દિનદયાળુ પાલક, બાપ હું ચહું છું તારી છાંય. ॥ ૧૯ ॥

હે પ્રભુ જેવો તેવો પ્રભુ હું, - આંધો ભાગી પાર ઉતાર !!
 હે પ્રભુ ! આંધો અંધો દીધો, માંદો એક છે નું આધાર. ॥ ૨૦ ॥
 હે પ્રભુ મુજને પ્રકાશ આપો !!, અનંત ભવનાં ટાળો !! દુઃખ;
 હે પ્રભુ શાંતિ આપું એવું, - આપો !! મુજને આનંદ મુખ. ॥ ૨૧ ॥
 હે પ્રભુ જેવો તુજને ભણું, - માંદો યથામતિ અનુસાર;
 હે પ્રભુ તેવો તુજને માનું, - તેમાં દોષ ન માંદો લગાર. ॥ ૨૨ ॥
 હે પ્રભુ જેવો ભણું તુજને, - તેવો તુજને ભણું નિર્ધાર;
 હે પ્રભુ તેમાં બૂલ ભો દોષ તો, - બૂલ ચૂક મદુર નિવાર !! ॥ ૨૩ ॥
 હે પ્રભુ તારા સદ્ગુણ વરવા, - તે પ્રભુ માની તારી ભક્તિ;
 હે પ્રભુ મારામાંથી રહેલા, - દોષને હણવા દેશો !! શક્તિ. ॥ ૨૪ ॥
 હે પ્રભુ જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપી, - તારો મહિમા અપરંપાર;
 હે પ્રભુ તુજને ભાવે વિનવું, મારા દોષો દૂર નિવાર !! ॥ ૨૫ ॥
 હે પ્રભુ મુજને સત્ય મુખદો !!, તુજમાં રહી હું છું એક;
 હે પ્રભુ મુજું તુજમય જીવન, તુજ ઉપયોગે જવું વિદેહ. ॥ ૨૬ ॥
 હે પ્રભુ તુજને વરવા માટે, - તારાવેલી પ્રગથો આહ.
 હે પ્રભુ કૃપા કરીને ભાવે, ટાળો !! કામાગ્નિનો દાહ. ॥ ૨૭ ॥
 હે પ્રભુ તું છે પૂર્ણ દયાળુ, દયા કરી એક સંભાર !!;
 હે પ્રભુ તારો પૂર્ણ ભરો, - તું મારો છે તારણદાર. ॥ ૨૮ ॥
 હે પ્રભુ મારા દિલમાં પ્રગટે !!, અનંત ગુણ પર્યાયથી વ્યક્ત;
 હે પ્રભુ તારી લગની લાગી, જેવો તેવો હું તુજ ભક્ત. ॥ ૨૯ ॥
 હે પ્રભુ મુજમાં સત્ય પ્રકાશો !!, દિલમાં રહેશે પાસના પાસ;
 હે પ્રભુ તારા ઉપર ધાર્યો, - પૂર્ણપણે મનમાં વિશ્વાસ. ॥ ૩૦ ॥
 હે પ્રભુ તુજને મુજું છું પ્રેમે, તુજવળી જીવું અહું ન લેશ,
 હે પ્રભુ તું તે હું ને હું તે, - તું જોમાં છું હમેશ. ॥ ૩૧ ॥
 હે પ્રભુ તુજમાં જગજીવોમાં, - શુદ્ધપ્રેમથી વર્તન થાય;
 હે પ્રભુ એવી રીતની પૂરી, - આપો !! મુજને ભક્તિ સ્વાયંભૂત !!
 હે પ્રભુ, જગના સર્વજીવોપર, - કંઈ હવે નહીં રાગને દોષ; ॥ ૩૨ ॥
 હે પ્રભુ મારાવળી જીવના, - જોવું નહીં હું ક્યારે દોષ. ॥ ૩૩ ॥

હે પ્રભુ, મારી આત્મવિશુદ્ધિ, - કરવાના સહુ હેતુ પ્રકાશ;
 હે પ્રભુ !! મૃત્યુઝોતે તુજમાં-મારો પૂર્ણ રહો !! વિશ્વાસ. ॥૩૪॥
 હે પ્રભુ સર્વજીવોતું શાફે, - ઈચ્છું કરું ત્યાં આપો !! સ્હાય;
 હે શુદ્ધાત્મ પરમ પ્રભુ તું, - જ્ઞાને અનુભવ્યોજ સુહાય. ॥૩૫॥
 હે પ્રભુ, મોહની સાથે લડતાં, - હાફે નહીં એવું બળ આપ !!;
 હે પ્રભુ ! પ્રભુમય જીવન ધરવા, ઘાતી કર્મોને ઝટ કાપ !!. ॥૩૬॥
 હે પ્રભુ !! તું એક મારો વહાલો, સ્વાર્પણ કીધું તુજને સર્વ;
 હે પ્રભુ તારામાં હું સમાયો, નામ રૂપના રહ્યા ન ગર્વ. ॥૩૭॥
 હે પ્રભુ, તુજમાં રહીને જીવું, - કરું લખું ને દઉં ઉપદેશ;
 હે પ્રભુ એવું આહું વર્તું, જિનત્વ પ્રગટી રહો !! હમેશ. ॥૩૮॥
 હે પ્રભુ તું મારું સહુ જાણે, તું તો નેતિનેતિ થાય;
 હે પ્રભુ તું છે જીવન મારું, તુજવણ જીવે નહીં જીવાય. ॥૩૯॥
 હે પ્રભુ, શુદ્ધાત્મ ઉપયોગે, - રહી શુદ્ધપરિણામની પ્રાપ્તિ;
 હે પ્રભુ ! ક્ષાયિકલાવે કરવી, - વીતરાગપદની શુભ આપ્તિ. ॥૪૦॥
 હે પ્રભુ બ્રાતા પિતામાત તું, - રહેશે દિલમાં સદા હજૂર;
 હે પ્રભુ પ્રેમે ઉગાર મુજને, તું છે જ્યોતિ અનંત નૂર. ॥૪૧॥
 હે પ્રભુ તું સાકાર નિરાકાર, અનેકરૂપે અનંત દેવ;
 હે પ્રભુ સાપેક્ષાએ સઘળાં, - દર્શન કરતાં તારી સેવ. ॥૪૨॥
 હે પ્રભુ તુજને પ્રાર્થું શું બહુ, તુજને ગમે તે કર !! મુજ ઇષ્ટ;
 હે પ્રભુ આરિત્ર પંથે આહું, - યથાશક્તિ કરું તુજ આદિષ્ટ. ॥૪૩॥
 હે પ્રભુ મન વચ કાયની સઘળી, - પ્રવૃત્તિ તે તુજ સેવા ભક્તિ;
 હે પ્રભુ તુજરૂપ થાઉં એવી, - આપો !! સઘળી ઉત્તમ શક્તિ. ॥૪૪॥

ક્ષ,

ક્ષમા ધરો !! અપરાધી ઉપર, સહુ જીવો. છે ભૂલને પાત્ર;
 ક્ષમાચક્રી ટળે વૈર વિરોધો, - નિર્વૈરી થાવે જીવ માત્ર. ॥૧॥
 ક્ષાન્તિ ધારો !! સર્વજીવોતું, - ક્ષેમ કરો !! ધરી ધર્મીલાવ;
 ક્ષુબ્ધ બનો !! નહી પરિષદ આવે, ક્ષુધા પરિસહે સમતા લાવ !!. ॥૨॥

મોહીતલમાં દોહવિનાનો, ક્ષતવણુ નહીં કે નરનેનાર;
 શીદાદધિ સમ નિર્મલ આતમ, -ચાવા કર !! સદુપાય વિચાર. ॥૩૮॥
 મેમ ને યોગ છે ગુરૂપાથી, ગુરૂપાથી યોગને મેમ;
 મેમ યોગને સંતો લાજો, -પામી ધારી ઉત્તમ નેમ. ॥૪૦॥
 ક્ષયોપશમલાવે મેં જ્ઞાને, -લખ્યા લેખ ને કીધા અન્ય;
 ક્ષયોપશમલાવે ઉપદેશો, -દીધા વરવા મુક્તિ પન્થ. ॥ ૫ ॥
 ક્ષયોપશમલાવે અંતરમાં, ધ્યાન સમાધિ કર્યા વિચાર;
 ક્ષયોપશમિક દર્શન જ્ઞાનને, ચરિત્ર લાવના લાવી સાર. ॥ ૬ ॥
 ક્ષાયિકલાવે દર્શન જ્ઞાનને, ચરિત્ર વરવા ધારી આશ;
 ક્ષયોપશમની ભાવના બગથી, પૂર્ણ મુક્તિ મુખ મળશે ખાસ. ॥૭॥
 ક્ષયોપશમના દર્શન જ્ઞાનને, -ચરણનો કરૂં-કરીશ અબ્યાસ;
 ક્ષયોપશમથી ક્ષાયિક ત્રિદિ, -ચાશે એવો છે વિશ્વાસ. ॥ ૮ ॥
 ક્ષયોપશમથી જ્ઞાન ચરણનું, -લખ્યું વિચાર્યું પદોશ ભાવ;
 ક્ષયોપશમથી ક્ષાયિકલાવે, -સિદ્ધદશાનો થશે બનાવ. ॥ ૯ ॥
 કમ નથી ધર્મપ્રવૃત્તિનો કદિ, ધર્મ કર્યું નિષ્ફલ નહીં જાય;
 કમ ક્યારે નહીં આત્મપ્રભુનો, -નિત્ય અખંડ છે આનંદરાય ॥૧૦॥
 કણે કણે પ્રભુ સમરે હું લાવે, -જ્ઞાને કણમાં મુક્તિ યાય;
 કલિકપણું પુદ્ગલમાયાનું, -જાણી દેતા !! આનંદરાય. ॥૧૧॥
 કલિક છે દેહાદિક સદુ વસ્તુ, કલિક છે ભોત વિવચનું મુખ;
 કલિક છે ભોગવિલાસો સર્વે, મોહદશામાં ક્યાં ત્યાં દુઃખ. ॥૧૨॥
 કણ કણ આયુષ્ય વિજીતે તેથી, કણ કણ આયુ મૃત્યુ યાય;
 કલિકદશાનું મુખને દુઃખ બહુ, -એવામાં નું ક્યાં મુંજાય. ॥૧૩॥
 કણ પણ માનવમણી મુક્તિ, -નારે યાય છે જાણી દેતા !!;
 કણમાં અણુધાર્યું જાણનું, કણ કણના મિત્રપર દેતા. ॥૧૪॥
 કણપણ કર !! નહીં પ્રનાદ આનંદ, -જ્ઞાનધ્યાનમાં આયુષ્ય આગ; !!
 કણપણું એક ને જ્ઞાન ધ્યાનમાં, -જેવેતો પ્રયત્ન બહુ ॥૧૫॥

જ્ઞ.

જ્ઞાનથક્રી છે ગુણને શાંતિ, જ્ઞાને ક્ષણમાં મુક્તિ થાય;
જ્ઞાન થકી છે જીવતો આતમ, જ્ઞાને પ્રભુ મળતા નિર્માય. ॥૧॥

જ્ઞાનીની સેવા ભક્તિથી, - પ્રગટે છે નિજ આતમજ્ઞાન;
જ્ઞાની આઠે કર્મને ટાળે, જ્ઞાની પામે છે નિર્વાણ. ॥૨॥

જ્ઞાનાનન્દમયી છે આતમ, અનંત નામે આતમ દેવ;
જ્ઞેનધર્મનો સાર છે આતમ, પરમાતમ કરવો તતખેવ. ॥૩॥

જ્ઞાતા જનશે !! સર્વતત્ત્વના, જ્ઞાન વિના સહુ લોક ગમાર;
જ્ઞેયો જાણો !! જ્ઞાને સઘળાં, જ્ઞાનથી દુઃખો સહુ ટળનાર. ॥૪॥

જ્ઞાને મન જીતાય છે, ગુરૂથી પ્રગટે જ્ઞાન;
જ્ઞાનથી ધ્યાન આરિત્ર છે, આરિત્રથી નિર્વાણ. ॥૫॥

જ્ઞાનક્રિયાથી મોક્ષ છે, જ્ઞાન છે જ્ઞાની પાસ;
જ્ઞાની ક્ષણમાં મુક્તિને, - પામે પ્રભુ કહે ખાસ. ॥૬॥

જ્ઞાનાનન્દમયી છે આતમ, - ચિદાનન્દને ઝટ પ્રગટાવ !!
ચિદાનન્દ પ્રગટે તે પ્રભુ છે, અનંત જ્યોતિ પ્રભુ જગાવ !! ॥૭॥

જ્ઞાનાનન્દ સ્વરૂપ આતમ છે, - તે છે અસંખ્ય નામે દેવ;
જ્ઞાન કરીને સમ્યક્ સમજો !!, નિજને નિજ નિજ જ્ઞાને સેવ !! ॥૮॥

જ્ઞાનીઓની સેવા ભક્તિ, - સંગતિમાં સહુ જીવન ગાળ !!;
જ્ઞાન કરો !! પ્રતિદિન નવનવલું, - જ્ઞાની આગળ થઈ જા !! જાણ. ॥૯॥

જ્ઞાની આગળ ગર્વ ન કરવો, જ્ઞાનીનું કરી જાહુ સન્માન;
જ્ઞાન મળે ત્યાં અર્પાઈ જા !!, - સર્વ લોકને આપો !! જ્ઞાન. ॥૧૦॥

જ્ઞાનસમું નહીં પવિત્ર કોઈ, નહીં અજ્ઞાન સમો કો દોષ;
જ્ઞાની સંગે જ્ઞાન મળે છે, જ્ઞાની સંગે આતમ પોષ !! ॥૧૧॥

જ્ઞાન ક્રિયાથી મુક્તિ નક્કી, સૌથી મોટું આતમ જ્ઞાન;
જ્ઞાની શ્વાસોચ્છ્વાસમાં મુક્તિ, - પામે છે એ નક્કી માન !! ॥૧૨॥

જ્ઞાની ગુરૂથી જ્ઞાનજ પ્રકટે, અજ્ઞાની ગુરૂ હોય ન જાણ !!;
જ્ઞાનીઓના અનુભવ જાણો !!, - સાપેક્ષ એ કરશે જ્ઞાન. ॥૧૩॥

પ્રશસ્તિ.

- પેથાપુરમાં ઝોગણીસ ઝેંત્રી, સાલનું ચોમાસુ કયું સાર;
ત્યાંથી માગશર શુદ્ધી તેરશ, દીન રાંધેજા કર્યો વિહાર ॥ ૧ ॥
- રાંધેજાથી ક્ષીભોદર થઈ, માણસા માંહી કયો પ્રવેશ;
ત્યાંથી લોદરા થઈ પોષ વદિમાં, મહુડી યાત્રા કરી વિશેષ ॥ ૨ ॥
- પોષવદી એકમ રવિવારે, મહુડી વાંધા પંચગણ્યુંદ;
રવિવારે રચના શરૂ કીધી, સર્વ જીવોને દે મુખકંદ ॥ ૩ ॥
- મહુડીમાંહી રચના કીધી, ત્યાંથી પ્રાંતિજપુર વિહાર;
માધ શુદ્ધી બીજે કીધો શુભ, પ્રતિદિન ત્યાં રચના કરી સાર ॥ ૪ ॥
- માધ વદિ સાતમે પ્રાંતિજથી, મધુપુરી (મહુડીમાંહી) કર્યો વિહાર;
મધુપુરી પ્રતિદિન રચના, કીધી લાવી હર્ષ અપાર ॥ ૫ ॥
- મધુપુરીમાં ધ્યાન સમાધિ, ઉપયોગે આનંદ રસ લીધ;
નિર્જન સ્થાને કોતરો માંહિ, આત્મસ્વરૂપ વિચારણા કીધ ॥ ૬ ॥
- મધુપુરીથી ફાલગુન શુદ્ધી ત્રીજ, દિવસે સૂર્યોદયે વિહાર;
કરીને વિજયપુરમાં પ્રવેશી, વ્યાખ્યાનો આપ્યાં મુખકાર ॥ ૭ ॥
- વિજયપુર પ્રતિદિન રચના, કીધી મોક્ષાર્થો મુખકાર;
ચૈત્ર શુદ્ધિ પંચમીએ પહોંચ્યા, વૃદ્ધિસાગર સ્વર્ગ મજાર ॥ ૮ ॥
- ચૈત્ર પૂર્ણિમા શુક્રવાર દિને, પુર્ણ કર્યો કક્ષાવલિ મંથ;
બલેગલે ને બાયે સાંભળે, પામે તે શિવપુરનો પંથ ॥ ૯ ॥
- કક્ષાવલિ બે રચી મેં પૂર્વે, શુભરાગીને હિત કરનાર.
કક્ષાવલિ સફળોષ રચ્યો મેં, તેમાં કીધો શિખ વિસ્તાર ॥ ૧૦ ॥
- કક્ષાવલિ મુળોષ રચ્યો મેં, સર્વ વિશ્વ જીવ હિત કરનાર;
પ્રભુ પ્રાપ્તિને મોક્ષની પ્રાપ્તિ, જળાવી શબ્દોથી મુખકાર ॥ ૧૧ ॥
- કક્ષાવલિ મુળોષમાં ને ને, બલચૂડને થયો ને દોષ;
સર્વ સંધની આગળ તેની, માણી માત્ર બહુ ગુણપોષ ॥ ૧૨ ॥
- કક્ષાવલિ મુળોષને નેજો, ઘડાએ વાંચે નરનાર;
સર્વ ગુણોની કરીને પ્રાપ્તિ, નક્કી પાયે પ્રમુખદ સાર ॥ ૧૩ ॥
- નિષ્કામે સેા લોકને માટે, લખ્યું મેં મારી પ્રતિ અનુસાર;
અરં વિધની મેવા બળિ, એ રીતે મેં કરી નિર્ધાર ॥ ૧૪ ॥

ભજ્યામાં ભૂલુ, લજ્યામાં ભૂલુ, હ્રસ્વે જ્ઞાનથી ભૂલો થાય;
 એવી મારી દશા વિચારી, જ્ઞાનીઓ કરશે સુજ સ્હાય ॥ ૧૫ ॥
 વિન્નપુર વિદ્યાશાળામાં, આત્મોદ્ધતિનાં ખીજે સિદ્ધ;
 વિન્નપુર વિદ્યાશાળામાં, અંથની રચના પૂર્ણ પ્રસિદ્ધ ॥ ૧૬ ॥
 વિન્નપુરમાં જન્મભૂમિ છે, સુજપર વિન્નપુર ઉપકાર;
 વિન્નપુરની સર્વ કોમને, ઉપદેશો દીધા હિતકાર ॥ ૧૭ ॥
 કક્ષાવલિમાં આત્મોદ્ધારો, આત્મોદ્ધેશથી પ્રકટ્યા બહાર;
 કક્ષાવલિ સુગોષને વાંચી, સુખડાં પામે નરને નાર. ॥ ૧૮ ॥
 નથી લેખક ને નથી કવિ હું, નથી જ્ઞાની વા નથી વિદ્વાન;
 બાલક ચાલે પ્રેમે લખ્યું મેં, સત્ય જણાય તે લેશે જ્ઞાન ॥ ૧૯ ॥
 પ્રભુનો બાલક ગાંડો થેલો, ચાહું અંતરથી પ્રભુ દેવ;
 હે પ્રભુ ! તુજ રૂપ વિશ્વને જાણી, કીધી કાંઈપણ તારી સેવ ॥૨૦॥
 તારો લેદ ન પૂરો પામ્યો, પ્રભુ છે તહાડે સ્વરૂપ અનંત;
 કક્ષાવલિ શબ્દોથી ન્યારો, તુજને સમજે જ્ઞાની સંત ॥ ૨૧ ॥
 તોપણ કક્ષાવલિ શબ્દોથી, તારૂં કઈંક સ્વરૂપ સમજાય;
 શાસ્ત્રો તે માટે ઉપયોગી, નકશા સરખાં કરતાં સ્હાય ॥ ૨૨ ॥
 ખમું ખમાવું સર્વ જીવોને, ભૂદ્યો તેની માણું માફ;
 પ્રભુ હું તારી વાટે ચાહું, શાશન દેવો કરશે સ્હાય ॥ ૨૩ ॥
 સર્વ વિશ્વમાં શાંતિ પ્રકટે, થાઓ લોકોનું કલ્યાણ;
 સર્વ લોકમાં સત્ય પ્રકાશે, દિલમાં પ્રકટો શ્રી ભગવાન ॥ ૨૪ ॥
 શાંતિ તુષ્ટિ પુષ્ટિ પામે, જીવો પામે મંગલ માળ !
 આત્મિક ઋદ્ધિ સિદ્ધિ પામે, પામે આત્મ મહાવીર લાલ ॥૨૫॥
 ગુરૂ રવિસાગર સુખસાગર ગુરૂ પામી તેનો પૂર્ણ પસાય;
 બુદ્ધિસાગર મંગળમાળા, અંથ રચી પામ્યો સુખદાય ॥ ૨૬ ॥
 વાંચક શ્રોતા ગ્રહસ્થ ત્યાગી, સાધુ શિષ્યો પામે જ્ઞાન;
 બુદ્ધિસાગર મંગળ સુખકર, પ્રકટે પરમાત્મ ભગવાન ॥ ૨૭ ॥
 ભણે ગણે તે મંગલ પામે, આશિશ એવી આપું બેશ;
 બુદ્ધિસાગર શાંતિ તુષ્ટિ, આનંદ મંગળ લહો હમેશ ॥ ૨૮ ॥

